BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
33 I
26/1

# THEOLOGIA
# DOGMATICA
# ET MORALIS,
AD USUM SEMINARII CATALAUN.

*AUCTORE*

## D. LUDOVICO HABERT,

S. Facult. Pariſ. Doct. Theol. & Soc. Sorb.

*Cui inſuper in hac Editione adjecta eſt,*

## HISTORIA
PŒNITENTIÆ PUBLICÆ

Conſcripta, notiſque & animadverſionibus illuſtrata

a R. P. GERALDO ZURCHER

O. S. Ben. SS. Theol. & J. U. Prof. Sangal.

*TOMUS SEXTUS.*

Continens Tractatus

DE PŒNITENTIA,

& de Extrema-Unctione.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

VENETIIS,

MDCCLXXXV.

Ex Typographia Balleoniana.

*Superiorum Permiſſu, ac Privilegiis.*

# INDEX CAPITUM.
## TRACTATUS De Pœnitentia.

PRÆFATIO. Pag. 7
Cap. I. *De nomine & definitione Pœnitentiæ.* 8
§. I. *De nomine & definitione virtutis Pœnitentiæ.* ibid.
§. II. *De neceſſitate virtutis Pœnitentiæ.* 16
§. III. *De nomine Sacramenti Pœnitentiæ.* 36
§. IV. *De differentia virtutem Pœnitentiæ inter & ipſum Sacramentum.* 38
Cap. II. *Utrum Pœnitentia ſit Sacramentum proprie dictum, a Baptiſmo diſtinctum?* 51
Cap. III. *In quo conſiſtat ligandi & ſolvendi poteſtas Eccleſiæ conceſſa?* 64
Cap. IV. *Ad quæ peccata ſe extendat ſolvendi poteſtas Eccleſiæ conceſſa?* 74
*Solvuntur objectiones.* 78
Cap. V. *Quis ſit Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ* 89.
Cap. VI. *Satisfit variis difficultatibus circa poteſtatem juriſdictionis.* 97
Cap. VII. *De Caſibus reſervatis.* 109
Cap. VIII. *De Contritione.* 123
§. I. *De Contritione perfecta.* 125
§. II. *De Attritionis notione, ac differentia a Contritione perfecta.* 140

§. III. *Utrum Concilium Tridentinum quidquam ſtatuerit circa recens natam de Attritione controverſiam?* 144
§. IV. *Utrum Attritio ex metu pœnarum concepta, ſit ſufficiens diſpoſitio ad Sacramentum Pœnitentiæ.* 152
Cap. IX. *De Confeſſione.* 172
§. I. *De nomine, ſeu definitione Confeſſionis.* ibid.
§. II. *De utilitate Confeſſionis.* 174
§. III. *De neceſſitate Confeſſionis.* 178
§. IV. *De Confeſſionis proprietatibus, ſive conditionibus in genere.* 211
§. V. *De integritate Confeſſionis.* 214
§. VI. *Utrum Confeſſio ſacramentalis fieri poſſit per internuncios?* 221
§. VII. *De Secreto Confeſſionis.* 225
§. VIII. *De præcepto Eccleſiaſtico Confeſſionis.* 237
Cap. X. *De Satisfactione.* 249
§. I. *De nomine & definitione Satisfactionis.* 250
§. II. *Quot modis ſatisfit Deo?* 257
§. III. *De utilitate Satisfactionis.* 264
§. IV. *De neceſſitate Satisfactionis.* 268
§. V. *De tempore, quo imponenda & implenda eſt Satisfactio.* 281
§. VI. *De conditionibus Satisfactionis.* 286
§. VII. *De quantitate Satisfactionis.* 290
§. VIII. *Referuntur Canones Pœnitentiales juxta ordinem Decalogi.* 295
§. IX. *Quid obſervandum eſt Sacerdoti, ut ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungat, juxta præceptum Concilii Tridentini?* 300
§. X. *Utrum Pœnitentia debeat eſſe ſecreta, an publica?* 317
§. XI. *De veteri Eccleſiæ diſciplina circa Pœnitentiam publicam.* 318
Appendix *de Indulgentiis.* 335
§. I. *De Indulgentiarum definitione.* ibid.
§. II. *De Indulgentiarum exiſtentia.* 338
§. III. *De Indulgentiarum utilitate.* 341
§. IV. *De Indulgentiarum cauſſis.* 351

§. V.

§. V. *De ſubjecto Indulgentiarum.* 361

§. VI. *De Indulgentiis, quæ pro mortuis conceduntur.* 369

§. VII. *De diviſione Indulgentiarum.* 378

Cap. XI. *De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.* 382

§. I. *Quibus verbis conſtat Abſolutio.* ibid.

§. II. *De iis, quibus concedenda, vel denegada eſt abſolutio.* 389

§. III. *Satisfit reliquis difficultatibus circa abſolutionem.* 411

Cap. XII. *De effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.* 420

# TRACTATUS

## De Sacramento Extremæ-Unctionis.

Cap. I. DE exiſtentia Sacramenti Extremæ Unctionis. 435.
Cap. II. De Materia Sacramenti Extremæ-Unctionis. 447
Cap. III. De Forma Sacramenti Extremæ-Unctionis. 453
Cap. IV. De Miniſtro Sacramenti Extremæ-Unctionis. 455
Cap. V. De ſubjecto Sacramenti Extremæ-Unctionis. 458.
Cap. VI. De effectibus Sacramenti Extremæ-Unctionis. 466
Cap. VII. De neceſſitate Sacramenti Extremæ-Unctionis. 479

TRA-

# TRACTATUS
## DE
# SACRAMENTO
## POENITENTIÆ.

### PRÆFATIO.

Piget cum Tertulliano lib. de Pœnit. c. 7. ſecundæ ſpei poſt violatum Baptiſmum ſubtexere mentionem, ne retractantes de reſiduo auxilio pœnitendi, ſpatium adhuc delinquendi demonſtrare videamur. „ Abſit, *inquit*, ut aliquis „ ita interpretetur, quaſi eo ſibi etiam nunc ad de- „ linquendum, quia patet ad pœnitendum; & redun- „ dantia clementiæ cæleſtis libidinem faciat humanæ „ temeritatis. Nemo idcirco deterior ſit, quia Deus „ melior eſt, toties delinquendo, quoties ignoſcitur. Evaſimus ſemel per Baptiſmum, rurſus periculo noſmetipſos non inferamus, etſi iterum evaſuros confidamus.

„ Sed enim, *pergit idem Tertullianus*, pervicaciſſi- „ mus hoſtis ille nunquam malitiæ ſuæ otium facit. „ Atqui tunc maxime ſævit, cum hominem plene ſen- „ tit liberatum: tunc plurimum accenditur, dum ex- „ tinguitur... non ſcandalis, non tentationibus defi- „ cit. Hæc igitur venena ejus prævidens Deus, clau- „ ſa licet ignoſcentiæ janua, & intinctionis ſera ob- „ ſtructa, aliquid adhuc permiſit patere. Collocavit „ in veſtibulo pœnitentiam ſecundam, quæ pulſantibus „ patefaciat... Pigeat ſane peccare rurſus, ſed rurſus „ pœnitere non pigeat. Offendiſti, ſed reconciliari „ adhuc potes: habes cui ſatisfacias, & quidem vo- „ lentem... Ille eſt, ſcil. ille eſt qui miſericordiam „ mavult quam ſacrificium. Lætantur cæli, &, qui

 „ pi-

„ illic, Angeli pœnitentia hominis. Heus tu peccator „ bono animo ſis, vides ubi de tuo reditu gaudeatur.

Verum iſta ſunt adverſario noſtro majoris invidiæ incentiva. Scilicet tam copioſam tamque inopinatam gratiam homini, nullam vero ſibi conceſſam non ſuſtinens, qua vi, qua arte efficaciſſimum illud Pœnitentiæ remedium, hinc per armatos Hæreticos de medio tollere, inde per adulterinam & umbratilem Catholicorum pœnitentiam, in venenum convertere ab initio uſque adhuc aggreſſus eſt. Quot hæreſes Sacramentum Pœnitentiæ impugnarunt? An non quotidie circumlatrant qui foris ſunt Novatores, Eccleſiæ Catholicæ doctrinam de Pœnitentia eſſe ſatanicam? Sed aliud bellum eo perículoſius, quo inteſtinum ac domeſticum à primis ſæculis ſuſcitatum contra Pœnitentiæ Sacramentum in dies inſtaurare non deſinit ſalutis humanæ infenſiſſimus hoſtis, hanc nempe in multorum animis opinionem inſerit. Pœnitentiam ſola confeſſione peccatorum conſtare, totieſque veniam concedendam, quoties peccator ſine emendatione peccatum ſuum profitetur potius quam accuſet. „ Tum opinor, *inquit Tertullianus* „ *c. 6.* emendatos liquebit, cum abſolvimur? Nullo „ pacto. Sed cum pendente venia pœna proſpicitur: „ cum adhuc liberari non meremur: ut poſſimus me„ reri, cum Deus comminatur, non cum ignoſcit... „ Quia enim tam infidæ pœnitentiæ viro aſperginem „ unam cujuslibet aquæ commodabit? *Et infra*, non „ ideo abluimur, ut delinquere deſinamus, ſed quia „ deſiimus. *Et cap. 9.* hujus igitur pœnitentiæ ſe„ cundæ & unius, quanto in arcto negotium eſt, „ tanto operoſior probatio eſt, ut non ſola conſcien„ tia præferatur, ſed aliquo etiam actu adminiſtre„ tur.„ Cum autem ejuſmodi perſecutio in Sacramentum Pœnitentiæ acrius deſæviret, nedum quieſceret, ætate S. Cypriani, & lapſi ante offenſam placatam indignantis Domini, ut ipſe loquitur ſer. de lapſis, Sacerdotibus opera pœnit. exigentibus erecta cervice naſcerentur, minarenturque, beatus Martyr vehementiori ſtylo eorum audaciam inſectatus eſt; „ emerſit, *inquit*, novum genus „ cladis, & quaſi parum perſecutionis procella ſævie-

„ rit,

„ rit, acceſſit ad cumulum ſub miſericordiæ titulo malum fallens, & blanda pernicies . . . Pœnitentia „ de pectoribus excluſa eſt, graviſſimi extremique de„ licti memoria ſublata eſt. Operiuntur morientium „ vulnera, & plaga lethalis altis & profundis viſce„ ribus infixa: diſſimulato dolore contegitur . . . Non „ eſt pax illa, ſed bellum: nec Eccleſiæ jungitur, „ qui ab Evangelio ſeparatur. Quid injuriam benefi„ cium vocant? Quid impietatem vocabulo pietatis „ appellant? Quid eis, qui flere jugiter, & vocare „ Dominum ſuum debent, intercepta pœnitentiæ la„ mentatione communicare ſe ſimulant? Hoc ſunt hu„ juſmodi lapſis, quod grando frugibus, quod turbi„ dum ſydus arboribus: quod armentis peſtilens va„ ſtitas: quod navigiis ſæva tempeſtas. Solatium æter„ næ vitæ adimunt.

Igitur ad plenam & integram Sacramenti Pœnitentiæ notitiam duo nobis præſtanda ſunt. Primum vindicanda eſt Sacramenti veritas, & ſtabilienda plura fidei dogmata contra totidem Hæreticorum commenta. Secundum, aſſerenda neceſſaria Eccleſiæ diſciplina circa uſum hujuſce Sacramenti contra fucatam plurium Catholicorum Pœnitentiam, & laxiorem quorundam Confeſſariorum morem, qui, ut verbis Sancti Cypriani utar, dum peccatores blandimentis adulantibus palpant, delicta non comprimunt, ſed nutriunt. Primum theoriam ſpectat: ſecundum praxim.

Circa praxim autem quamplurima dicenda occurrunt, quæ ſi ſigillatim diſcutiantur, opus erit integro volumine; namque 1. exponendum eſt quæ ſint partes Miniſtri hujuſce Sacramenti, qua ſanctitate debeat eſſe inſtructus & munitus contra peccandi occaſiones, quibus ſe committit; quo zelo fervere: qua ſcientia & prudentia pollere, ut miniſterium ſuum longe difficillimum ac periculoſiſſimum fideliter impleat, neve ſit unus ex illis, quibus Deus exprobrat, Jerem. 6. ver. 14. *Curabant contritionem filiæ populi mei cum ignorantia*. Eſt quippe Judex ſimul & Medicus. Judex quidem, qui, ut juſte pronunties, non ad allegata tantum, ut nonnulli falso autumant, ſed ad

probata proxime attendat neceſſe eſt; num ſcilicet verus ſit dolor, ut aſſeritur, & pœnitentiæ ſufficiens; „ hoc enim pretio, *inquit Tertullianus. tit. lib. de Pœ-„ nitentia cap. 6.* Dominus veniam addicere inſtituit, „ hac pœnitentiæ compenſatione redimendam proponit „ impunitatem. Si ergo qui venditant, prius num-„ mum, quo paciſcuntur, examinant, ne ſculptus, „ neve raſus, ne adulter; etiam Dominum credimus „ pœnitentiæ probationem prius inire, tantam nobis „ mercedem, perennis ſcil. vitæ conceſſurum. „ Jam vero Sacerdotes a Deo conſtituti ſunt, qui ejus nomine & tanquam Miniſtri ab eo deputati pœnitentiæ nummum examinent. Quapropter Patres generalis Concilii Lateranenſis II. graviſſimis hiſce verbis illos compellant *can. 22. Confratres noſtros Epiſcopos & Presbyteros admonemus, ne falſis pœnitentiis laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur.* Denique Clerus Gallicanus an. 1700. poſt Innocent. XI. an. 1679. & Academiam Lovanienſem an. 1653. hance quorundam Modernorum propoſitionem erroneam, & ducentem ad impœnitentiam finalem declaravit, „ pœnitenti habenti „ conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, „ aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, „ nec eſt deneganda, nec differenda abſolutio; dum-„ modo ore proferat ſe dolere & proponere emenda-„ tionem. „ Confeſſarius ergo ſpem concipere debet non vanam, ſed prudentem futuræ emendationis eo-„ rum, quos abſolvit. Quomodo autem id prudenter conjiciet, quæſtio eſt ad praxim pertinens, quæ nonniſi ex certis regulis ſolvi poteſt.

Eſt etiam ſpiritualis Medicus eorum, qui ad ſe confugiunt, ut colligitur ex illo Ezech. 34. „ quod in-„ firmum fuit, non conſolidaſtis, & quod ægrotum, „ non ſanaſtis; *quibus verbis nixus S. Cyprianus ſerm. „ de lapſis ſcribit:* Sic oportet Dei Sacerdotem non „ obſequiis decipientibus fallere; ſed remediis ſalutari-„ bus providere. Imperitus eſt medicus, qui tumen-„ tes vulnerum ſinus manu parcente contrectat; & in „ aliis receſſibus viſcerum virus incluſum, dum ſer-„ vat, exaggerat. Aperiendum vulnus eſt & ſecandum,

„ & pu-

„ & putredinibus amputatis medela fortiore curandum.
„ Vociferetur & clamet licet, & conqueratur æger im-
„ patiens per dolorem, gratias aget poſtmodum, cum
„ ſenſerit ſanitatem. „ Quibus verbis metaphoricis Sanctus Doctor & Martyr commonet ægritudines animæ plerumque ægros latere, idemque contingere pœnitentibus quod corpore ægrotantibus. Hi quippe gravem morbum aliquando levem exiſtimant, quandoque etiam, cum ſenſu doloris careant, non agnoſcunt. Sed illud frequentius accidit, nempe fruſtra remedia adhibent, v. gr. capiti, ob dolorem quo ibi premuntur, quia cauſſam mali ignorant ſcil. intemperiem viſcerum, quibus proinde mederi oportebat, non capiti. Similiter & pœnitentes: aut ipſis Religio non eſt, quominus multa illicita faciant; aut ſi eorum conſcii fuerint, levia putant, quamvis gravia: aut quæ revera ſunt ex ſuo genere levia, quam tamen periculoſa ſint propriæ ſaluti & humanæ ſocietati, non intelligunt.

Enimvero ad morem vivunt homines, non ad legem, aut ad rationem, inquiebat olim Seneca: attendunt, non quid debeant, ſed quid faciant artifices, mercatores, præfecti rebus Eccleſiaſticis ac politicis, & ita crimen evadit licitum, cum incipit eſſe publicum, ut obſervat S. Cyprianus epiſt. 1. ad Donatum, & Sanctus Auguſtinus Enchir. cap. 80. „ Peccata, *in-*
„ *quit*, quamvis magna & horrenda, cum in conſue-
„ tudinem venerint, aut parva, ut nulla eſſe creduntur: uſque adeo ut non ſolum non occultanda, ve-
„ rum etiam prædicanda ac diffamanda videantur....
„ Væ peccatis hominum, quæ ſola inuſitata exhorre-
„ ſcimus, uſitata vero.... quamvis tam magna ſint,
„ ut omnino claudi contra ſeſe faciant regnum Dei,
„ ſæpius videndo omnia tolerare, ſæpe tolerando non-
„ nulla etiam facere cogimur. Atque utinam, o Do-
„ mine, non omnia, quæ non poterimus prohibere,
„ faciamus. „ Facit autem, & ſocium criminis ſe adjungit ſpiritualis Medicus, & tamen Medicus ſit appellandus, qui, ut ſupra dicebat Sanctus Cyprianus, vulnera in altis receſſibus viſcerum per ignorantiam vin-

cibilem incluſa aperire detrectat, ne ſcil. vociferetur & conqueratur æger impatiens.

Sed quid prodeſt aperuiſſe vulnus, niſi congruis remediis ſanetur? Annon cura & ſollicitudo Medici ſupervacanea fueria & ægrotantibus oneroſa, niſi ſanitatem perficiat? Quæ vero animæ ſanitas, niſi juſtitia & emendati mores? Ergo *ubi emendatio nulla*, inquit Tertullianus citato lib. cap. 2. *pœnitentia neceſſario vana; quia caret fructu ſuo, cui eam Deus inſerit, ideſt hominis ſaluti*. Atqui Sacramentum Pœnitentiæ per ſe eſt efficaciſſimum, nullus animi morbus vincit divinum illud medicamentum, graviſſima quæque peccata expungere poteſt. Qui fit igitur, ut poſt adhibitum univerſis fidelibus tam potens remedium, ſicut contingit in Feſtis Paſchalibus, non mutetur rerum facies, eadem cernantur ſcandala, eadem agendi ratio? nimirum leges & præcepta ſpiritualis hujuſce medicinæ accurate non ſervantur: ſatis videtur pluribus Miniſtris, ſi fidei dogmata, veluti prima principia, noverint: ipſam vero diſciplinam & praxim, in qua ars medendi potiſſimum conſiſtit, aut ignorant, aut negligunt. Quamobrem praxim pœnitentiæ ad uſum Diœceſeos Virdunenſis jampridem vulgavimus, quæ cum intra anguſtos limites hujuſce Tractatus includi nequeat, ad eam Lectores eo fidentius remittimus, quod & ex pluribus editionibus, quæ prodierunt ad officina hujus noſtri Typographi, & ex uſu Seminariorum, e quibus Sacerdotes recens inaugurati ad munia Sacerdotalia non prius emittuntur, quam praxim illam perfecte didicerint, hanc qualemcumque operam noſtram viris piis, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ amantibus probatam eſſe intelligamus. Eas tamen diſciplinæ partes hic attingemus, quæ cum fidei dogmatibus ita connexæ ſunt, ut vix ab eis ſeparari queant.

## CAPUT PRIMUM.

### *De nomine & definitione Pœnitentiæ.*

POEnitentia dupliciter accipitur. 1. Pro virtute. 2. Pro Sacramento novæ Legis a Chriſto inſtituto. De nomine & definitione Pœnitentiæ in utraque acceptione ſeparatim dicendum videtur.

### §. I.

### *De nomine & definitione virtutis Pœnitentiæ.*

Q. 1. UNde ducitur Pœnitentiæ nomen?

R. Alii illud repetunt a punitione, ita ut Pœnitentiæ dicatur quaſi punientia: *Quia*, inquit S. Iſidorus in exhort. ad pœnit. *homo punit in ſe ulciſcendo, quod male admiſit*. Alii communiter illud nomen derivat a pœna, quaſi pœnitere idem ſit ac pœnam tenere. Ita Auctor lib. de vera & falſa pœnitentia apud S. Auguſtinum cap. 29. in quo ſic habet: *Pœnitere, eſt pœnam tenere, ut ſemper puniat in ſe ulciſcendo, quod admiſit peccando*. Huc accedit S. Iſidorus, lib. 2. de Off. cap. 16. Magiſter Sent. lib. 4. & ceteri deinceps Theologi.

Pſeudo-reformati in hoc ipſo Tractatus limine nos lite iniqua morantur; contenduntque Auctorem vulgatæ editionis peccaſſe, dum reſipiſcentiam peccatoris e Græco textu expreſſit nomine Pœnitentiæ; in Græco quippe habetur, μετάνοια, quæ vox apud Scriptores tum profanos, tum Eccleſiaſticos ſignificat mutationem conſilii, nullatenus vero dolorem & afflictionem ſpiritus, ut Tertullianus obſervat lib. 2. contra Marcionem cap. 24. „ Nam & in græco ſono, *inquit*, „ pœnitentiæ nomen, non ex delicti confeſſione, ſed „ ex animi demutatione compoſitum eſt „. Novatores autem hancce controverſiam de nomine, conſentaneæ movent ad ſuum palmarem errorem, quo definiunt hominem juſtificari per fidem ſine bonis operibus,

ex

ex quo deducunt 1. optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam. 2. Satisfactionem pœnitentium non eſſe aliam quam fidem, qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe: quem utrumque errorem Concil. Trident. ſeſſ. 14. can. 12. & 13. anathemate percuſſit, ſimulque ſtatuit reſipiſcentiam peccatoris non ſolum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum & inchoationem, ſed veteris etiam odium cum triſtitia continere. Cum igitur nomen Pœnitentiæ illa duo feliciter exprimat, merito vindicatur, quidquid ſignificet græca vox *μετάνοια* ſecundum vim nominis ſpectata; minus quippe attendendum eſt ad vocem etymon & originem, quam ad earum uſum & acceptionem: vox, *homo*, v. gr. ſecundum etymon, humum, aut terrenum duntaxat ſignificat; juxta uſum tamen accipitur pro compoſito, quod conſtat ex corpore & anima rationali, nec alio ſenſu uſurpari poteſt.

Q. 2. *Vox μετάνοια juxta uſum ſignificatne conſilii mutationem cum animi dolore & triſtitia?*

R. Ita uſurpatur tum a profanis Scriptoribus, tum a Scriptura ſacra: tum a SS. PP.

Ac 1. quidem a profanis Scriptoribus. Cicero Tuſcul. 4. *Alexandrum regem*, inquit, *videmus, qui cum interemiſſet Clitum familiarem ſuum, vix a ſe manus abſtinuit, tanta vis fuit pœnitendi*, Ovid. lib. 1. de Ponto Elegia 1.

*Pœniteat, & facto torqueor ipſe meo.*

Quin apud Ethnicos fuit Dea hoc nomine appellata de qua Auſonius in diſticho.

*Sum Dea, quæ facti non factique exigo pœnam,*
*Nempe ut pœniteat, ſic metaneia vocor.*

2. In Scripturis *μετάνοια* ſumitur pro mutatione conſilii ſimul, & afflictione mentis & corporis, Job 42. v. 6. *Idcirco me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere.* Jonæ 3. Ninivitæ pœnitentiam egerunt in jejuniis & cinere ſaccis induti. Joelis 2. v. 12. & 13. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra.* Sap. 5. v. 3.

dicen-

*dicentes intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes*, &c. Matth. 11. v. 21. Et Luc. 10. v. 13. *Si in Tyro & Sidone factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere ſedentes pœniterent.*

3. Eccleſia μετάνοιαν in eadem ſignificatione ſemper uſurpavit, ut patet ex conſtanti ejus traditione. In præfatione inſignes Tertulliani, & S. Cypriani textus protulimus, in quibus virtus pœnitentiæ cernitur tota in emendatione morum, doloribus, & luctuoſis operibus. Lactantius inſt. lib. 6. cap. 24. „ Græci, „ *inquit*, melius & ſignificantius μετάνοιαν dicunt, „ quam nos poſſumus reſipiſcentiam dicere; reſipiſ„ ſcit enim, & mentem ſuam quaſi ab inſania reci„ pit, quem errari piget, caſtigatque ſeipſum de„ mentiæ, & confirmat animum ad rectius vivendum; „ tum illud ipſum maxime cavet, ne rurſus in eoſ„ dem laqueos inducatur. *S. Auguſtinus Serm.* 351. „ *alias hom.*, 50. Non ſufficit ad pœnitentiam mores „ in melius emendare, niſi etiam ſatisfiat Deo per „ pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per „ contriti cordis ſacrificium, cooperantibus lacrymis. „ *S. Gregorius, hom.* 34. *in Evangelia, ait:* Pœnitentiam agere eſt perpetrata male plangere, & plangendæ non perpetrare.

Denique in Eccleſia tum Orientali, tum Occidentali, Pœnitentia, qua Catechumeni præparabantur ad Baptiſmum, & lapſi ad reconciliationem, peragebatur in luctu, in jejuniis & aliis carnis afflictationibus. Unde mirari licet Novatorum temeritatem, qui auſi ſunt mutare vocum ſignificationes ab omnibus receptas, hac ſola ducti ratione, quod eorum errores explodant.

Quod afferunt ex Tertulliano contra Marcionem, nullius eſt ponderis; Tertullianus quippe eo loci loquitur de pœnitentia, quæ Deo tribuitur in veteri Teſtamento, ſcribitque contra illum Hæreticum pœnitentiam non arguere in Deo imperfectionem, quemadmodum in hominibus; quia ſecundum vim nominis græci ſonat mutationem, in Deo quidem operum, ſed ſine triſtitia; in hominibus vero conſilii cum do-

dolore & triſtitia, ex qua procedunt gemitus, lacrymæ, & alia opera luctuoſa, quæ late deſcribit libro de Pœnitentia.

Q. 3. *Suntne alia Pœnitentiæ nomina?*

R. Duo alia ex Scripturis ſortita eſt, quæ ſolo vocis ſono Hæreticorum machinas ſubvertunt. Itaque

Vocatur 2. cordis compunctio, a verbo *compungo*, quo Scripturæ pluribus in locis exhibent cor pœnitentis quaſi confixum doloris aculeis, ut Act. 2. v. 37. *His autem auditis compuncti ſunt corde*, Pſ. 4. *Quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini*: ideſt, quæ per diem male cogitaſtis, per noctis quietem mente revolvite, & inde dolete, Pſ. 34. In ſenſu allegorico, de Judæis per orbem diſperſis in pœnam ſui ſceleris, nec propterea pœnitentibus, *diſſipati ſunt, nec compuncti*. Unde S. Auguſtinus in Pſ. 57. paullo ante finem, ait: „ Pœnitentia hujus „ temporis dolor medicinalis eſt: pœnitentia hujus „ temporis (*Judicii extremi*) dolor pœnalis eſt. „ Non vis illas pati ſpinas, hic compungere ſpinis „ pœnitentiæ, ut facias, quod dictum eſt„ : converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina ... „ modo fac, modo compungere, ne in te fiat quod „ dictum eſt de quibuſdam deteſtabilibus „ : diſciſſi ſunt, nec compuncti.

Sed celebre eſt in Eccleſia, & a primis ſæculis conſecratum contritionis nomen, quo virtus pœnitentiæ indigitatur.

Derivatur autem a verbo *contero*, quo Scriptores ſacri ſæpe ſæpius utuntur ad ſignificandum intimum Pœnitentis dolorem, Iſaias 57. v. 15. „ Hæc dicit „ Excelſus ... in excelſo & ſancto habitans, & cum „ contrito & humili ſpiritu, *Pſ.* 50. Cor contritum „ & humiliatum, Deus non deſpicies, *Pſ.* 146. qui „ ſanat contritos corde, & alligat contritiones eo„ rum „. Quæ verba expendens S. Auguſtinus enarr. in hunc Pſ. ſic ſcribit: *Quid eſt conterere cor? Notum ſit, cariſſimi, fiat, ut ſanari poſſitis*. Et paullo poſt: *Audi quid te velit offerre* (ſcil. pro peccatis) *ſequitur & dicit*, Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus,

cor

cor contritum & humiliatum, Deus non deſpicies: *Sanat ergo contritos corde; quia illis appropinquat ut ſanet, ſicut dicitur in alio loco*, prope eſt Dominus his qui obtriverunt cor (ſcilic. Pſal. 33. in quo legimus ſecundum Vulgatam Editionem, qui tribulato ſunt corde:) „ Qui obtriverunt cor? humiles. Qui „ non obtriverunt cor? ſuperbi. Contritum ſanabitur, „ elidetur elatum... ſanat, *inquit*, contritos corde; „ ſanat ergo humiliatos corde, ſanat confitentes, ſanat „ ſeipſos punientes, in ſe ſeverum judicium exercen- „ tes, ut poſſint eſſe illius miſericordiam ſentientes. „

S. autem Thomas in 4. diſt. 17. qu. 2. & in Supplemento quæſt. 1. artic. 1. docet virtutem pœnitentiæ dici contritionem per metaphoram ductam a duro & ſcabroſo lapide, qui niſi frangatur, reſiſtit, manum contrectantem, & comprimentem pungit, læditque; ſed attritus, ſeu confractus facile cedit: contritus autem perfecte, & quaſi in pulverem redactus, mollis ſentitur, poteſtque madefactus quamlibet figuram accipere. Similiter cor lapideum peccatoris eſt intractabile, obſiſtit monitis & exhortationibus, correptionis tela in illud emiſſa, impudenter remittit in corripientem, nam *ſapientior ſibi piger videtur ſeptem viris loquentibus ſententias*, ut dicitur Pſalm. 26. verſ. 16. At dolore fractum, jam docile eſt ac humile, præceptis & ſanis conſiliis acquieſcit eo facilius ac promptius, quo perfectior eſt ejus dolor.

Duplex enim eſt dolor: alius imperfectus, qui attritio dicitur, quaſi cor peccatoris atterat, & velut in majuſculas partes frangat: alius perfectus, qui dicitur contritio cor conterens, ac in minutiſſimas partes comminuens. Priori dolore attritus peccator non reſiſtit ſicut prius, acquieſcit iis quæ audit abſolute neceſſaria ad ſalutem conſequendam, vitandamque damnationem æternam; ſed cor ejus fractum duntaxat, necdum veluti in pulverem comminutum quandam duritiem retinet, hoc eſt, plures ſervat cupiditates, per quas in levioribus reſiſtit. Poſteriori vero dolore cor confixum & contritum non repugnat niſi malo, & cupiditatibus ad illud impellenti-

bus,

bus, ſit docile, & quaſi lutum in manibus figuli; tractabile ad omnem pietatis formam: „ Quod eſt „ contritum, *inquit Sanctus Chryſoſtomus hom.* 9. *in* „ *epiſtola ad Hebræos*, non exurgit, non ferit, ſed eſt „ paratum ad omne malum perferendum. Ejuſmodi eſt „ cordis contritio, etiamſi contumelia affecta fuerit, „ etiamſi male & indigne accepta conquieſcit, nec „ ad ultionem inceuditur gratia illuſtrante. „ In quo autem attritio, & contritio inter ſe differant, expendetur ſuo loco.

Q. 4. *Quomodo definitur virtus Pœnitentiæ?*

R. Definiri poteſt ex dictis, virtus moralis infuſa inclinans peccatorem ad deteſtationem, & dolorem proprii peccati, quatenus eſt offenſa Dei cum efficaci emendationis ac ſatisfactionis propoſito.

Dicitur 1. *Virtus*; Quia virtus eſt habitus electivus ſecundum rectam rationem: atqui recta ratio exigit, ut quis malum deteſtetur; & ſi fecerit, doleat, ad meliorem frugem ſe convertat; & ſi quem læſerit, ſatisfactionem ei offerat.

Ergo pœnitentia, ſeu contritio non eſt tremor & motus animi coactus, ex apprehenſione judiciorum Dei, ut finxerunt Lutherus & Calvinus; ſed eſt actus liber judicio rationis imperatus. Solet quidem præire pœnarum timor ut in Ninivitis, qui ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, ut loquitur Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. pœnitentiam egerunt; ſed voluntarie, & libere ſequitur ipſa contritio ſeu pœnitentia, quemadmodum ſub anathemate definit idem Concilium, can. 5. ejuſdem ſeſſionis.

Dicitur 2. *Moralis*; Quia non habet Deum pro objecto, ſed ſatisfactionem ipſi debitam & exhibendam; nam ex S. Thoma 3. part. qu. 85. art. 3. ad primum, pœnitentia ſe habet ad Deum, ſicut juſtitia commutativa ad hominem: atqui objectum juſtitiæ non eſt homo, ſed res homini debita, & ei reddenda tanquam fini tui: ergo nec Deus eſt objectum pœnitentiæ, ſed ſatisfactio ei exhibenda.

Deus: ſicut ad caritatem pertinet gaudere de bono amici: ita & triſtari de ejus malo: ergo pœniten-

tiæ

tiæ virtus eſt ipſamet caritas, ac proinde virtus Theologica.

Diſtinguo anteced. Triſtari modo caritati proprio ; Conc. Triſtari modo pœnitentiæ proprio, Nego anteced. Itaque omnis virtus refugit malum oppoſitum bono, quod proſequitur. Religio v. g. inclinat ad deteſtandam omnem irreverentiam contrariam cultui Dei, quod eſt ejus objectum: vir juſtus per juſtitiam ægre fert proximum injuſte opprimi, per caritatem nomen Dei blaſphemari. Ergo ſicut illi dolores ſunt diſtinctarum virtutum, quia eliciuntur ex diverſo honeſtatis motivo, ita dolor quo dolemus ob proprium peccatum, quatenus eſt offenſa Dei, eſt ſpecialis virtutis, nempe pœnitentiæ, illudque amplius ſuadetur exemplo filii, qui ob injuriam patri irrogatam aliter dolet ſi ab aliis, aliter ſi a ſemetipſo fuerit irrogata; in poſteriori quippe hypotheſi non ſolum pietate ad dolendum movetur ſicut in priori; ſed etiam pœnitentia, quæ non ſicut pietas nude ac ſimpliciter ſpectat injuriam patris, ſed quatenus a ſeipſo illata eſt, unde naſcitur ſpeciale dolendi motivum.

Dicitur 3. „ Inſula ; *Juxta illud Jer.* 31. *v.* 19. „ Poſtquam.... convertiſti me, egi pœnitentiam. *Act.* „ 5. *verſ.* 31. hunc principem & Salvatorem Deus exal„ tavit dextera ſua, ad dandam pœnitentiam Iſraeli. „ *Et capite* 11. *verſ.* 18. Ergo & gentibus pœniten„ tiam dedit Deus ad vitam. „ Et ratio eſt, quia vera pœnitentia diſponit ad juſtificationem, tenditque ad abolendam Dei offenſam, ad exhibendam pro ea ſatisfactionem, & reconciliandum hominem cum Deo: atqui virtus naturalis, & acquiſita non poteſt iſta præſtare, ut definitum eſt capite 3. ſeſſione 6. Concilii Tridentini ;„ Si quis dixerit ſine præveniente Spi„ ritus ſancti inſpiratione, atque ejus adjutorio homi„ nem.... pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtifi„ cationis gratia conferatur; anathema ſit : Ergo virtus pœnitentiæ revera eſt ſupernaturalis & infuſa, meritoque Clerus Gallicanus hæreticam pronuntiavit anno 1700. hancce propoſitionem, *probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.*

Di-

Dices: virtus pœnitentiæ infunderetur vel ante juſtificationem, vel in ipſa juſtificatione: atqui neutrum dici poteſt. Non ante juſtificationem, quia virtutes morales non infunduntur ante gratiam ſanctificantem & caritatem, utpote illarum appendices: neque etiam in juſtificationem, cum foret tum inutilis, deleto jam peccato, abolita Dei offenſa & reconciliatione perfecta: ſanitate enim adepta, rejiciuntur remedia, utpote ſupervacanea: Ergo.

Nego minorem, ad cujus confirmationem reſpondeo.

1. Pœnitentia, quamvis ante juſtificationem non infundatur quoad habitum, propter rationem in objectione allatam; infunditur tamen quoad actum, peccator quippe movetur ad pœnitentiam per gratiam Spiritus ſancti nondum quidem inhabitantis, ſed aſſiſtentis & diſponentis ad juſtificationem, ut diximus Tract. de Gratia, ubi de juſtificatione. 2. In ipſa juſtificatione cum gratia ſanctificante & caritate infunditur habitus pœnitentiæ, qui tum dici nequit inutilis, & quidem multiplici de cauſſa. 1. „ Quia peccata licet in juſtificatione deleta, toties diſplicere debent, quoties eorum memoria recurrit; juxta illud Iſaiæ 38. *recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*. David accepto hocce divino oraculo, 2. Reg. 12. *Dominus tranſtulit peccatum tuum*, nedum lacrymas continuerit, quin tam inopinatum Dei beneficium fuit illi incentivum flendi amplius, ut conſtat ex pluribus ejus pſalmis. *Laboravi in gemitu meo*, inquit Pſal. 6. *lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo*. Si autem David jam certior factus paccata ſibi fuiſſe dimiſſa, nihilominus ea tam amare deflebat memor ſe graviter deliquiſſe in Deum, quem in dies magis ac magis experiebatur ſibi optimum; quanto magis nos affligi debemus, qui poſt ſuſceptum Sacramentum, ideo neſcimus utrum odio an amore ſimus digni, ut continuus ſit nobis dolor, quod aliquando in Deum peccaverimus? Ita S. Gregorius libro 2. epiſtol. 22. ad piam Matronam, „ ſecura de peccatis remiſſis;

„ in-

„ *inquit*, fieri non debes: niſi cum jam in die vitæ
„ tuæ ultimo, plangere eadem peccata minime valebis .... quoadusque veniat, ſemper trepida metuere
„ culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare.
„ *Auctor libri de vera & falſa pœnitentia inter opera S. Auguſtini cap.* 13. Ubi dolor finitur, *inquit*,
„ deficit & pœnitentia. Si autem pœnitentia finitur;
„ quid relinquitur de venia? 2. *Quia ex S. Thoma* 3.
„ *part. quæſt.* 84. *art.* 8. vera pœnitentia non ſolum removet peccata præterita, ſed etiam præſervat hominem a peccatis futuris. „ Hinc habitus pœnitentiæ non fuit infuſus cum ceteris virtutibus in animam Chriſti, quia nec peccavit, nec peccare potuit: contra vero per Baptiſmum infunditur in parvulis, non quidem propter peccatum originale, cum enim propria voluntate non ſit contractum, de eo non poteſt eſſe pœnitentia proprie dicta, ur docet Doctor Angelicus; infunditur ergo propter mutabilitatem voluntatis humanæ, quæ, quandiu peregrinamur a Domino, deficere poteſt, ideoque ſecundum communem Theologorum ſententiam primi parentes in ſtatu innocentiæ inſtructi fuerunt pœnitentiæ habitu, quo a peccato ſervarentur, *eſt enim virtus*, inquit Magiſter Sententiarum lib. 4. diſtinct. 14. *qua commiſſa mala cum emendationis propoſito plangimus, & plangenda ulterius committere nolumus.* Secunda definitionis pars competebat Adamo innocenti, utraque nobis: habitus pœnitentiæ erat illi antidotum; nobis remedium ſimul & antidotum. Unde S. Chryſoſtomus lib. 1. de compunctione, per totam vitam plangendum, *inquit*, ut vel ſic occupata
„ in luctu & lacrymis anima erubeſcat peccare. Denique lugentes pro carorum ſuorum amiſſione interrogemus ... aufugiunt continuo, nec uſquam apparent omnes illæ molles & diſſolutæ deliciæ, nuſquam ventris cura, aut ſolicitudo carnis habetur ...
„ procul omnis illa inſania congregandæ pecuniæ, procul
„ omnis cupiditas poſſidendi, honoris autem & ambitionis omnis apud eos gloria tunc vere ut fœnum, & velut
„ flos fœni videtur. „ Cum igitur iſta ſint naturalia doloris & triſtitiæ conſectaria, Deus in juſtificatione infun-

dit

dit pœnitentiæ habitum, ut juſtificatus ſæpè ſæpius recogitans in amaritudine animæ ſuæ: quam graviter in Deum deliquerit, non tangatur peccati illecebris; ſed ſibi dictum putet illud Oſ. 9. *Noli lætari Iſrael, noli exultare ſicut populi; quia fornicatus es a Deo tuo.*

3. Juſtus indiget habitu pœnitentiæ, ut expungat reatum pœnæ temporalis, qui ut plurimum remanet, remiſſa jam culpa; namque ex dicendis Deus non reconciliatur cum lapſis poſt Baptiſmum, niſi ea lege; ut divinæ ejus juſtitiæ ſatisfaciant, nec vera eſſet pœnitentia ſine propoſito ſatisfaciendi, utpote ipſi eſſentiali, ut patet ex ejus definitione. Unde ſanctus Gregorius, vel quivis Auctor Commentariorum in Librum primum Regum, ſcribit libro 6. „ Signum ergo veræ „ converſionis non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione pœnitentiæ. Tunc namque bene converſum „ peccatorem cernimus, cum digna afflictionis auſteritate delere nititur, quod loquendo confitetur. Unde Joannes Baptiſta male converſos Judæos ad ſe „ confluentes increpans ait: *Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere a ventura ira? facite ergo dignos fructus pœnitentiæ*: In fructu ergo, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt. Quaſi „ arbor quippe bona voluntas eſt. Confeſſionis ergo „ verba, quid ſunt aliud niſi folia? Non ergo nobis „ folia propter ſeipſa, ſed propter fructum expetenda ſunt, quia idcirco omnis confeſſio peccatorum „ expetitur, ut fructus pœnitentiæ ſubſequatur. Unde „ & Dominus arborem foliis decoram, fructu ſterilem „ maledixit, quia confeſſionis ornatum non recipit ſine „ fructu afflictionis. *Eadem mente Tertullianus longe ante ſcripſerat lib. de Pœnitentia cap.* 9. Satisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pœnitentia naſcitur, „ pœnitentia Deus mitigatur. *Et ſanctus Auguſtinus epiſt.* „ 53. *alias* 54. Nihil aliud agit, *inquit*, quem veraciter „ pœnitet, niſi ut id quod mali fecerit, impunitum eſſe „ non ſinat. Eo quippe modo ſibi non parcenti ille parcit, „ cujus altum juſtumque judicium nullus contemptor evadit. „ Viderint ergo quæ ſigna numinis ſecum reconciliati, & pœnitentiæ in cordibus infuſæ præſeferant, qui

poſt perceptum reconciliationis Sacramentum, omnem doloris ſenſum deponunt, quippe immemores pacti cum Deo in Sacramento initi, nempe ſe ei omnem, quam voluerit, ſatisfactionem exhibituros: molliora quæque ſectantur, adverſa, quibus juſtitia divina eos exagitat, in peccatorum vindictam, invito animo patiuntur, & levia a Confeſſario impoſita perfunctorie & negligenter decurrunt.

4. Denique in juſtificatione infunditur habitus Pœnitentiæ contra peccata venialia, quæ ut quotidiana ſunt, quotidiana quoque de iis debet eſſe pœnitentia, alioquin multitudine ſua obruent, ut docet S. Auguſtinus ſerm. 351. alias hom. 50. & epiſt. 265. alias 108. „ Si collecta contra nos fuerint. Ita non gravabunt & opprimemt, ſicut unum aliquod grande peccatum. Quid enim intereſt ad naufragium, utrum „ uno grandi fluctu navis operiatur, & obruatur: an „ paullatim ſubrepens aqua in ſentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta, implicet navem, & ſubmergat. Propter hæc jejunia, eleemoſynæ, & orationes invigilant.

Atque ex his patet virtutem pœnitentiæ tam arcte connexam eſſe cum gratia ſanctificante ſeu caritate, ut ab ea divelli nequeat, utpote ejus proprietas, parique gradu ſimul creſcere in unoquoque ſanctitatem & pœnitentiam. Quin ſanctus Thomas in 4. diſt. 14. & in Supplem. qu. 16. art. 2. docet virtutem pœnitentiæ remanere in Beatis, non quidem quoad actum doloris & triſtitiæ, quam non admittit ſumma felicitas: ſed quoad alios actus, puta deteſtationis peccati, laudis, & gratiarum actionis pro infinita Dei in eos miſericordia.

Dicitur 4. *inclinans peccatorem ad deteſtationem & dolorem proprii peccati*; non enim poſſumus de peccato alterius pœnitentiam agere, ſed dolore duntaxat. Et ratio eſt, quia pœnitere eſt reſipiſcere, conſilium mutare, ad ſanam mentem redire: atque iſta competere nequeunt, niſi ei, qui ſe male egiſſe agnoſcit: Ergo pœnitentia non poteſt eſſe niſi de proprio peccato.

Dici-

Dicitur 5. *quatenus eſt offenſa Dei* : quia pœnitentia, utpote quædam ſpecies juſtitiæ, eſt ad alterum, tenditque ad abolendam offenſam ipſi illatam, & pro ea ſatisfactionem exhibendam: Ergo dolere præciſe, vel quia turpe eſt nos peccaſſe, & inde confundimur, vel quia animadverſione ſumus digni, idque ſine reſpectu ad Dei offenſam, non eſt actus virtutis pœnitentiæ, ſed amoris privati, quod operæ pretium eſt advertere.

Dicitur 6. *Cum emendationis propoſito*, ut virtus pœnitentiæ diſtinguatur tum a triſtitia ſæculi, quæ mortem operatur, ut loquitur Apoſtolus 2. Cor. 7. verſ. 10. tum a pœnitentia reproborum, qui Sap. 5. verſ. 3. exhibentur *pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes*; ejuſmodi enim triſtitia animum dejicit, nec in meliorem frugem convertit; contra vero pœnitentiæ virtus animos accendit, in ſpem erigit, & quod peccatum eſt, efficaciter emendat ac corrigit; „ quæ enim ſecundum Deum triſtitia eſt, *inquit Apo-* „ *ſtolus* 2. *Cor.* 7. pœnitentiam in ſalutem ſtabilem „ operatur... ecce enim hoc ipſum, ſecundum Deum „ contriſtari vos, quantam in vobis operatur ſollici- „ tudinem... ſed deſiderium, ſed æmulationem, ſed „ vindictam? Quibus verbis carpitur falſa eorum pœnitentia, qui ubi ſe lapſos advertunt, animo franguntur, gemunt deſides, abſque ulla reſurgendi ſolicitudine: parvulos diceres, qui cum ceciderint, jacentes indulgent lacrymis, donec quis eos erigat; *pertinet enim ad pœnitentiam*, inquit Sanctus Thomas 3. part. q. 90. art. 4. *ut deteſtentur peccata præterita cum propoſito immutandi vitam in melius, quod eſt quaſi pœnitentiæ finis.*

Dicitur 7. *efficaci* : namque ex Tertulliano lib. de Pœnitentia cap. 2. *ubi emendatio nulla, pœnitentia neceſſario vana : quia caret fructu ſuo, cui eam Deus inſerit, id eſt hominis ſaluti*. Qui autem efficaciter intendit mores corrigere, novamque vitam inchoare, ſimul cogitat de mediis, quibus finem propoſitum conſequi poſſit, illaque ſollicite inquirit, juxta illud Pſalm. 37. *cogitabo pro peccato meo*, ſive, ut legit Sanctus Augu-

Auguſtinus, *curam geram pro peccato meo*, quæ verba expendens S. Doctor ſic ſcribit: „ Quid eſt curam gerere pro peccato ſuo? Si diceres, curam geram „ pro vulnere meo, quid intelligeretur, niſi dabo „ operam ut ſanetur? Hoc eſt enim curam gerere „ pro delicto, ſemper intendere, ſemper ſtudioſe & „ ſedulo agere, ut ſanes peccatum. Ecce de die in „ diem plangis peccatum tuum, ſed forte lachrymæ „ currunt, manus ceſſant .... hoc eſt, *curam geram* „ *pro peccato meo*, faciam omnia quæcumque facienda „ ſunt ad abolendum & ſanandum peccatum meum. „ Quem igitur vere pœnitet, ſecum perpendat quibus viis, quave ratione melioris vitæ propoſitum exequatur; videat, & apud ſe dicat cum Apoſtolo, quis me deinceps ſeparabit a caritate Dei? an verſutus illud litigator, & iniquus rerum mearum invaſor, adverſus quem tandiu capitali odio flagravi? an ſuperbia, propter quam toties rixatus ſum, & alios conviciis proſcidi? an avaritia, quæ mihi hactenus inimicitiarum ac gravium peccatorum cauſſa extitit? Quod ſi forte alicubi ſe infirmum agnoſcat, ea conquirat remedia, quorum ope confidere poſſit ſe victorem fore malarum cupiditatum; alioquin propoſitum inchoandæ novæ vitæ, quantumcunque vehemens, erit prorſus inefficax; intentus enim finis acquiri non poteſt, niſi per media accommodata. Unde mirum non eſt, quod vera pœnitentia paucorum ſit, ut ſcribit S. Pacianus epiſt. 3. cum plerique pœnitentes, ſi tamen pœnitentes dixeris, nequidem de viis ineundis ad emendandos mores neceſſariis cogitent, aut deliberent.

Dicitur 8. *& ſatisfactionis propoſito*; juſtitia enim, quam pœnitentia imitatur, in eo conſiſtit, ut perſonæ læſæ ſatisfiat: „ hoc pretio, *inquit Tertullianus* „ *lib. de Pœnitent. cap. 6.* Dominus veniam addicere „ inſtituit: hac pœnitentiæ compenſatione redimen„ dam proponit impunitatem. „ Sanctus quoque Aug. ſerm. 20. alias 3. ex editis a Sirmondo, „ impunitum, *in*„ *quit*, non poteſt eſſe peccatum; impunitum eſſe non „ decet, non oportet, non eſt juſtum. Ergo quia im„ punitum non debet eſſe peccatum, puniatur a te,

„ ne puniaris pro illo. Peccatum tuum judicem te „ habeat, non patronum. *Et ſerm.* 113. *alias* 35. *de* „ *verbis Domini;* quid eſt enim homo pœnitens, niſi „ homo iratus ſibi? ut accipiat veniam, de ſeipſo „ exigit pœnam.

Huic definitioni addendum eſt propoſitum confitendi Sacerdoti ſi agatur de pœnitentia poſt Baptiſmum, quia Sacramentum Pœnitentiæ eſt neceſſarium baptizatis lapſis neceſſitate medii & præcepti divini, ut ſuo loco dicetur.

## §. II.

### *De neceſſitate virtutis Pœnitentiæ.*

Agimus hic dumtaxat de neceſſitate Pœnitentiæ, quatenus præciſe virtus eſt, dicturi poſtea de ejus neceſſitate, quatenus eſt Sacramentum; diverſa quippe eſt utriuſque neceſſitatis ratio, & ſeorſim tractanda, ut vitetur error, in quem bene multi impingunt, qui aliam pœnitentiæ neceſſitatem non agnoſcunt præter eam, quæ in præcepto Confeſſionis annuæ includitur, circa quam plura ſuo loco expendemus. Interim

Q. 1. *Pœnitentia eſtne neceſſaria?*

R. Eſt neceſſaria adultis neceſſitate tum medii, tum præcepti.

Prima pars, quæ eſt de neceſſitate medii, probatur 1. ex Scriptura Luc. 13. v. 3. *niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.* Matth. 11. v. 20. Chriſtus exprobrat civitatibus, quæ ad prædicationem ſuam miraculis confirmatam, pœnitentiam non egerunt, additque verſu ſequenti, Tyrum & Sidonem, ſi ea habuiſſent ſalutis auxilia, pœnitentiam fuiſſe acturas; quibus verbis declarat pœnitentiam eſſe medium prorſus neceſſarium ad veniam & ſalutem conſequendam, perditionemque Bethſaitidum & Tyriorum tribuendam eorum impœnitentiæ. *Propterea,* inquit Iſaias cap. 30. v. 18. *expectat Dominus, ut miſereatur veſtri.* Et Apoſtolus Rom. 2. v. 4. *Ignoras quoniam benignitas Dei*

*Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram.* Denique juxta omnes Patres & Theologos, impœnitentia finalis eſt peccatum ad mortem ſine ullo veniæ, aut ſalutis remedio: nec Baptiſmus, nec quodvis aliud Sacramentum adulto impœnitenti prodeſſe poteſt. Chriſtus Sacramentorum auctor, Evangelium ſuum auſpicatus eſt a pœnitentia, *cœpit Jeſus prædicare & dicere, pœnitentiam agite*, Matth. 4. verſ. 17. Sanctus Petrus exegit pœnitentiam ab iis, quos ad Baptiſmum præparabat: *pœnitentiam*, inquit, *agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum*, Actor. 2. Tractatu de Baptiſmo retulimus diſciplinam Eccleſiæ erga Catechumenos, & laborioſas exercitationes, quibus probabat eorum pœnitentiam, priuſquam eos ad Baptiſmum admitteret.

Nec dicas Chriſtum, Marc. ultimo, ſolam fidem ab initiandis exigere: *qui crediderit*, inquit, *& baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Et Actor. 8. v. 36. interroganti eunucho, *ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* reſpondet Philippus, *ſi credis ex toto corde, licet*. Namque fides, quæ diſponit ad Sacramenta, non eſt mortua, ſed operans ſpem, odium peccati, novæ vitæ propoſitum, & cetera, quæ late proſecuti ſumus Tract. de Gratia, ubi de diſpoſitionibus ad juſtificationem.

Probatur 2. ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. c. 4. in quo ſic habet: *fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum, hic contritionis motus neceſſarius*.

Probatur 3. ratione Theologica: illud eſt neceſſarium neceſſitate medii, quo deficiente etiam ſine noſtra culpa, ultimus finis acquiri non poteſt; ſic Baptiſmus v. g. eſt neceſſarius neceſſitate medii, quia ejus defectu nullus poteſt introire in regnum Dei: atqui deficiente pœnitentia, etiam ſine noſtra culpa, ut contingeret ei, qui ſtatim poſt peccatum mortale verſus eſſet in amentiam, finis ultimus acquiri non poteſt: Ergo.

Secunda pars ex præcedente ſequitur; quæ enim inſtituta ſunt ut media neceſſaria, ea quoque ſunt præcepta; recta quippe ratio dictat aſſumendum medium, ſine quo finem, ad quem tendere oportet, conſequi non poſſumus, atque omnium judicio peccaret, qui vel Baptiſmum negligeret, vel omnem cibum rejiceret, quia nec ſine Baptiſmo ſalus æterna obtineri poteſt, nec ſine cibo vita animalis conſervari: atque ex dictis pœnitentia eſt neceſſaria neceſſitate medii: Ergo & præcepti.

Dices: per amorem Dei ſuper omnia expellitur omne peccatum, peccator efficitur juſtus, filius Dei, & hæres vitæ æternæ, dicitur enim 1. Joann. 4. *omnis qui diligit, ex Deo natus eſt*. Et cap. 3. *Scimus quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres*: Ergo pœnitentia non eſt neceſſaria neceſſitate medii.

Nego conſeq. falſo quippe ſupponit peccatorem accendi amore Dei ſuper omnia abſque ulla diſplicentia & dolore, quod illum injuria affecerit. Enimvero filius, qui graviter in patrem deliquit, præteritam offenſam novo contemptu augere videretur, ſi nullo præmiſſo pœnitentiæ ſigno, nulla ſatisfactione oblata domum rediret ea peracturus, quæ ſunt filii obſequentiſſimi. Quis credat Deum ſuper omnia ab eo diligi, cui non diſplicent flagitia præterita, quibus commoda temporalia comparavit? Peccator itaque divino amore ſuccenſus, dicat oportet cum S. Auguſtino: *Sero te amavi, bonitas antiqua*.

Inſtabis: non repugnat peccatorem tam ſubito rapi in Dei amorem, ut in memoriam non veniant peccata præterita, & veriſimile eſt ita contigiſſe pluribus Martyribus: atqui in illa hypotheſi dubitare non licet, quin ille veniam conſequatur: Ergo.

Diſt. maj. ut in memoriam non veniant peccata præterita ſigillatim & diſtincte, Concedo: generatim & confuſe, Nego maj. non enim poteſt fieri quin cum diſplicentia advertat ſe hactenus privatum fuiſſe divino illo amore tam debito, tamque optabili.

Q. 2.

Q. 2. *Pœnitentia eſtne etiam neceſſaria ad remiſſionem peccati venialis?*

R. Affirmat S. Auguſtinus Epiſt. 63. alias 48. in qua ſic ſcribit circa finem, „ nec quemquam putes „ ab errore ad veritatem, vel a quocunque ſeu magno, ſeu parvo ad correctionem ſine pœnitentia „ poſſe tranſire. „ Idipſum docet S. Thomas q. 87. art. 1. & art. 3. ſcribit Sacramentalia v. g. luſtrationem aquæ benedictæ remittere peccata venialia, *in quantum inclinant ad motum pœnitentiæ.* Et ratio eſt, quia peccatum veniale eſt inordinatus amor creaturæ: Ergo quandiu voluntas inordinate adhærebit creaturæ, tandiu remanebit ejus peccatum: atqui non tolletur inordinatus ille amor, niſi diſpliceat: Ergo ad remiſſionem peccati venialis requiritur pœnitentia, quam S. Auguſtinus laudato ſerm. 351. vocat quotidianam, quia quotidiana ſunt ejuſmodi peccata; „ alioquin „ eſſet homini periculum deficiendi, *inquit S. Thomas* „ *cit. art.* 1. *ad* 1. cum defereret appetitum proficiendi, ſeu tollendi impedimentum ſpiritualis pro„ fectus, quæ ſunt peccata venialia.

Addit tamen Angelicus Doctor eodem art. 1. perfectiorem requiri pœnitentiam ad remiſſionem peccatorum lethalium, quam ad remiſſionem venialium, ad quam dicit ſufficere virtualem & implicitam diſplicentiam, „ in eo quod, *inquit*, aliquis hoc modo fer„ tur in Deum & res divinas; ut quidquid ſibi oc„ currat, quod eum ab hoc motu retardaret, diſpli„ ceret ei, & doleret ſe hoc commiſiſſe, etiamſi actu „ de illo non cogitaret; quod tamen non ſufficit ad „ remiſſionem peccati mortalis, niſi quantum ad pec„ cata oblita poſt diligentem inquiſitionem.

Q. 3. *Quando & quoties obligat præceptum pœnitentiæ?*

Certum eſt 1. negativum pœnitentiæ præceptum, quo prohibemur delectari in memoria præteriti peccati, & de eo gloriari, obligari ſemper & pro ſemper, quia nunquam licet male agere: atqui ejuſmodi delectatio & jactantia eſt per ſe mala, & quidem in eodem genere peccati cum ipſa actione

quæ delectat, adeo ut qui ſe jactat, quod v. g. mulierem ſeduxerit, gravem de inimico vindictam ſumpſerit, &c. lethaliter peccet, quia ejuſmodi actiones ſunt gravia peccata. Idem dicito de iis, qui illicitis illis oblectationibus applaudunt. Minor tamen erit culpa, ſi arrideant non propter ipſummet flagitium, ſed propter ſolertem & ludicrum modum, quo perpetratum eſt. Verum qui ſeſe effert ex malis artibus, vel ex eo capite valde eſt vituperandus, quod aliis ſit malo exemplo, & peccandi materiam ſubminiſtret. Viderint ergo, qui ex peccatis adoleſcentiæ ſibi plauſum captant.

Certum eſt 2. affirmativum pœnitentiæ præceptum urgere ſaltem in mortis periculo; conſtat enim apud omnes impœnitentiam finalem eſſe grave peccatum.

Certum eſt 3. idem præceptum ſemel, ſaltem quolibet anno, obligare omnes Fideles, cum ſine vera pœnitentia non poſſint facere ſatis Legi Eccleſiaſticæ; qua tenentur ſingulis annis peccata ſua confiteri proprio Sacerdoti, ut ſuo loco explicabitur.

Tota igitur difficultas in eo verſatur, utrum, qui in grave peccatum lapſus eſt, debeat ſtatim pœnitentiam agere, vel poſſit eam ad annum differre, vel ſaltem ad aliquot dies?

R. Peccat, qui conſcius peccati lethalis, pœnitentiam differt ad annum. Reſponſio probata manet ex dictis Tract. de Actibus humanis, ubi de Spe p. 547. & de Caritate p. 612. & ſeq. Si enim quiſque ex præcepto caritatis tenetur quam ſæpiſſime elicere actus amoris Dei ſuper omnia, manifeſtum eſt eum, qui ſe peccati lethalis reum cognoſcit, non poſſe ſine peccato pœnitentiam ad annum differre, cum ex dictis nemo poſſit diligere Deum, cui non diſpliceat peccatum lethale, cujus ſe conſcium meminit.

Confirmatur 1. Contra legem naturalem peccat, 1. qui rem alienam detinet, domino rationabiliter invito; nec excuſatur ejus in ſolvendo mora, eo prætextu quod dominus ex ſolutionis dilatione nullum

pa-

patiatur detrimentum; ſit enim illi injuria eo præciſe, quod re ſua privetur invitus, nec ulla ſit in debitore differendi ratio. 2. qui cum proximum gravi injuria affecerit, necdum ſatisfaciendi occaſionem captet, juxta illud Matth. 5. *vade prius reconciliari fratri tuo*; quin oblatam negligit ac debita ſatisfactione animo proximi a ſe injuſte exulcerato mederi contemnit: atqui peccati lethalis reus incommunicabilem Majeſtatis divinæ titulum, nempe rationem ultimi finis, ſumma injuria in creaturam tranſtulit, exigitque Deus ut peccator honorem ſibi ablatum quantocius reſtituat ac reparet. „ Non tardes, *inquit Eccli.* 5. „ converti ad Dominum, & ne differas de die in „ diem. Subito enim venit ira illius & tempore vin„ dictæ diſperdet te. „ Neve peccator moras traheret, ita pollicitus eſt veniam pœnitenti: ut craſtinum non promiſerit peccatori; ait enim Apoc. 3. v. 3. „ pœnitentiam age; ſi ergo non vigilaveris, veniam „ ad te tanquam fur, & neſcies qua hora veniam ad „ te: „ Ergo peccator novo peccato ſe obnoxium reddit, qui in longum tempus ſuam differt pœnitentiam.

Confirmatur. 2. Peccator longo tempore v. g. per annum impœnitens, tandiu eſt Deo inviſus, juxta illud Sapientiæ 14. *odio ſunt Deo impius & impietas ejus*, e numero filiorum Dei expunctus, & exhæres regni cæleſtis, utpote habitualiter averſus a ſuo Creatore, converſus vero ad creaturam tanquam ad ultimum finem: atqui in tantam Dei offenſionem cecidiſſe, maxima eſt omnium pœna. „ Si quis eſt, *inquit* „ *S. Chryſoſtomus*, qui mente ac ſenſu præditus ſit, „ is certe gehennæ pœnam tolerare malit, quam ad„ verſo Deo ſtare. „ Cum ergo peccator impœnitens eam nihil faciat, dubium non eſt quin Deus illius impœnitentiam in gravem ſui contemptum imputet: *non dolere quia peccaverit*, inquit idem S. Chyſoſtomus homil. 14 in Matth. *magis iraſci facit Deum, quam illud ipſum, quod ante peccaveras*. Denique ubi quis a caritate per peccatum excidit, ibi manet, donec eum pœniteat, in via ſalutis non progreditur, fruſtra tempus terit, & male operas ſuas collocat,

nullum ex iis lucrum percipit, quod ſit vitæ æternæ condignum. *Si... caritatem... non habuero*, inquit Apoſtolus 1. Cor. 13. *nihil ſum.... nihil mihi prodeeſt*. Quare in ejuſmodi ſocordes, merito illud Evangelii contorqueas: quid hic ſtatis tota die, immo toto menſe, aliquando etiam toto anno otioſi? Quare non dediſtis pecuniam meam ad menſam, & ex talento fidei ac ſpei, quando credidi vobis, nullum lucrum feciſti? quam autem grave ſit illud negligentiæ peccatum, aperit frequens juſti Judicis ſententia, Matth. 25. „ inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores, „ illic erit fletus & ſtridor dentium. „ Denique peccator, qui pœnitentiam diu differt, morali periculo iterum labendi ſe exponit, ut conſtat ex dictis Tract. de Gratia p. 437. & ſequentibus, ubi fuſe & evidentiſſime probavimus hominem ſine gratia ſanctificante, etſi abſolute, moraliter tamen non poſſe per diuturnum tempus vitare omnia peccata lethalia. *Peccatum*, inquit S. Gregorius hom. 11. in Ezech. *quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere ad illud trahit*.

Peccat autem, qui ſciens & volens ſe exponit morali peccati periculo, adde, & æternæ damnationis; hanc enim poſtremam rationem plures e Theologis tum veteribus, tum recentioribus maxime urgent contra lapſos, qui multo tempore ad pœnitentiæ remedia non confugiunt; & exinde docent munus eſſe Confeſſarii inquirere a pœnitentibus quandiu pœnitentiam procraſtinarint. Sed ſupereſt quæſtio, quæ & quanta debeat eſſe ejuſmodi procraſtinatio, ut cenſeatur grave peccatum.

R. 2. Ita diverſa eſt Theologorum ſententia, ut ex iis aliud certo definiri non poſſit, quam quod prima noſtra reſponſione ſtabilivimus, nempe pœnitentiam ſine novo peccato ad annum non poſſe protrahi.

S. Antoninus 3. p. 14. cap. 18. docet eum qui lapſus eſt in peccatum mortale, teneri conteri ſtatim ac illius meminit, ſic enim ſcribit, „ quantum ad peccata mortalia, de quibus quis nondum habuit contritionem, videtur quod ſemper teneatur quando

pec-

„ peccatum menti occurrit, ad actu audiendum, & de-
„ teſtandum peccatum, alia peccat mortaliter peccato
„ omiſſionis, quouſque conteratur; *moxque hanc ſua*
„ *ſententia rationem affert*; nec enim, *inquit*, per mo-
„ mentum licet ſtare in peccato: imminet enim maxi-
„ mum periculum, *nempe damnationis æternæ*.

Scola Scotiſtarum cum ſuo principe in 3. diſt. 17. vult hominem, quem nondum admiſſi peccati lethalis pœnituit, teneri diebus feſtis actum contritionis elicere; ſcriptum quippe eſt Levit. 16. *Sabbatum enim requietionis eſt, & affligetis animas veſtra religione perpetua*. Deinde Fideles ſacris illis diebus Miſſæ Sacrificio intereſſe debent, & aliis religionis operibus vacare: atqui peccator, niſi contritus fuerit, iſta rite non præſtabit, dicente Domino, Iſa. 1. *Ne offeratis ultra ſacrificium fruſtra: incenſum abominatio eſt mihi: neomeniam, & ſabbatum, & feſtivitates alias non feram, iniqui ſunt cœtus veſtri*. In quem locum ſic ſcribit ſanctus Hieronymus, *omnis conventus, qui non affert hoſtias ſpirituales, nec audit quod in quinquageſimo Pſalmo canitur*, ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non deſpicit; *abominabilis eſt Deo*; namque ex ſancto Auguſtino in Pſalm. 77. *pietas cultus Dei eſt, nec colitur ille niſi amando; hoc enim colitur quod diligitur*. Et ex ſancto Gregorio lib. 4. dial. cap. 59. *neceſſe eſt, ut cum hæc agimus, noſmetipſos Deo in cordis contritione mactemus*.

Verum iſta momenta facile ſolvuntur. Ac 1. quidem Levit. 16. agitur de feſto expiationis, quolibet anno ſemel celebrando die decima menſis ſeptimi; unde ex hoc loco ad ſummum colligi poteſt ea anni tempeſtate ſolemnem pœnitentiam fuiſſe Judæis præſcriptam, ſicut Chriſtianis tempore Paſchali. 2 Legenti laudatum caput Iſaiæ, patebit Deum ibi increpare impios Judæos, qui licet in omni flagitiorum genere defixi & obſtinati, cæremoniis legalibus Deum ſe placaturos confidebant. 3. Sanctorum Patrum textus probant dumtaxat peccatorem, ut debito modo feſta celebret, & ſacro interſit, debere ex diſpli-

tentia anteactæ vitæ tendere ad perfectam contritionem, eo affectu ſacrificium & alias preces offerre, ut ſibi Deum propitium reddat, eamque gratiam impetret, qua peccatorum vincula, quibus conſtringitur, tandem excutiat. Porro pius ille affectus in Deum, ut omnium bonorum auctorem, ſufficit ad obeunda religionis officia diebus feſtis præſcripta; eſt enim ſupremus cultus ſoli Deo exhibendus, & verus amor: non quidem perfectæ caritatis, nec proinde perfectæ contritionis, ſed ad eam diſponit. Ita fere plerique Thomiſtæ. Enimvero quilibet virtutis actus eſt amor & deſiderium boni, ad quod inclinat unaquæque virtus: actus temperantiæ, verbi gratia, eſt amor honeſtatis, quæ relucet in moderato uſu ciborum: actus juſtitiæ eſt voluntas, ſeu deſiderium (in quo includitur amor) reddendi unicuique quod ſuum eſt: actus religionis eſt amor & zelus divini cultus, quin & ipſa fides, licet ſit virtus intellectualis, non eſt tamen ſine dilectione, ut docet S. Auguſtinus, quia nemo credit niſi volens, & pie affectus erga verbum Dei. Denique omnis gratia actualis eſt aliqua dilectio, utpote pia voluntatis motio & affectio, ex qua Fideles pie peragere poſſunt, quæ diebus feſtis præſcribuntur, ac proinde nulla eſt ſufficiens ratio aſſerendi præceptum contritionis obligare ſacris illis diebus. Quandonam ergo obligat extra periculum mortis, & tempus Paſchatis?

R. 3. Vel peccatum menti occurrit quatenus eſt Dei offenſa; vel omnino non occurrit, aut ſaltem niſi ſecundum ejus conſectaria, v. g. pœnam, dedecus, & alia incommoda, quæ ex peccato ſequuntur.

Si primum, peccator ſtatim pœnitere debet: vel enim attendit ad offenſam Dei cum delectatione, vel indifferenter, vel cum dolore & diſplicentia: atqui peccat proculdubio in prima & ſecunda hypotheſi: in prima quidem, quia delectatio illa eſt per ſe mala, & peccatum formaliter, ut jam diximus: in ſecunda etiam, quia filius contemnit patrem, creatura Creatorem, eo ipſo, quo ejus injuriam fert indifferenter: ergo peccator tenetur conteri, ſaltem imper-

fe-

fecte, ſtatim atque meminit ſe in Deum peccaſſe. Et hoc ſenſu vera videtur ſententia S. Antonini, quæ eſt S. Thomæ & Bonaventuræ: ſic enim ſcribit S. Thomas in quartum diſtinct. 17. q. 3. art. 1. referturque qu. 3. ſupplem. art. 3. his verbis: „ Cum propoſitum „ confitendi ſit annexum contritioni, tunc tenetur ali„ quis ad hoc propoſitum, quando ad contritionem „ tenetur, ſcil. quando peccata memoriæ occurrunt. „ *Et S. Bonaventura in 4. diſt. 16. q. 2.* pro loco „ & tempore (*debet conteri*) videlicet cum recogitat „ mala ſua, quibus offendit Deum.

Si ſecundum, nempe ſi peccatorem ex defectu attentionis ad offenſam Dei non pœniteat, certo definiri non poteſt, quanta debeat eſſe procraſtinatio, ut ejus negligentia grave peccatum cenſeatur; præceptum enim pœnitentiæ, utpote affirmativum, non obligat ſemper & pro ſemper, ſed pro loco & tempore, ut mox dicebat S. Bonaventura. Sed cum tempus præciſe definiri non poſſit, ultra quod peccator ſuam converſionem protrahens, graviter peccaret, & aliunde conſtet ex dictis Tract. de Caritate, quam ſæpiſſime non teneri elicere actus amoris Dei, quod non poteſt peccator quandiu manet impœnitens, certum capiat, & incertum dimittat, hoc eſt, quam primum offenſam Dei abolere, & pro ea ſatisfacere ſtudeat, nec induret cervicem ſuam, Scriptura clamante: *Eſtote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet*, Luc. 12. verſ. 40. Et iterum, *Vigilate ergo, quia neſcitis, qua hora Dominus veſter venturus ſit*, Matth. 24. v. 42.

Mitto circumſtantias, in quibus determinate præceptum pœnitentiæ per accidens obligat, ut ſi peccator teneatur miniſtrare, aut recipere Sacramentum.

## §. III.

### *De nomine Sacramenti Pœnitentiæ.*

NUnc & deinceps Pœnitentiam ſpectamus, non præciſe quatenus eſt virtus, ſed quatenus Sacramentum novæ legis.

Q. 1. *Quænam ſunt nomina Sacramenti Pœnitentiæ?*

R. Frequentius vocari ſolet,

Primus; manuum impoſitio, quia pœnitentes olim Eccleſiæ reconciliabantur per manus Sacerdotalis impoſitionem, *ſi creditur continuo moriturus*, inquit Concilium Carthaginenſe IV. cap. 76. de Pœnitente infirmo, qui obmutuerat, *reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Eucharistia*. Ut autem ejuſmodi manuum impoſitio diſtingueretur ab ea, quæ adhibeatur in Sacramento Confirmationis & Ordinis, dicebatur manus impoſitio reconciliatoria, vel in pœnitentiam. Utrum vero pertineat ad eſſentiam, aut integritatem Sacramenti expendetur ſuo loco.

Secundo, exomologeſis apud Græcos, quæ ſecundum vim nominis idem ſignificat, quod apud Latinos Confeſſio. Ex uſu autem accipitur pro integra actione pœnitentiæ: „ Is actus, *inquit Tertullianus, libro de Pœnitentia c.* 9. qui magis Græco vocabulo exprimi„ tur, & frequentatur, exomologeſis eſt, qua deli„ ctum Domino noſtrum confitemur, non quidem ut „ ignaro, ſed quatenus ſatisfactio confeſſione diſponi„ tur, confeſſione pœnitentia naſcitur, pœnitentia „ Deus mitigatur. Itaque exomologeſis proſternendi „ & humilificandi hominis diſciplina eſt, converſatio„ nem injungens miſericordiæ illicem. De ipſo quo„ que habitu atque victu mandat, ſacco & cineri in„ cubare, corpus ſordibus obſcurare, animum mœro„ ribus dejicere *&c.*

Tertio, ſecunda poſt naufragium tabula; ut enim, confracta navi, unum vitæ ſervandæ ſupereſt refugium, ſi for-

ſi forte liceat tabulam aliquam de naufragio arripere: ita poſt amiſſam Baptiſmi gratiam, nulla ſalutis ſpes, niſi ei, qui ad pœnitentiæ Sacramentum confugerit. Hæc Sacramenti denominatio Novatoribus maxime diſplicet; utpote quæ adverſetur palmari eorum errori, quo ſtatuunt hominem juſtificari ſola fide, ſeu fiducia, qua certo ſibi perſuadet ſe eſſe prædeſtinatum, & merita Chriſti ſibi in Baptiſmo fuiſſe irrevocabiliter applicata. Unde concludunt baptizatorum pœnitentiam aliam non eſſe, quam memoriam baptiſmi ſuſcepti, qua excitatur & nutritur ejuſmodi fiducia; ſic enim ſcribit Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 19. §. 17. *Sed dictum eſt Hieronymi pœnitentiam eſſe ſecundam poſt naufragium tabulam. Cujuſcumque ſit, quin plane impium ſit, excuſari nequit, ſi ex eorum ſenſu exponitur. Quaſi vero per peccatum deleatur Baptiſmus, & non potius in memoriam revocandus ſit peccatori, quoties de remiſſione peccatorum cogitat, ut illinc ſeſe colligat, animumque recipiat, & fidem confirmet .... Apertiſſime itaque dixerit, ſi Baptiſmus dixeris pœnitentiæ Sacramentum, cum in confirmationem gratiæ, & fiduciæ ſigillum iis datus ſit, qui pœnitentiam meditantur.* Sed quamvis vel ſola auctoritas S. Hieronymi in omnium Auctorum ſcriptis verſatiſſimi, ut loquitur S. Auguſtinus, ſatis fuerit S. Thomæ quæſt. 87. art. 6. & omnibus Theologis, ut retinuerint illud pœnitentiæ nomen, ipſe tamen illud non excogitavit, ſed a veteribus acceptum poſteris tradidit; Tertullianus enim ducentis fere annis ipſo antiquior, eodem nomine pœnitentiam indigitat lib. de Pœnitentia cap. 4. *Eam tu peccator, inquit, ita invade, ita amplexare, ut naufragus alicujus tabulæ fidem; hæc te peccatorum fluctibus merſum perlevabit, & in portum divinæ clementiæ protelabit.* Quam loquendi rationem PP. Trident. ſuo calculo comprobarunt, ſeſſ. 6. cap. 14. his verbis: *Quam ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt.*

Quarto, uſu receptum eſt, ut vulgo dicatur pœnitentiæ Sacramentum; quo nomine intelligunt Fideles

pœ-

pœnitentiam alio modo requiri ad hoc Sacramentum, quam ad cetera. Pœnitentia quippe reſpectu aliorum Sacramentorum, eſt duntaxat diſpoſitio prævia, & conſciis peccati lethalis neceſſaria ad fructum ſacramentalem percipiendum. In hoc vero Sacramento non ſolum eſt diſpoſitio requiſita ad remiſſionem peccatorum obtinendam: ſed inſuper ingreditur Sacramenti compoſitionem, eſtque ejus pars eſſentialis, ut §. ſeq. explicabitur. Quamobrem ſi peccator ficte, hoc eſt, ſine vera pœnitentia accederet ad Baptiſmum, & ad quodvis aliud Sacramentum, peccaret quidem; nihilominus verum reciperet Sacramentum, ſed informe, ut ajunt, ideſt, ſine fructu; quia pœnitentia non eſt pars eſſentialis Baptiſmi, aut alterius Sacramenti: contra vero ejuſmodi fictio, ſeu falſa & inſufficiens pœnitentia, non tantum informe, ut opinati ſunt nonnulli, ſed prorſus nullum redderet pœnitentiæ Sacramentum; quia ſicut Baptiſmus collatus ſine aqua eſt irritus, & Extrema Unctio ſine oleo; ita & Sacramentum Pœnitentiæ ſine vera ſuſcipientis pœnitentia, utpote quæ non minus ſit ei eſſentialis, quam aqua naturalis Baptiſmo, & oleum Extremæ Unctioni. Unde merito Sacramentum Pœnitentiæ aliquando nuncupatur Baptiſmus lacrymarum, laborioſus Baptiſmus, quemadmodum docent PP. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. ut diſcat ejus, Miniſter ſui muneris eſſe explorare, an vera ſit pœnitentis pœnitentia, & eo attentius, quod conſtet ſæpius exhiberi falſam, quam in adminiſtratione Baptiſmi aquam Sacramento conficiendo ineptam.

## §. IV.

### *De differentia virtutem Pœnitentiæ inter & ipſum Sacramentum.*

Q. 1. *Quomodo virtus Pœnitentiæ differt ab ipſo Sacramento?*

R. Differt ſicut pars a toto, v. g. corpus humanum ab homine; Sacramentum enim eſt totum, virtus vero pœnitentiæ pars Sacramenti.

Q. 2.

Q. 2. *Quid Sacramentum Pœnitentiæ complectitur præter ipſam pœnitentiæ virtutem?*

R. Complectitur ritum exteriorem, hoc eſt, efficax gratiæ ſignum ſenſibile a Chriſto Domino inſtitutum.

Explicatur reſponſio matrimonii exemplo. Sicut enim Chriſtus matrimonium, (quod antea ſolum fuerat, & nunc eſt in non baptizatis contractus *naturalis*, quo mas & femina legitime conjunguntur in individuam vitæ ſocietatem) erexit in baptizatis ad dignitatem Sacramenti novæ legis, quatenus illud inſtituit ut ſignum ſenſibile ſuæ unionis indiſſolubilis cum Eccleſia. Similiter pœnitentiæ, quæ peccatoribus ſemper fuit neceſſaria ad veniam impetrandam, Chriſtus præſcripſit ritum externum tanquam efficax gratiæ ſignum ab iis, qui poſt Baptiſmum lapſi fuerint, neceſſitate medii obſervandum; & ita virtus pœnitentiæ, adjuncto illo ritu ſeu ſigno, obtinuit dignitatem Sacramenti novæ legis reſpectu eorum, qui lapſi ſunt poſt Baptiſmum; nam reſpectu Catechumenorum, & eorum qui nondum ſunt initiati, pœnitentia non eſt Sacramentum, ſed retinet duntaxat nomen & rationem virtutis.

Q. 3. *In quo genere ſigni eſt ille ritus a Chriſto inſtitutus?*

R. In genere judicii reconciliativi, hoc eſt Sacramentum illud perficitur in forma judiciorum forenſium, excepto quod illa tendant ad puniendum reum, ſintque judicia vindicativa; illud vero ad abſolvendum reum; & ideo tribunal in quo exercetur, non eſt tribunal iræ, ſed miſericordiæ a Chriſto inſtitutum ad reconciliandum peccatorem cum Deo, quem offendit. Ita PP. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. ubi de lapſis poſt baptiſmum ſic docent: *Ante hoc tribunal tanquam reos ſiſti voluit, ut per Sacerdotum ſententiam ..... poſſint liberari*. Cap. 6. de abſolutione: *Non eſt*, inquiunt .... *nudum miniſterium .... ſed ad inſtar actus judicialis*, *quo ab ipſo* (Sacerdote) *velut a Judice ſententia pronunciatur*, Et cap. 7. *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos duntaxat feratur*, &c. Et Can. 9. *Si quis dixerit abſolu-*

*ſolutionem ſacramentalem ..... non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti ..... anathema ſit.*

Conſtat ergo apud Catholicos Sacramentum Pœnitentiæ fuiſſe a Chriſto inſtitutum in forma judicii reconciliativi: ex quo facile intelligi poteſt, quæ debeant eſſe hujus Sacramenti partes, quæve requirantur ut rite peragatur.

Enimvero omne judicium reconciliativum ex quatuor partibus conſtat, & duo neceſſario ſupponit & connotat.

Præſupponit 1. offenſam; ſicut enim reſtitutio neceſſario ſupponit debitum, alioquin eſſet liberalis largitio; ita reconciliatio ſupponit offenſam, quam reus abolere nititur oblata ſatisfactione. 2. Judicem, qui habeat poteſtatem judicii exercendi, & ſententiæ ferendæ.

Partes vero, ex quibus conſtat judicium reconciliativum, ſunt 1. accuſatio, qua reus culpam ſuam agnoſcit, eamque confitetur. 2. Dolor & deteſtatio, quod in ejuſmodi culpam lapſus fuerit, cum propoſito non peccandi de cetero. 3. Satisfactio pro irrogata offenſa. 4. Sententia, qua Judex ex poteſtate ſibi conceſſa, reum ſic pœnitentem & ſic affectum (ut ſatisfecerit, vel ſatisfacere paratus ſit) abſolvit, reconciliatque cum perſona læſa.

In eo itaque differt judicium reconciliativum a judicio vindicativo, quod in judicio vindicativo non requiratur, ut reus crimen agnoſcat, confiteatur, cum dolore deteſtetur, & pro eo ſatisfactionem offerat: ſed ſatis eſt, ſi ab alio accuſetur, & ab idoneis teſtibus reus convincatur, ut Judex ſententia ſua pœnam in illum etiam renitentem decernat. Contra vero reconciliatio nec eſſe, nec intelligi poteſt, niſi reus ſe inique egiſſe fateatur, & inde dolere ſe oſtendat; quandiu enim proterve ſe excuſat, defenditque quod geſſit, nec pravum mutat conſilium, perſonæ læſæ animum a ſe avertit, & amplius accendit; nedum ſibi conciliet. Poteſt quidem perſona læſa oblatam a reo ſa-

ſatisfactionem remittere, nec aliud exigere, præter dejectum ejus animum, quem in humili criminis ſui confeſſione & deteſtatione exhibet. Unde ſi perſona læſa ulteriorem ſatisfactionem expetat, illa ſatisfactio erit duntaxat judicii pars integralis, non vero eſſentialis, cum ſine ea judicium reconciliativum concipi, & exiſtere poſſit.

Ergo peccata poſt Baptiſmum commiſſa, neceſſario præſupponuntur Sacramento Pœnitentiæ, meritoque damnata eſt ab Academia Pariſienſi anno 1665. hæc propoſitio: „ Confeſſio valida eſt deficientibus pecca- „ tis; potuit ergo beatiſſima Virgo, licet nec con- „ tritionem habuerit, nec ullum, vel leviſſimum pec- „ catum commiſerit, beato Joanni confiteri, „ ſcilicet ſacramentaliter. Peccata tamen non ſunt pars Sacramenti, ſed materia, circa quam abolendam verſatur Sacramentum, ſicut medicina circa morbum, quem expellere nititur: & eo ſenſu ſolent dici remota pœnitentiæ materia.

Dixi: *Peccata poſt Baptiſmum commiſſa*; Quæ enim præceſſerunt, huic judicio ſubjici nequeunt, cum Eccleſia ex Patribus Tridentinis ſeſſ. 14. *cap.* 2. in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus; *Quid enim mihi*, inquit Apoſtolus, 1. Cor. 5. *de iis*, *qui foris ſunt*, *judicare*?

Ergo partes, ex quibus componitur Sacramentum Pœnitentiæ, ſunt ſententia Sacerdotis, ſeu verba abſolutionis, contritio, confeſſio, & ſatisfactio pœnitentis; in iis enim conſiſtit judicium reconciliativum. Verba abſolutionis rationem habent formæ, utpote quæ expreſſius ſignificent remiſſionem peccatorum: confeſſio facta Sacerdoti, contritio ipſi manifeſtata, & ſatisfactio ſunt ipſa Sacramenti materia, quemadmodum docet Concilium Trident. cit. ſeſſ. 14. cap. 3. his verbis: „ Sunt „ autem quaſi materia hujus Sacramenti, ipſius pœni- „ tentis actus, nempe contritio, confeſſio, & ſatisfa- „ ctio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sa- „ cramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remiſ- „ ſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione

pœ-

„ pœnitentiæ partes dicuntur. „ Præiverat Eugenius in Decreto pro Armenis, *quartum Sacramentum*, inquit, *eſt pœnitentia, cujus quaſi materia ſunt actus pœnitentis*, nempe cordis contritio, oris confeſſio, & ſatisfactio, cum hoc tamen diſcrimine; quod contritio & confeſſio ſint partes eſſentiales, ſatisfactio vero pars duntaxat integralis; quia, ut jam diximus, judicium reconciliativum nec eſſe, nec concipi poteſt, niſi reus culpam ſuam agnoſcat ac deteſtetur, bene autem etiamſi ex indulgentia perſonæ læſæ actu non ſatisfaciat. Hinc pœnitentibus moribundis, & uſu rationis deſtitutis abſolutio impertitur, nulla impoſita ſatisfactione.

Dices 1. Ejuſmodi moribundi etiam ſine confeſſione, abſolvuntur: Ergo confeſſio non eſt Sacramento eſſentialis.

Diſtinguo anteced. Sine confeſſione explicita & diſtincta ſingulorum peccatorum, Concedo: Sine confeſſione implicita & confuſa omnium peccatorum. Nego anteced. eo enim ipſo, quo quis Confeſſarium petit, ſe peccatorem agnoſcit & confitetur.

Diſtinguo ſimiliter conſequens. Ergo confeſſio explicita & diſtincta non eſt eſſentialis, Conc. Implicita & confuſa, Nego conſeq. Itaque explicita confeſſio peccatorum, quæ poſt diligens examen memoriæ occurrunt, eſt quidem præcepti divini, & ideo obſervanda quantum fieri poteſt. Sed quia præceptum non obligat in iis circumſtantiis, in quibus eſt impoſſibile, tunc ſatis eſt ad veritatem Sacramenti, ut quis generatim peccata ſua confiteatur.

Dices 2. Votum ſatisfaciendi non minus eſt neceſſarium, quam votum confitendi: Ergo ſatisfactio eſt æque eſſentialis Sacramento, ac confeſſio.

Nego conſeq. Falſo enim ſupponitur quod ad Sacramentum ſufficiat votum confeſſionis, nec illud inferri poteſt ex noſtra reſponſione; in ea quippe aſſerimus confeſſionem actualem ſaltem confuſam, quæ in eo intelligitur, qui Confeſſarium efflagitat, eſſe Sacramento eſſentialem, quod de ſatisfactione actuali dici nequit propter rationem allatam. Votum quidem ſatisfaciendi

ciendi Deo, & confitendi peccata etiam ſigillatim; eſt eſſentiale Sacramento, ſed non conſtituit illius partem a contritione diſtinctam: includitur enim in propoſito ſervandi omnia legis præcepta: atqui explicita peccatorum confeſſio, & ſatisfactio ſunt præcepti divini, ut ſuo loco probabitur: ergo nullus eſt vere pœnitens ac contritus, niſi paratus ſit ad omnia & ſingula peccata ſacramentaliter explicanda; & ad exhibendam eam ſatisfactionem, quam Deus impoſuerit ſive per ſuum Miniſtrum, ſive per ſe immediate, puta morbis & aliis adverſis caſibus, quibus punire ſolet hominum peccata; nam ex Apoſtolo, Hebr. 12. verſ. 6. *Flagellat* (Deus)... *omnem filium quem recipit*; & ideo neceſſe eſt, ut vere pœnitens dicat cum Davide Pſal. 37. *quoniam ego in flagella paratus ſum*.

Dices 3. Cum Scoto in 4. diſt. 16. quæſt. 1. Sola abſolutio eſt Sacramento eſſentialis: *Tria hæc*, inquit, (ſcilicet contritio, confeſſio & ſatisfactio) *requiruntur vel prævia, vel ſequentia*; nam reconciliatio formaliter conſiſtit in ipſa abſolutione, in qua reſcinditur prior ſententia de puniendo reo: reſcinditur autem propter pœnitentis confeſſionem, dolorem & animum paratum ad exhibendam ſatisfactionem, quæ ſunt materia proxima, circa quam verſatur abſolutionis ſententia, & eatenus dicuntur a Concilio Tridentino, *partes & quaſi materia hujus Sacramenti*; non quod illud componant, ſed quod circa illas proxime verſetur, remote vero circa peccata poſt Baptiſmum commiſſa.

Confirmatur, Sacramentum Pœnitentiæ ex dictis inſtitutum eſt in forma judicii: atqui in judiciis humanis ſola ſententia eſt actus judicialis; ſolus enim Judex exercet judicium, ad quod prævia ſunt accuſatio, examen teſtium & rei. Ergo Sacramentum Pœnitentiæ in ſola abſolutione eſſentialiter conſiſtit. Ita Scotiſtarum Schola.

Reſpond. Hanc Scoti ſententiam difficile conciliari cum laudata doctrina Concilii Tridentini definientis contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem eſſe partes

tes hujus Sacramenti, materia enim circa quam, valde improprie diceretur pars illius rei, quam non componit. Cur autem Concilium dixerit hujuſmodi actus pœnitentis eſſe quaſi materiam, explicat Catechiſmus Romanus agens de Sacramento pœnitentiæ num. 17. his verbis: „ Neque vero hi actus, quaſi materia a ſancta „ Synodo appellantur, quia veræ materiæ rationem non „ habeant; ſed quia ejus generis materia non ſint, „ quæ extrinſecus adhibeatur, ut aqua in Baptiſmo, „ chriſma in Confirmatione. „ Uno verbo non ſunt proprie materia phyſica, utpote qui ſint actus materiæ oppoſiti; in hoc tamen Sacramento rationem habent materiæ ſacramentalis, quia minus clare & diſtincte effectum ſacramentalem ſignificant, quam ſententia Sacerdotis; quæ idcirco dicitur Sacramenti forma, juxta ea quæ tradidimus Tract. de Sacramentis in genere, ubi de eorum materia & forma.

Ad confirmationem reſpondeo negando minorem; judicia enim humana conſlantur ex accuſatione, teſtimonio, examine rei, & ſententia Judicis.

Inſtabis 1. diſpoſitio non eſt pars rei, ad quam diſponit: atqui actus pœnitentis ſunt diſpoſitiones ad Sacramentum pœnitentiæ: ergo non ſunt ejus partes.

Nego min. Sunt quidem diſpoſitiones ad effectum Sacramenti, non vero ad ipſum Sacramentum, ſed illud componunt.

Inſtabis 2. Si actus pœnitentis ſunt partes Sacramenti, ergo ſunt ſigna gratiæ: Sacramenta enim ſunt in genere ſigni. Ergo gratiam producunt, quia Sacramenta novæ legis efficiunt quod ſignificant, niſi ponatur obex. Ergo ipſe pœnitens eſt cum Sacerdote Miniſter Sacramenti pœnitentiæ, accepit claves regni cælorum, & poteſtatem remittendi peccata; atqui hæc ſunt longe abſurdiſſima. Ergo.

Reſpondeo, actus pœnitentis eſſe revera ſigna, & quidem efficacia remiſſionis peccatorum & gratiæ ſanctificantis, quatenus conjuncti ſunt cum forma abſolutionis; ſub illo enim reſpectu inſtituti ſunt a Chriſto ad ſignificandam & producendam gratiam ſanctificantem. Unde ſicut aqua ante inſtitutionem Baptiſmi non ſigni-

fica-

ſicabat interiorem ablutionem, nec etiam nunc ſignificat, niſi conjungatur cum forma Baptiſmali, per quam determinatur ejus uſus ad abluendum, cum poſſet eſſe ad refrigerandum, diluendum, &c. ita nec pœnitentia ſeu contritio, nec accuſatio ſui, nec ſatisfactio, licet per ſe ſint diſpoſitiones, ſi ex gratia fiant, ad veniam a Deo obtinendam; tamen ante Chriſtum, nec etiam hodie ſunt ſigna divinitus inſtituta, niſi quatenus dicunt ordinem ad abſolutionem ſacramentalem, & cum ea moraliter conjunguntur. Neque inde ſequitur pœnitentes eſſe Miniſtros Sacramenti, accepiſſe claves regni cælorum ad remittenda peccata; nam ſatis non eſt miniſtrare materiam Sacramenti, ut miniſtrans dicatur Sacramenti Miniſter, ſed inſuper requiritur, ut qui eam miniſtrat, eam etiam conjunget cum forma, & active concurrat ad conficiendum Sacramentum; alias qui panem miniſtrat ad Euchariſtiam, & chriſma ad Confirmationem, aquam ad Baptiſmum, dicendus eſſet Miniſter illorum Sacramentorum, quod in nullius mente venerit.

Inſtabis 3. ſatisfactio juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam, non impletur, niſi perfecto jam Sacramento: ergo non eſt pars Sacramenti, nec ſignum efficax remiſſionis peccatorum.

Diſtinguo anteced. Perfecto Sacramento eſſentialiter, Conc. Perfecto integraliter, Nego antec. Nam ſatisfactio eſt Sacramenti pars integralis, ut diximus. Adde ſatisfactionem dupliciter ſpectari poſſe, ſcilicet, vel in executione, vel impoſitione, & acceptatione. Hoc poſteriori modo debet præcedere abſolutionem, ut cum ea conjungatur ad producendam gratiam ſanctificantem, & remiſſionem peccatorum. Priori vero modo ita ſubſequitur, ut ſit etiam cum ea moraliter conjuncta tanquam pars Sacramenti integrans, quæ ſignificat & operatur ex opere operato, ut ajunt, remiſſionem pœnæ temporalis, ut infra dicetur.

Inſtabis 4. Chriſtus integrum pœnitentiæ Sacramentum inſtituit: atqui non inſtituit pœnitentiam, nec ullam ex ejus partibus, ſed ſolam abſolutionis formam: namque ante adventum ejus peccatores cum Deo

reconciliabantur contritione, ex Pſal. 50. *Cor contritum & humiliatum, Deus, non deſpicies*: & confeſſione ex Pſalm. 31. *Dixi, confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei*. Ergo.

Diſtinguo minor. Non inſtituit pœnitentiam quoad ſubſtantiam, & virtutem, quam ex gratia, & ex opere operantis, habebat diſponendi ad juſtificationem, quemadmodum nec inſtituit aquam & oleum, ex quibus conficiuntur Sacramenta, Conced. Non iſtituit quoad ſignificationem, ut ſint ſigna ſenſibilia, & ex opere operato efficacia remiſſionis peccatorum, Neg. min.

Urgebis: Atqui contritio non poteſt eſſe ſignum ſenſibile, cum ſit actus ſpiritualis intus latens in corde: Ergo.

Diſtinguo ſubſumptum: Non poteſt eſſe ſignum ſenſibile per ſe, Concedo: Per voces & alios nutus, Nego ſubſumptum. Sic mutuus conſenſus ſponſorum per verba fit ſenſibilis, & ſignum ſacramentale. Itaque ad remiſſionem peccatorum ante adventum Chriſti, ſatis erat ut contritio eſſet nota Deo, qui eam inſpirabat, & confeſſio ipſi fieret: nunc autem ex inſtitutione Chriſti neceſſe eſt ut contritio innoteſcat Sacerdoti, & pœnitens ore confiteatur; nec propterea exiſtimandum eſt novum onus hominibus eſſe impoſitum, quin Chriſtianis gratulandum, quod omnipotens Dei bonitas tam præſens, tamque efficax remedium ſanandis eorum vulneribus paraverit.

Dices 3. In judiciis examen in primis eſt neceſſarium, nec ſine eo Judex juſte judicare poteſt: ergo examen recenſeri debet inter partes Sacramenti pœnitentiæ.

Probatur antec. Ex vulgari effato, Judex judicare debet ſecundum allegata & probata, ideſt, rationem non habeat eorum quæ allegantur, niſi plene probentur; atque in hac re teſtes audit, repetit, reum interrogat, cum teſtibus illum componit; & ſi quid in iis ex imperitia & negligentia peccaverit, ejus ſententia in ſuperiori tribunali reſcinditur, & irrita declaratur.

ratur. Quod ſi ejuſmodi examen eſſentiale eſt judicio vindicativo, quanto magis reconciliativo, in quo reus ipſe eſt accuſator & teſtis? Quis enim neſciat hominem in ſuis vitiis pervidendis cæcum eſſe, in alternis perſpicacem? Avarus, aut ſuperbus v. g. quam in aliis deteſtatur avaritiam, aut ſuperbiam, eo minus in ſeipſo agnoſcit, quo magis ea laborat. Adde homines vulgo ad morem vivere, potius quam ad legem & rationem, minuſque attendere quid Deus præcipiat, quam alii communiter faciant. Denique ſupra demonſtravimus ex iis qui in æternum pereunt, vix quemquam etiam ex peritioribus excipiendum, quem ignorantia vincibilis ad impœnitentiam finalem non perduxerit; crimen enim virtus vocatur, dum publice geritur, inquit S. Cyprianus epiſt. 1. ad Donatum, & quiſquis alios non imitatur, offendit, non auditur, ſed noxiæ ſingularitatis reus traducitur. Quæ cum ita eſſe quotidiana experientia demonſtret, perſpicuum eſt Confeſſarium non debere ſecundum allegata judicare, niſi per examen prudenter probaverit ſinceram & integram eſſe confeſſionem, veram contritionem, & firmum emendationis propoſitum, alioquin reſcinderetur a ſupremo Judice prolata ab ipſo abſolutionis ſententia, & ipſe cæcus cum cæco, cui ducatum præbet, in foveam caderet.

Diſtinguo antec. Examen in primis eſt neceſſarium, ſemper, Nego; Nam in pœnitentibus, qui timidæ ſunt conſcientiæ, mores ad legem Dei ſollicite exigunt, & ad Sacramentum frequenter accedunt, ſatis probata eſt ſincera confeſſio & contritio abſque ullo examine: examen neceſſarium eſt, ut plurimum, ſubdiſtinguo, tanquam aliquid Sacramento prærequiſitum & extrinſece diſponens, Conc. Propter rationes in confirmatione objectionis allatas, & minime contemnendas, tanquam pars intrinſece componens & conſtituens Sacramentum, Nego antec. Quia Sacramentum eſt eſſentialiter & integraliter perfectum, & rata abſolutionis ſententia, modo adſit confeſſio ſincera & integra, contritio vera, & ſatisfactio debita. Eſto quod pœnitens

quam

quam ſæpiſſime Confeſſarii examine indigeat ; ne pro vera falſam pœnitentiam obtrudat.

Dices 4. Manus impoſitio eſt materia ſacramenti Pœnitentiæ a Chriſto inſtituta ; quod enim ſemper & ubique ab omnibus in Eccleſia eſt obſervatum , illud cenſendum a Chriſto traditum : atqui ſemper , & ubique , & ab omnibus manus impoſitio adhibita eſt in collatione Sacramenti Pœnitentiæ . Ergo .

Nego antec. Neque enim Matth. 16. & 18. ubi promittitur hoc Sacramentum ; neque Joan. 20. ubi inſtituitur , neque in ullo alio Scripturæ textu extat aliquod manus impoſitionis veſtigium.

Ad confirmationem reſpondeo diſtinguendo, quod ſemper, ubique, & ab omnibus obſervandum eſt tanquam ad ſubſtantiam Sacramenti pertinens, eſt a Chriſto traditum, Concedo : Tanquam cæremonia accidentalis , Nego: Namque in Baptiſmo exorciſmi , & immerſio ſemper , ubique & ab omnibus adhibita ſunt , nec propterea dici poſſunt inſtitutionis divinæ ; quia nunquam Eccleſia ejuſmodi ritus obſervavit , quaſi eſſent divinitus inſtituti . Conſtat autem manus impoſitionem Sacramento Pœnitentiæ non eſſe eſſentialem , ſed mere accidentalem , ex eo quod in nullo Concilio fuerit præſcripta tanquam neceſſaria; nec Eugenius IV. in ſuo Decreto, nec Patres Tridentini, qui accurate deſcripſerunt Sacramenti pœnitentiæ partes, meminere impoſitionis manus.

Inſtabis : Ille ritus accidentalis dici nequit , quem celebres Theologi aſſerunt eſſentialem : atqui Guillelmus Antiſiodorenſis , Vincentius Bellovac. Guillelmus Pariſienſis , Alexander de Hales , Marian. Victorin. Thomas Valdenſis , & plures alii aſſerunt manus impoſitionem eſſe Sacramento Pœnitentiæ eſſentialem . Ergo .

Diſtinguo maj. Quem celebres Theologi aſſerunt eſſentialem , juxta communem Catholicorum ſententiam , Conc. Contra communem ſententiam , Nego maj. Porro ſcholæ Principes , ut S. Thomas 3. p. q. 84. art. 4. & opuſc. 22. c. 4. Scotus , & eorum diſcipuli docent ejuſmodi ritum eſſe accidentalem : venerandus tamen eſt ob antiquitatem , nec negligendus.

Q. 4.

Q. 4. *Eſtne neceſſe ut contritio, quatenus habet rationem partis Sacramenti, ſit ſupernaturalis?*

R. 1. De fide quidem eſt contritionem ſupernaturalem requiri ad obtinendum effectum Sacramenti, ſcilicet remiſſionem peccatorum. Sed ad Scholæ controverſiam pertinet, num contritio naturalis ſufficiat ad perficiendum Sacramentum pœnitentiæ, quemadmodum aqua naturalis eſt materia idonea Sacramenti Baptiſmi, oleum olivarum Sacramenti Extremæ-Unctionis.

Affirmarunt nonnulli recent. quin S. Thomas, cum junior ſcriberet in quartum, eam ſententiam amplexus eſt; ſic enim habet diſt. 17. q. 3. art. 4. *Confeſſio poteſt eſſe informis, & quamvis tunc non percipiat abſolutionis fructum; tamen recedente fictione, percipere incipiet .... unde non tenetur poſtmodum iterare confeſſionem, qui fictus accedit* (hoc eſt ſine vera & ſupernaturali contritione) *ſed tenetur poſtmodum fictionem ſuam confiteri.* Nihilominus.

R. 2. Communis eſt ſententia omnino tenenda, Sacramentum pœnitentiæ abſque contritione ſupernaturali eſſe plane irritum, ac proinde iterandum. Et ratio eſt, quia nullum Sacramentum valide conferri poteſt abſque materia, quam Chriſtus inſtituit; atqui contritio, ſeu attritio ſupernaturalis, ſola eſt materia a Chriſto inſtituta.

Minor probatur. Eam ſolam materiam Sacramenti pœnitentiæ Chriſtus inſtituit, quæ cum forma conjuncta eſt efficax ad producendam ex opere operato gratiam ſanctificantem: atqui contritio naturalis non eſt efficax ad producendam ex opere operato gratiam ſanctificantem, ſed ſola contritio ſupernaturalis: Ergo. Ut igitur contritio naturalis cenſeretur materia divinitus inſtituta Sacramenti pœnitentiæ, deberet in aliquo caſu producere gratiam, ſicut aqua naturalis in Baptiſmo parvulorum: illud autem dici nequit ſine errore. Ergo Sacramentum pœnitentiæ non poteſt eſſe ſimul validum & informe, quemadmodum Baptiſma & cetera Sacramenta, quia ſufficiens & neceſſaria diſpoſitio ad effectum Sacramenti pœnitentiæ eſt ipſamet

 eſſen-

eſſentialis materia Sacramenti, ac proinde quoties Sacramentum eſt ratum ac validum, toties pœnitens eſt diſpoſitus ad ejus effectum. Contra vero Baptiſma & alia Sacramenta poſſunt eſſe valida, etiamſi ſuſcipiens non ſit diſpoſitus ad eorum effectum percipiendum. Ergo Sacramentum Pœnitentiæ eſt iterandum, quando pœnitens effectui ejus obicem poſuit, quia illud Sacramentum fuit irritum, cum caruerit materia eſſentiali; ſecus ſentiendum de Baptiſmo, & aliis Sacramentis; valida enim ſunt, etiamſi ſuſcipiens caruerit debitis diſpoſitionibus, nec proinde iteranda, quia ſuſcipientium diſpoſitiones non ſunt partes eſſentiales hujuſmodi Sacramentorum.

Q. 5. *Quomodo definitur Sacramentum Pœnitentiæ?*

R. Ex dictis recte deſcribitur, Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, quo per juridicam Sacerdotis abſolutionem homini contrito & confeſſo remittuntur peccata poſt Baptiſmum commiſſa, competenti ſatisfactione injuncta.

Singulæ definitionis partes poſt præcedentem expoſitionem ulteriori explicatione non indigent. Sed, quod longe operoſius eſt, jam ſigillatim ſunt probandæ & aſſerendæ non ſolum contra Hæreticos, ſed etiam adverſus fictos pœnitentes.

Primo itaque loco oſtendemus pœnitentiam eſſe Sacramentum proprie dictum, a Chriſto Domino inſtitutum, & quidem a Baptiſmo diſtinctum ad delenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa. 2. Habere vim remittendi omnia peccata, eſſeque neceſſarium neceſſitate medii iis, qui a gratia Baptiſmi exciderunt. 3 Sacerdotem in hoc Sacramento ſedere tanquam Judicem, & ex poteſtate ſibi a Chriſto conceſſa, verum judicium exercere. 4. Quæ contritio requiratur ad veritatem hujus Sacramenti. 5. Confeſſionem oris eſſe a Chriſto inſtitutam. 6. Deum in hoc Sacramento ita remittere offenſam, & reatum pœnæ æternæ, ut exigat ſatisfactionem ad delendum reatum pœnæ temporalis, cui pœnitentes poſt abſolutionem remanent obnoxii. 7. Quibus verbis debeat concipi abſolutio,

quam

quam diximus eſſe formam hujus Sacramenti, & præcipuam illius partem. Et ita ſicut omnes lineæ colliguntur in centro, ſic quæcunque diſcutienda ſunt in hocce prolixiori Tractatu, ad allatam definitionem revocantur, exceptis tamen nonnullis difficultatibus circa ſpeciales hujus Sacramenti effectus, quibus ultimo loco faciemus ſatis.

## CAPUT II.

*Utrum Pœnitentia ſit Sacramentum proprie dictum a Baptiſmo diſtinctum?*

PLures a primis ſæculis circa Sacramentum Pœnitentiæ erraverunt, ſed illud propterea ex albo Sacramentorum non expunxere.

Secundo ſæculo Montanus, (a quo Montaniſtæ dicti etiam Cataphryges a Provincia Phrygiæ, unde oriundus erat ille Hæreſiarcha, & Pepuziani a vico Pepuzè, ubi conventus ſuos celebrabant, quibus Tertullianus tandem ſe adjunxit, ſtupenda in tanto viro cæcitate) diſtinxit inter peccata graviora, nempe idololatriam, homicidium, & mœchiam, & peccata minus gravia. Priora voluit eſſe veluti caſus divinæ clementiæ ita reſervatos, ut ab Eccleſia nullatenus remitti poſſent; ideoque in ejus ſecta vocabantur irremiſſibilia, non quidem abſolute; concedebat enim eorum veniam a Deo obtineri poſſe lachrymis, jejuniis, & aliis carnis afflictionibus. His autem gravioribus peccatis exceptis, Hæreſiarcha ille agnovit Eccleſiæ conceſſam eſſe poteſtatem remittendi peccata lapſis poſt Baptiſmum, ac proinde Pœnitentiæ Sacramentum admiſit. Ita Tertullianus lib. de Pudicitia cap. 18. ubi Montaniſtarum errorem ſic exponit: *Salva illa pœnitentiæ ſpecie poſt fidem, quæ aut levioribus delictis veniam ab Epiſcopo conſequi poterit, aut majoribus a Deo ſolo.*

Ætate Sancti Cypriani, hoc eſt, tertio mediante ſæculo, Novatianus Presbyter Romanus Sedem Apoſto-

licam ambiens adverſus ſanctum Cornelium legitimum Pontificem ſchiſma fecit, Pſeudo-Epiſcopum Romanum a temulentis Epiſcopis ordinari ſe curavit, ex Euſebio lib. 6. Hiſtoriæ cap. 43. atque ut Cornelium, qui lapſos in idololatriam pœnitentes recipiebat, in invidiam adduceret, adjutus Novato Carthaginenſi, ſchiſmati hæreſim addidit, docuitque ſicut Montanus peccatum idololatriæ a ſolo Deo eſſe remiſſibile. Utrum autem ulterius progreſſus fuerit, quæſtio eſt. Aſſerit S. Ambroſius lib. 1. de Pœnitentia cap. 5. ipſum cenſuiſſe omnia pariter peccata poſt Baptiſmum commiſſa, eſſe in Eccleſia irremiſſibilia. Quod autem plures ex ejus diſcipulis in eodem errore fuerint verſati, docent Euſebius citato lib. 6. cap. 43. Philaſtrius lib. de hæreſibus hær. 34. Sanctus Epiphanius hær. 59. & Sanctus Pacianus Epiſt. 3. ad Sympronianum Novatianum, ubi ſic loquitur: „ Tractatus „ omnium Novatianorum, quem ad me ( confertis „ undique propoſitionibus ) deſtinaſti, hoc continet, „ quod poſt Baptiſmum pœnitere non liceat, quod „ mortale peccatum Eccleſia donare non poſſit, im„ mo quod ipſa pereat recipiendo peccantes. „ Atque ex iis ſcriptoribus Patres Tridentini ſeſſ. 14. cap. 1. hæc de Novatianis referre non dubitarunt. *Novatianos remittendi poteſtatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Eccleſia Catholica tanquam hæreticos exploſit, atque condemnavit.*

Certum tamen eſt Novatianos, qui & Cathari, id eſt, puri dicti ſunt, vulgo agnoviſſe cum Montaniſtis poteſtatem dimittendi peccata poſt Baptiſmum commiſſa, exceptis dumtaxat idololatria, homicidio, & mœchia: ſic enim de iis ſcribit S. Ambroſius cit. lib. 1. de Pœnitentia cap. 2. *Ajunt Novatiani ſe exceptis gravioribus criminibus relaxare veniam levioribus. Non hoc quidem auctor veſtri erroris; in eo igitur patrem veſtrum propria damnatis ſententia, qui diſtinctionem peccatorum facitis, quæ ſolvenda a nobis putetis, & quæ ſine remedio* (nempe ab Eccleſia miniſtrando) *eſſe arbitremini:* Sanctus enim Doctor eodem capite ſubdit, *ajunt ſe Domino deferre reverentiam, cui ſoli*

*ſoli remittendorum criminum poteſtatem reſervant*. Hinc Novatus, ex Socrate lib. 4. Hiſtoriæ cap. 28. ſcripſit ad omnes ubique Eccleſias, ne eos, qui dæmonibus immolaverant, ad ſacra Myſteria admitterent; *ſed* ut hortarentur eos ad pœnitentiam, qua indulgentiam criminum a Deo conſequerentur.

Duodecimo ſæculo Valdenſes, ex Reynero, errarunt quidem circa Miniſtrum Sacramenti pœnitentiæ: *Dicunt*, inquit, *quod nullus poſſit abſolvi a malo Sacerdote. Item quod bonus laicus poteſtatem habeat abſolvendi*. Sed conſtanter retinuerunt ſeptenarium numerum Sacramentorum uſque ad decimum ſextum ſæculum, quo a Calviniſtis decepti, duo tantum Sacramenta cum ipſis admiſere, ut fuſe probat Illuſtriſſimus Boſſuet Meldenſis Epiſcopus lib. 2. Variationum.

Decimo quarto ſæculo Wicleffus, ex Thoma Valdenſi tom. 2. de Sacramentis cap. 141. docuit eum Valdenſibus claves non operari in malis Sacerdotibus, quem errorem Joannes Hus, & Hieronymus de Praga decimo quinto ſæculo amplexi ſunt, & nos confutavimus Tractatu de Sacramentis in genere: ſed ipſum Sacramentum non ſuſtulere, ut patet ex citato libro Variationum.

Decimo ſexto ſæculo Lutherus lib. de capt. Babyl. tria numerat Eccleſiæ Sacramenta, ſcilicet, Baptiſmum, Pœnitentiam, & Panem; ſed in calce operis negat pœnitentiam eſſe Sacramentum proprie dictum. Melanchton ejus aſſecla ſibi etiam in hoc capite non non conſtitit; nam in Apologia Confeſſionis Auguſtanæ, pœnitentiam inter Sacramenta reponit; & in locis communibus editis anno 1522. pœnitentiam e numero Sacramentorum expungit. Lutherani tamen paſſim videntur habere pœnitentiam pro Sacramento; utuntur enim Catechiſmo, quem Lutherus edidit, in quo, ut refert laudatus Epiſcopus Meldenſis lib. 3. Variation. Miniſter audita confeſſione pœnitentis, hiſce verbis concionalibus eum abſolvit: *Ego ex Chriſti mandato, remitto tibi peccata tua in nomine Patris, &c.*

Dixi, *concionalibus*; Quia in mente Pſeudo-reforma-

 torum,

torum, Sacramenta non operantur, niſi quatenus excitant fidem, quæ ſola remittit peccata, & abſolutio eſt nudum miniſterium, quo Miniſter declarat remiſſa eſſe peccata confitenti: quem errorem Concilium Trident. anathemate perculit can. 9. ſeſſ. 14.

Zuvinglius & Calvinus cæteris Hæreticis audaciores, aperte & conſtanter negarunt pœnitentiam eſſe Sacramentum, & in eo errore verſantur omnes Calviniſtæ, qui cum magiſtro ſuo verba Chriſti Domini, Joann. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, detorquent ad prædicationem Evangelii, qua lapſi revocantur ad memoriam Baptiſmi, & excitantur ad credendum juſtitiam in illo Sacramento acceptam, amitti non poſſe. Verba Calvini retulimus c. præc. §. 3.

Atque falſa ejuſmodi expoſitione Calviniſtæ putant ſe declinare tela a SS. Patribus in Novatianos contorta. Nimirum, inquiunt, non negamus cum illis Hæreticis omnia peccata in Eccleſia remitti poſſe, immo omnes uno ore conſtanter aſſerimus Eccleſiam accepiſſe poteſtatem remittendorum quorumcumque peccatorum; ſed contendimus dumtaxat Eccleſiam id præſtare, quatenus per prædicationem Evangelii lapſos in ea fide firmat, quod Fidelibus baptizatis nulla peccata imputentur, quam impiam novitatem Concilium Tridentin. ſeſſ. 14. tribus Canonibus damnavit. Canone 1. ſic habet: „ Si quis dixerit in Catholica Eccleſia pœnitentiam non eſſe vere & proprie Sacramentum . . . . . „ anathema ſit. *Canone* 2. Si quis Sacramenta confundens, ipſum Baptiſmum, pœnitentiæ Sacramentum „ eſſe dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non „ ſint, atque ideo pœnitentiam non recte ſecundam „ poſt naufragium tabulam appellari, anathema ſit. „ *Et Can.* 3. Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris, *accipite Spiritum Sanctum. &c.* non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, ſicut Eccleſia Catholica ab initio ſemper intellexit: detorſerit autem, contra inſtitutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium, anathema ſit. „ Quare ad propoſitam quæſtionem,

R. De-

R. De fide eſt pœnitentiam verum eſſe Sacramentum, in ratione judicii a Chriſto Domino inſtitutum, & a Baptiſmo diſtinctum. Tres ſunt reſponſionis partes.

Prima pars probatur, 1. ex Scriptura. Chriſtus Matth. 16. promittit Petro ſe illi daturum claves regni cælorum; ut quodcunque ligaverit aut ſolverit ſuper terram, maneat in cælis ligatum aut ſolutum. Idem promiſſum ligandi & ſolvendi ad Apoſtolos extendit Matth. 18. ac tandem illud actu & de facto confert poſt reſurrectionem. Joann. 20. his verbis, *quorum remiſeritis peccata*, &c. Unde Patres Tridentini ſeſſ. 14. cap. 1. colligunt Sacramentum Pœnitentiæ tum præcipue fuiſſe inſtitutum, cum Apoſtolis jam in Sacerdotes ordinatis, ſcil. in ultima cœna, Chriſtus a mortuis ſuſcitatus, dixit: *Accipite Spiritum ſanctum*, &c.

Quod autem laudata Chriſti verba, Joann. 20. Sacramentum proprie dictum demonſtrent, probatur. Namque ad Sacramentum tria requiruntur. 1. ſignum externum divinitus inſtitutum. 2. promiſſio gratiæ, ſigno ſeu ritui exteriori annexa. 3. mandatum divinum illius ſigni, ſeu ritus exterioris obſervandi. Atqui hæc tria in illis verbis continentur. 1. Signum, ſeu ritus externus; cum enim poteſtas hic conceſſa remittendi & retinendi peccata, exerceri debeat inter homines, ſane interveniant quædam ſigna exteriora neceſſe eſt, quibus pateat tum Apoſtolis quinam ſint ſolvendi, quive ligandi, tum ipſis pœnitentibus an fuerint ſoluti vel ligati. 2. eo ipſo promittitur gratia, quo promittitur remiſſio peccatorum, quia ex dictis de Gratia, ubi de juſtificatione, peccata lethalia remittuntur, niſi per gratiæ ſanctificantis infuſionem. 3. denique in illis verbis imponitur præceptum tum Apoſtolis utendi poteſtate hic ſibi conceſſa; ait enim Chriſtus ſe eos ad hoc mittere, *ſicut miſit me Pater*, inquit, *& ego mitto vos . . . . accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis*, &c. tum ipſis peccatoribus recurrendi ad claves Eccleſiæ; alias peccata eorum in

cælo retineretur, *quorum retinueritis*, inquit, *retenta ſunt*; quæ verba denotant neceſſitatem non ſolum præcepti, ſed etiam medii.

Fruſtra Novatores nituntur laudata verba detorquere ad prædicationem Evangelii. 1. Quia Chriſtus ante Paſſionem diſcipulis poteſtatem prædicandi dederat, & eos ad prædicandum miſerat, Matth. 10. & Luc. 10. 2. quia hic confertur poteſtas ligandi & ſolvendi. Atqui iſta aptari nequeunt prædicationi: Evangelium enim omnibus eſt prædicandum; juxta illud Matth. 28. *docete omnes gentes*. Peccata vero omnibus nec ſunt remittenda, nec retinenda, ſed quibuſdam remittenda, aliis vero retinenda. 3. quia Evangelizans non poteſt prædicatione ſua retinere auditorum peccata. Quin, quantum in ipſo eſt, ſive minetur, ſive promittat, omnium peccata ſolvit, quatenus ſecundum adverſarios auditores excitat, movetque ad credendum promiſſionibus divinis: quod ſi qui non credant, non verbi miniſterium, ſed duritia & incredulitas auditorum ligat peccata. 4. quia excogitata ab adverſariis laudatorum verborum expoſitio eſt prorſus aliena ab omnium Veterum mente, ut docent Patres Tridentini citato cap. 1. his verbis: *quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis, poteſtatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis & eorum legitimis ſucceſſoribus fuiſſe communicatam univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit*. Sed illud nobis jam demonſtrandum incumbit. Quare

Probatur 1. ex conſtanti Eccleſiæ & Sanctorum Patrum traditione. S. Cyprianus epiſt. 54. ad Cornelium Summum Pontificem, ſic ſcribit: „ Statueramus „ quidem jampridiem, Frater cariſſime, participato „ invicem nobiſcum conſilio, ut qui in perſecutionis „ infeſtatione ſupplantati ab adverſario, & lapſi fuiſ- „ ſent, agerent diu pœnitentiam plenam; & ſi peri- „ culum infirmitatis urgeret, pacem ſub ictu mortis „ acciperent . . . quando permiſerit ipſe qui legem „ dedit, ut ligata in terris, etiam in cælis quoque

„ liga-

„ ligata eſſent : ſolvi autem poſſent illic, quæ hic „ prius in Eccleſia ſolverentur. „ Hæc perſpicue dicuntur de abſolutione, quæ fit in pœnitentia, non vero in prædicatione Evangelii.

S. Pacianus Barcinonenſis Epiſcopus epiſt. 1. ad Sympronianum Novatianum, „ ſolus hoc, inquies, „ Deus poterit (*remittere peccata.*) Verum eſt, ſed „ & quod per Sacerdotes ſuos facit, ipſius poteſtas „ eſt. Nam quid eſt illud, quod Apoſtolis dicit, „ Quæ ligaveritis, &c. „

Hæc contra Novatianos, qui non negabant lapſis prædicandum eſſe Evangelium; ſed abſolutionis beneficium ipſis pœnitentibus eſſe impertiendum, contendebantque illos ad miſericordiam Dei eſſe remittendos, & hac parte ſpem illorum eſſe erigendam. Contra vero S. Pacianus cum S. Cypriano, & aliis Orthodoxis propugnabant ejuſmodi lapſis nec prædicationem Evangelii eſſe ſubtrahendam, nec iiſdem pœnitentibus denegandam eſſe abſolutionem : Ergo una erat ſententia omnium non ſolum Catholicorum, ſed etiam Novatianorum, poteſtatem ligandi, & ſolvendi diſtinctam eſſe a prædicatione Evangelii.

S. Hilarius in cap. 16. Matthæi ſic exclamat, o „ beatus cæli janitor, cujus arbitrio claves æterni „ aditus traduntur : cujus terreſtre judicium præjudicata auctoritas ſit in cælo. „

Sanctus Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio, „ qui „ terram incolunt, atque in ea verſantur, hic commiſſum eſt, ut ea, quæ in cælis ſunt, diſpenſent: iis „ datum eſt, ut poteſtatem habeant, quam Deus optimus neque Angelis, neque Archangelis datam eſſe „ voluit, neque enim ad illos dictum eſt, Quæcumque alligaveritis, &c. „ Atqui Angelis aliquando conceſſum eſt annuntiare Evangelium.

Pergit autem ſanctus Doctor: „ habent quidem & „ terreſtres Principes vinculi poteſtatem, verum in „ corpus tantum. Id autem quod dico Sacerdotum vinculum, ipſam etiam animam contingit, atque ad „ cælos uſque pervadit; uſque adeo, ut quæcunque inferne Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus ſuper-

 „ rata

„ rata habeat, ac ſervorum ſententiam Dominus con-„ firmet. Etenim quid hoc aliud eſſe dicas, niſi omnem rerum cæleſtium poteſtatem illis a Deo conceſ„ ſam? quorumcunque, ait, peccata retinueritis, re„ tenta ſunt. Quænam, obſecro, poteſtas hac una ma„ jor eſſe queat? Patet omnifariam Eilio poteſtatem „ dedit. Ceterum video ipſam eandem omnifariam „ poteſtatem a Deo Filio illis traditam. „

S. Hieronymus epiſt. 1. ad Heliodorum, comparat pœnitentiam cum Baptiſmo & Euchariſtia: „ Abſit, „ *inquit*, ut de his quidquam ſiniſtrum loquar, qui „ Apoſtolico gradu ſuccedentes Chriſti corpus ſacro „ ore conficient, per quos & nos Chriſtiani ſumus; „ qui claves regni cælorum habentes, quodammodo ju„ dicant ante diem judicii. *Et infra*: non ſolum Sa„ cerdotes, cum regenerant, ſed etiam poſtea, con„ donandorum peccatorum obtinent poteſtatem. „

Sanctus Ambroſius lib. 1. de Pœnitentia cap. 2. de Novatianis hæc habet; „ Sed ajunt ſe Domino deferre „ reverentiam, cui ſoli remittendorum criminum po„ teſtatem reſervent. Immo nulli majorem injuriam „ faciunt, quam qui volunt ejus mandata reſcindere, „ commiſſum munus refundere. Nam cum ipſe in „ Evangelio dixerit Dominus Jeſus accipite Spiritum „ ſanctum, quorum remiſeritis, &c. „ Atque ut jam monuimus, controverſia non erat Novatianos inter & Catholicos, an prædicandum eſſet Evangelium, necne, lapſis in idololatriam, & fiducia nutrienda veniæ a Deo obtinendæ.

S. Auguſtinus epiſt. 228. alias 180. ad Honoratum de Sacerdotibus fugientibus tempore perſecutionis, ſic ſcribit: „ An non cogitamus, cum ad iſtorum „ periculorum pervenitur extrema, nec eſt poteſtas „ ulla fugiendi, quantus in Eccleſia fieri ſoleat ab „ utroque ſexu, atque ab omni ætate concurſus, aliis „ Baptiſmum flagitantibus, aliis reconciliationem, „ aliis etiam pœnitentiæ ipſius actionem, omnibus „ conſolationem, & Sacramentorum confeſſionem & „ erogationem? Ubi ſi Miniſtri deſint, quantum exi„ tium ſequitur eos, qui de iſto ſæculo vel non rege-

nerati

„ nerati exeunt, vel ligati? Quantus eſt etiam luctus „ fidelium ſuorum, qui eos ſecum in vitæ æternæ re„ quie non habebunt? „ Plura in hoc textu habentur notatu digna. Primum, ſanctus Auguſtinus aperte diſtinguit Baptiſmum a Sacramento Pœnitentiæ. Secundum, diſcrimen ponit inter ipſam pœnitentiam, ſeu pœnitentiæ actionem, & reconciliationem, ſive abſolutionem, ut intelligamus virtutem Sacramenti non eſſe totaliter repetendam ab actione pœnitentis, quaſi vim non habeat, niſi ex opere operantis, ſed præſertim ex ipſa Sacerdotis ſententia. Tertium, Sacramentum pænitentiæ eſſe æque neceſſarium ad ſalutem lapſis poſt Baptiſmum, ac Baptiſmum ipſum nondum regeneratis, cum ſine Sacramento Pœnitentiæ lapſos decedentes ſequatur æterna pernicies. Quartum, ſententiam Sacerdotis non eſſe mere declaratoriam, ut docuerunt plures e veteribus Scholaſticis, nec ſemper ſupponere peccata confitentis jam eſſe dimiſſa; ſed illa vere expungere; ſi enim jam eſſent dimiſſa, falſo ſupponeret ſanctus Doctor pœnitentes, quin hinc abeunt ſine Sacramento Pœnitentiæ, in vitæ requie locum non habituros.

Sanctus Bernardus ſerm. in Natali ſanctorum Petri & Pauli, *Petro*, inquit, *quid potentius, qui claves regni cælorum tam ſingulariter accepit, ut præcedat ſententia Petri ſententiam cæli?*

Denique una ſemper fuit, & etiamnunc eſt Occidentalium & Orientalium etiam Schiſmaticorum fides circa Sacramentum Pœnitentiæ. Illud autem Apoſtolicum eſt & Catholicum, inquit Vincentius Lyrinenſis, quod ſemper & ubique ſervatum eſt.

Dices, plures e ſanctis Patribus textum ſancti Joan. cap. 20. interpretantur de Evangelii prædicatione, *Solvunt eos Apoſtoli*, inquit S. Hieronymus in c. 44. *Iſaiæ*, *ſermone Dei*, *&* *teſtimoniis Scripturarum*, *& exhortatione virtutum*. Ergo.

Diſtinguo anteced. interpretantur de Evangelii prædicatione per quandam extenſionem, quatenus ſcilicet Sacerdotes per doctrinam diſponunt peccatores ad remiſſionem peccatorum in Sacramento obtinendam, Con-

cedo: interpretantur juxta vocum proprietatem, ita ut in eorum mente, ſolvere aut remittere peccata, nihil ſit aliud quam Evangelium prædicare, Nego anteced. Nam ipſemet S. Hieronymus tum laudata mox epiſtola, tum in caput 16. & 18. Matth. diſtinguit poteſtatem ligandi & ſolvendi a poteſtate prædicandi.

Confirmatur. Diaconi in ſua Ordinatione audiunt ab Epiſcopo: *Oportet Diaconum prædicare*, S. Stephanus prædicavit Jeroſolymis. Act. 6. Et S. Philippus Diaconus Samariæ, Act. 8. Quin & Diaconiſſæ, de quibus Apoſtolus 1. Timoth. 5. docebant imperitas & ruſticanas mulieres, ex Concilio IV. Carthaginenſi can. 12. Atqui nullus ex ſanctis Patribus ſcripſit unquam Diaconos aut Diaconiſſas propter ejuſmodi miniſteria accepiſſe claves regni cælorum, & poteſtatem ligandi atque ſolvendi. Ergo

Secunda pars, nempe Sacramentum pœnitentiæ a Chriſto fuiſſe inſtitutum in ratione judicii reconciliativi, conſtat ex teſtimonis laudatis in confirmationem præcedentis reſponſionis, ligare enim & ſolvere, ſententiam ferre, proculdubio ſunt actus Judicis, atqui ex Scriptura & ſanctis Patribus mox laudatis, præſertimque ex ſanctis Paciano, Hilario, Chryſoſtomo, Bernardo, Sacerdotes in hoc pœnitentiæ tribunali ligant & ſolvunt, ſententiam proferunt.

Confirmatur. Verba, quibus Sacerdos conficit Baptiſmum, Euchariſtiam, &c. vocantur a Patribus orationes, invocationes, nuſquam vero ſententia, abſolutio. Quid ita? niſi quia Sacerdos in ejuſmodi Sacramento Judicem non agit, ſicut in Sacramento Pœnitentiæ.

Tertia pars, ſcilicet Pœnitentiam eſſe Sacramentum a Baptiſmo diſtinctum, probatur ex Scriptura, quæ clare diſtinguit Baptiſmum inter Pœnitentiam, tanquam inter duo plane diverſa, utpote quæ ſeorſim ſint a Chriſto inſtituta & præſcripta, & quidem in diverſa forma & materia; Baptiſmum quippe ante Paſſionem, in aqua inſtituit Joann. 3. & exinde Diſcipuli ejus baptizarunt, Joann. 4. Pœnitentiæ vero

Sacra-

Sacramentum poſt Reſurrectionem inſtituit in formâ judicii, Jo: 20. *Quorum remiſeritis peccata*, inquit, *remittuntur eis*, & *quorum retinueritis, retenta ſunt*. Quæ poſteriora verba præceptum denotant, ut ſupra expoſuimus: ergo revera Baptiſmus & Pœnitentia ſunt Sacramenta diſtincta.

Nec dicant Adverſarii cit. 20. cap. Jo: inſtitutam & præſcriptam eſſe duntaxat prædicationem Evangelii ad memoriam Baptiſmi refricandam. Namque nullibi legimus Apoſtolos lapſis poſt Baptiſmum in memoriam revocaſſe divinam illam regenerationem ad veniam obtinendam; quin eos ſemper hortati ſunt ad Pœnitentiam. Petrus Act. 8. Simoni Mago ait: *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua*. Apoſtolus 1. Corinth. 5. Non remittit Corinthium inceſtum ad Baptiſmi memoriam, ſed illum ligat tradens Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus fiat in die Domini noſtri Jeſu Chriſti; tum 2. Cor. 2. eundem ſolvit pœnitentia functum. S. Jacobus etiam peccatoribus ait cap. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro invicem, ut ſalvemini*. Et S. Jo: 1. epiſt. cap. 1. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & juſtus, ut remittat nobis peccata noſtra*. Ergo Adverſariorum doctrina de memoria Baptiſmi nullo Scripturarum teſtimonio fulcitur, quin evidenter eis repugnat.

Neque opponant, expreſſis quidem verbis ſuum dogma in Scripturis non contineri, ſed tanquam neceſſariam concluſionem ex eis erui, nempe Oſeæ 2. habetur: *Sponſabo te mihi in ſempiternum*. Et Hebr. 13. *Non te deſeram, neque derelinquam*; quæ vera non eſſent, niſi fœdus, quod Deus nobiſcum in Baptiſmo peregit, ſtet in æternum, adeo ut nihil aliud requiratur ex parte peccatoris ad veniam obtinendam, quam firma fiducia in promiſſis divinis. Ne, inquam, iſta opponant; namque 1. promiſſa illa: *Sponſabo te mihi in ſempiternum, non te deſeram; qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, ſunt conditionata, nempe ſi peccator ipſe pactum non violet, Deum non deſerat, ſeipſum peccato non perimat; ſcriptum quippe eſt

Eze-

Ezech. 18. v. 24. *Si autem averterit ſe Juſtus a juſtitia ſua, & fecerit iniquitatem, ſecundum omnes abominationes, quas operari ſolet impius .... omnes juſtitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus eſt, & in peccato ſuo, quod peccavit, in ipſis morietur.* Et ex S. Aug. Deus neminem deſerit, niſi prius deſeratur. Unde autem habent Adverſarii fœdus violatum non reſarciendum, niſi per memoriam Baptiſmi? 2. detur reparari per fictitiam ejuſmodi memoriam, quid inde pro ſuo errore colligent? An præter Baptiſmum, nullum veri nominis Sacramentum eſſe admittendum, ſed ſolam Evangelii prædicationem, quæ in memoriam revocet inviolabile Baptiſmi fœdus? At ipſi Cœnam Dominicam agnoſcunt pro vero Sacramento inſtituto ad excitandam Baptiſmi memoriam: Ergo non ſequitur ex eo quod gratia Baptiſmi amitti non poſſit, exteriorem pœnitentiæ ritum non eſſe Sacramentum, accommodatum ſaltem ad revocandam Baptiſmi memoriam.

Probatur 2. ex Traditione, pœnitentiam eſſe Sacramentum a Baptiſmo prorſus diſtinctum.

Tertullianus lib. de Pœnitentia cap. 7. ſic habet: *Clauſa licet innocentiæ janua, & intinctionis ſera obſtructa, aliquid adhuc permiſit patere. Collocavit in veſtibulo pœnitentiam ſecundam, quæ pulſantibus patefacit.*

S. Athanaſius lib. de peccato in Spiritum ſanctum: „ eſt, *inquit*, inter Baptiſmum & Pœnitentiam non „ leve diſcrimen. Quem enim pœnitet, is deſinit qui„ dem peccare, ſed tamen retinet vulnerum cicatri„ ces: qui autem baptizatur, jam veterem hominem „ exuit.

S. Pacianus ep. 3. ad Sympronianum, ſcribit: „Ba„ ptiſmum Sacramentum eſt Dominicæ Paſſionis, pœ„ nitentium venia, meritum confitentis. Illud omnes „ adipiſci poſſunt: quia gratia Dei donum eſt, id eſt, „ gratuita Dei donatio: labor vero iſte paucorum eſt, „ qui poſt caſum reſurgunt, qui poſt vulnera conva„ leſcunt, qui lacrymoſis vocibus adjuvantur, qui car„ nis interitu reviviſcunt„. Similia habet S. Chryſoſtomus hom. 9. in ep. ad Hebr.

S. Au-

S. Auguſt. lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. 16. de peccato homicidii, ſic habet: *Si a Catechumeno factum eſt, Baptiſmate abluitur; & ſi a baptizato, pœnitentia & reconciliatione ſanatur.* Et epiſt. 98. alias 23. ſi infans poſt Baptiſmum propria incipit habere peccata, illa non regeneratione auferuntur, ſed alia curatione ſanantur.

Dices, S. Auguſtinus variis in locis remiſſionem peccatorum, quæ poſt Baptiſmum committuntur, tribuit Baptiſmo, ſic enim habet lib. 1. de nupt. & concup. cap. 30. „ Sic, inquam, accipiendum eſt, „ ut eodem lavacro regenerationis; & verbo ſancti- „ ficationis omnia prorſus mala hominum regenera- „ torum mundentur atque ſanentur, non ſolum pec- „ cata, quæ omnia nunc remittuntur in Baptiſmo; „ ſed etiam quæ poſterius humana ignorantia vel in- „ firmitate contrahuntur; non ut baptiſma, quoties „ peccatur, toties repetatur; ſed quia eo ipſo quod „ ſemel datur, fit ut non ſolum antea, verum etiam „ poſtea quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur. *Et epiſt.* 185. *alias* 50. Quidquid ab eis, „ qui poſt acceptum Baptiſmum hic vivunt, infirmi- „ tate humana contrahitur quarumcunque culparum, „ propter ipſum lavacrum dimittitur „. Similia habet lib. de peccato originali cap. 39. & 40. & lib. contra Julianum cap. 18. Ergo, inquiunt Calviniſtæ, noſtra ſententia eſt Auguſtini.

Diſt. ant. tribuit Baptiſmo tanquam primæ radici neceſſario præſuppoſitæ ſequentibus ſalutis ſubſidiis, Conc. tribuit Baptiſmo tanquam cauſſæ proximæ, & excluſis aliis Sacramentis, & ſalutis ſubſidiis, Nego ant. Enimvero S. Auguſtinus argumentatur de regeneratione ſupernaturali, quæ fit per Baptiſmum, ſicut de vita naturali, quam accipiunt homines generatione carnali. Quemadmodum enim in ordine naturali, quod homo per ætatem creſcat, quod ex morbo convaleſcat, quod hæreditatem paternam capeſſat, denique quod poſt mortem aliquando reſurrecturus ſit, id totum ſic tribuitur ejus nativitati tanquam primæ radici, ut non excludantur alimenta, quibus aug-

augmentum accipit, remedia quæ eum pristinæ ſanitati restituant, & specialis Dei virtus, quæ illum post mortem ad vitam revocabit. Ita spiritali regenerationi adſcribi debet, tanquam primæ radici, quod fidelis per Sacramentum Confirmationis in justitia perficiatur, per Euchariſtiam ſpiritaliter vegetetur, & per pœnitentiam ſanetur, aut etiam mortuus ſuſcitetur, & per lumen gloriæ viſione Dei intuitiva veluti hæreditate paterna fruatur. Sed audiendus eſt ipſemet S. Auguſt. cit. cap. ut perſpicuum fiat, quam injuſte Adverſarii verbis ejus abutantur, & vane ejus patrocinio glorientur. Quid enim prodeſt, *inquit*, vel ante Baptiſmum pœnitentia (*Adde & Euchariſtia*) niſi Baptiſmus ſequeretur, vel poſtea, niſi præcederet? In ipſa quoque Dominica Oratione, quæ quotidiana eſt noſtra mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur: *Dimitte nobis debita noſtra*; niſi ab eis, qui baptizati ſunt, diceretur? Itemque eleemoſynarum largitas, & beneficentia quantalibet, cui tandem ad dimittenda ſua peccata prodeſſet, ſi baptizatus non eſſet? Poſtremo regeneratorum ipſa felicitas, ubi non habebit Eccleſia maculam aut rugam .... quorum erit, niſi baptizatorum "? Quibus verbis luce clarius eſt S. Auguſt. Baptiſmo jam ſuſcepto, non ſolam Evangelii prædicationem ſuperſtruere, ſed & pœnitentiam, orationem, eleemoſynam, & alia bona opera, tanquam media neceſſaria ad remiſſionem peccatorum obtinendam.

## CAPUT III.

*In quo conſiſtat ligandi & ſolvendi poteſtas Eccleſiæ conceſſa?*

Capite præcedenti vindicavimus ab adverſariis conceſſam Eccleſiæ ſolvendi poteſtatem. Supereſt jam ut expendamus, in quo præciſe conſiſtat illa poteſtas; circa quam difficultatem tres ſunt ſententiæ.

Pri-

Prima eſt Heterodoxorum, qui eam reponunt in nuda, & concionali declaratione peccata eſſe remiſſa. Sed hæc ſententia damnata eſt ut hæretica a Synodo Trident. ſeſſ. 14. can. 9. his verbis, *Si quis dixerit, abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti ..... anathema ſit*. Veritas hujuſce definitionis probata eſt cap. præcedenti, in quo demonſtravimus poteſtatem ligandi atque ſolvendi, diſtinctam eſſe a poteſtate prædicandi Evangelium.

Secunda ſententia eſt Magiſtri Sententiarum, lib. 4. diſt. 18. ubi ſupponit ad Sacramentum Pœnitentiæ requiri contritionem caritate perfectam, ideoque peccatum ſemper eſſe remiſſum priuſquam actu ſubjiciatur clavibus Eccleſiæ, ex eo falſo principio concludit poteſtatem ſolvendi ſeu abſolutionem eſſe tantum declaratoriam remiſſionis peccatorum. Hanc ſententiam amplexi ſunt S. Bonaventura in 4. art. 2. quæſt. 1. Alexander de Hales ibid. quæſt. 21. Jo: Major diſt. 14. quæſt. 2. Gabriel quæſt. 1. art. 1. & alii.

Differt autem hæc ſententia a præcedente, 1. quia non confundit, ſicut prior, poteſtatem ligandi & ſolvendi cum poteſtate Evangelium prædicandi, contenditque Sacerdotes in tribunali pœnitentiæ non eſſe ſolum præcones divinæ clementiæ, ſed Judices agere, & juridice declarare peccata eſſe remiſſa. 2. Quia juxta illos Theologos, contritio quantumcunque perfecta peccata non delet, niſi in ordine ad claves Eccleſiæ. 3. quia in illa ſententia abſolutio producit ſecundam gratiam, ſeu augmentum gratiæ ſanctificantis. Duo autem illa poſteriora negant auctores & Patroni primæ ſententiæ.

Quæſtio movetur circa hanc ſecundam ſententiam, num a Concilio Tridentino fuerit proſcripta? Negant communiter Theologi, ac in primis qui Concilio interfuerunt, ut Andreas Vega lib. 13. cap. 33. de juſtificatione, Dominicus Soto in 4. diſt. 20. q. 2. & Salmeron tom. 2. Tractatu 18. Præterea Cardinalis Palavicinus in Hiſtoria Concilii Tridentini

lib.

lib. 10. cap. 12. ſcribit Concilium damnaſſe duntaxat errorem eorum, qui dicebant abſolutionem eſſe nudum miniſterium declarandi remiſſa eſſe peccata.

Fatendum tamen eſt ejuſmodi ſententiam non ſatis cohærere cum doctrina Concilii, & communiter rejicitur, ut temeraria & erronea. Unde Facultas Pariſienſis die prima Julii anno 1638. ſua cenſura confixit quemdam librum de Virginitate, in quo Auctor ſtatuebat neceſſariam eſſe ad Sacramentum Pœnitentiæ contritionem caritate perfectam, & abſolutionem nihil aliud eſſe, quam juridicam declarationem peccata eſſe remiſſa. Quas Propoſitiones ſacra Facultas declaravit quietis animarum perturbativas, communi & omnino tutæ praxi Eccleſiæ contrarias, efficaciæ Sacramenti Pœnitentiæ imminutivas, & inſuper temerarias & erroneas.

Tertia ſententia, quæ ubique tandem obtinuit quamque ex veteribus Theologis tenuerunt Principes Scholæ, S. Thomas in 4. diſt. 18. in Summa quoque 3. part. q. 48. art. 3. ad 5. & Scotus in eundem lib. 4. diſt. 22. & ante eos Hugo Victorinus lib. 2. de Sacrament. part. 14. cap. 8. & Richardus etiam Victorinus lib. de poteſtate ligandi & ſolvendi cap. 21. ambo Magiſtri Sententiarum coætanei, acriter inſurrexerunt in ſecundam Sententiam. „ Extat, *inquit Richardus*, quorundam ſententia tam frivola, ut ridenda potius, „ quam refellenda videatur: putant Sacerdotes non „ habere poteſtatem ſolvendi, ſed oſtendendi ſolutos. „ Sed nunquid Dominus dixit, quod ſolutum oſtenderitis, erit ſolutum? Dicunt Sacerdotes non habere „ poteſtatem remittendi peccata, cùm Dominus hoc dicat; & dicunt habere poteſtatem oſtendendi remiſſa, cum Dominus hoc non dicat: „ Quare juxta hanc tertiam ſententiam ad propoſitam quæſtionem.

R. Sacerdotes vere & proprie remittunt peccata, non vero declarant tantum eſſe remiſſa. Ita expreſſis verbis Catechiſmus Romanus in omnibus Eccleſiis cum laude receptus part. 2. de Pœnitentia §. 21. „ Neque enim, *inquit*, ut in veteri lege Sacerdo„ tes teſtimonio ſuo aliquem a lepra liberatum

„ eſſe

„ eſſe renuntiabant: ita nunc in Eccleſia ea tantum
„ poteſtas Sacerdotibus facta eſt, ut aliquem a pecca-
„ tis abſolutum eſſe declarent, ſed vere tanquam Dei
„ miniſtri abſolvunt.

Probatur 1. ex Scriptura: Chriſtus Joann. cap. 20. verſ. 21. ſæpius laudato, confert Apoſtolis eam poteſtatem, quam a Patre acceperat: *ſicut miſit me Pater*, inquit, *& ego mitto vos. Hæc cum dixiſſet*, pergit Evangeliſta, *inſufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. Atqui Chriſtus ex poteſtate a Patre accepta, non declaravit tantum peccata eſſe remiſſa, ſed vere & proprie ea remiſit. Ita intellexerunt Phariſæi, cum ex verbis ejus accepto ſcandalo, dixerunt Luc. 5. *Quis eſt hic, qui loquitur blaſphemias? quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?* Certe non offendebantur quod declaraſſet Paralytico dimiſſa eſſe ejus peccata, quemadmodum olim Nathan declaravit Davidi: ſed quod ſibi arrogaret poteſtatem, quæ ſolius Dei eſt. Chriſtus vero tam ſingularem poteſtatem ſibi a Patre collatam, miraculo ſtatim probavit. *Ut autem ſciatis*, inquit, *quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata* (*ait Paralytico*) *tibi dico, ſurge*. Hanc autem poteſtatem communicavit Miniſtris ſuis. cit. cap. Joann. 20. Enimvero voces illæ, *remittere peccata* ex nativa ſignificatione, & in omnium hominum acceptione non denotant declarationem peccati dimiſſi, ſed ipſammet actualem remiſſionem, atque in ea ſignificatione accipiuntur, ubi ſermo eſt de Baptiſmo. Cur autem in alia eaque metaphorica acceptione uſurparentur, ubi agitur de Sacramento Pœnitentiæ, cum Scripturæ & Traditio iiſdem vocibus utantur ad ſignificandam utriuſque Sacramenti virtutem; nec ullum fundamentum præbeant diſtinguendi in hoc verbo, *dimittere*, duplicem ſignificationem? *Non intereſt*, inquit S. Ambroſius lib. de Pœnitentia cap. 7. *utrum per pœnitentiam, an per lavacrum hoc jus ſibi datum vindicent Sacerdotes: idem in utroque myſterio eſt.* Et Sanctus Cyrillus Alexandrinus lib. 12. in Joannem ſimiliter ſcribit:

*dua-*

*duobus modis Dei Spiritu afflati homines peccata remittunt, ac retinent, vel cum dignos admittunt ad Baptiſmum, & indignos excludunt: vel cum filios Eccleſiæ peccantes corripiunt, ac pænitentibus ignoſcunt.* Atqui in Baptiſmo non declarant tantum peccata eſſe remiſſa, ſed revera ea remittunt: ergo & in Sacramento pœnitentiæ.

Probatur 2. ex ſanctis Patribus cap. præcedenti laudatis, quorum alii, ut ſancti Hilarius & Bernardus, docent ſententiam Petri præcedere ſententiam cæli: quod verum non eſſet, ſi Petrus ſolum declararet peccata in cælo jam eſſe dimiſſa. Alii, ut S. Auguſtinus laudata Epiſtol. 228. de fuga in perſecutione, ſcribunt defectu abſolutionis periclitari hominum ſalutem, quæ ſane in tuto eſſet, ſi abſolutio eſſet duntaxat juridica declaratio peccata eſſe a Deo dimiſſa. Alii expreſſe aſſerunt Sacerdotes non ſolum declarare peccata dimiſſa, ſed ea remittere. Ita S. Chryſoſtomus libro 3. de Sacerdotio, ubi ſic habet: „ Corporis lepram purgare, ſeu verius dicam, haud purgare quidem, ſed purgatos probare, Judæorum Sacerdotibus ſolis licebit: At vero noſtris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt. „

Dices 1. Solus Deus peccata dimittit, Iſa. 43. *Ego ſum, ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas*. Ergo.

Jamdudum ad tritam illam Novatianorum objectionem reſponderunt ſancti Pacianus & Ambroſius, *quod per Sacerdotes facit* ( Deus ) *ipſius poteſtas eſt*. Quare ad eorum mentem

Diſtinguo ant. ſolus Deus peccata dimittit, ut cauſſa princeps, & independens, Concedo: ſolus, excludendo cauſſam inſtrumentalem & miniſterialem, Nego anteced.

Dices 2. conſtans eſt Sanctorum Patrum doctrina, Sacerdotes plus non poſſe erga peccatores, quam Apoſtolos erga Lazarum quatriduanum, quem tum ſolvere potuerunt, cum jam a mortuis eſſet ſuſcitatus, & foras prodiiſſet vivus: *mortuus eſt peccator*, inquit

ſan-

ſanctus Auguſtinus ſerm. 67. alias 8. de verbis Domini: „ maxime ille, quem moles conſuetudinis premit, quaſi ſepultus eſt Lazarus .... qui cum ſuſcitavit, niſi qui, remoto lapide, clamavit dicens: „ Lazare, prodi foras? Quid eſt autem foras prodire, niſi quod occultum erat, foras prodire? Qui „ confitetur, foras prodit. Foras prodire non poſſet, „ niſi viveret: vivere non poſſet, niſi ſuſcitatus eſſet. *Et concione* 2. *in Pſalm.* 101. Cum audis hominem pœnitere peccatorum ſuorum, jam revixit: „ cum audis hominem confitendo proferre conſcientiam, „ jam de ſepulchro eductus eſt, ſed nondum ſolutus „ eſt. Quando ſolvitur? a quibus ſolvitur? „ Quæ ſolveritis, inquit, in terra, erunt ſoluta & in cælo: „ Merito per Eccleſiam dari ſolutio peccatorum poteſt, ſuſcitari autem ipſe mortuus, non- „ niſi intus clamante Domino poteſt .... loquimur „ ad aures veſtras; quod autem intus agitur, non a „ nobis, ſed ab illo agitur.

S. Gregorius ſimilia habet hom. 26. in Evangelia. „ Tunc, *inquit*, vera eſt abſolutio præſidentis, cum „ interni arbitrium ſequitur Judicis. Quod bene quatriduani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, quæ videlicet demonſtrat, quia prius mortuum Dominus „ vocavit, & vivificavit, dicens: „ Lazare, veni foras, „ & poſtmodum is, qui vivens egreſſus fuerat, „ a Diſcipulis eſt ſolutus. Ecce illum Diſcipuli jam „ viventem ſolvunt, quem Magiſter reſuſcitaverat.

Atque ex hoc principio S. Hier. in c. 16. Matthæi, nimiæ arrogantiæ arguit Sacerdotes, qui ſe peccata dimittere jactitant, cum opus illud ſit divinæ virtutis; ſic enim habet: „ locum iſtum „ ( nempe, tibi dabo claves, &c.) „ Epiſcopi & Presbyteri non intelligentes, aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumunt ſupercilio, vel „ ut damnent innocentes, vel ſolvere ſe noxios arbitrentur, cum apud Deum non ſententia Sacerdotum, ſed „ reorum vita quæratur. Legimus in Levitico de Lepro- „ ſis, ubi jubentur, ut oſtendant ſe Sacerdotibus: & „ ſi lepram habuerint, hinc a Sacerdote immundi fiant, „ non quod Sacerdotes leproſos faciant & immundos,

„ ſed

„ ſed quod habeant notitiam leproſi & non leproſi ;
„ & poſſint diſcernere mundum ab immundo. Quomo-
„ do ergo ibi leproſum Sacerdos mundum vel immun-
„ dum facit, ſic & hic alligat & ſolvit Epiſcopus &
„ Presbyter non eos qui inſontes ſunt, vel innoxii :
„ ſed pro officio ſuo cum peccatorum audierit varieta-
„ tem, ſcit quis ligandus ſit, quis ſolvendus. „ Ergo.

Diſtinguo antecedens, Sacerdotes non plus habere poteſtatis quoad aliquod, nempe quoad interiorem fidei illuſtrationem, cordis compunctionem, & alios pœnitentiæ motus, Concedo : quoad omnia, quaſi per eorum miniſterium non infundatur gratia ſanctificans, quæ peccatum formaliter expellit, ſicut nec per miniſterium Apoſtolorum anima rationalis infuſa eſt quatriduano cadaveri, Nego anteced. Itaque allata Lazari comparatio omni ex parte æqua non eſt : in eo quippe diſcrimen eſt inter cadaver, & hominem peccato mortuum, quod in cadavere nec ſenſus, nec ullus motus vitalis ineſſe poſſit, quandiu abſens fuerit anima ; ipſa prius redeat, uniaturque abſolute neceſſum eſt, quam cujuſquam operationis vitalis particeps fiat. Contra vero anima a Deo per peccatum ſeparata, & ideo mortua, ſupernaturaliter ac vitaliter moveri poteſt a Spiritu ſancto aſſiſtente, quamvis nondum inhabitante, priuſquam Deo per gratiam ſanctificantem uniatur, ſicque plene reviviſcat ; namque interiores fidei illuſtrationes, timor gehennæ, ſpes in Dei miſericordia, contritio cordis, propoſitum melioris vitæ, ſunt actus ſupernaturales inchoatæ vitæ, quibus commotus peccator, foras exit per confeſſionem, accuſationem ſui, tuncque manus Apoſtolica ſeu Sacerdotalis illum ſolvit a vinculo mortis, quod eſt peccatum, & perfectæ vitæ reſtituit, quatenus per ejus miniſterium infunditur gratia ſanctificans, ſeu caritas, quæ eſt unio animæ cum Deo vita ipſius.

In eo igitur ſtat comparatio, quod ſicut Apoſtoli fruſtra cadaver Lazari ſolviſſent, niſi prius Chriſtus magna voce clamaſſet : *Lazare veni foras*, & ſimul ſpiritum vitæ reſtituiſſet, quod non erat virtutis

Apo-

Apoſtolicæ, ſed omnipotentiæ divinæ: ita temere & incaſſum manus Sacerdotalis peccatores ſolvere præſumeret, niſi prius efficaciter audiſſent Deum interius clamantem: *Convertimini ad me in toto corde veſtro*. Atque hæc de reſurrectione Lazari collata cum juſtificatione peccatoris per Sacramentum Pœnitentiæ.

Ut autem ſolvatur difficultas petita a leproſis, quos Sacerdotes veteris legis mundos aut immundos declarabant, duplex immunditia tum in leproſo, tum in peccatore diſtinguenda eſt. In leproſo quidem alia eſt *immunditia* naturalis, quæ ex ipſius putidi morbi natura exurgit, propter quam, ne ceteros inficeret, ab eorum conſortio arcetur: alia legalis orta ex lege, quæ Judæos ejuſmodi morbo contaminatos a Sacris excludat. Primum immunditiam non tollebant Sacerdotes: ſed ad ſummum nounulla præſcribebant, quibus morbus ſanari poſſet, ac tandem pluribus diebus probatum leproſum, ut referat Levit. cap. 13. & 14. ſanatum declarant. Secundum vero immunditiam, hoc eſt, legalem pro poteſtate a Deo ſibi collata, auferebant Sacrificiis & aliis cæremoniis legalibus citato capit. 14. præſcriptis, nec leproſum ſic probatum declarabant duntaxat, ſed revera efficiebant mundum. Similiter in quolibet peccatore duplicem immunditiam diſtinguere oportet, actualem ſcilicet, & habitualem. Actualis eſt mentis cæcitas, qua bona terrena pluris facit, quam cæleſtia; & cordis duritia, qua malum delectat, & virtus diſplicet: habitualis vero eſt qua macula peccati, & privatio gratiæ ſantificantis, quæ ſequitur ex pravis actibus præteritis. Non homicidium aut adulterium præteriit, inquit Sanctus Auguſtinus, ſed manet reatus peccati. Primam immunditiam, actualem nempe, Deus per ſe ſolum tollit, ſecundam vero per ſuum Miniſtrum. Sed ſicut in veteri lege Sacerdos legalem immunditiam ex lepra contractam abſtergere non poterat, quin prius probaſſet leproſum vere eſſe ſanatum; & ſi quid dubii ſupereſſet, illum recludere tenebatur ex cit. capit. 13. donec ipſi conſtaret eum priſtinæ ſanitati eſſe reſtitutum, tuncque

Sacri-

Sacrificiis & aliis cæremoniis legalibus mundum non ſolum declarabat, ſed etiam efficiebat. Sic in nova lege Miniſter Chriſti ſolvere nequit a reatu culpæ & pœnæ æternæ, niſi quos Deus ſanaverit a priſtinis erroribus, & illicitis cupiditatibus: non Sacerdotum ſententia, inquit Sanctus Hieronymus, ſed reorum vita apud Deum quæritur. Vita, inquam, non priſtina, cum in reis mala fuerit, ſed recens mutata, & a pravis deſideriis expurgata, de qua ſi ſatis non conſtiterit Sacerdoti, ut prudens judicium ferre poſſit, illos pro officio ſuo recludet, hoc eſt, differet, quoadusque deprehendat Deum ipſis placatum & propitium abſtuliſſe immunditiam actualem, hoc eſt, cor lapideum, & dediſſe cor carneum, at tunc demum illos ſolvet ab immunditia habituali, nempe a reatu peccati & pœnæ æternæ. Et hæc ad mentem S. Doctoris; ait enim, *cum peccatorum audierit varietates, ſcit quis ligandus ſit, quiſve ſolvendus.* Nimirum cum per Confeſſionem Sacramentalem intellexerit, an lepra ſit perſeverans, aut volatilis, ut dicitur cit. cap. 13. Lev. hoc eſt, an reus peccaverit ex inolita conſuetudine contrariis operibus nondum correcta, tumque differendo eum ligabit, an ex infirmitate, & præter piam agendi conſuetudinem, tuncque illum non ſolutum declarabit, ſed revera ſolvet, ſcilicet reatu peccati, ac pœnæ æternæ.

Atque ex hac explicatione facile conciliantur Sancti Patres, qui ſecum pugnare videntur, cum poteſtatem remittendorum peccatorum Eccleſiæ conceſſam ita aſſerunt contra Montaniſtas & Novatianos, ut uno ore conclament ſolius Dei eſſe peccata dimittere: *ſolus Dominus*, inquit Sanctus Cyprianus ſerm. de lapſis, *miſereri poteſt: veniam peccatis, quæ in ipſum commiſſa ſunt, ſolus poteſt largiri.* Sanctus quoque Ambroſius lib. 3. de Spiritu Sancto capit. 18. *Per Spiritum Sanctum peccata donantur: homines autem ad remiſſionem peccatorum miniſterium ſuum exhibent; non jus alicujus poteſtatis exercent*; nempe ſolus Deus veniam peccatis largiri poteſt: non ſolum quia virtus ejus & poteſtas per Miniſtros Eccleſiæ operatur;

ſed

ſed maxime quia Miniſtri nequeunt pro libito ſolvere quos voluerint, ſicut Epiſcopus poteſt pro libito, quamvis illicite, Sacerdotes ordinare indignos & minime vocatos; vere enim non ſolvunt, niſi quos Deus efficaciter vocaverit, quodammodo ſuſcitaverit, & a pravis cupiditatibus ipſe prius ſolverit. *Deus theſauro ſuo providet*, inquit Tertullianus lib. de pœnit. cap. 6. *nec ſinit obrepere indignos*.

Dices 3. negari non poteſt, *quin abſolvere* idem plane ſignificet ac *ſolutum declarare*; namque 1. in foro externo Judex dicitur abſolvere injuſte accuſatum, cum eum innocentem declarat. 2. qui cum perfecta contritione accedit ad tribunal pœnitentiæ, jam remiſſionem peccatorum conſecutus eſt, & nihilominus Sacerdos, excepta ejus confeſſione, ſuper eo vere pronuntiat, *Ego te abſolvo*, quod falſo diceret, niſi verba illa juxta uſum receptum ſignificarent, *Ego declaro peccata eſſe dimiſſa*: Ergo.

Nego antec. In primo enim exemplo injuſte accuſatum ſimul abſolvit a falſis criminationibus, & innocentem declarat. In ſecundo etiam Sacerdos non declarat quod neſcit, ſcilicet peccata eſſe remiſſa, cum nec ipſi, nec pœnitenti conſtet contritionem; de qua ſermo eſt, caritate eſſe perfectam. Sed eſto ex divina revelatione id noverit, quemadmodum nota fuit Chriſto perfecta contritio mulieris peccatricis Luc. 17. Nihilominus abſolutio non erit nuda declaratio; verba enim illa, *ego te abſolvo*, ſignificant, Ego, quantum in me eſt, remitto peccata tua, do tibi gratiam reconciliativam, quod verum eſt, 1. reſpectu ejus qui acceſſit jam juſtificatus: tum quia recipit gratiam peccati remiſſivam: tum quia amplius cum Deo reconciliatur, & creſcit in ejus gratia: tum quia ipſi remittitur aliquid pœnæ temporalis, quæ ex dicendis luenda remanet, culpa jam in Sacramento Pœnitentiæ deleta. 2. reſpectu etiam illius, qui defectu diſpoſitionis ponit gratiæ obicem; nam Miniſter Sacramenti, quantum in ſe eſt, illum ſolvit a peccato, quemadmodum Medicus hoc ipſo, quo

præſens & efficax remedium offert infirmo, vere dicit, *ego te ſano*, etiamſi moroſus infirmus noluerit eo uti.

## CAPUT IV.

*Ad quæ peccata ſe extendat ſolvendi poteſtas Eccleſiæ conceſſa?*

ORdo doctrinæ poſtulat, ut inveſtigemus circa quæ peccata exerceri poſſit illa ſolvendi poteſtas, per quam vere & proprie dimitti peccata, capite præcedenti demonſtravimus.

Diximus jam poteſtatem illam non ſe extendere ad peccata, quæ Baptiſmum præceſſerunt, utpote extra Eccleſiam commiſſa, quia ſolvendi poteſtas exercetur per modum judicii: atqui Eccleſia non judicat de iis quæ foris ſunt: Ergo poteſtas ſolvendi non ſe extendit ad peccata Baptiſmum præcedentia, ac proinde qui in ætate adulta baptizatus eſt, fruſtra miſceret in Confeſſione Sacramentali peccata Baptiſmum præcedentia cum peccatis Baptiſmum ſubſequentibus; de prioribus enim Sacerdos judicium ferre non poteſt.

Tota igitur quæſtio eſſe poteſt de peccatis poſt Baptiſmum commiſſis, circa quam duplex eſt oppoſitus error: alter, quem perſtrinxit Leo X. in ſua Bulla contra Lutherum art. 8. & Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 7. nimirum non licere confiteri peccata venialia; alter Montaniſtarum & Novatianorum, qui negabant eſſe in Eccleſiam poteſtatem remittendi graviora quædam peccata. Contra utrumque errorem ad propoſitam quæſtionem,

R. Solvendi poteſtas ſe extendit ad omnia omnino ſive leviora, ſive graviora peccata poſt Baptiſmum commiſſa, ita tamen ut venialia ſint materia circa quam dumtaxat ſufficiens, lethalia vero neceſſaria. Reſponſio eſt de fide quoad utramque partem; ita enim definiit Concil. Trident. ſeſſ. 14. can. 7. his verbis: „ Si

„ quis

„ quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſio-
„ nem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino,
„ confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quo-
„ rum memoria cum debita & diligenti præmeditatio-
„ ne habeatur. *Et paucis interjectis, de venialibus ſic*
„ *pergit*; aut dixerit eos, qui omnia peccata confi-
„ teri ſtudent, nihil relinquere velle divinæ miſeri-
cordiæ ignoſcendum, aut demum non licere confiteri
„ peccata venialia, anathema ſit.

*Prima* pars, quæ eſt de venialibus, probatur 1. ex Scriptura Matth. 16. & 18. promittit Deus ſe daturum Apoſtolis eam poteſtatem, ut quæcunque ſolverint in terris, ſoluta quoque forent in cælis. Joannis autem cap. 20. promiſſum exequitur his verbis: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, &c.* nulla in iis teſtimoniis peccatorum diſcretio, omnia ſive levia, ſive gravia, Chriſtus abſque exceptione afferit dimitti poſſe ab Apoſtolis & eorum *ſucceſſoribus*: Ergo.

*Probatur* 2. ex Traditione.

Tertullianus vicinus temporibus Apoſtolorum, cum jam ad Montanum defeciſſet, ita denegavit Eccleſiæ poteſtatem dimittendi graviora peccata, ut in ea agnoverit poteſtatem dimittendi leviora, quæ enumerat lib. de Pudic. cap. 19. his verbis: „ Et hic enim
„ illam Joannes (*aſſerens nemine eſſe ſine peccato*)
„ commendavit, quod ſint quædam delicta quotidianæ
„ incurſionis, quibus omnes ſimus objecti: cui enim
„ non accidet, aut iraſci inique & ultra Solis occa-
„ ſum, aut & manum immittere, aut facile maledi-
„ cere, aut temere jurare, aut fidem pacti deſtrue-
„ re, aut verecundia, aut neceſſitate mentiri? In ne-
„ gotiis, in officiis, in quæſtu, in victu, in viſu,
„ in auditu quanta tentantur, ut ſi nulla ſit venia
„ iſtorum, nemini ſalus competet? Horum ergo erit
„ venia per exoratorem Patris Chriſtum.

Nec dicas, Tertullian. hic vocare levia comparate ſolum ad graviora, cum manum in proximum mittere, & ei maledicere ſint peccata lethalia. Namque iis annumerat iram, mendacium ex verecundia, & cetera

 quo-

quotidiana peccata, a quibus vita, etiam Juſtorum immunis eſſe nequit: atqui ejuſmodi peccata quotidiana non ſunt lethalia; hæc enim Juſti caute declinant, & quidem plures per totam vitam.

Atque, vel ex hoc teſtimonio ſatis liquet univerſalem Eccleſiæ praxim, ſecundum quam Fideles peccata venialia ſubjicere ſolent clavibus Eccleſiæ, non eſſe novam, ſed ab Apoſtolis deſcendere, cum tempus aſſignari nequeat, ex quo cœperit in Eccleſia.

Dixi, peccata venialia eſſe Sacramenti materiam ſufficientem, quia, ut docent Patres Tridentini ſeſſ. 14. cap. 5. „ Venialia, quibus a gratia Dei non excludi„ mur, & in quæ frequentius labimur, quanquam „ recte & utiliter, citraque omnem præſumptionem „ in Confeſſione dicantur, quod priorum hominum „ uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, mul„ tiſque aliis remediis expiari poſſunt.

Dices 1. Peccata lethalia vulgo dicuntur neceſſaria Sacramenti materia: ergo ſolvendi poteſtas exerceri non poteſt, niſi circa peccata lethalia; quemadmodum ex eo quod aqua naturalis ſit neceſſaria Baptiſmi materia, Baptiſmus ſine aqua conferri nequit.

Diſt. antec. Peccata lethalia dicuntur materia neceſſaria, hoc eſt, neceſſario clavibus ſubjicienda, Concedo. Neceſſaria ipſi Sacramento, ita ut niſi pœnitens confiteatur ſe reum peccati mortalis, poteſtate clavium abſolvi nequeat, quemadmodum nec Catechumenus ſine aqua tingi, Nego antec. Quod autem priori ſenſu, non poſteriori peccata lethalia dicantur neceſſaria Sacramenti materia, patet ex eo quod venialia ſimul vocentur materia ſufficiens; ſi enim hæc materia ſufficiat Sacramento, proculdubio alia materia, nempe peccatum mortale, non eſt neceſſaria poſteriori ſenſu.

Dices 2. Sancti Patres plura ſuggerunt remedia, quibus peccata venialia curari poſſint; ſcilicet, orationes, lachrymas, eleemoſynas, jejunia, injuriarum condonationes, nuſquam vero Sacramentum Pœnitentiæ proponunt: Ergo.

Nego conſeq. Quia ex argumento negativo nihil con-

concludi poteſt contra univerſalem Eccleſiam maximè quando argumentum, in quo verſatur ſcriptor, nonnulla prætermitti poſtulat: Patres quippe tractant de remediis neceſſariis, iiſque continuo adhibendis ad eluenda peccata venialia; cum enim vita hominis ſit militia ſuper terram, nec poſſit quis tam ſolerter declinare ictus adverſarii; ſcilicet concupiſcentiæ & ſuperbiæ, quin ſæpius vulneretur, juxta illud Proverb. 24. 2. 16. *Septies .... cadit juſtus*, continuis eſt opus eſt remediis; atqui Confeſſio Sacramentalis nec eſt neceſſaria ad delenda peccata venialia, ut jam diximus, nec continua eſſe poteſt: ergo mirum non eſt, ſi ejus non meminere SS. Patres, dum enumerant remedia neceſſaria & quotidiana ſanandis peccatornm venialium vulneribus. Sed ex eorum verbis concludamus neceſſe eſt hallucinari eos, qui quotidianis peccatis mederi ſe putant Confeſſione Sacramentali abſque ullo doloris ſenſu & cordis compunctione, ſemper parati ad committendum & confitendum. Septies quidem *in die* cadit Juſtus, ſed per quotidianam pœnitentiam toties reſurgit. *Peccatum*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 11. in 1. ad Cor. *ſi quando ad animam ejus divertit, hoſpes eſt, non incola.*

Secnnda pars, quæ eſt de peccatis lethalibus quibuſcunque, probatur 1. ex Scriptura, quæ laudatis cap. Matth. 16. & 18. & Joann. 20. nullis limitibus ſolvendi poteſtatem Apoſtolis conceſſam circumſcribit, *quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Hic quidquid peccati nomine intelligitur, Apoſtoli abſque exceptione dimittere poſſunt. Hac poteſtate uſus eſt Apoſtolus 2. Cor. 2. erga Corinthium horrenda ipſis gentibus fornicatione pollutum, nempe cum uxore patris ſui 1. Cor. 5. verſ. 1. ipſum enim poſt duram pœnitentiam Eccleſiæ reſtituit. Vim hujuſce exempli Tertull. Montaniſta factus, declinare non potuit cap. 14. lib. de pudic. niſi negando, reclamante ipſa textus evidentia, unum, & eundem eſſe hominem, quem Apoſtolus, 1. Cor. 5. Satanæ tradiderat in carnis interitum, & quem 2. Cor. 2. tam benigne ſuſcepit. Hunc

locum adverſus Novatianos urgent Sanctus Athanaſius epiſt. 4. ad Serapionem, & S. Ambroſius lib. 1. de pœnitentia cap. 7.

Probatur 2. ex Traditione.

S. Clemens Alexandrinus apud Euſeb. lib. 3. Hiſtoriæ cap. 23. refert S. Joannem Evangeliſtam Eccleſiæ reddidiſſe perditiſſimum juvenem, qui poſt Baptiſmum latronum ducem ſe conſtituerat, errantem ovem quæſivit B. Apoſtolus, ad Eccleſiam reduxit, ac pœnitentiæ lachrymis purgatam communioni reſtituit.

Sanctus Cyprianus epiſt. 54. cum 36. aliis Epiſcopis, ſcribit ad Sanctum Cornelium Summum Pontificem, ſe communi conſilio decreviſſe lapſos in perſecutione, ac ſacrificiis illicitis maculatos, ſed poſtea pœnitentiæ, Eccleſiæ reconciliandos ante pœnitentiam integre peractam, ſi periculum infirmitatis urgeret: „ Nec enim, *inquit*, fas erat, aut permittebat paterna pietas, & divina clementia Eccleſiam pulſantibus claudi, & dolentibus, & deprecantibus ſpei ſalutare ſubſidium denegari, ut de ſæculo recedentes ſine communicatione, aut pace Domini dimittentur, cum permiſerit ipſe, qui legem dedit, ut ligata in terris, etiam in cælis ligata eſſent: ſolvi autem poſſent illic, quæ hic prius in Eccleſia ſolverentur. „ Mitto poſteriores Patres, ut S. Pacianum, S. Ambroſium, & alios, qui ex profeſſo Novatianorum errorem confutarunt, ex quibus conſtat Eccleſiæ traditam fuiſſe a Chriſto poteſtatem ſolvendorum quorumcumque peccatorum.

*Solvuntur objectiones*.

Multa objiciuntur contra poſteriorem reſponſionis noſtræ partem, quibus ut fiat ſatis, operæ pretium eſt advertere, peccatum dupliciter dici poſſe irremiſſibile. 1. Ex parte ſubjecti, nempe ſi peccator, propter gravitatem, & multitudinem peccatorum, prorſus deſeratur a Deo, careatque omni gratia ad agendam pœnitentiam; peccatum enim cum impœnitentia conjunctum, eſt abſolute irremiſſibile. 2. Ex parte poteſtatis, quæ

ad

ad ſolvenda omnia peccata ſeſe non extendat, quaſi ſtatuendi ſint quidam graviores caſus, ita Deo reſervati, ut ab eis Eccleſia etiam pœnitentes abſolvere nequeat. Utrum autem Deus aliquos ita deſerat, ut pœnitendi gratiam ipſis prorſus deneget, quæſtio eſt Scholæ, quam expendimus ſuo loco in Tractatu de gratia, ubi varias Theologorum opiniones retulimus. Utrum vero Deus graviorum quorumdam peccatorum veniam ſibi reſervaverit, pertinet ad dogma fidei, quod hic tractamus.

Qui opinantur Deum quibuſdam, v. g. obduratis, donum pœnitentiæ denegare, facile extricant ab omnibus difficultatibus, quæ petuntur e Scripturis, in quibus legitur Deum in interitu impiorum ridere, quibuſdam peccatis veniam non concedere ſive in hoc ſæculo, ſive in futuro, eſſe quoddam peccatum ad mortem pro quo expiando non relinquitur hoſtia, &c. Una enim eorum reſponſio eſt, ideo peccata illa non dimitti, quia deeſt in peccatoribus vera & legitima pœnitentia; Deus enim, inquiunt, omnibus vere pœnitentibus veniam promiſit; ſed nemini pollicitus eſt ſe donum pœnitentiæ conceſſurum, ne homines ſpe veniæ liberius in peccata ruerent, & clementiam Dei facerent ſervitutem, ut loquitur Tertullianus.

Qui vero nobiſcum aliter de bonitate Dei ſentiunt, docentque Deum neminem totaliter deſerere, quandiu hic ſupereſt, ſed omnes, etiam induratos, ad pœnitentiam adducere, auxiliis ſaltem remote ſufficientibus, quæ impotentiam moralem non excludunt, ſed phyſicam duntaxat, ut diximus cit. Tractatu de Gratia, conſequentur admittunt quædam peccata, maxime induratorum, eſſe moraliter irremiſſibilia, non ex parte ſeu defectu poteſtatis Eccleſiæ, ſed ex parte ſubjecti, ſeu defectu peccatoris, qui nunquam totas vires exeret ad agendam, ut par eſt, pœnitentiam; ſicque ad momenta ex Scripturis & Patribus deprompta, quibus Hæretici contra doctrinam Catholicam aſtruere nituntur quædam peccata eſſe irremiſſibilia, reſpondent diſtinguendo. Irremiſſibilia dicuntur ex parte ſeu defectu poteſtatis Eccleſiæ, negant: ex parte ſeu defectu ſub-

jecti non pœnitentis ut oportet, non concedunt, ſicut patroni prioris ſententiæ, ſed ſubdiſtinguunt; dicuntur irremiſſibilia moraliter, Concedunt; phyſice & abſolute, Negant.

Hæc quidem ſolutio eſt veluti clavis pervia ad reſeranda quæ occurrunt obſcura in Libris ſacris & SS. Patrum; ſed præferendæ ſunt, quas ipſimet textus jamjam opponendi ſuppeditant, ſolutiones. Itaque

Dices 1. 1. Reg. 2. habetur: *Si peccaverit vir in virum, placari ei poteſt Deus: Si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* 2. Machabæorum 9. verſ. 13. de Antiocho legitur, *orabat... hic ſceleſtus Dominum, a quo non eſſet miſericordiam conſecuturus.* Et Matth. 12. verſ. 31. *Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus: ſpiritus autem blaſphemiæ non remittetur, & quicunque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, non remittetur ei neque in hoc ſæculo, neque in futuro.* Quem locum expendens S. Athanaſius epiſt. 4. ad Serapionem, probat 1. non omnia baptizatorum peccata eſſe in Spiritum ſanctum, ut immerito Origenes & Theognoſtus dicebantur aſſeruiſſe; quia cum omne peccatum in Spiritum ſanctum ſit irremiſſibile, viciſſent Novatiani, negantes Eccleſiæ poteſtatem dimittendi gravia peccata poſt Baptiſmum commiſſa. Deinde S. Doctor ſtatuit ſuam ſententiam, nempe peccatum in Spiritum ſanctum eſſe ſingularem peccati ſpeciem: unde concludit contra Novatianos, non omnia Baptizatorum peccata eſſe irremiſſibilia, ſed certum quoddam, quo negatur Chriſti divinitas, & opera ejus Beelzebub adſcribuntur.

R. 1. Generatim. Quæ hic opponuntur ex Scriptura, non de baptizatis ſcripta ſunt, cum nondum extaret Baptiſmi præceptum: atqui nullus, ſive Montaniſta, ſive Novatianus auſus eſt dicere in Baptiſmo omnia peccata non poſſe dimitti.

R. 2. Ad ſingula.

Ad primum reſpondeo cum S. Ambroſio libro 1. de Pœnitentia cap. 9. non eſſe dictum, *nullus orabit*, ſed, *quis orabit?* quia ad Deum tali in caſu exorandum,

dum, opus eſt hominis ſingularis apud Deum gratia; qualis Moyſes fuit, qui Deum Judæi ob idololatriam iratum placavit. Et cap. 10. S. Doctor ſcribit eodem ſenſu accipiendum illud 1. Joan. 5. „ Qui ſcit fra- „ trem ſuum peccare peccatum non ad mortem, pe- „ tat, & dabitur ei vita peccantis non ad mortem. „ Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut „ roget quis; „ nempe Apoſtolum non prohibere quominus Fideles orent pro ejuſmodi peccatore, ſed innuere duntaxat non ita eſſe certum orationis effe- ctum, ac ſi oratio fieret pro peccante non ad mor- tem, quia ex S. Auguſtino lib. 1. de ſerm. Dom. in monte cap. 22. *Illius peccati tanta labes eſt, ut depre- candi humilitatem ſubire non poſſit.* Et lib. Retract. cap. 19. recenſens illa verba, ne viderentur peccati ad mortem omnem veniæ ſpem adimere, ſic ſcribit: „ Ad- „ dendum fuit, ſi in hac tam ſcelerata mentis perverſi- „ tate finierit hanc vitam; quoniam de quocumque peſſi- „ mo in hac vita conſtituto non eſt utique deſperandum, „ nec pro illo imprudenter oratur, de quo non deſperatur.

Ad Secundum reſpondeo cum S. Th. in 4. diſt. 1. „ Dicendum, *inquit*, quod veniam vere conſecuturus „ fuiſſet Antiochus, ſi vere pœnituiſſet; ſed non ha- „ buit veram pœnitentiam, quia non amore juſtitiæ „ deflebat peccata, ſed timore pœnæ, quam expecta- „ bat, aut dolore pœnæ, quam ſuſtinebat. „ Si igi- tur Antiochus ex perfecta cordis contritione ad Deum fuiſſet converſus, veniam fuiſſe conſecuturum non du- bitarent S. Auguſtinus, qui ſerm. 352. alias 25. in- ter hom. 50. ſic ſcribit de Juda ſceleratiore, cap. 3. *Judam traditorem non tam ſcelus quod commiſit, quam indulgentiæ deſperatio fecit penitus interire.*

Quod de Antiocho diximus, idem de Eſau ſentien- dum; flevit quidem, Hebr. 12. v. 17. non peccata, ſed amiſſam hæreditatem; fratris enim occidendi con- ſilium animo volvebat; *Venient*, inquit, Gen. 27. *dies luctus patris mei, & occidam fratrem meum Jacob.* Quanquam illa Apoſtoli verba, *non invenio pœniten- tiæ locum*, non videntur intelligenda, niſi de pœ- nitentia Iſaac, ad quam Eſau lacrymis patrem ſuum

movere conabatur, ut ſcil. benedictionem Jacobo impertitam revocaret; ſed non modo ſanctus Senex illam non revocavit facti pœnitens, quin illam expreſſe confirmavit, *benedixi ei*, inquit, *& erit benedictus.*

Ad tertium expoſuimus Tractatu de peccatis pagina 158. quid ſit peccatum in Spiritum ſanctum, & quo ſenſu dicatur irremiſſibile; nempe quatenus gravioris illius peccati reus pœnitentiæ remedia, ſine quibus nullum peccatum remitti poteſt, penitus negligit.

Ad confirmationem petitam ex auctoritate tum Origenis & Theognoſti, tum ſancti Athanaſii; Reſpondeo 1. obſcura eſſe verba, quæ in laudata epiſtola tanquam ex Origene & Theognoſto proferuntur; ait enim ſanctus Athanaſius ſententiam illam inquiſitione adhuc indigere, ne forte profundior in illis ipſorum dictis mens lateat.

2. Origenes diſerte & conſtanter doctrinam Catholicam adverſus Montaniſtas propugnavit, ut colligitur ex variis ejus ſcriptis; ſed præſertim libr. 3. contra Celſum, qui exprobranti quod Eccleſia homines variis ſceleribus poſt Baptiſmum inquinatos reciperet, ſic reſpondet: „ Rurſum reſipiſcentes haud ſecus quam re„ divivos recipit: tandem poſt longiorem melioris „ mentis approbationem, ea tamen conditione, ut qui „ lapſi ſunt, in poſterum excludantur ab omnibus „ dignitatibus Eccleſiaſticis.

3. Sanctus Athanaſius id unum probat, ſcil. non omnia baptizatorum peccata eſſe in Spiritum ſanctum; ſed unum quoddam ſingulare, quod quidem fatetur irremiſſibile; quo vero ſenſu hic non explicat, ſed diſerte exponit Tractatu de communi eſſentia Patris, Filii, & Spiritus ſancti, ubi ſic habet: „ Sunt alii, „ qui in Spiritum ſanctum impingunt, qui ſcilicet, „ in Chriſti veritatem blaſphemiam dicunt, ajuntque, „ *in Beelzebub ejicit dæmonia.* De iſtis intelligendum „ eſt quod ait, non remittetur neque in præſenti ſæ„ culo, neque in futuro; quia & hoc obſervandum „ eſt, non dixiſſe Chriſtum, blaſphemanti & pœni-

„ ten-

„ tentiam agenti remiſſionem dandam non eſſe, ſed
„ blaſphemanti, id eſt, in blaſphemia perſeveranti:
„ quandoquidem nullum eſt peccatum irremiſſibile
„ apud Deum illis, qui vere ex animo, ut par eſt,
„ pœnitentiam agunt.

Ceterum, movere non debet, quod S. Athanaſius in laudata epiſtola dixerit, peccatum in Spiritum Sanctum eſſe irremiſſibile; namque iſta loquendi ratio, utpote ex Evangelio deſumpta, familiaris eſt Sanctis Patribus, etiam iis, qui ex profeſſo & conſtanter uſque ad mortem Novatianos inſectati ſunt. S. Cyprianus lib. 3. ad Quirinum cap. 28. ait, *non poſſe in Eccleſia remitti ei, qui in Dominum deliquerit*. S. Pacianus epiſt. 3. ad Sympronianum de peccato in Spiritum Sanctum: „ Hoc ergo eſt, *inquit*, quod in Ec-
„ cleſia non dimittitur. *S. Ambroſius lib.* 1. *de Spiritu*
„ *Sancto cap.* 3. Si quis Spiritus Sancti majeſtatem ab-
„ neget, non poteſt ibi exoratio eſſe veniæ, ubi ſa-
„ crilegii plenitudo eſt. *Et ad virginem lapſam ſic*
„ *loquitur*: Inhære pœnitentiæ uſque ad exitum vi-
„ tæ, nec tibi præſumas ab humano die poſſe veniam
„ dari, quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit;
„ quæ enim proprie in Dominum peccaſti, ab illo te
„ convenit in die judicii expectare remedium.

Atqui certo certius eſt in his & ſimilibus textibus, ubi ſermo eſt non ſolum de ſingulari blaſphemia in Spiritum Sanctum, ſed etiam de pleriſque aliis in Deum peccatis, laudatos Patres non deſeruiſſe cauſſam Eccleſiæ, quam tam ſtrenue adverſus Novatianos propugnarunt; ſed baptizatos deterrere voluiſſe, ne ſpe veniæ incautius prolaberentur, cum difficile ſit, aliquando etiam moraliter impoſſibile eam conſequi: „ Paucorum
„ eſt, *inquiebat ſupra S. Pacianus*, qui poſt caſum re-
„ ſurgunt, qui poſt vulnera convaleſcunt, qui lachry-
„ moſis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu revi-
„ viſcunt. „ Et S. Ambroſius teſtatur plures ſe vidiſſe, qui in gratia ſteterint (quamvis ſint admodum rari) quam qui ſemel amiſſam recuperaverint. Ergo æquitas poſtulat ut ſimili modo interpretemur S. Athanaſium, & S. Hieronymum in epiſt. 149. ad Marcel-

 lam,

lam, cum nude aſſerunt, duce Chriſto, Spiritum blaſphemiæ non remitti, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.

Inſtabis: In laudata epiſtola ad Serapionem non agitur utrum gravia peccata poſt Baptiſmum ſint moraliter irremiſſibilia; ſed utrum ſimpliciter & abſolute remitti nequeant. Atqui S. Athanaſius aſſerit unum quoddam ſingulare in Spiritum ſanctum eſſe irremiſſibile, cetera vero remitti poſſe, quamvis difficilius: Ergo S. Athanaſius ſenſit cum Novatianis, peccatum in Spiritum ſanctum abſolute non poſſe in Eccleſia remitti.

Nego ſecundam majoris partem, nempe in laudata epiſtola quæſt. verſari, an peccata poſt Baptiſmum ſint abſolute irremiſſibilia: ſed utrum omnia recte dicantur in Spiritum ſanctum, illud autem poſterius negat S. Athanaſius, ne inde argumentum ſumant Novatiani pro ſuo errore, cum Chriſtus in Evangelio aſſeruerit peccatum in Spiritum ſanctum non remitti neque in hoc ſæculo, neque in futuro.

Diſtinguo etiam minor. Aſſerit peccatum in Spiritum ſanctum eſſe irremiſſibile, juxta Scripturæ ſenſum, Conc. Juxta doctrinam Novatianorum, Nego minor. Non explicat quidem hic quo ſenſu Chriſtus dixerit peccatum illud non remitti neque in hoc ſæculo, neque in futuro; ſed diſerte expoſuit Tractatu ſupra laudato de communi eſſentia Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

Urgebis: Atqui ex S. Athanaſio viciſſent Novatiani, ſi omnia peccata poſt Baptiſmum eſſent in Spiritum ſanctum, utpote irremiſſibilia: non viciſſent autem ſi peccatum in Spiritum ſanctum eſſet duntaxat moraliter irremiſſibile. Ergo in mente S. Athanaſii peccatum in Spiritum ſanctum eſt abſolute irremiſſibile.

Diſtinguo ſubſumptum; viciſſent ex aliqua parte, quatenus dicebant (ſaltem juxta S. Athanaſium) nulla baptizatorum peccata remitti poſſe in Eccleſia, Conc. Si enim omnia & ſingula ſunt blaſphemiæ in Spiritum ſanctum, non remittuntur neque in hoc ſæculo, neque in futuro: at obſiſtit S. Athanaſius, docens blaſphemiam in Spiritum ſanctum, eſſe quoddam ſingulare

lare peccatum; ac proinde Novatianos gratis & ſine fundamento aſſerere omnia & ſingula baptizatorum peccata non poſſe in Eccleſia remitti: viciſſent omni ex parte, Nego ſubſumpt. Nam ſupereſt quæſtio, quam S. Doctor alibi ſolvit, ut diximus, ſcil. quo ſenſu peccatum in Spiritum S. ſit irremiſſibile; eam autem hic non ingreditur, quia ſatis eſt ad ejus propoſitum, probaſſe non omnia peccata poſt Baptiſmum eſſe in Spiritum Sanctum; nec proinde poſſe dici irremiſſibilia.

Cur autem peccatum in Spiritum Sanctum ceteris difficilius remittatur, aperit S. Pacianus epiſt. 3. his verbis: *Quia in cæteris peccatis, aut errore labimur, aut frangimur metu, aut carnis infirmitate ſuperamur.* Hinc Apoſtolus 1. ad Timoth. 1. ait ſe miſericordiam conſecutum, quia ignorans fecerat in incredulitate: & ipſemet Chriſtus Dominus cit. cap. Matth. 12. aſſerit peccatum blaſphemiæ in Filium hominis, *hoc eſt*, in ejus humanitatem, eſſe dimittendum; ipſa enim ejus infirmitas, & abjectio blaſphemantes aliqua ex parte excuſabant.

At in blaſphemia contra dona Spiritus Sancti, hoc eſt contra veritatem, quæ manifeſtabatur per miracula, & alia bona opera, nihil eſt quod ejuſmodi peccati gravitatem minuere poſſit, ut obſervat S. Chryſoſtomus hom. 42. in Matth. ubi ſic loquitur: „ Spiritus „ ne, inquies, blaſphemiæ non dimittetur pœnitenti„ bus; quod omnino falſum eſſe patet; nam & hoc „ peccatum dimiſſum ſcimus, cum multis eorum, qui „ talia in Spiritum Sanctum dixerant, ignotum eſſe „ conſtet. Quid igitur eſt quod dicit? ſignificare vo„ luit multo minus cæteris hoc eſſe ignoſcibile ac ve„ niale. Quamobrem? quia videlicet, quiſnam eſſet „ Chriſtus, ignorabant: Spiritus autem Sancti gratia „ multis, & magnis ſignis ſeipſam manifeſtaverat.

Dices 2. Hebr. 6. dicitur: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati . . . & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes.* Ergo.

Diſtinguo antec. Impoſſibile eſt rurſus renovari per Baptiſmum, Conc. per Sacramentum Pœnitentiæ, ſub-

ſubdiſtinguo; impoſſibile eſt renovari ea perfectione & plenitudine, quæ confertur in Baptiſmo, Conc. Renovari per veram cum Deo reconciliationem, iterum diſtingui poteſt, impoſſibile eſt moraliter, Conc. Abſolute, Nego ant. Tripliciter itaque exponitur iſte Apoſtoli locus, propter cujus obſcuritatem multi in Eccleſia Latina hancce epiſtolam ſerius in canonem receperunt.

Primo, S. Athanaſius cit. epiſt. 4. Ambroſius lib. 2. de pœnit. cap. 7. Epiphanius hæreſ. 50. Chryſoſtomus hom. 9. in epiſt. ad Hebr. quem ibid. ſequuntur Theodoretus, Theophylactus, & Œcumenius, S. Auguſtinus in expoſitione inchoata epiſt. ad Rom. & S. Jo: Damaſcenus lib. 4. orthod. fidei cap. 10. locum illum interpretantur de renovatione, quæ fit per Baptiſmum, quaſi Apoſtolus falſam Judæorum opinionem pervertere voluerit hiſce verbis: *Ne exiſtimetis, o Judæi, Baptiſma Evangelicum ſimile eſſe baptiſmatibus legalibus*: Quæ toties in lege Moſaica repetere licuit, quoties aliquis nova immunditia contaminatus fuerat: Baptiſma quippe Evangelicum eſt tum divina quædam regeneratio; ſicut enim homo ſemel naſcitur, ita ſemel in Chriſto renaſci poteſt; tum ſignum mortis Chriſti: *Quicunque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus: conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem*. Rom. 6. Unde cum iterum baptizari, eſſet quaſi Chriſtum ſecundo crucifigi, ſubdit v. 6. *Rurſum crucifigentes in ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes*.

Secundo, Origenes & Theognoſtus apud S. Athanaſium cit. epiſt. 4. & quampurimi recentiores, locum illum intelligunt de renovatione, quæ fit per Sacramentum Pœnitentiæ, ſed non eodem modo mentem ſuam explicant.

Alii volunt Apoſtolum dixiſſe moraliter dumtaxat impoſſibile eſſe ſic renovari, alias ſibi contradiceret, utpote qui inceſtum Corinthium poſt duram pœnitentiam communioni Fidelium reſtituerit, 2. Cor. 2. & ſcripſerit Galat. 4. ſe iterum parturire Galatas, qui a gratia exciderant, & a Chriſto evacuati erant, Ga-

lat. 5.

lat. 5. Sed ex iis, qui locum Apoſtoli de Sacramento Pœnitentiæ interpretantur, nonnulli contendunt Apoſtolum non intelligendum de impoſſibilitate morali, ſed de abſoluta: tum quia res, quæ frequenter contingit, ut pœnitentia poſt lapſum, non dicitur ſimpliciter impoſſibilis, tum quia Apoſtolus in hac eadem epiſt. vocem: *Impoſſibile*, *ſemper uſurpat ad ſignificandam abſolutam impoſſibilitatem*, *ut cap. 6. Impoſſibile eſt mentiri Deum*: Cap. 10. *Impoſſibile enim eſt ſanguine hircorum & taurorum auferri peccata*: Cap. 11. *Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo*.

Alii igitur volunt Apoſtolum ſcribere impoſſibile eſſe lapſos renovari per Sacramentum Pœnitentiæ, ea facilitate & perfectione, qua renovati fuerant per Baptiſmum. Nam ex S. Athanaſi epiſt. 4. ſæpius laudata, latum eſt diſcrimen inter renovationem regenerationis & renovationem reconciliationis: „ Is „ quem pœnitet, *inquit*, peccare quidem deſi„ nit, retinet tamen vulnerum cicatrices: qui au„ tem baptizatur, veterem exuit hominem, renova„ tur ſuperne genitus ſpiritu gratiæ. *Et ex Patri„ bus Tridentini ſeſſ.* 14. *cap.* 2. Alius eſt præterea „ Baptiſmi, alius pœnitentiæ fructus: per Baptiſ„ mum enim Chriſtum induentes, nova prorſus in „ illo efficimur creatura, plenam & integram pec„ catorum omnium remiſſionem conſequentes; ad „ quam tamen novitatem & integritatem per Sacra„ mentum Pœnitentiæ, ſine magnis noſtris fletibus „ & laboribus, divina id exigente juſtitia, perve„ nire nequaquam poſſumus: ut merito Pœnitentia „ laborioſus quidam Baptiſmus a SS. Patribus dictus „ fuerit.

Inſtabis: Apoſtolus ejuſdem Epiſt. cap. 10. v. 25. & 26. lapſis poſt Baptiſmum adimit omnem remedium; ſic enim habet: *Non deſerentes collectionem noſtram, ſicut conſuetudinis eſt quibuſdam..... voluntarie enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hoſtia: terribilis autem quædam expectatio judicii, & ignis æmulatio*; Ergo.

Di-

Diſtinguo ant. Lapſis per apoſtaſiam a Chriſto ; & in ea permanentibus, ut verba illa declarant: *Non deſerentes collectionem noſtram*. Conc. Lapſis quibuſque pœnitentibus, Nego ant. His itaque verbis occurrit Apoſtolus falſæ Judæorum opinioni, qui expectant alium Meſſiam & Redemptorem, ſcribitque nullam relinqui hoſtiam iis, qui deſerunt collectionem ſeu Religionem Chriſtianam.

Q. *Unde colligitur peccata lethalia poſt Baptiſmum commiſſa, eſſe materiam neceſſariam Sacramenti Pœnitentiæ?*

R. 1. Non colligitur ex illis verbis præciſe: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, Jo: 20. *Et quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo*, Matth. 18. Quia verba illa indicant quidem Sacramentum Pœnitentiæ eſſe quoddam remedium utile & efficax, ſed non unicum ad delenda quælibet peccata, ſive leviora, ſive graviora, cum ſine eo venialia ſolvi & dimitti poſſint. Itaque

R. 2. Colligitur ex verbis cum præcedentibus connexis: *Quorum retinueritis, retenta ſunt; quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo*. His enim verbis declarat Chriſtus quædam eſſe peccata, quæ niſi hic dimittantur & ſolvantur per claves Eccleſiæ, nunquam dimittenda nec ſolvenda ſunt in cælo: Atqui illa peccata non ſunt venialia, ſi enim Juſtus decedat cum venialibus per claves Eccleſiæ nondum dimiſſis nec ſolutis, nihilominus Deus ea dimittet & ſovet; Ergo verba Chriſti debent intelligi de peccatis lethalibus poſt Baptiſmum, clavibus Eccleſiæ neceſſario ſubjicienda.

Ergo Sacramentum Pœnitentiæ eſt neceſſarium neceſſitate medii lapſis poſt Baptiſmum, quia ſine eo ſaltem in voto, ſalutem conſequi nequeunt.

Ergo eſt quoque iiſdem lapſis neceſſarium neceſſitate præcepti divini; Deus enim eo ipſo quo inſtituit medium abſolute neceſſarium ad ſalutem, præceptum impoſuit illius uſurpandi. Infideles, verbi gratia, & Catechumeni tenentur ad Baptiſmum recurrere, quia ſine ipſo non poſſunt introire in regnum cælorum.

Utrum

Utrum autem Sacramentum Pœnitentiæ ſit neceſſarium neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, etiam iis, qui non ſunt peccato mortali contaminati, nec proinde præcepto divino aſtricti, expendemus, ubi de Confeſſione.

---

## CAPUT V.

### *Quis ſit Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ.*

QUæ hactenus dicta ſunt de ligandi & ſolvendi poteſtate, provocant ad inquirendum ſine intermiſſione pœnes quos ſit in Eccleſia divina illa poteſtas.

Valdenſes, teſte Reinero libro 5. ſentiebant laicum probum, non vero improbum Sacerdotem habere poteſtatem abſolvendi.

*Wiclefus* eumdem errorem amplexus eſt. Hinc eſt quod Martinus V. in ſua Bulla ad calcem Concilii Conſtantienſis, in quo damnatus eſt ille Hæreticus jam defunctus, voluit hæreſeos Wiclefi ſuſpectos interrogari, num crederent quod Fideles, habita copia Sacerdotis idonei, teneantur de neceſſitate ſalutis confiteri Sacerdoti, & non laico, ſeu laicis quantumcumque bonis & devotis.

Pſeudo-reformati, ut aſſerunt peccata poſt Baptiſmum dimitti per prædicationem Evangelii, quatenus fidem excitat, conſequenter docent ſolvendi poteſtatem eſſe pœnes eos, qui promiſſa Dei in Evangelio contenta annuntiant etiam per jocum; Kemnitius tamen aſſerit id officii eſſe Paſtorum, & ita obſervant Eccleſiæ, quæ utuntur Lutheri Cathechiſmo, in quo præſcribit confeſſionem peccatorum faciendam Pſeudo-miniſtro.

Omnes ejuſmodi errores damnavit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. ſic enim habet can. 9. „ Si quis di„ xerit abſolutionem ſacramentalem Sacerdotis non eſſe „ actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronun-

„ tiandi

„ tiandi & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti ;
„ modo tantum credat ſe eſſe abſolutum ; aut Sacer-
„ dos non ſerio , ſed joco abſolvat ; aut dixerit non
„ requiri confeſſionem pœnitentis , ut Sacerdos eum
„ abſolvere poſſit ; anathema ſit . *Et Can.* 10. Si quis
„ dixerit Sacerdotes , qui in peccato mortali ſunt ,
„ poteſtatem ligandi , & ſolvendi non habere : aut non
„ ſolos Sacerdotes eſſe miniſtros abſolutionis , ſed om-
„ nibus , & ſingulis Chriſti Fidelibus eſſe dictum ,
„ *quæcunque ligaveritis &c.* quorum verborum virtu-
„ te quilibet abſolvere poſſit peccata , publica quidem
„ per correptionem duntaxat , ſi correptus acquieverit ;
„ ſecreta vero per ſpontaneam confeſſionem ; anathema
„ ſit . *Et capite 7.* Quoniam igitur natura , & ratio
„ judicii illud expoſcit , ut ſententia in ſubditos dun-
„ taxat feratur ; perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit ,
„ & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat , nullius
„ momenti abſolutionem eam eſſe debere , quam Sa-
„ cerdos in eum profert , in quem ordinariam , aut
„ ſubdelegatam non habet juriſdictionem .

Ad propoſitam igitur quæſtionem ,

R. De fide eſt in Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ requiri duplicem poteſtatem , ſcilicet , Ordinis Sacramentalis & juriſdictionis , ac proinde Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ eſſe ſolum Sacerdotem , Epiſcopum , vel Presbyterum , qui habeat juriſdictionem . Duæ reſponſionis ſunt partes : prima , de neceſſitate poteſtatis Ordinis , quam quilibet Sacerdos recipit in ſua inauguratione : ſecunda , de neceſſitate poteſtatis juriſdictionis , quæ confertur per legitimam vocationem , ſeu miſſionem , ut infra exponemus .

Prima pars probatur 1. ex Scriptura , Joann. 20. Chriſtus Dominus non alios alloquitur , quam Apoſtolos , cum ait : *Quorum remiſeritis peccata* , &c. Ergo ſoli Apoſtoli , & eorum ſucceſſores acceperunt a Chriſto poteſtatem dimittendorum peccatorum. Et ita Eccleſiam ſemper intellexiſſe teſtantur Patres Tridentini ſeſſ. 14. cap. 1. Quare ,

Probatur . 2. Ex Traditione , cujus locupletes teſtes ſunt , præter Sanctos Pacianum , Chryſoſtomum , Hiero-

rony-

ronymum, Auguſtinum, c. 2. laudatos, ſanctus Ambroſius libro 1. de Pœnitentia cap. 2. „ Jus hoc, *in-„ quit*, ſolis permiſſum eſt Sacerdotibus. *Innocentius I.* „ *epiſt. ad Decentium cap. 7. ſic ſcribit*: Ceterum de „ pondere æſtimando delictorum, Sacerdotis eſt judi-„ care, ut attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad „ fletus atque lacrymas corrigentis, at tunc jubere „ dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. *San-„ ctus Leo epiſt. 82. alias 91. cap. 2. ait*: Sic divinæ „ bonitatis præſidiis ordinatis, ut indulgentia Dei niſi „ ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri; me-„ diator enim Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus „ hanc præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & „ confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eoſ-„ dem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communio-„ nem Sacramentorum per januam reconciliationis ad-„ mitterent.

Probatur 3. Quia illi ſoli ex iſtitutione divina judicium exercere poſſunt in Eccleſia, quos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei, & præeſſe Fidelibus. Atqui ſoli Epiſcopi & Presbyteri poſiti ſunt regere Fideles: nulli Diacono dicitur in ſua inauguratione, oportet Diaconum præeſſe; Quia, ut habet liber Pontificalis, Diaconus (a fortiori inferiores Clerici) ad miniſtrandum ordinatur. At Pontifex munia presbyteri declarat his verbis: *Oportet Presbyterum prædicare, benedicere, baptizare, offerre & præeſſe*: Ergo.

Dices: 1. Jacobi 5. v. 16. habetur: *Confitemini ergo alterutrum peccata veſtra & orate pro invicem, ut ſalvemini*; Ergo alii, præter Sacerdotes, confeſſiones excipere poſſunt, ac proinde confitentes abſolvere.

Reſp. 1. ad antecedens, non eſſe unum hujuſce textus intellectum.

Alii illum intelligunt de Confeſſione Sacramentali, ita ut ſenſus ſit, confitemini, homines, hominibus, (ſicque *alterutrum*) non quibuslibet, ſed Presbyteris, de quibus Apoſtolus præmiſerat verbis immediate præcedentibus: *infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini*, &c. ex quibus verbis infert, *confitemini*

*mini ergo alterutrum peccata veſtra:* quæ concluſio non videretur elici ex præmiſſis, niſi confeſſio facienda eſſet Presbyteris, de quibus facta eſt mentio.

Alii, ut Venerabilis Beda, hunc locum interpretantur de confeſſione peccatorum venialium. „ In hac ſen„ tentia, *inquit*, illa debet eſſe diſcretio, ut quoti„ diana leviaque peccata coæqualibus alterutrum con„ fiteamur: porro gravioris lepræ immunditiam Sacer„ doti pandamus.

Ali[1] contendunt S. Jacobum velle dumtaxat, ut omnes candide fateamur peccata noſtra, nec ea proterve excuſemus, nempe, ut humili noſtra confeſſione alios provocemus ad orandum pro nobis. Sed quidquid ſit de antecedente,

Reſpondeo 2. Negando ultimam conſequentiam, nempe quod alii præter Sacerdotes excepta aliorum confeſſione, poſſint illos abſolvere. Olim quidem Fideles in periculo mortis conſtituti, in quo Sacerdotis copiam non habebant, ſolebant confiteri peccata ſua alicui ex laicis aſtantibus, ut conſtat ex MagiſtroSententiarum libro 4. diſtinct. 17. & ex ſancto Thoma in hunc locum; ſed Confeſſio illa non erat proprie ſacramentalis; ſic enim ſcribit Angelicus Doctor q. 8. Supplementi capite 2. ad 1. *Confeſſio ex defectu Sacerdotis laico facta, ſacramentalis eſt quodammodo*, ( quia ſcilicet, eſt materia Sacramenti) *quamvis non ſit Sacramentum perfectum, quia deeſt ei quod eſt ex parte Sacerdotis*, nimirum abſolutio. Et ad tertiam: *Et ideo oportet quod iterum confiteatur Sacerdoti cum copiam habere potuerit, & præcipue quia, ut dictum eſt, Sacramentum Pœnitentiæ perfectum non fuit.*

Dices 2. Sanctus Cyprianus epiſt. 11. permittit Diaconis, abſente Presbytero, etiam abſolvere pœnitentes, ſic enim ſcribit: „ Quoniam tamen video facultatem „ veniendi ad vos nondum eſſe... occurrendum puto „ fratribus noſtris, ut qui libellos a Martyribus ac„ ceperunt, ſi incommodo aliquo, aut infirmitatis pe„ riculo occupati fuerint, non expectent præſentiam „ noſtram, quin apud Presbyterum præſentem quem„ cumque, vel, ſi Presbyter repertus non fuerit, &

„ ur-

„ urgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque exomologeſim (*confeſſionem*) facere delicti ſui poſſint; ut „ manu eis in pœnitentiam impoſita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad „ nos factis deſideraverunt.

Quod autem per impoſitionem manuum debeat intelligi abſolutio, patet tum quia ſcribit beatus Martyr, pœnitentes per hujuſmodi manus impoſitionem profecturos cum pace ad Dominum, quod ſperandum non eſſet, niſi habuiſſet vim peccata dimittendi: tum quia per illam manus impoſitionem conceditur pœnitentibus quod Martyres deſideraverunt: atqui Martyres efflagitaverunt, ut ejuſmodi pœnitentes Deo & Eccleſiæ reconciliarentur: Ergo ſanctus Cyprianus cenſuit iſta per Diaconum, abſente Presbytero, præſtari poſſe, ac proinde Diaconum habere ſolvendi poteſtatem, ſicut & baptizandi, ſaltem extraordinariam in caſu neceſſitatis.

Confirmatur. Eamdem diſciplinam obtinuiſſe, in Hiſpania quidem teſtantur anno 305. Patres Eliberitani can. 3. In Gallia octavo ſæculo Alcuinus lib. 2. de divinis Officiis: in Anglia duodecimo ſæculo Concilium Eboracenſe, & Concilium Londinenſe; Odo etiam de Soliaco Epiſcopus Pariſienſis eodem ſæculo.

Diſtinguo antecedens, ſanctus Cyprianus permittit Diaconos abſolvere pœnitentes a Pœnis canonicis, eoſque communioni Eccleſiæ reſtituere, Concedo: Abſolvere ſacramentaliter, & a peccatis ſolvere, Nego antecedens. Itaque in illa epiſtola agitur de lapſis publice pœnitentibus, quorum alii durioribus pœnitentiæ laboribus jam defungebantur; alii ſtadium pœnitentiæ nondum ingreſſi, ad illud decurrendum proſtrati ad pedes Epiſcopi, & Cleri ſuppliciter efflagitabant admitti. Tum Epiſcopus, & cum ipſo Presbyteri & inferiores Clerici manus illis imponebant in pœnitentiam, cui tunc ſubjiciebantur. Interim donec ſtadium abſolviſſent, a ſacris Myſteriis abſtinebant, ac propterea abſtenti vulgo dicebantur. Pro eorum pace & perfecta recon-

reconciliatione, Martyres ad ſanctum Cyprianum ſupplices libellos direxerant, quorum precibus annuens beatus Martyr abſens propter perſecutionem, ſcribit ad Clerum, permittitque ut in ejus abſentia, ſi qui pœnitentes infirmitatis periculo occupati fuerint, Presbyter eos reconciliet, quamvis juxta receptam Eccleſiæ diſciplinam, illud munus eſſet Epiſcopi. Quod ſi deſit Presbyter, Diaconum eorum exomologeſim, id eſt, confeſſionem excipiat, tum manum eis imponat in pœnitentiam, quam ſi convaluiſſent, peragere tenebantur, continuoque ab excommunicatione, qua Sacris interdicebantur, illos abſolvat, Eccleſiæ reconciliet, ac etiam Viaticum Corporis Domini adminiſtret, & ita veniant ad Dominum cum pace; Quia, inquit ſanctus Thomas in Supplemento, quæſt. 8. art. 2. „ Quamvis Sacramentum efficere non poſſit (*qui non* „ *eſt Sacerdos*) ut faciat id quod ex parte Sacerdotis eſt, „ abſolutionem, ſcilicet, defectum tamen Sacerdotis „ Summus Sacerdos ſupplet, „ nimirum propter pœnitentiam, humilitatem, contritionem, & fervens deſiderium ſuſcipiendi Sacramentum. Fecit ergo S. Cyprianus, quantum ex ipſo fuit, quidquid poſtulaverant Martyres.

Atque hæc expoſitio loci alioquin difficilis ſuadetur 1. ex ſermone ejuſdem S. Cypriani de lapſis, ubi agnoſcit poteſtatem dimittendi peccata, eſſe Sacerdotum propriam: „ Confiteantur, *inquit*, ſinguli delictum ſuum, dum adhuc qui deliquit, in ſæculo eſt, „ dum admitti confeſſio ejus poteſt, dum ſatisfactio „ & remiſſio facta per Sacerdotes apud Dominum grata eſt. 2. Ex Euſebio, qui Hiſtoriæ lib. 6. cap. 44. refert ex S. Dionyſio Alexandrino, Presbyterum infirmitate detentum, Euchariſtiam tranſmiſiſſe per puerum ad quendam pœnitentem, nomine Serapionem perículoſe decumbentem, cum nondum eſſet abſolutione ſacramentali donatus. 3. Ex Alcuino, qui citato libro ſcribit ſolis Epiſcopis & Presbyteris claves regni cæleſtis fuiſſe traditas. 4. ex Odone de Soliaco, qui Statuto 56. ſatis explicat confeſſionem, quam a Diaconis in neceſſitate excipi permittit, non eſſe ſacramen-

mentalem; ſic enim habet: *prohibetur diſtricte, ne Diaconi ullo modo audiant confeſſiones, niſi in arctiſſima neceſſitate: claves enim non habent, nec poſſunt abſolvere.*

Secunda pars, quæ eſt de poteſtate juriſdictionis abſolute neceſſaria ad abſolvendum, probatur 1. ex Scriptura, Chriſtus enim Jo. 20. illam conjungit cum poteſtate Ordinis: *Sicut miſit me Pater*, inquit, *& ego mitto vos*. En poteſtas juriſdictionis, cum per iſta verba Apoſtoli jus accipiant regendi Eccleſiam, & gubernandi Fideles. Pergit autem Chriſtus: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata*, quibus verbis confert poteſtatem Ordinis.

Probatur 2. iis omnibus momentis, quibus ſupra cap. 2. demonſtravimus Sacramentum Pœnitentiæ eſſe a Chriſto inſtitutum in ratione judicii reconciliativi, quod exerceri non poteſt ſine juriſdictione.

Confirmatur 1. ex Concilio Lateranenſi IV. can. 21. his verbis: „ Si quis . . . alieno Sacerdoti voluerit ju„ ſta de cauſſa ſua confiteri peccata, licentiam prius „ poſtulet, & obtineat a proprio Sacerdote; cum ali„ ter ipſe illum non poſſit abſolvere vel ligare. 2. „ *Ex decreto Eugenii IV. pro Armenis*: Miniſter hujus „ Sacramenti, *inquit*, eſt Sacerdos habens auctorita„ tem abſolvendi, vel ordinariam, vel ex commiſſio„ ne Superioris.

Dices 1. Quilibet Presbyter in ſua inauguratione accipit poteſtatem dimittendi peccata; non enim fruſtra Epiſcopus manus ipſis imponens, dicit; *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*; Ergo.

Diſtinguo antecedens; accipit poteſtatem incompletam: Concedo: Completam, ſubdiſtinguo; ſi cum poteſtate Ordinis ſimul conjungatur poteſtas juriſdictionis, ſeu miſſio ad plebem regendam, Concedo: Secus, Nego anteced. Itaque Apoſtoli completam acceperunt poteſtatem remittendorum peccatorum, Joan. 20. quia Chriſtus ſimul eos præpoſuit regendis Fidelibus, *Sicut me miſit Pater*, inquit, *& ego mitto vos*. Ita antiquitus cum Presbyteri in ſua inauguratione aſcri-

aſcriberentur alicui Eccleſiæ gubernandæ ſub auctoritate Epiſcopi, plenam accipiebant poteſtatem dimittendorum peccatorum. Sed ex quo obtinuerunt ordinationes vagæ, ut loquuntur, contra quas multum diſceptatum eſt in Concilio Tridentino, pluribus aſſerentibus non poſſe iri obviam malis, quæ in Eccleſia obrepſerant, niſi ſancta Synodus, exemplo Concilii Chalcedonenſis, pœnitus prohiberet Ordinationes ſub titulo patrimonii; Presbyteri ſic ordinati indigent ſpeciali deputatione, qua ipſis aſſignentur ſubditi, quos ligare, aut ſolvere poſſint.

Dices 2. Juriſdictio neceſſaria non eſt neceſſitate Sacramenti, ſed præcepti dumtaxat ad conficienda alia Sacramenta: collatio, verbi gratia, Baptiſmi, vel Ordinis, quamvis ſine juriſdictione ſit illicita, valet tamen, nec iterari poteſt: Ergo.

Nego conſequentiam, & paritatem. Diſparitas eſt, quod forma aliorum Sacramentorum non ſit actus judicialis ſicut abſolutio, eſſentialiter ſupponens in Miniſtro juriſdictionem, ut docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. his verbis: „ Quoniam igitur „ natura & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia „ in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in „ Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc „ confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe „ debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem „ ordinariam aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem.

Dices 3. Privati ſibi poſſunt eligere Judicem arbitrum, & ejus judicio ſe ſubjicere: ergo Fideles quemlibet Sacerdotem poſſunt eligere in Confeſſarium, eumque ſibi conſtituere Judicem.

Diſtinguo antecedens, poſſunt eligere in cauſſis mere civilibus, in quibus agitur dumtaxat de rebus, de quibus libere tanquam domini diſponere poſſunt; Concedo: in criminalibus, in quibus controvertitur de offenſa contra Rempublicam, aut ejus Principem, Nego antecedens; in ejuſmodi enim controverſiis judicium eſt pœnes perſonam læſam, vel eos, in quos Reſpublica tranſtulit ſuam auctoritatem. Porro peccata,

ta, quæ ſunt materia circa quam judicii pœnitentialis, ſunt Dei offenſæ, ac proinde ligari aut ſolvi nequeunt niſi ab eis, quos Deus vocavit ad illud judicium exercendum.

Dices 4. ſine juriſdictione, quilibet Sacerdos excipere poteſt confeſſiones peccatorum venialium, & ab iis abſolvere: ergo poteſtas juriſdictionis non eſt neceſſaria neceſſitate Sacramenti.

Nego anteced. Contrarium enim declaravit Congregatio Cardinalium ſub Innocentio XI. anno 1679. his verbis: *Ne venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo aut Ordinario. Si Confeſſarii etiam Regulares, aut quicunque alii Sacerdotes ſecus egerint, ſciant Deo Optimo Maximo ſe rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum & Ordinariorum juſtam & rigoroſam animadverſionem in contrafacientes .... & facta de præmiſſis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas ſua probavit, ac præſens Decretum typis mandari ac publicari voluit.*

---

## CAPUT VI.

### *Satisfit variis difficultatibus circa poteſtatem juriſdictionis.*

Q. 1. *Quotuplex eſt poteſtas juriſdictionis?*

R. Duplex, ordinaria, & delegata. Ordinaria eſt ea, quæ competit habenti ex officio curam animarum, verbi gratia Parocho in ſua Parochia, Epiſcopo in ſua Diœceſi, Summo Pontifici in tota Eccleſia, Superioribus etiam Regularibus in ſua Congregatione.

Delegata eſt ea, quæ committitur Sacerdoti non habenti curam animarum.

Quæres 2. *Quis delegare poteſt ad audiendas Confeſſiones?*

R. Juxta vulgare effatum, quivis habens juriſdictionem ordinariam delegare poteſt. Sed cum ex inordina-

dinata delegatione multi orirentur defectus & magna confuſio, non ſine animarum pernicie; nempe Parochi nonnunquam delegabant vagos Sacerdotes, flagitioſos, & incapaces: quin Regulares, etiam aliquando apoſtatæ, ſeu prætextu privilegiorum Sedis Apoſtolicæ, renitentibus aut inſciis Paſtoribus, indiſcriminatim peccatores abſolvebant; Concilium Tridentinum occurrit tantis malis ſaluberrimo hocce Decreto ſeſſ. 23. c. 15. de reform. *quamvis Presbyteri*, inquit, *in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant, decernit tamen ſancta Synodus, nullum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis & conſuetudine, quacunque etiam immemorabili, non obſtantibus.*

Circa hocce Decretum plura ſunt diligenter notanda.

Primum, nullus Parochus poteſt ullum Sacerdotem delegare ad accipiendas confeſſiones ſuorum Parochianorum, niſi Sacerdos ille fuerit ab Epiſcopo approbatus.

Secundum, Decretum illud non ſpectat habentes Beneficium, cui cura animarum annexa eſt, quia cenſentur approbati eo ipſo, quo Epiſcopus ejuſmodi Beneficium ipſis contulit.

Tertium, nequidem Sacerdotes ſæculares poſſunt abſolvi a Sacerdote, qui nec habet Beneficium cum cura animarum, nec ab Epiſcopo eſt approbatus. Contrariam doctrinam proſcripſerunt Innocentius XI. anno 1679. & Clerus Gallicanus anno 1700.

Quartum, hoc Decreto revocata ſunt privilegia Regularium, ſi quæ antea habuerint, abſolvendi ſine licentia Epiſcopi, ſic enim habet: *Privilegiis & conſuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obſtantibus.* Et ita declararunt Summi Pontifices Pius IV. in Bulla quæ incipit, *In principis Apoſtolorum*, in qua ſic habet: *Omnia illa & ſingula privilegia, exemptiones, immunitates .... mare magnum, & aliæ gratiæ in his omnibus & ſingulis, in quibus illa Statu-*

*tis & Decretis Concilii Tridentini contrariantur, ipſo jure revocata, caſſata, & annullata, ac ad ipſius Concilii terminos atque limites redacta ſint, & eſſe cenſeantur.* S. Pius V. in Bulla, cujus initium eſt, *Romani Pontifices*, revocat Bullam, *etſi Mendicantium*, prius a ſe editam, in qua Concilio Tridentino derogare viſus fuerat in gratiam Mendicantium.

Idem præſtitit Gregorius XII. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *In tanta negotiorum mole*. Illud tamen agnoverunt anno 1633. Præpoſiti Monaſteriorum urbis Pariſienſis hocce ſcripto, quod tradiderunt Eminentiſſimo Cardinali Richeleo. *Nous ſouſſignez Religieux de divers Ordres, tant en notre nom, qu' au nom de tous les Religieux de nos Ordres en France, deſquels nous promettons de nous faire avouer: reconnoiſſons que nous ne devons, ni nous ne pouvons ouir les Confeſſiones des perſonnes ſeculieres, ſans l' approbation & licence de Noſſeigneurs les Ordinaires, leſquelles ils peuvent revoquer quand bon leur ſemblera, &c.*

Cum autem extinctam controverſiam quidam Regulares anno 1655. ſuſcitaſſent in Diœceſi Andegavenſi, hanc propoſitionem evulgaſſent, *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, ut ſæcularium Confeſſiones audire poſſint.* Clerus Gallicanus Pariſiis congregatus eam damnavit ut temerariam, ſcandaloſam, falſam, Sedi Apoſtolicæ, Conciliis tum OEcumenicis, tum Provincialibus, & præcipue ſacro Tridentino injurioſam, & contrariam. Quod judicium Alexander VII. ſuo Decreto confirmavit anno 1659. declaravitque eamdem propoſitionem falſam, temerariam, ſcandaloſam, in hæreſim & ſchiſma inducentem, ſacro Concilio Tridentino, & Sedi Apoſtolicæ injurioſam.

Sed necdum quievere Regulares; quidam enim anno 1666. Diœceſis Agennenſis inſurrexerunt contra quædam Statuta Epiſcopi approbationem ſpectantia, & tanquam ab abuſu provocaverunt ad ſupremum Senatum Burdigalenſem, qui cum eorum votis contra Epiſcopum faviſſet, Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus XIV. uti Canonicarum Sanctionum vindex, in ſuo

ſanctiori Concilio reſcidit anno 1668. Senatuſconſultum Burdigalenſe, & ſolemniori Edicto ſanxit, ut in ſuo regno ſervarentur circa approbationem, quæ Concilium Tridentinum, plures Synodi Provinciales in Gallia, ut Rothomagenſis, Burdigalenſis, Bituricenſis, Narbonenſis, Toloſana, &c. & Summi Pontifices Pius IV. Sanctus Pius V. Gregorius XIII. Clemens VIII. Paulus V. Gregorius XV. Urbanus VIII. & Alexander VII. mandarunt, ſcilicet, nullum Regularem idoneum eſſe ad audiendas ſæcularium Confeſſiones, niſi obtenta Epiſcopi approbatione, quam limitare & revocare poſſit abſque eo quod revocationis cauſſam aperire teneatur.

Poſt celebre illud Edictum, quod Epiſcopi Galliæ in commentariis ſuæ Curiæ Epiſcopalis, inſerere curarunt, ſiluere Regulares, maxime cum Clemens X. paullo poſt, hoc eſt, anno 1670. Conſtitutionem, quæ incipit *Superna*, ediderit, in qua eadem continentur circa approbationis neceſſitatem, facultatem eam limitandi & revocandi, quæ in præfato regio Edicto.

Eam tamen Conſtitutionem non receperunt Galliæ Antiſtites, utpote quæ nonnulla inſerta habeat diſciplinæ Eccleſiæ Gallicanæ minus conſentanea.

Nihilominus ex ea conſtat Regulares nulla Privilegia a Sede Apoſtolica obtinere, quibus Confeſſiones ſæcularium excipere poſſint, non obtenta aut revocata Epiſcopi approbatione.

Dices; Eccleſia nihil mutare poteſt circa ſubſtantiam Sacramentorum, ut probavimus Tractatu de Sacramentis in genere: atqui ſi Epiſcopi approbatio eſſet neceſſaria ad veritatem Sacramenti pœnitentiæ, Concilium Tridentinum mutaſſet hujuſce Sacramenti ſubſtantiam, cum ante Concilium Tridentinum aliud non requireretur ex parte Miniſtri, ad ejus veritatem, quam poteſtas Ordinis, & juriſdictionis.

Conc. maj. Nego min. Aliud enim etiamnunc non requiritur ex parte Miniſtri, quam poteſtas Ordinis & juriſdictionis. Sed Patres Tridentini, ut contra plures abuſus integritati Sacramenti & ſaluti Fidelium providerent, decreverunt juriſdictionis ad abſolven-

dum

dum néceſſariæ incapaces deinceps fore Sacerdotes; tam Sæculares, quam Regulares, qui curam animarum non habuerint, niſi prius fuerint ab Epiſcopo approbati. Porro penes eſt Eccleſiam concedere vel denegare juriſdictionem quibus voluerit.

Q. 3. *Regulares poſſuntne abſque approbatione Epiſcopi excipere confeſſiones Monialium, quæ ipſis ſunt ſubjectæ, & ab Epiſcopi juriſdictione exemptæ?*

R. Non poſſunt; ita enim ſtatuit Gregorius XV. Conſtitutione, quæ incipit, *Inſcrutabili*, & Clerus Gallicanus anno 1700. hancce quorundam Regularium propoſitionem damnavit ut falſam, & a Concilii Tridentini mente alienam; *Religioſæ exemptæ poſſunt abſolvi a Sacerdote non approbato ab Epiſcopo, ſive Sacerdos ille ſit Sæcularis, ſive Regularis.*

Q. 4. *Sacerdos approbatus in una Diœceſi, cenſeturne approbatus in ceteris?*

R. Minime, ut conſtat tum ex Clementina *Dudum*, tit. de ſepulturis, tum ex laudata Conſtitutione, *Superna*, Clementis X. tum ex ſacra Congregatione, cujus declarationem refert Barboſa ſecunda parte de officio & poteſtate Epiſcopi.

Q. 5. *Parochi poſſuntne ſibi eligere quem voluerint Confeſſarium?*

R. Poſſunt, modo Confeſſarius ille ſit ab Epiſcopo approbatus; id enim habetur cap. *Ne pro dilatione*, tit. de pœnitentiis & remiſſionibus: *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, permittimus Epiſcopis, & aliis ſuperioribus Eccleſiaſticis, nec non minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui ſuperioris licentiam, providum & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem.* Parochos autem S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 4. & 5. vocat prælatos inferiores, & 3. p. q. 67. art. 2. ad ſecundum, Eccleſiarum minores principes. Et hunc Decretalis ſenſum confirmat antiqua & hodierna conſuetudo.

Q. 6. *Parochus indigetne Epiſcopi approbatione, ut excipiat confeſſiones Fidelium aliarum Parochiarum?*

R. 1. Si bona fide verſentur in ejus parochia, v. g. cujuſdam negotii perficiendi cauſſa, tam parochus

quam alii Sacerdotes ibidem approbati, poſſunt ejuſmodi confeſſiones excipere, etiamſi Parochiani illi ſint alterius Diœceſis, quia cenſentur Parochiæ membra, ſaltem quoad jus recipiendi Sacramenta ad ſalutem neceſſaria, ſive utilia.

Dixi 1. *ſi bona fide*, quia ſi data opera, ut diſciplinam Diœceſis vel Parochiæ ſuæ eludant, alio divertant, ibi non poſſunt abſolvi, ut declaravit Clemens X. laudata Conſtitutione.

Dixi 2. *Sacramenta ad ſalutem neceſſaria, ſive utilia*, quia non poſſunt ibi ſuſcipere Sacramentum matrimonii, niſi ibidem fixerint domicilium.

R. 2. Parochi non poſſunt ſine approbatione Epiſcopi expreſſa vel tacita audire Confeſſiones aliorum Parochianorum, ſive extra ſuam Parochiam, ſive in ſua Parochia, ſi Parochiani illi ex profeſſo ad eam confluunt etiam bona fide, ut peccata ſua confiteantur. Ita declarat Concilium Senonenſe anno 1524. *Interrogent*, inquit, *Sacerdotes pœnitentes ad Confeſſionem accedentes, an ſint Parochiani, maxime ſi de ipſo dubitant, quia non debent abſolvere nec audire in confeſſione, niſi ſuos Parochianos*. Et ratio ex dictis eſt petenda, nempe Parochi eo ipſo cenſentur ab Epiſcopo approbari, quo inſtituuntur ad Curiale Beneficium: Ergo ſicut inſtitutio eſt limitata ad tale beneficium, ita & juriſdictio ac approbatio: Enimvero qui capax eſt unius Curiæ, plerumque eſt incapax aliarum.

Dixi, *ſine approbatione Epiſcopo expreſſa, vel tacita;* alterutra enim ſufficit.

Approbatio eſt expreſſa, cum ſcripto vel expreſſis verbis conceditur. Tacita vero, cum Epiſcopus non contradicit neceſſariæ conſuetudini, ſecundum quam vicini Parochi etiam diverſæ Diœceſeos ſeſe mutuo juvant ad ſuſtinenda onera Paſtoralia.

Ergo ſi Parochus alienos Parochianos abſolveret, Epiſcopo propter graves cauſſas contradicente, puta, quia omnes indiſcriminatim admittit, publicos uſurarios, concubinarios, aliorum bonorum raptores & detentores, &c. irrita & vana erit ejus abſolutio vel ex ſolo defectu juriſdictionis & approbationis.

Sed

*Sed quid, ſi Parochus, ſilente Epiſcopo, prohibeat, ne Parochiani apud alium Parochum peccata deponant?*

R. 1. Parochi ſe facile in hac parte præbere debent ſuis Parochianis, de quibus nulla ſit ſuſpicio eos diſciplinæ vitandæ cauſſa Parochi ſui judicium ſubterfugere. Ita Sanctus Carolus Borromæus in XI. Synodo Diœceſana. Et rationem affert Sanctus Thomas in 4. Sententiarum & Supplement. quæſt. 8. art. 4. ad 6. *Peccaret*, inquit, *Sacerdos, ſi non eſſet facilis ad præbendam licentiam alteri confitendi: quia multi ſunt adeo infirmi, quod potius ſine confeſſione morerentur, quam tali Sacerdoti confiterentur. Unde illi qui ſunt nimis ſolliciti, ut conſcientias ſubditorum per confeſſionem ſciant, multis laqueum damnationis injiciunt, & per conſequens ſibi ipſis.*

R. 2. Abſolutio in iis circumſtantiis impertita ab alieno Parocho cenſeri debet irrita, quia Epiſcopus laudatam conſuetudinem conditionate tantum approbare *præſumitur*, nempe ſi proprius Parochus conſentiat. Epiſcopi quidem Regulares abſolute approbant pro confeſſionibus audiendis in eorum Oratoriis extra tempus Paſchale, quia, cum ibi deputentur pro tota civitate & vicina, nimis grave eſſet & oneroſum tum pœnitentibus tum Confeſſariis, ſi ſemper Parochorum conſenſus requireretur, & de eo certiores fieri deberent Confeſſarii. Sed cum Regulares ad Parochias ab Epiſcopo mittuntur cum facultate prædicandi & abſolvendi, facultas illa ſolet eſſe conditionata, & cum hac clauſula, *de conſenſu Parochorum*: id enim poſtulare videtur ſuavitas regiminis, & ordinis tranquillitas.

Dixi, *extra tempus Paſchale*; nam ſpecialis eſt difficultas, diſcutienda ubi de Confeſſione, utrum Regulares ab Epiſcopo abſque ulla temporis exceptione approbati poſſint Paſchali tempore excipere Fidelium Confeſſiones ſine Parochorum conſenſu.

R. 3. Si Parochi prohibitio non ſit in ædificationem, ſed in deſtructionem, procedatque ex inordinato affectu, & animo anxio ac moroſo, ad Paſtoralem Epiſcopi ſollicitudinem pertinet, ut Parochiani fruantur

libertate, quam Eccleſia vult eis concedi, & cognita cauſſa, illis det licentiam, etiam tempore paſchalis, adeundi alios probatæ vitæ & capacitatis Confeſſarios, etiam renitente proprio parocho.

Dices. Epiſcopus nihil poteſt contra receptos univerſalis Eccleſiæ Canones, multo minus contra jus divinum: atqui ex Canone, *omnis utriuſque ſexus*, qui eſt Concilii IV. Lateranenſis, ubique recepto, quilibet Fidelis tenetur confiteri proprio Sacerdoti (qui eſt parochus ſecundum interpretationem Summorum Pontificum, & plurimorum Conciliorum Provincialium, ut ſuo loco dicetur) aut alteri de ejus licentia, *cum aliter ipſe illos non poſſit ſolvere aut ligare*, verba ſunt Canonis. Præterea parochi ſunt inſtitutionis divinæ, & jure divino paſcere debent oves ſibi creditas; Ergo Epiſcopus nullum, iis invitis, ſubtrahere poteſt eorum juriſdictioni.

Conceſſa majore, diſtinguo primam partem minor. quilibet ſaltem ſemel in anno tenetur confiteri proprio Sacerdoti, aut alteri cum ejus conſenſu, ita ut non excludatur Epiſcopus, Concedo: ita ut excludatur, Nego min. propoſitio enim hoc poſteriori ſenſu damnata eſt 1. a Joanne XXII. in Joanne de Poliacho Theologo Pariſienſi, qui aſſerebat ſtante Canone, *omnes utriuſque ſexus*, nec Epiſcopum, nec Papam efficere poſſe ut Confeſſio facta alieno Sacerdoti ſine conſenſu proprii valeret. 2. a Clerico Gallicano anno 1655. in quodam moderno, qui contendebat laudato Canone, excludi Summum Pontificem & Epiſcopum.

Enimvero ſicut nullus crediderit Regem quidquam e ſua ſuprema auctoritate detraxiſſe, dum edixit omnes cives primo loco jus ſuum perſecuturos coram Judice, quem in Provincia eis conſtituit, nec ſtante illo Edicto, poſſe ex ſpeciali gratia, aut debere ex cauſſa, puta ſi Judex eſſet conſanguineus partis adverſæ, concedere litteras, quas *Committimus* vocant, hoc eſt diploma optandi fori opportunioris gratia. Similiter Summus Pontifex & Epiſcopi in Lateranenſi Concilio congregati, ita Fideles aſtrinxerunt ad depo-

neo-

nenda peccata proprio Sacerdoti, aut alteri de ejus conſenſu, ut jus quod habent a Deo gregem paſcendi, ſibi non ademerint. Sic in Concilio Tridentino decreverunt nullum fore matrimonium, niſi celebraretur coram parocho, aut altero Sacerdote de ejus conſenſu, quod non excludit Epiſcopum.

Diſtinguo etiam alteram minoris partem. Parochi jure divino paſcere debent oves ſibi creditas, dependenter & conjunctim cum Epiſcopo, Concedo: independenter & ſeparatim ab Epiſcopo, quaſi non habeant immediatam juriſdictionem in parochianos, Nego minorem. Itaque licet parochorum juriſdictio ſit primario a Chriſto inſtituta, ipſi tamen & eorum parochiani immediate ſubſunt juriſdictioni Epiſcopali, juxta conſtantem doctrinam ſacræ Facultatis Pariſienſis, ad quam cum anno 1664. delatæ fuiſſent ſex propoſitiones cujuſdam Jacobi de Vernant, quibus auctor ille negabat juriſdictione parochorum eſſe a Chriſto inſtitutam, ſic illas perſtrinxit: *Hæ ſex Propoſitiones, quatenus aſſerunt vel inferunt poteſtatem juriſdictionis Curatorum non eſſe immediate a Chriſto, quantum ad inſtitutionem primariam, falſa ſunt, & Decretis ſacræ Facultatis contrariæ: ſalva ſemper immediata Epiſcoporum in Prælatos minores ſeu Curatos, & plebem ſubditam auctoritate.*

Non eſt igitur gradus juriſdictionis parochum inter & Epiſcopum, ſicut Epiſcopum inter & Metropolitanum, ut inferendum videtur ex oblocutionibus nonnullorum contra Epiſcopos, & eorum Vicarios generales, cum pro officio ſuo ex rationabili cauſſa parochianis opitulantur inconſultis Curatis, forte moroſis & difficilioribus. Et ratio eſt, quia, ut diximus Tractatu de Legibus pag. 298. parochiæ ſeorſim ſpectatæ non ſunt communitates perfectæ, ſed partes dumtaxat communitatis perfectæ, nempe Diœceſeos, cui præeſt Epiſcopus tanquam caput unius & ejuſdem corporis myſtici, cujus membra ſunt ſingulæ parochiæ, quas immediate regit & adminiſtrat, parochis cooperantibus ex inſtitutione Chriſti. Hinc eſt quod parochi auctoritatem non habeant condendi leges, ſed

eas ab Epiſcopo accipiant, tam pro ſe, quam pro Parochianis, careant foro externo, ſubſintque immediate tam ipſi, quam Parochiani foro Epiſcopi. Denique primis Eccleſiæ ſæculis, cum nondum eſſent erecti Parochiales tituli, Presbyteri, quos nunc Curatos vocamus, cum Epiſcopo convivebant, & ab ejus regimine ita pendebant, ut nequidem neophytos baptizarent, nec peccatores pœnitentiæ publicæ obnoxios admitterent. Diſtinctio autem Parochiarum, quæ poſtmodum ſecuta eſt, & titulorum Parochialium, quæ ſane non eſt juris divini, ſed Eccleſiaſtici, aliquid mutavit in forma regiminis, ſed nihil ex juriſdictione Epiſcoporum detraxit, quæ immediata ſemper manet in Curatos & plebem. Contra vero dignitas Metropolitana, & dignitas Epiſcopalis conſtituunt diverſos juriſdictionis gradus, quia ſicut Metropolitanus, ita & Epiſcopus præeſt Communitati perfectæ, quæ in ſpiritualibus eſt ſui juris, habet ſuas leges ac Statuta, ſuum forum independenter a Metropolitano, qui in iis (licet Superior) nihil mutare poteſt niſi ad ipſum tanquam a gravamine provocetur.

Q. 6. *Qui Religionis cauſſa ex diverſis Diœceſibus & Provinciis peregrinantur ad ſacras quaſdam ædes, poſſuntne ibi a peccatis abſolvi?*

R. Si mala fide & primario illuc proficiſcantur, ut diſciplinam ſuæ Diœceſeos declinent, abſolvi nequeunt, juxta ea, quæ ſupra diximus ad ſextam quæſtionem: ſi vero bona fide, & Religionis cauſſa primario illuc peregrinentur, abſolvi poſſunt; Sacerdotes enim illius loci tacite ſunt approbati.

Q. 8. *Sufficitne ad approbationem tacitam interpretativa intentio Epiſcopi, qualis eſſet reſpectu Sacerdotis ſingularis meriti, quem certo rogaret Epiſcopus audire confeſſiones, ſi ſciret eum die ſolemni diverſari in Parochia, cujus Parochus infirmus eſt, & plures Parochiani Sacramenta expetunt?*

R. Minime, quia interpretativa Epiſcopi intentio nihil eſt aliud, quam ejus diſpoſitio ad approbandum illum Sacerdotem, ſi caſus in quo verſatur quæſtio, ei innoteſceret: atqui ſatis non eſt Epiſcopum diſpoſi-

tum

tum eſſe approbandum: ſed requiritur inſuper ut actù & de facto approbet, aut approbaverit.

Ergo, inquies, ex conſuetudine, juxta quam Parochi etiam diverſæ Diœceſeos, mutuam ſibi opem ferunt, non habetur approbatio tacita, ſi Epiſcopus ejuſmodi conſuetudinem ignoret.

Diſtinguo conſequens, ſi conſuetudo ſit recens introducta, & ipſo Epiſcopo ignorante, Concedo: ſi introducta ſit ſub Prædeceſſoribus Epiſcopi, qui præſumuntur conſuetudinem approbaſſe, Nego conſeq.

Q. 9. *Parochus qui dimiſit Beneficium, indigetne approbatione ad audiendas Confeſſiones in eadem Parochia?*

R. Indiget, quia de eo ſentiendum, ſicut de Confeſſario delegato, poſt elapſum temporis terminum ſuæ approbationis: atqui Confeſſarius ille non poteſt abſolvere elapſo temporis termino: Ergo.

Quæſtio 10. *A quo Epiſcopo debet approbari Confeſſarius?*

R. A pœnitentis Epiſcopo, utpote qui ſolus ex Epiſcopis in pœnitentem habeat ordinariam juriſdictionem; ac proinde ſolus per approbationem delegare poteſt ad abſolvendum illum pœnitentem.

Q. 11. *Vagi & peregrini a quibus abſolvi poſſunt?*

R. A Sacerdotibus approbatis in locis, per quæ tranſeunt; tempore tam paſchali adire tenentur Parochum loci, aut cum ejus licentia Sacerdotem approbatum. Ita Sanctus Carolus in XI. Synodo Diœceſana: *advenas*, inquit, *& peregrinos, quos intra Parochiæ ſuæ fines brevi tempore in Diœceſi morari contigerit, audire liceat etiam tempore Paſchali, niſi fortaſſe de induſtria eo acceſſerint, ne in Parochiali Eccleſia Sacramenta ſumant.* Eadem habet S. Thomas in quartum tum diſtinct. 21.

Q. 12. *Parochus poteſtne audire Confeſſiones Parochianorum ſuorum extra ſuam Parochiam?*

R. Poteſt etiam extra Diœceſim: quia juriſdictio, quam habet in illos, non cadit in locum, ſed in perſonas, nec ulla lex prohibet quominus eorum Confeſſiones extra Parochiæ ſuæ fines excipiat. Ad amovendum tamen ſcandalum, quod pati poſſet qui lo-

eo præeſt, quod extraneus & ignotus Sacerdos in ipſius Eccleſia Confeſſiones audiret, deberet illum monere, & licentiam petere.

Q. 13. *Qui ſemel ab Epiſcopo eſt examinatus & approbatus, poteſtne iterum ad examen vocari, ut prorogetur ejus approbatio?*

R. Pius V. anno 1571. in Bulla, quæ incipit, *Romani Pontifices*, in qua revocat plura privilegia, quæ Mendicantibus prius concesserat, illud tamen vult eis conſervari, nempe *eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Civitate & Diœceſibus ſuis prævio examine approbati fuerit, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari*. Ex quibus verbis Suarez diſput. 28. ſect. 8. aſſertione 1. duo infert: primum, Regulares poſſe examini ſubjici, ſi prius non fuerint examinati ab eodem Epiſcopo, quamvis ab ejus Prædeceſſore: alterum, Sacerdotes ſæculares poſſe examinari quoties voluerit Epiſcopus; alioquin privilegium non foret, Regulares poſſe ſemel tantum examinari; & rationem affert, cur Sacerdotes ſæculares poſſint ab eodem Epiſcopo ſæpius examinari; *nec enim*, inquit, *Epiſcopus ſemel examinando & approbando, aliquo titulo ſe obligavit illud examen ſemper firmum habere .... præſertim cum, moraliter loquendo, poſſint occaſiones occurrere, ob quas prudenter hoc fiat: ſæpe enim examen per alios fit, & non recte fit, & aliquando moraliter conſtat plures indignos vel negligentia, vel caſu inter dignos eſſe approbatos*. Sed hæc ratio æque efficaciter concludit pro Regularium, ac pro Sæcularium examine iterando. Quamobrem Præſides Gallicani inhærentes laudato Tridentini Decreto, Regulares ac Sæculares toties examini ſuo ſubjiciunt, quoties expedire videtur, maxime cum Gregorius XIII. indulta Regularibus a Pio V. Prædeceſſore ſuo reduxerit ad leges ſancitas a Concilio Tridentino, & Bulla Pii V. non fuerit in Galliis recepta, ſicut nec Bulla Clementis X. quæ idem Privilegium Regularibus, quod Pius Quintus indulget: immo Senatus Pariſienſis expreſſe prohibuit, ne typis mandaretur.

Q. 14. *Quot modis liminari poteſt approbatio.*

R. Qua-

R. Quatuor. 1. quoad locum, quomodo ſolent approbari Vicarii Curatorum, ſcilicet ut audiant Confeſſiones in Parochia dumtaxat ipſi deſignata. Vulgo tamen addunt Epiſcopi, *& in viciniis*, propter frequentes, quæ occurrunt occaſiones ferendi opem viciais Parochis. 2. quoad perſonas, puta ſæculares; Moniales enim non comprehenduntur in approbatione generatim conceſſa, ſed ad earum Confeſſiones excipiendas requiritur ſpecialis approbatio, ut conſtat, tum ex declaratione Cardinalium, quam refert Barboſa 2. part. de off. & pot. Epiſcopi, tum ex ſæpius laudata Bulla Clementis X. tum ex univerſali praxi Eccleſiæ Gallicanæ. 3. quoad tempus, v. gr. ad annum. 4. quoad caſus, quos ſibi reſervant Summus Pontifex & Epiſcopi. Sed de caſibus reſervatis ſequenti capite.

## CAPUT VII.

### *De Caſibus reſervatis.*

Q. 1. EXtatne in Eccleſia poteſtas reſervandi caſus?

R. Negant Pſeudo-reformati, & quidem conſentanee ad præjactum ab ipſis falſum principium, nempe poteſtatem abſolvendi conſiſtere in prædicatione Evangelii quatenus excitat audientium fidem ac fiduciam omnia peccata ſibi dimitti: concionator enim non poteſt ejuſmodi fidem impedire, nec proinde peccata reſervare. Addunt tamen pertinere ad diſciplinam & rectum ordinem, ut atrociora crimina, ſi publica fuerint, judicio Conſiſtorii reſerventur ad cæterorum terrorem; quamvis conſcii ejuſmodi criminum per fidem coram Deo ſint abſoluti. Contra impium illum errorem extat Canon. 11. ſeſſ. 14. Conc. Trid. qui ſic habet: *Si quis dixerit, Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſervationem non prohibere, quominus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat; anathema ſit.* Quare ad propoſitam quæſtionem.

R. De

R. De fide eſt Summum Pontificem & Epiſcopos poſſe ſibi reſervare caſus, a quibus inferiores Sacerdotes abſolvere nequeunt, etiam in foro conſcientiæ, niſi poteſtate ab illis delegata.

Prob. 1. ex praxi univerſalis Eccleſiæ, cui teſtimonium perhibet Conc. Vienn. XV. Gener. ann. 1311. in Clem. *Religioſi*, in qua ſic loquitur Summ. Pont. Clemens V. de Religioſis: *Quibus etiam in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictius inhibemus, ne caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut locorum Ordinariis reſervatis quenquam abſolvere præſumant.*

Prob. 2. ratione, quam PP. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. deducunt ex ipſamet natura Sacramenti pœnitentiæ, quod cum exerceatur per modum judicii, eſſentialiter in Miniſtro prærequirit juriſdictionem, ita ut nullius momenti ſit abſolutio, ut loquuntur laudati Patres, quam Sacerdos in eum profert, in quem nullam habet juriſdictionem. Cum autem juriſdictio ſit penes Eccleſiæ diſpoſitionem, Epiſcopi illam reſtringere aut extendere poſſunt, prout diſciplinæ & ſaluti animarum expedire videbitur. Sic in Republica quædam cauſſæ criminales ita reſervantur Supremo Senatui, ut de eis inferiores Judices judicare nequeant.

Q. 2. *Quinam caſus reſervare poſſunt?*

R. Patres Tridentini cit. cap. 7. hancce poteſtatem agnoſcunt in Summo Pontifice & Epiſcopis. Aliorum non meminere, nec fert uſus ut parochi ſibi caſus reſervent. Congregationes tamen Regularium quoſdam ſubditorum caſus reſervant Provincialibus, & Monaſteriorum Præfectis.

Q. 3. *Quot requiruntur, ut caſus in individuo cenſeatur reſervatus?*

R. Quatuor, 1. ut actus ſit lethaliter malus; cum enim peccata venialia non ſint materia Sacramenti pœnitentiæ neceſſaria, retineri aut reſervari nequeunt. Unde ſi Confeſſarius advertat peccatum pœnitentis non pertingere ad malitiam mortalem defectu ſufficientis conſenſus, aut propter levitatem materiæ, poterit illum abſolvere. Idem dicendum in dubio probabili, peccaveritne lethaliter, vel non.

Sed

Sed operæ pretium eſt hic monere materiam, quæ ſecundum ſe ſpectata levis eſt, vel etiam indifferens, ex circumſtantiis tamen & fine, quem ſibi præſtitit Legislator, poſſe eſſe graviſſimam, & ideo recte prohiberi etiam ſub cenſuris reſervatis, utpote quæ viam aperiat multis criminibus & ſcandalis. Sic plures Epiſcopi, propter graviſſimas cauſſas, prohibent Clericis ſub pœna ſuſpenſionis ſibi reſervatæ, frequentare popinas, licet temperanter comedere & bibere in popina, præciſe, non ſit res per ſe mala.

2. Actus debet eſſe exterior, quia Eccleſia, cum non judicet de internis, non reſervat, nec cenſuris percellit peccata, quæ ex corde non exeunt, puta hæreſim ſola mente conceptam, ac proinde quilibet Sacerdos approbatus ab ea abſolvere poteſt. Neceſſe tamen non eſt ut actus exterior in alicujus notitiam venerit; reſervatio enim & cenſuræ cadere poſſunt in actus exteriores, etiam occultiſſimos.

3. Peccatum, v. g. homicidium, aut adulterium, debet eſſe conſummatum, cap. *Hoc autem*, de pœnit. diſt. 1. Niſi aliter in Statuto expreſſum fuerit, quia odia non ſunt amplianda, ſed reſtringenda; atqui pœna, ut reſervatio & cenſura, eſt odioſum quid. Quare ubi de ejuſmodi pœnis agitur, non intelliguntur nomine homicidii inflicta vulnera animo occidendi, niſi mors ſequatur; nec nomine adulterii actus propudioſi & infandi contra caſtitatem, ſed ipſamet carnalis copula.

Dixi, *niſi aliter in Statuto expreſſum fuerit*; quia Superiores nonnunquam expreſſe ſibi reſervant etiam actus, qui ſolent eſſe prævii ad ultimum; ſic provocatio ad duellum, & ejuſdem acceptatio, etiamſi non ſequatur conflictus, expreſſe reſervantur. Similiter in quibuſdam Diœceſibus tactus impudici, & alia obſcœna Confeſſarium inter & pœnitentem, etiam ſecluſa copula carnali.

Quarto. Requiritur ut peccatum ſit a pubere commiſſum; cum enim ætatis & ingenii imbecillitas ex parte excuſet impuberes, eorum peccata non comprehenduntur inter caſus reſervatos. Pubertas autem incipit

cipit in maſculis ab anno 14. completo, & in feminis a 12. completo.

Q. 4. *Quis abſolvere poteſt a caſibus reſervatis?*

R. 1. Juriſdictione ordinaria poteſt Superior, qui eos ſibi reſervavit; Vicarius ejus Generalis; & Pœnitentiarius; delegata vero quilibet Sacerdos ab ipſis ſpecialiter delegatus. Dico *ſpecialiter*, quia juxta regulam 81. in 6. *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veroſimiliter in ſpecie conceſſurus*: alioquin ſi quilibet Sacerdos generaliter approbatus poſſet abſolvere a reſervatis, nulli eſſent caſus reſervati.

Ergo ſpecialiter delegatus non poteſt, auditis peccatis reſervatis, remittere pœnitentem abſolvendum a Sacerdote generaliter dumtaxat approbato, quia delegatus delegare non poteſt, niſi a Superiore facultatem ſubdelegandi acceperit: ejuſmodi autem facultas videtur neceſſaria ei, qui vices Pœnitentiarii gerit ex commiſſione & mera delegatione, ut contingit in quibuſdam Diœceſibus, in quibus nullus eſt Pœnitentiarius ex officio & ratione Beneficii; vix enim fieri poteſt, ut omnes, qui ad ipſum confluunt, audiat & abſolvat; præterquamquod quibuſdam, utpote nondum diſpoſitis, differenda ſit abſolutio, videreturque onus intolerabile, ſi ex remotioribus locis iterum ad illum redire cogerentur.

R. 2. In articulo mortis quilibet Sacerdos poteſt abſolvere ab omnibus peccatis & cenſuris reſervatis. Ita declararunt PP. Trid. cit. cap. 7. ſeſſ. 14. his verbis: „ Pie admodum, ne hac ipſa occaſione „ aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum „ ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo „ mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœ„ nitentes a quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere „ poſſunt.

R. 3. Epiſcopi abſolvere poſſunt a peccatis Summo Pontifici reſervatis ſubditos, qui præ infirmitate, aut alio impedimento ad Sedem Apoſtolicam recurrere nequeunt, ex cap. *Ea noſcitur*, lib. 5. tit. 39. de Sententia excommunicat. *Mulieres*, inquit Clemens III.

Se-

*Senes & valetudinarii, ſeu membrorum deſtitutionibus impediti, licet ad Apoſtolicam Sedem non veniant, ab Epiſcopis valeant Fidelium communioni reſtitui.* Eadem repetit cap. *quod de his*, eodem titulo. Et ante eum Alexander III. cap. *de cætero*, eodem titulo. Et ratio eſt; quia reſervandi poteſtas eſt in ædificationem & ſalutem Fidelium, non in perniciem & deſtructionem: nec Epiſcopi, qui atrociora crimina ad Sedis Apoſtolicæ judicium referre cœperunt, priuſquam Summus Pontifex ullum ſibi reſervaſſet, præſumi poſſunt voluiſſe ſibi adimere poteſtatem ſubditis ſubveniendi in neceſſariis. Illud enim notatu dignum eſt, quod ſervatio injuſtæ Clericorum percuſſionis, quæ tempore præceſſit cæteras reſervationes, cœperit in Concilio Rhemenſi anno 1131. & Leondinenſi anno 1138. ac tandem communi omnium Epiſcoporum voto confirmata ſit in generali Synodo Lateranenſi ſecunda ſub Innocentio II. can. 15. anno 1139. atque vel ex hoc exemplo liquet Epiſcopos non ex delegatione, ſed jure ordinario ſubditos abſolvere a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, cum eam adeundi deeſt facultas.

Dices, quando non patet aditus ad Summum Pontificem, pœnitentes poſſunt recurrere ad Regulares, qui ex privilegio Sedis Apoſtolicæ abſolvere poſſunt a caſibus ipſi reſervatis?

R. 1. Clemens VIII. die nona menſis Januarii anno 1601. declaravit Regulares non habere ejuſmodi facultatem; verba hujuſce declarationis infra referemus. 2. abſque Epiſcoporum contumelia dici nequit eos teneri graviores cauſſas remittere ad judicium eorum, qui ſunt ipſis inferiores. Hancce injuriam in primis cavet ipſe Summus Pontifex, qui Reſcripta in cauſſis gravioribus, puta matrimonialibus, Beneficiorum proviſionibus, & aliis caſibus ſibi reſervatis, ſemper dirigit ad Ordinarium, vel ejus Officiales, & quidem ſecundum leges Regni, in quo abuſus eſſet, ſi ejuſmodi Reſcriptorum vel Bullarum executio alteri mandaretur, exceptis duntaxat iis, quæ in foro pœnitentiæ, utpote occulta, tractanda ſunt:

ſed

ſed Concilium Tridentinum præcipua, quæ hic ſuboriri poſſent, dubia ſuſtulit. Quare

R. 2. Epiſcopi, juxta declarationem Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 26. de reformat. abſolvere poſſunt ab omnibus peccatis & cenſuris, ac irregularitatibus ex delicto (homicidio voluntario excepto) modo illa deducta non ſint ad forum contentioſum. „ Licet Epiſcopis, *inquiunt Patres*, in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto „ provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum „ contentioſum, diſpenſare: & in quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcunque, ſibi ſubditos in Diœceſi ſua „ per ſeipſos aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicariis ſit permiſſum. „ Sed hæc pars Decreti ultima, quæ ſpectat hæreſim, non eſt recepta in Galliis, ubi non ſolum Epiſcopi, ſed & eorum Vicarii Generales, modo in eorum litteris expreſſa mentio fiat de hæreſi, ſicut de aliis caſibus in hocce Decreto expreſſis, abſolvunt ab omni hæreſi etiam publica, & ad eum effectum delegant. Quid vero intelligendum ſit nomine homicidii voluntarii, exponemus ubi de Irregularitatibus.

Difficultatem movent nonnulli Ultramontani circa vocem, *occultis*, contenduntque crimen reſervatum non poſſe dici occultum, ſi in duorum vel trium notitiam ita venerit, ut eorum teſtimonio probari poſſit in foro externo; nec proinde Epiſcopum illius ſolvendi habere poteſtatem: confirmantque ſuam ſententiam quadam Cardinalium declaratione. Sed alii, etiam Ultramontani, ex adverſo aſſerunt crimen hic dici occultum, quandiu ſecundum Navarrum non evadit famoſum, etiamſi probari poſſit: ſecundum Toletum quandiu ad forum contentioſum non eſt deductum, & hanc ſententiam ſequitur Sanchez libro 2. de matrimonio diſput. 37. num. 12. utpote omnino conformem Concilii

cilii Decreto, in quo Patres exponunt quæ delicta vocaverint occulta, dum in textus decurſu ea ſola excipiunt, quæ deducta ſunt ad forum contentioſum, adeo ut in eorum mente crimen, cenſura & irregularitas cenſeantur occulta, ſi ad forum contentioſum non fuerint deducta. Unde concludit idem Auctor, quod ſi crimen ad forum contentioſum deductum non potuerit probari, occultum maneat, & Epiſcopus ab eo abſolvere poſſit. Hæc ſententia apprime convenit praxi Regni, in quo notorietas facti non admittitur.

Q. 3. *Regulares Privilegiati poſſuntne abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis?*

R. Minime, idque conſtat tum ex dictis capite præcedenti pro neceſſitate Epiſcopalis approbationis: tum ex Bullis & Declarationibus Summorum Pontificum.

Gregorius XIII. rogatus a Sancto Carolo Borromæo, an Regulares ex privilegio Sedis Apoſtolicæ poſſent in caſibus, quos ſibi Epiſcopus reſervaverit, abſolvere pœnitentes, hocce reſponſum dedit die decimo Septembris anni 1577. ex facultatibus per Mare magnum, aliave privilegia Regularibus conceſſa, factam eis non eſſe poteſtatem abſolvendi a caſibus ab Epiſcopis reſervatis.

Clemens VIII. die nono menſis Januarii anni 1601. in Congregatione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium in negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita, prohibuit Sacerdotibus omnibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, etiam Societatis Jeſu, per univerſam Italiam extra urbem degentibus ad Confeſſiones audiendas probatis, „ Ne quis eorum ſub prætextu „ Privilegiorum eorum Ordinibus, Congregationibus, „ Collegiis, aut Societatibus, aut Archiconfraternitati„ bus ſæcularium, aut ſingulis perſonis conceſſorum, „ ab ullo ex caſibus clare vel dubie in Bulla in Cœna „ Domini legi ſolita contentis, vel alias quomodo„ cunque Sedi Apoſtolicæ reſervatis, aut in futu„ rum, & per ſanctitatem ſuam, ejuſve ſucceſſores pro „ tempore in eadem Bulla vel aliter reſervandis, nec „ etiam a caſibus, quos Ordinarii locorum hactenus

„ re-

„ reſervarunt, vel in poſterum reſervabunt ... abſo-
„ lutionis beneficium de cetero impendere audeat aut
„ præſumat ..... ſub pœna contrafacientibus tam Re-
„ gularibus, quam Sæcularibus; excommunicationis,
„ &c. Præterea noverint pœnitentes abſolutionem;
„ ſi quam obtinebunt contra hujuſmodi prohibitionem,
„ eſſe nullam, nulliuſque roboris & momenti.

Urbanus VIII. die 17. Novembris 1628. in eadem Congregatione, „ Cenſuris per confirmationem Privi-
„ legiorum, quam regulares a Sede Apoſtolica poſt
„ ſacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequa-
„ quam revixiſſe privilegia prius ab eodem Concilio,
„ ac deinde etiam ipſius Congregationis Decretis ſu-
„ blata atque extincta, ſi quæ habebant abſolvendi
„ a caſibus Ordinario loci reſervatis ..... ac ſi
„ ſecus egerint, abſolutiones nullas atque irritas fuiſ-
„ ſe ac fore. „ Hæc declaratio Regulares non ſolum intra, ſed etiam extra Italiam degentes comprehendit.

Alexander VII. anno 1659. in Brevi ad Epiſcopum Andegavenſem, propoſitionem, qua Regulares contendebant vi ſuorum Privilegiorum poſſe ſe in Galliis abſolvere a peccatis Epiſcopis reſervatis, damnavit tanquam falſam, Epiſcoporum auctoritati, Apoſtolicæ Sedi injurioſam.

Clemens X. in laudata Bulla, quæ incipit, „ ſu-
„ perna, *declaravit* ex facultatibus per Mare ma-
„ gnum, aliave privilegia Regularibus cujuſcunque
„ Ordinis, Inſtituti, aut Societatis etiam Jeſu con-
„ ceſſis factam eis non eſſe poteſtatem abſolvendi a
„ caſibus ab Epiſcopo reſervatis. *Addit*, Etiamſi ha-
„ berent privilegium abſolvendi ab omnibus caſibus
„ Sedi Apoſtolicæ reſervatis. „

Q. 6. *Confeſſarius, qui non habet poteſtatem abſolvendi a caſibus reſervatis, poteſtne audita pœnitentis confeſſione, eum abſolvere a non reſervatis, & remittere ad Superiorem pro reſervatis?*

Affirmarunt S. Antoninus, Sotus, Cajetanus, & alii quamplurimi ex Veteribus, quos ſecutus eſt S. Carolus Borromæus 4. part. act. Eccleſiæ Mediolan. de inſtru-

ſtructionibus pœnitentiæ; recentiores vero communiter negant id licere, cum quibus

R. Confeſſarius non poteſt extra caſum neceſſitatis, abſolvere pœnitentem a caſibus non reſervatis remittendo illum ad Superiorem pro ſervaris; tum quia ita fert praxis hodierna; tum quia Confeſſio Sacramentalis jure divino debet eſſe integra: atqui non eſt integra ſacramentaliter, quando omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt, clavibus Eccleſiæ non ſubjiciuntur, non ſubjicerentur autem in noſtra hypotheſi; Confeſſarius enim ille caret clavibus ſeu poteſtate reſpectu caſuum reſervatorum: Ergo.

Dixi, *extra caſum neceſſitatis*, in circumſtantiis enim, in quibus pœnitens non poteſt Superiorem remitti ſine ejus infamia, & aliorum ſcandalo, poteſt abſolvi (ſi aliunde diſpoſitus ſit) cum onere adeundi Superiorem, nec ſine fundamento præſumitur Superiorem non tantum excepturum, ſi prævidiſſet (quod ex dictis non ſufficit,) ſed revera excepiſſe hunc neceſſitatis articulum, qui non eſt ita extraordinarius; poteſtas enim reſervandi caſus conceſſa eſt in ædificationem & utilitatem Fidelium.

Q. 7. *Sacerdos qui non habet poteſtatem abſolvendi a caſibus reſervatis, verene abſolvit a non reſervatis, ita ut ſatis ſit pœnitenti ſic abſoluto, confiteri poſtmodum ſola peccata reſervata?*

R. Irrita eſt & prorſus nulla ejuſmodi abſolutio, tam reſpectu peccatorum non reſervatorum, quam reſpectu reſervatorum, teneturque pœnitens iterum peccata ſua integre confiteri.

Probatur 1. ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. c. 7. ubi loquens de caſuum reſervatione, docet nullius eſſe momenti abſolutionem, quam Sacerdos in eum profert, in quem nullam habet juriſdictionem: atqui abſolutio eſſet magni momenti, ſi remitteret directe peccata non reſervata, & indirecte reſervata.

Nec dicas Sacerdotem generaliter approbatum, habere juriſdictionem in pœnitentem reſpectu peccatorum non reſervatorum: namque 1. ſequeretur pœnitentem, qui non eſt conſcius ullius peccati mortalis

niſi

niſi reſervati, poſſe abſolvi directe a venialibus; indirecte vero a peccato mortali reſervato, quod eſt abſurdiſſimum. 2. Quia ex citato cap. 7. Concilii Tridentini, Sacerdos inferior non poteſt ferre ſententiam in eum, qui ligatus eſt peccato reſervato; quia non eſt ei ſubjectus, nec ullam in eum habet Juriſdictionem: Ergo hoc ipſo quo Superior reſervat aliquod peccatum, reum ſubtrahit foro inferioris.

Probatur 2. ex laudatis Declarationibus Clementis VIII. & Urbani VIII. qui ejuſmodi abſolutiones pronuntiant nullas, irritas, nullius roboris & momenti, ac proinde confeſſiones eſſe integre iterandas.

Dices, ex iſta reſponſione ſequuntur gravia incommoda, &, ut videtur, abſurda. Poteſt enim contingere ut pœnitens bona fide confiteatur omnia peccata, neſciens unum ex iis eſſe reſervatum, nec Confeſſarius advertat, ſive ex ignorantia, ſive ex negligentia, ſive ex aliqua cauſſa inculpabili. Sed quod gravius eſt, forte pœnitens, etiam poſt diligens examen, non recordatur, nec deinceps recordabitur ſe lapſum in aliquod peccatum reſervatum. Quibus ſuppoſitis, qui utitur illo eodem Confeſſario uſque ad mortem, nec habet perfectam contritionem, quæ extra Sacramentum delet peccatum, damnabitur; ſicque reſervatio, quæ ex inſtitutione ſua bona eſt, fiet illi mors, etiam ſine ejus culpa, quod quam alienum ſit a mente Superiorum, nemo non videt: Ergo.

Nego anteced. nempe ex noſtra reſponſione ſequi ullum abſurdum; namque 1. in omnium ſententia, irrita eſt abſolutio pœnitenti conceſſa, qui confitetur ei qui falſo creditur Sacerdos, aut approbatus, nec bona fides, in qua pœnitens uſque ad mortem permanet, liberabit eum a damnatione æterna propter lapſus præteritos, niſi Deus miſericorditer ei inſpiret contritionem perfectam. 2. In ſententia apud Veteres valde communi, quamque ſanctus Carolus proponit ſequendam in ſua Diœceſi, nempe inferiorem Sacerdotem poſſe abſolvere directe a non reſervatis, & indirecte a reſervatis, impoſito onere conveniendi ſuperiorem pro reſervatis, reſervatio non adimit inferiori Sacerdoti

omnem

omnem juriſdictionem in pœnitentem; ſed in peccata dumtaxat reſervata. Unde, quamvis in ſententia, cui adhæremus tamquam veriori, non liceat extra caſum neceſſitatis, abſolvere pœnitentem cum onere adeundi Superiorem, abſolutio tamen erit valida, ubi Superior ſuam intentionem expreſſerit, ſicut S. Carolus. 3. Juxta communem ſententiam, cui eo ipſo conſentire cenſentur Superiores, quo ei non contradicunt, cum eum ignorare non poſſunt, in caſu neceſſitatis inferior valide & licite abſolvit directe quidem a non reſervatis, indirecte vero a reſervatis, pro quibus pœnitens Superiorem poſtea adire tenetur. Quæ autem major neceſſitas abſolvendi ſaltem indirecte a reſervatis, quam cum pœnitens propter invincibilem oblivionem non poteſt ea confiteri; peccata, quæ poſt diligens examen memoriæ non occurrunt, per abſolutionem indirecte remittuntur juxta doctrinam Concilii Tridentini, nec in ejuſmodi neceſſitate obligat præceptum divinum confitendi omnia & ſingula peccata mortalia. Porro ſi Deus ſic peccatoribus indulget, nec ratio, nec juſtitia dubitare ſinunt, quin fuerit eadem Superioris intentio ac voluntas: cum caſus ſibi reſervavit, ut ab eo caſu inferior indirecte abſolvere poſſit, cui inculpate e memoria pœnitentis excidit.

Q. 8. *Si quis lapſu memoriæ, & ex inadvertentia inculpabili oblitus eſſet unum ex pluribus peccatis reſervatis Superiori exponere, reſervatio hujuſmodi peccati eſſetne ſublata, ita ut jam ſolvi poſſet a quolibet Sacerdote approbato?*

R. Aſſeruimus in praxi pœnitentiaria torrente Auctorum quodammodo abrepti. Sed re maturius diſcuſſa, diſtinguendum videtur: vel Superior quibuſdam indiciis manifeſtavit ſe tollere omnem reſervationem, vel non. Si primum, nulla remanet reſervatio. Unde qui ea præſtitit, quæ præſcripta erant in Bulla Jubilæi, & poſtea recordatur ſe ex oblivione inculpabili non confeſſum peccatum reſervatum, poteſt abſolvi a quolibet Sacerdote approbato, quia Summus Pontifex Jubilæi gratia, expreſſe tollit omnem peccatorum & cenſurarum

rum

rum reſervationem. Si ſecundum, nempe ſi Superior nequidem cogitavit de aliis peccatis, præter ea quæ ipſi ſacramentaliter ſunt expoſita, nulla lex, nullave efficax ratio proferri poteſt, ex qua concludere liceat ejuſmodi peccata omiſſa non eſſe amplius reſervata. Afferuntur quidem nonnullæ rationes, quas *convenientias* vocant, ſed quis neſciat ex iis ſolis nihil certo concludi?

Q. 9. *Abſolutio vel virtute Jubilæi, vel auctoritate Superioris collata, tollitne reſervationem, etiamſi fuerit irrita defectu diſpoſitionis in pœnitente?*

R. Minime, nec oppoſita ſententia ſatis firmo nititur fundamento. Patet de abſolutione incaſſum data virtute Jubilæi, quia ejuſmodi indulgentia non conceditur, niſi vere pœnitentibus. De alia vero probatur; nam Superior ordinarius non tollit reſervationem, niſi ſacramentaliter abſolvendo, vel ad inferiorem Sacerdotem remittendo: atqui nec ſacramentaliter abſolvit, cum ſupponatur abſolutio nulla, nec ad inferiorem remiſit: Ergo. Delegatus quoque nihil poteſt circa peccata reſervata extra Sacramentum: cum ergo irritum & plane nullum fuerit Sacramentum, peccata manent reſervata.

Q. 10. *Facultas generatim conceſſa abſolvendi a caſibus reſervatis, extenditurne ad cenſuras iiſdem annexas?*

R. Si ſit conceſſa a Summo Pontifice pro caſibus ipſi reſervatis, extenditur; alioquin nihil concederet, cum nullus ſit caſus ipſi reſervatus, qui non habet annexam cenſuram. Circa vero caſus, quos Epiſcopi ſibi reſervant, eſt difficultas, quia plures ex iis caſibus ſunt ſine cenſura, & uſus videbatur invaluiſſe, ut qui ab Epiſcopo obtinuiſſet facultatem abſolvendi a caſibus ipſi reſervatis, cenſeretur facultatem habere a cenſuris iiſdem annexis. Verum non ita conſtat quod uſus ille ſit ad mentem omnium Epiſcoporum: Eminentiſſimus quippe Archiepiſcopus Pariſienſis nuper declaravit in generali conceſſione abſolvendi a caſibus ſibi reſervatis non comprehendi facultatem abſolvendi ab omnibus cenſuris iiſdem annexis. Unde exoptandum videtur ut Epiſcopi in ejuſmodi conceſ-

ceſſionibus indefinitis exprimant quæ ſit eorum intentio circa cenſuras iis annexas, ut alicubi obſervatur.

Q. 11. *Peccatum eſtne reſervatum in eo, qui cum peccavit, ignorabat reſervationem?*

R. Eſt reſervatum, quia gravitas peccati eſt cauſſa ſufficiens reſervandi ejus abſolutionem, nec requiritur contumacia in peccante ſicut ad incurrendam cenſuram. Unde qui lapſus eſſet in peccatum, cui annexa eſt cenſura, invincibiliter ignorans peccatum illud eſſe reſervatum cum cenſura, nulla quidem cenſura eſſet ligatus, nihilominus non poſſet a culpa abſolvi, niſi per Ordinarium, aut ejus delegatum.

Q. 12. *Quilibet Sacerdos approbatus poteſtne abſolvere ab omnibus caſibus reſervatis juxta privilegia quibuſdam Confraternitatibus a Summo Pontifice conceſſa, quando Epiſcopus illas Confraternitates in ſua Diœceſi inſtitui permiſit?*

R. Non poteſt, niſi ſit ab Epiſcopo ſpecialiter ad id approbatus: tum quia ex Alexandro VII. ſupra laudato non ſine injuria Sedis Apoſtolicæ aſſeritur, quod facultatem conceſſerit abſolvendi a caſibus Epiſcopo reſervatis: tum quia Clemens VIII. noſtram reſponſionem expreſſe confirmavit die ſeptima Decembris anno 1604. edita conſtitutione, quæ incipit: *Quæcumque a Sede Apoſtolica*.

Q. 13. *Qui in articulo mortis abſolutus eſt a caſibus reſervatis per Sacerdotem non approbatum, ſaltem ſpecialiter, ſi præter ſpem convaluerit, teneturne adire ſuperiorem?*

R. Si nulla cenſura ſit caſibus reſervatis annexa, una eſt omnium ſententia, eum non teneri, quia ex dictis omnis Sacerdos in illo articulo eſt approbatus pro quolibet caſu etiam reſervato, & ita directe ab eo abſolvit, nec proinde ulla ratio eſt cur ſic abſolutus recurrat ad Superiorem, ſicut qui abſolutus eſt tantum indirecte in altero neceſſitatis caſu, verbi gratia, ad vitandam infamiam aut ſcandalum, ut ſupra diximus. Quin Sambovius tom. 2. caſu 46. extendit noſtram reſponſionem ad caſus, quibus

annexa eſt cenſura, niſi Confeſſarius ipſis, ſi convaluerint, Superiorem adeundi onus impoſuerit, capite enim *de cetero*, cap. *ea noſcitur*, & cap. *quod de his*, lib. 5. tit. 39. de ſententia excommunicationis, onus illud non imponunt, ſed monent a Confeſſario imponendum: *Ceterum*, inquit Clemens III. cit. cap. *quod de his: ab his in forma Sacramenti exigi conſuevit, ut reſumptis viribus & opportunitate conceſſa, Romanam Eccleſiam in propria perſona debeant viſitare*. Bonifacius quidem VII. in ſexto, lib. 5. tit. 11. de ſententia excommunicationis, ſtatuit ſic abſolutum teneri adire Superiorem ſub pœna reincidentiæ, ut loquuntur: *Decernimus*, inquit, *ne ſic cenſuræ illudant Eccleſiaſticæ, in eamdem ſententiam recidere ipſo jure*. Verum canon ille non eſt ubique in Gallia receptus, viget in Diœceſi Remenſi & Virdunenſi: in Pariſienſi & Carnotenſi pœnitens, remoto periculo, ſeu impedimento, tenetur ſe ſiſtere coram ſuperiore, ſed nulla ei imponitur pœna, ſi neglexerit. Quare debet quiſque conſulere Ritualem librum ſuæ Eccleſiæ.

Q. 14. *Eccleſia ſuppletne aliquando defectum poteſtatis in Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ?*

R. Supplet in iis, quæ ſunt juris Eccleſiaſtici, quando duo ſimul concurrunt. 1. Quando eſt titulus coloratus, id eſt, habens ſpeciem veri tituli, quamvis revera ſit nullus. 2. Quando eſt error publicus, ita ut omnes communiter præſumant titulum eſſe verum. Deficiente autem horum alterutro, Eccleſia defectum non ſupplet. Hinc duo Sacerdotes canonice inſtituti ad idem Parochiale Beneficium, pendente lite, Parochianos valide abſolvunt, quamvis unus dumtaxat Paſtor eſſe poſſit, quamvis habent ambo titulum coloratum, nempe inſtitutionem, & communiter creduntur canonice inſtituti. Contra vero Sacerdos, qui confeſſiones excipit poſt præfixum approbationis tempus, licet ab omnibus exiſtimetur approbatus, invalide abſolvit, quia caret titulo ſaltem colorato.

Dixi, *in iis quæ ſunt juris Eccleſiaſtici*; Ut innuerem Eccleſiam non poſſe ſupplere quæ ſunt juris divini;

vini; puta irritam Presbyteri ordinationem, inſufficientem pœnitentis attritionem, etiamſi probabiliter, & publice habeantur, illa ut rata, iſta ut ſufficiens; hæc enim ab Eccleſia non pendent, ſicut juriſdictionis conceſſio, aut denegatio. Quare merito damnata eſt ab Innocentio XI. anno 1679. a Clero Gallicano anno 1700. & ab aliis paſſim Epiſcopis ſequens propoſitio: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti.*

Atque hæc de poteſtate Miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ.

Plura dicenda ſuperſunt de ejus ſcientia, prudentia ſanctitate, & caritate, ſine quibus rite, ac utiliter Sacramentum adminiſtrare non poteſt; ſed cum ea late proſecuti fuerimus in praxi pœnitentiæ, recta peregimus ad ea, quæ ſunt neceſſaria ex parte pœnitentis, nempe contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, quas diximus eſſe partes materiales Sacramenti.

## CAPUT VIII.

### *De Contritione.*

Cum ſingulas jam Sacramenti Pœnitentiæ partes expendi a nobis accuratius oporteat, duximus incipiendum a contritione, quæ eſt prima pars & maxime neceſſaria hujuſce Sacramenti.

Prima quidem eſt juxta Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. quia ceteræ ab illa tanquam a cauſſa ſua pendent; conceptus quippe de perpetrato peccato dolor, ad id adducit peccatorem, ut accuſet ipſe ſe, ſeque nocentem eſſe fateatur; contra vero quandiu peccatum amabit ſuum, aut aliqua peccati illecebra detinebitur, quamvis ratione, vel exemplo excuſabit delicta, vel diſſimulabit, *via ſtulti recta in oculis ejus*, Prov. cap. 12. Verum ubi primum ſingulari quadam miſericordia Deus optimus ſpiritum compunctionis,

ac pœnitentiæ infuderit, tunc in corde peccatoris cernere eſt quod fieri ſolet in male affecto corpore, ac pravis humoribus tumente; movetur nempe ſtomachus ſubito quodam tot humorum faſtidio, ac quidquid noxium eſt, protinus evomit: idem repente fit in anima, intolerans quippe & impatiens earum macularum, quæ intra ſe antea latebant, eas ſincera confeſſione deponit, ejuratque, & peccatorum turpitudinem, aut numerum, nedum elevet, exaggerat potius & amplificat, ſalva tamen veritate. Hinc ardens illud deſiderium faciendi Deo ſatis, & forti quadam ſeveritate puniendi illa delicta, quibus, dum aberat contritio, parcebatur.

Eſt quoque præ ceteris Sacramenti partibus neceſſaria contritio; ipſa enim ſola aliquando defectum ſupplet aliarum; iſtæ vero nunquam ſine contritione prodeſſe queunt.

Eſt & aliud, quod diligentiam tum Confeſſarii, tum pœnitentis in inveſtiganda veræ contritionis ratione acuere debeat, nempe iſta Sacramenti pars longe frequentius, quam ceteræ deeſſe ſolet, adeo ut ſi ſemel, aut bis Sacramentum irritum fuerit defectu vel poteſtatis in Miniſtro, vel integræ confeſſionis in pœnitente, decies invalide conferatur defectu ſinceræ contritionis.

Contritio autem dupliciter ſpectari poteſt, ſcilicet, generatim & ſpeciatim; eſt enim quoddam genus, cujus ſpecies ſunt contritio perfecta, & attritio.

De contritione generatim ſumpta, ſatis ſuperque egimus cap. 1. §. 1. pag. 11. & ſeq. Nunc expendere nobis incumbit, quæ ſint contritionis perfectæ & attritionis propria, & quomodo ambæ illæ contritionis ſpecies inter ſe differant.

Sed cum juxta Dialecticorum regulam, quod convenit generi, illud neceſſario conveniat & ſpeciei, operæ pretium eſt monere, neutram contritionis ſpeciem eſſe idoneam Sacramenti materiam, niſi cuilibet competant proprietates contritionis generatim ſumptæ; hoc eſt, niſi ſit 1. dolor ſupernaturalis a Spiritu Sancto inſpiratus. 2. Univerſalis, qui ſe extendat

dat ad omnia & ſingula peccata ſaltem mortalia. 3. Novæ vitæ propoſitum includat abſolutum & efficax, eo modo quo expoſuimus cit. §. hic conſulendo.

## §. I.

### *De Contritione perfecta.*

Q. 1. QUid eſt contritio perfecta?

R. Deſcribitur a Patribus Tridentinis ſeſſ. 15. c. 4. contritio, quæ caritate perficitur, hoc eſt, quæ ex motivo perfectæ caritatis elicitur, aut imperatur. Per primam vocem deſignatur genus, in quo contritio perfecta convenit cum imperfecta, ſeu attritione: per reliquas differentia, qua diſtat contritio perfecta ab attritione: hæc enim non elicitur a caritate ſaltem perfecta, ut infra dicetur.

Q. 2. *Contritio perfecta reconciliatne peccatorem antequam Sacramentum actu percipiat?*

R. Reconciliat.

Probatur 1. ex Scripturæ & SS. Patrum teſtimoniis, quibus Tract. de Baptiſmo cap. 10. aſſeruimus Catechumenos a peccatis purgari per votum Baptiſmi cum caritate conjunctum: *Caritas* enim *operit multitudinem peccatorum*, 1. Petri cap. 4. v. 8.

Probatur 2. ex Concilio Tridentino, & ex Decretis Summorum Pontificum.

Concilium quidem Tridentinum ſic habet ſeſſ. 14. cap. 5. „ Docet præterea etſi contritionem hanc ali„ quando caritate perfectam eſſe contingat, homi„ nemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramen„ tum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconci„ liationem ipſi contritioni ſine Sacramenti voto, quod „ in illa includitur, non eſſe aſcribendam. „ Non ait Concilium contritionem caritate perfectam hominem Deo reconciliare aliquando, nempe, ut interpretatur Eſtius, in caſibus dumtaxat neceſſitatis; ſed expreſſe docet contritionem aliquando caritate eſſe perfectam, tuncque hominem Deo reconciliare cum Sacramenti voto; referque Cardinalis Pallavicinus, lib. 12. cap. 10. Hiſto-

riæ Concilii adeo perſuaſum fuiſſe Patribus virtutem illam ineſſe contritioni perfectæ, ut paratus eſſet Canon quo definiretur hancce veritatem fide divina eſſe credendam, niſi Archiepiſcopus Calaritanus expoſuiſſet hujuſmodi quæſtionem pertinere ad controverſias Scholæ, in qua graves Theologi, ut Adrianus, & Cajetanus, docebant contritionem perfectam extra Sacramentum non juſtificare, niſi forte in caſibus extraordinariis, at in articulo mortis, in quo non haberetur copia Confeſſarii.

Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. hancce Baji propoſitionem ſeptuageſimam damnarunt 2. „ Per „ contritionem etiam cum caritate perfecta & cum „ vero voto percipiendi Sacramentum, non remittitur „ crimen extra caſum neceſſitatis aut martyrii ſine „ actuali ſuſceptione Sacramenti. „ Præiverat Sacra Facultas Pariſienſis anno 1650. die 27. Julii, judicaveratque hujuſmodi propoſitionem eſſe hæreticam.

Probatur 3. Ratione, in lege veteri perfecta contritio peccata delebat: per eam Manaſſes veniam conſecutus eſt: David, ut ferventi doloris ſenſu protulit: *Peccavi*, mox audivit a Propheta, *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*, 2. Reg. cap. 12. quia ex S. Chryſoſtomo hom. 7. in ſecundam ad Timoth. *ſicut ignis, ubi ſylvam occupaverit, omnia purgare conſuevit; ita & caritatis fervor, quocumque inciderit, omnia perimit, atque perrumpit; ubi caritas eſt, omnia ſublata ſunt mala.* Atqui gratia Evangelii nihil detraxit efficaciæ perfectæ contritionis: Ergo momenta quæ ſolent opponi contra noſtram reſponſionem, ſolvimus citat. Tractat. de Baptiſmo cap. 10.

Q. 3. *Contritio perfecta eſtne diſpoſitio neceſſaria ad Sacramentum?*

Aſſeruerunt plures Theologi tum ante Concilium Trident. ut Hugo Victorinus lib. 2. de Sacram. p. 14. cap. 8. Richardus Victorinus lib. de poteſtate ligandi & ſolvendi, & cap. 7. & 19. Magiſter Sententiar. lib. 4. diſt. 17. Guillelmus Antiſſiodorenſis lib. 4. de pœnit. Albertus Magnus in 4. diſt. 18. art. 13. Alexan-

xander Halenſis part. 4. Summæ quæſt. 8. S. Bonaventura in quartum diſt. 18. art. 2. Robertus de Sorbona opuſc. de itinere Paradiſi: & alii, tum in Conc. Trident. ut Joannes Æmilianus, quemadmodum refert Cardinalis Pallavic. lib. 12. Hiſt. cap. 10. tum poſt Concilium Trident. ut Medina lib. de Pœnit. Gabriel lib. de pœnit. cap. de Contritione; Marianus Victorin. lib. de Sacramento Conf. cap. 13. Non defuere quidem in Concilio Trident. qui, ut ſcribit idem Hiſtoricus cit. loco, contenderent ejuſmodi ſententiam cenſuræ eſſe ſubjiciendam; ſed abſtinuerunt Patres, utpote quæ videretur pertinere ad quæſtiones Scholæ, plurimumque diſtaret ab errore tum Wiclefi, cujus fuit hic articulus in Concilio Conſtantienſi damnatus: *Si homo fuerit debite contritus, omnis confeſſio exterior ſeu ſacramentalis eſt ſibi ſuperflua & inutilis*: tum Pſeudoreformatorum, apud quos abſolutio non eſt niſi concionalis declaratio peccata eſſe dimiſſa. In mente vero laudatorum Theologorum, abſolutio eſt ſententia vere juridica, qua confertur augmentum gratiæ ſanctificantis, ſolviturque juxta quoſdam reatus pœnæ æternæ, ſecundum autem alios communiter remittitur pars pœnæ temporalis major vel minor pro diſpoſitione pœnitentis. Nihilominus.

R. Cum communi Theologorum ſententia omnino retinenda, contritionem perfectam non eſſe diſpoſitionem neceſſariam ad Sacramentum.

Probatur 1. iiſdem Scripturæ & SS. Patrum teſtimoniis, quibus capite 3. evicimus a Chriſto conceſſam fuiſſe Sacerdotibus poteſtatem non ſolum juridice declarandi peccata eſſe dimiſſa, ſed revera remittendi.

Probatur 2. ex Synodo Tridentina, quæ etſi eo in negotio nihil decernere voluerit, mentem tamen ſuam ſat dilucide aperuit ſeſſ. 14. cap. 4. ubi docet contritionem aliquando perfectam eſſe, hominemque reconciliare priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiantur. Ergo in ejus mente ad Sacramentum rite ſuſcipiendum, non debet ſemper eſſe perfecta contritio, quæ prius hominem Deo reconciliet.

Probatur 3. auctoritate Summorum Pontificum Pii

Quinti, Gregorii XIII. & Urbani VIII. qui hancce Baji propoſitionem quinquageſimam quintam damnarunt: „ Peccator pœnitens non vivificabitur miniſterio „ Sacerdotis, ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens & inſpirans vivificat eum, & reſuſcitat: „ miniſterio autem Sacerdotum ſolus reatus tollitur.

Probatur 4. tum ex Catechiſmo Romano, qui parte 2. cap. de pœnitent. §. 47. conceptis verbis hujuſce contritionis perfectæ neceſſitatem in Sacramento excludit; tum ex judicio Sacræ Facultatis Pariſienſis, quæ an. 1638. de quibuſdam propoſitionibus Claudii Seguenot, ſic mentem expoſuit: „ Quæ tradit (*Auctor* „ *ille*) de attritionis ſufficientia, & contritionis ex „ perfecta caritate abſoluta neceſſitate ad recipiendum „ Sacramentum Pœnitentiæ, & quæ addit & approbat de abſolutione, quod nihil aliud ſit, quam declaratio juridica peccati jam remiſſi, damnavit quoque Facultas, & cenſuit has propoſitiones eſſe quietis animarum perturbativas, communi & omnino „ tutæ praxi Eccleſiæ contrarias, efficaciæ Sacramenti „ imminutivas, & inſuper temerarias, ac erroneas. „ Tum denique ex Clero Gallicano, qui an. 1700. in declaratione de dilectione Dei in pœnitentiæ ſacramento requiſita, ſic habet: „ Hæc duo in primis ex „ Sacroſancta Synodo Tridentina monenda, & docenda eſſe duximus; primum ne quis putet in utroque Sacramento requiri, ut præviam contritionem „ eam quæ ſit caritate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu ſuſcipiatur, hominem Deo „ reconciliet.

Sed cum caritas dupliciter poſſit eſſe perfecta, nimirum appretiative & intenſive, ut fuſe expoſuimus Tract. de Caritate, c. 1. a pag. 562. ad pag. 567. ad quas remittimus, idcirco,

Q. 4. *Quæ caritatis perfectio requiritur, ut contritio extra Sacramentum peccata deleat, ac Deo reconciliet?*

Duæ ſunt oppoſitæ ſententiæ in Scholis celebres, & hinc inde acri ſtudio agitatæ.

Prima ſtatuit quemlibet caritatis actum appretiave ſummum cum voto Sacramenti hominem Deo reconciliare.

Pro-

Probatur 1. ex Scriptura, quæ veniam peccatori promittit ſtatim atque ad Deum ex toto corde convertitur, illumque ſuper omnia diligit, Iſa. 55. *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas: & revertatur ad Dominum, & miſerebitur ejus.* Ezech. 18. *Cum enim averterit ſe juſtus a juſtitia ſua, & fecerit iniquitates, morietur in eis... & cum averterit ſe impius ab impietate ſua... ipſe animam ſuam vivificabit.* Ergo ſicut juſtus per quodlibet peccatum, ſive intenſum, ſive remiſſum, modo ſit grave & lethale, ſtatim excidit a gratia: ita impius per quemlibet amorem Dei etiam remiſſum, modo ſit ſummus appretiative, mox amiſſam vitam gratiæ recuperat, Prov. 8. v. 17. *Diligentes me diligo*; diligentes, inquam ego, non quavis dilectione, ſed ea quæ præcipitur primo legis mandato: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo:* Atqui per quemlibet amorem Dei appretiative ſummum impius derelinquit vitam ſuam, ad Deum toto corde revertitur, diligit Deum ſuper omnia, juxta primum & maximum legis mandatum: Ergo.

Probatur 2. ex Sanctis Patribus; qui caritati & contritioni, nulla facta mentione gradus & intenſionis, vim purgandi peccata tribuunt.

S. Chryſoſtomus epiſt. ad Theodorum lapſum, ſic ſcribit: „ Talis, crede mihi, talis eſt Dei erga homines pietas, ut pœnitentiam nuſquam reſpuat, ſi „ ei ſincere & ſimpliciter offeratur... & quod adhuc „ præſtantius, etiamſi non potuerit quis explere in „ præſenti ſatisfaciendi ordinem, quantulamcumque „ tamen & quamlibet brevi tempore geſtam non reſpuit pœnitentiam.

Sanctus Auguſtinus Tractatu 9. in Joan. de caritate differens, ſic habet: „ Quam cum habere cœperit, „ Spiritum ſanctum habebit: quam ſi non habuerit, ſine Spiritu ſancto erit. Et quomodo corpus tuum „ ſine ſpiritu (quod eſt anima tua) ſi fueris, mortuum „ eſt: ſic anima tua ſine Spiritu ſancto, ideſt, ſine „ caritate ſi fuerit, mortua deputabitur. *Tract.* 5. *in* 1. „ *Joan.* Non diſcernuntur filii Dei a filiis Diaboli, niſi „ per caritatem: qui habent caritatem, nati ſunt ex

„ Deo; qui non habent, non ſunt nati ex Deo. *Et*
„ *ſerm.* 35. *alias* 2. *de diverſis cap.* 12. Deum non vi-
„ des, *inquit*, ama, & habes. Quam multa in dam-
„ nabilibus cupiditatibus amantur, & non habentur.
„ Deus nobis de compendio ſe offert, clamat nobis,
„ amate me, quia non poteſtis amare me, niſi ha-
„ bueritis me.

S. Leo epiſt. 91. *Nec miſericordiæ Dei*, inquit, *menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur moras vera converſio.*

Probatur 3. ratione triplici. Prima, Quia qui Deum ſuper omnia diligit, etiam actu remiſſo, vult Deo in omnibus placere: *Minima caritas*, inquit S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 5. *ſe extendit ad omnia illa, quæ ſunt ex caritate diligenda*: omnem Dei offenſam averſatur, cum Deo conjungitur per amorem amicitiæ: Quid ergo ultra deſiderari poteſt, ut Deo gratus ſit & acceptus?

Secunda. Quia non poteſt aſſignari, quis in caritate intenſionis gradus neceſſarius ſit ad delenda peccata extra Sacramentum. Non omnium poſſibilium maximus, cum caritas poſſit creſcere in infinitum, nec ulla creatura ſit capax producendi actum infinitum: non maximus, qui in hac mortali vita elici queat, alioquin nec ipſe Apoſtolus, qui ardenti amore cupiebat diſſolvi & eſſe cum Chriſto, veniam fuiſſet conſecutus, cum minus intenſe Deum diligeret, quam beata Virgo: non denique intenſior quolibet amore rerum creaturarum, puta amore ſui ipſius, parentum, ac filiorum, quia intenſior ille amor cum non ſit in noſtra poteſtate, omnes de ſalute ſua deſperare deberent; quivis enim experitur ſe ex humana infirmitate (quam vincere non poteſt, quantumcunque diſpliceat) vehementius commoveri morte propinquorum, & aliis temporalibus incommodis, quam offenſa Dei, quamvis tamen Deum plus appretiative, quam ſeipſum aut parentes diligat.

Tertia ratio. Facile intelligitur, quomodo Deus juſto judicio damnet a ſe averſos: hi quippe merentur a Deo rejici, qui primi illum rejecerunt; a crea-

tura

tura in æternum torqueri; in qua ſuum finem ultimum conſtituerunt; & in vitæ exitu excidere per ſubtractionem divini influxus, tum a fide, quam in injuſtitia detinuerunt: tum a ſpe, quæ in ipſis ſine obſervatione mandatorum fuit inanis & præſumptionis occaſio. Sed non poteſt concipi quomodo rejiciat converſum ad ſe totaliter, licet remiſſe, & reprobando faciat averſum; nam omnis reprobus eſt a Deo averſus: atqui omnis qui diligit Deum ſuper omnia; quamvis remiſſe, eſt ad Deum totaliter converſus, *ſtatim atque Dei amor extiterit*; inquit ſanctus Chryſoſtomus, hom. 9. in epiſt. ad Rom. *homo omnia inter ſe poſita habet*: Ergo.

Reſpondet Patroni oppoſitæ ſententiæ revera non damnandum fore, qui Deum ſuper omnia remiſſe diliget; quia in articulo mortis Deus ſupplet defectum Sacramenti.

Contra: remiſſus Dei amor ſuper omnia, vel eſt *diſpoſitio per ſe ſufficiens*, & ultima ad gratiam ſanctificantem, vel non. Si primum, gratia ſanctificans non ſeparatur ab amore Dei ſuper omnia; poſita enim ultima diſpoſitione, ſtatim introducitur forma: *Nullas patitur moras vera converſio*, inquiebat ſupra S. Leo. Si ſecundum, nulla extat ſive in Scripturis, ſive in Traditione, Dei promiſſio perficiendæ caritatis in caſu extremæ neceſſitatis.

Immo, inquiunt illi Theologi, conſtans eſt Eccleſiæ Traditio non deſperandum de ſalute pœnitentium, qui abſque Sacramento forte moriuntur: *Pœnitentes*, inquit Concil. Carthaginenſe IX. can. 76. *qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis ſubveniri non poſſit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur*. Similia ſtatuerunt Concilia Vaſenſe, Arelatenſe II. & Toletanum XI. ſanctus Ambroſius, de obitu Imperatoris Valentiniani ſine Baptiſmo defuncti, non dubitat de ejus ſalute. Et S. Aug. lib. 4. de Baptiſmo, cap. 22. ſcribit impleri inviſibiliter quod deerat, *cum myſterium Baptiſmi non contemptus Religionis, ſed articulus neceſſitatis, excludit*. Ergo ea ſemper fuit mens Eccleſiæ Deum in extremis ſupplere defectum Sacramenti.

Diſtinguenda eſt conſequentia; ſupplere aliquando, ut in Latrone in Cruce juxta Chriſtum pendente, quem S. Auguſtinus cit. cap. 22. in exemplum affert, veriſſimum eſt; ſupplere ſemper, falſiſſimum. Orat quidem Eccleſia pro omnibus Fidelibus, qui ſive perceptis, ſive expetitis Sacramentis diem clauſerunt extremam, ſed inde non ſequitur omnes illos ad Deum & ad requiem æternam abire. Hoc unum certum eſt, quod ſi cum voto Sacramenti abeant perfecte contriti, ſalvabuntur: utrum vero ex imperfecte contritis, Deus perfecte contritos reddat, incertum: nec illud colligi poteſt ex ſuffragiis Eccleſiæ, cum ea non deneget, niſi iis, quos conſtat obiiſſe impœnitentes. Addo plures vi morbi non eſſe rationis compotes, ut amor Dei, qui fuerat in eis remiſſus, intendatur, perficiaturque, ac proinde, ſi per ſe non ſufficiat ad juſtificationem, ut contendunt Patroni oppoſitæ ſententiæ, illi pœnitentes tum amor Dei ſuper omnia, ſed remiſſo damnabuntur, quod videtur, longe abſurdiſſimum. Nec dicant Deum in illis extremis gratiam habitualem infundere, etiamſi ſubjectum ad illam non ſit ultimo diſpoſitum: illud enim eſt ſingulare privilegium martyrii, ut conſtat tum ex Scriptura, tum ex Traditione. Vide quæ in hanc rem dicta ſunt Tractatu de Baptiſmo cap. 9.

Secunda Sententia requirit in contritione, quæ extra Sacramentum juſtificet, intenſiorem caritatis gradum, Deo, non hominibus notum.

Probatur autem hæc ſententia 1. ex Scriptura, quæ acrem dolorem & intenſum amorem a peccatoribus exigit, ut veniam a Deo conſequantur. Deuteron. 4. „ Cum quæſieris Dominum Deum tuum, invenies eum, „ ſi tamen toto corde quæſieris, & tota tribulatione „ animæ tuæ. *Joelis* 2. Convertimini ad me in toto „ corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu: „ & ſcindite corda veſtra, „ quæ ſane vehementiam doloris denotant neceſſariam ad peccatorum remiſſionem obtinendam. Talis fuit dolor Davidis, cum poſt comminationes Dei terribiles exclamavit: *Peccavi*, 2. Reg. 12, v. 13. *Tres ſyllaba ſunt*, inquit S. Auguſt. ſerm.

ſerm. 393. alias 41. ex hom. 50. *Sed in his tribus ſyllabis flamma ſacrificii cordis* ( ex quo flumina lacrymarum proruperunt ) *aſcendit in cælum*. Talis quoque pœnitentia mulieris peccatricis, quæ lacrymis ſuis lavit pedes Chriſti, Luc. 7. & S. Petri, qui flevit amare, Matth. 26.

Prob. 2. ex Catechiſmo Romano a S. Pio V. probato, & ubique recepto ac laudato, ſic enim habet part. 2. de inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ: *Ut hoc concedamus, contritione peccata deleri; quis ignorat eam adeo vehementem, acrem & intenſam eſſe oportere, ut doloris acerbitas cum ſcelerum magnitudine æquari conferrique poſſit? Et quoniam pauci* ( in veteri lege ) *ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam ut a pauciſſimis in hac vita peccatorum venia ſperanda eſſet. Quare neceſſe fuit ut clementiſſimus Dominus faciliori ratione hominum ſaluti conſuleret, quod quidem admirabili conſilio effecit, cum claves regni cæleſtis Eccleſiæ tradidit*. Quæ verba adeo clara, etſi non habeant vim definitionis fidei, continent tamen doctrinam ſanam judicio tum Summi Pontificis Pii V. tum omnium communiter Epiſcoporum: ac proinde idem SS. Pontifex Pius V. non damnavit trigeſimam & ſexageſimam ſeptimam Baji propoſitionem, niſi quia auctor is aſſeruit caritatem etiam perfectam poſſe conſiſtere cum peccato mortali.

Probatur 3. ex Patribus, qui omnes uno ore vehementem dolorem & intenſum amorem a pœnitentibus exigunt. Tertullianus de pœnitentia ſcribens, ait cap. 9. „ Mandat ..... animum mœroribus dejice„ re ... ingemiſcere, lacrymari, & mugire dies no„ ctesque ad Dominum ... ut in peccatorem pronun„ tians pro Dei indignatione fungatur, & temporali „ afflictatione æterna ſupplicia non dicam fruſtretur, „ ſed expungat. *S. Cyprianus ſerm. de lapſis in fine*: „ Quo magna deliquimus, *inquit*, tam granditer de„ fleamus. Alto vulneri diligens & longa medicina non „ deſit: pœnitentia crimine minor non ſit ... Puta fa„ cile enim (*Dominum*) miſereri tui, quem tuum non „ eſſe dixiſti? Orare oportet impenſius & rogare, „ diem

„ diem luctu tranſigere, vigiliis noctes ac fletibus
„ ducere, tempus omne lacrymoſis lamentationibus
„ occupare, ſtratos ſolo adhærere cineri, in cilicio
„ volutari & ſordibus, &c. *Similia habet S. Ambro-*
„ *ſius ad virginem lapſam cap. 8. ubi ſic ait:* Sed
„ quanta putas & qualis neceſſaria pœnitentia, quæ
„ aut æquet crimina, aut certe exequæt? *S. quoque*
„ *Auguſtinus ſerm. 278. alias 34. De diverſis cap. 12.*
„ Sunt, *inquit*, quædam gravia & mortifera, quæ
„ niſi per vehementiſſimam moleſtiam humiliationis
„ cordis, & contritionis ſpiritus, & tribulationis
„ pœnitentiæ non relaxantur. Hæc dimittuntur per
„ claves Eccleſiæ. *Et S. Cæſarius hom.* 1. Quomodo,
„ *inquit*, ſolet mater orbata ſuper amiſſione unici
„ filii ſui fracto pectore lamentari; ita convenit ſu-
„ per unicam ſuam ( *animam* ) ſed cum ſpe repa-
„ rationis affligi ..... Neceſſe ſuper hanc unicam
„ criminum mucrone confoſſam totum pondus doloris
„ effundi, ſi forte poſſit lacrymarum vivificata fonti-
„ bus, calore fidei ſuſcitari.

Verum iſthæc PP. teſtimonia parum favent huic poſteriori ſententiæ: tum quia in iis agitur de pœnitentia neceſſaria ad obtinendam in Sacramento peccatorum remiſſionem, ut legenti Tertullianum, & S. Cyprianum patebit, & indicat S. Auguſtinus, dum ſubdit: *Hæc dimittuntur per claves Eccleſiæ:* Patroni autem poſterioris ſententiæ non requirunt, intenſam caritatem ad Sacramentum Pœnitentiæ: tum quia PP. loquuntur de tota actione pœnitentiæ prout complectitur etiam ſatisfactionem, quæ antiquitus ſolebat præcedere abſolutionem ſacramentalem. Atqui ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. & in omni Catholicorum ſententia, ſatisfactio debet, quantum poſſibile eſt, æquare criminum magnitudinem. Fatendum eſt tot gemitus & lacrymas, totque acerbas corporis afflictiones fluere ex ſummo cordis dolore; ſed quis Catholicorum neget dolorem ad Sacramentum neceſſarium debere eſſe ſummum ſaltem appretiative, ex quocunque tandem motivo procedat, ſive ex metu gehennæ, ſive ex deſiderio recuperandæ beatitudinis per peccatum amiſſæ? quibus

mo-

motivis Tertullianus, S. Cyprianus, & S. Ambroſius incitant pœnitentes, ſive ex motivo amoris Dei ſuper omnia. Controverſia autem, in qua verſemur, eſt de caritate requiſita ad delenda peccata extra Sacramentum, an debeat eſſe in gradu intenſo, quod laudati Patres non attingunt, ſaltem directe, ac dilucide.

Quæſtionem in utramque partem ſincere ac candide agitavimus: tum ut teſtificaremur noſtram in graves Theologos obſervantiam, qui magno numero ſtant, alii pro priore, alii pro poſteriori ſententia: tum ut vitaremus eorum offenſionem, qui utentur labore noſtro; non deſunt enim, qui in hacce Scholæ controverſia ita uni parti addicti ſunt, ut ægre ferant, ſi altera ab aliis propugnetur. Quamobrem quid veriſimilius nobis videatur, exponemus, neutram opinionem impugnando, ſed utramque, quantum fieri poteſt, *conciliando*: Quod, ut aſſequamur, nonnulla prænotanda ſunt.

Notandum itaque 1. duplicem eſſe caritatis fervorem: alium ſenſibilem, cum ſenſus vehementer commoventur ad amandum Deum, & dolendum ob ejus offenſam: alium ſpiritalem, cum voluntas, etſi immotis, vel etiam reluctantibus ſenſibus, toto ſuo pondere fertur in Deum propter infinitam ejus bonitatem, & ita ei diſplicet Deum offendiſſe, ut prompte ac ſine cunctatione atrociſſima quæque potius eligeret, quam Dei offenſam. Senſus autem eo vehementius commoventur, quo objecta ſunt eis præſentiora, & magis eos feriunt: atqui objecta ſenſibilia ſunt ſenſibus proximiora, & inſolita ac inexperta magis eos feriunt; ab aſſuetis enim non fit paſſio. Hinc eſt quod virtute provecti fervidum illum dilectionis impetum, & ſenſibilem contritionis vehementiam, quibus initio converſionis incitabantur, minus in ſe ſentiant, nec ſine ſollicitudine & animi anxietate, quaſi priſtinum virtutis ſtudium remiſerint, niſi edoceantur illas ſenſuum commotiones rerum uſu & aſſuetudine deferveſcere, cum interim animus nova virtutis incrementa acquirat.

Igitur, etſi expetenda ſit iſthæc ſenſibilis contritio mul-

multum quippe juvat ad pietatem maxime eos, qui nedum a corporeis delectationibus ſunt ablactati; cum ſine ea vix animum ad ſpiritalia intendat, abſolute tamen neceſſaria non eſt ſive extra Sacramentum, ſive in Sacramento, cum in noſtra poteſtate non ſit; ſenſus enim non moventur ad nutum voluntatis.

Notandum 2. amorem Dei, & dolorem de peccato poſſe eſſe ſenſibiliter intenſum, & tamen inefficacem: *Multi*, inquit S. Iſidorus lib. 2. de ſummo bono cap. 16. *lacrymas indeſinenter fundunt, & peccare non deſinunt*. Et cap. 33. quod refertur diſt. 3. de pœnitentia: *Ille qui plangit peccatum, & iterum admittit peccatum, quaſi ſi quis lavet laterem crudum; quia quanto magis laverit, tanto magis lutum facit*. Quam ardens in Auguſtino fuerit amor continentiæ, & ſimul inefficax, & quam intenſus ejus dolor quod intemperate viveret, ipſemet deſcribit lib. 8. Confeſſ. cap. 8. *Ego*, inquit, *fremebam ſpiritu indignans turbulentiſſima indignatione, quod non irem in placitum & pactum tecum, Deus meus, in quod eundum eſſe, omnia oſſa mea clamabant*. Et infra: *tam multa ergo feci, ubi non hoc erat velle quod poſſe; & non faciebam, quod & incomparabili affectu amplius mihi placebat ..... faciliuſque obtemperabat corpus tenuiſſimæ voluntati animæ, ac ad nutum membra moverentur, quam ipſa ſibi anima ad voluntatem ſuam magnam in ſola voluntate perficiendum*. Et cap. 12. *Flebam amariſſima contritione cordis mei*.

Notandum 3. amorem caritatis dividi eo modo quo Tract. de Spe pag. 545. diſtribuimus timorem Dei, ſcilicet, in filialem & initialem; namque, ut ibidem obſervavimus, in utroque illo timore includitur caritatis amor, ſed inchoatus & imperfectus in initiali, robuſtus vero & perfectus in filiali.

Timor caſtus & perfecte filialis ſolo motivo infinitæ Dei bonitatis mentes accendit ad illum amandum, mandata ejus obſervanda, & offenſam propulſandam: Æternæ quidem felicitatis promiſſa, & intentatæ pœna-

narum minæ occaſionem illi præbent, ut cernere eſt in Ninivitarum pœnitentia; ſed inde vires non accipit: per ſe fortis eſt ac prævalidus ad frangendos nodos omnes, quibus animi vinciuntur ac retardantur: *Fortis eſt ut mors dilectio... aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem*, Can. 8. Timor vero initialis, in quo intelligitur caritas inchoata, ex duobus motivis, ac totidem virtutum actibus coaleſcit, ſcil. ex motivo divinæ bonitatis, quæ voluntatem ſuaviter allicit ad diligendam juſtitiam, ac præſertim totius juſtitiæ fontem, Deum nempe, ejuſque offenſam deteſtandam; & ex motivo ſpei, quæ injicit timorem gehennæ, & amorem concupiſcentiæ in beatitudinem.

Initialis timor efficit ratione inchoatæ caritatis quam includit; ut Deus & mandata ejus ſuaviter diligantur, ſed nondum fortiter, niſi ratione ſpei adjunctæ, quæ timore gehennæ & deſiderio felicitatis æternæ incipientes tam vehementer incitat, ut eorum impetum interdum cohibere neceſſe ſit. Conferri poteſt cum hiſce rivulis, qui cum murmure, ac ſonitu fluunt, quos tamen vel exigua moles appoſita, vel tenue ſaxum a ſuo curſu deflectit: cum contra ingentes fluvii ad mare properent lapſu gravi, ſed ita ſilenti, ut vix labi ac fluere, immo & reſidere, & quaſi conſiſtere undas e longinquo crederes: volvuntur tamen tanta vi, tantoque pondere, ut non modo non diverti alio, aut coerceri ulla interpoſita mole queant, ſed etiam cuncta evertant, diruant, ac ſecum trahant. Haud ſecus contingit iis, qui ſuſceptionem primam divini amoris, & iis, qui ejuſdem perfectionem attigere. Priorum impetus & ardor frangitur obvia quavis difficultate, immo & interdum ſuccumbunt, ceduntque tentationi, niſi hos gehennæ metus & amor concupiſcentiæ in beatitudinem contineant. Poſteriores vero, id eſt, qui amore caſto & timore filiali aguntur, inceſſu firmo progrediuntur, obvias quaſque tentationes prætervolant ſola Deo diſplicendi formidine, ſed ita ſincera & latente, ut interdum ſeſe non ſuccubuiſſe demirentur, cum illos divini amoris

ignes

ignes intus in corde ſuo ardeſcere ſenſu non percipiant.

His prænotatis ad propoſitam quæſtionem

R. Amor caſtus & perfecte filialis in quovis gradu hominem Deo reconciliat extra Sacramentum: initialis vero minime. Utrum autem in Sacramento, expendetur ſuo loco.

Prima pars, quæ eſt de amore caſto & perfecto filiali, probatur iiſdem momentis, quibus nititur utraque ſententia, quam noſtra reſponſione conciliare intendimus; nempe amor ille in quovis gradu eſt ex toto corde & ſuper omnia, fortis & prævalidus ad expugnandum extinguendumque omnem peccati effectum: dolor, qui eum ſequitur, eſt vehemens & ex tota, ſi non ſenſus, ſaltem animi tribulatione, æquari conferrique poteſt cum ſcelerum magnitudine; & pauci ſine multis precibus, lacrymis, pœnitentiæ afflictionibus ad illam caritatis perfectionem perveniunt: Ergo is caſtus & vere filialis amor eſt ultima diſpoſitio, quam Scriptura & Patres requirunt ad reconciliandum Deo peccatorem.

Secunda pars, quæ eſt de amore initiali, probatur: quia amor ille eſſet ultima diſpoſitio ad gratiam ſanctificantem, vel ratione ſui præciſe, vel ratione actuum ſpei, ſcilicet intenſi timoris gehennæ, & fervidi deſiderii beatitudinis, quibus admixtus roboratur; atqui neutrum dici poteſt. Non quidem poſterius in omnium ſententia; hactenus quippe inauditum fuit in Scholis, timorem gehennæ, & amorem concupiſcentiæ in beatitudinem, juſtificare extra Sacramentum.

Neque etiam prius dici poteſt, tum quia ex dictis amor initialis per ſe debilior eſt, quam ut voluntatem ab illicitis affectibus prorſus avellat: ergo non ſatis diſponit ad gratiam ſanctificantem, ſicut nec primus gradus caloris lignum diſponit ad ignem, cum ab eo non expellat qualitates inimicas, frigidum ſcilicet & humidum: tum quia Deus non ſolet dona ſua conferre ſtatim atque placent & expetuntur, ſed differt, donec ruptis omnibus repagulis, in ea toto corde feramur; *petendo & quærendo creſcit, ut capias,*

in-

inquit Sanctus Auguſtinus ſerm. 61. alias 5. de verbis Domini, *ſervat tibi Deus, quod non vult cito dare, ut & tu diſcas magna magne deſiderare*. Et Sanctus Chryſoſtomus hom. 30. in Geneſ. *noſtrum ergo ſit opus continuis inſiſtere precibus, & non ægre ferre, ſi differatur quod poſcimus, ſed longanimes eſſe. Neque enim renuens noſtras preces differt; ſed hac arte ſeduios nos efficiens ad ſemetipſum attrahere vult*. Caſtitas Auguſtino placebat *incomparabili affectu*, verba illius ſunt; ad eam tamen non pervenit, quamdiu ſemiſauciam, inquit Confeſſ. cap. 8. hac atque hac verſabat & jactabat voluntatem, parte aſſurgente cum alia parte cadente, luctantem. Quam multi ad Deum ſuſpirant, alii pro humilitate, quæ ipſis deeſt, alii pro patientia, & nihilominus, data occaſione ſuperbiæ & impatientiæ motibus perſæpe abripiuntur, quia virtutes illas necdum integre ac fortiter deſiderant. Si ergo inferiora Dei dona non ſtatim infunduntur propter initialem & inchoatam eorum dilectionem, nec a fortiori omnium donorum præſtantiſſimum, nempe gratia ſanctificans & caritas, quæ eſt juſtitiæ plenitudo.

Dices: quilibet caritatis amor ſive initialis, ſive caſtus & perfecte filialis, eſt ex toto corde, ac proinde per ſe fortis ac ſtrenuus, utpote appretiative ſummus; illud enim eſt diſcrimen inter virtutes morales & Theologicas, quod iſtæ cum habeant Deum pro objecto, in illum ferantur motivo infinito, fide divina veritate, ſpes Dei omnipotentia & miſericordia, caritas infinita ejus bonitate; ergo hujuſmodi virtutum actus ſunt neceſſario appretiative ſummi, ac per ſe prævalidi & efficaces; & ita quilibet caritatis amor, etiam initialis, hominem Deo reconciliat extra Sacramentum.

Nego anteced. & ejus confirmationem, quia in omnium Philoſophorum ac Theologorum ſententia primus cujuſque finis effectus eſt ejus volitio, ſeu ſimplex amor, qui præcedit ſaltem natura intentionem, ſeu deſiderium efficax, in quo virtualiter continentur mediorum electio & uſus, quemadmodum fuſe expo-

ſui-

ſuimus Tract. de Actibus humanis pag. 53. Igitur ſicut humilitas v. gr. ſpectata in ratione finis movet primo ad ſui amorem, qui eſt humilitas inchoata, ut agnoſcit S. Franciſcus Saleſius ſcribens ad quandam virginem, quæ ex amore hujuſce virtutis impenſe dolebat, quod tumentibus animi affectibus plerumque cederet: ſimiliter affectus credulitatis, in eo qui nondum eſt plene Catholicus, eſt quoddam initium fidei, & initialis Dei ac mandatorum ejus dilectio, eſt inchoatæ caritatis effectus.

Ergo hacce noſtra ſententia conciliari videntur oppoſitæ, quas retulimus, ſententiæ; ita enim ſtatuimus cum Patronis ſecundæ ſententiæ, quemlibet caritatis amorem extra Sacramentum non ſufficere ad reconciliandum peccatorem, ſed fortem ac ſtrenuum requiri; ſimul concedamus Patronis primæ ſententiæ amorem illum fortem & efficacem in quovis gradu juſtificare extra Sacramentum.

## §. II.

### *De Attritionis notione, ac differentia a contritione perfecta.*

ATtritionis nomen, quod a verbo *attero*, ductum eſſe duximus cap. 1. §. 1. non ſolum apud Scripturam & Patres non occurrit, ſed neque apud Theologos ante decimum tertium ſæculum.

Nomine autem attritionis veteres Theologi intellexerunt contritionem intenſam & perfectam, quæ præcedit infuſionem gratiæ ſanctificantis, adeo ut in eorum mente contritio & attritio differant ſicut fides formata & informis, hoc eſt, ratione ſubjecti, idemque dolor caritate perfectus dicatur contritio in homine juſto; attritio vero in peccatore ad gratiam ſanctificantem diſpoſito. Ita referunt Alexander de Hales libro 4. q. 17. art. 1. S. Bonaventura in 4. diſt. 17. part. 2. art. 2. q. 3. ad 4. S. Thomas in 4. diſt. 17. & in Sppplem. q. 1. art. 3. Sed omiſſa illa attritionis acceptione, utpote a Scholis rejecta.

Q. 1.

Q. 1. *Quid eſt Attritio?*

R. Deſcribitur a Patribus Tridentinis ſeſſ. 14. c. 4. dolor imperfectus, qui vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu concipitur communiter cum ſpe veniæ, & excludens peccandi voluntatem.

Dicitur 1. *dolor*, utique ſupernaturalis; namque ex dictis cap. 2. dolor naturalis, nec eſt pars materialis Sacramenti, nec diſpoſitio ad ejus effectum: quin Patres Tridentini conceptis verbis docent laudato capite hujuſmodi dolorem, *donum Dei eſſe & Spiritus ſancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam paret.*

Dicitur 2. *imperfectus*, non quidem in ſua ſpecie: ſed comparate ad dolorem contritionis perfectæ, qui longe eſt præſtantior; omnes quippe virtutes ſunt perfectæ in ſuo genere, ut diximus Tractatu de Spe; ſed differunt inter ſe, ſicut ſtella differt a ſtella in claritate: alia claritas Solis, & caritatis; alia claritas Lunæ & ſpei; alia claritas ſtellarum & cujuslibet virtutis.

Dicitur 3. *qui concipitur vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ pœnarum metu.* Quibus verbis exprimitur differentia attritionis a contritione perfecta; hæc enim concipitur ex perfecto caritatis amore.

Sed difficultas eſt, quænam peccati turpitudo poſſit eſſe attritionis motivum; triplex enim turpitudo ſpectatur in peccato; 1. peccantem infamia aſpergit, & turpitudinis notam vitæ illius inurit. 2. naturam rationalem dehoneſtat & inquinat. 3. opponitur pulchritudini juſtitiæ, quam Deus, Fides & Religio commendant.

Certum eſt 1. dolorem ex primæ turpitudinis conſideratione profluentem magis animam inquinare quam purgare; oritur enim ex amore laudis humanæ, qui niſi referatur ad Dei gloriam, & proximi ſalutem ac commodum, vanus eſt & vitioſus; „ Sanius vides, „ *inquit Sanct. Auguſtinus lib. 5. de Civit. cap.* 13. „ qui & amorem laudis vitium eſſe cognoſcit. *Et* „ *c.* 14. Huic igitur cupiditati melius reſiſtitur ſine dubi-

„ ta-

„ ſtatione, quam creditur; tanto enim quiſque eſt Deo
„ ſimilior, quanto ab hac immunditia mundior.

Certum eſt 2. Dolorem ex fœditate peccati conceptum, quatenus præciſe animi ulcus detegit, eſſe mere naturalem, quin & ſæpius vituperio dignum: ut qui fluere ſoleat ex ſuperbia, & ex amore inordinato propriæ excellentiæ, ut advertit S. Auguſtinus cit. lib. 5. c. 20. his verbis. „ Nec illi (*Stoici*) ſe ab iſta „ defenderint fœditate, qui, cum alia ſpernant judi„ cia velut gloriæ contemptores, ſibi placent: viden„ tur, & ſibi placent. Nam eorum virtus (ſi tamen „ ulla eſt) alio modo quodam humanæ ſubditur lau„ di: neque enim qui ſibi placet, homo non eſt. „ Adde propoſitionem, qua a diſpoſitionibus neceſſariis ad abſolutionem, excluditur quilibet ad Deum offenſum reſpectus, a Clero Gallicano damnatam fuiſſe anno 1700. uti temerariam, perniciofam, & ducentem in hæreſim.

Reſtat igitur ut attritio, quam Tridentini Patres deſcribunt veluti quoddam ſalutare remedium adverſus peccatum, non concipiatur niſi ex tertia turpitudine peccati, quatenus nempe contraria eſt pulchritudini juſtitiæ & legis æternæ.

Dicitur 4. *cum ſpe veniæ, & excludens peccandi voluntatem*, quibus attritio convenit cum contritione perfecta, ut ſupra diximus; diſtinguitur vero ab infructuoſa & coacta pœnitentia, quam in inferno agunt deſperati, Sap. c. 5.

Dicitur 5. *communiter*, qua voce ſignificant Tridentini Patres attritionem ex aliis motivis aliquando concipi, ac primo quidem ex amore beatitudinis: qui enim vitam æternam ardenter deſiderat, conſequens eſt ut doleat, quod illius amittendæ periculum peccando incurrerit; quanquam in timore gehennæ intelligitur amor beatitudinis, timor quippe mali oritur ex amore boni oppoſiti, timor ægritudinis, v. g. ex amore ſanitatis, & eo magis quis gehennam timet, quo impenſius beatitudinem ſuam diligit. 2. Fluit etiam attritio ex initiali & inchoato caritatis amore, qui enim

Deum

Deum diligere incipit, doleat quoque neceſſe eſt, quod illum offenderit.

Q. 2. *Quomodo attritio differt a contritione perfecta?*

R. 1. Attritio, quæ concipitur ex timore gehennæ, & ex amore concupiſcentiæ beatitudinis ſupernaturalis, differt eſſentialiter a contritione perfecta, quia illi actus eſſentialiter differunt, qui habent objecta motiva, ſeu formalia, ſpecie diverſa; ab iis enim ſpeciem & eſſentiam deſumunt, ut ſæpius dictum eſt, ubi de virtutibus Theologicis. Atqui attritio ſic concepta, & contritio perfecta habent objecta motiva, ſeu formalia ſpecie diverſa: ad illa movetur peccato, vel timore pœnæ, vel amore concupiſcentiæ in beatitudinem: ad iſtam vero amore infinitæ Dei bonitatis. Porro motivum vitandæ pœnæ & conſequendæ beatitudinis, ſpecie differt a motivo caritatis; Ergo.

R. 2. Attritio profluens ex inchoato caritatis amore, non differt niſi accidentaliter a contritione perfecta, quemadmodum puer infirmus a viro perfecto, quia idem eſt utriuſque motivum. Ita plures e veteribus Theologis, ut Guillelmus Pariſienſis Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ cap. 6. in quo ſic ſcribit: „ Attritio ad contritionem ſic eſt... ſicut calefactio ad arſionem, & ſicut illuminatio, quæ eſt umbra ad irradiationem, hoc eſt, ſicut umbra crepuſculi ad radium... ſunt ergo unius & ejuſdem ſpeciei, & non differunt niſi ſecundum magis & minus. *Et Albertus Magnus in quartum diſt. 16. art.* 10. dicendum, *inquit*, meo judicio quod unus & idem dolor in ſubſtantia, poteſt eſſe attritionis & contritionis.

Ex hacce attritionis explicatione naſcitur gravis in ſcholis controverſia, præſertim a tempore Concilii Tridentini, num quævis attritionis ſpecies ex recenſitis, ſufficiat in Sacramento, nam conſtat ex §. præcedenti, nullam extra Sacramentum ſufficere.

Dixi, *præſertim a tempore Concilii Tridentini*; quia ante illud tempus communis erat Theologorum ſententia, attritionem ex timore gehennæ conceptam,

ſine

ſine inchoato caritatis amore, non poſſe hominem Deo reconciliare etiam in Sacramento. Id agnoſcunt, qui opinionem de ſufficientia hujuſce attritionis invexerunt, ut Dominicus Soto in 4. diſtin. 18. quæſt. 3. art. 2. „ Doctrina, *inquit*, de attritione, qua in Sacramento „ fit contritio, licet vera ſit, non eſt tamen ita mul- „ tum vetus: Patres enim antiqui ſolam contritionem „ agnoſcebant neceſſariam ad Confeſſionem. „ Similia habent Melchior Canus, Suarez, Comitolus, & alii, quorum verba alibi commodius laudabimus.

## §. III.

### *Utrum Concilium Tridentinum quidquam ſtatuerit circa recens motam de Attritione controverſiam?*

MIrum eſt opinionem de ſufficientia attritionis ſervilis, quæ non niſi timide in publicum prodiit, quamque ejus auctores ut minime certam, nec in praxi tutam induxerunt, tantam progreſſu temporis auctoritatem ſibi arrogaſſe, ut a nonnullis jactari ſoleat, tanquam fidei dogma a nullo violabile, propter Concilii Tridentini ſeſſ. 14. cap. 4. auctoritatem, quam obtendunt, contra quos ad propoſitam quæſtionem.

R. Indubitatum eſſe debet Concilium Tridentinum non diremiſſe controverſiam, in qua verſamur, nec definiiſſe attritionem ex metu gehennæ conceptam in Sacramento ſufficere.

Probatur 1. ex eis, quæ in Concilio acta fuiſſe refert Cardinalis Pallavicinus in ſua Hiſtoria. Ac primo quidem narrat Eminentiſſim. Hiſtoricus lib. 4. capit. 13. delineatum fuiſſe Decretum circa diſpoſitiones ad juſtificationem requiſitas, in quo, cum non appellaretur Dei amor, Patres cenſuerunt hæc inſerenda verba, „ Illumque tanquam omnis juſtitiæ fontem dili- „ gere incipiunt, *prout habetur ſeſſ. 6. cap. 6.* quod „ attinet, *inquit laudatus Hiſtoricus*, ad id, quod di- „ citur de dilectione Dei; advertendum eſt per tenorem

„ De-

„ Decreti prius delineati , nullam fieri dilectionis „ mentionem ; ſed Salvatorem Alepium Archiepiſco„ pum Turritanum , Claudium Jaicum Societatis Je„ ſu , &c. monuiſſe ut aliquis caritatis actus inſere„ retur . Cumque id ad omnium Patrum judicium re„ latum fuiſſet .... vigintitres ex ipſis diſerte illud „ comprobaſſe , ideoque inſertum Decreto.

Reſpondent Patroni oppoſitæ ſententiæ , alii quod Decreto inſertum eſt intelligendum de amore ſpei & concupiſcentiæ , alii cit. ſeſſ. 6. cap. 6. agi de diſpoſitionibus ad juſtificationem extra Sacramentum obtinendam.

Contra 1. eo Pallavicinum plures monuerunt , ut aliquis caritatis actus infereretur , quod Patres comprobarunt. 2. Concilium agit de juſtificatione, cujus cauſſam inſtrumentalem dicit cap. 7. ejuſdem ſeſſionis eſſe Sacramentum Baptiſmi: Ergo agit de juſtificatione , quam Baptiſmus operatur tamquam cauſſa inſtrumentalis. Præterea abſurdum eſt Concilium non tradidiſſe diſpoſitiones ad Baptiſmum rite ſuſcipiendum neceſſarias , maxime cum Lutherani & Calviniſtæ nullam ſtatuerent neceſſariam præter fidem: atqui de iis alibi non tractat: Ergo.

Confirmatur noſtra reſponſio ex Canon. 3. ejuſdem ſeſſion. 6. in quo Sancta Synodus expreſſe diſtinguit inter amorem ſpei & caritatis , aſſeritque utrumque prærequiri ad juſtificationem: *Si quis* , inquit, *dixerit ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione , atque ejus adjutorio , hominem credere , ſperare , diligere , aut pœnitere poſſe ſicut oportet , ut ei juſtificationis gratia conferatur , anathema ſit.*

Sed veniamus ad caput 4. ſeſſ. 14. quo Adverſarii maxime utuntur , cum revera eorum opinionem funditus ſubvertat. Patres Tridentini quibuſdam Theologis curam delineandi Decreti in ſeſſ. 14. ferendi de attritione demandaverant : illa autem delineatio ſic ſe habeat ex eodem Hiſtorico lib. 2. cap. 10. „ Illam „ contritionem , quam Theologi attritionem vocant , „ quod imperfecta ſit , & ſolum vel ex turpitudinis „ peccati conſideratione , vel ex gehennæ & pœnarum

„ metu, qui ſervilis timor dicitur, concipiatur, ſi
„ voluntatem peccandi excludat; & dolorem qualem-
„ cumque de delictis commiſſis exprimat, ſtatuit hæc
„ Sancta Synodus, & declarat non ſolum non facere
„ hominem hypocritam, & magis peccatorem (ut qui-
„ dam blaſphemare non verentur) verum etiam ſuffice-
„ re ad Sacramenti hujus conſtitutionem, ac donum Dei
„ eſſe, ac Spiritus Sancti impulſum veriſſimum, non ad-
„ huc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis;
„ quo pœnitens adjutus (cum ſine aliquo dilectionis
„ in Deum motu eſſe vix queat) viam ſibi ad juſti-
„ tiam munit, & per eum ad Dei gratiam facilius
„ impetrandam diſponitur. Sed, *pergit Hiſtoricus*, lau-
„ datus Epiſcopus Joannes Æmilianus Hiſpanienſis Tu-
„ detanus Antiſtes, monuit falſo dici hujuſmodi do-
„ lorem ſine amore vix unquam concipi poſſe .....
„ quod autem hæc attritio ſatis eſſet Sacramento con-
„ ſtituendo, ita ut homini attrito deleantur peccata
„ abſolutionis ſupervenientis vi, variare auctorum
„ ſententias, adeoque id eſſe tollendum. Quamobrem
„ Decretum, ſicut nunc extat, reformatum eſt.

Porro in Decreto, quod nunc extat, expuncta ſunt ex oblata Patribus delineatione, quæ majuſculis litteris pinximus, nolueruntque Tridentini Patres decernere, 1. attritionem concipi ſolum ex gehennæ & pœnarum metu. 2. timorem gehennæ eſſe ſervilem, cum ſervilitas oriatur dumtaxat ex mala voluntate; quam vera attritio excludit. 3. attritionem vix eſſe poſſe ſine aliquo dilectionis in Deum motu, eamque in Sacramento ſufficere, & loco hujuſce vocis, *ſufficere*, inſeruerunt, *diſponere*.

Ergo fruſtra aerem verberant, qui importune vociferari non ceſſant, Concilium Tridentinum definiiſſe attritionem ex gehennæ metu conceptam, ſufficere in Sacramento; illud enim non definiit, quod tam ſolemniter declaravit ſe nolle definire, dum ex delineato Decreto expunxit verbum, *ſufficere*.

At, inquiunt, ex contextu Decreti, quod nunc extat, neceſſario colligitur ſufficientia hujuſce attritionis.

Er-

Ergo, inquam ego, Concilium ſibi contradixit, dixit, & non dixit hancce attritionem ſufficere. Non dixit quidem, cum inſertum in Decreto verbum, *ſufficere*, deleverit: dixit vero, ut ex verbis ejus colligunt Adverſarii. Quis autem Catholicorum contradictionis notam Concilio Œcumenico affinget? Sed audiamus Adverſariorum ratiunculas.

Objiciunt 1. Concilium opponit attritionem extra Sacramentum ipſimet attritioni in Sacramento, docetque eam extra Sacramentum ita viam ad juſtitiam parare, ut ad eam non perducat; contra vero in Sacramento diſponere: *Et quamvis*, inquit, *ſine Sacramento pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam diſponit*. Nulla autem eſſet oppoſitio, ſi attritio, de qua eſt ſermo, ſatis non eſſet ad reconciliationem peccatoris in Sacramento; ſenſus enim foret, quamvis attritio extra Sacramentum per ſe ad juſtificationem non perducat; tamen in Sacramento per ſe ad eam non perducit, quæ loquendi ratio eſt abſurda, nugatoria, & Concilio prorſus indigna. 2. niſi illa attritio in Sacramento ſufficiat, Concilium non determinavit quæ ſit neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ materia; neceſſaria enim hujuſce Sacramenti materia vel eſt contritio perfecta, vel contritio imperfecta: atqui ex Sancta Synodo perfecta contritio non eſt materia neceſſaria: ergo niſi ſtatueris contritionem imperfectam ſeu attritionem, quæ ex pœnarum metu concipitur, eſſe idoneam Sacramenti materiam, non determinavit quæ ſit ejus materia neceſſaria, quod cum dici nequeat, fatendum omnino eſt Concilium in hoc Decreto ſtatuiſſe attritionem ex pœnarum metu conceptam in Sacramento ſufficere.

R. 1. Generatim, ſi quid valeant momenta oppoſita, illud enim efficiunt, nempe Tridentinos Patres Catholicis fucum feciſſe, hoc eſt, obſcure & latenter docuiſſe, quod palam & ſolemniter teſtati ſunt ſe nolle docere, cum verbum, *ſufficit*, ex Decreto ſuo expunxerunt, quod abſque eorum injuria dici nequit, a qua ut vindicentur.

R. 2. Sigillatim ad ſingula.

Ad primum, Nego Concilium opponere attritionem extra Sacramentum ipſimet attritioni cum Sacramento conjunctæ; alioquin ſic ſcribere debuerat, *Quamvis ſine Sacramento pœnitentiæ per ſe juſtificationem perducere peccatorem nequeat, illum tamen in Sacramento ad eam perducit:* vel, *ad eam impetrandam ſufficit:* illud enim exigebat comparatio. Sed Patres eo ipſo declararunt hanc non eſſe ſuam mentem, quo verbum, *ſufficit*, e Decreto delendum cenſuere.

Concilium igitur in hocce Decreto docet attritionem eſſe actum liberum & utilem tum initio, tum in progreſſu converſionis ad juſtitiam obtinendam, perſtringitque duos Lutheri errores. Alterum, quo ſtatuebat dolorem ex metu gehennæ conceptum, eſſe coactum & involuntarium: alterum, quo aſſerebat, quæ ex illo dolore fiunt bona ante juſtificationem, vere eſſe peccata. *Ergo*, inquit ſerm. de pœnit. aſſert. art. 6. *peccatum aſſero quidquid ante gratiam fit ab homine*, tantum abeſt, ut præparet ad gratiam. Contra vero Tridentini Patres docent attritionem ex pœnarum metu conceptam, donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, quo adjutus peccator libere tum initio converſionis, & priuſquam ad Sacramentum accedat; tum in ipſo Sacramento ad juſtitiam ſeſe diſponit; quemadmodum fides ita eſt initium noſtræ ſalutis, ut in progreſſu nutrienda & augenda ſit, nedum deſerenda. Quod autem iſta ſit mens Concilii, patet ex can. 5. qui eſt ſumma capitis quarti, ubi ſic loquitur: „ Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ ponderando peccatorum ſuorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum, cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam & magis peccatorem: demum illum eſſe dolorem coactum, & non liberum, ac voluntarium, anathema ſit.

Ad

Ad ſecundum, reſpondeo 1. Neque Concilium definivit quæ ſit materia eſſentialis ſive Confirmationis, an Chriſma, aut manus impoſitio, ſive Presbyteratus, an inſtrumentorum porrectio, aut ſola manus impoſitio, quiſve ſit Sacramenti Matrimonii miniſter, an Sacerdos, an ipſi contrahentes.

2. Concilium definivit contritionem, quæ eſt dolor & deteſtatio peccati, cum propoſito non peccandi de cetero, eſſe partialem Sacramenti materiam. Non attingit autem ex quo motivo dolor ille fluere debeat; quia, ut ſcribit Cardinalis Pallavicinus lib. 12. c. 10. „ Theologorum mens erat, ut error Hæreticorum „ damnaretur ... non item ut ferrent ſententiam de „ Scholaſtica quæſtione, an hujuſmodi timor, non „ ſolum abſque contritione animi perfecta ( de quo „ controverſia vix fuit, ſicut patebit ) ſed etiam „ abſque eo quod ullus excitetur amor imperfectus, „ ſufficiat ad peccatorum remiſſionem.

Probatur 2. ex Theologis, qui vel Concilio interfuere, vel non ita poſt illud abſolutum ſcripſere. Hi quippe aut ſufficientiam attritionis ſine inchoato caritatis amore negant, aut pro ea ſic ſtant, ut opinionem ſuam in praxi minime tutam, utpote novam, aſſerant. Unde evidenter colligitur, quæſtionem, in qua verſamur, ſolutam non fuiſſe a Concilio. Igitur Pallavicinus lib. 12. cap. 10. poſtquam plures appellavit, qui in Sacramento Pœnitentiæ neceſſitatem inchoatæ caritatis in Concilio propugnabant, concludit his verbis: *Aliquod duntaxat veſtigium comperio opinionis negantis neceſſitatem amoris in iis, quæ Grandtenſis diſputavit.*

Fredericus Nauſea Epiſcopus Viennenſis in Auſtria, & Franciſcus Sonnius Antuerpienſis Epiſcopus e Concilio reduces pro neceſſitate inchoati Dei amoris ſcripſerunt, ille in Catechiſmo a ſe edito ſic habet: *Nec eſt, ut abſque hujuſmodi contritione* ( quam ſupra dixerat eſſe converſionem a peccato ad Deum ) *Sacerdos quemquam vere poſſit abſolvere*: iſte Tractat. 4. de pœnitentia cap. 6. ſic loquitur: *ſi remiſſa, vel ſolo metu pœnæ evadendæ, eſt attri-*

*tio non efficiens veram pœnitentiam, attamen ad illam præparans.*

Cardinalis Toletus e Societate Jeſu lib. 3. c. 4. editionis anno 1599. 1600. & 1610. „ Prima quidem „ attritio, *inquit*, ſi talis ſit, ut cognoſcat pœnitens „ ſe non deteſtari peccatum, ut eſt Dei offenſa, ſed „ tantum ut eſt alicujus mali cauſſa, & pœnæ inferni, quamvis bonus actus ille ſit, tamen non ſufficit ad Sacramentum; immo qui ſic accederet, peccaret denuo, & non impleret præceptum, ſed eſſet repetendum. „ Laudavi de induſtria tres editiones, Antuerpiæ & Coloniæ Agrippinæ excuſas, quia aliæ circumferuntur adulteratæ.

Ex iis vero, qui pro ſufficientia attritionis ex ſolo pœnarum metu conceptæ in Concilio pugnarunt, tres numerantur, ſcilicet Dominicus Soto, Melchior Canus, & Andreas Vega. Hi poſt abſolutam ſeſſionem decimam quartam ſuam opinionem proponunt, ut minime certam: Sic enim ſcribit Soto in 4. diſt. 18. q. 3. art. 2. „ Accedit demum quod doctrina hæc de attritione, quæ in Sacramento fit contritio, licet ſit „ vera, non eſt tamen ita multum vetus; Patres enim „ antiqui ſolam contritionem agnoſcebant neceſſariam „ ad Confeſſionem. Revera eum, qui mihi diceret non „ ſe pœnitere propter Deum, abſolvere non auderem. „ *Vega quoque lib. 13. in Concilium Trident. c. 33. argumento 1.* Attritio, *inquit*, ſufficit ad digne Sacramenta iſta, Baptiſmum & Pœnitentiam, recipienda, & conſequendam per ea gratiam, ſiquidem invincibiliter exiſtimetur contritio, & non alias. „ Quibus poſterioribus verbis ſignificat Auctor teneri pœnitentem eniti ad Dei amorem, & niſi probabiliter crediderit ſe eo moveri, non debere abſolvi. Melchior Canus part. 5. prælectione de pœnitentia ſic loquitur: „ Quo autem attritio ſufficiat, quamvis verum ſit, non eſt tamen adeo certum & indubitatum; & ideo Concilium Florentinum communiſque „ ſententia tenens certum, dimittens incertum, ponit „ contritionem partem hujus Sacramenti.

Suarez inſignis Theologus e Societate Jeſu, qui ſcri-

ſcripſit XVI. exeunte ſæculo, in eamdem, in quam Canus, abiit ſententiam; ſic enim mentem ſuam explicat tom. 4. in 3. part. q. 90. art. 4. diſp. 15. ſect. 14. n. 17. „ Licet ſit probabilis opinio attritionem „ conjunctam cum Sacramento ſufficere ad juſtifica- „ tionem, tamen non eſt certa, & poteſt eſſe falſa. ... „ hic autem eſt morale dubium, cum illa opinio nec „ valde antiqua ſit, nec multum communis.„

Paulus Comitolus ex eadem Societate in Reſponſis moralibus lib. 1. q. 32. Suaris veſtigiis inhærens, ait, plures magnique Theologi in pœnitente antequam abſolvatur, contritionem veram caritate formatam requirunt.

Vaſquez quoque in 2. 2. q. 19. art. 6. diſput. 63: „ Qui ad Sacramentum accedit cum ſola attritione „ ſcita, licet non ſe exponat periculo efficiendi irri- „ tum Sacramentum (*quod putat poſſe eſſe informe*) „ exponit ſe tamen periculo fruſtrandi Sacramentum „ *effectu ſuo*, in quo non minor eſt irreverentia con- „ tra Religionem. Neque uſque adeo certum eſt at- „ tritionem pœnitenti eſſe ſatis.

His addere liceat Gamachæum noſtrum Profeſſorem Regium tom. 3. cap. 8. de pœnitentia, ubi ſic habet: „ Etiamſi agnoſcamus Sacramentum Pœnitentiæ revera „ facere ex attritis contritos, non tamen id omnino „ indubitatum, neque ex profeſſo ab Eccleſia defini- „ tum. „ Ita communiter ſcribebant Theologi temporibus Concilii Trid. viciniores. Sed orta poſtmodum Caſuiſtarum turba, opinio de ſufficientia attritionis ex pœnarum metu conceptæ, tantum ſibi arrogavit, ut ejus Patroni contra fidem Hiſtoriæ, quam veriſimile eſt ipſos ignoraſſe, eam tanquam de fide tenendam, & à Concilio Trid. definitam, publice aſſeruerint, & contra ſentientes uti Catholicæ Doctrinæ impugnatores proſciderint, non ſine gravi Fidelium perturbatione, quam ut comprimeret Summus Pontifex Alex. VII. Decretum edidit die 5. Maji anno 1667. in quo prohibet ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Apoſtolicæ Sedi reſervatæ, ne qui quocunque gradu & dignitate etiam Epiſcopali fulgeant, „ audeant alicujus cenſuræ

„ Theologicæ, alteriuſve injuriæ aut contumeliæ noxa
„ taxare alterutram ſententiam, ſive negantem neceſ-
„ ſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata attritio-
„ ne, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter
„ Scholaſticos communior videtur: ſive aſſerentem di-
„ ctæ dilectionis neceſſitate, donec ab hac ſancta Se-
„ de fuerit aliquid hac in re definitum.

Dixit Summus Pontifex priorem ſententiam ſuo tempore viſam fuiſſe communiorem propter Caſuiſtarum multitudinem, qui ea ætate contra conſtantem Antiquorum traditionem ubique hanc propoſitionem obtrudebant: „ Concilium Trid. adeo expreſſe definivit
„ attritionem, quæ non vivificet animam, quæque
„ ſupponatur ſine amore Dei eſſe, ſufficere ad abſo-
„ lutionem, ut anathema pronuntiet adverſus negan-
„ tes. „ Quam quidem propoſitionem primo perſtrinxerant 46. Theologi Pariſienſes an. 1696. & poſtmodum, ſcil. an. 1700. Clerus Gallicanus hiſce verbis:
„ Hæc propoſitio falſa eſt, temeraria, Concilio Trid.
„ contraria, & in errorem inducit.

## §. IV.

*Utrum Attritio ex metu pœnarum concepta, ſit ſufficiens diſpoſitio ad Sacramentum Pœnitentiæ.*

QUam in hacce Scholarum controverſia amplectamur partem, præſcribunt Gallicani Antiſtites, quibus nos non obtemperare nefas; oves quippe Paſtores audiunt & ſequuntur: ſic autem loquuntur Paſtores noſtri in generalibus comitiis anno 1700. ubi de dilectione Dei in Pœnitentiæ Sacramento requiſita;
„ Ne quis putet in utroque Sacramento (*Baptiſmi &*
„ *Pœnitentiæ*) ſecurum ſe eſſe, ſi præter fidei & ſpei
„ actus non incipiat diligere Deum, tanquam omnis
„ juſtitiæ fontem. *Et nonnullis interjectis pergunt*, pla-
„ cet etiam caveri a Sacramenti Pœnitentiæ admini-
„ ſtris, nec in hoc Pœnitentiæ Sacramento aliiſque
„ Sacramentis conferendis ſequantur opinionem proba-
„ bilem, relicta tutiore, neve pœnitentes ipſorum

„ fidei

„ fidei animam ſuam committentes admonere ceſſent;
„ ut in pœnitendo inchoatæ ſaltem dilectionis Dei
„ ineant viam, quæ *ſola* ſecura ſit, graviter pecca-
„ turi in hoc ſalutis diſcrimine, vel eo ſolo, quod
„ certis incerta præponant. „ Quare juxta regulam
„ hic nobis præſcriptam ad propoſitam quæſtionem

R. Opinio aſſerens attritionem ex gehennæ metu conceptam, non ſufficere in Sacramento, niſi includat initialem ſaltem caritatis amorem, *ſola ſecura eſt*, & in praxi ſequenda.

Probatur 1. argumento negativo, quia neque Chriſtus, neque Apoſtoli, neque Sancti Patres uſquam dixerunt peccatorem ſolo pœnarum metu veniam conſequi. Ergo gratis & abſque ulla auctoritate illud aſſeritur.

Nec dicant Adverſarii conſtare ex Scriptura & Traditione, peccata dimitti per Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ, quæ idcirco dicuntur Sacramenta mortuorum: unde probabiliter colligitur præter fidem, ſpem *& gehennæ timorem* non requiri caritatem ad ea rite *ſuſcipienda*; alioquin eſſent Sacramenta vivorum, ſupponerentque peccata dimiſſa, cum quilibet actus caritatis deleat peccatum. Ne inquam, hoc dicant; 1. quia ex dictis §. 2. initialis actus caritatis per ſe peccatum expellere nequit. 2. quia Chriſtus Sacramentorum auctor, Apoſtoli & Sancti Patres, qui eorum vim & efficaciam commendarunt, a pœnitentibus ad *illa* Sacramenta accedentibus eamdem pœnitentiam, quam olim Prophetæ in veteri Lege, cujus Sacramenta erant egena & vacua, exegerunt, quæ ſcilicet eſſet ex toto corde ad Dominum converſio; verbis quippe Prophetarum mox referendis, expoſuerunt Tertullianus, Sanctus Cyprianus, & alii Patres, quæ etiam in novo Teſtamento debeat eſſe peccatorum pœnitentia.

Probatur 2. poſitive ex Scriptura veteris Teſtamenti Iſaiæ 45. v. 21. *Convertimini ad me & ſalvi eritis*. Ezechielis 18. verſ. 30. & 31. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas . . . . . & facite*

*vobis cor novum & ſpiritum novum.* Joelis 2. v. 12. & 13. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio, & in fletu, & in planctu, & ſcindite corda veſtra.* Atqui timor gehennæ 1. corda non convertit, ex S. Auguſt. lib. de natura & gratia cap. 57. ubi ſcribit, *ſub lege eſt, qui timore ſupplicii, quod lex minatur, non amore juſtitiæ ſe ſentit abſtinere ab opere peccati, nondum liber, nec alienus a voluntate peccandi.* Similia habet S. Bernardus ep. 11. de diligendo Deo nu. 3. „ Eſt qui confitetur Domino quoniam potens
„ eſt, & eſt qui confitetur Domino, quoniam ſibi bo-
„ nus eſt; & item qui confitetur quoniam ſimpliciter
„ bonus eſt. Primus ſervus eſt, & timet ſibi, ſecundus
„ mercenarius eſt, & cupit ſibi: tertius filius eſt, & defert
„ Patri. Itaque qui timet, & qui cupit, uterque pro ſe
„ agunt. Quamobrem puto de illa dictum, *lex Domini*
„ *immaculata convertens animas*, quod ſcil. illa ſola ſit,
„ quæ ab amore ſui & mundi avertere poſſit animum,
„ & in Deum dirigere. Nec timor quippe, nec amor
„ privatus convertit animam. Mutant interdum vul-
„ tum vel actum, affectum nunquam. Facit quidem
„ etiam ſervus nonnumquam opus Dei: ſed quia non
„ ſponte, in ſua adhuc duritia permanere convincitur.
„ Facit & mercenarius, ſed quia non gratis, propria
„ trahi cupiditate cognoſcitur... ſit itaque ſervo ſua
„ lex timor ipſe, quo conſtringitur. Sit mercenario
„ ſua cupiditas, qua & ipſe arctatur... ſed harum nul-
„ la aut ſine macula eſt, aut animas convertere po-
„ teſt. Caritas vero convertit animas quas facit & vo-
„ luntarias, „ S. etiam Thomas 1. 2. q. 19. art. 6. de timore ſic habet: *Timor ſervilis ex amore ſui cauſſatur; qui eſt timor pœnæ, quæ eſt detrimentum proprii boni;* Ergo per timorem gehennæ peccator non convertitur ad Dominum; tanquam ad terminum *ad quem*, tendit converſio, ut loquitur S. Thomas, cum in ſe ipſo remaneat, tanquam in termino *a quo*, proprio commodo conſulens. 2. neque etiam timor gehennæ cor novum & ſpiritum novum tribuit, ut qui pertineat ad legem veterem, & ſervos facit, juxta illud

Rom. 8.

Rom. 8. „ Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum
„ in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filio-
„ rum, *qui ſane eſt amor caritatis. Unde S. Aug. lib.*
„ *contra Adimantum c.* 17. Breviſſima, *inquit*, & aper-
„ tiſſima differentia duorum Teſtamentorum, timor &
„ amor. Illud ad hominem veterem, hoc ad novum
„ pertinet. *Et S. Th.* 1. 2. *q.* 107. *a.* 1. *ad* 2. Omnes
„ differentiæ, *inquit*, quæ aſſignantur inter legem no-
„ vam & veterem, accipiuntur ſecundum perfectum
„ & imperfectum; præcepta enim legis cujuslibet dan-
„ tur de actibus virtutum. Ad operanda autem vir-
„ tutum opera aliter inclinantur imperfecti ex ali-
„ qua cauſſa extrinſeca, puta ex comminatione pœna-
„ rum, & ideo lex vetus, quæ dabatur imperfectis,
„ dicebatur lex timoris, in quantum inducebat ad ob-
„ ſervationem præceptorum per comminationem quarun-
„ dam pœnarum .... & propter hoc etiam lex vetus
„ dicitur cohibere manum, non animum, quia qui ti-
„ more pœnæ ab aliquo peccato abſtinet, non ſimpli-
„ citer ejus voluntas a peccato recedit, ſicut recedit vo-
„ luntas ejus, qui amore juſtitiæ abſtinet a peccato,
„ & propter hoc lex nova, quæ eſt lex amoris, dicitur
„ animum cohibere. „ Porro lex vetus, utpote timo-
„ ris, juſtitiam non contulit, ex Apoſtolo, Gal. 2.
„ v. 16. *ex operibus legis non juſtificabitur omnis caro.*
Et Hebr. 7. v. 18. & 19. *Reprobatio quidem fit præce-
dentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilita-
tem, nihil enim ad perfectum adduxit lex.*

Non minus luculenta novum Teſtamentum ſuppetit
teſtimonia pro neceſſitate amoris Dei ſaltem initialis in
attritione; Chriſtus enim Joan. 14. v. 21. ait: *Qui ....
diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum.* Et
v. 23. *ſi quis diligit me .... ad eum veniemus, & manſio-
nem apud eum faciemus.* En conditio, ſine qua Pater
& Filius ad peccatorem non venient, nempe ſi diligat.
Quis vero Apoſtolorum aut SS. Patrum, aut veterum
Theologorum locum illum cum conditione disjunctiva
intellexit, ſi diligat, vel ſi minime diligens, Sacramen-
tum percipiat, ad eum venient Pater & Filius? 1. Joan.
3. v. 14. *Qui non diligit, manet in morte.* 1. Cor. 16.

v. 22. *Si quis non amat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſit anathema.* Quomodo ergo abſolvendus, cui anathema dicendum?

Vis hujuſce argumenti melius percipietur, & magis Lectorem afficiet propoſito exemplo pœnitentis, qui dolet quod proximum injuſte læſerit, ſed ſimul candide fatetur ſe nondum poſſe adduci ut illum diligat. Deteſtor, inquit, hancce meam agendi rationem, utpote viro probo indignam, firmiterque propono me nunquam illi injuriam illaturum; ſed quod amore benevolentiæ & amicitiæ illum diligam, ſupra me eſt, nec ſentio me erga illum ita eſſe affectum. Porro ſi omnium judicio peccator ita diſpoſitus non debet abſolvi eo prætextu, quod per Sacramentum ex attrito futurus ſit contritus, quanto minus qui timore gehennæ concuſſus, hoc eſt; amore proprii commodi deteſtatur omnem Dei offenſam, cum ſpe veniæ dolet ſe peccaſſe, proponitque ſe deinceps non peccaturum: ſed confitetur cor ſuum nullatenus moveri infinita Dei bonitate, necdum Creatorem ſuum poſſe diligere amore amicitiæ?

Probatur 3. ex Patribus. S. Chryſoſtomus hom. 4. in 2. ad Corinth. ſic loquitur: „ Quod peccaveris, ingemiſce, non quod pœnas daturus ſis (nihil enim „ eſt hoc) ſed quod Deum tam benignum, tamque te „ amantem offenderis.

S. Auguſt. ep. 145. alias 144. „ Ille timor pœnæ, „ *inquit*, tormentum habet, & non eſt in caritate. „ Tantum porro quiſque peccatum odit, quantum juſti„ tiam diligit. *Lib.* 2. *contra adverſarium legis. c.* 7. „ Deſiderium peccandi non extinguitur, niſi contrario „ deſiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem ope„ ratur, non per jubentem litteram, timore pœnæ, ſed „ per juvantem ſpiritum, dilectione juſtitiæ. *Serm.* 169. „ *alias* 15. *de verbis Apoſtoli, c.* 6. Quiſquis fecerit quod „ lex jubet, non amando juſtitiam, ſed timendo pœnam, „ facit quidem ſecundum juſtitiam, quæ ex lege eſt, ho„ mo ſine querela, non furatur, non adulterat... non „ concupiſcit rem proximi ſui: poteſt hoc, poteſt fortaſſis: „ unde? timore pœnæ. Quamquam qui timore pœnæ non

„ con-

„ concupiſcit, puto quia concupiſcit (*nimirum timor* „ *cupiditatem comprimit, ne in actum erumpat, ſed* „ *eam non tollit*). Terrore ingenti armorum atque „ telorum etiam Leo revocatur a præda, & tamen Leo „ venit, Leo redit: prædam non rapuit, non mali„ tiam poſuit. Si talis es, adhuc juſtitia eſt, qua ju„ ſtitia tibi conſulis ne torquearis. Quid magnum eſt „ pœnam timere? Quis eam non timet? Quis ſcelera„ tus, quis nefarius? Sed hoc intereſt inter timorem „ tuum, timoremque latronis: quod latro timet leges „ hominum, & ideo facit latrocinium, quia ſperat ſe „ fallere leges hominum: tu autem leges ejus times, „ quem fallere non potes. Nam ſi fallere poſſes, quid „ non feciſſes? Ergo & concupiſcentiam tuam non amor „ tollit, ſed timor premit. At ovile venit lupus; la„ tratu canum, & clamore paſtorum ab ovili reverſus „ eſt lupus: ipſe tamen ſemper eſt lupus. In ovem „ vertatur. Facit enim & hoc Dominus, ſed ipſa eſt „ *juſtitia ejus*, non ſua. *Enarr. in Pſ.* 77. Ex corde „ nullo modo fieri poteſt, quod formidine ſit pœnæ, „ non dilectione juſtitiæ. *Et in ſerm. de tempore* 7. „ *nunc in appendice* 117. Pœnitentiam certam non fa„ cit, niſi odium peccati, & amor Dei.

S. Chryſologus ſerm. 94. *Abſolvi vis? ama. Caritas operit multitudinem peccatorum*.

S. Leo ſerm. 7. de jejunio ſeptimi menſis de dilectione Dei & proximi, ſic loquitur: „ Tanta eſt „ ſub hujus geminæ caritatis edicto utriuſque copu„ la Teſtamenti, ut ſine iſtarum connexione virtu„ tum, nec lex quenquam inveniatur juſtificaſſe, nec „ gratia.

S. Gregorius lib. 12. Mor. cap. 22. accipiens in ſenſu tropologico quod ſcribitur 4. Reg. cap. 4. de mortuo puero, quem Giezi cum baculo Eliſæi Prophetæ ſuſcitare non potuit, ſic ſcribit: *Is quem terroris virga ſuſcitare non potuit, per amoris ſpiritum puer ad vitam rediit*.

Reſpondent Patroni oppoſitæ ſententiæ ex ejuſmodi Scripturæ & Patrum textibus, colligi duntaxat neceſſarium eſſe ad veniam peccatorum in Sacramento ob-

obtinendam; amorem Dei generatim ſumptum, ſed non definiri an amor ille debeat eſſe caritatis, aut ſpei & concupiſcentiæ. Quin nonnulli eorum laudata Cleri Gallicani verba ad amorem ſpei reſtrignere conantur.

Contra 1. ex laudatis textibus timor pœnæ non ſufficit ad remiſſionem peccatorum: ergo neque amor ſpei & concupiſcentiæ: in timore quippe mali neceſſario intelligitur amor & concupiſcentia boni oppoſiti, nec quiſquam timeret amittere quod poſſidere non concupiſceret: majus ergo non eſt Deum concupiſcere ut ultimum finem, quam timere ne nos reprobet.

Contra 2. ſi laudati textus æque de amore concupiſcentiæ ac caritatis poſſunt intelligi, ex nullo Scripturæ textu, nequidem ex iſto: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, Matth. cap. 22. neceſſitas caritatis colligitur, cum in adverſariorum mente Deum ex toto corde diligamus, & ad illum convertamur æque amore ſpei & caritatis.

Contra 3. meridiana luce clarior eſt laudata Cleri Gallicani declaratio; namque 1. conceptis verbis diſtinguit amorem caritatis ab amore ſpei: *Ne quis putet*, inquiunt Antiſtites, *in utroque Sacramento ſecurum ſe eſſe, ſi præter fidei & ſpei actus non incipiat diligere Deum*. 2. Cavent, ne Presbyteri in Sacramento Pœnitentiæ conferendo, conſequantur opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; declarant inſuper opinionem, quæ in attritione requirit inchoatam ſaltem Dei dilectionem, ſolam eſſe ſecuram. Hanc igitur opinionem probabilem & ſecuram opponunt alteri opinioni probabili quidem, ſed minime tutæ. Quæro autem quæ ſit illa de attritione opinio probabili in eorum mente. An opinio de attritione naturali? at illam damnant, ut hæreticam; an attritio ex gehennæ metu ſine ulla Dei dilectione, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu? at illam declarant temerariam, & ſcandaloſam, pernicioſam, & inducentem in hæreſim. Reſtat ergo, ut ſolam opinionem de attritione ex metu gehennæ, & ex amore ſpei concepta,

agno-

agnoſcant probabilem, ſed minime ſecuram. Solam ergo ſecuram cognoſcunt, quæ requirit in attritione inchoatum caritatis amorem. Enimvero quis credat eos voluiſſe attritionem, quæ includit inchoatum caritatis amorem, non eſſe ſecuram, illam vero quæ concipitur ex amore concupiſcentiæ tantum, ſolam eſſe tutam, & in praxi ſequendam? 3. Docent non ſatis adimpleri poſſe utrique Sacramento neceſſarium vitæ novæ inchoandæ propoſitum, ſi pœnitens primi, ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat: *Nec ſit ſaltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum divina opitulante gratia, ſeſe excitet ac provocet*. Quomodo vero præparatus erit animus ad exequendum primum mandatum, niſi illud diligat? neque enim latro cenſetur diſpoſitus ad exequendum quod audit præceptum, *non furaberis*, niſi illud diligat: non diliget autem, quandiu juſtitiam non amaverit. Ergo a pari ut quis ſit paratus ad exequendum primum & maximum mandatum, diligat illud neceſſe eſt, ſed illud non diliget, niſi Deum ſimul diligat; repugnat enim eum amare præceptum diligendi Deum & proximum amore benevolentiæ, ſeu amicitiæ, qui nec Deum, nec proximum in ſe ſpectatos adhuc diligit. Sed de hoc argumento iterum. Denique ſi præjudicata adverſariorum opinio tenebras offundit laudatæ declarationi, alioquin per ſe evidenti, adeant illius auctores: adhuc ſupereſt magno Eccleſiæ bono e duobus ſacri illius cætus Præſidibus alter, ſcil. Eminentiſſimus Cardinalis *de Noailles*, Archiepiſcopus Pariſienſis, ex cujus ore didicimus eam fuiſſe Cleri Gallicani ſententiam, quam hic exponimus. Id ipſum nobis, dum viveret, teſtificatus eſt Illuſtriſſimus Carolus Mauritius *Le Tellier*, Archiepiſcopus & Dux Rhemenſis, qui una cum laudato Eminentiſs. Cardinali Comitiis præfuit.

Probatur 4. ex Theologis, qui uſque ad XVII. ſæculum floruerunt.

S. Thomas lib. 4. contra gentes cap. 72. „ Mens noſtra, *inquit*, debite ad Deum converti non poteſt ſine „ caritate, caritas autem ſine gratia haberi non poteſt,

„ 3. *parti*.

„ 3. *part. quæſt.* 85. *art.* 5. *Recenſet actus; quibus peccator diſponitur ad juſtificationem. Primus actus eſt*, „ motus fidei. *Secundus*, motus timoris ſervilis. *Tertius eſt*, motus ſpei, quo quis ſpe veniæ conſequendæ aſſumit propoſitum emendandi. *Quartus eſt*, motus caritatis, quo alicui peccatum diſplicet ſecundum ſeipſum, & non jam propter ſupplicia. *Et art.* 3. *ad quartum*, pœnitentia eſt cum fide Paſſionis „ Chriſti, per quam juſtificamur a peccato, & cum „ ſpe veniæ; & cum odio vitiorum, quod pertinet „ ad caritatem.

S. Bonaventura in 4. diſt. 17. quæſt. 4. ad 4. „ *Ad* „ illud, *inquit*, quod objicitur de attritione, dicendum quod nemo recipit effectum, niſi caritatem „ habeat, ſaltem in principio confeſſionis, vel in „ medio, vel in fine.

S. Bernardinus Senenſis ſerm. in feria 3. poſt Dominicam 1. Quadrageſimæ: *Qui conteritur*, inquit, *principaliter propter timorem inferni, & non propter amorem Dei, non eſt in ſtatu ſalutis, quia non dolet amore Dei, ſed amore ſui.*

S. Antoninus 4. part. tit. 14. cap. 5. „ Quia, *inquit*, „ timor ſervilis non eſt in caritate, ideo non ſufficit ad ſalutem; & ideo pœnitentes, præcipue in „ gravibus infirmitatibus, oportet admonere, ne ad „ pœnitendum & confitendum propter hujuſmodi principaliter moveantur: nam inutilis eſſet ſibi talis pœnitentia.

Ceteros Theologos longùm eſſet dinumerare præ eorum multitudine. Alii, quos magno numero appellavimus, requirunt contritionem perfectam: alii de quibus contendunt attritionem non diſtingui a contritione perfecta niſi accidentaliter, ſicut calorem remiſſum a calore intenſo, adeo ut contritio includat perfectum caritatis motum, attritio vero imperfectum, & hanc ſententiam Cardinalis Pallavicinus ſupra laudatus refert communiter obtinuiſſe in Concilio Tridentino. Quin ipſimet parentes & primi Patroni oppoſitæ ſententiæ, Sotum intelligo, Canum, Vegam, Suarem, Vaſqueſius, & alios ſupra lau-

laudatos, pagina 150. fatentur ſuam ſententiam eſſe novam, nec in praxi tutam. Hinc Sanctus Carolus Borromæus in Inſtructionibus de Sacramento Pœnitentiæ, monet Confeſſarium: „ Antequam pœnitentiam „ imponat, & abſolutionem tribuat pœnitenti, vide„ bit an propter Deum veram peccatorum ſuorum con„ tritionem habeat ... ſi vero talem contritionem il„ lum non habere intellexerit, illius deſiderium ac„ cendere conabitur, hæc admonens, propter Deum „ ipſum uſque adeo, quantum poteſt, eum peccata „ dolere oportere, &c.

Laudatis Theologis adjungere liceat Sanctum Franciſcum Saleſium, qui libro 2. de amore Dei, poſtquam multis probavit eum, qui ſola ſpe Deum ut ſummam ſuam beatitudinem concupiſcit, amore ſui & proprii commodi cupiditate accendi, ſic refert cap. 19. *La repentance, qui ne rejette pas l'amour de Dieu, quoiqu' elle ſoit encore ſans lui, eſt une bonne & deſirable repentance, mais imparfaite, & qui ne peut nous donner le ſalut juſqu' à ce qu' elle ait atteint à l' amour, & qu' elle ſe ſoit melèe avec lui: de ſorte que comme le grand Apôtre a dit que s' il donnoit ſon corps à brûler, & tous ſes biens aux pauvres ſans avoir la charitè, cela lui ſeroit inutilè. Auſſi pouvons nous dire en veritè, que quand nôtre penitence ſeroit ſi grande, que ſa douleur fit fondre nos yeux en larmes, & fendre nos cœurs de regret; ſi nous n' avons le ſaint amour de Dieu, tout cela ne nous ſerviroit de rien pour la vie èternelle.*

Probatur 5. nonnullis rationibus.

Prima. Qui mandata Dei in primiſque primum ac maximum non diligit, is certe diſpoſitus non eſt ad effectum Sacramenti, nec debet abſolvi; atqui mandata Dei non poteſt diligere abſque initiali caritatis amore: Ergo ſine initiali caritatis amore, diſpoſitus non eſt ad effectum Sacramenti, nec proinde debet abſolvi.

Majorem, ut opinor, non negabunt oppoſitæ ſententiæ Patroni: nullum enim ex iis hactenus repegi in examine a Synodo Tridentina præſcripto ad textan-

tandam Confeſſariorum peritiam, qui ita admitteret ſufficientiam attritionis ex pœnarum metu conceptæ, ut aſſereret abſolvendum pœnitentem hactenus ebrioſum, impudicum, proximo infenſum, qui candide fateretur ſe nullatenus amare ſobrietatem, caſtitatem, caritatem in proximum; ſibique videri jugum grave præcepta quæ de illis virtutibus data ſunt: fixum tamen eſſe in animo ſe deinceps talia crimina non perpetraturum, cum alioquin æternam damnationem, quam ſumme abhorret, vitare nequeat.

Enimvero pœnitens dici non debet, qui non depoſuit perverſam voluntatem: atqui perverſa eſt illa voluntas & male affecta, quæ non amat juſta, honeſta, & debita; ſicut enim bona voluntas aliud non eſt, quam voluntaria propenſio in ea, quæ ſunt rectæ rationi conſentanea, ita mala voluntas intelligi debet, quæ in ea quæ fides & recta ratio præſcribunt, proprio pondere non fertur, ſed impellatur neceſſe eſt vel metu pœnarum, vel ſpe remunerationis. Bonus quidem eſt ille timor, honeſtus quoque & laudabilis ille concupiſcentiæ amor, ut probavimus Tract. de Spe: ſed malum eſt & ſanandum illud voluntatis faſtidium, utpote animi ægritudo. Quapropter Tridentini Patres ex Pallavicino ſupra laudato cenſuerunt pœnitentes ſatis ad Baptiſmum non diſponi per actus fidei, timoris judiciorum Dei, ſpei in ejus miſericordia, & per odium peccati: ſed in Decreto iſta inſeruere verba: *incipiunt Deum diligere tanquam omnis juſtitiæ fontem*, quam ſingularem loquendi rationem operæ pretium eſt ponderare, uti a Spiritu Sancto inſpiratam.

Patres itaque Deum diligendum proponunt initiandis ſive pœnitentibus, non præciſe, ut miſericordem & pronum ad parcendum, neque ut omnipotentem ad ſananda animæ vulnera, neque ut bonorum omnium, ac præſertim æternæ felicitatis auctorem: ſic enim eum diligit quilibet fidelis etiam nequiſſimus; vult enim eſſe beatus & fide Catholica inſtructus, aliam Beatitudinem poſt mortem non exoptat, quam Dei poſſeſſionem. Cum ergo ejuſmodi ſpei amor per ſe

ſolum

ſolum perverſam voluntatem non corrigat, Tridentini Patres a pœnitentibus exigunt, ut ante Baptiſmum Deum diligere incipiant, tanquam omnis juſtitiæ fontem; qui enim Deum ſic diligit, proculdubio ejus quoque mandata, & omnem, quam præcipiunt, juſtitiam diligat neceſſe eſt, ſicut eo præciſe quis expetit lumen, quo noctis pertæſus expetit Solis ortum, tanquam omnis luminis principium.

Ex hac explicatione probata manet argumenti noſtri minor propoſitio, nempe mandata Dei, in primiſque primum ac maximum non poſſe diligi abſque initiali caritatis amore; quia tota ratio amandi præceptum eſt res ipſa quæ præcipitur; repugnat quippe eum v. gr. delectabiliter audire: *Diliges proximum ſicut teipſum*, qui erga proximum non eſt bene affectus nec benevolus: atqui mandata Dei ſunt de omnibus actibus virtutum: ergo qui ea diligit, hoc ipſo intelligitur diligere omnem, quam præcipiunt, virtutem & juſtitiam. Porro ejuſmodi dilectio caritas eſt, ex ſanctis *Auguſtino* & Thoma ſupra laudatis.

*Reſpond.* Adverſarii ex hoc argumento evinci duntaxat inſufficientiam timoris gehennæ, non vero amoris concupiſcentiæ in beatitudinem; experientia enim conſtat homines ex efficaci finis deſiderio incitati ad amanda, & cum delectatione amplectenda, quæ ad illum aſſequendum conducunt. Annon artifex v. gr. & mercenarius delectabiliter & cum amore neceſſarias perficiunt operas ad captandum lucrum, quod ut finem intendunt? Ergo a fortiori, cum ad vitam æternam non pateat ingreſſus, niſi per mandata, quiſquis illam ut ultimum finem ex ſpe ardenter concupiſcit, mandata quoque ex eodem affectu neceſſitate conſequentiæ amat & deſiderat.

Contra; ex S. Auguſtino in aliis Tractatibus ſæpius laudato: *Quod amatur propter aliud, non illud amatur, ſed aliud propter quod amatur.* Quamvis æger medicinam quantumcumque amaram deſideret, & magno pretio ſibi comparet; inde tamen conſtat illam non amare, ſed ſolam ſanitatem, quod ſæpe conque-

ratur.

ratur de Medico quaſi plura, quam neceſſe ſit, remedia præſcribat, & ubi obtenta, vel diſperata eſt ſalus, omnem medicinam averſetur, ac prorſus abjiciat. Eodem plane modo ſe habent, qui mandata Dei ſervare proponunt ex ſolo vel pœnarum metu, vel æternæ felicitatis deſiderio; timent ne Confeſſarius extra fines mandati excurrat, & nonnulla, licet proficua, abſolute tamen non neceſſaria imponat, atque ea de re aliquando cum illo diſceptant, ac auſteriorem pronuntiare non verentur. Ex quibus conficitur pœnitentes ſic affectos non amare mandata propter ſe, atque adeo proprie juſtitiam non amare: *Quod enim non propter ſe amatur, non amatur*; inquit S. Auguſtinus lib. 1. Soliloquiorum.

Ut autem amplius pateat quam inordinata & perverſa ſit animi illa diſpoſitio, conſulenda ſunt dicta Tract. de Actibus humanis pag. 34. 35. & pag. 69. 70. & ſequentibus, ubi fuſe demonſtravimus mandata & juſtitiam, quam præcipiunt, non eſſe pura media, quibus uti liceat ſicut moleſtis Medicorum præceptis, ex neceſſitate finis dumtaxat expetendis, ſed habere rationem finis ſimul & medii: medii quidem, quia ad vitam æternam adipiſcendam inſerviunt: finis etiam; quia ſunt proprium creaturæ rationalis bonum, eam per ſe perficiunt, & eo nos feliciores reddunt, quo plenius diliguntur, juxta illud Matth. 5. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur*; nimirum perfecta Dei poſſeſſione, quæ nihil eſt aliud quam plena veritatis, ſapientiæ, caritatis, & omnis juſtitiæ fruitio: quid eſt enim Deus, niſi ipſa veritas, ſapientia, caritas & omnis juſtitia? Ergo mandata Dei & juſtitia, quam præcipiunt, non ſunt pura media ex ſe gravia, injucunda, & aliquando, fine ſcilicet obtento, abjicienda, ſicut Medici præcepta & remedia; ſed habent rationem finis, ac proinde ſunt propter ſe deſiderabilia ſuper aurum, & lapidem pretioſum, ac per ſe dulciora ſuper mel & favum, inquit Regius Pſaltes.

Ergo voluntas, quæ virtutem faſtidit, eſt male affecta,

cta, & minus diſpoſita ad fructum Sacramenti percipiendum, novamque vitam inchoandam, juxta Concilii doctrinam. Enimvero niſi præoccupata ſit juſtitiæ delectationibus, quomodo reſiſtet carnis illecebris, mundi terroribus & ſuavitatibus, ſi nullus ſit in ea affectus ejuſmodi tentationibus repugnans? Intenſus, inquies, ſpei & beatitudinis amor illas propulſabit: atqui graves tentationes mentem perturbant, & ultimi finis cogitationem avocant: *Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum ſine malitia.* Sap. 4. v. 12. unde voluntas, niſi juſtitiæ illecebris fuerit delinita, præceps tanquam avis proſpecta eſca, in peccati laqueum inducitur. Centies illud mihi iterandum fuit, benemultis mirantibus, quomodo tam temere & inconſulto tentationibus in peccatum laberentur, cum obfirmato adeo animo recte & pie vivere decreviſſent, nimirum fortis ut mors dilectio cordis non dominatur, domum vacantem invenit Satanas facileque diſpellit memoriam æternæ damnationis & felicitatis, quæ poſſet ei obſiſtere: quin etiamſi ſit præſentiſſima, novit illam eludere, objiciendo, ſcilicet, futurum ſpatium pœnitendi, & promiſſam pœnitentibus veniam, & ita ſpem ſalutis æternæ, & timorem gehennæ conciliat cum momentaneo peccato. Sed exitialem illam compoſitionem horret vera juſtitiæ dilectio, incenditurque, nedum extinguatur hujuſmodi tentationibus. Ergo ut efficax ſit in pœnitentibus propoſitum non peccandi præter timorem gehennæ & amorem ſpei, requiritur initialis amor & inchoata caritas, per quam mandata dulceſcunt, & ſuavis efficitur cultus juſtitiæ, ut propter ſe appetatur.

Altera ratio ſuadet hancce initialis amoris neceſſitatem, ſcilicet ad jungendam cum aliquo amicitiam, præire debet amor benevolentiæ, juxta vulgare axioma, *ſi vis amari, ama*, hoc eſt, incipe amare ſimili amore, quo amari deſideras; amicitia quippe eſt amor reciprocus: amori autem benevolentiæ non reſpondet amor concupiſcentiæ, diſpares ſunt ac diſſimiles

miles duo illi amores: amore enim benevolentiæ quis bene vult dilecto, ac de ejus bono delectatur; amore vero concupiſcentiæ cupit ſibi, & proprium dumtaxat commodum intendit. Nihil hic reciprocum, nihil ſimile amori privato offertur; ideoque nullus amicitiam inſtituet cum eo, quem certo novit ſuis tantum rebus conſulere, & omnia erga ipſum obſequia, ad ſuum privatum referre commodum: atqui Sacramentum pœnitentiæ inſtitutum eſt ad reſtituendam cum Deo læſam amicitiam, per abſolutionem caritas, quæ ex dictis eſt vera amicitia, diffunditur in cordibus pœnitentium. Ergo pœnitentes ad illud ſe diſponere debent per initialem caritatis amorem.

Reſpondent Adverſarii ex noſtro diſcurſu, colligi quidem amorem caritatis eſſe diſpoſitionem proximam ad nectendam cum Deo amicitiam, ſed in Sacramento ſatis eſſe, ſi pœnitens ſit remote diſpoſitus, alioquin fruſtra inſtitutum videtur Sacramentum, niſi ſuppleat ultimum diſpoſitionis gradum, e quo forma ſeu effectus divelli nequit.

Contra, ſolum perfectæ caritatis amor ultimo diſponit ad inſtituendam cum Deo amicitiam: non agitur autem hic de perfecto illo amore, ſed de initiali & inchoato, qui reſpondeat benevolentiæ, qua Deus prævenit & allicit peccatorem, ut in amicitiam ſuam redeat. Atqui amor ſpei, utpote privato commodo amantis unice conſulens, nullatenus reſpondet Dei benevolentiæ: ergo non eſt ſufficiens diſpoſitio etiam cum Sacramento ad reſtituendam cum Deo amicitiam.

Tertia ratio. Qui lethaliter peccat, procul dubio violat Dei amicitiam, ac in primum & maximum mandatum offendit. Quod ſi longo tempore in peccati ſordibus volutatus eſt, ut contingit peccantibus ex habitu, qui etiam ſacrilegis confeſſionibus non raro ſuis peccatis cumulum addidere, is ſane præceptum caritatis ſæpe ſæpius tranſgreſſus eſt, cum ex dictis Tract. de Caritate præceptum illud ſit ſpeciale, obligetque ad eliciendos identidem divini amoris actus, quos omiſit inveteratus ille peccator. Si igitur ultionis

nis cupidus ; priuſquam abſolvatur, debet odium deponere, & amorem concipere : ſi ebrioſus, libidinoſus, & rei alienæ detentor, non cenſentur ad Sacramentum diſpoſiti per timorem gehennæ & concupiſcentiam æternæ beatitudinis, niſi pravos habitus per actus temperantiæ & juſtitiæ depellere conati fuerint; & ut in iis virtutum actibus exerceant ſeſe ( niſi Confeſſarium prævenerint ) differtur abſolutio; qua ratione nullam curam gerent primi ac maximi mandati, quod toties ac tandiu tranſgreſſi ſunt? Cur Confeſſario ſatis fuerit inquirere, num ex quo converſionem meditantur, temperate vixerint, illatum proximo damnum repararint, cum ipſo reconciliati ſint, cumque diligere incipiant, nulla mentione facta dilectionis Dei, licet ejus præceptum, utpote longo tempore neglectum, actu eos urgeat? ſi cum recentiore quodam reſpondere pudet, quod ejuſmodi dilectio obſtet, quominus effectus Sacramenti ſequatur: *Quemadmodum*, inquit ille, *abſurde certe faceret Medicus, qui ægroto præciperet, ut non ſuſciperet medicamentum, niſi prius conatus eſſet abſque medicamento morbum depellere*; ex abſurda tamen illa ſententia videntur agere, qui inter diſpoſitiones percipiendo pœnitentiæ Sacramento conſentaneas initialem Dei amorem recenſere cavent, quamvis primum locum obtinere debeat, ſicque tutiſſima via ad percipiendum Sacramenti fructum, ut mox patebit.

Quarta igitur ratio petitur ex communi SS. Patrum, & Eccleſiæ doctrina, quam latius expoſuimus Tractatu de Conſcientia nempe graviter peccare eum, qui in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus certis incerta præponit : *In his rebus*, inquit Sanctus Bernardus, ſerm. de voluntate noſtra ſubjicienda divinæ, *in quibus nihil certi poſſumus invenire, nihil certum voluntas noſtra definiat*. Et cap. *Juvenis*, de ſponſalibus, *in his quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus*. Generale quoque Concilium Viennenſe cap. *Exivi*, de verborum ſignificatione, ſic ſtatuit : *in his quæ ſalutem animæ reſpiciunt*

*ciunt ad vitandos graves remorſus conſcientiæ; pars ſecurior eſt tenenda.*

Addit Clerus Gallicanus anno 1700. *Neque id conſilii, ſed præcepti loco habeamus.* Denique Innocentius XI. an. 1679. Et Clerus Gallicanus anno 1700. damnarunt hancce quorundam Modernorum propoſitionem: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* Atqui ex omnibus opinionibus circa ſufficientiam attritionis, ſola, quam hic propugnamus, in praxi eſt tuta: ergo ſola practice eſt tenenda.

Minor probatur 1. ex Theologis, qui oppoſitam opinionem in Scholas invexerunt, Sotum intelligo, Vegam, Canum, & qui eos proxime ſecuti ſunt, ut Suarez, Vaſquez, Gamachæus, qui omnes uno ore pronuntiant hujuſmodi opinionem, quantumcumque ipſis videretur probabilior, non eſſe tamen in praxi ſecuram; *In hoc caſu,* inquit Vaſquez in 1. 2. q. 19. art. 9. diſp. 63. *exiſtimo neminem ſatisfacere huic obligationi caritatis, ſi ſequatur opinionem probabilem, immo etiam probabiliorem minus tutam, cum poteſt tutam eligere.*

Probatur 2. ex Decreto Alexandri VII. ſupra laudato, quo Summus Pontifex prohibet ſub pœna excommunicationis ſententiæ latæ, ne quis alterutram ex oppoſitis opinionibus circa ſufficientiam attritionis cenſura Eccleſiaſtica, ſive Theologica perſtringat. Unde ſic conficitur argumentum: ex duabus ſententiis contradictorie oppoſitis neceſſario una eſt vera, altera falſa: ergo cum liberum relinquat Summus Pontifex utramque in Scholis propugnare uti probabilem, incertum plane eſt utra ex iis ſit vera aut falſa, an negans inchoatum caritatis amorem in attritione eſſe neceſſarium, an vero affirmans? ac proinde quandiu manebit illud dubium, nec judicium ſuum Sedes Apoſtolica protulerit, inquirendum eſt utra ex duabus illis opinionibus probabilibus ſecuta ſit in praxi.

Atqui prima negans practice teneri non poteſt abſque æternæ damnationis periculo; poteſt enim eſſe falſa

falſa, & quidem probabiliter, cum oppoſita ſit probabilis: affirmans vero licet poſſit eſſe falſa, cum pugnet contra alteram probabilem, nulli tamen periculo exponit; certum quippe eſt & indubitatum eum, qui cum initiali caritatis amore ad Sacramentum accedit, veniam peccatorum accipere, cum contra id non conſtet de eo, qui accedit ſine inchoato illo amore.

At, inquies, opinio negans neceſſitatem hujuſce amoris, probabilior eſt affirmante.

Tranſeat, etiamſi nobis aliter videatur, quid inde? nempe, inquies, licet ſequi opinionem probabiliorem. At ſupra negabat Vaſqueſius, quando probabilior opinio non eſt in praxi tuta, & nos etiam negavimus ubi de Conſcientia. Sed & illud etiam concedamus, utpote non pertinens ad præſentem quæſtionem; inde ſolum concludi poteſt operantem ex probabiliori opinione, minime tamen ſecura, non peccare; ſed bona ejus fides non reddit Sacramentum validum in hypotheſi probabiliter vera, quod attritio ex inchoato caritatis amore concepta, ſit eſſentialis Sacramenti materia, deſitque in pœnitente; quemadmodum Euchariſtiam non conficit, qui bona fide adhibet aquam, quam exiſtimat vinum album. Ergo noſtra opinio in praxi ſola eſt tuta.

Probatur 3. eadem minor ex Clero Gallicano, qui conceptis verbis loco ſæpius laudato, docet monendos pœnitentes: *Ut in pœnitendo inchoatæ ſaltem dilectionis Dei ineant viam, quæ ſola ſecuta ſit, graviter peccaturi in hoc ſalutis diſcrimine, vel eo ſolo quod certis incerta præponant.*

Adverſarii declarationem tam clare expreſſam obſcurare nituntur, & in ſuam ſententiam detorquere; contendunt enim Galliæ Antiſtites unum velle duntaxat, nimirum ſatis non eſſe ad conſequendum Sacramentalem effectum, ut pœnitentes gehennæ metu ducantur, niſi ſimul amore ſpei Deum diligant tanquam ſuum ultimum finem.

Sed quam abſurde illud dicatur, patet vel ex ipſo contextu. Ibi quippe Paſtores noſtri declarant in Sacramentis conferendis, non eſſe ſequendam opinionem

probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; ſolam vero, quæ requirit inchoatam Dei dilectionem eſſe ſecuram. Quod autem de caritatis dilectione loquantur, ex enumeratione opinionum probabilium de valore Sacramenti evidenter colligitur. Duæ, vel ad ſummum tres circumferuntur opiniones, tanquam probabiles de valore Sacramenti. Prima aſſerit attritionem ex ſolo pœnarum metu conceptam, ſufficere ad Sacramentum. Secunda requirit inſuper dilectionem Dei ex ſpe, & amore concupiſcentiæ in beatitudinem. Tertia contendit, inchoatæ ſaltem caritatis amorem ad valorem Sacramenti eſſe neceſſarium. Has opiniones Summus Pontifex Alexander VII. probabiles ſupponere videtur eo ipſo, quo prohibet, ne ulla ex iis nota cenſoria configatur. Jam vero indicent *Adverſarii* quam ex illis opinionibus probabilius Clerus Gallicanus ſolam aſſerat ſecuram. Primam certe non indigitabunt; ſecunda enim videtur ipſis ſecura, quin & ſecurior. Quam igitur? forte ſecundam; pro illa enim decertant ac jurant. Sed ſi ſecunda opinio, quæ aſſerit ad valorem Sacramenti neceſſariam eſſe, & ſufficere attritionem ex amore ſpei conceptam, in mentem Cleri Gallicani ſola eſt ſecura, videant in quod abſurdum ſe conjiciunt: ſi enim hæc opinio ſola ſit tuta & ſecura: ergo ſecundum eundem Clerum tutum non eſt, nec ſecurum cum inchoatæ caritatis amore ad Sacramentum accedere, quo nihil abſurdius fingi poteſt, nec contumelioſius dici in Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtites. Ergo certo certius eſt Clerum Gallicanum non aliam opinionem declaraſſe ſecuram, quam quæ in attritione requirit inchoatæ ſaltem caritatis dilectionem.

Nec dicas Præſules voluiſſe dumtaxat nullam opinionem de attritione eſſe in praxi ſecuram, niſi timori gehennæ addatur inchoata Dei dilectio ex quacunque tandem virtute ſive ſpei ſive caritatis naſcatur: namque 1. conceptis verbis, *præter fidei & ſpei actus*, requiritur initialem Dei attritionem; & in argumentum aſſumunt iſta Concilii Tridentini verba: *incipiunt diligere Deum tanquam omnis juſtitiæ fontem.* Quæ verba ex Pallavicino ſupra laudato inſerta ſunt

De-

Decreto ad votum eorum, qui contendebant aliquem *caritatis* actum prærequiri ad Sacramentum. 2. In ſententia Adverſariorum, attritio non eſt ſufficiens, niſi includat perfectiorem ſpei dilectionem, quam attritio, quæ concipitur ex ſolo gehennæ metu, atqui Clerus Gallicanus præſcribit ut pœnitentes *inchoatæ ſaltem dilectionis Dei ineant viam, quæ ſola ſecura ſit:* Ergo doctrina Adverſariorum non concordat cum doctrina Cleri Gallicani; nam juxta eorum interpretationem ſatis eſt in mente Cleri Gallicani, ut attritio includat inchoatam ſpei dilectionem, quæ neceſſario includitur in attritione ex ſolo pœnarum metu concepta; nullus enim damnationem ex fide timeret, niſi beatitudinem ſupernaturalem ſaltem imperfecte & inchoate diligeret, cum timor mali non oriatur, niſi ex amore boni oppoſiti: Ergo admiſſa ejuſmodi interpretatione, Clerus Gallicanus ſtatuit attritionem ex pœnarum metu tanquam viam, quæ ſola ſecura ſit. Sed dum iis immoramur, faciem amovemus ad conſpiciendum Solem in meridie lucentem.

Quæ hucuſque diximus, non eo tendunt, ut damnemus opinionem noſtræ oppoſitam. Abſit enim, ut præveniamus Judicium Eccleſiæ, apud quam pendet lis noſtra, aut ulterius progrediamur, quam Paſtores noſtri, quibus ſatis fuit viam tutam ovibus ſuis præmonſtrare, illibata probabilitate, quæ vulgo tribuitur mox recenſitis opinionibus.

Docent ergo Adverſarii ſuam opinionem & pro ea publice decertent, ſed ea lege quam ſtatuerunt Illuſtriſſimi Præſules, nimirum probabile eſſe, aut quemadmodum ipſi volunt, probabilius amorem ſpei ſufficere ad Sacramentum, in praxi tamen doctrinam illam minime eſſe ſecuram. Sic docebant qui eam reconciliationis viam Patribus ignotam aperuere; eorum verba & ſententias ſupra laudavimus. Enim vero ſi graviter peccaret Medicus, qui ex præjudicata ſua opinione temporalem ægroti ſalutem periculo exponeret per remedia incerta, cum alii ſuggererent indubitata & præſentiſſima, quanto magis vituperandus eſt Theologus, qui ita propugnat attritionem ſine

inchoatæ caritatis amore in Sacramento ſufficere, ut ſimul non moneat Diſcipulos vel auditores ejuſmodi opinionem in praxi non eſſe tutam, ſed æternæ damnationis periculo exponere?

# CAPUT IX.

## *De Confeſſione*.

QUæ Confeſſionem ſpectant, ad quatuor capita revocabimus. 1. Dicemus de ejus notione ſeu definitione. 2. De utilitate. 3. De neceſſitate. 4. De proprietatibus, ſeu conditionibus, quarum duæ ſunt præcipuæ, nimirum integritas, & ſecreti ſigillum.

### §. I.

*De notione, ſeu definitione Confeſſionis?*

Q. 1. QUid eſt Confeſſio?

R. Eſt accuſatio facta a pœnitente peccatorum propriorum a Baptiſmo commiſſorum, ad illorum abſolutionem obtinendam a Sacerdote.

Dicitur 1. *Accuſatio*, non mera declaratio, aut narratio, multo minus excuſatio, vel oſtentatio, ut in iis contingit, qui gloriantur cum male fecerint, & malum dicunt bonum: ſed eſt humilis agnitio propriæ culpæ, propter quam dolens quis, ſeſe reum & pœna dignum confitetur, juxta illud Pſal. 32. *Dixi, confitebor adverſum me injuſtitiam meam*.

Dicitur 2. *Facta a pœnitente*, quia ex dictis vera confeſſio ex dolore procedit; cui enim non diſplicent peccata, v. g. ſuperbia, avaritia, pigritia, vulgo falſam cauſſam fingit, quod Regius Pſaltes a ſe deprecatur Pſalmus 140. *Ne declines*, inquit, *cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis*.

Dici-

Dicitur 3. *peccatorum*, non tentationum & defe-ctuum, quæ ex humana fragilitate ſine noſtra negli-gentia patimur; iſta enim non ſunt materia abſolu-tionis, ad quam Confeſſio ordinatur, ſed conſilii.

Dicitur 4. *propriorum*, non alienorum, niſi noſtra culpa patrata ſint; ſed in illa hypotheſi evadunt propria, puta ratione dati ſcandali, vel negligentiæ noſtræ erga eos præſertim, qui ſubſunt curæ noſtræ. De hujuſmodi peccatis intelligitur illud Pſal. 18. *Ab alienis parce ſervo tuo.*

Dicitur 5. *a Baptiſmo commiſſorum*. Quia peccata Baptiſmum præcedentia clavibus Eccleſiæ ſubjici nequeunt, ut ſupra diximus.

Dicitur 6. *Ad abſolutionem illorum obtinendam*; quia Sacramentum pœnitentiæ celebratur per modum judicii reconciliativi, non vindicativi: *Dixi, confi-tebor adverſum me injuſtitiam meam*, inquiebat ſupra Regius Pſaltes . . . . . *& tu remiſiſti impietatem pec-cati mei.*

Dicitur 7. *a Sacerdote*, ſcilicet tanquam Dei Vica-rio. Unde Confeſſio Sacramentalis a Patribus vulgo dicitur Deo fieri, quia ſolus Deus remittit peccata per Miniſtrum ſuum.

Q. 2. *Confeſſio eſtne actus virtutis?*

R. Affirmative, quia in Scriptura laudantur qui agnoſcunt & confitentur peccata, ut David 2. Regum 12. Publicanus Lucæ 18. Filius prodigus, Lucæ 15. vituperantur vero qui ea abſcondunt, Proverb. 28. verſ. 13. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.*

Q. 3. *Cujuſnam virtutis actus eſt Confeſſio?*

R. 1. Eſt actus pœnitentiæ, ut patet ex ejus definitione mox allata; qui enim peccatum contra ſe confitetur, illud improbat, deteſtatur, coram perſona læſa ſe dejicit, & ſatisfactionem ei exhibet: *Confeſſio ſatisfa-ctionis conſilium eſt, diſſimulatio contumaciæ*, inquit Tertullianus, cap. 8. de pœnitent. 2. Eſt etiam actus Religionis, tum quia Sacramenta ſunt cæremoniæ religioſæ, pertinentque ad Dei cultum: tum maxime,

quia confeſſio peccatorum eſt laus Dei ſpecioſa in ore peccatoris, ut obſervat Sanctus Auguſtinus in Pſalmum 94. ubi ſic habet: *Numquid & hoc non pertinet ad laudem Dei, quando confiteris peccata tua? immo vero maxime pertinet . . . . . quia cum peccata noſtra cognoſcimus, Dei gloriam commendamus.* Enimvero cum peccat quis, inſurgit adverſus Deum, mandata ejus graviora queritur ac rejicit: & cum peccatum ſuum defendit, & vanis excuſationibus prætexit, cum Deo rixatur: at ubi adverſum ſe confitetur, Dei legem honorat, juſtum confitetur ejus auctorem, illi ſe ſubjicit, & pro ipſo ſtat contra ſeipſum: *Qui confitetur peccata ſua*, inquit Sanctus Auguſtinus, Tractatu 12. in Joannem, *jam cum Deo facit. Accuſat Deus peccata tua, ſi & tu accuſas, conjungeris Deo.* Et in Pſalm. 95. expendens illa verba: *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu ejus;* ait: *Confeſſio hoſtia eſt Deo. Ergo, o gentes, ſi vultis intrare in atria ejus, nolite vacuæ intrare, tollite hoſtias. Quas hoſtias nobiſcum deportabimus? Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non ſpernit.* Et Sanctus Bernardus Epiſtola 113. *Cum mala tua confiteris, ſacrificium eſt Deo ſpiritus contribulatus.*

## §. II.

### *De utilitate Confeſſionis.*

Q. 1. E*Stne utilis Confeſſio peccatorum?*

R. Affirmant Patres Tridentini ſeſſ. 14. cap. 4. his verbis: „ Ipſa vero hujuſmodi confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri poſſet, niſi tot tantiſque commodis, & conſolationibus levaretur &c. „ Et Catechiſmus Romanus part. 2. de Confeſſione, §. 49. ſic habet: „ Conſtat, ſi Sacramentalem Confeſſionem a Chriſtiana diſciplina exemeris, plena omnia occultis & nefandis ſceleribus futura eſſe, quæ poſtea & alia etiam multo graviora, homines peccati conſuetudine de-

„ præ-

„ pravati, palam committere non verebuntur. Etenim „ confitendi verecundiæ, delinquendi cupiditati, & li„ centiæ tanquam frænos injicit, & improbitatem coer„ cet. „ Nec inficiantur Hæretici; illam enim ut utilem commendant, ſolumque ejus neceſſitatem impugnant: *Hinc ſequitur*, inquit Calvinus, lib. 3. Inſtitutionem capite 4. §. 7. *ejuſmodi confeſſionem liberam eſſe oportere, ut non ab omnibus exigatur; ſed iis tantum commendetur, qui ea ſe opus habere intelligant. Deinde ne ii ipſi, qui illa utuntur pro ſua neceſſitate, ad enumeranda omnia peccata, vel præcepta cogantur; vel arte inducantur, ſed quoad intereſſe ſua putabunt, ſolidum conſolationis fructum referant.*

Q. 2. *Quid utilitatis percipitur ex Sacramentali Confeſſione?*

R. 1. Si ſit accurata, & fiat ut oportet, annexam habet promiſſionem remiſſionis peccatorum, 1. Joann. 1. 9. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & juſtus, ut remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Unde Tertullianus, libro de Pœnitentia can. 9. & 10. „ Cum igitur provolvit hominem, „ magis revelat; cum ſquallidum facit, magis munda„ tum reddit: cum accuſat, excuſat: cum condemnat, „ abſolvit. In quantum non peperceris tibi, in tan„ tum tibi Deus, crede, parcet. Pleroſque tamen hoc „ opus ut publicationem ſui aut ſuffugere, aut de „ die in diem differre præſumo, pudoris magis me„ mores, quam ſalutis, velut illi, qui in partibus „ verecundioribus corporis contracta vexatione, con„ ſcientiam medentium vitant, & ita cum erubeſcen„ tia ſua pereunt. *Et infra*: Adeone exiſtimatio ho„ minum, & Dei conſcientia comparantur? an melius „ eſt damnatum latere, quam palam abſolvi? *Et S.* „ *Auguſt. in Pſalm. 66.* Te accuſa, illum glorifica: „ te reprehende, illum lauda, ut & ipſe veniens inve„ niat te punitorem tuum, & exhibeat tibi ſalvatorem „ tuum... quia iſta confeſſio non ad ſupplicium du„ cit, ſequitur & dicit, *lætentur & exultent gentes*; „ Si plangunt ante hominem confeſſi latrones, lætentur „ ante Deum confeſſi fideles. Si homo judicet, exigit

„ a latrone confeſſionem tortor, & timor; & ſi victus „ dolore fuerit, profert ad mortem vocem ſuam. „ Nuſquam ergo lætus, nuſquam exultans, antequam „ confiteatur, exarat ungula: cum confeſſus fuerit, „ damnatum carnifex ducit. Miſer ubique. Sed *Lætentur & exultent gentes.* Unde? per ipſam confeſſionem. Quare? quia bonus eſt, cui confitentur: *ad* „ hoc exigit confeſſionem, ut liberet humilem; ad hoc „ damnat non confitentem, ut puniat ſuperbum, „

2. Confeſſio magnum animæ tribuit ſolatium & levamen. Ita S. Auguſtinus citato loco in Pſalm. ſexageſimum ſextum: „ Triſtis eſto, *inquit*, antequam „ confitearis, confeſſus exulta, jam ſanaberis. Conſcien- „ tia ſua ſaniem collegerat, a poſtema tumuerat, cru- „ ciabat te, requieſcere non ſinebat; adhibet Medicus „ fomenta verborum, & aliquando ſecat; adhibet me- „ dicinale ferrum in corruptione tribulationis; tu co- „ gnoſce Medici manum, confitere, exeat in confeſ- „ ſione, & defluat omnis ſanies: jam exulta, jam „ lætare; quod reliquum eſt, facile ſanabitur; advoca- „ tum miſit tibi (Deus) propter illum & per illum „ confitere; age cauſſam tuam & defenſor eſt pœni- „ tentis, & petitor veniæ confitentis, & Judex in- „ nocentis. *Et S. Gregorius hom.* 40. *in Evang.* Quid „ eſt, *inquit*, peccatorum confeſſio, niſi quædam vul- „ nerum ruptio? quia peccati virus ſalubriter aperi- „ tur in confeſſionem, quod peſtifere latebat in men- „ te. „ Sed fruſtra immoramur in aliorum teſtimoniis colligendis, cum nos ipſi quotidie experiamur quanta ex confeſſione naſcatur animæ quies, in Deum fiducia, & juſtitiæ ſuavitas.

3. Confeſſio eſt medium efficax ad excutiendas mentis tenebras, quas effundere ſolent amor ſui, cupiditas, & communis aliorum agendi ratio; homines quippe magis ad morem vivunt, quam ad rationem, ajebat olim Seneca, crimenque fit licitum, cum incipit eſſe publicum, ut notat S. Cyprianus, & nos alibi demonſtravimus homines vix aliter in infernum prolabi, quam per peccata ignorantiæ vincibilis. Immane autem illud periculum miſericordia divina aver-

tit

tit per Sacramentalem Confeſſionem, in qua Confeſſarius inſtar periti Medici, qui ex iis quæ audit ab ægroto, colligit peſtiferum latere morbum, & peſſime affecta viſcera: prudens quippe Confeſſarius ex peccatis, quorum ſe conſcium confitetur pœnitens, ſæpe ſæpius plura graviora detegit, puta injuſtos contractus, quos ille arbitrabatur licitos, lethalem negligentiam, cum qua munere ſuo defungitur, aliorum exemplo ductus & deceptus, atque ideo iterandas præcedentes Confeſſiones, utpote ſacrilegas. Porro tot ac tanta animæ vulnera, plerique fideles ſine confeſſione, & prudentis Confeſſarii ope nunquam deprehenderent, multo minus de neceſſariis remediis cogitarent, ſicque e vita exirent impœnitentes, in ſuppliciis experturi quod ſcriptum eſt, Prov. 14. v. 25. *Eſt via, quæ videtur homini recta, & noviſſima ejus ducunt ad mortem.*

4. Confeſſio ſacramentalis plurimum confert ad ſananda animæ vulnera, evellendos pravos habitus, & ſuperandam moralem illam peccandi neceſſitatem, quam longa conſuetudo induxit; ad id enim opus eſt perita manu Confeſſarii, & mordacibus remediis, quæ pœnitentes aut ignorant, aut ſi noverint, adhibere formidant nimium ſui amantes. Quare ſicut ægroti, etiam illi, qui artem medendi callent, aliorum peritiæ ſe tradunt, ab iiſque ſe ligari patiuntur, ubi ſectio, vel aduſtio eſt adhibenda: ſimiliter pœnitentes neceſſariam ſibi vim inferre aliquando piget, ſed præceptis Confeſſariis conſtringendi ſunt, ut ablata reſtituant, inimicitias deponant, cum læſo fratre reconcilientur, proximas peccandi occaſiones amputent, & propriis cupiditatibus, qua par eſt animi fortitudine, obſiſtant. Hancce Confeſſionis efficaciam agnoſcunt non ſolum Catholici, qui ſalutem ſuam plerumque deferunt conſiliis, & remediis in Sacramentali Confeſſione perceptis; ſed & ipſimet Heterodoxi, qui ex Eccleſia Catholica potius quam ex ſua ſecta domeſticos aſſumunt, rati uſum Confeſſionis eſſe præſentiſſimum remedium contra vitia, quibus famuli ſunt obnoxii. In primis memorabili eſt, quod

quod Dominicus Soto In quartum diſtinct. 19. quæſt. 1. art. 1. dum in aula Caroli V. verſaretur, ſub oculis ſuis contigiſſe ſcribit: „ Ex inclyta, *inquit*, Noremberga civitate miſſa eſt ad Cæſarem legatio, per „ quam Dives illi petebant, ut Cæſar imperatorio „ jure Confeſſionem auricularem indiceret; ajebant „ enim... Rempublicam ſuam, poſtquam Confeſſio „ ceſſaverat, vitiis contra juſtitiam, & alias virtutes „ ſcaturire, quæ illi antea fuerant incognita. Rurſum tamen eadem legativo movit, *&c.*

Addit Catechiſmus Romanus, vel ipſam verecundiam, quæ Confeſſionem comitatur, multo a peccato deterrere; qui enim recogitat illud ipſum flagitium, quod ſub oculis alterius patrare non auderet, Sacerdoti fore manifeſtandum, ab illius illecebris facilius abſtinet. Quæ cum ita ſint, nemo Confeſſionis difficultatem obtendet, cum eam tot ac tanta commoda omnino elevent: quin lætentur & exultent omnes, ut monet S. Auguſtinus de Confeſſione differens, enarratione in Pſalm. 66. quod Deus nos adverſus infeſtantes noſtræ ſalutis hoſtes tam firmo præſidio munierit, & ſanandis vulneribus, quæ in quotidiana pugna declinari difficile queunt, præſentiſſimum nobis remedium providerit.

## §. III.

### *De neceſſitate Confeſſionis.*

Q. *CONfeſſio Sacramentalis eſtne a Chriſto inſtituta, ac præcepta?*

Negarunt 8. ſæculi nonnulli, quos Hæreſeos accuſat Alcuinus eorum coætaneus. 4. Wicleſus aſſeruit Confeſſionem eſſe tantum inſtituti Eccleſiaſtici. Eandem ſententiam amplexus eſt XV. ſæculo Petrus de Oſma, & ideo a Sixto IV. damnatus. Idem quoque ſenſit XVI. ſæculo B. Renanus in Annotat. ad lib. Tertulliani de pœnit. & Eraſmus ad c. 29. Actuum Apoſt.

Lutherani, licet in Confeſſione Auguſtana agnoſcant pœnitentiam tanquam Sacramentum a Chriſto in-

inſtitutum, & Lutherus ipſe in minori Catechiſmo velit, ut a Pœnitente omnia quorum conſcius eſt, peccata lethalia privatim apud Evangelii Miniſtrum exponantur; vulgo tamen affirmant Confeſſionem non eſſe a Chriſto præceptam, nec debere eſſe omnium ac ſingulorum peccatorum.

Calvinus ulterius progreſſus, non ſolum negat Confeſſionem inſtituti divini, ſed inſuper uſum illius damnat ut noxium & peſtiferum; ſic enim habet lib. 3. inſtitutionum cap. 4. §. 7. *Miror qua fronte auſi ſint contendere Confeſſionem, de qua loquuntur, juris eſſe divini: cujus equidem vetuſtiſſimum eſſe uſum fatemur (nota) ſed quem facile evincere poſſumus, olim fuiſſe liberum*. Et Parag. 19. *Nihil mirum*, inquit, *ſi auricularem illam Confeſſionem, rem adeo peſtilentem, totque nominibus Eccleſiæ noxiam damnamus, ac ſublatam e medio cupimus*.

Verum æquiores ejus Diſcipuli hujuſmodi Confeſſionem, ut utilem ad erudiendum, & conſolandum pœnitentem laudant; ſed uno ore negant a Chriſto inſtitutam & neceſſariam ad remiſſionem peccatorum, quæ, ut ajunt, ſola fide obtinetur. Atque ut invidiam a ſe amoveant, quod nulla hactenus Hæreticorum ſecta auſa fuerit hancce novitatem inducere, ſed nonnulli duntaxat privati ſtatim ab omnibus exploſi, gloriantur ſe parentes habere Waldenſes, qui 12 ſæculo ſchiſma fecerunt, & ab iis ſucceſſione continua per Huſſitas deſcendere. Sed fruſtra; nam Waldenſes conſtanter ſeptem Eccleſiæ Sacramenta retinuere uſque ad decimum ſextum ſæculum, quo defecerunt ad Calvinianos. In eo duntaxat circa Confeſſionem errabant, quod ſatius eſſe exiſtimarent peccata confiteri probo laico, quam malo Sacerdoti, ut fuſe probat Boſſuetius Meldenſis Epiſcopus lib. 2. Variationum, ubi etiam demonſtrat Huſſitas de Confeſſione recte ſenſiſſe.

Contra Novatorum errores Patres Tridentini ſic decernunt ſeſſ. 14. cap. 6. „ Si quis negaverit Confeſſionem Sacramentalem vel inſtitutam, vel ad ſalutem „ neceſſariam eſſe jure divino: aut dixerit modum

„ ſecrete confitendi ſoli Sacerdoti, quam Eccleſia Ca-
„ tholica ab initio ſemper obſervavit, alienum eſſe
„ ab inſtitutione & mandato Chriſti, & inventum eſſe
„ humanum: anathema ſit. *Et cap.* 7. Si quis dixe-
„ rit in Sacramento pœnitentiæ ad remiſſionem pec-
„ catorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri om-
„ nia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria
„ cum debita & diligenti præmeditatione habeatur:
„ etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima De-
„ calogi præcepta, & circumſtantias, quæ peccati
„ ſpeciem mutant, ſed eam Confeſſionem tantum eſſe
„ utilem ad erudiendum & conſolandum pœnitentem,
„ & olim obſervatam fuiſſe tantum ad ſatisfactionem
„ canonicam imponendam: aut dixerit eos, qui om-
„ nia peccata confiteri ſtudent, nihil relinquere velle
„ divinæ miſericordiæ ignoſcendum; aut demum non
„ licere confiteri peccata venialia; anathema ſit. „
Quare ad propoſitam quæſtionem.

R. De fide eſt confeſſionem omnium & ſingulorum peccatorum lethalium eſſe a Chriſto Domino præceptam iis, qui poſt Baptiſmum prolapſi ſunt.

Probatur 1. ex Scriptura. Joann. 20. v. 22. & 23. ubi Chriſtus Sacramentum pœnitentiæ inſtituens, Diſcipulos ſic alloquitur: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Quæ verba Patres Tridentini ſeſſ. 14. c. 5. ſic exponunt: *Ex inſtitutione Sacramenti pœnitentia jam explicata, univerſa Eccleſia ſemper intellexit inſtitutam etiam eſſe a Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere; quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus e terris aſcenſurus in cælos, Sacerdotes ſui ipſius Vicarios reliquit tanquam Præſides & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferuntur, in quæ Chriſti fideles ceciderint; qui pro poteſtate clavium remiſſionis aut retentionis peccatorum ſententiam pronuntient.* Cum autem ejuſmodi ſententia prudenter ferri nequeat, niſi conſtituti a Chriſto Judices auditis peccatorum varietatibus noverint quis ſolvendus ſit, quiſve ligandus, ſic pergunt laudati Patres: *Conſtat enim Sacerdotes judicium hoc, incogni-*

ta

*ta cauſſa exercere non potuiſſe, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis ſervare potuiſſe, ſi in genere duntaxat, & non potius in ſpecie, ac ſigillatim ſua peccata declaraſſent.*

Prob. 2. ex univerſali & conſtanti Eccleſiæ Traditione, namque ex S. Auguſtino lib. 4. contra Donatiſtas cap. 24. quod in Conciliis non invenitur inſtitutum, ſed ſemper, & ubique, & ab omnibus retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur: atqui Confeſſio Sacramentalis, qualis nunc obſervatur in Eccleſia Catholica, non invenitur ab ullo Concilio inſtituta, ſed ſemper, & ubique, & ab omnibus retenta eſt: Ergo.

Majorem admittunt Adverſarii; ſed minorem pernegant. Quare accuratius probanda eſt ex teſtimoniis cujuſque ſæculi.

## EX I. SÆCULO.

Hic præmonendi ſunt Lectores 1. præter Apoſtolorum ſcripta, pauca illius ævi monumenta nobis ſuppetere, & ex illis alia ab aliis in dubium revocari, ut Epiſt. S. Barnabæ; 2. Apoſtolos & eorum Diſcipulos, cum præſertim incumberent convertendis infidelibus, iiſque jam Catechumenis factis ad Baptiſmum præparandis, præcipuam eorum curam fuiſſe, ut contra Paganos & Judæos aſſererent veritatem Religionis Chriſtianæ, & Baptiſmi virtutem, cujus occaſione nonnulla interſeruerunt de Confirmatione & Euchariſtia, quæ ſimul cum Baptiſmo conferebantur. Unde non mirum quod pauca de ritu pœnitentiæ, & aliorum Sacramentorum in eorum Scriptis legantur. 3. Traditionem primi ſæculi potiſſimum repetendam ex ſæculis proxime ſequentibus, in quibus Patres ex profeſſo vel Hæreticorum errores ſpeciatim inſectati ſunt, vel lapſos docuerunt pœnitentiæ ritum ac diſciplinam. Quid enim S. Irenæus v. g. & alii ejus coævi docere potuerunt, niſi quod a ſuis Magiſtris Apoſtolorum Diſcipuli didicerant? Ergo ſi quæ occurrat obſcuritas in teſtimoniis, quæ

hic proferimus ex primo ſæculo, vera interpretatio ab iis accipienda eſt, qui ab Apoſtolorum Diſcipulis edocti ſunt. Quibus præmiſſis proferuntur ex primo ſæculo.

1. Liber Actuum Apoſtolorum cap. 19. v. 18. & 19. ubi ſic legitur: *Multique credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos, multi autem ex iis, qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus.* Hic laudantur credentes & jam initiati, qui non ſolum reos ſe confitentur, ſed declarant actus ſuos uſque occultos, alioquin non expectanda eorum declaratio, ſed exigenda erat duntaxat debita ſatisfactio.

2. S. Jacobus cap. 5. ſuæ Epiſt. poſtquam v. 14. & 15. commendavit uſum Sacramenti Extremæ Unctionis, ſtatim meminit Confeſſionis Sacramentalis, quam lapſi præmittere debent uti diſpoſitionem neceſſariam; *Confitemini ergo*, inquit, *alterutrum peccata veſtra, & orate pro invicem.* Particula, *ergo*, eſt nexus hujuſce propoſitionis cum præcedente, quaſi dicat: cum oratio Presbyterorum qui ungunt infirmum, ſit tantæ virtutis, modo infirmus obicem non ponat, *Confitemini ergo alterutrum peccata veſtra*, hoc eſt, homines hominibus ad miniſterium ordinatis, nempe presbyteris, non vero presbyteri infirmis, & *orate pro invicem*, ideſt, non pigeat orare pro alleviatione, & æterna ſalute fratris infirmi.

3. S. Barnabas in ſua Epiſt. quam plures Theologi multis argumentis genuinam demonſtrant, ſcribit nu. 12. *Confitemini peccata veſtra.* Et S. Clemens Apoſtoli Diſcipulus in ſua Epiſt. ad Cor. 2. ſic habet: *Dum vivimus: ex toto corde noſtro convertamur ad Dominum .... poſtquam enim ex hoc mundo egreſſi fuerimus, nec confiteri peccata, nec pænitentiam agere poterimus.*

Atqui poſt mortem Domino confiteri poterimus, Sacerdoti vero minime: ergo S. Clemens, & alii primi ſæculi Patres, neceſſariam peccatorum confeſſionem crediderunt.

# EX II. SÆCULO.

1. S. Irenæus, qui Magiſtrum habuit S. Polycarpum, B. Jo: Evangeliſtæ diſcipulum, lib. 1. cap. de Marco hæretico & præſtigiatore, ac plurimis mulierculis ab eo corruptis, ſic refert: *Hæ ſæpiſſime converſæ ad Eccleſiam Dei confeſſæ ſunt, & ſecundum corpus exterminatas ab eo, & cupidine inflammatas valde ſe illum dilexiſſe*. Hæc poſtrema verba denotant peccatum intus in corde latens. Et lib. 3. cap. 4. de Cerdone modo latenter docente, modo exomologeſim faciente mentionem habet. Fruſtra opponit Dallæus hujuſmodi confeſſionem factam coram Eccleſia, nec proinde S. Martyrem loqui de Confeſſione auriculari; quod enim confeſſio a Chriſto inſtituta fiat publice vel ſecreto, non pertinet ad ſubſtantiam præcepti, ſed ad meram Eccleſiæ diſciplinam, ut ſuo loco dicetur.

2. Montaniſtæ eodem ſæculo exorti, licet contumaciter contenderent Eccleſiam non habere poteſtatem remittendorum peccatorum, niſi levium, cum Catholicis tamen in eo conſentiebant, quod graviora æque ac leviora peccata Confeſſioni eſſent obnoxia, ut lapſi debitæ ſatisfactionis modum a Sacerdotibus acciperent, veniam quidem pro gravioribus a ſolo Deo expectaturi; pro levioribus vero per clavium miniſterium accepturi. Ex quo evidenter ſequitur tunc temporis unam fuiſſe fidem, non ſolum apud Catholicos, ſed etiam apud Hæreticos, confeſſionem omnium & ſingulorum peccatorum æque neceſſariam eſſe ad pœnitentiam.

3. Tertull. lib. de pœnit. cap. 9. *Is actus*, inquit, *qui magis græco vocabulo exprimitur & frequentatur, exomologeſis eſt, qua delictum Domino noſtrum confitemur, non quidem ut ignaro, ſed quatenus ſatisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pœnitentia naſcitur, pœnitentia Deus mitigatur*. Quod autem Confeſſio facta ſit eadem, quæ fit Sacerdotibus vices Dei gerentibus, aperit cap. ſeq. ubi ſic habet: *Pleroſque tamen hoc opus ut publicationem ſui aut ſuffugere, aut de die in diem differre præſumo, pudoris magis memores, quam ſalutis*,

*lutis, velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione conſcientiam medentium vitant, & ita cum erubeſcentia ſua pereunt.* Nihil clarius pro neceſſaria peccatorum etiam occultorum confeſſione.

## EX III. SÆCULO.

1. Origenes hom. 2. in Pſ. 17. „ Oportet, *inquit*; „ peccatum non celare intrinſecus: fortaſſe enim ſi„ cut ii, qui habent intus incluſam eſcam indige„ ſtam, aut humoris, aut phlegmatis ſtomacho gra„ viter & moleſte imminentia, ſi vomuerint, rele„ vantur; ii ita qui peccaverunt, ſiquidem occultant „ & retinent intra ſe peccatum, intrinſecus urgen„ tur, & propemodum ſuffocantur a phlegmate & „ humore peccati: ſi autem ſui accuſator fiat, dum „ accuſat ſemetipſum, & confitetur, ſimul evomuit „ & delictum, atque omnem morbi digerit cauſſam. „ Tantummodo circumſpice diligentius cui debeas pec„ catum confiteri, proba prius Medicum, cui de„ beas cauſſam languoris exponere .... ita ut de„ mum ſi intellexerit, crediderit talem eſſe languo„ rem tuum, qui in conventu totius Eccleſiæ exponi „ debeat & curari, ex quo fortaſſis & ceteri ædifica„ ri poterunt, & tu ipſe facile ſanari, &c. *Et hom. 2. in Leviticum*: Si peccaverimus, debemus dicere: „ *Peccatum meum notum tibi feci, & iniquitatem meam* „ *non abſcondi*; Si enim hoc fecerimus, & revelave„ rimus peccata noſtra non ſolum Deò, ſed etiam „ his, qui poſſunt mederi peccatis noſtris, delebun„ tur peccata noſtra.

2. S. Cyprianus circa medium hoc ſæculum ſermone de lapſis, eos, qui nefandis ſacrificiis contaminati fuerant, ad ſolemnem pœnitentiam urget illorum exemplo: „ Qui quamvis nullo ſacrificii aut libelli facino„ re conſtricti, quoniam tamen hoc cogitaverunt, hoc „ ipſum apud Sacerdotes Dei dolenter, & ſuppliciter „ confitentes exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi „ ſui pondus exponunt, ſalutarem medicinam parvis „ licet & modicis vulneribus exquirunt „. En uſum

Con-

Confeſſionis peccatorum occultorum : ejus autem neceſſitatem S. Martyr probat verbis ſequentibus : „ Scienter , *inquit* , ſcriptum eſſe , *Deus non deridetur* . „ Plus immo delinquit, qui ſecundum hominem Deum „ cogitans evadere ſe pœnam credit , ſi non palam „ crimen admiſit .

3. Ætate S. Cypriani eruperunt Novatiani , qui Montaniſtarum inſtar peccata duplicis generis diſtinguebant, quorum alia per Eccleſiam remitti poſſent : alia non ita, nempe graviora , ut idololatria, homicidium & mœchia: ea tamen omnia præpoſitis Eccleſiæ exponenda præcipiebant , ut pro cujuſque delicti gravitate pœnas decernerent . Sed prætereundum non eſt quod ſcribunt Socrates lib. 5. cap. 19. & Sozomenus lib. 7. cap. 16. occaſione Novatianorum adverſus Eccleſiam inſurgentium , inſtitutum Presbyterum pœnitentiarium , cui omnes peccata ſua etiam occulta confiteri tenerentur , ut ab eo acciperent ſatisfactionis modum, & diſcerent quænam publice , quæ vero occulte eſſent expianda .

## EX IV. SÆCULO.

1. S. Baſilius in regulis brevioribus interrogatione 228. *Neceſſario* , inquit, *peccata aperiri debent* , *quibus credita eſt diſpenſatio myſteriorum Dei* .

2. S. Gregorius Nyſſenus frater Sancti Baſilii epiſtola canonica ad Leontium , non tantum publicos , ſed etiam occultos fures Sacerdotum judicio ſubjici , nec aliter curari eos poſſe ſignificat . *Qui enim clam alienum uſurpat* , inquit can. 6. *ſi per confeſſionem peccatum Sacerdoti aperuerit* , *vitii ſtudio in contrarium mutato* , *ægritudinem animi mutabit* . Nec obſtat quod Sanctus Doctor ibidem teſtetur avaritiæ crimina eſſe a patribus prætermiſſa ; vult enim duntaxat pro ejuſmodi criminibus pœnas non fuiſſe a Canonibus prefixas & determinatas ; ſed , ut ait : „ id eſſe præſulibus „ relinquendum , qui id publico doctrinæ ſermone „ ſuis in Eccleſiis definiant . „ Et ſermone adverſus „ eos , qui alios acerbius judicant , ſic loquitur :

„ Aſ-

„ Afflictionibus ſocium ſume Sacerdotem ut patrem ;
„ Quamobrem tibi in eo major fiducia ſit, qui te in
„ Deo genuit, quam in iis, a quibus corpore procrea-
„ tus es ; audacter oſtende illi quæ ſunt recondita ,
„ animi arcana tanquam occulta vulnera Medico dete-
„ ge. „ Ne quis autem putet hoc eſſe conſilium, non
præceptum, ſic pergit : „ Incertus eſt terminus vitæ,
„ diſceſſum à vita diligentia prævertamus. Abſurdum
„ eſt enim cum illi , qui corporis valetudinis ratio-
„ nem habent, ſeipſos expurgent ante Caniculæ exor-
„ tum , ne quod humoris in illis eſt , vehementi ipſius
„ ardore corrumpatur ; eos qui animæ curam gerunt ,
„ incertam mortis diem non antevertere.

3. S. Pacianus in Orat. paræn. ad pœnitentiam :
„ Rogo vos, fratres, *inquit*, etiam pro periculo meo
„ per illum Dominum , quem occulta non fallunt ,
„ definite vulneratam tegere conſcientiam , prudentes
„ ægri Medicos non verentur, ne in occultis quidem
„ corporum partibus ſecaturos . . . & peccator eru-
„ beſcet perpetuam vitam præteriti pudoris mercari ?
„ An ſic illi melius eſt perire?

4. Paulinus Diaconus in vita Sancti Ambroſii ad
S. Auguſtinum num. 29. „ Quotieſcunque , *inquit* ,
„ aliquis ex illis lapſus ſuos confeſſus erat , ita fle-
„ bat, ut vel illum flere compelleret. Videbatur enim
„ ſibi cum jacente jacere : cauſſas autem criminum ,
„ quas illis confitebantur, nulli niſi Domino ſoli, apud
„ quem intercedebat, loquebatur. „ Quod autem Pau-
„ linus crederet peccatori neceſſariam eſſe ejuſmodi
„ Confeſſionem, aperit his verbis. „ Ipſe ſui accuſa-
„ tor eſt , nec expectat accuſatorem , ſed prævenit ,
„ ut confitendo ſuum alleviet ipſe delictum , nec ha-
„ beat quod adverſarius criminetur , dans honorem
„ Deo, cui nuda ſunt omnia, & qui vult vitam ma-
„ gis peccatoris, quam mortem.

5. Sozomenus lib. 7. Hiſtoriæ cap. 16. ſic habet :
„ Cum in nullo pœnitus peccare divinioris naturæ ſit,
„ & humanæ perfectioris . . . . . cumque in peten-
„ da venia peccatum neceſſario confiteri oporteat : gra-
„ ve & moleſtum ab initio jure & merito viſum eſt

„ Sa-

„ Sacerdotibus tanquam in theatro, circumſtante to-
„ tius Eccleſiæ multitudine, crimina ſua evulgare. Ita-
„ que ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate
„ ſpectatiſſimus, & taciturnitate & prudentia polle-
„ ret, huic officio præfecerunt, ad quem acceden-
„ tes ii qui deliquerant, actus ſuos confitebantur: il-
„ le vero pro cujuſque delicto quid aut facere ſingu-
„ los, aut luere oporteret pœnæ loco indicens, abſol-
„ vebat confitentes a ſe ipſis pœnas criminum exactu-
„ ros. Verum Novatianis quidem, qui nullam rationem
„ habent pœnitentiæ, nihil hac re opus fuit; apud
„ reliquas autem ſectas hic mos etiamnum perſeverat,
„ & in Occidentalibus Eccleſiis, ac præcipue in Ec-
„ cleſia Romana ſtudioſe obſervatur. „ Similia refert
Socrates Sozomeni coævus lib. 5. cap. 19.

Calvinus l. 3. Inſtitutionum cap. 4. fatetur uſum
Confeſſionis eſſe quidem in Eccleſia perantiquum, ſed
ex laudatis Hiſtoricis colligit ~~eam non~~ eſſe juris di-
„ vini; *ſic enim pergit Sozomenus*: „ In Conſtantinopo-
„ *litana* Eccleſia certus presbyter conſtitutus erat, qui
„ pœnitentibus præeſſet, donec matrona quædam nobilis
„ ob peccata quæ confeſſa erat, juſſa a presbytero jeju-
„ nare, ac Deum ſuppliciter exorare: dum hujus rei
„ cauſſa in Eccleſia moraretur, a Diacono ſe ſtupratam
„ eſſe prodidit, quo prodito, plebs omnis vehemen-
„ ter ſuccenſuit. Nectarius vero (*Conſtantinopolitanus
„ Epiſcopus*) eum qui ſtuprum admiſerat, Diaconatu
„ extulit; cum nonnulli conſilium ei dediſſent, ut
„ unicuique prout ſibi conſcius eſſet, ac fiduciam ſi-
„ bi haberet ad ſacrorum Myſteriorum communionem
„ accipiendi poteſtatem faceret, Presbyterum, qui
„ agendæ pœnitentiæ præpoſitus erat, abolevit, at-
„ que ex eo tempore id firmum ac ſtabile permanſit,
„ vetuſtate eique adjuncta gravitate & ſeveritate jam
„ tum, opinor, in laxam ac diſſolutam vivendi
„ rationem paullatim delapſa. Nam antea, ut qui-
„ dem exiſtimo, minora erant peccata, tum ob vere-
„ cundiam eorum, qui ſine ipſis delicta enuntiabant,
„ tum ob ſeveritatem Judicum, qui ad id erant con-
„ ſtituti, „ omnes enim fere Epiſcopos Nectarii exem-
plum

plum fuiſſe ſecutos ſcribit idem Hiſtoricus. Unde Calvinus citato loco adverſus Theologos non confidenter modo, ſed etiam contumelioſe inſurgens, ait: *Hic hic aures aſini iſti arrigant.*

Sed Dallæus Magiſtro ſuo æquior in hac parte ab ipſo diſcedit, negatque lib. 4. cap. 24. & 32. Nectarium Confeſſionem auricularem ſuſtuliſſe, quam ab Innocentio in Concilio Lateranenſi octingentos poſt annos fingit inductam ac præſcriptam. Quin multis probat nequidem pœnitentiam publicam tum fuiſſe abolitam, cum poſt Nectarium Conſtantinopoli & ubique obtinuerit.

Quid ergo Nectarius ſuſtulit? Presbyterum pœnitentiarium tertio dumtaxat ſæculo inſtitutum; ſic enim ſcribit Socrates: *Eudæmon Eccleſiæ Presbyter Epiſcopo Nectario ſuaſit, ut pænitentiarium quidem Presbyterum expungeret.* Et Sozomenus: *Nectarius*, inquit, *Conſtantinopolitanus Epiſcopus Presbyterum illum qui præpoſitus erat pænitentibus, primus ex Eccleſia ſuſtulit.* Nectarius igitur diſciplinam Eccleſiæ in agenda pœnitentia ad eundem ordinem revocavit, quo ante Novatianorum ſchiſma adminiſtrabatur, permiſitque ut unuſquiſque ſicut prius pro arbitrio, & pro animi ſui conſcientia, ut loquitur Socrates, ad Sacramentorum communionem accederet, hoc eſt, ſeipſum probaret; & ſi conſcium ſe alicujus criminis agnoſceret, quem mallet, Sacerdotem adiret, quemadmodum primis ſæculis uſque ad Novatiani ætatem factitatum fuerat, & nunc etiam obſervatur.

Merito autem conqueruntur Socrates & Sozomenus hocce Nectarii conſilio labefactatam fuiſſe Eccleſiæ diſciplinam; namque Pœnitentiarius ille non ea tantum peccata pœnitentiæ publicæ obnoxia; (pro iis quippe inſtitutus erat, quemadmodum nunc in Eccleſiis Cathedralibus pœnitentiarius pro peccatis reſervatis) quæ ſibi ultro deferebantur a pœnitentibus, excipiebat, ſed audiebat delationes, adverſus obſtinatos admovebat teſtes, urgebat deſides, invigilabatque, ne indigni ad ſacra Miſteria obreperent; ex peccatis quædam attrociora & publica ſecernebat, quæ palam ac pu-

publice in ſolemni Eccleſiæ conventu ab ipſo pœnitente evulgari imperabat. Quis vero non intelligat amoto illo pœnitentiarii Tribunali, elanguiſſe diſciplinam, ac præſertim uſum pœnitentiæ publicæ, cum deinceps ei forte non fuerint ſubjecti, niſi qui aut eam ſponte expeterent, aut inſigne aliquod crimen cum aliorum offenſione admiſiſſent?

6. S. Chryſoſtomus Nectarii in Sede Conſtantinopolitana ſucceſſor, cujus auctoritate potiſſimum gloriantur Novatores, pluribus in locis confirmat Nectarium non abrogaſſe confeſſionem ſecretam ſimul cum Presbytero pœnitentiario; ſic enim ſcribit lib. 2. de Sacerdotio cap. 3. *Nihil eorum relinquendum eſt, quod probe non excutiat, atque examinet Epiſcopus, quin omnia ſtudioſe perſcrutatum, tum demum oportet illum ſua remedia congrue accommodateque afferre*, quod autem ejuſmodi examen coram Sacerdote neceſſarium ſit neceſſitate medii & præcepti divini, aperit lib. 2. „ Inſania manifeſta eſt, *inquit*, deſpicere tantum principatum, ſine quo nec ſalutis, nec promiſſorum bonorum compotes eſſe poſſumus. *Homil. de Muliere Samaritana tom. 6.* Imitemus, *inquit*, hanc mulierem Samaritanam, & ob propria peccata non erubeſcamus, ſed Deum timeamus . . . qui enim homini detegere peccata erubeſcit, Deo vero cernente facere non erubeſcit, neque confiteri vult, neque pœnitentiam agere; in die illa non uno aut duobus, ſed univerſo orbe ſpectante traducetur. *Et hom. 9. in epiſt. ad Hebræos ſic loquitur*: Cujuſmodi ergo eſt medicamentum pœnitentiæ, & quomodo conficitur? primo ex peccatorum ſuorum condemnatione & declaratione.„ Declarationem autem illam debere fieri coram Sacerdote indicat, cum addit quod oporteat ſe in Sacerdotes ut convenit gerere. Et ne forte generalem quandam confeſſionem tantum poſtulare videatur, diſtricte, ac ſigillatim peccata eſſe exponenda præſcribit: „ Sin autem dicit, ſum peccator, *inquit*, ea autem per ſpecies non cogitat ac ſupputat, & non dicit, hoc & illud peccatum admiſit, nunquam ceſſabit, ſemper quidem confitens, nullam

„ autem

„ autem curam gerens correptionis. *Denique hom.* 50. „ *in Geneſim, quam babuit in majori Hebdomada*, In „ magnam hanc Hebdomadam pervenimus Dei gratia, „ *inquit*, nunc maxime & jejunii curſus intenden„ dus, & magis continuandæ ſunt preces, facienda„ que diligens & pura peccatorum Confeſſio.„ Nihil omnino deſideratur in hiſce ſancti Chryſoſtomi teſtimoniis pro Confeſſione Sacramentali: teſtatur enim peccatorum confeſſionem, 1. faciendam eſſe Deo, & Sacerdoti. 2. eam debere eſſe ſingulorum peccatorum. 3. eſſe ad ſalutem neceſſariam.

Objicit tamen Dallæus, 1. homilia 21. ad populum Antiochenum, in qua S. Chryſoſtomus ſic habet: *Nec cogit* (Deus) *in medium procedentes, quæ peccavimus, enumerare, ſed ſibi ſoli rationem reddere jubet, & ſibi confiteri*. Ad quem locum ſic exclamat Dallæus: *Nihil difertius adverſus neceſſariam iſtorum confeſſionem dici potuit*.

Diſtinguo, non cogit accedentes ad Baptiſmum, Concedo: accedentes ad Sacramentum pœnitentiæ. Nego. Quod autem S. Doctor Catechumenos alloquatur, patet, tum ex ipſo tit. qui huic homiliæ ſic præfixus eſt *Catecheſis ad illuminandos*: tum ex contextu ſermonis: *prius dixi*, inquit, *& nunc dico, & dicere non deſinam, ſi quis morum vitia non correxit . . . ne baptizetur*. Unde vides quam male fide locus ille doctrinæ Catholicæ opponatur.

Objicit 2. S. Chryſoſtomus hom. 5. de incomprehenſibili Dei natura, negat neceſſum eſſe peccata poſt Baptiſmum commiſſa, Sacerdoti confiteri; ſic enim habet: „ Non enim in theatrum conſervorum tuorum „ duco, non hominibus peccata tua confiteri cogo, „ expende coram Deo conſcientiam tuam, ipſi oſten„ de vulnera, & pete a Deo medicamentum: oſten„ de ei qui non exprobret, ſed humaniſſime curet: „ licet enim taceas, cuncta optime ille novit; „ dic, ut fructum capias: dic, ut depoſitis hic „ maculis tuis, abeas illinc mundus, & ſine ullo „ dedecore, & intolerabili promulgatione illa deli„ ctorum tuorum libereris. *Et homil.* 4. *de Lazaro*:

„ Cur

„ Cur igitur , tu quæſo , pudeſcis , & erubeſcis di-
„ cere peccata tua ? non enim homini dicis , ut te
„ probro afficiat . Num enim conſervo confiteris , ut
„ in publicum proferat ? . . . . non , inquam , cogo
„ te in medium prodire theatrum , ac multos adhi-
„ bere teſtes : mihi ſoli dic peccatum privatim ; ut
„ ſanem ulcus , teque dolore liberem . „ Ergo neceſ-
ſum non eſt confiteri peccata Sacerdoti .

Diſtinguo conſequens , Sacerdoti confiteri publice , Concedo : privatim , Nego conſeq. patet enim , tum ex dictis , tum ex dicendis , ejuſmodi Confeſſionem ſecretam , dici a Patribus fieri Deo , & non homini . Suadent autem Sanctum Chryſoſtomum ea mente fuiſſe locutum , 1. ejus teſtimonia in confirmationem doctrinæ Catholicæ a nobis laudata : alioquin ſibi ipſe contradiceret ; 2. ipſe contextus verborum , quæ hic nobis opponuntur : *Non in theatrum conſervorum tuorum duco : non hominibus peccata tua confiteri cogo ; non enim homini dicis , ut te probro afficiat , ut in publicum proferat ; non , inquam , cogo te in medium prodire theatrum , ac multos adhibere teſtes.*

Inſtat Dallæus . Atqui S. Chryſoſtomus negat pluribus in locis , neceſſum eſſe privatim confiteri Sacerdotibus , ſerm. 58. Tomo 5. „ Neque neceſſarium eſt ,
„ *inquit* , teſtibus præſentibus confiteri , apud con-
„ ſcientiæ rationem fiat inquiſitio delictorum , ſine te-
„ ſtibus ſit judicium., Deus te confitentem ſolus au-
„ diat , Deus qui peccatum non exprobat , ſed con-
„ feſſione delet . *Hom.* 9. *de Pœnitentia* , Deo ſoli dic
„ peccatum tuum , & dimittitur . *In Pſal.* 50. Pecca-
„ ta tua ipſe commemora , ut deleas . At pudet te
„ peccata tua confiteri ? dic ea quotidie in oratione .
„ Num enim dico ut ea conſervo exponas , qui te pro-
„ bris impetat ? Dic Deo , qui iis medetur . *Et infra* .
„ Dic cordi tuo , atque animæ tuæ , exegimus ho-
„ diernam diem , o anima , quid boni fecimus , aut
„ quid mali admiſimus , ac gehennæ recordare , ut me-
„ tu affectus bonum augeas , malum autem de medio
„ tollas . Si in lecto ſis , atque tibi peccata tua in

„ me-

„ memoriam venerint, collacryma, atque hac ratione
„ in lecto delere potes. Deum tuum roga atque ob-
„ ſecra, ſicque corpus ſomno trade poſteaquam prius
„ confeſſus peccata fueris. *Hom. 68. tom. 5.* Dic Deo:
„ peccavi. Quis hic labor eſt, quis circuitus, quæ
„ fatigatio, quæ anguſtia verbum hoc proferre, pec-
„ cavi? ... nihil aliud abs te, niſi ſolum iſtud exi-
„ go. „ Similia habet homo 31. in epiſt. ad Hebr.
& alibi paſſim.

Diſtinguo ſubſumptum, negat neceſſum eſſe privatim Sacerdotibus confiteri ad peccata delenda, Concedo: ad præcepta Dei implenda, Nego ſubſumptum. Enimvero, an quia Paſtor docet in Eccleſia Deum ita eſſe benignum, ut veniam ſtatim concedat iis omnibus, qui peccata ſua corde perfecte contrito agnoverint; continuo eos abſolvit ab omnibus præceptis, puta colendi parentes, eleemoſynam pauperibus erogandi, peccata confitendi, &c.? Totus igitur eſt Sanctus Chryſoſtomus ad extollendam Dei benignitatem, & pœnitentiæ efficaciam, nec attingit locis citatis quæ pœnitens obtenta venia præſtare debeat, ac præſertim quomodo pœnitentiæ publicæ leges, quæ ſuo tempore vigebat, teſte Dallæo, ſervare debeat. Adde Sanctum Doctorem hortari ad examen conſcientiæ nullo die prætermittendum, velleque ut auditores nunquam in lectulo quieſcant, niſi præmiſſa humili confeſſione, quæ delicta abſtergat, cum propoſito tamen confitendi, ſi quis forte in aliquod grave lapſus fuerit, & alia Dei & Eccleſiæ præcepta ſervandi.

Urget Dallæus; S. Chryſoſtomus hom. 8. de pœnitentia tom. 1. expendens illud Apoſtoli: *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*, ſcribit probationem non oportere fieri coram Sacerdote, quemadmodum docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 7. ſic enim loquitur Sanctus Doctor: „ Non revela-
„ vit ulcus, non in commune theatrum accuſationem
„ produxit, non delictorum teſtes ſtatuit, intus in
„ conſcientia aſtante nemine præter eum, qui cun-
„ cta videt, inſtitue judicium, & peccatorum examen

„ atque

„ atque inquiſitionem. *Et hom.* 28. *in primam ad Corinth.* Propterea, *inquit*, dicit Apoſtolus, probet „ ſeipſum unuſquiſque, & tunc accedat: neque juſſit „ alterum alteri probare, ſed ipſi ſeipſum faciens ju-„ dicium, ad quod populo non pateat aditus, & pro-„ bationem quæ careat textibus. *Ita S. Chryſoſtomus. „ Concilium vero Tridentinum cit. cap. 7. ſic definit*: „ Communicare volenti revocandum eſt in memoriam „ ejus (*Apoſtoli*) præceptum, probet ſeipſum ho-„ mo. Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam „ probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi con-„ ſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus „ videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione „ ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat.

Ergo Sanctus Chryſoſtomus adverſatur Concilio Tridentino, negatque neceſſitatem Confeſſionis auricularis.

R. 1. ex iſto argumento non ſequi S. Chryſoſtomum abſolute negaſſe neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis, ſed ad ſummum exiſtimaſſe Confeſſionem non eſſe neceſſario præmittendam Euchariſtiæ perceptioni: cum enim alia ſit quæſtio, utrum extet divinum præceptum confitendi peccata Sacerdoti? alia quandonam urgeat illud præceptum? poteſt quis admiſſo divino Confeſſionis præcepto, negare ad illud teneri Fideles quibuſdam in circumſtantiis. Hæc autem poſterior quæſtio non pertinet ad controverſiam, in qua verſamur, ſed alibi expendenda eſt, nimirum ubi de diſpoſitionibus præviis ad Euchariſtiam.

R. 2. negando conſeq. nempe Sanctum Chryſoſtomum diſſentire a Concilio Tridentino, neque enim aliud vult, quam quod ſcribit Sozomenus loco ſupra citato, nempe poſt exauctoratum a Nectario Presbyterum Pœnitentiarium factam cuique poteſtatem, *Prout ſibi conſcius eſſet, ac fiduciam ſui haberet, ad ſacrorum Myſteriorum communioni accedendi*. Ex quo non ſequitur, ut ſupra demonſtravimus, abrogatum uſum Confeſſionis, niſi publicæ. Atque ut amplius pateat Sancti Chryſoſtomi cum Patribus Tridentinis conſenſus,

Advertes in probatione, quam Apoſtolus exigit a communicaturis, duo eſſe diſtinguenda. Primum eſt conſcientiæ examen & judicium, quod Fidelis de ſeipſo ferre debet. Alterum eſt contritio & pœnitentia, ubi quis ſe peccati conſcium agnoſcit. Peccatum autem illud vel eſt veniale, vel lethale. Primum, & ſecundum quoad peccata venialia & quotidiana, ita coram Deo peraguntur, ut alius teſtis non requiratur. Sed ſi quis in perſcrutanda ſua conſcientia ſe gravioris delicti reum deprehenderit, ſatisfactionis ſuæ modum a Sacerdotibus accipiat neceſſe eſt. Rem totam clare & dilucide explicat S. Auguſtinus ſerm. 351. alias 50. ex lib. 50. homil. num. 7. „ Tertia actio „ eſt pœnitentia, *inquit*, quæ pro illis peccatis ſub„ eunda eſt, quæ legis Decalogus continet, *&* de „ quibus Apoſtolus ait, *quoniam qui talia agunt, re*„ *gnum Dei non poſſidebunt*. In hac ergo pœnitentiæ „ majorem quiſque in ſe ſeveritatem debet exercere, „ ut a ſeipſo judicatus, non judicetur a Domino, „ ſicut idem Apoſtolus ait; *ſi enim nos judicaremus,* „ *a Domino non judicaremur*. Aſcendat itaque homo „ adverſum ſe tribunal mentis ſuæ, conſtituat ſe ante „ faciem ſuam, ne hoc ei poſtea fiat; nam minatur „ hoc Deus peccatori, dicens: *arguam te, & ſtatuam* „ *te ante faciem tuam*. Atque itaque conſtituto in „ corde judicio, adſit accuſatrix cogitatio, teſtis con„ ſcientia, carnifex timor. Inde quidam ſanguis animi „ confitentis per lachrymas profluat. „ Probatio illa ac judicium, & animi contritio nullum habent teſtem præter Deum. Sed de pœnitente, qui gravioris delicti conſcientiam gerit, pergit Sanctus Doctor, „ Poſtre„ mum ab ipſa mente talis ſententia proferatur, ut „ ſe indignum homo judicet participatione Corporis „ & Sanguinis Domini, ut, qui ſeparari a regno cæ„ lorum timet per ultimam ſententiam Summi Judi„ cis, per Eccleſiaſticam diſciplinam a Sacramento cæ„ leſtis Panis interim ſeparetur. *Et n.* 9. Cum ipſe in „ ſe protulerit ſeveriſſimæ medicinæ, ſed tamen medi„ cinæ ſententiam, veniat ad Antiſtites, per quos il„ li in Eccleſia claves miniſtrantur, & tanquam bonus

„ jam

„ jam incipiens eſſe filius, maternorum membrorum „ ordine cuſtodito, a Præpoſito Sacramentorum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum, ut in offerendo ſacrificio cordis contribulati, devotus & ſupplex id „ tamen agat, quod non ſolum ipſi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed etiam ceteris ad exemplum. „ Ut ſi peccatum ejus non ſolum in gravi ejus malo, ſed etiam in tanto ſcandalo aliorum eſt, atque hoc expedire utilitati Eccleſiæ videtur Antiſtiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis „ agere pœnitentiam non recuſet, non reſiſtat, non „ lethali & mortiferæ plagæ per pudorem addat tumorem. „ Porro probationis, quam Sanctus Auguſtinus hic integre exponit, Patres Tridentini poſtremam dumtaxat partem attingunt. Sanctus vero Chryſoſtomus priorem, & ita omnes Patres facile conciliantur.

## EX V. SÆCULO.

1. Sanctus Hieronymus in cap. 7. Eccleſiaſt. „ Si „ quem ſerpens diabolus occulte momorderit, & nullo conſcio tum peccati veneno infecerit: ſi tacuerit qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiam, „ nec vulnus ſuum fratri & magiſtro voluerit confiteri, magiſter qui linguam habet ad curandum, facile ei prodeſſe non poterit. Si enim erubeſcat „ ægrotus vulnus Medico confiteri, quod ignorat, „ medicina non curat. *Et in cap.* 16. *Matthæi* Alligat, *inquit*, vel ſolvit Epiſcopus & Presbyter non „ eos, qui inſontes ſunt vel noxii, ſed pro officio „ ſuo cum peccatorum audierit varietates, ſcit quis „ ligandus ſit, vel ſolvendus.

2. Sanctus Auguſtinus ſerm. 35. alias hom. 27. ex libr. 50. „ Elevatus eſt Lazarus, *inquit*, proceſſit de „ tumulo, & ligatus erat, ſicut ſunt homines in confeſſione peccati agentes pœnitentiam; jam proceſſerunt a morte, nam non confiterentur, niſi procederent. Ipſum confiteri, ab occulto & tenebroſo procedere eſt. Sed quid Dominus Eccleſiæ ſuæ? „ Quæ

ſolveritis in terra, ſoluta erunt in cælo. Similia habes concione ſecunda in Pſalm. 101. nec minus clara ſunt quæ ſupra ex ſermone 351. ejuſdem Sancti Doctoris protulimus. Cum autem hoc ſæculo ſenes obierint Sanctus Hieronymus, & Sanctus Auguſtinus, ille anno 420. iſte 430. teſtes ſunt diſciplinæ, quæ in Eccleſia ſervabatur quarto & quinto ſæculo.

3. Innocentius I. Epiſtola ad Decentium, ſcripta anno 416. *De pondere æſtimando delictorum*, inquit, *Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lacbrymas corrigentis, at tunc jubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem.*

4. Sanctus Leo Epiſtola 82. *Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus*, inquit, *hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri confeſſione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.* Et Epiſtola 80. capite 3. reprehendit quorundam Sacerdotum præſumptionem, qua pœnitentes peccata ſua publice confiteri imperabant: *Cum*, inquit, *reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſſione ſecreta.*

5. Juliauus Pomerius lib. 2. de Vita contemplativa. *Illi*, inquit, *quorum peccata notitiam humanam latent, nec ab ipſis confeſſa, nec ab aliis publicata, ſi ea confiteri aut emendare noluerint, Deum, quem habent teſtem, habituri ſunt & ultorem. Et quid eis proderit humanum vitare judicium, cum ſi in malo ſuo permanſerit, ituri ſunt in æternum, Deo retribuente, ſupplicium?* Nec cavilletur Dallæus propter particulam disjunctivam, *aut emendare*, quaſi emendatio ſine confeſſione ſufficiat: tum quia ſequeretur etiam confeſſionem ſine emendatione ſufficere: tum quia particula, *aut*, conjunctive hic ſumitur propter eos, qui peccata ſua accurate confitentur, ſed non emendant.

6. Ex Græcis jam laudavimus Socratem & Sozome-

menum ; quibus adjungendus eſt Theodoretus, qui lib. 4. hæreticarum fabularum cap. 10. Audianos arguit, quod vera ſcelera celarent, & parva quædam riſu digna dicerent, quod ſupponit morem confitendi peccata.

## EX VI. SÆCULO.

1. S. Joannes Climacus Scalæ quarto gradu inter plura, quæ de Confeſſione diſſerit, hæc habet, *ſine qua nullus remiſſione peccatorum potietur*; doceatque peccata ſimpliciter eſſe Medico ſpiritali aperienda, uti animæ vulnera, idque tanquam ipſi Deo, Sacerdoteſque pedes lachrymis rigandos, quemadmodum Chriſti pedes ſuis lachrymis rigavit mulier peccatrix.

2. Fulgentius, ſive ſit ille Ruſpenſis Epiſcopus, inſignis Auguſtini Diſcipulus, ſive Aſtigitanus in Hiſpania Præſul, Sancti Iſidori frater, formulam Confeſſionis generalis edidit, quam refert Menardus ad Sacramentarium Sancti Gregorii; in ea autem formula pœnitens ait: *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli & terræ:* & tamen Confeſſio fieri dicitur coram Sacerdote, pergitque pœnitens, *Multa*, inquit, *mala cogitavi . . . . . ego Corpus Domini indignus accepi, &c.*

3. Joannes Jejunator Patriarcha Conſtantinopolitanus, pœnitentialem librum ſcripſit ad uſum Eccleſiæ Orientalis. Qui peccata ſua confeſſurus eſt, ſic orditur: *Confiteor tibi, Pater, Domine, cæli & terræ factor, omnia occulta cordis mei.* Tum Sacerdos eum interrogat ſuper ſingulis, quæ admittere potuit, peccatorum generibus. Hunc autem libellum refert Morinus in Appendice operis de Pœnitentia.

## EX VII. SÆCULO.

1. Sanctus Gregorius homil. 26. in cap. 20. Joann. expendens illa Chriſti verba, „ Lazare veni foras, „ *ſic loquitur*, mortuus venit foras, cum pecca- „ tor nequitias ſuas ſponte confitetur. Lazaro ergo di-

 „ citur,

„ citur, *veni foras*, ac ſi aperte cuilibet mortuo in „ culpa diceretur, cur reatum tuum intra conſcien- „ tiam abſcondis: foras jam per Confeſſionem egre- „ dere, qui apud te interius per negationem lates, „ ( *non lateret, niſi peccata ejus eſſent occulta.* ) Ve- „ niat itaque foras mortuus, id eſt, culpam confi- „ teatur peccator; venientem vero foras ſolvant Diſ- „ cipuli, ut Paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amo- „ vere, quam meruit qui non erubuit confiteri quod „ fecit. *Et hom.* 40. Quid eſt, *inquit*, peccatorum „ confeſſio, niſi quædam vulnerum ruptio, quia pec- „ cati virus ſalubriter aperitur in confeſſione, quod „ peſtifere latebat in mente? Confitendo peccata quid „ aliud agimus, niſi malum, quod in nobis latebat, „ aperimus? Doctores Sancti, dum in Confeſſione „ peccati noſtri nos inſtruunt, quaſi vulnus mentis „ per linguam tangunt; & quia nos loquendo a pec- „ catis eripiunt, quaſi tangendo vulnera, ad ſalutem „ reducunt.

2. S. Eligius (quem S. Audoenus ipſi coævus, ſcri- bit in ejus vita omnia peccata ab adoleſcentia ſua co- ram Sacerdote fuiſſe confeſſum) hom. 4. ſic loquitur: „ Cum tanta eſt plaga peccati, atque impetus mor- „ bi, ut medicamenta Corporis & Sanguinis Domini „ differenda ſint, auctoritate Antiſtitis debet ſe quiſ- „ que ab altari removere ad agendam pœnitentiam, „ & eadem auctoritate reconciliari; lectum enim mo- „ do eſt: *Qui manducat, & bibit indigne, judicium* „ *ſibi manducat & bibit;* hoc eſt enim indigne illud „ accipere, qui accipit eo tempore, quo debet pœ- „ nitentiam agere. *Tum enumeratis peccatis, quæ a re-* „ *gno Dei excludunt, ſic pergit:* Qui ergo ex vobis „ talibus, & his ſimilibus involuti ſceleribus fuerint; „ & per confeſſionem ac pœnitentiam nequaquam con- „ dignam ſatisfactionem egerint, non ſe a nobis re- „ conciliari poſſe exiſtiment. *Et hom.* 11. Confeſſio, „ *inquit*, pœnitentiam monſtrat, pœnitentia ſatisfa- „ ctionem oſtentat, ſatisfactio veniam ſibi divina pie- „ tate conciliat; nec enim poterit indulgentia tribui, „ niſi ira Dei poſſit confeſſione placari.

3. Synodus Quinſexta ſeu Trullana, in qua ſederunt 200. Epiſcopi & amplius, inter quos numerantur omnes Patriarchæ Orientalis Eccleſiæ, an. 692. ſic decernit can. 102. „ Oportet . . . eos, qui ſolvendi & „ ligandi poteſtatem a Deo accepere, peccati quali- „ tatem conſiderare, & ejus qui peccavit, ad conver- „ ſionem promptum ſtudium & ſic morbo convenien- „ tem afferre medicinam... non enim ſimplex eſt „ morbus peccati, ſed varius & multiformis. „ Eſt teſtimonium totius Eccleſiæ Orientalis pro neceſſitate confeſſionis ſingulorum peccatorum; quo enim pacto Sacerdos conveniens remedium variis peccatorum morbis afferret, niſi ea cognoverit; quis autem ea cognoſcat, niſi confeſſione?

Fateor equidem illud Concilium non eſſe univerſale, cum ab Eccleſia Latina non fuerit receptum, immo nonnullos ejus canones ab ea fuiſſe reprobatos, utpote qui contineant errores jampridem extinctos. Nihilominus plura ſtatuit diſciplinæ Eccleſiaſticæ admodum utilia, & a Veteribus tradita, quæ ſi non ab ipſa Synodo, ſaltem ab eorum auctoribus auctoritatem habent, ut communiter advertunt Theologi. Ideo autem vocatur 1. Quinſexta, quaſi ſit quoddam ſupplementum Concilii quinti & ſexti, in quibus cum nulli eſſent conditi Canones, Epiſcopi illi plures edere præſumpſerunt, tanquam acceſſiones ad duo Concilia generalia. 2. Trullana, quia habita eſt in aula Palatii Conſtantinopolitani, quæ dicebatur Trullum.

## EX VIII. SÆCULO.

1. Egbertus Archiepiſcopus Eboracenſis in Anglia, in ſuo Libro pœnitentiali apud Morinum in appendice 1. hortatur pœnitentem ad aperienda crimina, quorum ſe conſcium agnoſcit. „ Quando volueris, *in- „ quit*, confeſſionem facere tuorum peccatorum, viri- „ liter age, & noli erubeſcere, quia ſine confeſſione „ non eſt indulgentia. 2. *Confeſſionis formulam exhi- „ bet his verbis*: Confiteor coram Deo omnipotente...

„ & coram te Sacerdote, quia nimis peccavi in cogi-
„ tationibus nefandiſſimis: confiteor odia cordis mei...
„ Corpus & Sanguinem Domini polluto corde & cor-
„ pore ſine confeſſione & pœnitentia ſcienter indigne
„ accepi.

2. Venerabilis Beda in caput 5. Epiſtolæ Jacobi ſic ſcribit: „ Neque enim ſine confeſſione emendationis „ peccata queunt dimitti ; unde recte ſubjungitur, „ *confitemini ergo alterutrum peccata veſtra*. In hac „ autem ſententia illa debet eſſe diſcretio, ut quoti- „ diana leviaque peccata alterutrum coæqualibus con- „ fiteamur. Porro gravioris lepræ immunditiam juxta „ legem Sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium „ qualiter & quanto tempore juſſerit, purificari cure- „ mus.

Objicit Dallæus Bedam loqui duntaxat de gravioribus quibuſdam peccatis, quæ ſubdita erant pœnitentiæ publicæ; lib. enim in Luc. cap. 17. expreſſe docet confitendam eſſe hæreticam pravitatem, ſuperſtitionem Gentilem, Judaicam perfidiam, & ſchiſma fraternum; *cetera vero vitia*, inquit, *tanquam valetudinis & quaſi membrorum animæ, atque ſenſuum, per ſeipſum interius in conſcientia Dominus ſanat, & corrigit*.

Reſpondeo Bedam eo loci loqui de peccatis extra Eccleſiam commiſſis, quæ palam & publice ejurare debet Hæreticus, Schiſmaticus, & qui ſuperſtitiones Paganorum vel Judæorum ſecutus eſt, ſi in gremium Eccleſiæ voluerit admitti: hoc autem non habere locum in ceteris peccatis, quæ ſecreta confeſſione expiari poſſunt. Sic Bedam olim ex profeſſo interpretatus eſt Godefridus Vindocinenſis, de quo poſtea.

Confirmaturque hæc interpretatio ex libro 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ c. 14. in quo refert quemdam militem Chriſtianum & Catholicum, ob dilatam ac neglectam confeſſionem, etiam dum gravi & periculoſo morbo laboraret, ad infernos cruciatus raptum fuiſſe.

3. Alcuinus olim Caroli Magni Magiſter graviſſi-

mis verbis quendam inſectatur, qui confeſſionis neceſſitatem elevare conabatur: „ Dicitur, *inquit*, neminem „ ex Laicis ſuam velle confeſſionem Sacerdotibus dare, quos a Deo Chriſto cum ſanctis Apoſtolis ligandi ſolvendique poteſtatem accepiſſe credimus. „ Quid ſolvit Sacerdotalis poteſtas, ſi vincula non „ conſideret ligati? Cur ipſe Chriſtus Leproſum, „ quem mundavit, ad Sacerdotes miſit? Cur Lazarum „ reſuſcitatum alios ſolvere juſſit? Spernet Apoſtolicum præceptum dicentis, Confitemini alterutrum peccata veſtra, reus Judici, ægrotus Medico? Nunquid Deo abſcondi poſſunt ſcelera noſtra? Ab homine poſſumus abſcondere quæ agimus, at non „ Deo. Nonne in ſacro Baptiſmate Sacerdotibus Chriſti noſtræ fidei confeſſionem dare debemus? Cur etiam in ſecundo pœnitentiæ Baptiſmate per confeſſionem humilitatis noſtræ ab omnibus poſt Baptiſma peractis, eadem divina operante gratia, Sacerdotali ſimpliciter auxilio non debemus abſolvi peccatis? Hæc cogitate, fratres, ſequimini veſtigia ſanctorum Patrum, & nolite in Catholicæ fidei religionem novas inducere ſectas.

4. Godegrangus Epiſcopus Metenſis in ſua Regula præſcribit cap. 28. ordinem pœnitentiæ publicæ. Tum capite 30. de Pœnitentia privatim agenda, ſic ſtatuit: „ Hæc eſt ratio pœnitentiæ & confeſſionis noſtræ, „ quæ coram Deo & Sacerdotibus ejus a nobis pariter agendæ ſunt, ideſt, in unoquoque anno tribus „ vicibus populus fidelis ſuam confeſſionem ſuo Sacerdoti faciat, & qui plus fecerit, melius facit. Monachi unoquoque Sabbato confeſſionem faciant cum bona voluntate Epiſcopo, aut Priori „ ſuo.

5. Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis, labente ſæculo octavo, ſic habet c. 31. Capitularis: „ Quando quis ad confeſſionem venit, diligenter debet inquiri quomodo, aut qua occaſione peccatum perpetraverit, quod peregiſſe ſe confitetur, & juxta modum facti debet pœnitentiam indicare. Debet ei „ perſuaderi ut & de perverſis cogitationibus faciat

„ confeſſionem. Debet etiam injungi, ut de octo prin-
„ cipalibus vitiis faciat ſuam confeſſionem, & nomina-
„ tim debet ei Sacerdos unumquodque vitium dicere,
„ & ſuam de eo confeſſionem accipere.

## EX IX. & X. SÆCULO.

1. E Græcis Nicephorus Cartophylax in Epiſtola ad Theodoſium, cujus fragmentum extat in tomo primo Bibliothecæ Patrum, ſic ſcribit: „ Olim omnes
„ oportebat ad ipſos Pontifices accedere, ſuaque illis
„ occulta prodere, & ſic vel reconciliationem, vel
„ repudium ferre. Ignoro autem quid factum ſit, ut
„ hæc minus obſerventur, quamvis exiſtiment Pontifi-
„ ces negotii tædio defatigati id operis ad Monachos
„ tranſmiſiſſe, ad eos ſcilicet, qui vere probati ſunt,
„ aliiſque valeant eſſe utiles. *Et infra*. Porro ſi quis
„ (*ex Monachis*) expertus ſit & frugi, & cum hoc
„ Sacerdotio fungatur, ad illum in primis acceden-
„ dum.

Cum autem nono ſæculo Eccleſia Orientalis, agente Photio, cœperit disjungi a Latina, proculdubio doctrinam, quam deinceps illibatam ſervavit, atque etiam nunc ſervat, non a Latinis, ſed ab antiquioribus Patribus accepiſſe credendum eſt. Atqui Eccleſia Orientalis ab initio Schiſmatis uſque ad noſtram ætatem uſum Confeſſionis Sacramentalis retinuit, ut conſtat. 1. Ex ejus libris pœnitentialibus. 2. Ex Cabaſila, qui licet Schiſmaticus, in expoſitionem tamen Liturgiæ cap. 19. agnoſcit neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis. Scripſit autem auctor ille decimo quarto mediante ſæculo. 3. Ex Jeremia Patriarcha Conſtantinopolitano, ad quem Lutherani Confeſſionem Auguſtanam tranſmiſerant; eam enim ſua cenſura perſtrinxit, quod docerent neceſſum non eſſe omnia peccata per ſingulas ſpecies in Confeſſione enumerare. 4. Ex Conc. Conſtantinopolitano, quod Parthenius Patriarcha convocavit anno 1642. ad reſcindenda quæ prædeceſſor ejus Cyrillus homo nequiſſimus, & a Calvinianis corruptus, contra fidem evulgaverat; ac im-

primis contra *Confeſſionem & Pœnitentiam*. Refertur illud Concilium tomo ult. Conciliorum, quæ edidit Labbanus Societatis Jeſu. 5. Ex Concilio Bethlehemitico, celebrato an. 1672. in quo aſſeritur eadem Græcorum fides. 6. Denique ex eo quod Latinos inter & Græcos nulla unquam extiterit controverſia circa Confeſſionem Sacramentalem, neque in Concilio Lugdunenſi II. neque in Florentino, in quibus utraque Eccleſia congregata eſt. Legitur ſolummodo in actis Concilii Florentini, Latinos poſt celebratam Synodum a Græcis quæſiviſſe, cur eorum Sacerdotes peccata ſua non prius ſacramentaliter confiterentur, quam ad ſacra myſteria celebranda accederent: Ergo ſicut ad nonum ſæculum, ita a nono ſæculo uſque ad noſtram ætatem conſtans fuit traditio in Eccleſia Orientali, Confeſſionem Sacramentalem eſſe neceſſariam ad veniam peccatorum impetrandam. Veniamus jam ad Latinos, qui *floruerunt* nono & decimo *ſæculo*.

2. Itaque Concilium Cabillonenſe II. can. 32. ſic ſtatuit an. 813. „ Sed & hoc emendatione indigere „ perſpicimus, quod quidam, cum confitentur peccata „ ſua Sacerdotibus, non plene id faciunt. Quia ergo „ conſtat hominem ex duabus eſſe ſubſtantiis, anima „ videlicet & corpore, & interdum animi motu, in„ terdum carnis fragilitate peccatur, ſolerti indaga„ tione debent inquiri ipſa peccata, ut ex utriſque „ plena ſit confeſſio; ſcilicet, ut ea confiteantur, quæ „ per corpus geſta ſunt, & ea quibus in ſola cogita„ tione delinquitur. Inſtruendus eſt itaque peccato„ rum ſuorum confeſſor, ut de octo principalibus vi„ tiis, ſine quibus in vita hac difficile vivitur, con„ feſſionem faciat, quia aut cogitatione, aut, quod „ gravius eſt, opere eorum inſtinctu peccavit: Odium „ etenim, invidia, ſuperbia, vel ceteræ hujuſmodi „ animi peſtes, tanto periculoſius lædunt, quanto „ ſubtilius ſerpunt.

Quamvis Concilium doctrinam Catholicam clarius exponere non potuerit, Dallæus tamen ex can. 33. probare conatur confeſſionem in mente Patrum Cabillo-

nenſium, eſſe duntaxat conſilii, adeout liberum ſit peccata ſua confiteri vel Deo ſoli, vel Sacerdoti; ſic enim loquuntur cit. canones: „ Quidam Deo ſolummodo confiteri debere dicunt peccata (*ad veniam obtinendam*) quidam vero Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent: quod utrumque non ſine magno fructu intra ſanctam Eccleſiam, ita duntaxat, ut & Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, confiteamur peccata noſtra, & ſecundum conſtitutionem Apoſtoli, *confiteamur alterutrum peccata noſtra*. Confeſſio itaque quæ Deo fit, purgat peccata: ea vero quæ Sacerdoti fit, docet qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis & ſanitatis auctor & largitor, plerumque hanc præbet ſuæ potentiæ *inviſibili* adminiſtratione, plerumque miniſtrorum operatione.

R. 1. Si canon iſte, obſcurus quidem, in ſenſu Dallæi accipiendus ſit, Concilium hic deſtruit, quod firmiter ædificaverat canone 32. nimirum peccata omnia, etiam cogitatione admiſſa, Sacerdotibus eſſe exponenda, emendandoſque qui contra factitant, quæ ſane verba non conſilium, ſed peccatum ſonant. 2. Igitur Concilium, canone 32. ſtabilita neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis, attingit hic quæſtionem, quæ tunc temporis movebatur, quæque multum poſtea inter Scholaſticos agitata eſt; num, ſcilicet, ſola contritione peccata deleantur, cum onere tamen ea clavibus Eccleſiæ ſubjiciendi: *Confeſſio itaque . . . quæ Sacerdoti fit*, inquiunt Patres, *docet qualiter ipſa purgentur peccata*. *Et ſecundum conſtitutionem Apoſtoli*, confiteamur alterutrum peccata noſtra. Licet autem Patres non proſcribant hancce opinionem, oppoſitam tamen amplectuntur ſequentibus verbis: *Deus*, inquiunt, *ſalutis & ſanitatis auctor & largitor, plerumque hanc præbet ſuæ potentiæ inviſibili adminiſtratione, plerumque miniſtrorum operatione*. Primum præſtat in perfecte contritis, ſecundum in attritis.

3. Regino Prumienſis Abbas in Germania, qui floruit nono & decimo ſæculo, de Confeſſione Sacramentali, ſic ſcribit lib. 2. de Eccleſiaſtica diſciplina capite 268.

ce 268. „ Omnis homo quicunque ſe recognoſcit im-
„ maculatam Chriſti Tunicam, quam in Baptiſmo
„ accepit, peccati macula polluiſſe, ad primum Sa-
„ cerdotem venire feſtinet, & cum purificatione men-
„ tis omnes tranſgreſſiones, omniaque peccata qui-
„ bus Dei offenſam ſe incurriſſe meminit, humili-
„ ter confiteatur, & quidquid ei a Sacerdote fue-
„ ris injunctum, ac ſi ab ipſo omnipotentis Dei
„ ore eſſet prolatum, ita diligenter intendat, &
„ cautiſſime obſervet „. Hic Regino non privatam ſuam ſententiam, ſed communem Eccleſiæ diſciplinam exponit,

4. Pro reſtituenda diſciplina in Anglia, plures editi ſunt Canones ſub Rege Edgaro, &, ut veriſimile eſt, agente S. Dunſtano Cantuarienſi Epiſcopo, extantque tomo nono Conciliorum ad annum 967. Titulo autem de Confeſſione Can. ſic habet:
„ Quando aliquis voluerit confeſſionem facere om-
„ nium ſcelerum ſuorum, viriliter agat, & non
„ erubeſcat confiteri omnia ſua ſcelera, quia in-
„ de venit indulgentia, & quia ſine confeſſione nul-
„ la eſt venia „. Et Can. 5. Pœnitens ſic confeſſionem inſtituere præcipitur: „ Confiteor Deo omnipo-
„ tenti, & Confeſſario meo ſpirituali Medico omnia
„ peccata mea, quæ unquam perpetravi, ſive in fa-
„ cto, ſive in cogitatione.

## EX XI. ET XII. SÆCULO.

1. Burchardus lib. 19. de Pœnitentia, inter plures, quos collegit canones pro neceſſitate Confeſſionis, laudat Canones Reginonis, & Conc. II. Cabilon. ſupra a nobis cit. Idem præſtat Yvo Carnotenſis Decreti integra part. 15. & ſerm. in cap. jejunii ſic loquitur: „ Effundite coram illo corda veſtra, ideſt,
„ omnem immunditiam cordis veſtri per confeſſionem
„ evomite, quia tali confeſſione cuncta levantur.

2. Petrus Damiani ſerm. 2. de S. Andrea, de Confeſſione ex profeſſo diſſerens, ait: „ Via eſt, ſine qua
„ nemo venit ad Patrem .... cum igitur ex vitiorum

„ abyſ-

„ abyſſo diſponis emergere, ad illum ſit refugium „ tuum, cui anima tua commiſſa eſt, nec te moveat „ ſi illiteratus ſit, memento quia non eſt poteſtas, „ niſi a Deo. *Tum diſtinctis multis pœnitentiæ gradibus, ſic pergit*: Quartus itaque gradus eſt pœnitentia oris, hæc pure facienda eſt, quia non eſt pars „ peccatorum dicenda, & altera retinenda.

3. Godefridus Abbas Vindocinenſis, auctor XI. & & XII. ſæculi lib. 5. epiſt. 16. fortiter inſurgit adverſus quendam Guillelmum, quo olim Præceptore uſus fuerat, ex eo quod aſſeruit juxta Bedam, quatuor tantum crimina in confeſſione eſſe exponenda: „ Omnes, *inquit*, qui in fide non ficta vivere cernimur, ut fidei noſtræ veritas non deſtruatur ..... „ laborare debemus. Igitur de propoſita nobis quæſtione magna ex parte, immo ſecundum tuam intelligentiam obviare fidei Catholicæ videtur. Propoſuiſti quod quatuor tantum peccata confeſſione „ indigebant, cetera autem a Domino ſanabuntur ſine confeſſione, quod te inveniſſe aſſeris in expoſitione Bedæ ... ſed hoc ita intelligendum minime „ cenſemus, & juxta fidem Chriſtianam ſic intelligere nec poſſumus, nec debemus. Determinanda enim „ eſt iſta ſententia ſapienter, ut illa quatuor peccata „ (*de quibus Beda*) non jam ſoli Sacerdoti, ſicut in „ ceteris agitur, ſed univerſæ Eccleſiæ confiteamur; „ cetera vero vitia per ſemetipſum Dominus ſanat & „ corrigit, videlicet, quæ ſibi privata in confeſſione „ revelantur ut ſanentur. Sibi dico, quia illi, qui in „ ejus loco eſſe dignoſcitur. Certum eſt, nihil hoc „ certius, omnia peccata, vel crimina confeſſione indigere & pœnitentiæ.

S. Bernardus ſerm. ad milites Templi cap. 12. *Quid*, inquit, *Bethphage dicam, ubi & confeſſionis Sacramentum, & Sacerdotalis miniſterii myſterium continetur?* Et infra. *Et quidem verbum in corde peccatoris operatur ſalutiferam contritionem; verbum vero in ore noxiam tollit confuſionem, ne impedias neceſſariam confeſſionem.* Tum de Sacerdotibus ſubjicit: *Non abſolvant etiam compunctum, niſi viderint & confeſſum.*

5. Ma-

5. Magiſter ſent. lib. 4. diſt. 17., Sicut, *inquit*,
„ præcepta eſt nobis interior pœnitentia: ita & oris
„ confeſſio, & exterior ſatisfactio, ſi adſit facultas.
„ Unde nec vere pœnitens eſt, qui confeſſionis vo-
„ tum non habet.

Eccleſiæ Traditionem pro Confeſſione Sacramentali tandem deduximus uſque ad Conc. Later. IV. ſub Innocen. III. celebratum XIII. ſæculo, ann. ſcilicet 1215. ut quivis miretur frontem, qua Novatores auſi ſunt aſſerere confeſſionem auricularem in illo Concilio primum fuiſſe imperatam. Immo advertunt PP. Trident. ſeſſ. 4. cap. 5. Conc. Later. non tam Confeſſionem præcepiſſe, quam illius faciendæ tempus determinaſſe ( ne deſides Catholici peccata ſua confiteri ulterius differant ) famoſo enim Canone: „ Omnis utriuſque
„ ſexus, *ſic habet Concilium:* Omnis utriuſque ſexus
„ fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit,
„ omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſal-
„ tem ſemel in anno, proprio Sacerdoti .... alio-
„ quin, & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, &
„ moriens Criſtiana careat ſepultura. *In quæ verba*
„ *ſic diſſerunt PP. Trident. loco mox laudato*: Neque
„ enim per Later. Conc. Eccleſia ſtatuit, ut Chriſti
„ fideles confiterentur, quod jure divino neceſſarium
„ & inſtitutum eſſe intellexerat; ſed ut præceptum
„ confeſſionis, ſaltem ſemel in anno ab omnibus &
„ ſingulis, cum ad annos diſcretionis perveniſſent,
„ impleretur.

Objicit Dallæus Gratianus, qui ſecunda Decreti parte, cauſſa 33. quæſt. 3. diſt. 1. de pœnitentia, expendit an ſola confeſſione cordis crimen deleri poſſit. Cum autem hac de re duæ tunc eſſent opiniones, plures Veterum auctoritates pro affirmante congerit, ſimiliter & pro negante: ac tandem ad calcem cap. 89. in hæc verba concludit: „ Quibus auctoritatibus, vel
„ quibus rationum firmamentis utraque ſententia ſa-
„ tisfactionis & confeſſionis innitatur, in medium bre-
„ viter expoſuimus. Cui autem harum potius adhæ-
„ rendum ſit, Lectoris judicio reſervatur. Utraque
„ enim fautores habet ſapientes & religioſos viros.

„ Un-

„ Unde Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus (*ſeptimo ſæculo*,) ait in Pœnitentiali ſuo, quidam Deo ſolummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci; quidam vero Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent, ut tota fere Sancta Eccleſia; Quod utrumque non ſine magno fructu intra Sanctam fit Eccleſiam; ita duntaxat, ut Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, peccata noſtra confiteamur. Sed tamen Apoſtoli inſtitutio nobis ſequenda eſt, ut confiteamur alterutrum peccata noſtra. „ Quæ poſteriora verba, & alia quæ prætermitto, Gratianus deprompſit ex can. 33. Conc. Cabillonenſis, & aſſuit Pœnitentiali Theodori. Ergo inquit Dallæus, ante Concilium Lateranenſe IV. nullum extabat Confeſſionis præceptum.

Nego conſequens. Ad antecedens vero alii aliter reſpondent.

Sanctus Thomas in quartum, ſanctus Bonaventura, & Sanctus Antoninus reſpondent, mirum non eſſe Scriptores illorum temporum in oppoſitas abiiſſe ſententias circa confeſſionis præceptum, cum nondum haberent expreſſam Eccleſiæ definitionem.

Alii dicunt Gratianum nullius eſſe auctoritatis; namque 1. ſine delectu multa compilavit ſpuria ac ſuppoſititia. 2. Mentem SS. Patrum, & aliorum Scriptorum, quorum teſtimonia profert, minime eſt aſſecutus, cum eoſdem aliquando laudet pro opinione affirmante & negante. Sanctum Ambroſium v. g. in ſua Collectione profert pro neceſſitate & contra neceſſitatem confeſſionis. 3. Turpiter hallucinatur, dum ſcribit plures ſapientes & religioſos viros ſua ætate negare neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis, cum omnes illius ævi Auctores, quorum ſcripta ad nos pervenere, ut Godefridus, Petrus Damiani, S. Bernardus, Petrus Cluniacenſis, Hugo & Richardus Victorini, Magiſter Sententiarum, &c. neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis conſtanter aſſeruerint.

Alii, quibus adſtipulamur, cenſent Gratianum exponendum quomodo ſupra expoſuimus can. 33. Concilii Cabillonenſis, nempe Gratianum attingere duntaxat quæſtionem, an peccata deleri poſſint contritione, & ſo-

& ſola cordis confeſſione, priuſquam Sacerdotes miniſterium ſuum exhibeant. Suadetur hæc reſponſio, ex eo quod ejuſmodi quæſtio tunc temporis inter ſapientes multum agitaretur. Quin ipſe Magiſter Sententiarum lib. 4. diſt. 17. Gratiani æqualis eam in utramque partem verſat, & non ſecus ac Gratianus Veterum teſtimonia colligit, tam pro affirmante ſententia, quam pro negante, ac tandem pro neceſſitate Confeſſionis Sacramentalis ſic concludit : *Ex aliiſque pluribus indubitanter oſtenditur oportere Deo primum, deinde Sacerdoti offerri confeſſionem, nec aliter poſſe perveniri ad ingreſſum Paradiſi*. Tum explicat loca S. Chryſoſtomi & S. Ambroſii difficiliora, in quibus videntur negare neceſſitatem Confeſſionis Sacramentalis : „ Non eſt ita „ intelligendum, *inquit*, ut liceat alicui, ſi tempus „ habeat, Sacerdoti non confiteri, ſed quia ſufficit „ ubi crimen occultum eſt, ſoli Deo per Sacerdotem „ dicere ... ita enim illud Ambroſii, *lacrymæ lavant delictum, quod voce pudor eſt confiteri*, ad publicam pœnitentiam referendum eſt.

Quod vero ſpectat Librum Pœnitentialem Theodori Cantuarienſis, Gratianus illum profert ita interpolatum & adulteratum, ut ex eo nihil colligi poſſit. Burchardus & Yvo Carnotenſis Capitulare Theodori ante Gratianum ſic exſcripſerunt, *quidam Deo ſolummodo confiteri debere dicunt peccata : quidam vero Sacerdotibus confitenda percenſent*.

Beda etiam ejuſdem Capitularis meminit, nullamque mentionem facit de Græcis, ſicut nec Burchardus, aut Yvo Carnotenſis. Enimvero Theodorus homo Græcus, a Vitaliano Summo Pontifice in Angliam miſſus ſeptimo ſæculo, non potuit ignorare diſciplinam Eccleſiæ Orientalis, quam Synodus Trullana ex omnibus Patriarchis Orientis, & 200. Epiſcopis conflata, eodem ſæculo aſſeruit. A Sciolo itaque inſertæ ſunt in Capitulari illæ voces, *ut Græci*, *Tota fere Eccleſia*. Qui autem dicebant Confeſſionem ſoli Deo eſſe faciendam, erant privati homines & exiguæ auctoritatis, contra quos ſcripſerunt Alcuinus, Godefridus Vindocinenſis, & Patres Cabillonenſes can. 32. ſupra laudato.

Ob-

Objicit 2. Dallæus, ſi confeſſio auricularis eſſet præcepti divini, in uſu ſane fuiſſet primis Eccleſiæ ſæculis, maxime apud viros ſanctitate conſpicuos: atqui nulla hiſtoria commendat Veteres, puta Ignatium, Juſtinum, Irenæum, Cyprianum, &c. quod peccata ſua Sacerdoti ſedulo ac frequenter exponerent, quemadmodum legitur in vita Sanctorum, qui poſterioribus ſæculis claruere, quorum alii qualibet hebdomada, alii ſingulis diebus, ut Sanctus Carolus Borromæus, Sacramentum pœnitentiæ frequentaſſe referuntur: Ergo.

Conceſſa majore, reſpondeo ad minorem. 1. Ex argumento negativo nihil concludi poteſt: quis enim Catholicos in Anglia, Dania, & aliis regionibus, ubi Sacerdotibus, qui ibi ſunt admodum rari, liberum non eſt palam & publice obire munia Sacerdotalia, nunc ſacramentaliter non confiteri concluderet ex eo quod ea de re nihil audiamus.

Atqui pejor erat Chriſtianorum ſtatus ſub Imperatoribus ethnicis; tunc enim Sacerdotes, qui pauci admodum erant, latitare cogebantur, propter perſecutionem, quæ in eos præſertim ſæviebat. 2. Chriſtiani illis temporibus Baptiſma diu differebant, plures etiam uſque ad mortem. S. Ambroſius in Epiſcopum electus eſt, cum eſſet adhuc Catechumenus. S. Gregorius Nazianz. & S. Auguſtinus baptizati ſunt circa trigeſimum ætatis annum. 3. Qui citius baptizabantur, hauſtam e ſacro fonte gratiam acriori cura ſervabant; & ſi qui ex illis ab ea publice excidiſſent, pœnitentia publica, de qua eſt frequens mentio in Eccleſiaſtica Hiſtoria, purgabantur. 4. Confeſſio Sacramentalis primis temporibus potius habebatur neceſſitatis officium, quam mera pietatis exercitatio. Quotidianam quidem pœnitentiam agebant viri Sancti pro quotidianis peccatis, ſed ut plurimum ſine Sacramentali Confeſſione, quæ tunc temporis non ita erat frequens pro peccatis venialibus. 5. Non deſunt in ſcriptis Veterum plura monimenta, quibus ſupra probavimus confeſſionem auricularem a primis ſæculis fuiſſe in uſu; Sanctus Ambroſius, teſte Paulino in ejus vita, vacabat excipiendis ſecreto confeſſionibus, nec dubitandum eſt, quin alii

Epiſcopi eodem munere defuncti ſint pari diligentia.

## §. IV.

### *De Confeſſionis proprietatibus, ſive conditionibus in genere.*

Q. 1. QUæ *ſunt Confeſſionis conditiones?*

R. Sexdecim vulgo numerantur a Paſtoribus ſedulo explicandæ, continenturque ſequentibus verſibus.

*Sit ſimplex, humilis confeſſio, pura, fidelis,*
*Necnon nuda, frequens, diſcreta, libens, verecunda,*
*Integra, ſecreta, & lacrymabilis, accelerata,*
*Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.*

1. *Sit ſimplex*, ideſt, verbis non fucatis, nec ad hiſtoricam narrationem; magis quam ad peccatorum coram Judice accuſationem accommodata.

2. *Humilis*, ex intimo propriæ indignitatis ſenſu, depoſito omni faſtu ſæculari, oculis in terram demiſſis, flexis genibus, ſicut reum decet, qui veniam deprecatur.

3. *Pura*, quæ nihil extraneum habeat admixtum; nullumque finem ſibi proponat præter honeſtum, & pœnitenti conſentaneum.

4. *Fideles*, ideſt, vera & ſincera, peccata nec augeat, nec minuat.

5. *Nuda*, non intricata, nec circuitu verborum implexa.

6. *Frequens*, ne ſcilicet ex infrequenti uſu Sacramenti pœnitentiæ contrahatur habitus peccandi, cor induretur, ac finali ſequatur impœnitentia.

7. *Diſcreta*, ideſt, prudens & cauta, ne pœnitens aliorum peccata pandat ſine neceſſitate, nec propria temere, & abſque ſerio examine enuntiet.

8. *Libens*, ideſt, non extorta a Confeſſario, qualis

in judicio ſæculari ſolet a reis extorqueri. Unde qui certa crimina non declarant, niſi induſtria Confeſſarii convicti, & quodammodo coacti, non cenſentur diſpoſiti ad Sacramentalem abſolutionem, cum ficte acceſſerint, & animo reticendi quæ ex præcepto divino aperire tenebantur.

9. *Verecunda*, ideſt, cum quodam pudore conjuncta, nec impudenter & verbis obſcœnis turpia & obſcœna exprimat.

10. *Integra*, ideſt, quæ peccata ſpecie diverſa, & numero diſtincta cum ſuis circumſtantiis aperiat.

11. *Secreta*, ideſt, in aurem Sacerdotis demiſſa voce facienda.

12. *Lacrymabilis*, ideſt, cum intimo animo dolore; confeſſio enim ex dictis debet eſſe contritionis effectus, & ſignum ejus ſenſibile.

13. *Accelerata*, ideſt, de die in diem non dilata; ut ab iis differri ſolet, qui ad Octavam Paſchatis Confeſſionem annuam remittunt.

14. *Fortis*, ideſt, non timide, ſed generoſe peccata detegat.

15. *Accuſans*, ideſt, quæ peccata non imminuat, nec excuſet, ſed ea qualia ſunt, candide aperiat.

16. *Parere parata*, ideſt, non contentioſa, qualis eorum eſſe ſolet, qui Sacerdoti contradicunt, & adverſus illum diſputant, cum ad hoc judicium reconciliativum reus accedere debeat ſupplex, & animo paratus ut faciat quidquid prudens Sacerdos, tanquam Judex vice Dei præceperit.

Q. 2. *Cujus peccati reum ſe conſtituit, qui in Confeſſione mentitur?*

R. Lethaliter peccat, quando ejus mendacium eſt obex effectui Sacramenti, ipſumque Sacramentum reddit irritum, quia gravis eſt illa irreverentia contra Religionem. Mendacium autem in Confeſſione tum irritat Sacramentum 1. Cum eſt in materia Confeſſionis neceſſaria, ut ſi pœnitens falſo neget, aut affirmet ſe conſcium eſſe peccati mortalis, aut alicujus circumſtantiæ ex præcepto clavibus Eccleſiæ ſubjiciendæ. 2. Cum falſo & contra mente confitetur ſe reum alicu-

jus

jus peccati venialis, nec ullum aliud declarat, quia nullum peccatum clavibus Eccleſiæ ſubjicit: & nulla ſequitur abſolutio defectu materiæ.

Dixi, *nec ullum aliud declarat*; Qui enim falſo & contra mentem negat, aut affirmat ſe reum eſſe peccati venialis, & alia ſimul vera confitetur, non videtur peccare, niſi venialiter, quia mendacium illud eſt in materia levi, & ad Sacramentum minime neceſſaria.

Dices contra poſtremam hanc reſponſionis noſtræ partem mendacium illud eſt longe gravius, quam in aliis circumſtantiis; habet enim rationem ſacrilegii, utpote contra reverentiam Sacramento debitam: ergo lethale cenſeri debet.

Conceſſo anteced. Nego conſequent. Quamvis enim mendacium in re levi ſit gravius ex circumſtantia Confeſſionis Sacramentalis, habeatque rationem ſacrilegii, non ſequitur quod ex ejuſmodi circumſtantia contrahat malitiam lethalem; ſunt enim peccata venialia alia aliis graviora. Sacrilegium quidem eſt ex natura ſua mortale; ſed ex levitate materiæ poteſt eſſe veniale, ut alibi diximus; atqui levis videtur contra Sacramentum iſthæc irreverentia; ergo non eſt niſi leve ſacrilegium.

Timendum tamen eſt, ne pœnitens, qui ſic mentitur, vera contritione ſive attritione careat; difficile enim intelligitur eum gerere cor contritum & humiliatum, divinam juſtitiam placare, & ad veniam impetrandam eſſe diſpoſitum, qui actu Deum offendit; voluntati ejus contradicit, & novum peccati reatum incurrit.

Atque hæc de Confeſſionis conditionibus ſummatim dicta ſufficiant, duobus dumtaxat exceptis, integritate ſcil. & ſecreto, quæ pleniorem a nobis poſtulant expoſitionem. Quare ſit

§. V.

## §. V.

### *De integritate Confeſſionis.*

Q. 1. **Q***Uotuplex eſt Confeſſionis integritas?*
R. Duplicem vulgo diſtinguunt Theologi, unam materialem, alteram formalem.

Materialis eſt, adæquata omnium plane peccatorum Confeſſio: formalis vero eſt accuſatio eorum dumtaxat peccatorum, quæ poſt diligens conſcientiæ examen in memoriam redeunt, & Eccleſiæ clavibus ſubjicere tenetur pœnitens, etiam in circumſtantiis, in quibus repetitur.

Q. *Utraque Integritas eſtne neceſſaria?*

Materialis non requiritur, 1. quia penes hominem non eſt omnium peccatorum recordari, multa enim aut fugiunt ex animo, aut incautis, & ſatis non attendentibus obrepunt, quæ in integritate formali incluſa intelliguntur, ut docent Tridentini Patres ſeſſion. 14. cap. 5. modo tamen ad ea contrito ſeſe extendat; niſi enim voluntas ab omnibus peccatis lethalibus, ſive cognitis, ſive incognitis plane ſit averſa, confeſſio caret fructu ſuo, & eſt prorſus invalida. 2. Quia certi ſunt caſus, in quibus pœnitens omnia peccata mortalia; quorum conſcius eſt, ſigillatim confiteri non tenetur. Frequentiores autem illi caſus ſunt, ſi pœnitens periculoſo morbo laborans, integre confiteri nequeat abſque evidenti corporalis ſalutis periculo: ſi urgens malum ex quorundam peccatorum confeſſione immineat, nec ad alium Sacerdotem accedere ſit liberum, ut notat ſanctus Thomas in ſupplem. q. 3. art. 4. ad 5. ſi peregrinus in regionibus diverſetur, ubi a Sacerdotibus intelligi non poteſt. Adde ſurdos & mutos, milites jamjam confli&uros, naufragantes, &c. hi omnes præcepto confeſſionis ſatisfaciunt, quamvis omnia peccata, quæ in memoriam recurrunt, ſigillatim non exponant; Deus enim impoſſibilia non jubet: ergo integritas materialis non requiritur, ſed formalis ſufficit: ac proinde juxta Tridentinos Patres cit. cap. 5. „ Im-

„ pium

„ pium eſt confeſſionem, quæ hac ratione præcipitur,
„ impoſſibilem dicere, aut carnificinam illam conſcien-
„ tiarum appellare.

Q. 3. *Quid ad formalem Confeſſionis integritatem requiritur?*

R. De fide requiri, ut omnia peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habetur, ſigillatim quantum moraliter fieri poteſt, ſecundum ſpeciem & numerum exponantur. Ita enim definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 7. in quo ſic habet: „ Si quis dixerit in Sacramento Pœ-
„ nitentiæ, ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non
„ eſſe jure divino confiteri omnia & ſingula peccata
„ mortalia . . . . anathema ſit. „ Definitionis veritas probata manet ex dictis de neceſſitate Confeſſionis §. 3. Ergo præcepto Confeſſionis non ſatisfaciunt, qui cum enuntiare poſſint quoties præciſe idem peccatum lethale iteratim, ita mentem exponere ſolent, *bis aut ter, ſepties, aut decies illud commiſi*, quaſi dubitent de numero, cum de eo certi ſint, aut eſſe poſſint; hic enim loquendi modus adhibendus eſt duntaxat, cum poſt diligens examen definiri non poteſt numerus peccatorum. Unde vero repetenda ſit numerica peccatorum diſtinctio, diximus Tractatu de Actibus humanis hic conſulendo. Cum autem ad officium Sacerdotis pertineat juvare pœnitentes, maxime eos qui peccarunt ex habitu, ut integre peccatorum numerum exponant, aptam methodum edidimus in praxi noſtra Pœnitentiaria, Tract. 2. de Confeſſione.

Q. 4. *Peccatorum circumſtantiæ ſuntne ex præcepto divino aperiendæ?*

Nota duplicis generis eſſe circumſtantias; aliæ enim novam addunt peccati ſpeciem, aliæ non addunt, ſed peccatum intra eandem ſpeciem inſigniter aggravant, aut minuunt.

Circumſtantia novam addit peccati ſpeciem, cum pugnat contra diſtinctam virtutem; ſic injuſta percuſſio Clerici propter circumſtantiam perſonæ Deo dicatæ, & furtum in loco ſacro ratione loci ſunt peccata, non ſolum contra juſtitiam, ſed etiam contra Religionem.

Cir-

Circumſtantia vero tum aggravat, aut minuit ſolum peccati ſpeciem, cum magis vel minus pugnat adverſus eandem virtutem, ut injuſta percuſſio Clerici gravior, aut levior; furtum in loco ſacro majoris, aut minoris quantitatis, non differunt inter ſe, niſi ſecundum magis & minus, intra eandem ſpeciem; quia injuſta percuſſio, ſive gravior, ſive levior eaſdem lædit virtutes, ſimiliter & furtum, ſive majus, ſive minus. Sed hæc fuſius explicata habentur Tractatu de Actibus humanis cap. 5. de circumſtantiis. His præſuppoſitis,

Ad quæſtionem

R. 1. Circumſtantiæ, quæ peccati ſpeciem mutant, ex præcepto divino ſunt aperiendæ; ſic enim Concilium Tridentinum adverſus Novatores definiit *citat.* can. 7.

Probatur 1. iis momentis, quæ citato Paragrapho adduximus, tum ex Scriptura, tum ex traditione ad neceſſitatem Confeſſionis contra Novatores aſſerendam; ex laudatis quippe Conciliorum & Patrum teſtimoniis, peccata ſunt ſigillatim aperienda, exponendæ cauſſæ, perſonæ, locus, tempus, &c. quæ ad circumſtantias pertinent.

Probatur 2. ratione, quam Tridentini Patres ejuſdem ſeſſionis cap. 5. ſuppeditant his verbis: „ Colligitur præterea etiam eas circumſtantias in Confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant; „ quod ſine illis peccata ipſa neque a pœnitentibus „ integre exponantur, nec Judicibus innoteſcant, & „ fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, pro illis „ pœnitentibus imponere. Unde alienum a ratione „ eſt, docere circumſtantias has ab hominibus otioſis „ excogitatas fuiſſe.

R. Etſi Concilium Tridentinum non attigerit quæſtionem in Scholis agitatam circa circumſtantias, quæ ſpeciem non mutant, ſed inſigniter aggravant aut minuunt, cum unum ſibi propoſuerint, ſcil. Novatorum refellere errores, ut ſæpe diximus; Theologi tamen communiter docent, paucis exceptis, ut Vaſquesio,

& aliis, quos appellat, ejuſmodi circumſtantias ex neceſſitate præcepti divini eſſe aperiendas.

Probatur 1. ex Traditione.

Joannes Jejunator in Pœnitentiali laudato §. 3. ad ſextum ſæculum, *Oportet*, inquit, *enim*, *qui Confeſſionem ſuſcipit*, *videre & adoleſcentiam*, *& viri*, *ſenectutis imbecillitatem*, *& loci differentiam & modi*, *per quam malum factum eſt*.

Concilium Wormatienſe can. 25. nono ſæculo: *Debet Sacerdos in pœna danda ſingulorum cauſſas ſingulatim conſiderare*, *originem quoque*, *modumque culparum*, *temporum etiam & locorum*, *perſonarum quoque & ætatum qualitates conſiderare & inſpicere*.

Concilium Londinenſe anno 1200. can. 4. *Ut Sacerdotes in pœnitentiis imponendis diligenter attendant circumſtantias*, *qualitatem perſonæ*, *qualitatem delicti*, *tempus*, *locum*, *cauſſam*, *moram in peccato factam*. Atqui mora in eodem peccato ſpeciem evidenter non mutat.

Catechiſmus Romanus part. 2. de Confeſſione n. 63. *Furtum etiam in peccatis numerandum eſt*: *verum ſi quis auream nummum furetur*, *levius omnino peccat*, *quam is qui centum vel ducentos*, *vel ingentem aliquam auri vim*, *præſertim vero qui ſacram pecuniam abſtulit*. Ubi Catechiſmus vult exprimendum quanta fuerit pecuniæ ſumma furto ablata, quamvis major, vel minor peccati ſpeciem non mutet.

Innocentius XI. anno 1679. & Clerus Gallicanus anno 1700. duas Modernorum propoſitiones damnarunt; alteram, qua aſſerebant præcepto Confeſſionis eum ſatisfacere, qui enuntiat ſimpliciter ſe furto abſtuliſſe eam pecuniæ quantitatem, quæ ad peccatum lethale ſufficit: alteram quam contendebant pœnitentem non teneri reſpondere quærenti Confeſſario, an ex conſuetudine peccaverit, cum conſuetudo ſpeciem peccati non mutet.

Poſſent proferri Libri Rituales, qui expreſſe præſcribunt circumſtantias inſigniter aggravantes eſſe inquirendas.

Probatur 2. eadem ratione, qua ex Concilio Tri-

dentino evincimus declarandas eſſe circumſtantias, quæ ſpeciem mutant. Namque circumſtantiæ inſigniter aggravantes addunt ſpecialem malitiam, eamque gravem, quin aliquando etiam graviorem & majori pœna dignam, quam ſi ſpeciem mutarent: ergo qui eas reticeret, nec peccata ſua integre confiteretur, nec Confeſſarius tanquam Judex æquum judicium ferre poſſet, nec convenientem ſatisfactionem imponere.

Antecedens probatur nonnullis exemplis. 1. Pecuniæ quantitas non mutat furti ſpeciem, ſicut circumſtantia loci ſacri: attamen longe gravius eſt furari centum nummos in loco profano, quam unicum nummum in templo. Ergo ſi fur unius nummi tenetur exprimere circumſtantiam loci ſacri, a *fortiori* fur centum nummorum debet enuntiare quantitatem furti. 2. Inceſtus in primo gradu eſt ejuſdem ſpeciei cum inceſtu in ſecundo: atqui primus præſertim in linea recta, monſtrum eſt in moribus; quod ipſi etiam Ethnici exhorrent, teſte Apoſtolo 1. Corinth. 5. *Omnino*, inquit, *auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris ſui aliquis habeat*. Hic inceſtus morte plectitur legibus civilibus, non ſecundus. Ejus abſolutionem ſpeciatim Epiſcopi ſibi reſervant. 3. Juxta veterem Eccleſiæ diſciplinam gravior imponebatur pœnitentia idololatriæ voluntariæ, quam ſi cruciatuum vi fuiſſet extorta. Simile diſcrimen in pœnitentiis injungendis obſervandum præſcribit Concilium Ancyranum cap. 16. circa eos, qui ſponte in fornicationem lapſi ſunt, & eos, qui ex infirmitate & quodammodo decepti in illam conſenſerunt. Cum ergo Sacerdos hujuſmodi circumſtantias ponderare debeat, ut conſentanea pœnitentiæ opera decernat, eædem ipſi innoteſcant neceſſe eſt.

Dixi circumſtantias, quæ inſigniter aggravant, quia certum eſt leviores non eſſe ex neceſſitate præcepti aperiendas, utpote quæ nonniſi levem & venialem malitiam contineant.

Dices 1. circumſtantiæ, quæ inſigniter minuunt pec-

peccati gravitatem , non ſunt neceſſario exponendæ : ergo nec illæ , quæ ſimiliter augent .

Nego antecedens : Alioquin Sacerdos uti Judex , & Medicus nec congruam ſatisfactionem imponeret , nec idoneum ſanandis vulneribus adhiberet remedium .

Dices 2. Non licet jure naturali detegere occultum proximi crimen : atqui circumſtantiæ aliquando aperiri nequeunt , quin ſimul detegatur alterius crimen : mulier v. g. confiteatur concubuiſſe ſe cum fratre , qui eſt ei unicus , vel cum Confeſſario ; Sacerdos , qui utrumque novit , fratrem ſcilicet , & Confeſſarium, quos hactenus viros frugi habuerat , eos ſtatim infandi criminis reos intelliget : Ergo .

R. 1. Mulierem in illa hypotheſi teneri accedere , ſi poſſit , ad alium Sacerdotem , cui tam ipſa , quam ſocius criminis ſint ignoti . Quod ſi id nequeat , nec ſit locus differendæ Confeſſionis ,

R. 2. Diſt. maj. non licet detegere occultum alterius crimen ſine cauſa , Conced. cum cauſſa : Nego maj. Namque reus juſte torquetur , ut detegat criminis ſocios ; Fideles cenſuris Eccleſiæ coguntur revelare occultos furti , vel homicidii auctores ; tenetur civis deferre quem novit perniciem moliri adverſus Rempublicam ; domeſticus monere herum , ſi quis ex familia bona ejus diripiat ; denique quoties noſtra intereſt , puta cum neceſſarium captandum eſt conſilium , licet crimen alterius prudenti viro manifeſtare . Ergo a fortiori fas eſt in negotio ſalutis æternæ plene & integre conſcientiam noſtram exponere Sacerdoti , quem Chriſtus noſtrum conſtituit Conſiliarium , Judicem , & Medicum , quamvis inde fama proximi aliquatenus lædatur , ſicut & noſtra ; neque enim tenemur diligere proximum pluſquam nos ipſos , & famæ ejus magis conſulere , quam noſtræ .

Dices 3. S. Thomas in 4. diſt. 16. q. 3. art. 2. docet circumſtantias , quæ ſpeciem non mutant , non eſſe declarandas ex præcepto : Ergo.

Nego conſeq. S. enim Doctor hoc ſcripſit cum eſſet junior , ſententiamque ſuam revocaſſet , commu-

nemque fuiſſet amplexus, ſi ſenior factus ultimam manum ſuæ Summæ appoſuiſſet.

Q. 5. *Qui recordatur peccati mortalis, quod ex oblivione non expoſuit in præcedenti Confeſſione, teneturne illud confiteri?*

Negarunt quidem recentiores, ſed eorum opinio proſcripta eſt ab Alexandro VII. anno 1665. & a Clero Gallicano anno 1700. Quare

Reſpondeo teneri, quia peccata mortalia ex dictis ſunt neceſſaria Confeſſionis materia: ergo cum illud peccatum clavibus Eccleſiæ non fuerit ſubjectum, abſque dubio ſubjici debet. Nec refert, quod per abſolutionem deletum fuerit ſaltem indirecte, quia ex Tridentino ſeſſ. 13. can. 11. quantumcumque contritus quis ſibi videatur, ac proinde veniam conſecutus, nihilominus ſacramentaliter confiteri tenetur.

Q. 6. *Peccata dubia ſuntne in Confeſſione aperienda?*

R. Ita eſt, ſi dubium ſit cum fundamento. Tripliciter autem quis poteſt eſſe dubius. 1. An actum lege prohibitum vel præceptum elicuerit, vel omiſerit. 2. Cum ipſi conſtat de actu, ſed dubitat an libere & cum ſufficienti deliberatione conſenſerit. 3. Cum incertus eſt, num in Confeſſionem depoſuerit crimen, quod certo ſcit ſe admiſiſſe: atqui in triplici illo dubio tenetur quis peccatum aperire, tum quia in dubio via tuta & ſecura, qualis Confeſſio, eſt eligenda: tum quia baptizandus eſt, qui cum fundamento dubitat an fuerit baptizatus.

Dixi, *ſi dubium ſit cum fundamento;* Qui enim dubitat abſque ratione probabili, dubium ſuum deponere debet. Unde qui ſcrupulis anguntur, vulgo prohibendi ſunt, ne peccata dubia exponant.

§. VI.

## §. VI.

### *Utrum Confeſſio Sacramentalis fieri poſſit per internuntios?*

R. PRohibuit Clemens VIII. Decreto ſuo anni 1602. quod ſic ſe habet: „ Auditis votis plurium „ Theologorum, & re cum Illuſtriſs. & Reverendiſs. „ Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Inquiſitoribus mature ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per litteras, ſeu internuntium Confeſſario abſenti, peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit ac prohibuit; præcepitque ne deinceps iſta propoſitio publicis privatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve unquam tamquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur.

Cum autem Suarez tom. 4. in 3. part. S. Thomæ ſect. 4. docuiſſet Decretum Clementis VIII. collective, non vero diviſive eſſe accipiendum, ita ut Summus Pontifex non prohibeat præciſe Confeſſionem fieri per litteras aut internuntium in ordine ad abſolutionem accipiendam, cum Sacerdos præſens adfuerit; ſed utramque ſimul, nempe confeſſionem & abſolutionem, per litteras, aut internuntium exhibitam: Paulus V. anno 1605. juſſit hancce Suaris expoſitionem ex ſcriptis ejus expungi.

Q. 2. *Ante prohibitionem Clementis VIII. fuitne licitum aliquando abſenti Confeſſario confiteri per litteras, & ab illo abſolvi?*

R. Diſſentiunt Theologi.

Alii affirmant, probantque variis exemplis Sacramentum Pœnitentiæ ita fuiſſe collatum. 1. Apoſtolus 2. Cor. cap. 2. abſens Corinthium inceſtum abſolvit. 2. Euſebius lib. 6. hiſtoriæ cap. 36. refert Presbyterum quendam vi morbi in lecto detentum, per puerum miſiſſe Euchariſtiam ad Serapionem pœnitentem, quod

ſupponit per illum internuntium fuiſſe abſolutum : 3. Patres Concilii Duziacenſis anno 872. abſolverunt Robertum Cenomanenſem Epiſcopum, ut ipſe periculoſe decumbens ab illis per litteras expoſtulaverat. 4. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis nono ſæculo Hildeboldum Sveſſionenſem Epiſcopum ægrotantem per litteras abſolvit; 5. Potamius Braccarenſis Archiepiſcopus, per litteras abſolutionem obtinuit a Patribus Concilii Toletani X. 6. S. Thomas Cantuarienſis eandem gratiam ab Alexandro III. ſcripto conſecutus eſt.

Confirmatur hæc ſententia exemplo matrimonii, quod licite ac valide celebratur per internuntium.

Alii Theologi contra contendunt Sacramentum Pœnitentiæ nunquam niſi a præſente Sacerdote fuiſſe collatum, probantque ex Veterum teſtimoniis. 1. Auctor de vera & falſa Pœnitentia apud Sanctum Auguſtinum, cujus verba referuntur cap. *Quem pœnitet*, de Pœnitentia diſt. 1. 1. „ præcipit Chriſtus, „ *inquit*, mundandis Leproſis, ut oſtenderent ora „ ſua Sacerdotibus, docens præſentia ſua confitenda „ peccata. Non alium teneatis modum, qui per „ vos peccaſtis, per vos erubeſcatis. 2. *Synodus Nemauſenſis anno* 1284. Non debet confiteri per nun„ tium, vel per ſcripturam, ſed viva voce, ore „ proprio, & præſentialiter, ut qui per ſe „ peccavit, per ſeipſum confiteatur, & erubeſ„ cat. „ 3. Sanctus Thomas quodlibet 1. art. 10. ex profeſſo probat non licere confiteri ſcripto, aut alio ſigno, quam voce, niſi in caſu neceſſitatis: tum quia oris confeſſio majori pudore pœnitentem ſuffundit: tum quia in Sacramentis adhibenda eſt materia in uſu communior, ut aqua naturalis in Baptiſmo, panis triticeus in Euchariſtia: atqui voces ſunt ſigna, quibus homines intimos cordis ſenſus vulgo manifeſtant: Ergo.

Ad exempla pro oppoſita opinione laudata, reſpondent Patroni hujuſce poſterioris ſententiæ, in iis non agi de abſolutione Sacramentali; ſed vel de abſolutione a cenſuris, qua pœnitentes reſtituebantur

communioni Eccleſiæ : vel de relaxatione pœnarum canonicarum & conceſſione Indulgentiarum, quas Summi Pontifices largiri ſolent infirmis in mortis periculo conſtitutis : vel de abſolutione cæremoniali, qualem Epiſcopi feria quinta in majori Hebdomada, & Parochi die ſancto Paſchæ publice impertiunt Chriſti auctoritate, cujus verba in hujuſmodi cæremonia expreſſe commemorant, *quæcumque ſolveritis ſuper terram*, &c. Multa autem in allatis exemplis hancce expoſitionem ſuadent. Namque 1. Sanctus Paulus abſens inceſto Corinthio, ſed pœnitenti, donavit quod obſecrat donari a præſentibus ejus contribulibus: *Obſecro vos*, inquit cit. cap. 2. *ut confirmetis in illam caritatem . . . cui autem aliquid donaſtis, & ego; nam & ego quod donavi, ſi quid donavi, propter vos in perſona Chriſti*. Atqui ab omnibus non eſt collata abſolutio ſacramentalis. Quid igitur Apoſtolus hic conceſſit, & Corinthiis concedendum rogat: pœnarum relaxationem, & cum Fidelibus communionem, qua inceſtus fuerat interdictus.

2. Euſebius narrat quidem Euchariſtiam ad Serapionem Pœnitentem, & in extremis poſitum, delatam fuiſſe per Presbyteri puerum, ut per eam Communioni Eccleſiaſticæ reſtitueretur, & ſic in pace ad Dominum proficiſceretur; ſed mera fictio eſt, puerum illum abſolutionem ſacramentalem detuliſſe, cum Euſebius ne verbum quidem faciat de confeſſione & abſolutione,

3. Hincmarus, ex Sirmundo in notis ad tertium tomum Conciliorum Galliæ, hortatur Hildeboldum, ut Sacerdoti ſpecialiter peccata ſua confiteatur.

4. Alexander III. S. Thomam Cantuarienſem admonet, ut ſi quid commiſit, de quo propria conſcientia debeat remordere, illud Sacerdoti, qui diſcretus ſit & providus, confiteatur : ergo nec Hildeboldus ab Hincmaro, nec S. Thomas ab Alexando III. fuerunt ſacramentaliter abſoluti; confeſſio enim abſolutionem ſacramentalem neceſſario præcepit.

5. Potamius, qui ſcripto Confeſſionem ſuam ad Concilium miſerat, crimen poſtea præſens in eodem

Concilio confeſſus eſt, & ſtatim depoſitus, ac perpetuæ pœnitentiæ addictus, altero in ejus Sedem ſuffecto.

Q. 2. *Poſt decretum Clementis VIII. Confeſſio per litteras aut internuntium, foretne non ſolum illicita, ſed etiam prorſus nulla, & Sacramentum irritum?*

R. Diſſentiunt Theologi. In hac autem controverſia illud nobis videtur verius.

1. Abſolutionem per litteras aut internuntium ante Decretum Clementis non potuiſſe valere, multo minus poſſe eſt idem Decretum, nec Summus Pontifex in hac parte novam ſanxit legem, ſed Apoſtolicam Traditionem vindicavit: Quia Sacramenta novæ legis rebus & verbis conſtant ex Decreto Eugenii IV. pro Armenis: verba autem illa in ſenſu metaphorico interpretari non licet ſine auctoritate Eccleſiæ, quæ nunquam declaravit formam Sacramenti pœnitentiæ ſcripto eſſe validam.

Fruſtra Patroni prioris ſententiæ opponunt matrimonium, quod per litteras, aut internuntium valet; in his enim, quæ ex libera Chriſti voluntate pendent, non admittitur argumentatio a pari. Quanquam, ſi admittatur iſta diſcurrendi ratio, quinque Sacramenta opponimus, nempe Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Ordinationem, & Extremam-Unctionem, quæ nonniſi proprio Miniſtri ore confici queunt. Ut ergo excipiatur Sacramentum Pœnitentiæ, proferri debet indubitata Eccleſiæ auctoritas quemadmodum ipſe Eugenius expreſſis verbis Sacramentum matrimonii a communi regula excepit.

2. Rata & valida eſt abſolutio ore Miniſtri collata præſenti pœnitenti, qui per litteras aut internuntium confeſſus eſt, cum aliter non potuerit, ut muti, quorum aliquando peccata ſcripto excepimus; & moribundi, quorum præcedens Confeſſio, ſeu confitendi deſiderium Sacerdoti non innoteſcit, niſi per teſtes ſive internuntios, & ita Clementem VIII. declaraſſe teſtatur Armacanus.

§. VII.

## §. VII.

### *De ſecreto Confeſſionis.*

Q. 1. *Modus confitendi ſecreto eſtne a Chriſto inſtitutus ac præceptus?*

R. Chriſtus, ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 5. ita inſtituit Confeſſionem ſecretam, ut non vetuerit, quominus juſtis de cauſſis aliquando publice fieri poſſit: *Quoad modum confitendi ſecreto apud ſolum Sacerdotem*, inquit S. Synodus, *etſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publice confiteri poſſit: non eſt tamen hoc divino præcepto mandatum, nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperienda.* Quibus verbis tria docent Tridentini Patres. 1. Chriſtum non mandaſſe ut omnia peccata publice aperiantur. 2. probandum eſſe ſi quis aliquando in ſui humiliationem, & aliorum ædificationem peccata ſua publice declaret & ejuret. 3. non ſine gravioris incommodi periculo eam fore legem, qua præciperetur, ut omnia peccata, etiam ſecreta, publice aperirentur.

Q. 3. *Unde probantur tres illæ Concilii propoſitiones?*

R. Ex conſtanti Eccleſiæ Traditione & diſciplina, cujus locupletes teſtes ſunt Socrates, Sozomenus, Sanctus Chryſoſtomus, S. Leo, & alii, quos appellavimus pro neceſſitate Confeſſionis.

Socrates lib. 5. hiſtoriæ cap. 19. *Eccleſiarum Epiſcopi*, inquit, *canoni adjunxerunt, ut in ſingulis Eccleſiis Presbyter quidam pœnitentiæ præeſſet: quo, qui poſt Baptiſmum lapſi fuiſſent, coram Presbytero ad eam rem deſignato, peccata ſua confiterentur.* Et infra: *Mulier quædam nobilis ad Presbyterum Pœnitentiarium accedit, peccata, quæ poſt Baptiſmum commiſerat, particulatim confitetur.*

Sozomenus L. 7. c. 16. *Cum prorſus*, inquit, *non peccare naturæ ſit humanæ, divinioris: pœnitentibus autem, quamvis frequenter deliquiſſent, veniam dare. Deus juſſerit, ad impetrandam denique veniam confiteri neceſſarium ſit: odioſum, ut credibile eſt, Sacerdotibus ab initio viſum fuit tanquam in theatro audiente Eccleſiæ multitudine delicta pronuntiare.*

S. Chryſoſtomus hom. 6. de incomprehenſibili Dei natura, ſic habet: *Non te in theatrum conſervorum tuorum duco, non hominibus peccata tua detegere cogo.*

S. Leo Epiſt. 80. c. 3. ad Epiſcopos Campaniæ: „ Illam, *inquit*, contra Apoſtolicam regulam præſumptionem, quam nuper agnovi a quibuſdam illicita uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri; ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere libello ſcripta profeſſio publicetur, cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicare Confeſſione ſecreta. Quamvis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur; tamen quia non omnium ejuſmodi ſunt peccata, ut ea, qui pœnitentiam poſcunt, publicare non vereantur, removeatur tam improbabilis conſuetudo „. Ex his verbis conſtant alicubi præceptam fuiſſe publicam peccatorum etiam occultorum confeſſionem; ſed S. Leo morem illum reprobat uti contrarium Traditioni Apoſtolicæ, & Eccleſiæ univerſalis diſciplinæ.

Dices: lex publicæ pœnitentiæ pro omnibus peccatis, tam publicis, quam occultis ubique in Eccleſia per plura ſæcula obtinuit: atqui pœnitentes publice confitebantur ea peccata, pro quibus pœnitentiæ ſtadium decurrebant; ergo ſecundum priſcam univerſalis Eccleſiæ diſciplinam, omnia peccata etiam occulta publice exponebantur.

Minor probatur variis Antiquorum teſtimoniis. S. Irenæus ſupra laudatus narrat mulieres a Marco præſtigiatore corruptas, crimen ſuum palam confeſſas. Atqui ejuſmodi crimen præ ceteris ſecreto & abſque teſtibus committitur. Origenes hom. 2. in Levit. ſic ſcribit: *Si quid in occulto egerimus, ſi quid in ſermo-*

ne-

*ne ſolo, vel etiam intra cogitationum ſecreta admiſimus, cuncta neceſſe eſt publicari, cuncta proferri.* Enimvero cur pœnitentia publica, quam multi, ex Tertulliano, refugiebant ut publicationem, ſui dicebatur exomologeſis ſeu accuſatio, niſi quia publica peccatorum confeſſio ab ea erat indivulſa?

Tranſeat major, quam confutabimus ubi de Satiſfactione, Nego minorem; contrarium enim conſtat ex Socrate, Sozomeno, S. Chryſoſtomo, & S. Leone mox laudatis.

Ad confirmationis autem ſingula capita reſpondeo.

Ad primum. Mulieres illæ, de quibus S. Irenæus, vel ſponte, ſive ex conſilio Sacerdotis crimen ſuum palam confeſſæ ſunt, vel, quod veriſimile eſt, ex circumſtantiis convictæ ſunt, vix enim dubium eſſe poteſt, quin per inquiſitionem in Marci præſtigias & operas magicas detectæ ſint ejus ſpurcitiæ, & infanda crimina. Unde non mirum eſt quod mulieres illæ, quæ ipſi adhæſerant, facinus ſuum in publico conventu confeſſæ ſint; certum quippe eſt eos, qui palam ſive per hæreſim, ſive per ſchiſma ab Eccleſia defecerant, & alios inſignes ac publicos peccatores Communioni Eccleſiæ non fuiſſe reſtitutos, quin prius publice errores ſuos ac flagitia ejuraſſent.

Ad ſecundum ex Origene petitum, reſpondeo diſtinguendo, ſi quid ſermone, vel etiam intra cogitationum ſecreta commiſimus, neceſſe eſt cuncta publicari, cuncta proferri prudenti & diſcreto Sacerdoti, Concedo: in publico conventu, Nego, & quidem ad mentem Origenis; nam in Pſalm. 37. poſtquam admonuit caute ſeligendum eſſe Sacerdotem, apud quem deponamus peccata noſtra, hæc addit: *Si quid ille dixerit... ſi quid conſilii dederit ut facias, & ſequaris: ſi intellexerit & prævideri talem eſſe languorem tuum, qui in conventu totius Eccleſiæ exponi debeat & curari, ex quo fortaſſis & ceteri ædificari poterunt, & tu ipſe facile ſanari: multa hoc deliberatione & ſatis periti Medici illius conſilio procurandum eſt.* Ergo juxta Origenem ex peccatis ad aurem Sacerdotis expoſitis, alia claudi debent ſecreti ſigillo: alia ſecundum anti-

quum morem erant publice referanda. Idem innuere videtur S. Auguſtinus ſerm. 351. alias hom. 50. ubi de peccatore, qui ad Antiſtites Eccleſiæ venire debet & ab ipſis ſatisfactionis modum accipere, ſic loquitur: *Id agat, quod non ſolum illi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed etiam ceteris ad exemplum; ut ſi peccatum ejus non ſolum in gravi ejus malo, ſed etiam in tanto ſcandalo eſt aliorum, atque etiam hoc expedire utilitati Eccleſiæ videatur Antiſtiti, in notitiam multorum, vel etiam totius plebis, agere pœnitentiam non recuſet*.

Ad tertium. Cum publici pœnitentes ſolemniter profiterentur ſe graviter deliquiſſe, & idcirco non ſolum durioribus pœnitentiæ operibus ſe ſubjicerent, ſed etiam ſacco induti ad Fidelium pedes ſe proſternerent, &, ut loquitur Tertullianus, adgenicularentur, non mirum quod multi illud ſtadium decurrere erubeſcerent, præſertim ſi conſcii eſſent eorum peccatorum, quæ Sacerdos palam declarare imperabat. Exomologeſis ergo, ſeu confeſſio indivulſa erat pœnitentia publica. 1. quia pœnitentes Sacerdoti privatim omnia peccata ſua aperiebant. 2. quia graviora ex iis palam confiteri cogebantur, ſi eſſent publica, vel teſtibus probari poſſent. 3. quia reos ſe coram omnibus generatim pronuntiabant.

Q. 3. *Quo jure neceſſarium eſt Confeſſionis ſigillum?*

R. Triplici; naturali, divino, & Eccleſiaſtico. Sacerdos igitur qui revelat ſecretum Confeſſionis,

1. Peccat contra legem naturalem, qua tenemur clauſum ſervare quod ſub ſecreto nobis committitur.

2. Peccat contra legem divinam, qua præcipitur Sacramentalis Confeſſio, quia ſi Sacerdoti licitum eſſet aliquando revelare quod ſacramentaliter excepit, de medio tolleretur uſus Confeſſionis; quis enim vellet arcana conſcientiæ ſuæ detegere cum famæ, aliquando etiam vitæ periculo?

3. Denique peccat contra legem Eccleſiaſticam in Concilio Lateranenſi IV. latam can. *Omnis utriuſque ſexus*, his verbis: *Caveat omnino Sacerdos; ne verbo, aut ſigno, aut alio quovis modo aliquatenus*

pro-

*prodat peccatorem .... qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam, in arctum monaſterium detrudendum.*

Q. 4. *Quam arcta eſt obligatio ſigilli Confeſſionis?*

R. Ex laudato Conc. Later. tanta eſt hujus ſecreti religio, ut nullo prorſus caſu violari debeat.

Q. 5. *Unde repetitur tam arcta obligatio?*

R. Repetitur præſertim ex præcepto divino, ſed ex inſtitutione Sacramenti; namque ex S. Thom. 2. 2. quæſt. 10. art. 1. ad 2. fides ſecreti (ſi ſpectetur ſolum jus naturale) non obligat in grave præjudicium boni communis: at ſecretum Confeſſionis nunquam violare licet, etiamſi gravia ex ſilentio imminerent Reipublicæ incommoda, aut ipſe Sacerdos graviſſima quæque tormenta, & mortem aliter declinare non poſſet. „ Dicendum, *inquit Angelicus D.* quod de „ illis, quæ homini ſunt commiſſa in ſecreto per „ Confeſſionem, nullo modo debet teſtimonium fer„ re; quia hujuſmodi non ſit ut homo, ſed tan„ quam Dei Miniſter, & majus eſt vinculum Sacra„ menti quolibet hominis præcepto. Circa ea vero, „ quæ aliter homini ſub ſecreto committuntur, di„ ſtinguendum eſt. Quandoque enim ſunt talia, quæ „ ſtatim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea „ manifeſtare tenetur, puta ſi pertinet ad corruptionem „ multitudinis ſpiritualem, vel corporalem, vel „ in grave damnum alicujus perſonæ, vel ſi quid „ aliud eſt hujuſmodi, quod quis propalare tene„ tur vel teſtificando, vel denuntiando, & contra „ hoc debitum obligari non poteſt per ſecreti com„ miſſum.

Q. 6. *Quid reſpondere debet Sacerdos a Judice interrogatus de crimine, quod ſola Confeſſione didicit?*

R. Sacerdos abſque periculo mendacii, aut æquivocationis, & perjurii ſimpliciter reſpondebit ſe id neſcire, quia reſponſio eſt ad mentem interrogantis, juxta omnium Catholicorum judicium, qui prudenter præſumunt Judicem, fidelem non interrogare de iis pec-

peccatis, quæ ſola Confeſſione Sacramentali innotueꝛunt. Immo ſi Sacerdos ſit Paſtor, & eo titulo Parochianorum ſuorum Conſiliarius, voceturque ad ferendum teſtimonium adverſus unum ex illis, opponet Judici ſuum officium Paſtorale, quo gaudere debet privilegio Advocatorum; qui immunes ſunt a teſtimonio ferendo adverſus eos, qui illorum utuntur conſiliis, alioquin non ſtaret humana ſocietas, ſi privati in negotiis difficilioribus conſilium a peritis tuto capere nequirent. In caſibus tamen extraordinariis, in quibus conſtaret Paſtorem non ex iis, quæ fidei ſuæ commiſſa ſunt, ſed ex viſu fortuito teſtari, non eximeretur a teſtimonio ferendo contra Parochianum, ſi neceſſum foret ad comprimendum malum.

*Quid ſi pœnitens Sacerdotem provocet ad Superiorem ob denegandam abſolutionem, ipſique licentiam concedat exponendi cauſſas repulſæ?*

Non licet Superiori diſcutere ejuſmodi controverſiam, forum enim internum Dei eſt, non hominum. Ad ſummum poterit delegare alium prudentem Sacerdotem, qui excipiat hujuſce pœnitentis confeſſionem: nec Confeſſarius uti poteſt ejuſmodi licentia ad reſpondendum conceſſa; pugnat enim contra reverentiam Sacramenti, quod nunquam ad forum externum & contentioſum transferre licet.

Q. 8. *Quale eſt peccatum ſigilli infractio?*

R. Semper eſt mortale in genere ſacrilegii, quia minima infractio gravem infert Sacramento injuriam, utpote quæ Fideles ab eo revocet, & confeſſionem odioſam reddat.

Q. 3. *Quotuplici modo violari poteſt ſecretum Confeſſionis?*

R. Duplici, ſcilicet directe, & indirecte.

Violatur directe, cum verbis conceptis panduntur quæ in Confeſſione ſunt expoſita, enim ſi illa ipſo facto ſint publica, Sacerdos v. g. directe violaret ſigillum, ſi diceret publicum Clerici percuſſorem crimen eſſe confeſſum, vel non confeſſum: indirecte vero cum ex dictis, vel factis Confeſſarii colligitur quod ipſi in confeſſione fuit declaratum.

Ex-

Ergo Sacerdos reus eſt violati ſigilli. 1. ſi dicat ſe non eum abſolviſſe, cujus confeſſionem excepit. Quando igitur ſcripto teſtatur apud Paſtorem ſe confeſſionem Parochiani, quem ad ſe miſerat, audiviſſe, de abſolutione ſive data, ſive dilata, ſemper ſileat. 2. Si unum præ aliis, quos audivit, laudans dicat illum, nonniſi levia admodum peccata declaraſſe; Inde enim facile colligitur alios gravioris culpæ eſſe conſcios. Caveant igitur qui præficiuntur eorum audiendis confeſſionibus, qui ad mortem damnantur, ne quovis modo ſignificent Miniſtris Juſtitiæ hunc, vel illum eſſe innocentem; quia de aliis ſilendo indirecte ſignificarent eos ſe probaſſe reos. 3. Si propter nonnullas difficultates in Confeſſione occurrentes ita conſilium petat, ut ex circumſtantiis incaute expoſitis pœnitens in illius notitiam venire poſſit, quem conſulit. Exemplum affero: Sacerdos conſulens ſic exponat: *heri ad me acceſſit*, vel, *ad ægrotum vocatus ſum*, *& ejuſmodi crimen confeſſus eſt*. In hac hypotheſi contingere poteſt; & revera contigiſſe ſcio, ut qui conſulitur deprehendat quis tali die peccata ſua apud conſulentem, depoſuerit. In conſiliis ergo captandis omittendæ ſunt circumſtantiæ temporis & loci prorſus inutiles, & ſi quæ ſint neceſſario exponenda cum ſecreti periculo, non licet Sacerdoti conſulere ſine libero pœnitentis conſenſu. Denique ad vitanda omnia infractionis pericula, Sacerdotes in confabulationibus nunquam de Confeſſionibus, quas exceperunt, loquantur præſertim coram Laicis, qui inde vulgo patiuntur ſcandalum.

Q. 9. *Duo Sacerdotes, qui unius & ejuſdem pœnitentis Confeſſionem identidem excipiunt, poſſuntne conſilii captandi cauſſa inter ſe colloqui de peccatis, quorum pœnitens ille ſe conſcium ſæpe ſæpius confitetur abſque emendatione?*

R. Non poſſunt ſine infractione ſigilli, niſi pœnitens in id libere conſenſerit.

Q. 10. *Licetne Sacerdoti ſermonem habere cum ipſomet pœnitente de iis, quæ in Confeſſione aperuit?*

R. Quamvis non violet ſecreti ſigillum; extra confeſ-

ſeſſionem tamen non licet, niſi prius ab ipſo obtenta venia: *Si Sacerdos*, inquit S. Carolus part. 2. cap. 20. Inſtruct. *neceſſitate coactus cum ipſomet pœnitente de peccatis loqui debeat, id nonniſi præfata venia faciat*. Quia iſthæc agendi ratio pœnitentibus moleſta eſt, & odium in confeſſione concitat.

Limitat tamen Suarez diſp. 33. ſect. 5. *Niſi Confeſſor commiſit defectum in Confeſſione, ex quo obligatur ad pœnitentem monendum, quia tunc jam vere non loquitur extra confeſſionem, ſed ſupplet & perficit eam, quæ inchoata & imperfecta manſerat, & pœnitens tunc eſt irrationabiliter invitus.*

Dixi, *extra confeſſionem*; nam in confeſſione Sacerdos debet, quando neceſſitas poſtulat, objicere pœnitenti, quod ſatis ſibi non caveat, cum idem peccatum ſæpius ſit confeſſus: nam ex dictis peccandi conſuetudo pertinet ad integritatem confeſſionis, exigit a Sacerdote ſpecialia monita, ac fortiora remedia, & alio modo curanda eſt lepra perſeverans, alio modo lepra volatilis, ut dicitur Levitici cap. 13.

Q. 11. *Quænam ſigilli ſecreto clauduntur?*

R. Ea omnia, quæ per confeſſionem deteguntur, ſcilicet peccata ſive gravia, ſive levia, ſocii criminis, tentationes, ruſtici mores, & alii naturales defectus, ac denique quidquid revelatum pœnitenti moleſtiam faceſſeret, & Confeſſionem odioſam redderet.

Q. 12. *Poteſtne Sacerdos de conſenſu pœnitentis reſerare Confeſſionis ſigillum?*

Reſpondet auctor Supplementi ad tertiam partem Summæ S. Thomæ, poſſe, modo conſenſus non ſit extortus, & ſecundum quid involuntarius; quia qui poteſt aliquid facere per ſe, poteſt & per alium. Atqui pœnitens poteſt peccatum ſuum alteri revelare: ergo poteſt per Sacerdotem. Monet tamen cavendum ſcandalum, *ne fractor ſigilli prædicti reputetur*. Et in reſponſione ad tertium docet, Sacerdoti, ſi accuſetur, incumbere probandum, quod de licentia pœnitentis revelaverit. Eſt & aliud periculum Sacerdoti timendum, ne ſcilicet fictus pœnitens ex appetitu vindictæ, aut alio pravo affectu falſo accuſet innocentem, ut qui

per

per ſe fidem facere nequit, per Confeſſarium criminationem probabilem reddat. Quamobrem Confeſſarius monendi onus in ſe non ſuſcipiat, niſi grave malum aliter vitari nequeat, & prudenti conſilio quæ ſequi poſſint, incommoda præcaveat.

Dixi, *modo conſenſus non ſit extortus*; quia minis; v. gr. denegandæ abſolutionis extorqueri non debet; nec ſic obtento uti licet.

Dices: pœnitens tenetur detegere ſocios criminis; quando ſunt Reipublicæ noxii: civem, qui adverſus civitatem, autem Principem cum hoſte init conſilia: Paſtorem, qui clanculum diſſeminat errores, vel ſubditorum mores corrumpit, & alias Reipublicæ peſtes. Refert Euſebius Hiſt. lib. 7. c. 6. Heraclam Alexandrinum Epiſcopum non admiſiſſe eos, qui ab hæreſi veniebant, *quod omnia, quæ ab adverſariis audiviſſent, palam apud omnes eſſent elocuti*.

S. Auguſtinus ſerm. 392. alias hom. 49. inter 50. *Ego moneo*, inquit, *ego præcipio, ego jubeo, Epiſcopus jubet, Chriſtus in me jubet, nolite viros veſtros permittere fornicari; interpellate contra illos Eccleſiam*. Et epiſt. 236. alias 74. ad Deuterium, non vult Subdiaconum ex hæreſi Manichæorum ad pœnitentiam admitti, niſi prius manifeſtaverit quos novit in eadem impietate verſari. Ergo in iis & ſimilibus caſibus Sacerdos conſenſum a pœnitente extorquere poteſt, ut eos revelet, a quibus proximus vel Reſpublica cavere debet.

Nego conſequentiam; ex eo enim quod pœnitens teneatur avertere, cum poſſit, grave malum Reipublicæ vel proximo impendens, non ſequitur Sacerdoti licere minis denegandæ abſolutionis extorquere a pœnitente, ut ſontes quos novit, ipſi declaret, multo minus, ut licentiam concedat illos manifeſtandi iis, quorum intereſt: hæc enim agendi ratio pugnat contra reverentiam Sacramenti, & ſolvit omnino Confeſſionis ſigillum.

Hoc igitur unum ex antecedente concludere licet, nempe ſine abſolutione dimittendum pœnitentem, qui in al-

in allatis circumſtantiis non vult ſive per ſe, ſive per alium avertere malum proximo vel Reipublicæ imminens. Quo in caſu non tam opponitur onus pœnitenti, quod Confeſſio in odium veniat; quam declaratur obligatio implendæ legis naturalis & divinæ, cui niſi parere velit, abſolvendus non eſt quemadmodum injuſtus rei alienæ detentor, qui reſtituere detrectat.

Q. 13. *Poteſtne Sacerdos prodere quod aliunde novit, quam ex Confeſſione Sacramentali?*

Reſpondet idem auctor Supplementi q. 11. art. 4. poſſe, quando teſtimonii ferendi imminet neceſſitas; alioquin„ poſſet impediri juſtitia Eccleſiæ, ſi aliquis „ ut evaderet ſententiam excommunicationis, quæ in „ ipſum ferenda eſſet propter aliquod peccatum, de „ quo convictus eſt, confiteretur ei, qui ſententiam „ ferre debuiſſet.„

Nec dicas ejuſmodi revelationem injicere ſuſpicionem violati ſigilli. Nanque ex eodem auctore, 1. amovebitur illa ſuſpicio, ſi dicat Sacerdos, *ego vidi*, vel, Titius & Cajus duo probati teſtes ſe vidiſſe retulerunt. 2. quia veritas non eſt propter ſcandalum deſerenda: *Et ideo*, inquit, *quando imminet periculum juſtitiæ & veritatis, non debet dimitti revelatio ejus, quod audivit quis in confeſſione, ſi aliter ſciat, propter ſcandalum; veruntamen ſcandalum, quantum in ſe eſt, evitare tenetur*, nempe cum loquendi nulla exiſtit neceſſitas, ut expreſſe docet in corpore articuli.

Q. 14. *Licetne uti notitia in Confeſſione comparata*?

R. 1. Clemens VIII. anno 1594. prohibuit omnibus Regularibus, ne hacce notitia uterentur ad gubernationem exteriorem; ſic enim in ſuo Decreto ſtatuit, „ tam Superiores pro tempore exiſtentes, quam Con„ feſſarii, qui poſtea ad Superioritatis gradum fuerint „ promoti, caveant diligentiſſime, ne ea notitia, quam „ de aliorum peccatis habuerunt, ad exteriorem gu„ bernationem utantur.

R. 2. Non licet niſi ea notitia cum gravamine pœnitentis, aut qualibet læſione ſigilli Confeſſionis. Reſponſio probata manet ex dictis ad tertiam

& quintam quæſtionem, ſed elucidatur quibuſdam exemplis.

Non licet Sacerdoti 1. fugere, aut a Sacrificio abſtinere, quia ex Confeſſione didicit ſibi parari inſidias, aut venenum in vino Sacrificii fuiſſe immiſſum, ſi reus præconcepti criminis inde colligat pœnitentem nefandum conſilium detexiſſe ac propterea iram in illum convertat. 2. denegare Sacramenta, puta Euchariſtiæ, Matrimonii, pœnitenti coram vel uno teſte poſtulanti, etiamſi ſine abſolutione illum dimiſerit, noveritque, ſe ex ſola Confeſſione Sacramentali, ligatum impedimento dirimente. 3. Sacris interdicere Sacerdotem ſubditum, vel rejicere canonice electum ſeu præſentatum propter crimina ſola confeſſione detecta. 4. vitare excommunicatum, qui confeſſus eſt ſe Clericum interfeciſſe.

R. 3. Ex communi Theologorum ſententia, licet uti notitia per Confeſſionem acquiſita, ſi duo concurrant, nempe illibatum maneat ſecreti ſigillum, & nullum inde pœnitens gravamen patiatur. Poteſt v. g. Confeſſarius frequentius orare pro pœnitente, quem ex Confeſſione novit verſari in gravi ſalutis periculo; cautior eſſe in re familiari, quam a confitente didicit male adminiſtrari, diligentius invigilare gregi ſuo, ſi ſit Paſtor; in concionibus generatim invehi in vitia, quæ occulte graſſantur; fugere locum, ubi inſidias ſibi parari, & abſtinere a Sacro faciendo, in quo necandum ſe veneno a pœnitente præmonitus eſt, quando habet ad manum occaſiones, & prætextus, quibus omnem infracti ſigilli ſuſpicionem amoveat, & pœnitentem in tuto collocet. Ei ratio eſt, quia in hac hypotheſi nec Sacramento, nec pœnitenti ulla fit injuria.

Diſſimulandum tamen non eſt circa tertiam hancce reſponſionem occurrere nonnullos caſus difficiles, qui dividunt Theologos.

1. Pœnitens, qui ſine abſolutione dimiſſus eſt ob pravam animi affectionem, nihilominus Euchariſtiam petit a Confeſſario ſine ullo teſte, denegabitne Confeſſarius? quamvis enim ſigillum Confeſſionis non in-

infringat, nec ullum nocumentum pœnitentis inferat; quodammodo tamen ipſi exprobrat, & odioſam Confeſſionem reddit.

2. Epiſcopus ſtatuerat apud ſe conferre Beneficinm Sacerdoti optimæ famæ; ſed ex ejus Confeſſione didicit eſſe flagitioſiſſimum, ambigitur an poſſit aut debeat mutare conſilium?

3. Cum non deeſſent Epiſcopo rationes removendi a ſacro Officio Sacerdotem ſubditum, apud ſe decreverat illum dumtaxat commonere; ſed audita ejus confeſſione, cognovit illum perditiſſimis eſſe moribus, & occaſione ſui officii alios corrumpere, ac propterea quamprimum removendum; difficultas eſt, an Epiſcopus debeat a prima ſententia recedere, cum poſſit abſque ſuſpicionis periculo?

Affirmavit S. Thomas quodlib. 5. q. 7. art. 13. „ Si „ ergo, *inquit*, amotio ſubditi ab adminiſtratione poſ„ ſit inducere ad manifeſtandum peccatum in Confeſ„ ſione auditum, vel ad aliquam probabilem ſuſpi„ cionem habendam de ipſo, nullo modo Prælatus „ deberet ab adminiſtratione amovere... Si vero per „ admonitionem ab adminiſtratione peccatum nullatenus „ manifeſtaretur, deberet hoc facere cum debita cautela.„ Eadem habentur in Supplem. q. 11. art. 1. ad tertium. S. Bonaventura in 4. diſt. 21. q. 1. art. 2. eandem amplectitur ſententiam: „ Dicendum, *inquit*, quod Presbyter „ debet diſſuadere ei qui confeſſus eſt, & ſimiliter „ Decanus Clerico; & ſi ille petat, debet differre; & „ niſi ille cogatur per Superiorem, (vel per ſcandalum „ populi) non debet nec matrimonium tale benedicere. „ Similia docent Alexander de Hales parte 4. q. 74. art. 1. ad 9. Gabriel in 4. diſt. 21. q. unica. Paludanus in quartum, q. 21. art. 3. Adrianus in 4. de Sacra Confeſſione, & alii quos appellat Suarez diſp. 33. ſect. 7. ubi ſcribit hanc ſententiam eſſe communem. Et quamvis in oppoſitam magis inclinet, utpote ſecuriorem, ſectionem tamen in hæc verba concludit, *quod vero teneatur quis non uti illa ſcientia, affirmare non audeo propter dictorum auctorum ſententiam, quæ intelligenda eſt ubi prohibitio humana non intervenerit.*

Enim-

Enimvero cum timendum ſit, ne Sacerdos, non ita ſe cautè geras, quin pœnitentes alicui ſuſpicioni exponat; Epiſcopi ad removendum omne periculum Sacerdotibus ſubditis idem abſolute prohibere poſſunt, quod Clemens VIII. Superioribus Regularibus, ne ſcilicet notitia per Confeſſionem comparata utantur ad exteriorem gubernationem. Sanbovius tamen Tom. 3. caſu 18. exiſtimat ſigillum Confeſſionis ita eſſe in toto in allatis tribus exemplis, ut Confeſſarius non ſolum poſſit, ſed etiam ſub gravi peccato teneatur uti illa notitia: quin Natalis Alexander in ſua Theologia de ſigillo Confeſſionis regula 56. prohibitionem Clementis VIII. non extendit ad tres illos ſingulares caſus; quia ex Sancto Antonino, quem laudat, *negotium geritur inter ipſum* (Confeſſarium) *& Deum; unde poteſt ex iis, quæ ſcit ut Deus, judicare in propoſito.*)

## §. VIII.

### *De præcepto Eccleſiaſtico Confeſſionis.*

HUcuſque egimus de præcepto divino Confeſſionis Sacramentalis, & de iis quæ illud ſpectant: nunc pauca dicenda ſunt de præcepto Eccleſiaſtico.

Neminem latet extare ejuſmodi præceptum, cum omnes adhuc pueri inter prima Religionis Chriſtianæ rudimenta a parentibus didicerimus hanc eſſe Eccleſiæ legem, *tous tes pechez confeſſeras a tout le moins une fois l'an.* Lata autem eſt illa lex in Concilio generali Lateranenſi IV. ann. 1215. canone *omnis utriuſque ſexus*, & confirmata a Synodo Tridentina ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 8. & Verba Concilii Lateranenſis ſunt; ,, Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos ,, diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata con- ,, fiteatur fideliter ſaltem ſemel in anno, proprio Sa- ,, cerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro ,, viribus adimplere . . . alioquin & vivens ab Eccle- ,, ſiæ ingreſſu arceatur, & moriens Chriſtiana careat ,, ſepultura. ,, Plura in hoc Canone continentur, ſequentibus quæſtionibus enucleanda. Itaque

Q. 1.

Q. 1. *Quinam huic Eccleſiæ præcepto ſubjiciantur?*

R. Omnes Fideles, ſive maſculi, ſive feminæ poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint, hoc eſt, bonum a malo ſecernere cœperint, huic præcepto ſubjiciuntur. Prudens vero illa ætas accedit aliis citius, puta ſexto vel ſeptimo anno, aliis tardius, ſcilicet *octavo* anno. Quapropter S. Carolus in Inſtruct. Confeſſ. monet Sacerdotes, ut pueros, & puellas etiam ſex tantum annorum doceant hujus Sacramenti virtutem & uſum; *obſervent tamen*, inquit, *Sacramentalem eis abſolutionem non largiri, in quibus materia non ſolet reperiri, nec talis rationis uſus, unde eos ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum capaces judicent*. Modus autem eos probandi ſemper mihi viſus eſt idoneus, ſi, ubi deliquiſſe ſe agnoſcunt, ſalutaria illis pro modulo dentur monita differanturque ad breve tempus explorandi cauſſa, num ratione, an ſenſu dumtaxat ducantur; ſi enim quæ ſibi dicta ſunt, ſecum revolverint & obſervarint ſaltem ex parte, dubium non eſt quin honeſtum ab iniquo ſecernant, capaceſque ſint præcepti, & tranſgreſſionis ac proinde præcepto Confeſſionis aſtricti quamvis ad percipiendam Euchariſtiam nondum idonei, cum juxta præſentem Eccleſiæ diſciplinam major ad eam requiratur conſideratio.

Q. 2. *Quando obligat illud præceptum?*

R. Quolibet anno ſemel. Qua autem anni parte uſus, non lex ipſa determinavit, ſcilicet tempus Quadrageſimæ: *quem morem*, inquiunt Patres Tridentini ſeſſ. 14. c. 5. *hæc ſancta Synodus maxime probat, & amplectitur tanquam pium & .... retinendum*. Sed in Eccleſia Gallicana Libri Rituales aſſignant tempus Paſchale a Dominica Palmarum, ad Dominicam in Albis incluſive, & Clerus Gallicanus ann. 1625. 1635. & 1646. declaravit omnes teneri tunc temporis confiteri proprio Sacerdoti aut alteri de ejus conſenſu.

Q. 3. *Qui conſcii non ſunt niſi peccati venialis, teneturne illa lege?*

Certum eſt non teneri lege divina, cum ex inſtitutione Chriſti peccata venialia non ſint neceſſario clavibus Eccleſiæ ſubjicienda. Videtur quoque extra con-

tro-

troverſiam, Eccleſiam poſſe præcipere, ut omnes tempore Paſchali confiteantur, etiam ii, qui conſcientiam non gerunt, niſi peccati venialis; nam Clementina, *in agro Domini*, Monachi jubentur confiteri quolibet menſe, & Godegrangus Epiſcopus Metenſis octavo ſæculo ſtatuit in ſua Regula, ut *Monachi in unoquoque Sabbato confeſſionem ſuam faciant cum bona voluntate Epiſcopo, aut Priori ſuo*. Quis autem crediderit leges illas ſupponere viros religioſos ſingulis menſibus aut hebdomadibus conſcientiam ſuam peccatis lethalibus commaculare?

Quæſtio igitur eſſe poteſt dumtaxat, an concilium Lateranenſe legi annuæ Confeſſionis actu & de facto ſubjecerit eos, qui nonniſi peccati venialis ſunt conſcii?

R. Diſſentiunt Theologi.

Negant non pauci; quia ex Tridentina Synodo ſæpius tit. c. 5. ſeſſ. 14. Concilium Lateranenſe novam legem non ſanxit, ſed ſolum ſtatuit, ut divinum præceptum Confeſſionis, ſaltem ſemel in anno, ab omnibus & ſingulis impleatur. Atqui præceptum divinum non obligat ad confitenda peccata venialia. Ergo.

Affirmant vero S. Bonaventura in 4. diſt. 7. p. 2. art. 1. q. 2. & S. Thomas eadem diſt. q. 3. art. 1. quæſtiunc. 3. ad tertium, ubi ſic habet: *ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur*. Cui ſententiæ plures e recentioribus adſtipulantur. Et ratio eſt, quia ſi lex Eccleſiaſtica nonniſi reos peccati mortalis ligaret, fideles cogi non poſſent ad Confeſſionem Sacramentalem, non ſolum tempore Paſchali, ſed etiam in toto vitæ decurſu; quivis enim, exceptis qui in judicio convicti ſunt, opponere poſſet nullius criminis ſe eſſe conſcium, ac proinde fruſtra minæ interdicti, & excommunicationis contra eos, qui tempore Paſchali præcepto Eccleſiæ non obtemperaverint. Ergo ut præceptum divinum Confeſſionis religioſe ſervetur, & illius contemptores Communione Eccleſiaſtica privari poſſint, neceſſum fuit, ut Eccleſia omnes & ſingulos etiam ſolius venialis culpæ conſcios

lege

lege ſua conſtringeret; & ita corruit fundamentum negantis ſententiæ.

Q. 4. *Satisfitne præcepto annuæ Confeſſionis per ſacrilegam Confeſſionem?*

R. Minime; tum quia contraria opinio proſcripta eſt ab Alexandro VII. anno 1665. & a Clero Gallicano anno 1700. tum quia Confeſſio ſacrilega eſt nulla; debitor autem non ſatisfacit per nummum adulterinum; tum denique quia lex Eccleſiaſtica eſt determinatio divini præcepti implendi certo tempore: atqui præceptum divinum non impletur per Confeſſionem ſacrilegam: Chriſtus enim præcepit Confeſſionem ſacramentalem ut medium neceſſarium ad ſalutem; porro Confeſſio ſacrilega eſt ſalutis obſtaculum, nedum medium.

Ergo reus eſt duplicis peccati, qui ficte confitetur tempore Paſchali, quo diximus urgere præceptum annuæ Confeſſionis: 1. reus eſt ſacrilegii propter irreverentiam erga Sacramentum: 2. inobedientiæ propter Eccleſiæ præceptum, quod non implevit. Unde qui ſe accuſat acceſſiſſe ad tribunal pœnitentiæ ſine neceſſariis diſpoſitionibus, tenetur exponere circumſtantiam violati præcepti Eccleſiaſtici.

Q. 5. *Qui toto anni curſu non eſt confeſſus, teneturne quamprimum ſatisfacere Eccleſiæ præcepto?*

R. Tenetur, quia Eccleſia iſtam ſanxit legem, ne ultra annum protraheretur divini mandati executio: atqui debitor, qui non ſolvit debitum tempore præſcripto, liber non eſt a debito, ſed tenetur quantocius ſolvere: ergo qui præceptum Confeſſionis annuæ non implevit tempore ab Eccleſia determinato, tandiu peccat, quandiu ſine cauſſa procraſtinat.

Dices: qui die Dominica ſacro ex culpa non interfuit, non tenetur Sacrum audire die ſequenti: ergo a pari.

Nego conſequentiam & paritatem. Ratio diſparitatis eſt, quod præſentia Miſſæ Sacrificio ſicut & vacatio ab operibus ſervilibus non præcipiantur, niſi ob diem ſacram, ſintque religioſi ritus, & veluti circumſtantiæ ipſi indivulſe affixæ. Contra vero, præceptum

ptum Confeſſionis annuæ propter ſe primario imponitur, licet tempus illius implendi deſignetur feſtum Paſchæ. Unde qui præceptum illud omiſit tempore præfixo, illud poſtmodum implere tenetur, quemadmodum qui non jejunavit die Veneris cum teneretur ex mandato Confeſſarii, poſtea jejunare tenetur, quia jejunium primario fuit impoſitum in expiationem peccati, ſecundario tantum in diei reverentiam.

Q. 6. *Pœna interdicti, de qua Canon, eſtne latæ ſententiæ, aut ferendæ?*

R. Eſt ferendæ dumtaxat, ut patet ex verbis Canonis. Quare Parochus non poteſt arcere ab ingreſſu Eccleſiæ, nec privare Eccleſiaſtica ſepultura parochianum, qui in Paſchate non eſt confeſſus, niſi prius intervenerit ſententia Superioris.

Q. 7. *Quis eſt proprius Sacerdos in mente Concilii Lateranenſis?*

R. Celebris eſt iſta quæſtio, cujus occaſione diu multumque agitata eſt Eccleſia gravibus Theologorum varie opinantium diſcordiis & diſſidiis.

Prima ſententia fuit eorum, qui volebant proprium Sacerdotem ita ſtricte & rigoroſe intelligi Parochum, ut excludantur Epiſcopi, & ipſe Summus Pontifex, nec poſſe fieri, ne divinitus quidem, ut ſtante illo Concilii Decreto, valide quis confiteatur ſuo Epiſcopo, aut Summo Pontifici, quia (inquiebant illi) manifeſta eſſet contradictio non poſſe quempiam alteri confiteri, quam proprio Paſtori, ſeu alteri Sacerdoti de ejus conſenſu, & ſimul poſſe confiteri ſuo Epiſcopo, aut Summo Pontifici, vel aliis Sacerdotibus de eorum conſenſu.

Refellitur hæc ſententia. 1. Sæpius damnata eſt, ac 1. quidem in Guillelmo de ſancto Amore, & nonnullis Theologis Pariſienſibus ab Alexandro IV. anno 1255. 2. in Joanne de Poliaco etiam Theologo Pariſienſi, a Joanne XXII. anno 1321. 3. a Clero Gallicano anno 1655. occaſione cujuſdam Libri anonymi, in quo ſuſcitabatur error Guillelmi de Sancto Amore, & Joannis de Poliaco.

Refellitur 2. ex abſurdo, quia ſi Parochianus habe-

ret caſus reſervatos Epiſcopo vel Summo Pontifici, non poſſet abſolvi a parocho propter caſus reſervatos, nec etiam ab Epiſcopo aut Summo Pontifice, niſi prius uterque poteſtatem accepiſſet a Parocho abſolvendi a caſibus communibus, quod longe eſt abſurdiſſimum.

Refellitur 3. quia Canon ille conditus eſt a Summo Pontifice, & Epiſcopis ſimul congregatis. Atqui nec Summus Pontifex, nec Epiſcopi voluerunt, quia nec potuerunt ſibi adimere jus a Deo indivulſe annexum ſuæ dignitati.

Secunda ſententia extreme oppoſita eſt quorundam Regularium, qui contendunt per proprium Sacerdotem, intelligendum eum omnem, qui habet juriſdictionem ordinariam, qualem habent Summus Pontifex, Epiſcopi, & Parochi, qui eam delegare poſſunt quibus voluerint, opponique a Concilio Sacerdotem proprium Sacerdoti alieno, qui nec ordinariam, nec delegatam habet juriſdictionem. Ex qua interpretatione ſequitur Regulares poſſe excipere Fidelium Confeſſiones, etiam tempore Paſchali, invitis Parochis & Epiſcopis, modo habeant conſenſum Summi Pontificis, namque ex Concilio Lateranenſi omnes Fideles tenentur, ſaltem ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, vel alteri de ejus conſenſu: atqui Summus Pontifex eſt proprius Sacerdos omnium Fidelium, cum juriſdictionem habeat ordinariam in tota Eccleſia; & Regulares ab ipſo licentiam acceperunt excipiendi Confeſſiones omnium Fidelium quovis tempore; id enim ipſis conceſſerunt Alexander IV. anno 1256. Clemens IV. anno 1265. Bonifacius VIII. anno 1295. Benedictus XI. ann. 1304. Eugenius IV. anno 1446. Leo X. anno 1516. & plures alii ante Concilium Tridentinum: poſt Concilium vero Tridentinum Clemens VIII. anno 1592. Innocentius X. in Brevi ad Archiepiſcopum Burdigalenſem anno 1645. in quo ſic ſcribit: „ Non poteſt Archiepiſ„ copus Burdigalenſis prohibere Regularibus habenti„ bus Privilegia Apoſtolica, ne a Dominica Palmarum „ uſque ad Dominicam in Albis incluſive adminiſtra„ re valeat perſonis ſæcularibus Sacramentum Confeſ„ ſionis. *Clemens X. in ſua Conſtitutione*, Superna,

„ an-

„ *anno* 1670. *in qua ſic decernit*, eos qui dictis Reli-
„ gioſis ſimpliciter approbatis Paſchali tempore con-
„ feſſi fuerint, Conſtitutioni, quæ incipit, *Omnis*
„ *utriuſque ſexus*, quoad Confeſſionem dumtaxat, ſa-
„ tisfeciſſe cenſendos. „ Quodnam autem judicium ferendum ſit de hac ſententia, & cujus ponderis ſint momenta, quibus nititur, patebit ex dicendis, in confirmationem tertiæ ſententiæ.

Tertia igitur ſententia, cui ſubſcribimus, ſed de qua judicium Sanctæ Sedis auctoritati deferimus, media incedit inter duas recenſitas, aſſeritque per proprium Sacerdotem ita deſignari Parochum, ut non excludantur Summus Pontifex & Epiſcopi, quemadmodum Rex, dum conſtituit Judices in Provinciis & Urbibus, apud quos incolæ jura ſua proſequi tenentur, non adimit ſibi poteſtatem adſciſcendi ad ſuum ſupremum tribunal controverſias ibidem naſcentes, quoties expedire judicaverit.

Probatur 1. quia proprius Sacerdos eodem ſenſu cit. Canone uſurpatur, quo Canone 32. ejuſdem Concilii Lateranenſis: atqui Can. 32. proprius Sacerdos eſt ipſe Parochus, ſic enim habet: *Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem, de proventibus Eccleſiæ, quæ curam proprii Sacerdotis debet habere, penſionem aliis quaſi pro Beneficio conferre præſumat*. Hic proprius Sacerdos non poteſt intelligi, niſi Parochus; in eo quippe Decreto Patres occurrunt abuſui quorundam Parochorum, qui lucri deſiderio alienos parochianos ad ſe pertrahebant, iiſque communionem Paſchalem impertiebant, & eo titulo jus decimas ab illis percipiendi ſibi arrogabant. Iſtum abuſum jampridem compreſſerat Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus in ſuo Capitulari 15. *Nullus Presbyter fidelibus de alterius Presbyteri parochia perſuadeat, ut ad ſuam Eccleſiam concurrant, relicta propria Eccleſia, & ſuas decimas ſibi dent*.

Probatur 2. ex Summis Pontificibus, qui nomine proprii Sacerdotis Parochum intellexerunt, ut Innocentius IV. anno 1250. Martinus IV. anno 1281. Conſtitutione, quæ incipit, Ad uberes: Volumus, *in-*

„ *quit*, ut qui Fratribus confitebuntur, ſuis Presbyte-
„ ris parochialibus confiteri ſaltem ſemel in anno,
„ prout Generale Concilium ſtatuit, teneatur. *Bene-
„ dictus XI. anno* 1304. *in Extravagante*, Inter cun-
„ ctas, *Sixtus IV. anno* 1478. *Conſtitutione*, vices il-
„ lius, de jure tenetur parochianus ſaltem in Paſcha-
„ te proprio confiteri Sacerdoti. Innocentius VIII. anno 1490. in Epiſt. ad Officialem Tornacenſem mandat, ne Mendicantes de cetero parochianos a confitendo ſua peccata Rectoribus parochialibus abſtrahere, & eoſdem ad id non teneri prædicare præſumant.

Probatur 3. ex Conciliis Provincialibus a Synodo Lateranenſi uſque ad hanc diem celebratis, quæ nomine proprii Sacerdotis parochum intellexerunt, ut Toloſanum anno 1228. c. 13. Arelatenſe anno 1260. cap. 10. Senonenſe anno 1269. cap. 4. Colonienſe anno 1282. cap. 8. Rothomagenſe anno 1299. cap. 6. Cameracenſe anno 1551. Mediolanenſe I. ſub S. Carolo anno 1565. Remenſe anno 1583. Burdigalenſe anno 1629. & plura alia.

Dices: tertia hæc ſententia eſt plane eadem cum ſecunda, nec videtur ab ea differre, niſi in modo loquendi. Ergo non eſt cur pro ea pugnetur adverſus ſecundam.

Probatur antecedens. In utraque ſententia Fideles ſatisfaciunt præcepto Confeſſionis annuæ, ſi peccata ſua confiteantur ſive Summo Pontifici, ſive Epiſcopo, ſive Parocho, ſive alteri Sacerdoti de eorum conſenſu. Ergo perinde eſt, ſi in Canone, *Omnis utriuſque ſexus*, proprius Sacerdos ſit Summus Pontifex, vel Epiſcopus, vel Parochus, cum in utraque ſententia Fideles præceptum Confeſſionis annuæ impleant, ſi ex conſenſu Summi Pontificis, vel Epiſcopi confiteantur alteri Sacerdoti, quam Parocho, ac proinde nulla debet eſſe controverſia inter Parochos ſecundæ & tertiæ ſententiæ.

Nego anteced. Quia ſi proprius Sacerdos non eſt ipſe Parochus, ut contendit ſecunda ſententia, Regulares ex generali delegatione ſive Pontificis, ſive Epiſcopi, poſſunt, ſine conſenſu Parochi, excipere an-

nuas parochianorum Confeſſiones; ſecus, ſi in laudato Canone Parochus deſignetur, quia juxta hanc poſteriorem interpretationem Fidelibus præcipitur non ſimpliciter ut ſemel in anno confiteantur, ſed ſpeciatim, ut confiteantur proprio Parocho, vel altero Sacerdoti de ejus conſenſu. Ergo cùm iſta Confeſſio ſit Parocho reſervata, Regulares eam excipere non poſſunt ex generali facultate a Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo ſibi conceſſa audiendi Confeſſiones Fidelium, quia ex Reg. 81. Juris in ſexto, *in generali Confeſſione non veniunt ea, quæ quivis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*. Epiſcopus v. g. qui Sacerdoti facultatem generatim concedit ſacramentaliter abſolvendi per totam ſuam Diœceſim, non cenſetur tribuere facultatem abſolvendi quaſcumque perſonas etiam Moniales, nec a quibuſcunque caſibus etiam ipſi reſervatis, nec in quavis Confeſſione etiam Parochis reſervata; gratia enim non præſumitur facta contra legem ſpecialem, niſi ſuperior expreſſe declaret velle ſe in hac parte legi derogare.

Inſtabis: Ex conceſſis Regulares ex ſpeciali gratia Epiſcopi poſſunt excipere Confeſſiones annuas parochianorum, non conſentientibus, renitentibus etiam Parochis: Ergo cum nonnulli Epiſcopi ſpecialem illam gratiam faciant omnibus Regularibus, quos approbant ad Confeſſiones excipiendas, non eſt cur ipſi reclament, ſi quando Summus Pontifex iiſdem Regularibus ſimilem gratiam concedat, cum ampliorem habeat poteſtatem quam Epiſcopi.

Reſpondeo 1. Retorquendo argumentum.

Summus Pontifex ampliorem habet poteſtatem quam Epiſcopi: Ergo æque immo magis ipſi competit, quam Epiſcopis approbare Regulares, & alios quoſvis Sacerdotes ad Confeſſiones excipiendas, quod ne ipſi Regulares aſſerere auderent contra tam multiplices Summorum Pontificum declarationes.

Reſpondeo itaque 2. Negando conſequent. Quia non agitur hic de poteſtate Summi Pontificis, quam agnoſcimus jure divino ſuperiorem & ampliorem eſſe in ipſo, quam in Epiſcopis, ſed de competente

uſu ejuſdem poteſtatis; illam enim, quantacunque ſit, non accepit Summus Pontifex, niſi in ædificationem: ad ejuſmodi autem uſum requiritur examen perſonarum, variarum circumſtantiarum, & rerum ſingularium notitia, quam Summus Pontifex habere non poteſt uni loco affixus, & generalibus totius Eccleſiæ negotiis diſtentus. Sicut igitur non tam ex poteſtatis, quam notitiæ defectu ſua Reſcripta in cauſſis matrimonialibus & beneficiariis, ac ceteras ejuſmodi gratias ad judicium Epiſcopi, aut ejus Officialis remittit; ita nec Concilium Tridentinum Epiſcopos ſupra Summum Pontificem erexit, dum decrevit nullum Sacerdotem ſine cura animarum idoneum eſſe ad accipiendas Confeſſiones ſæcularium, etiamſi Privilegiis Sedis Apoſtolicæ gaudeat, niſi in examine Epiſcopi fuerit approbatus. Sed hocce Decreto ſignificavit dumtaxat penes ſolos Epiſcopos eſſe expendere dotes ſingulorum Sacerdotum, quando, & ubi eorum miniſteria plebi ſibi commiſſæ poſſunt eſſe utilia.

Non eſt igitur cur querantur Parochi, quod Epiſcopi, qui in Comitiis generalibus anni 1655. honorificum iſtud teſtimonium Summis Pontificibus reddunt: *Depuis le Concile de Trente il n'y a point d'occaſion où le Pape ne renvoye tous les Reguliers aux Eveques, pour recevoir d'eux le pouvoir de confeſſer; & ils ne l'ont point, ſi ils n'obtiennent effectivement leur approbation;* Ipſi tamen eandem agendi rationem erga Parochos non ſemper obſervent; ſed quandoque Regulares delegent ad excipiendas annuas Confeſſiones parochianorum, etiam non requiſito conſenſu Parochorum. Sicut enim alius eſt ordo Epiſcopi ad Summum Pontificem, & Parochi ad Epiſcopum; ita debet eſſe alia agendi ratio. Chriſtus in Eccleſia poſuit Epiſcopos, qui, ſervato ordine ad Summum Pontificem, Diœceſes ſuas propria auctoritate adminiſtrarent, curas ſuas in omnes & ſingulos Fideles ſibi ſubditos conferrent, & proficua quæque eorum ſaluti providerent. Ad opus autem tam arduum ac varium cooperatores illis dedit Parochos. Cooperatores de induſtria dico, ne Parochi videantur tanquam medii parochianos inter &

Epi-

Epiſcopos, quemadmodum Epiſcopi inter plebem ſibi ſubditam, & Summum Pontificem. Epiſcopi quippe jure ordinatio & immediato æque parochianis præſunt ac parochis, poſſuntque parochiani, omiſſo parocho, ad Epiſcopum immediate recurrere, non vero ad Summum Pontificem, omiſſo Epiſcopo, niſi in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis. Illud agnoverunt parochi Pariſienſes in ſua publica declaratione oblata Clero Gallicano an. 1656. Illud ſemper docuit Sacra Facultas Pariſienſis, confirmavitque in Cenſura lata an. 1666. in Librum Jacobi de Vernant; in qua agnoſcit poteſtatem juriſdictionis Curatorum eſſe immediate a Chriſto, quantum ad primariam inſtitutionem, *ſalva ſemper immediata Epiſcoporum in Prælatos minores ſeu Curatos, & plebem ſubditam auctoritate.*

Quæ cum ita ſint, non mirum ſi Summus Pontifex Sacerdotes etiam Regulares ad examen Epiſcoporum ſemper remittat, an ſpectatis omnibus circumſtantiis deputandi ſint ad Confeſſiones excipiendas; Epiſcopi vero eos, inconſultis parochis deputent, ubi, vel neceſſe eſt, puta, cum parochus injuſte parochianis denegat facultatem confitendi extra parochiam, vel ſaltem expedit propter rationes ipſi notas.

Q. 8. *Faciuntne ſatis præcepto Confeſſionis annuæ, qui ſine licentia parochi extra parochiam confitentur Sacerdotibus generatim tantum approbatis?*

R. Si adſit conſenſus tacitus Epiſcopi, ut in Diœceſibus, ubi non urgetur executio Canonis *Omnis utriuſque ſexus*, ſatiſfaciunt: ſecus, ſi eam Epiſcopus urgeat, ut in Diœceſi Remenſi, Sueſſionenſi, Catalaunenſi, & Virdunenſi, in quibus ejuſmodi Confeſſio declaratur irrita & iteranda.

Q. 9. *Parochi debent ne facile ſe exhibere parochianis petentibus licentiam confitendi extra parochiam?*

R. Debent: Tum quia id præſcribunt Concilia ut Burdigalenſe an. 1624. Sanctus Carolus in undecima Synodo Diœceſana: tum quia experientia docet Curatos in ſpirituale parochianorum detrimentum, & æternæ damnationis periculum auſteriores hic ſe præbere;

gravia enim inde ſequuntur peccata, & plura ſacrilegia, quæ ſi perſpecta haberent Curati, non ita ſibi indulgerent, quod Parochianos eo adduxerint, ut omnes peccata ſua apud ipſos deponant. Optandum quidem eſt, ut ubi laudabilis viget diſciplina, & Paſtor ſincero ſalutis parochianorum ſtudio ardet, ſingulis arcana ſuæ conſcientiæ ipſi exponent; ſed timendum magis ne noxius pudor ora occludat, & ſacrilegia uſu Sacramentorum uſque ad mortem multiplicet. Quapropter operæ pretium fuerit parochum identidem extraneos Sacerdotes aſciſcere, maxime ſi ſolus in parochia Confeſſiones excipiat, hortari ac urgere parochianos, ut illis ſe ſiſtant: ſi enim Eccleſia ſolatium illud ac levamen Monialibus ter ſingulis annis providit, quanto minus denegandum eſt rudioribus & ruſticis? „ Peccaret Sacerdos, *inquit S. Thom. in* 4. *ſent. & in ſupplem.* „ *quæſt.* 8. *art.* 4. ſi non eſſet facilis ad præbendam „ licentiam alteri confitendi: quia multi ſunt adeo „ infirmi, quod potius ſine Confeſſione morerentur, „ quam ſoli Sacerdoti confiterentur. Unde illi qui „ ſunt nimis ſoliciti, ut conſcientias ſubditorum per „ Confeſſionem ſciant, multis laqueum damnationis „ injiciunt, & per conſequens ſibi ipſis.

Q. 10. *Licet ne parochis copiam facere petentibus parochianis adeundi quos voluerint ex Sacerdotibus ab Epiſcopo approbatis?*

R. Licet, ſi bene ſint morati: ſecus ſi male, videnturque petere in fraudem diſciplinæ; rationem enim Deo redditurus eſt Paſtor de ovibus, quas curæ ipſius commiſit; & ſi una ex iis perierit, ejus ſanguinem de manibus ipſius requiret.

Dices: in tuto eſt illius conſcientia, qui prudenter agit: atqui prudenter agit paſtor, qui oves ſibi creditas iis committit, quos Prælatus peritos & idoneos probavit, & judicavit: Ergo.

Vim potiſſimum in hoc argumento faciunt, hinc parochi, qui vultum potentiorum verentur, & propriæ quieti magis conſulunt, quam ſubditorum ſaluti; inde ficti pœnitentes qui minus animæ ſuæ vulne-

ra curare, quam occultare ac fovere ſunt ſoliciti, ſed quam ſit infirmum ac futile ſtatim patebit. Itaque

Reſpondeo 1. Diſtinguendo minor. Si aliunde non conſtet obreptitie obtentam eſſe approbationem, Conc. Si conſtet, Nego minor. Quia Prælatus ipſe ſuam ſententiam reſcindit, ubi ſibi obreptam comperit: aut enim imperitos judicavit peritos falſo aliorum teſtimonio deceptus: aut cum eſſent periti, immo peritiſſimi, ad nutum ejus in examine reſponderunt, cum in praxi laxiores & perniciosas ſequantur opiniones, aut ſanæ ſunt doctrinæ, ſed mollioris indolis, & ad omnem auram mobilis. Ejuſmodi autem vitia non in examine, ſed ſola experientia, & uſu deprehendi queunt. Denique parochus in propria cauſſa non ſtaret judicio ſui Prælati per obreptionem contra ſe lato: quis ergo in cauſſa Chriſti, in qua agitur de æterna ſalute ovium, quas proprio ſanguine redemit, non timet illud opponere contra notam veritatem?

*Reſp.* 2. Eſto extranei Confeſſarii ſint omnes peritiſſimi, ſanæ doctrinæ, & acerrimi legis tum divinæ, tum Eccleſiaſticæ vindices, adhuc timendum eſt ex parte ficti pœnitentis, niſi mittatur ad probatos Confeſſarios, qui ex publica fama illum noverint: is quippe, cum religio illi non ſit uſuras exercere, contractus injuſtos inire, officio ſuo etiam in gravioribus deeſſe, certo certius Confeſſario prudentiſſimo obrepet ignotus.

---

## CAPUT X.

### *De Satisfactione.*

Iſta pœnitentiæ pars tertia videri poſſet non admodum neceſſaria, cum ex dictis ſit tantum pars integrans, ſine qua Sacramentum exiſtere poteſt. Sed immerito: quamvis enim ſatisfactio in actu non ſit eſſentialis pœnitentiæ, ſicut nec homini actuale judicium, nec arbori fructus, ad illam tamen pœnitentia neceſſario ex natura ſua tendit, non ſecus ac radix ad

fructum, ad quem inſerta eſt, & natura humana ad rationandum: adeo ut quemadmodum homo non eſt, qui rationalis non fuerit; ita nec vere pœnitens dicendus ſit, qui in votis non habet plenam exhibere ſatisfactionem, quam exigit divina juſtitia. Hoc præſtructo fundamento,

Circa ſatisfactionem quatuor elucidanda occurrunt. Primum, ejus nomen. & definitio: Secundum, utilitas: Tertium, neceſſitas; Quartum, conditiones, nempe an ſatisfactio debeat eſſe ſupernaturaliter bona: an ab homine juſto & viatore: quæ quantitas ipſi competat: an poſſit relaxari per indulgentias: an ſecreta aut publica eſſe debeat?

## §. I.

### *De nomine & definitione Satisfactionis.*

Q. 1. *UNde ſatisfactionis nomen?*

R. A verbo, *facio*, & voce, *ſatis*: ita ut ſatisfacere Deo, idem ſit ac tantum præſtare, quantum ad ulciſcendam injuriam ipſi per peccatum illatam ſatis eſſe poſſis, quia, ut habet Catechiſmus Romanus n. 85. de Satisfactione, *quod ſatis eſt, ei nihil videtur deeſſe*. Hinc ſatisfacere Deo, apud S. Anſelmum, eſt Deo debitum honorem impendere; & apud alios eſt injuriam per peccatum illatam compenſare.

Q. 2. *Poteſtne quis Deo facere ſatis pro injuria ipſi illata, & læſum honorem reſtituere?*

R. Cum plena & cumulata ſatisfactio pro offenſa infinita debeat eſſe infiniti valoris, ſolus Chriſtus verus Deus & homo illam exhibere potuit: *Ipſe propitiatio pro peccatis noſtris*, inquit S. Joannes 1. epiſt. cap. 2. Sed qui ex nobis tanquam ex nobis nihil poſſumus, eo cooperante, omnia poſſumus; ipſum quippe dedit Deus caput Eccleſiæ, *quæ eſt corpus ipſius, & plenitudo ejus*, Epheſ. 1. verſ. 23. ut in ipſo & per ipſum nos tanquam ejus membra debitam Deo ſatiſfactionem pendamus; omniſque gloriatio noſtra ſit in Chriſto, inquiunt Patres Tridentini ſeſſ. 14. cap. 8.

*in quo vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfaciamus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur patri, & per illum acceptantur a patre.* Ex quibus ſatis intelligitur noſtris ſatisfactionibus vim meriti & ſatisfactionis Chriſti non modo non obſcurari, aut ex aliqua parte minui, ut garriunt Novatores; ſed contra amplius demonſtrari ac commendari, quemadmodum in ordine naturali ex efficacia, quam Deus indidit cauſſis ſecundis, colligitur infinita ejus virtus & potentia.

Q. 3. *Quare ſatisfactio præ omnibus Sacramenti partibus ſimpliciter & abſolute vocatur pœnitentia?*

R. 1. Quia pœnitentia dicitur a pœna, quæ maxime in ſatisfactione elucet; ſatisfit enim Deo piis afflictationibus & laborioſis operibus: *Hoc pretio*, inquit Tertull. lib. de pœnit. cap. 6. *Dominus veniam addicere inſtituit; hac pœnitentiæ compenſatione redimendam proponit impunitatem*. 2. Quia piæ illæ exercitationes ſunt fructus pœnitentiæ, propter quos Deum virtutem ipſam in cordibus inſerit: cum igitur arbor ex fructibus non ſolum dignoſcatur, ſed etiam denominetur, æſtimeturque, verbi gratia, arbor oleagina ex oleis quas producit, ſemen vineaticum ex vino ad quod ſeritur, conſequens eſt ut fructus ipſe magis ſibi vindicet nomen quod radici communicat.

Q. 4. *Quomodo definitur Satisfactio?*

R. Definiri poteſt, pœnæ acceptatio, & voluntaria perpeſſio a Confeſſario injuncta, tum ad redintegrandam amicitiam cum Deo per peccatum violatam, tum ad compenſandam injuriam ipſi illatam.

Dicitur 1. *Pœnæ*, hoc eſt, operis moleſti; ſatisfactio enim fit in vindictam, ac proinde debet habere aliquid incommodi. In hoc autem ſtatu naturæ corruptæ, in quo corpus aggravat animam, omnia virtutis officia, etiam Religionis, ut oratio, non perficiuntur ſine aliqua defatigatione & moleſtia, ideoque poſſunt eſſe ſatisfactionis materia. Laus Dei in cælo habet rationem præmii: in terris vero laboris & meriti, ſi ſit diuturna, nam momentanea oratio vix illam paris moleſtiam. Sacerdos igitur (ne unam oratiunculam

v. g. Pſalmi verſiculum præſcribat in ſatisfactionem) meminerit ſatisfactionem eſſe pœnam, quo nomine differt a reſtitutione, quæ non eſt pœna, cum in rebus verſetur, non vero in actionibus ſicut *ſatisfactio*.

Dicitur 2. *Acceptatio & voluntaria perpeſſio*; invita enim & coacta non foret Deo accepta, per virtutis opus.

Dicitur 3. *A Confeſſario injuncta*; Ut diſtinguatur Satisfactio ſacramentalis ab iis, quas ſponte eligimus, vel Deus morbis, & aliis adverſis caſibus nobis imponit in peccatorum noſtrorum vindictam; ut enim ſatisfactio ſit pars Sacramenti, auctoritate clavium injungatur neceſſe eſt.

Dicitur 4. *Ad redintegrandam cum Deo amicitiam*; Quid enim in Deum peccat, amicitiam ſimul & juſtitiam violat, ac proinde utramque reparare debet. Et quamvis una & eadem actione amicitiæ ſimul & juſtitiæ ſatisfieri poſſit, ſæpe tamen contingit, ut una actio ſolam juſtitiam reſtauret, ut videre eſt in reo, qui a Judice plectitur; hic quippe juxta Juſtitiæ legem, tantum ſatisfactionis alteri pendit ſupplicio ſuo, quantum injuriæ ipſi intulerat, ſed ſolutam amicitiam non redintegrat. Atqui nullus pro illata Deo injuria ſatisfacere poteſt, niſi prius ſit ſolicitus in gratiam ejus redire, & violatam amicitiam reſtituere. Ergo ſatisfactio tendere debet ad reformandam læſam Dei amicitiam.

Dices: Satisfactio ſupponit culpam contritione, vel abſolutione deletam, ac conſequenter reſtitutam amicitiam; non enim deletur culpa ſine caritate, quæ eſt vera cum Deo amicitia; Ergo ſatisfactione non redintegratur Dei amicitia.

Diſtinguo anteced. Satisfactio culpam deletam ſupponit aliquando, Conc. ſemper, ſubdiſtinguo; ſatisfactio ex condigno, & ex opere operantis, Conc. ſatisfactio ex congruo, & ex opere operato, Nego anteced. Verum quidem eſt opus ex ſe de condigno meritorium & ſatisfactorium præſupponere gratiam ſanctificantem ſeu caritatem, per quam fit remiſſio peccatorum, & reſtituitur cum Deo amicitia; ſed ut tam excellens beneficium

ficium obtineatur, læſa per peccatum divina Majeſtas prius lacrymis & laborioſis operibus placanda eſt. *Conſtat Deum*, inquit S. Auguſtinus lib. de dono perſeverantiæ cap. 16. *Alia danda etiam non orantibus; ſicut initium fidei; alia nonniſi orantibus præparaſſe.* Atqui de fide eſt Deum peccatoribus non reconciliari, niſi fuerint rite diſpoſiti. Illos quidem conſopitos, ac veluti mortuos, nedum orantes gratia ſua prævenit, excitatque; ſed ut dignis pœnitentiæ fructibus cum ipſo reconciliari mereantur: *Volens reum veniam, ſperet*, inquit S. Ambroſius lib. de pœnitentia cap. 16. *petat lacrymis, petat totius Eccleſiæ precibus.* Et Tertullianus lib. de pœnitentia cap. 6. *Quid porro ineptius, quam pœnitentiam non adimplere, & veniam delictorum ſuſtinere, hoc eſt, pretium non exhibere & ad mercem manum emittere? .... Peccator ante veniam deflere ſe debet, quia tempus pœnitendi, idem quod periculi & timoris. Neque ergo renuo divinum beneficium, id eſt, abolitionem delictorum, inituris aquam* (Baptiſmi) *omni modo ſalvum eſſe; ſed ut eo pervenire contingat, elaborandum eſt.* Et cap. 9. de Sacramento pœnitentiæ; *ſatisfactio confeſſione diſponitur, confeſſione pœnitentia naſcitur, pœnitentia Deus mitigatur.* Porro laborioſa illa pœnitentiæ opera ſunt meritoria & ſatisfactoria, non quidem de condigno, & ex opere operantis, cum præcedant gratiam ſanctificantem; ſed de congruo, & ex opere operato, hoc eſt, virtute clavium; quatenus enim injuncta ſunt a Sacerdote, evadunt partes Sacramenti, & ſigna efficacia reconciliationis cum Deo, & remiſſionis pœnæ peccatis debitæ, *in quantum non peperceris tibi*, inquit Tertullianus cit. cap. 9. *in tantum tibi Deus, crede, parcit.* Et Sacerdos confitenti eo leviorem imponet ſatisfactionem poſt abſolutionem peragendam, quo graviores ille a ſe ipſo pœnas jam repererit.

Inſtabis: Atqui ſatisfactio ſecundum præſentem Eccleſiæ diſciplinam, non peragitur niſi reſtituta per abſolutionem cum Deo amicitia: Ergo ſatisfactio non eſt ad redintegrandam amicitiam.

Ne-

Nego conſ. Namque 1. ſalva hodiernà Eccleſiæ diſciplina, quam improbare nefas, abſolvi nec debent, nec poſſunt qui non fecerunt ſatis ad reformandam cum Deo amicitiam, nec omnem penitus obicem e corde eraſerint; atqui ex S. Thom. gratia ſecundum conſuetum agendi modum naturam imitatur, ab imperfectis ad perfectiora progreditur, nec uno temporis puncto corda integre immutare ſolet, ſed multis precibus, vigiliis, & laborioſis exercitationibus ad juſtificationem diſponit. Conſule, quæ in hanc rem diximus Tract. de Gratia & Tertullianum lib. de pœnit. cap. 6. Ergo Confeſſarius, cum pœnitentem mala conſuetudine fœtentem, necdum manum moribus emendandis admoviſſe, ſed faucibus ſcelus adhuc exhalantibus, ut loquitur S. Cyprianus ſerm. de lapſis, cum vana attritionis ſpecie, quam in animo finxit, ad tribunal accedere animadvertet, eum ad tempus dimittat oportet, precibus injunctis, & piis operibus, quibus Dei amicitiam promereatur. 2. Satisfactio, quæ a Sacerdote vices Dei gerente, poſt abſolutionem implenda decernitur, ſpectanda eſt, ut genuinus pœnitentiæ fructus, ad quem contritio, ſive perfecta, ſive imperfecta ex natura ſua tendit: atqui contritio ex natura ſua tendit ad faciendum Deo ſatis pro violata amicitia & juſtitia: Ergo pœnitens ſatisfacere debet ob violatam Dei amicitiam & juſtitiam.

Ergo venia aliter impetratur a Deo, aliter ab hominibus. Læſi homines hoc unum a Deo repetunt, ut ſcilicet, violatam juſtitiam reſtauret, tantumque ſe coram eis dejiciat, quantum ſe adverſus eos contumaciter erexerat; nec laborant quo animo id præſtet, modo æqualitatem quam juſtitia præſcribit, reponat. Contra vero Deus veniam non indulget, niſi iis, qui prævia præſtiterint ad amicitiam cum eo conjungendam, Patrem ſe meminit, amorem a filiis exigit, nec peccatori ignoſcit qui ſine pietatis ſenſu, ſed ſolo exhæredationis timore coactus veniam petit. Denique de fide eſt peccata non dimitti, niſi per caritatis infuſionem; hoc eſt, Deum veniam petenti non concedere,

dere, quia illum ſimul conſtituas ſibi amicum, ejuſdem ſecum ſpiritus ac voluntatis, proindeque prius diſpoſitum ad inchoandam novam vitam, & animo præparatum ad exequendum primum ac maximum mandatum, quo Deus toto corde diligitur. Iſtud Catholicum dogma minus quam par ſit, auribus Fidelium inculcatur; peccatores enim plerique non alia ratione veniam petunt a Deo, quam ab homine, nullatenus ſolliciti de reformanda cum eo amicitia, modo iratum illum non ſuſtineant. Hinc veniæ conditiones, nempe ſatisfactionem a Confeſſario injunctam accipiunt ex neceſſitate, & ſecundum quid inviti, utpote ſibi ingratas, eaſque cum tædio, ac perfunctorie exequuntur. At vere pœnitentes non veniam modo a Deo quærunt, ſed ejus præcipue amicitiam, ad quam anhelantibus, omnis pœnitentiæ labor ſuavis efficitur, maxime obtento abſolutionis beneficio, cum jam perfecte contriti ducantur ſpiritu adoptionis filiorum: *Nam in eo quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur*, inquit S. Auguſt. lib. de bono viduit. cap. 21.

Dicitur 5. *Ad compenſandam injuriam ipſi illatam*; Quia pœnitentia non ſolum mores mutat in melius; ſed inſuper in peccatorum ipſa pronunciaus, inquit Tertullianus, pro Dei indignatione fungitur, & læſæ ejus Majeſtati rependit, ſin quantum pro illata injuria peccator meretur, ſaltem ſecundum pœnarum modum, quem divina clementia pro ſingulis peccatis præſcripſit; illam enim decebat, inquiuns PP. Tridentini ſeſſ. 15. cap. 8. Ut qui accepto per Baptiſmum Spiritus Sancti dono, ſcienter templum Dei violare & Spiritum Sanctum contriſtare non formidarunt, eos non ſine debita caſtigatione in gratiam reciperet. Unde S. Auguſtinus ſerm. 351. alias hom. 50. ait: „ Non ſufficit mores in melius commutare, & a factis malis recedere, niſi etiam de iis, „ quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem. *Et in Pſ.* 118. *ſerm.* 8. in ipſa Eccleſia, „ ubi maxime miſereri decet, teneri quam maxime „ debet forma juſtitiæ, ne quis a communionis conſortio abſtentus, brevi lacrymula atque ad tempus

„ pa-

„ parata, vel etiam ulterioribus fletibus, commu„ nionem, quam pluribus debet poſtulare tempori„ bus, facilitate Sacerdotis extorqueat.

Quæ generatim hic exponit S. Auguſtinus, ea ſingulatim proſequuntur SS. Ambroſius & *Gregorius:* Ille lib. 2. de pœnit. cap. 10. in quo ſic habet: „ An quiſquam illam pœnitentiam putat, ubi acqui„ rendæ ambitio dignitatis, ubi vini effuſio, ubi ip„ ſius copulæ conjugalis uſus? Renuntiandum ſæcu„ lo eſt, ſomno ipſi minus indulgendum, quam na„ tura poſtulat, interpellandus eſt gemitibus, inter„ rumpendus ſuſpiriis, ſequeſtrandus orationibus, vi„ vendum ita, ut vitali huic moriamur uſui, ſeip„ ſum homo abneget, & totus immutetur. *Et S.* „ *Gregorius hom.* 20. *in Evangel.* Sciendum eſt, *in*„ *quit*, quia quiſquis illicita nulla commiſit, huic ju„ re conceditur, ut licitis utatur; ſicque pietatis „ opera faciat, ut tamen ſi noluerit, ea quæ mun„ di ſunt, non relinquat. At ſi quis in fornicatio„ nis culpam, vel fortaſſe, quod eſt gravius, in „ adulterium lapſus eſt, tanto a ſe licita debet ab„ ſcindere, quanto ſe meminit & illicita perpetraſ„ ſe „. Et ratio eſt, quam affert S. Thom. *in* 4. ſive Supplem. quæſt. 15. art. 1. quia juſtum eſt, ut qui plus ſibi tribuit auferendo alteri, eidem aliquid reddat ſubtrahendo ſibi: „ Quamvis autem Deo, „ *inquit*, quantum eſt ex ejus parte, nihil ſubtrahi „ poſſit: tamen peccator, quantum in ipſo eſt, ali„ quid ei ſubtraxit peccando. Unde oportet ad hoc „ quod recompenſatio fiat, quod aliquid ſubtrahatur a „ peccante per ſatisfactionem, quod in honorem Dei „ cedat. Opus autem bonum, ex hoc quod eſt hu„ juſmodi, non ſubtrahit aliquid ab operante, ſed „ magis perficit ipſum. Unde ſubtractio non poteſt „ fieri per opus bonum, niſi pœnale ſit: & ideo ad „ hoc quod aliquod opus ſit ſatisfactorium, oportet „ quod ſit bonum, & in honorem Dei, ſit & pœ„ nale, ut per hoc aliquid peccatori ſubtrahatur „. Quamobrem Tertullianus lib. de pœnit. cap. 11. eos facete ridet, qui cum nihil e vitæ commodis ſibi ſub-

trahant, nihilominus dicere non verentur ſe agere pœnitentiam: „ Num ergo, *inquit*, in coccino & tyrio „ pro delictis ſupplicare non condecet?... exquiſito „ balneas lætiores ... adjicito ad ſumptum: conquiſito „ altilium enormem ſaginam... cumque quis interrogarit, cur animæ largiatis, deliqui dicito, in Deum, „ & periclitor in æternum perire. „ Quibus cavillis nemo non videt mundanos perſtringi, qui exomologeſim delictorum ſuorum ita faciunt, ut de victu, ornatu, & aliis licitis vitæ commodis nihil quidquam detrahant, cum tamen vera pœnitentia tanquam arbor bona non ex confeſſione, ſed ex fructibus æſtimanda ſit, *inquit* S. Gregorius, vel quivis auctor lib. 6. in primum Regum: „ Confeſſionis verba quid ſunt aliud „ niſi folia? Non ergo nobis folia propter ſeipſa, ſed „ propter fructum expetenda ſunt: quia idcirco omnis „ confeſſio peccatorum expetitur, ut fructus pœnitentiæ ſubſequatur. Unde & Dominus arborem foliis „ decoram, fructu ſterilem maledixit; quia Confeſſionis ornatum non recipit ſine fructu afflictionis. „ Opponent forte ſplendidiorem illam vivendi rationem pertinere ad decorem ſui ſtatus & dignitatis; ſed imitentur piam Reginam, quæ Deum ſic compellabat: „ Tu „ ſcis neceſſitatem meam quod abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum „ in diebus offenſionis meæ, & deteſter illud quaſi „ pannum menſtruatæ... & nunquam læta ſit ancilla „ tua... niſi in te Domine Deus Abraham, *Eſther* 14.

## §. II.

### *Quot modis ſatisfit Deo?*

RESpondent Patres Tridentini ſeſſ. 14. c. 9. „ Tantam eſſe divinæ munificentiæ largitatem, ut non „ ſolum pœnis ſponte a nobis pro vindicando peccato „ ſuſceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro menſura delicti „ impoſitis; ſed etiam (quod maximum amoris argumentum eſt) temporalibus flagellis a Deo inflictis, „ & a nobis patienter toleratis apud Deum Patrem

per

„ per Chriſtum Jeſum ſatisfacere valeamus. „ Ergo tribus modis Deo ſatisfacimus.

1. Laborioſis operibus a Sacerdote injunctis „ Dum „ mens, *inquit S. Gregorius, vel alius auctor lib. 3. „ in 1. Reg.* flendo compungitur, neceſſe eſt ut etiam „ caro, quæ delectationibus ſubjacuit, affligatur . . . „ quæ tamen afflictio pœnitentiæ ad delenda peccata „ tum demum idonea eſt, cum Sacerdotis fuerit judi„ cio imperata, cum ab eo, confitentium actibus di„ ſcuſſis pro modo criminis onus eis decernitur affli„ ctionis.

2. Piis operibus ſponte ſuſceptis. Ita S. Auguſtinus in Pſalm. 50. ubi expendens iſthæc Davidis verba, „ & a delicto meo munda me, *ſic loquitur*. Quo me„ rito? Medicus eſt, affer mercedem: Deus eſt, affer „ ſacrificium. Quid dabis ut munderis? vide enim „ quem invoces: juſtum invocas; odit peccata ſi ju„ ſtus eſt, vindicat in peccata ſi juſtus eſt; non po„ teris auferre a Domino Deo juſtitiam ejus, implo„ ra miſericordiam, ſed attende juſtitiam: miſericor„ dia eſt, ut ignoſcat peccanti: juſtitia eſt ut puniat „ peccatum. Quid ergo quæris miſericordiam? pecca„ tum impunitum remanebit? reſponderit David, re„ ſponderint lapſi, reſponderint cum Davide, ut mi„ ſericordiam mereantur ſicut David, ut dicant: non, „ Domine non erit impunitum peccatum meum: no„ vi juſtitiam ejus, cujus quæro miſericordiam: non „ impunitum erit; ſed ideo nolo ut tu me punias, „ quia ego peccatum meum puniam; ideo peto ut „ ignoſcas, quia ego agnoſco.

3. Satisfacimus Deo per voluntariam acceptationem, & perpeſſionem ærumnarum, quibus cæleſtis Pater nos erudit & caſtigat, quandiu hanc mortalem vitam vivimus; ſcriptum enim eſt Amos 3. v. 6. *Si erit malum* (pœnæ) *in civitate quod Dominus non fecerit*, nempe alia poſitive immittit, ut aeris intemperiem, egeſtatem, morbos, mortes propinquorum: alia ordinat duntaxat, aliis quidem, nimirum juſtis, ad virtutis profectum & meritum: aliis, puta peccatoribus, in vindictam, ut perſecutiones, hoſtium vaſtationes, bono-

rum

rum direptiones, calumnias: quamvis enim mali habeant ex ſe nocendi voluntatem, poteſtatem tamen non accipiunt niſi a Deo, quibus tanquam flagellis caſtigat omnem filium, quem recipit, Hebr. 12. tum quia aut Sacerdotes leviores pœnas, quam peccata mereantur, injungunt, aut pœnitentes, per ſpontaneas afflictationes, quod deeſt debitæ ſatisfactioni, implere negligunt, *ſi nos ipſos dijudicaremus*, inquit Apoſtolus, 1. Cor. 11. verſ. 31. *non utique judicaremur. Dum Judicamur autem a Domino, corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur;* hoc eſt ſi debitas juſtitiæ divinæ pœnas a nobis exigeremus, non puniremur a Domino. Dum punimur autem per morbos & alias miſerias, hac paterna caſtigatione peccata noſtra expiamus, & gravioribus ſuppliciis ſubducimus: tum quia Deus pro ſua infinita ſapientia, quorumdam peccatorum vindictam ita ſibi reſervat, ut eam pœnitentes ſuis lacrymis & ſpontaneis afflictationibus avertere nequeant. Sic Moyſes num. 20. quia aliquid humani paſſus eſt, dum percuſſit petram ad eliciendas aquas, in pœnam peccati non potuit obtinere a Deo, ut ingrederetur terram promiſſam. Sic David 2. Reg. 12. Orationibus, jejuniis, humiliationibus filium ex adulterio ſuſceptum morti, quam Deus minatus fuerat, eripere non valuit.

Quæ cum ita ſint, perſpicuum eſt peccatorum ſerio pœnitentem, & paratum ad compenſandam injuriam Deo illatam, ita affectum eſſe debere, ut vere dicere poſſit cum Davide Pſalm. 37. *Quoniam ego in flagella paratum ſum*: nullum pro peccatis meis flagelli genus recuſo. Quin eo libentius iis ſe ſubjicit, quo certior eſt ejuſmodi moleſtias diſpenſari ab optimo Patre, qui omnia ſapienter & ſuaviter diſponit in numero, pondere, & menſura: „ Ipſi nos committamus, *inquit* „ *Sanctus Ambroſius, laudata Pſalmi verba expendens*, „ parati ad curandum quo velit curari medicamento. „ Nemo dicit Medico corporis ſui quemadmodum ſit „ curandus. Novit Medicus quæ ſingulis vulneribus „ medicamenta conveniant, cujus ulceris putredo ferro „ ſit amputanda, ne in totius corporis ſerpat exitium.

„ Si

„ Si dixerit Medicus medicinæ genus, quo curari „ æger debeat, & ille faſtidiat; diſcedit Medicus, „ & ægrum derelinquit . . . . . . Medicina Chriſti „ correptio eſt, corripit enim Dominus quem vult „ convertere.

Accedit altera ratio, cur corde contrito & *humili* hujus vitæ miſerias ſuſtinere debeamus, quia, ſcil. *ineluctabiles* ſunt; velimus, nolimus, non invadent: noſtra ſolum intereſt, ut eas levius feramus, & in commodum noſtrum, quantum fieri poteſt, convertamur. Atqui ſi æqua mente illas ferimus, & leviores evadent, & in magnum noſtrum commodum cedent.

Ac 1. quidem leviores evadent; qui enim erecta in Deum mente colluctatur in mediis tribulationum fluctibus, non immerito eum dixeris ſimilem naufrago, qui natando cavet ne caput obruatur aquis: *laborat* quidem ille, *ſed* libere ſpirat, ſpe evadendi reficitur, nec ſuo tantum, ſed omnium judicio felix eſt præ aliis, qui in profundum demerſi ſuffocantur. Talem cogita eum, qui amore Dei & deſiderio illi faciendi ſatis miſerias vitæ hujus ſuſtinet; iis quippe innatat mente ſuperior, infirmitatem carnis, qua ſola premitur, animi robore ſuſtentat, & pro ratione ſui in Deum amoris ſenſum doloris temperat: *Nullo modo enim oneroſi ſunt labores amantium, ſed ipſi delectant*, Sanctus Auguſtinus lib. de bono viduit. cap. 21.

2. Adverſos caſus magno lucro quis patienter ſuſtinet, iis quippe reatum pœnæ expungit, & levi tribulatione gravia ſupplicia redimit, quin non debito ſolum apud Deum ſe liberat, ſed, quod ſtupendum magis, illum ſibi conſtituit debitorem: afflictationes enim patienti animo toleratæ ſunt ſimul ſatisfactoriæ & meritoriæ, æternumque gloriæ pondus operantur.

Contra vero ſi quis invitus ineluctabiles illas miſerias ferat, eas acerbiores experietur, & inde pejor evadet, quia animi ægritudo, ſeu triſtitia, in qua ſeſe immergit impatiens, eſt pœna longe gravior & intolerabilior ipſa calamitate, quæ illum exterius premit:

mit: *Omnis plaga*, inquit Sapiens Eccli. 25. verſ. 17. *triſtitia cordis eſt .... & omnem plagam & non plagam videbit cordis;* hoc eſt, ſumma, maxima, & acerbiſſima plaga eſt cordis triſtitia, & omnem plagam videbit ac feret homo, dummodo non ſit cordis triſtitia; hæc enim animum dejicit depravatque, viam aperit iræ, blaſphemiæ, deſperationi, & cuilibet tentationi, corporis vires frangit, juxta illud Prov. 17. verſ. 22. *ſpiritus triſtis exſiccat oſſa;* ſicque tribulatio, quam paterna Dei clementia ordinaverat in expiationem ſcelerum, ſit reprobi pœnale tormentum: „ Tantum intereſt, *inquit ſanctus Auguſtinus libro 2. de Civitate Dei c.* 8. non qualia, ſed qualis quiſque patiatur; nam pari motu exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & ſuaviter fragrat unguentum, ſub uno igne aurum rutilat, palea fumat; ſub eadem tribula ſtipulæ comminuuntur, frumenta purgantur... ita una eademque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vaſtat, exterminat.„ Quam porro deteſtandus eſt miles, qui proprio enſe ſe ipſum confodit, quo victoriam & ingentem prædam ſibi aſſeruiſſet?

Q. 1. *Quotuplex eſt genus bonorum operum, quibus fit Deo ſatis?*

R. Triplex, nempe oratio, eleemoſyna, & jejunium. Ita Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 13.

Probatur diviſio, quia ex S. Thoma in 4. & in Supplem. quæſt. 15. art. 3. Deo facimus ſatis, quando in honorem illius, ex iis bonis, in quibus nimium nobis indulſimus, aliquid cum dolore ſubrahimus: atqui tria ſunt bona, ſcilic. animæ, corporis, & fortunæ, nec aliter in Deum peccatur, quam inordinato illorum amore ſeu cupiditate, juxta illud 1. Joann. 2. verſ. 16. *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum* (hoc eſt avaritia) *& ſuperbia vitæ:* Ergo non poteſt aliter Deo ſatisfieri, quam aliqua illorum bonorum detractione & circumciſione, quod non exequitur ſine labore & dolore.

Porro oratio, in qua intelligitur quidquid ad cultum Dei pertinet, ſuperbiam deprimit, elatam mentem

Deo

Deo ſubjicit, in ea quippe confitemur Deum eſſe omnium bonorum auctorem, nos vero peccatores, imbecilles, & ad nullum bonum ſine ejus auxilio idoneos. Jejunium, & aliæ corporis afflictationes concupiſcentiam carnis expurgant, nec ſine doloris *ſenſu* multa corporis commoda ſubtrahunt. Eleemoſyna concupiſcentiam oculorum, ſeu avaritiam comprimit, & in gratiam pauperum ſolitam impenſam circumcidit, cogitque nos parcius vivere non ſine aliquo incommodo.

Dices: Oratio delectat, nedum pœnam habeat, *triſtatur aliquis veſtrum? oret;* inquit ſanctus Jacobus cap. 5. Ergo non eſt opus ſatisfactorium.

Diſtinguo antec. Delectat ſecundum mentem, Conc. Secundum carnem, Nego antec. *Quamvis non habeat ſuavitatem ſpiritus*, inquit Sanctus Thomas cit. art. 3. q. 15. Supplem. ad 1. *habet tamen afflictionem carnis; quia, ut dicit Gregorius ſuper Ezechielem, dum creſcit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur procuIdubio fortitudo carnis; unde & nervus femoris Jacob ex lucta Angeli emarcuiſſe legitur*, Gen. 32.

Q. 3. *Poteſtne fieri ſatisfactio per bona opera alicui debita?*

R. Poteſt, quia ex dictis Tract. de Actibus humanis. Juſtus implendo præceptum meretur, juxta illud 2. Tim. 4. *Fidem ſervavi, in reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ:* Ergo & pro peccatis ſatisfacit: ſicut enim implere præceptum eſt meritorium, quia laudabile, ita ſatisfactorium quia laborioſum.

Dices: Qui duo contraxit debita, per unius ſolutionem non ſatisfacit creditori, mutuo v. g. accepit quinque aureos, & totidem debet ex contractu emptionis, non liberatur utroque debito, ſi ſolvat quinque. Ergo a pari, qui ex præcepto tenetur adeſſe Sacro, jejunare, eleemoſynam erogare, pro peccatis non ſatisfacit implendo illa præcepta.

Diſtinguo anteced. Si duo illa debita ſint ex ſtricta juſtitia, ut in allato exemplo, Conc. Si ex alia virtute, Nego anteced. Nam filius, qui ex contractu debet centum patri indigenti, ſolvendo centum ſatisfacit

du-

duplici præcepto, pietatis ſcilicet & juſtitiæ, ſi per ejuſmodi ſolutionem patrem in totum levet ex inopia. Similiter gratum ſimul & miſericordem ſe præbet erga beneficum, qui ei ad inopiam redacto largam erogat eleemoſynam. Ratio autem diſcriminis juſtitiam inter & alias virtutes ea eſt, quod juſtitia modum & qualitatem ponat in rebus, ſcilicet, ut tantum reſtituatur, quantum debetur, nihilque retineatur ex iis, quæ ad proximum pertinent: retineretur autem in allato exemplo illius, qui quinque debet ex mutuo, & alia quinque ex emptione, ſi ſolveret quinque tantum pro utroque debito. Contra vero cæteræ virtutes directe & primario modum ponunt in actionibus, nempe ut fiat ex ea honeſtate & motivo, quæ decent operantem. Unde cum eadem actio fieri poſſit variis modis, & ex diverſis motivis, v. gr. actus temperantiæ ex motivo caritatis, religionis, pœnitentiæ, &c. per unum & eundem temperantiæ actum, puta per jejunium quadrageſimale, ſatisfieri poteſt præceptis omnium virtutum.

*Ergo* Confeſſarius poteſt injungere in ſatisfactionem actus aliunde præceptos. Alios tamen non præceptos debet adjungere pro facultate pœnitentis, quia Deus in Scripturis, & Eccleſia in Conciliis, præter mandatorum obſervationem pœnas exigunt a peccatoribus, *ut patet* in Davide, Corinthio inceſto, & variis Canonibus.

Q. 3. *Poteſtne quis ſatisfacere pro alio?*

R. Etſi unus pro altero conteri non poſſit, quia contritio eſt mutatio conſilii cum dolore de proprio peccato; poteſt tamen pro illo ſatisfacere, dummodo ſit in caritate, quia ſatisfactio præciſe ſumpta eſt pœnæ ſolutio. Cum igitur apud homines unus debitum alterius ſolvere poſſit, multo magis id in divino judicio fieri poteſt. Ita S. Thomas in 4. & in Supplem. qu. 13. art. 2.

Ergo, inquies, unus pro altero injunctam a Confeſſario pœnitentiam implere poteſt.

Negat Angelicus Doctor cit. art. *Niſi*, inquit, *defectus aliquis appareat in pœnitente, vel corporalis*, *per*

*per quem ſit impotens ad ſuſtinendum*; quia ſatisfactio injungitur non ſolum in pœnam, ſed etiam in remedium & virtutis exercitationem. Contrariam doctrinam Alexander VII. ann. 1675. damnavit ut ſcandaloſam ſaltem, & in praxi pernicioſam.

## §. III.

### *De utilitate Satisfactionis.*

Etiamſi quæ circa Satisfactionem hactenus diſputata ſunt, generatim utilitatem ejus commendent; operæ pretium tamen eſt commoda illius ſigillatim exponere, tum ut in majori a nobis habeatur pretio: tum ut aperiatur quis ſit controverſiæ ſtatus Orthodoxos inter & Heterodoxos; hi quippe circa fructus ſatisfactionis nobiſcum de re una ſolum diſſident. Itaque

Q. *Quot ſunt ſatisfactionis fructus & commoda?*

R. Septem, ut colligitur tum ex Conc. Tridentino cit. c. 8. tum ex Catechiſmo Romano 2. part. n. 91. & ſeq.

Primo, per ſatisfactionem reliquiæ peccatorum purgantur, & vitioſi habitus eradicantur: „ Non ſatis „ habet, *inquit S. Chryſoſtomus de Davide hom.* 2. *in* „ *Pſal.* 50. curatum eſſe vulnus, etiam cicatricem ſa- „ nari, priſtinum etiam decorem reſtitui petit. *Et* „ *hom.* 40. *in Acta Apoſtol.* ſicut enim qui febre la- „ borat, non in hoc ſolum læditur quod ægrotat, „ ſed etiam quod poſt morbum infirmior ſit, licet a „ morbo diutino ad bonam valetudinem redeat: ita „ ſane & de peccato dicendum; licet ſanemur, adhuc „ tamen egemus magna fortitudine.... Nam unum- „ quodque peccatum, ubi patratum fuerit, & ad fi- „ nem pervenerit, relinquit in anima venenum. Non „ audis, quando a morbo confirmati fuerint: non „ auſim aquam bibere? Quamvis ſanus ſit, ſed ita „ morbus læſit?

Secundo, ſatisfactoriæ pœnæ magnopere a peccato revocant, & quaſi fræno quodam homines coercent, cau-

cautioreſque & evigilantiores efficiunt ; nam *ſi cito rediret homo ad priſtinam beatitudinem, ludus illi eſſet peccando cadere in mortem*, inquit Sanctus Auguſtinus ſerm. 278. alias 34. de diverſis. Et ante cum Sanctus Pacianus reſpondens Novatianis objicientibus, quod Deus anſam peccandi præbere videretur, ſi lapſis poſt Baptiſmum & pœnitentibus veniam promitteret, ſic habet epiſt. 3. „ Fortaſſe paterer hoc credi, ſi pœnitentia deliciæ putarentur, cui labor tantus imponitur, cui carnis interitus imperatur, cui juges lachrymæ aut gemitus ſempiterni. Volet ergo ille ſanatus iterum ſe ſecari, rurſus exuri? volet peccare iterum, & iterum pœnitere.

Tertio, cum profundum ſit cor hominis, & inſcrutabile, ipſeque pœnitens, multo magis Confeſſarius aliquando dubitare poſſit, aut etiam debeat, num peccatum ex animo deteſtetur, ac novam vitam inſtituere efficaciter proponat, laborioſæ exercitationes ſunt ſigna moraliter certa ſinceræ pœnitentiæ : ex fructibus enim arbor cognoſcitur. Unde S. Auguſtinus Enchyr. cap. 65. „ In actione pœnitentiæ, *inquit*, „ non tam conſideranda eſt menſura temporis, quam „ doloris : cor enim contritum & humiliatum Deus „ non ſpernit. Verum quia plerumque dolor alterius „ cordis occultus eſt alteri, neque in aliorum notitiam per verba aut quæcumque ſigna procedit .... „ recte conſtituuntur ab iis, qui Eccleſiis præſunt, „ tempora pœnitentiæ, ut fiat ſatis etiam Eccleſiæ, „ in qua remittuntur ipſa peccata, extra eam quippe non remittuntur.

Quarto per ſatisfactionem ſponte ſuſceptam, Dei animadverſionem, pœnaſque graviores antevertimus, nam ex Apoſtolo 1. Cor. 11. „ ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur. *In quem locum ſic loquitur S. Bernardus ſerm. 55. in Cant.* bonum „ judicium, quod me illi diſtricto divinoque judicio „ ſubducit & abſcondit. Prorſus horreo incidere in „ manu Dei viventis : volo vultui iræ judicatus præſentari, non judicandus. *Spiritualis homo omnia dijudicat, & ipſe a nemine judicatur* (*1. Cor. 3.*) Judicabo

„ proinde mala mea, judicabo & bona, mala melio-
„ ribus curabo corrigere actibus, diluere lachrymis, pu-
„ nire jejuniis, ceteriſque ſanctæ laboribus diſciplinæ:
„ in bonis de me humiliter ſentiam . . . dabo operam,
„ nec lolia pro granis, nec paleas cum granis offer-
„ re; ſcrutabor vias meas & ſtudia mea, quo *is qui*
„ ſcrutatutus eſt Jeruſalem in lucernis, nihil inſcru-
„ tatum in me ſive indiſcuſſum inveniat; neque enim
„ judicaturus eſt bis in idipſum. *Et S. Auguſtinus lau-*
„ *dato ſerm.* 278. Si tu te punire volueris, *inquit*,
„ parcet ille. Qui autem agit bene pœnitentiam,
„ ſuus ipſe punitor eſt. Sic oportet ipſe ſeverus ſit
„ in ſe, ut in eum ſit miſericors Deus.

Quinto, ejuſmodi pœnarum perpeſſione conſequi-
tur, ut capitis noſtri Jeſu Chriſti ſimilitudinem ge-
ramus; nam teſte Apoſtolo Rom. 8, ſumus *cohæredes Chriſti, ſi tamen compatimur ut & glorificemur*. Hinc
S. Leo ſerm. 14. de Paſſione ait, *corpus regenerati fiat caro crucifixi*. Et S. Bernardus ſerm. 5. in feſto om-
nium Sanctorum, *non ſicut eſt, ſed ſicut pro nobis factum eſt caput noſtrum, nobis repræſentatur, non coronatum gloria, ſed peccatorum noſtrorum circumdatum ſpinis. Pudeat ſub ſpinato capite membrum fieri delicatum*.

Sexto, ſatisfactoriis operibus Eccleſiæ fit ſatis, quæ
peccatis filiorum, præſertim publicis, graviter offen-
ſa eſt; & alii exempla ſumunt, quomodo ipſi vitam
inſtituere, & pietatem ſequi debeant. Unde S. Au-
guſtinus ſerm. 351. alias hom. 50. de pœnitente ſic
habet: „ Tanquam bonus jam incipiens eſſe filius;
„ maternorum membrorum ordine cuſtodito, a Præ-
„ poſitis Sacramentorum accipiat ſatisfactionis ſuæ
„ modum, ut in offerendo ſacrificio cordis contribu-
„ lati devotus & ſupplex, id tamen agat quod non
„ ſolum ipſi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed et-
„ iam ceteris ad exemplum. Ut ſi peccatum ejus
„ non ſolum in gravi ejus malo, ſed etiam in tan-
„ to ſcandalo aliorum eſt, atque hoc expedire utili-
„ tati Eccleſiæ videtur Antiſtiti, in notitia multo-
„ rum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam
„ non recuſet, non reſiſtat, non lethali & mortife-

„ ræ

„ ræ plagæ per pudorem addat tumorem. Meminerit
„ ſemper quod *ſuperbis Deus reſiſtit*, *humilibus autem*
„ *dat gratiam*. (*Jacobi* 4.) Quid enim eſt infeli-
„ cius, quid perverſius, quam de ipſo vulnere, quod
„ latere non poteſt, non erubeſcere, & de ligatura
„ ejus erubeſcere? „ Quibus verbis carpuntur bene-
multi qui in ſæculo agentes ita volunt pœnitentiam
agere, ut ſollicite caveant ne aliis, quibus etiam
fuerunt offenſioni, emendati videantur.

Septimo, laborioſis operibus reatus pœnæ tempo-
ralis, qui ſæpe dimiſſa culpa remanet, expungitur,
& Deo proprie fit ſatis. Hic Pſeodo-reformati, quos
in præcedentibus articulis habebamus concordes, ma-
gna contentione adverſus nos inſurgunt.

Lutherus initio ſuæ defectionis, ſcilicet an. 1518.
in ſermone de Indulgentiis, negavit ullam pœnam a
Deo exigi poſt culpam remiſſam. Poſtmodum vero,
nempe in aſſertione articulorum ſuorum art. 5. admi-
ſit remanere interdum reatum pœnæ temporalis, &
pœnis ſponte aſſumptis flagella divina anteverti, ac
denique jejunium, orationem, & eleemoſynam eſſe
opera Deo grata; ſed minime tulit, ut ejuſmodi ope-
ra dicantur ſatisfactoria, & per ea pœnas debitas
compenſari, quia juxta palmarem ejus errorem, pœ-
nitentia nihil eſt aliud, quam fides, qua apprehendi-
mus Chriſtum pro nobis ſatisfeciſſe; „ vehementer
„ odi, *inquit tit. art.* 5. & ſublatum vellem hoc voca-
„ bulum (*ſatisfactio*) quod non modo in Scripturis
„ non invenitur: ſed & periculoſum habet ſenſum,
„ quaſi Deo quiſquam poſſit pro ullo peccato ſatiſ-
„ facere, tum gratis ille ignoſcat omnia.

Melanchon in apologia Confeſſionis Auguſtanæ ve-
ſtigiis ſui Magiſtri inſiſtens, hæc etiam habet: „ Scho-
„ laſtici viderunt in Eccleſia eſſe ſatisfactiones, ſed
„ non advertebant illa ſpectacula inſtituta eſſe, tum
„ exempli cauſſa, tum ad probandos hos, qui pete-
„ bant recipi ab Eccleſia: in ſumma non viderunt eſ-
„ ſe diſciplinam, & rem prorſus politicam. Ideo ſu-
„ perſtitioſe finxerunt eas, non ad diſciplinam coram
„ Eccleſia, ſed ad placandum Deum valere.

„ per Chriſtum Jeſum ſatisfacere valeamus. „ Ergo tribus modis Deo ſatisfacimus.

1. Laborioſis operibus a Sacerdote injunctis „ Dum „ mens, *inquit S. Gregorius, vel alius auctor lib. 3. „ in* 1. *Reg.* flendo compungitur, neceſſe eſt ut etiam „ caro, quæ delectationibus ſubjacuit, affligatur . . . „ quæ tamen afflictio pœnitentiæ ad delenda peccata „ tum demum idonea eſt, cum Sacerdotis fuerit judi- „ cio imperata, cum ab eo, confitentium actibus di- „ ſcuſſis pro modo criminis onus eis decernitur affli- „ ctionis.

2. Piis operibus ſponte ſuſceptis. Ita S. Auguſtinus in Pſalm. 50. ubi expendens iſthæc Davidis verba, „ & a delicto meo munda me, *ſic loquitur*. Quo me- „ rito? Medicus eſt, affer mercedem: Deus eſt, affer „ ſacrificium. Quid dabis ut munderis? vide enim „ quem invoces: juſtum invocas; odit peccata ſi ju- „ ſtus eſt, vindicat in peccata ſi juſtus eſt: non po- „ teris auferre a Domino Deo juſtitiam ejus, implo- „ ra miſericordiam, ſed attende juſtitiam: miſericor- „ dia eſt, ut ignoſcat peccanti: juſtitia eſt ut puniat „ peccatum. Quid ergo quæris miſericordiam? pecca- „ tum impunitum remanebit? reſponderit David, re- „ ſponderint lapſi, reſponderint cum Davide, ut mi- „ ſericordiam mereantur ſicut David, ut dicant: non, „ Domine non erit impunitum peccatum meum: no- „ vi juſtitiam ejus, cujus quæro miſericordiam: non „ impunitum erit; ſed ideo nolo ut tu me punias, „ quia ego peccatum meum puniam; ideo peto ut „ ignoſcas, quia ego agnoſco.

3. Satisfacimus Deo per voluntariam acceptationem, & perpeſſionem ærumnarum, quibus cæleſtis Pater nos erudit & caſtigat, quandiu hanc mortalem vitam vivimus; ſcriptum enim eſt Amos 3. v. 6. *Si erit malum* (pœnæ) *in civitate quod Dominus non fecerit*, nempe alia poſitive immittit, ut aeris intemperiem, egeſtatem, morbos, mortes propinquorum: alia ordinat duntaxat, aliis quidem, nimirum juſtis, ad virtutis profectum & meritum: aliis, puta peccatoribus, in vindictam, ut perſecutiones, hoſtium vaſtationes, bono-

rum

rum direptiones, calumnias: quamvis enim mali habeant ex ſe nocendi voluntatem, poteſtatem tamen non accipiunt niſi a Deo, quibus tanquam flagellis caſtigat omnem filium, quem recipit, Hebr. 12. tum quia aut Sacerdotes leviores pœnas, quam peccata mereantur, injungunt, aut pœnitentes, per ſpontaneas afflictationes, quod deeſt debitæ ſatisfactioni, implere negligunt, *ſi nos ipſos dijudicaremus*, inquit Apoſtolus, 1. Cor. 11. verſ. 31. *non utique judicaremur. Dum judicamur autem a Domino, corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur*; hoc eſt ſi debitas juſtitiæ divinæ pœnas a nobis exigeremus, non puniremur a Domino. Dum punimur autem per morbos & alias miſerias, hac paterna caſtigatione peccata noſtra expiamus, & gravioribus ſuppliciis ſubducimus: tum quia Deus pro ſua infinita ſapientia, quorumdam peccatorum vindictam ita ſibi reſervat, ut eam pœnitentes ſuis lacrymis & ſpontaneis afflictationibus avertere nequeant. *Sic Moyſes* num. 20. quia aliquid humani paſſus eſt, dum percuſſit petram ad eliciendas aquas, in pœnam peccati non potuit obtinere a Deo, ut ingrederetur terram promiſſam. Sic David 2. Reg. 12. Orationibus, jejuniis, humiliationibus filium ex adulterio ſuſceptum morti, quam Deus minatus fuerat, eripere non valuit.

Quæ cum ita ſint, perſpicuum eſt peccatorum ſerio pœnitentem, & paratum ad compenſandam injuriam Deo illatam, ita affectum eſſe debere, ut vere dicere poſſit cum Davide Pſalm. 37. *Quoniam ego in flagella paratum ſum*: nullum pro peccatis meis flagelli genus recuſo. Quin eo libentius iis ſe ſubjicit, quo certior eſt ejuſmodi moleſtias diſpenſari ab optimo Patre, qui omnia ſapienter & ſuaviter diſponit in numero, pondere, & menſura: „ Ipſi nos committamus, *inquit* „ *Sanctus Ambroſius, laudata Pſalmi verba expendens*, „ parati ad curandum quo velit curari medicamento. „ Nemo dicit Medico corporis ſui quemadmodum ſit „ curandus. Novit Medicus quæ ſingulis vulneribus „ medicamenta conveniant, cujus ulceris putredo ferro „ ſit amputanda, ne in totius corporis ſerpat exitium.

„ Si

„ Si dixerit Medicus medicinæ genus, quo curari „ æger debeat, & ille faſtidiat; diſcedit Medicus, „ & ægrum derelinquit . . . . . . Medicina Chriſti „ correptio eſt, corripit enim Dominus quem vult „ convertere.

Accedit altera ratio, cur corde contrito & humili hujus vitæ miſerias ſuſtinere debeamus, quia, ſcil. ineluctabiles ſunt; velimus, nolimus, non invadent: noſtra ſolum intereſt, ut eas levius feramus, & in commodum noſtrum, quantum fieri poteſt, convertamur. Atqui ſi æqua mente illas ferimus, & leviores evadent, & in magnum noſtrum commodum cedent.

Ac 1. quidem leviores evadent; qui enim erecta in Deum mente colluctatur in mediis tribulationum fluctibus, non immerito eum dixeris ſimilem naufrago, qui natando cavet ne caput obruatur aquis: laborat quidem ille, ſed libere ſpirat, ſpe evadendi reficitur, nec ſuo tantum, ſed omnium judicio felix eſt præ aliis, qui in profundum demerſi ſuffocantur. Talem cogita eum, qui amore Dei & deſiderio illi faciendi ſatis miſerias vitæ hujus ſuſtinet; iis quippe innatat mente ſuperior, infirmitatem carnis, qua ſola premitur, animi robore ſuſtentat, & pro ratione ſui in Deum amoris ſenſum doloris temperat: *Nullo modo enim oneroſi ſunt labores amantium, ſed ipſi delectant*, Sanctus Auguſtinus lib. de bono viduit. cap. 21.

2. Adverſos caſus magno lucro quis patienter ſuſtinet, iis quippe reatum pœnæ expungit, & levi tribulatione gravia ſupplicia redimit, quin non debito ſolum apud Deum ſe liberat, ſed, quod ſtupendum magis, illum ſibi conſtituit debitorem: afflictationes enim patienti animo toleratæ ſunt ſimul ſatisfactoriæ & meritoriæ, æternumque gloriæ pondus operantur.

Contra vero ſi quis invitus ineluctabiles illas miſerias ferat, eas acerbiores experietur, & inde pejor evadet, quia animi ægritudo, ſeu triſtitia, in qua ſeſe immergit impatiens, eſt pœna longe gravior & intolerabilior ipſa calamitate, quæ illum exterius premit:

mit: *Omnis plaga*, inquit Sapiens Eccli. 25. verſ. 17. *triſtitia cordis eſt .... & omnem plagam & non plagam videbit cordis;* hoc eſt, ſumma, maxima, & acerbiſſima plaga eſt cordis triſtitia, & omnem plagam videbit ac feret homo, dummodo non ſit cordis triſtitia; hæc enim animum dejicit depravatque, viam aperit iræ, blaſphemiæ, deſperationi, & cuilibet tentationi, corporis vires frangit, juxta illud Prov. 17. verſ. 22. *ſpiritus triſtis exſiccat oſſa;* ſicque tribulatio, quam paterna Dei clementia ordinaverat in expiationem ſcelerum, ſit reprobi pœnale tormentum: „ Tantum intereſt, *inquit ſanctus Auguſtinus libro* 2. „ *de Civitate Dei c.* 8. non qualia, ſed qualis quiſque patiatur; nam pari motu exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & ſuaviter fragrat unguentum, ſub uno igne aurum rutilat, palea fumat; ſub eadem tribula ſtipulæ comminuuntur, frumenta purgantur... ita una eademque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vaſtat, exterminat.„ Quam porro deteſtandus eſt miles, qui proprio enſe ſe ipſum confodit, quo victoriam & ingentem prædam ſibi aſſeruiſſet?

Q. 1. *Quotuplex eſt genus bonorum operum, quibus fit Deo ſatis?*

R. Triplex, nempe oratio, eleemoſyna, & jejunium. Ita Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 13.

Probatur diviſio, quia ex S. Thoma in 4. & in Supplem. quæſt. 15. art. 3. Deo facimus ſatis, quando in honorem illius, ex iis bonis, in quibus nimium nobis indulſimus, aliquid cum dolore ſubrahimus: atqui tria ſunt bona, ſcilic. animæ, corporis, & fortunæ, nec aliter in Deum peccatur, quam inordinato illorum amore ſeu cupiditate, juxta illud 1. Joann. 2. verſ. 16. *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum* (hoc eſt avaritia) *& ſuperbia vitæ*: Ergo non poteſt aliter Deo ſatisfieri, quam aliqua illorum bonorum detractione & circumciſione, quod non exequitur ſine labore & dolore.

Porro oratio, in qua intelligitur quidquid ad cultum Dei pertinet, ſuperbiam deprimit, elatam mentem

Deo

Deo ſubjicit, in ea quippe confitemur Deum eſſe omnium bonorum auctorem, nos vero peccatores, imbecilles, & ad nullum bonum ſine ejus auxilio idoneos. Jejunium, & aliæ corporis afflictationes concupiſcentiam carnis expurgant, nec ſine doloris ſenſu multa corporis commoda ſubtrahunt. Eleemoſyna concupiſcentiam oculorum, ſeu avaritiam comprimit, & in gratiam pauperum ſolitam impenſam circumcidit, cogitque nos parcius vivere non ſine aliquo incommodo.

Dices: Oratio delectat, nedum pœnam habeat, *triſtatur aliquis veſtrum? oret;* inquit ſanctus Jacobus cap. 5. Ergo non eſt opus ſatisfactorium.

Diſtinguo antec. Delectat ſecundum mentem, Conc. Secundum carnem, Nego antec. *Quamvis non habeat ſuavitatem ſpiritus*, inquit Sanctus Thomas cit. art. 3. q. 15. Supplem. ad 1. *habet tamen afflictionem carnis; quia, ut dicit Gregorius ſuper Ezechielem, dum creſcit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur proculdubio fortitudo carnis; unde & nervus femoris Jacob ex lucta Angeli emarcuiſſe legitur*, Gen. 32.

Q. 3. *Poteſtne fieri ſatisfactio per bona opera alicui debita?*

R. Poteſt, quia ex dictis Tract. de Actibus humanis. Juſtus implendo præceptum meretur, juxta illud 2. Tim. 4. *Fidem ſervavi, in reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*: Ergo & pro peccatis ſatisfacit: ſicut enim implere præceptum eſt meritorium, quia laudabile, ita ſatisfactorium quia laborioſum.

Dices: Qui duo contraxit debita, per unius ſolutionem non ſatisfacit creditori, mutuo v. g. accepit quinque aureos, & totidem debet ex contractu emptionis, non liberatur utroque debito, ſi ſolvat quinque. Ergo a pari, qui ex præcepto tenetur adeſſe Sacro, jejunare, eleemoſynam erogare, pro peccatis non ſatisfacit implendo illa præcepta.

Diſtinguo anteced. Si duo illa debita ſint ex ſtricta juſtitia, ut in allato exemplo, Conc. Si ex alia virtute, Nego anteced. Nam filius, qui ex contractu debet centum patri indigenti, ſolvendo centum ſatisfacit

du-

duplici præcepto, pietatis ſcilicet & juſtitiæ, ſi per ejuſmodi ſolutionem patrem in totum levet ex inopia. Similiter gratum ſimul & miſericordem ſe præbet erga beneficum, qui ei ad inopiam redacto largam erogat eleemoſynam. Ratio autem diſcriminis juſtitiam inter & alias virtutes ea eſt, quod juſtitia modum & qualitatem ponat in rebus, ſcilicet, ut tantum reſtituatur, quantum debetur, nihilque retineatur ex iis, quæ ad proximum pertinent: retineretur autem in allato exemplo illius, qui quinque debet ex mutuo, & alia quinque ex emptione, ſi ſolveret quinque tantum pro utroque debito. Contra vero cæteræ virtutes directe & primario modum ponunt in actionibus, nempe ut fiat ex ea honeſtate & motivo, quæ decent operantem. Unde cum eadem actio fieri poſſit variis modis, & ex diverſis motivis, v. gr. actus temperantiæ ex motivo caritatis, religionis, pœnitentiæ, &c. per unum & eundem temperantiæ actum, puta per jejunium quadrageſimale, ſatisfieri poteſt præceptis omnium virtutum.

Ergo Confeſſarius poteſt injungere in ſatisfactionem actus aliunde præceptos. Alios tamen non præceptos debet adjungere pro facultate pœnitentis, quia Deus in Scripturis, & Eccleſia in Conciliis, præter mandatorum obſervationem pœnas exigunt a peccatoribus, ut patet in Davide, Corinthio inceſto, & variis Canonibus.

Q. 3. *Poteſtne quis ſatisfacere pro alio?*

R. Etſi unus pro altero conteri non poſſit, quia contritio eſt mutatio conſilii cum dolore de proprio peccato; poteſt tamen pro illo ſatisfacere, dummodo ſit in caritate, quia ſatisfactio præciſe ſumpta eſt pœnæ ſolutio. Cum igitur apud homines unus debitum alterius ſolvere poſſit, multo magis id in divino judicio fieri poteſt. Ita S. Thomas in 4. & in Supplem. qu. 13. art. 2.

Ergo, inquies, unus pro altero injunctam a Confeſſario pœnitentiam implere poteſt.

Negat Angelicus Doctor cit. art. *Niſi*, inquit, *defectus aliquis appareat in pœnitente, vel corporalis*,

*per*

*per quem ſit impotens ad ſuſtinendum*; quia ſatisfactio injungitur non ſolum in pœnam, ſed etiam in remedium & virtutis exercitationem. Contrariam doctrinam Alexander VII. ann. 1675. damnavit ut ſcandaloſam ſaltem, & in praxi pernicioſam.

## §. III.

### *De utilitate Satisfactionis.*

Etiamſi quæ circa Satisfactionem hactenus diſputata ſunt, generatim utilitatem ejus commendent; operæ pretium tamen eſt commoda illius ſigillatim exponere, tum ut in majori a nobis habeatur pretio: tum ut aperiatur quis ſit controverſiæ ſtatus Orthodoxos inter & Heterodoxos; hi quippe circa fructus ſatisfactionis nobiſcum de re una ſolum diſſident. Itaque

Q. *Quot ſunt ſatisfactionis fructus & commoda?*

R. Septem, ut colligitur tum ex Conc. Tridentino cit. c. 8. tum ex Catechiſmo Romano 2. part. n. 91. & ſeq.

Primo, per ſatisfactionem reliquiæ peccatorum purgantur, & vitioſi habitus eradicantur: „ Non ſatis „ habet, *inquit S. Chryſoſtomus de Davide hom. 2. in Pſal.* 50. curatum eſſe vulnus, etiam cicatricem ſa- „ nari, priſtinum etiam decorem reſtitui petit. *Et* „ *hom.* 40. *in Acta Apoſtol.* ſicut enim qui febre la- „ borat, non in hoc ſolum læditur quod ægrotat, „ ſed etiam quod poſt morbum infirmior ſit, licet à „ morbo diutino ad bonam valetudinem redeat: ita „ ſane & de peccato dicendum; licet ſanemur, adhuc „ tamen egemus magna fortitudine.... Nam unum- „ quodque peccatum, ubi patratum fuerit, & ad fi- „ nem pervenerit, relinquit in anima venenum. Non „ audis, quando a morbo confirmati fuerint: non „ auſim aquam bibere? Quamvis ſanus ſit, ſed ita „ morbus læſit?

Secundo, ſatisfactoriæ pœnæ magnopere a peccato revocant, & quaſi fræno quodam homines coercent, cau-

cautioreſque & evigilantiores efficiunt ; nam *ſi cito rediret homo ad priſtinam beatitudinem, ludus illi eſſet peccando cadere in mortem*, inquit Sanctus Auguſtinus ſerm. 278. alias 34. de diverſis. Et ante cum Sanctus Pacianus reſpondens Novatianis objicientibus, quod Deus anſam peccandi præbere videretur, ſi lapſis poſt Baptiſmum & pœnitentibus veniam promitteret, ſic habet epiſt. 3. „ Fortaſſe paterer hoc credi, ſi pœnitentia deliciæ putarentur, cui labor tantus imponitur, cui carnis interitus imperatur, cui juges lachrymæ aut gemitus ſempiterni. Volet ergo ille ſanatus iterum ſe ſecari, rurſus exuri? volet peccare iterum, & iterum pœnitere.

Tertio, cum profundum ſit cor hominis, & inſcrutabile, ipſeque pœnitens, multo magis Confeſſarius aliquando dubitare poſſit, aut etiam debeat, num peccatum ex animo deteſtetur, ac novam vitam inſtituere efficaciter proponat, laborioſæ exercitationes ſunt ſigna moraliter certa ſinceræ pœnitentiæ: ex fructibus enim arbor cognoſcitur. Unde S. Auguſtinus Enchyr. cap. 65. „In actione pœnitentiæ, *inquit*, „ non tam conſideranda eſt menſura temporis, quam „ doloris: cor enim contritum & humiliatum Deus „ non ſpernit. Verum quia plerumque dolor alterius „ cordis occultus eſt alteri, neque in aliorum notitiam per verba aut quæcumque ſigna procedit .... „ recte conſtituuntur ab iis, qui Eccleſiis præſunt, „ tempora pœnitentiæ, ut fiat ſatis etiam Eccleſiæ, „ in qua remittuntur ipſa peccata, extra eam quippe non remittuntur.

Quarto per ſatisfactionem ſponte ſuſceptam, Dei animadverſionem, pœnaſque graviores antevertimus, nam ex Apoſtolo 1. Cor. 11. „ ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur. *In quem locum ſic loquitur S. Bernardus ſerm. 55. in Cant.* bonum „ judicium, quod me illi diſtricto divinoque judicio „ ſubducit & abſcondit. Prorſus horreo incidere in „ manu Dei viventis: volo vultui iræ judicatus præſentari, non judicandus. *Spiritualis homo omnia dijudicat, & ipſe a nemine judicatur* (1. *Cor.* 3.) Judicabo

„ proinde mala mea, judicabo & bona, mala melio-
„ ribus curabo corrigere actibus, diluere lachrymis, pu-
„ nire jejuniis, ceteriſque ſanctæ laboribus diſciplinæ:
„ in bonis de me humiliter ſentiam ... dabo operam,
„ nec lolia pro granis, nec paleas cum granis offer-
„ re; ſcrutabor vias meas & ſtudia mea, quo is qui
„ ſcrutatutus eſt Jeruſalem in lucernis, nihil inſcru-
„ tatum in me ſive indiſcuſſum inveniat; neque enim
„ judicaturus eſt bis in idipſum. *Et S. Auguſtinus lau-
„ dato ſerm.* 278. Si tu te punire volueris, *inquit*,
„ parcet ille. Qui autem agit bene pœnitentiam,
„ ſuus ipſe punitor eſt. Sic oportet ipſe ſeverus ſit
„ in ſe, ut in eum ſit miſericors Deus.

Quinto, ejuſmodi pœnarum perpeſſione conſequi-
tur, ut capitis noſtri Jeſu Chriſti ſimilitudinem ge-
ramus; nam teſte Apoſtolo Rom. 8, ſumus *cohæredes
Chriſti, ſi tamen compatimur ut & glorificemur*. Hinc
S. Leo ſerm. 14. de Paſſione ait, *corpus regenerati fiat
caro crucifixi*. Et S. Bernardus ſerm. 5. in feſto om-
nium Sanctorum, *non ſicut eſt, ſed ſicut pro nobis fa-
ctum eſt caput noſtrum, nobis repræſentatur, non coro-
natum gloria, ſed peccatorum noſtrorum circumdatum ſpi-
nis. Pudeat ſub ſpinato capite membrum fieri delicatum*.

Sexto, ſatisfactoriis operibus Eccleſiæ fit ſatis, quæ
peccatis filiorum, præſertim publicis, graviter offen-
ſa eſt; & alii exempla ſumunt, quomodo ipſi vitam
inſtituere, & pietatem ſequi debeant. Unde S. Au-
guſtinus ſerm. 351. alias hom. 50. de pœnitente ſic
habet: „ Tanquam bonus jam incipiens eſſe filius;
„ maternorum membrorum ordine cuſtodito, a Præ-
„ poſitis Sacramentorum accipiat ſatisfactionis ſuæ
„ modum, ut in offerendo ſacrificio cordis contribu-
„ lati devotus & ſupplex, id tamen agat quod non
„ ſolum ipſi proſit ad recipiendam ſalutem, ſed e-
„ iam ceteris ad exemplum. Ut ſi peccatum ejus
„ non ſolum in gravi ejus malo, ſed etiam in tan-
„ to ſcandalo aliorum eſt, atque hoc expedire utili-
„ tati Eccleſiæ videtur Antiſtiti, in notitia multo-
„ rum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam
„ non recuſet, non reſiſtat, non lethali & mortife-

„ ræ

„ ræ plagæ per pudorem addat tumorem. Meminerit
„ ſemper quod *ſuperbis Deus reſiſtit, humilibus autem*
„ *dat gratiam.* ( *Jacobi 4.* ) Quid enim eſt infeli-
„ cius, quid perverſius, quam de ipſo vulnere, quod
„ latere non poteſt, non erubeſcere, & de ligatura
„ ejus erubeſcere? „ Quibus verbis carpuntur bene-
multi qui in ſæculo agentes ita volunt pœnitentiam
agere, ut ſollicite caveant ne aliis, quibus etiam
fuerunt offenſioni, emendati videantur.

Septimo, laborioſis operibus reatus pœnæ tempo-
ralis, qui ſæpe dimiſſa culpa remanet, expungitur,
& Deo proprie fit ſatis. Hic Pſeodo-reformati, quos
in præcedentibus articulis habebamus concordes, ma-
gna contentione adverſus nos inſurgunt.

Lutherus initio ſuæ defectionis, ſcilicet an. 1518.
in ſermone de Indulgentiis, negavit ullam pœnam a
Deo exigi poſt culpam remiſſam. Poſtmodum vero,
nempe in aſſertione articulorum ſuorum art. 5. admi-
ſit remanere interdum reatum pœnæ temporalis, &
pœnis ſponte aſſumptis flagella divina anteverti, ac
denique jejunium, orationem, & eleemoſynam eſſe
opera Deo grata; ſed minime tulit, ut ejuſmodi ope-
ra dicantur ſatisfactoria, & per ea pœnas debitas
compenſari, quia juxta palmarem ejus errorem, pœ-
nitentia nihil eſt aliud, quam fides, qua apprehendi-
mus Chriſtum pro nobis ſatisfeciſſe; „ vehementer
„ odi, *inquit tit. art.* 5. & ſublatum vellem hoc voca-
„ bulum ( *ſatisfactio* ) quod non modo in Scripturis
„ non invenitur: ſed & periculoſum habet ſenſum,
„ quaſi Deo quiſquam poſſit pro ullo peccato ſatiſ-
„ facere, cum gratis ille ignoſcat omnia.

Melanchon in apologia Confeſſionis Auguſtanæ ve-
ſtigiis ſui Magiſtri inſiſtens, hæc etiam habet: „ Scho-
„ laſtici viderunt in Eccleſia eſſe ſatisfactiones, ſed
„ non advertebant illas ſpectacula inſtituta eſſe, tum
„ exempli cauſſa, tum ad probandos hos, qui pete-
„ bant recipi ab Eccleſia: in ſumma non viderunt eſ-
„ ſe diſciplinam, & rem prorſus politicam. Ideo ſu-
„ perſtitioſe finxerunt eas, non ad diſciplinam coram
„ Eccleſia, ſed ad placandum Deum valere.

Calvinus lib. 3. Inſtitut. 4. priorem Lutheri ſententiam amplexus, docet Deum a Juſtis nullas expetere pœnas in vindictam peccati præteriti; ſed eos tantum paterne caſtigare ad profectum & emendationem in poſterum: ſic enim ſcribit §. 39. „ Vocarunt „ (*Veteres*) ut plurimum ſatisfactionem, non com„ penſationem, quæ a Deo redderetur, ſed publicam „ teſtificationem, qua quis excommunicatione mulcta„ ti fuerant, cum in communionem recipi vellent, „ Eccleſiam reddebant de ſua pœnitentia certiorem; „ indicebantur enim illis pœnitentibus certa jejunia, „ & alia, quibus ſe prioris vitæ vere & ex animo „ pertæſos eſſe approbarent; vel potius priorum me„ moriam obliterarent; atque ita dicebantur, non „ Deo, ſed Eccleſiæ ſatisfacere.

Quid autem in præſenti controverſia doceat Eccleſia Catholica, exponendum & probandum §. ſequenti.

## §. IV.

### *De neceſſitate Satisfactionis.*

Neceſſaria eſt ſatisfactio, ſi Deus a *Juſtis* poſt remiſſam culpam laborioſa opera exigat in ſatisfactionem. Itaque

Q. 1. *Remanetne pœna luenda poſt culpam dimiſſam?*

R. 1. Non ſemper remanet; certum quippe eſt culpam ſimul & omnem pœnam elui per Baptiſmum & martyrium, ut late proſecuti ſumus Tractatu de Baptiſmo cap. 10.

R. 2. De fide eſt aliquando, delecta culpa, expiandam ſupereſſe temporalem aliquam pœnam; ita enim definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 12. his verbis: „ Si quis dixerit totam pœnam ſimul „ cum culpa remitti ſemper a Deo, ſatisfactionem„ que pœnitentium non eſſe aliam quam fidem, qua „ apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe, ana„ thema ſit.

Probatur 1. ex Scriptura 1. Cor. 13. ſcribit Apoſtolus multos ob indignam Communionem ægritudinibus & morte fuiſſe punitos. *Ideo*, inquit, *inter eos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi*. Quod autem ejuſmodi homines ante mortem Deo reconciliati fuerint, indicat Apoſtolus ſequentibus verbis, *a Domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur*. Num. 20. Moyſes & Aaron non ingreſſi ſunt terram promiſſam, ex eo quod aliquid humani paſſi fuiſſent ad aquas contradictionis, *pergat Aaron ad populos ſuos*, ait Dominus, *non enim intrabit terram, quam dedi filiis Iſrael, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis*. Eadem pœna damnatur Moyſes cap. 32. Deuter. 2. Regum cap. 12. David poſt impetratam veniam punitus eſt morte filii, & graves deinde perpeſſus eſt calamitates.

Reſpondent Adverſarii, pœnas illas non fuiſſe Judicis ultionem, ſed paternam correctionem, ut de cetero cautiores eſſent qui peccaverunt.

Contra 1. gratis & abſque fundamento illud dicitur 2. mors illata cautiores non reddidit Moyſen & Aaron, 3. dum pater filium flagellat, illud ſimul corrigere & punire intendit. 4. David certior factus per Prophetam, Deum a ſe tranſtuliſſe peccatum, quoad reatum culpæ & damnationis æternæ, nihilominus obnixe rogat, ut ejus deleantur iniquitates, *a peccato meo munda me*, inquit Pſal. 50. *Averte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele*: Ergo intelligebat pœnitens Propheta reatum pœnæ temporalis non fuiſſe deletum.

Probatur 2. ex SS. Patribus.

S. Auguſtinus in Pſal. 50. „ impunita peccata eorum, *inquit*, etiam quibus ignoſcis, non dimiſiſti; „ ſic prærogaſti miſericordiam, ut ſervares & veritatem: ignoſcis confitenti, ignoſcis, ſe ipſum punienti: ſic ſervatur miſericordia & veritas.

S. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 27. ſic ſcribit: „ proculdubio Dominus delictum ſine ultione non deſerit: autem enim ipſe hoc homo in ſe pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit.

Plura Patrum teſtimonia ſtatim proferemus ad demonſtrandum per laborioſa opera, vel ſponte ſuſcepta, vel a Sacerdote injuncta Deo ſatisfieri; quæ neceſſario ſupponunt poſt dimiſſam culpam, remanere exolvendam pœnam.

Objiciunt 1. Adverſarii plures Scripturæ textus, Ezech. 18. de peccatore ad Deum converſo ait Dominus v. 22. „ omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor. *Et cap.* 33. v. 15. & 16. „ vita vivet, & non morietur, omnia peccata ejus, „ quæ peccavit, non imputabuntur ei, *Rom.* 3. v. 24. „ juſtificati gratis per gratiam ipſius. *Et cap.* 8. v. 1. „ nihil ergo nunc damnationis eſt iis, qui ſunt in „ Chriſto Jeſu. „ Matth. 6. in Oratione, quam præſcribit Chriſtus, poſtulamus a Deo, ut debita noſtra nobis dimittat, *ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*; ita autem debemus dimittere proximo illatas injurias, ut nihil omnino ab eo repetamus in vindictam. Ergo Deus pœnitenti ſic peccata condonat, ut nullam ab eo pœnam exigat.

*Diſt. conſeq.* nullam pœnam exigat ex odio, & in malum pœnitentis, Concedo: ex miſericordia ſecundum juſtitiæ leges, & in commodum pœnitentis, Nego *conſeq.* namque caritas patris in filium, præpoſiti in ſubditum, & ſocii in ſocium, a quo læſus eſt, aliquando pie ſævit, nempe ubi juſtitia & rectus ordo id exigunt.

Itaque Deus eodem plane modo non recordatur iniquitatum peccatoris, qui ad ipſum ex toto corde convertitur, qui obliviſcitur omnium bonorum operum Juſti, qui in peccatum prolabitur: atqui bona opera, licet poſt lapſum non proſit Juſto ad vitam æternam, non fraudantur tamen aliqua mercede temporali, ut docent S. Chryſoſtomus hom. 67. ad populum, S. Hieronymus in cap. 29. Ezechielis, S. Auguſtinus lib. 15. de Civit. Dei cap. 15. S. Gregorius hom. 40. in Evangelia. Similiter impietas poſt veram converſionem, quamvis non noceat in iis, quæ ſpectant æternam ſalutem, nec excludat a Dei amicitia & ſpiritualibus donis, pœnitentem tamen obnoxium

red-

reddit quibuſdam pœnis temporalibus; quæ ſi æquo animo perferantur, cedens in ejus commodum & utilitatem.. Unde merito dixit Apoſtolus, nihil eſſe damnationis iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu; reatus enim pœnæ temporalis, qui remanet poſt reſtitutam Dei amicitiam, cum non reddit damnatione dignum, qui paratus eſt debitam ſatisfactionem exhibere: nec hactenus in cujuſquam, etiam Adverſariorum, mentem venit, non ſolum deponendum odium, & omnem vindictæ affectum, ſed inſuper debitam pecuniam proximo remittendam, ut in Oratione Dominica cum fructu poſſimus dicere, *dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.*

Objiciunt 2. nonnullos ex Sanctis Patribus. Sanctus Ambroſius lib. 10. in Lucam ſic ſcribit: *lacrymas Petri lego, ſatisfactionem non lego.* Sanctus Chryſoſtomus hom. de Pœnitentia & Confeſſione, ait: *propter hoc imponit nobis pœnam, non de peccatis ſumens ſupplicium, ſed ad futura nos corrigens.* Sanctus Aug. lib. 2. de peccatorum meritis cap. 34. *reſpondemus dicentes*, inquit, *ante remiſſionem illa eſſe ſupplicia peccatorum; poſt remiſſionem autem certamina, exercitationeſque Juſtorum.* Et in Pſal. 84. ad illud, *operuiſti omnia peccata eorum*, ſic habet, *Quid eſt*, operuiſti, *ut non illa videres. Quid eſt, ut illa non videres? ut illa non vindicares.* Ergo.

Nego conſeq. mala enim fide opponuntur laudati textus, ut vel ex ipſo contextu legenti patebit. Namque

1. S. Ambroſius eo loci Satisfactionis nomen uſurpat pro peccati excuſatione ſeu defenſione; vultque dumtaxat S. Petrum crimen non excuſaſſe, ſed ultro agnoviſſe, lacrymas fudiſſe; quia *quod defendi non poteſt*, inquit, *ablui poteſt.*

2. S. Chryſoſtomus laudata homilia, doctrinam Catholicam luculenter confirmat, nimirum Deum a nobis peccati pœnas exigere in noſtram utilitatem, „ Ne „ peccantes, *inquit*, & inutiles manentes, nos efficeremur deteriores, non remiſit nobis ſupplicium, ſed

 „ vi-

„ vidit hoc manifeſte quod peccatis ipſis non minus „ damnoſum ſit non puniri; propter hoc imponit „ pœnam. „ Quid clarius?

„ 3. S. Auguſtinus cit. lib. de peccatorum meritis, docet hujus vitæ miſerias in Juſtis eſſe certamina & excitationes virtutis, quod ultro agnoſcimus; ſed non negat quod alibi affirmat, ſcil. in Pſal. 50. eſſe etiam ultiones præteritorum peccatorum: *Veritatem*, inquit, *dilexiſti, hoc eſt, impunita peccata eorum etiam, quibus ignoſcis, non dimiſiſti, ſic prorogaſti miſericordiam, ut ſervares & veritatem*: In Pſ. vero 84. hoc unum intendit Sanctus Doctor, nimirum peccata, quæ Deus operit, æterno ſupplicio non puniri.

Q. 2. *Reatus pœnæ temporalis, quem diximus interdum remanere poſt dimiſſam culpam, poteſtne redimi bonis operibus?*

R. Poteſt; idque definitum eſt a Concilio Trident. ſeſſ. 14. can. 13. „ Si quis dixerit, pro peccatis „ quoad pœnam temporalem, minime Deo per Chriſti „ merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter „ toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque „ ſponte ſuſceptis . . . atque ideo optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam; anathema ſit. *Et* „ *canon.* 14. Si quis dixerit ſatisfactiones, quibus pœ„ nitentes per Chriſtum Jeſum peccata redimunt, non „ eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctri„ nam de gratia, & verum Dei cultum, atque ip„ ſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes, ana„ thema ſit.

Probatur 1. ex Scriptura Prov. 16. „ miſericordia „ & veritate redimitur iniquitas. *Danielis* 4. peccata „ tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſeri„ cordiis pauperum. *Tobiæ* 4. Eleemoſyna ab omni „ peccato, & a morte liberat.

Probatur 2. ex Traditione. Tertullianus lib. de pœnit. cap. 6. „ Quam porro ineptum, *inquit*, quam pœ„ nitentiam non adimplere, & veniam delictorum ſu„ ſtinere! hoc eſt, pretium non exhibere, ad mercem „ manum emittere; hoc enim pretio Dominus veniam

ad-

„ addicere inſtituit, hac pœnitentiæ compenſatione
„ redimenda proponis impunitatem.

Origenes hom. 15. in Levit. definiens peccata poſſe redimi in hac vita, ſic habet: „ Si tamen invenerit
„ manus tua pretium, quid reſtituat. Quale pretium?
„ pœnitentiæ ſine dubio lacrymis congregatum, & ma-
„ nibus, id eſt, labore boni operis inventum. *Et*
„ *hom.* 3. *in Librum Judicum*, quanto tempore erraſſe
„ te noſti, quanto tempore deliquiſti, tanto nihilomi-
„ nus tempore humilia te ipſum Deo, & ſatisfacito
„ ei confeſſione pœnitentiæ.

S. Cyprianus epiſt. 55. invehitur in eos, qui pacem pœnitentibus dabant, non exhibita ab ipſis plena ſatisfactione; „ elaborant, *inquit*, ne Deo indignanti
„ ſatisfiat... datur opera, ne ſatisfactionibus & la-
„ mentationibus juſtis debita redimantur. *Et ſerm. de*
„ *opere & eleemoſynis*, nec haberet, *inquit*, quod fra-
„ gilitatis humanæ infirmitas atque imbecillitas face-
„ ret, niſi iterum pietas divina ſubveniens juſtitiæ &
„ miſericordiæ operibus oſtenſis, viam quandam tuen-
„ dæ ſalutis aperiret, ut ſordes poſtmodum quaſcun-
„ que contrahimus, eleemoſynis abluamus. Loquitur
„ in Scripturis Spiritus ſanctus, & dicit: *eleemoſynis*
„ *& fide delicta purgantur*; non utique illa delicta,
„ quæ fuerant ante contracta, nam illa Chriſti ſan-
„ guine & ſatisfactione purgantur.

S. Ambroſius lib. 2. de pœnitentia c. 5. „ utrum-
„ que, *ait*, beatum dixit, & cujus iniquitas remit-
„ titur per lavacrum, & cujus peccatum tegitur ope-
„ ribus bonis; qui enim agit pœnitentiam, non ſo-
„ lum diluere lacrymis debet peccatum ſuum, ſed
„ etiam emendatoribus factis operire, & tegere deli-
„ cta ſuperiora, ut non ei imputetur peccatum. *Et*
„ *lib. de Helia & jejunio cap.* 20. redime peccatum
„ tuum. Non venalis eſt Dominus: ſed tu ipſe vena-
„ lis es: peccatis tuis venundatus es; redime te ope-
„ ribus tuis, redime te pecunia tua.

S. Chryſoſtomus hom. 41. ad populum: *a nobis ultionem ſumamus, ita placabimus Judicem.*

Sanctus Auguſtinus ſerm. 351. alias hom. 50. *Non*

 *ſuffi-*

*ſufficit mores in melius mutare, & a factis malis recedere, niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo.*

Quid autem Pſeudo reformati ad tantam nubem teſtium reſpondeant, diſcemus a Calvino lib. 3. Inſtit. cap. 4. §. 38. ubi ſic loquitur; „ Parum me movent „ quæ in Veterum ſcriptis de Satisfactionem paſſim „ occurrunt. Video quidem eorum nonnullos, dicam „ ſimpliciter, omnes fere, quorum libri extant, aut „ hac in parte lapſos eſſe, aut nimis aſpere & dure „ locutos. „ Tantam arrogantiam & impietatem prodiiſſe, confutaſſe eſt.

Dallæus erga Sanctos Patres Calvino paullo æquior, reſpondet voluntarias illas carnis macerationes in Scriptis ſanctorum Patrum commendari tanquam neceſſarias ad vitia extirpanda, mores corrigendos, & ut pœnitentes gratiæ Dei recipiendæ paratiores eſſent, aſſueſcerentque jugo Chriſti, idque probat ex eo quod pœnitentes ejuſmodi afflictationibus æque ſubjicerentur ante Baptiſmum, ac ante Sacramentum Pœnitentiæ, & priuſquam remiſſa eſſet culpa. Unde concludit pia illa opera ideo dici ſatisfactiones, quia Deum peccatoribus propitium reddunt, quemadmodum *famulus*, qui præcepta heri obſervat, illi ſatisfacere dicitur.

Contra 1. Dallæus non advertit ſua interpretatione deſerere ſe communem Eccleſiæ cauſſam, in qua conſtanter aſſerimus contra Socinianos, Chriſtum vere ac proprie Dei ſatisfeciſſe; quæ enim Socinianis opponimus ad vindicandam Chriſti ſatisfactionem, ea ſicut Dallæus hic detorquere poſſunt. Vide quæ in hac rem diſputata ſunt Tractatu de Incarnatione cap. 11.

Contra 2. Perinde eſt ſive ante, ſive poſt remiſſam culpam ſatisfactio peragatur. Ex eo autem conſtat laborioſa opera, quæ juxta veterem Eccleſiæ diſciplinam præſcribebantur peragenda ante abſolutionem, fuiſſe ſatisfactoria; quod ſi quis præ mortis periculo abſolutus fuiſſet ante expletum pœnitentiæ curſum, remitteretur ad eundem pœnitentiæ gradum, in quo

fue-

fuerat morbo correptus, ut expreſſe definiunt Concilium Nicænum I. can. 13. Carthaginenſe IV. can. 76. Arauſicanum I. can. 3. Catechumeni vero non remittebantur ad Catechumenatum, ſi forte urgente morbo prius baptizati fuiſſent, quam illum abſolviſſent. Ergo laborioſa opera erant ad gratiam Baptiſmi præparatoria dumtaxat; ad Sacramentum vero pœnitentiæ erant ſimul præparatoria, & ſatisfactoria.

Ex dictis duo certa ſunt. Primum poſt dimiſſam culpam interdum remanere reatum pœnæ temporalis: alterum, bonis operibus reatum illum poſſe expungi. Tertium ſupereſt diſcutiendum, num ſcil. Sacerdotes contra inſtitutionem Chriſti ſacramentaliter confeſſis imponant opera ſatisfactoria, quemadmodum garriunt Novatores. Quare.

Q. 3. *Sacerdotes acceperunt ne a Chriſto poteſtatem in injungendi pœnitentibus congruas ſatisfactiones?*

R. Acceperunt, tenenturque eas injungere, & pœnitentes illas acceptare. Tres reſponſionis ſunt partes.

Primam fide divina credendam definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cah. 15. & ultimo, his verbis; „ Si quis dixerit claves Eccleſiæ eſſe datas „ tantum ad ſolvendum, non etiam ad ligandum, „ & propterea Sacerdotes, dum imponunt pœnas „ confitentibus, agere contra finem clavium, & con„ tra inſtitutionem Chriſti, & fictionem eſſe, quod „ virtute clavium, ſublata pœna æterna, pœna „ temporalis plerumque exolvenda remaneat: anathe„ ma ſit.

Secundum tradit eadem Synodus capite 8. ejuſdem ſeſſionis, in quo ſic loquitur: „ Debent ergo Sacer„ dotes Domini, quantum ſpiritus & prudentia ſug„ geſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium „ facultate ſalutares & convenientes ſatisfactiones in„ jungere, ne ſi forte peccatis conniveant, & indul„ gentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam „ opera pro graviſſimis delictis injungendo, alieno„ rum peccatorum participes efficiantur. Habeant au„ tem præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt,

„ non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmi-
„ tatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum
„ peccatorum vindictam & caſtigationem.

Tertia pars; nempe quod pœnitentes teneantur acceptare convenientes ſatisfactiones, evidenter ſequitur ex duabus præcedentibus: ſi enim Sacerdotes ex Chriſti præcepto tenentur congruas ſatisfactiones a pœnitentibus exigere, certo certius iiſdem pœnitentibus neceſſitatem præcepti imponunt acceptandi & peragendi illas ſatisfactiones; *Is veram pœnitentiam agit*, inquit S. Cyprianus, *qui Dei & Sacerdotis præceptis obediens, operibus juſtis Dominum promeretur*. Et Concilium IV. Lateranenſe laudato can. *Omnis utriuſque ſexus, injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeant implere*. Tota igitur difficultas verſatur circa primam & ſecundam reſponſionis partem. Quapropter

Probatur utraque pars, nempe Sacerdotes ex inſtitutione Chriſti, poſſe & debere injungere convenientes ſatisfactiones. 1. ex Scriptura, Matth. 18. *quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo.* Joan. 2. *quorum retinueritis* (peccata) *retenta ſunt*. Ubi Chriſtus Dominus Apoſtolis confert poteſtatem non ſolum ſolvendi & remittendi peccata, ſed etiam ligandi & retinendi; ligant autem, cum pœnitentibus imponunt opera ſatisfactoria, quemadmodum hactenus interpretati ſunt Sancti Patres, quorum verba jamjam prolaturi ſumus.

Probatur itaque 2. ex Patribus.

Tertullianus factus Montaniſta lib. de pudicitia cap. 13. arguit Catholicos, quod verba Apoſtoli, 1. Cor. 5. de Corinthio inceſto, quem dicit ſe cum virtute Domini noſtri Jeſu tradidiſſe Satanæ in interitum carnis, interpretarentur de operibus laborioſis, quæ lapſis poſt Baptiſmum imponebant; „ Hic, *inquit*,
„ jam carnis interitum in officium pœnitentiæ interpretantur, quod videatur jejuniis & ſordibus, &
„ incuria omni, & dedita opera malæ tentationis
„ carnem exterminando, ſatis Deo facere, ut ex hoc
„ argumententur, fornicatorem, immo inceſtum il-
„ lum non in perditionem Satanæ ab Apoſtolo tra-
„ di-

„ ditum, ſed in emendationem, quaſi poſtea veniam „ ad interitum, id eſt, conflictationem carnis, con- „ ſecutum.

Origenes hom. 24. in Leviticum: „ Quod dicit; „ *tradidi in interitum carnis*, hoc eſt, in afflictionem „ corporis, quæ ſolet a pęnitentibus expendi, eum- „ que carnis interitum nominavit, qui tamen carnis „ interitus vitam ſpiritui conferat.

S. Cyprianus ſerm. de lapſis: „ Contra Evangelii „ vigorem, *inquit*, contra Domini ac Dei legem te- „ meritate quorundam laxatur incautis communica- „ tio; irrita & falſa pax, periculoſa dantibus, & ni- „ hil accipientibus profutura, non quærunt ſanitatis „ patientiam, nec veram de ſatisfactione medicinam.

S. Auguſtinus ſerm. 351. „ a Præpoſitis Sacramen- „ torum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum.

S. Leo epiſt. 91. „ Mediator Dei & hominum hanc „ Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & con- „ fitentibus actionem pęnitentiæ darent, & eoſdem „ ſalubri ſatisfactione purgatos ad communionem Sa- „ cramentorum per januam reconciliationis admitte- „ rent.

S. Gregorius aut quivis auctor lib. 3. in 1. Reg. „ Actio pęnitentiæ, *inquit*, ad delenda peccata ido- „ nea eſt, cum ab eo confitentium actibus diſcuſ- „ ſis pro modo criminis, onus eis decernitur affli- „ ctionis.

Probatur 3. ratione Theologica: quod ſemper ubi- que, & ab omnibus obſervatum eſt, illud Traditio- nis divinæ cenſendum eſt; atqui mos imponendi la- pſis poſt Baptiſmum opera ſatisfactoria, in nullo Con- cilio eſt inſtitutus, ſed ſemper, ubique, & ab omni- bus ſervatus eſt; viguit, & etiamnunc viget in Ec- cleſia tum Orientali, tum Occidentali, ut patet ex omnibus Euchologiis, & libris Sacramentariis, ſeu Ritualibus: Ergo.

Dices contra tertiam reſponſionis partem, Sacerdos non eſt Judex neceſſarius, ſed arbitrarius: ergo pęni- tens poteſt ſe ei ſubjicere quoad remiſſionem culpæ tantum, nullatenus vero quoad præceptum pęnæ

tem-

temporalis exolvendæ. Ita nonnulli ex veteribus Theologis.

Nego conſ. licet enim ſit in arbitrio *pœnitentis* eligere quam ex Sacerdotibus delegatis & approb*atis* malueris conſcientiæ ſuæ judicem, ritus tamen Sacramentalis judicii eſt a Chriſto præſcriptus, neſaſque eſt illum mutare, & niſi pœnitens debitam judicio Sacerdotis offerat ſatisfactionem, quæ eſt tertia pars Sacramenti, veniam non conſequetur.

Inſtabis; cum Purgatorium ſit a Deo deſtinatum ad expungendum in altero ſæculo quod ſupererit reatus pœnæ temporalis peccatis debitæ; quidni pœnitens viam illam eligeret præ alia quacunque ſatisfactione ad reliquias peccatorum ſuorum expurgandas?

R. Mirum videri quomodo hæc cogitatio in mentem veneris quorundam Theologorum, etiam antiquorum, auſique fuerint obtrudere ſterilem & infructuoſam pœnitentiam contra expreſſa Scripturæ verba, Matth. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ*; contra Chriſti inſtitutionem, qui voluit ſatisfactionem eſſe partem integrantem Sacramenti a Sacerdotibus injungendam pro peccatorum gravitate: contra *Apoſtolicam* Traditionem, ſemper & ubique ſervatam. *Annon* debitor venit in odium creditoris, qui cum impræſentiarum ſolvere poſſit, renuit tamen ſolvere donec conjiciatur in carcerem? Purgatorium quippe eſt carcer juſtitiæ divinæ, e quo nullus egreditur, (niſi pia mater Eccleſia ſuis ſuffragiis interceſſerit) donec reddat uſque ad noviſſimum quadrantem. Quam autem iſthæc agendi ratio diſpliceat Deo in infructuoſis pœnitentibus, quamque ſevere ab eo puniatur, clamat Apoſtolus 1. Cor. 11. *Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi*, ſcilicet mortis ſopore: *Quod ſi noſmetipſos dijudicaremus* (pœnas a nobiſmetipſis repetendo) *non utique judicaremur* (gravioribus pœnis.) *Dum judicamur autem a Domino, corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur*. Hinc eſt quod ipſe Apoſtolus, ut ſpiritus inceſti Corinthii ſalvus fieret, tradiderit illum in interitum carnis, 1. Cor. 5. quo exemplo S. Pacianus in paræneſi ad pœnitentiam urget duplica-

licatos & deſides pœnitentes: *Admonebo*, inquit, *adhuc ignes de cauterio Apoſtolico*. *Videamus an ferre poſſitis?* Judicavi, *inquit*, congregatis vobis & ſpiritu meo in virtute Domini Jeſu Chriſti tradere hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis: *Quid dicitis, pœnitentes? Ubi eſt veſtræ carnis interitus? An quod in ipſa pœnitentia lautiores ſemper inceditis, convivio farti, balneis expoliti, veſte compoſiti*;

Q. 4. *Confeſſarius poteſtne mutare pœnitentiam ab alio impoſitam?*

Negant nonnulli Theologi; ſed diſtinguendum videtur. Quare

R. 1. Si pœnitentia ſit ſalutaris & conveniens, non poteſt ab alio mutari: tum quia nulla eſt illius mutandæ cauſſa: tum quia præceptum eſt divinum, ut quæ Confeſſarius præceperit clave non errante, ea a pœnitentibus obſerventur: *Amen dico vobis*: ait Chriſtus Matth. 18. *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo*.

R. 2. Si pœnitentia non ſit conveniens, contingatque ex ſuperveniente circumſtantia, ut ſalutem ſive corporis, ſive animæ morali periculo exponat, mutari poteſt ab alio Sacerdote; ſed in Sacramentali tantum Confeſſione, auditis peccatis, propter quæ impoſita eſt.

Probatur; quia ſicut Chriſtus in Eccleſia conſtituit auctoritatem interpretandi & relaxandi leges in foro exteriori, quando neceſſitas aut urgens ratio id poſtulat; ita dubium non eſt, quin ſimilem poteſtatem dederit pro foro interiori; æque enim neceſſarium eſt relaxare vel mutare pœnitentiam, quæ ex occurrente circumſtantia evaſit difficilior & periculoſa; ac diſpenſare in voto caſtitatis, vel in lege prohibente matrimonium inter conſanguineos tertii & quarti gradus: Atqui hæc pœnitentiæ relaxatio ſive mutatio fieri nequit, niſi virtute clavium, quæ extra Confeſſionem Sacramentalem non exercetur, nec prudenter fieri poteſt illa mutatio, niſi cognita cauſſa, propter quam pœnitentia mutanda impoſita: Ergo.

Dixi, *auditis peccatis*; non quod neceſſe ſit integram Con-

Confeſſionem iterare & ſingula peccata exponere quoad ſpeciem & numerum; ſed ſatis eſt ſi ſummatim declarentur graviora, & peccandi conſuetudo, propter quæ veriſimilius gravior pœnitentia injuncta eſt.

Dices, par in parem non habet poteſtatem: atqui omnes Sacerdotes in foro conſcientiæ ſunt pares, nec agnoſcunt ſuperiorem, ad quem ab eorum judicio provocare liceat, ut ſupra diximus; Ergo.

Diſt. maj. non habet poteſtatem directe in paris perſonam, Conc. in materiam, de qua judicavit, ſubdiſtinguo: non habet poteſtatem ex proprio officio, Conc. ex electione pęnitentium, qui eandem materiam iterum ejus judicio ſubjiciunt, Nego maj. qui enim electus eſt in Judicem arbitrum ex conſenſu litigantium, nonnunquam mutat; irritatque non ſolum judicium alterius arbitri ſibi æqualis, ſed etiam Præſidis, a quo provocatum eſt: ergo non repugnat quominus pęnitens, qui ſe nimis gravatum arbitratur pęnitentia ab uno Confeſſario injuncta, alium eligat, ejuſque judicio eandem materiam ſubjiciat.

Deinde in caſu neceſſitatis Epiſcopus diſpenſat circa Eccleſiæ præcepta. Quidni & Confeſſarius circa præceptum alterius Confeſſarii?

Inſtabis; Quæ ligavit unus Sacerdos, ſunt ligata in cælis, ergo non poſſunt ſolvi in terris ab alio Sacerdote.

Diſt. conſ. ſi non ſit locus interpretationi & epichiæ, Conc. ſi ſit locus, Nego conſ. Nam caſtitatis votum eſt ligatum in cælis, ſacri Canones Eccleſiæ diſciplinam ſpectantes, ligant tum in terris, tum in cælis: ad ea enim extenduntur laudata verba, *quæcumque alligaveritis*; nihilominus exigente cauſſa per interpretationem & diſpenſationem, quam Deus admittit in cælis, ſolvuntur.

Q. 5. *Si pęnitentia fuerit injuncta propter caſus reſervatos, Sacerdos, qui non habet facultatem abſolvendi a caſibus reſervatis, poteſtne illam mutare?*

R. Poteſt, quia reſervatio cadit duntaxat in ipſum peccatum, quod ſupponitur directe remiſſum. Sic vo-

to

to perpetuæ caſtitatis per Summum Pontificem in aliam materiam commutato, Epiſcopus commutare poteſt eandem materiam, ſi difficilior evaſerit, ut diximus Tractatu de Religione cap. 5. §. 6.

## §. V.

### *De tempore, quo imponenda & implenda eſt Satisfactio.*

Q. 1. *Quo tempore imponenda eſt Satisfactio?*

R. Poſt exceptam confeſſionem; quia confeſſione ſatisfactio diſponitur, ex Tertulliano, & priuſquam impertiatur abſolutionis beneficium; quia Sacerdos abſolvere non debet, niſi quem novit diſpoſitum ad dignos pœnitentiæ fructus: atqui piam illam pœnitentis affectionem tum deprehendit, cum pœnitens conſentaneas pœnas accepit. Ergo. Præterea Sacerdos ex dictis pœnitentem ligare debet imponendo condignam ſatisfactionem: ſi autem imponeret poſt abſolutionem, quomodo ligaret eum, quem jam ſolvit, & liberum dimittit? ſi forte tamen Sacerdos oblitus eſſet ante abſolutionem injungere pœnitentiam, poſſet & deberet illam injungere data abſolutione.

Q. 2. *Quando implenda eſt pœnitentia?*

R. Tempore a Sacerdote præſcripto, peccaretque pœnitens, ſi abſque neceſſitate eam ad aliud tempus differret, quia circumſtantia temporis includitur in præcepto. Si tamen pœnitens diſtuliſſet, quamprimum illam implere teneretur, quia determinatio temporis non ad finiendam obligationem, ſed ad non differendam, quemadmodum ſolutionis terminus a creditore debitori præfixus.

Q. 3. *Eſtne neceſſe ut pœnitentia impleatur ante abſolutionem?*

R. Sequenda eſt Eccleſiæ diſciplina: nec enim ratio Sacramenti poſtulat, ut ſatisfactio impleatur, ſive ante, ſive poſt abſolutionem, nec hac de re ullum in Scriptura extat præceptum. Unde merito Sixtus IV. hanc

hanc Petri Oxomienſis propoſitionem proſcripſit an. 1478. *non ſunt abſolvendi pœnitentes, niſi peracta prius pœnitentia eis impoſita*. Idipſum poſtea proſcripſit ſacra Facultas Pariſienſis an. 1644. in cenſura libri Theophyli Brachet. Ac demum Alexander VIII. in Generali Congregatione Inquiſitionis anno 1690. inter plures propoſitiones ad ipſum delatas, damnavit ſequentes, quæ ſunt ordine 16. & 18.

*Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit, non politia aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex & præſcriptio, natura rei idipſum quodammodo dictante.*

*Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtineat auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.*

Dices. Conſtans eſt veterum Patrum doctrina, Deum veniam non concedere niſi pœnitentia functis. Tertullianus lib. de Pœnitentia cap. 6. ſic habet: „ quam „ porro ineptum, quam pœnitentiam non adimplere, „ & veniam delictorum ſuſtinere! hoc eſt, pretium „ non exhibere, ad mercem manum mittere. Hoc enim „ pretio Dominus veniam addicere inſtituit. „ Similia habet S. Ambroſius lib. 7. in Lucam. Et S. Cyprianus ſerm. de lapſis adverſus molliores Sacerdotes, qui lapſis prius pacem concedebant, quam debitam ſatisfactionem exolviſſent, ait: „ contra Evangelii vigo„ rem, contra Domini ac Dei legem temeritate quo„ rundam laxatur incautis communicatio. Irrita & „ falſa pax, periculoſa dantibus, & nihil accipienti„ bus profutura. „ Ergo contra Dei præceptum & rationem Sacramenti abſolutio impertitur ante expletam ſatisfactionem.

Diſtinguo antecedens: & hæc dicuntur ratione virtutis pœnitentiæ, & ſecundum Dei legem, & Sacramenti rationem præcedere debet peccatorum remiſſionem, ſeu abſolutionem, Concedo: & hæc præciſe dicuntur ratione laborioſorum operum, quæ ſunt fructus veræ pœnitentiæ, Nego antecedens. Namque primis illis.

illis temporibus pœnitentes nonnumquam ante expletum pœnitentiæ ſtadium reconciliabantur. 1. propter libellos ſupplices Martyrum. 2. quando imminebat perſecutio. 3. cum erant conſtituti in mortis periculo. 4. quoties ex hæreſi aut ſchiſmate alios ſecum ad Eccleſiam reducebant. Ergo apud Veteres conſtabat non eſſe de ratione Sacramenti, nec extare ullum Dei præceptum, ut ſatisfactio abſolutionem præcedat. Quare textus nobis oppoſiti, & alii ſimiles carpunt dumtaxat eos, qui ſine vera pœnitentia, in qua neceſſario includitur votum faciendi Deo ſatis, veniam peccatorum confidentius ſperabant per Sacramentum ſive Baptiſmi, ſive Pœnitentiæ. Et illud vel ex eo patet, quod Tertullianus loco in objectione laudato inſectetur Catechumenos, a quibus certe non exigebatur ſatisfactio, de qua hic eſt ſermo; ſed vera dumtaxat pœnitentia, quam Veteres duris laboribus probandam ducebant.

Q. 4. *Quænam hactenus fuit Eccleſiæ diſciplina circa tempus implendæ ſatisfactionis?*

Diſſentiunt Theologi. Alii opinantur ſemper impertitam fuiſſe prius abſolutionem, quam pœnitentia impleretur, contenduntque reconciliationem, quæ fiebat poſt exantlatos duros pœnitentiæ publicæ labores, fuiſſe mere cæremonialem, qua pænitentes privatim abſoluti, palam & ſolemniter reſtituebantur communioni Eccleſiæ. Alii contra exiſtimant, cum quibus

R. Quo tempore fuit in uſu pœnitentia publica, Sacramentalis abſolutio lege communi & ordinaria, non dabatur ante expletam pœnitentiam. Dico, *lege communi & ordinaria*; nam, ut mox obſervavimus, in caſibus extraordinariis impertiebatur, nondum abſoluto pœnitentiæ ſtadio.

Probatur variis antiquorum Patrum teſtimoniis.

Tertullianus lib. de Pudicitia cap. 1. cum jam ſtaret a parte Montani, negaretque, juxta hujus ſectæ placita, Eccleſiam accepiſſe poteſtatem remittendi graviora peccata poſt Baptiſmum commiſſa, ſic inſurgit adverſus Sanctum Zephyrinum Summum Pontificem: „ odio etiam edictum eſſe propoſitum, & quidem pe-

„ rem-

mini, qui eo modo loquuntur, quo ſupra laudati Patres.

Dices. Reconciliatio quæ fit a toto Clero, non eſt Sacramentalis, ſed mere cæremonialis, atqui pœnitentes poſt peractam pœnitentiam, non reconciliabantur a ſolo Epiſcopo & Presbyteris, ſed etiam a Clero inferiori, ut conſtat ex epiſt. 10. S. Cypriani, Ergo.

Nego majorem; cum enim pœnitentes reconciliarentur Deo, & Eccleſiæ, reconciliatio eorum erat ſimul Sacramentalis & cæremonialis; quemadmodum in ordinatione Presbyteri manus imponuntur tum ab Epiſcopo, tum a Presbyteris aſſiſtentibus, ſed in diverſa ſignificatione; namque manuum impoſitio, quæ fit per Epiſcopum, eſt conſecratoria & Sacramentalis: quæ autem fit per Clerum, eſt cæremonialis & mera teſtificatio; quod Clerus recens inauguratum lubenter in ſuum ordinem recipiat. Similiter Epiſcopus & Clerus per manus impoſitionem reconciliatoriam pœnitentia functum reconciliabant, ſed longe diſpari ratione: Epiſcopus quippe ex poteſtate ſibi divinitus conceſſa, pœnitentem a peccatis abſolvebat, reconciliabatque Deo: Clerus vero gratulabundus ob reditum fratris, qui perierat, in ſuam communionem admittebat.

Q. 4. *Numquamne licet Sacerdoti per hodiernam Eccleſiæ diſciplinam injungere pœnitentiam ex parte ſaltem implendam ante abſolutionem?*

R. Non ſolum licet aliquando, ſed omnino neceſſarium eſt, quoties pœnitens non dat ſufficientia converſionis ſeu contritionis ſigna. Exemplum eſto, hactenus jejunium quadrageſimale integre non obſervavit, cum poſſit & debeat, longas inimicitias gerit, necdum reconciliatus eſt, alioſque vitioſos habitus male vivendo comparavit, quod contrariis virtutum actibus tollere nequidem adorſus eſt; nec Confeſſioni Sacramentali quiddam præmiſit præter examen conſcientiæ, & conceptum momento temporis, ut fingit, contritionis actum; cum ex dictis ubi de Contritione, & de Juſtificatione; Tract. de Gratia pag. 292. & ſeq.

& ſeq. Deus non ſoleat tantum donum concedere, niſi orantibus, pulſantibus, & laborantibus. Ligandi ſunt ergo ejuſmodi pœnitentes & dimittendi, donec operibus a Sacerdote injungendis, probata ſit eorum converſio. Sed de hoc argumento iterum ubi de Abſolutione.

## §. VI.

### *De conditionibus Satisfactionis.*

Q. *Quot ſunt conditiones Satisfactionis.*

R. Sex. 1. Debet eſſe actio moralis bona; 2. Supernaturalis. 3. Laborioſa & pœnalis. 4. Ab homine juſto; ſaltem ut ſit de condigno. 5. Æqualis reatui, ſeu debito pœnæ temporalis: niſi juſta de cauſſa relaxanda ſit. 6. Secreta pro peccatis occultis, publica pro publicis. De duabus poſterioribus conditionibus ſeorſim diſſeremus, plura quippe circa eas diſcutienda occurrunt. Hic paucis dicemus quæ ſpectant priores quatuor conditiones, utpote quæ facile colligantur ex jam dictis.

Primo itaque ſatisfactio debet eſſe actio moraliter bona. Actio quidem, non paſſio; ſatisfactio *enim eſt* actus virtutis pœnitentiæ, quo pœnitens voluntarie, ac libere injunctis pœnis ſe ſubjicit ad compenſandam illatam per peccatum Deo injuriam: actio autem illa debet eſſe moraliter bona, quia actio mala eſt nova Dei offenſa, propter quam homo novum contrahit reatum, nedum exolvat jam contractum. Unde longe abſurdiſſima eſt quorundam Modernorum ſententia, qua docuerunt pœnitentem adimplere pœnitentiam a Sacerdote injunctam per actum, puta jejunium, aut eleemoſynam, ex fine, vel ex circumſtantiis malum.

Secundo, ſatisfactio debet eſſe ſupernaturalis, hoc eſt, ex fide per pœnitentiam operante, quia opera noſtra nec meritoria, nec ſatisfactoria ſunt, niſi per Chriſtum, ſine quo nihil poſſumus facere, Joann. 15.

Tertio, debet eſſe laborioſa & pœnalis, quia cum ſup-

ſupponatur pœnitens obnoxius pœnæ temporali, juſtitia exigit, ut pœnam illam exolvat piis ac laborioſis afflictationibus, quemadmodum ſuperius fuſe probavimus.

Quarto, ut opus fit ſatisfactorium de condigno, fiat neceſſe eſt ab homine juſto, probaturque 1. iiſdem momentis, quibus demonſtravimus Tractatu de Actibus humanis ad meritum de condigno requiri ſtatum gratiæ ſanctificantis. 2. Quia ex dictis, Deus veniam non concedit, niſi iis, quos recepit in ſuam amicitiam. Quare pœnitens prius conari debet promereri Dei amicitiam, quam liberari a pœna peccatis debita: *Sine caritate opera facta non ſunt ſatisfactoria*, inquit S. Thomas in Suppl. quæſt. 14. art. 2. Et in reſponſione ad ſecundum: „ dicendum, *inquit*, quod „ ſicut homo neſcit pro certo utrum caritatem ha„ buerit in ſatisfaciendo, vel habeat; ita etiam ne„ ſcit pro certo utrum plene ſatisfecerit; & ideo di„ citur „ Eccli. 5. de propitiato peccato noli eſſe ſine metu.

Dices, lib. 3. Reg. cap. 21. Achab quamvis impius, per animi dejectionem, & carnis afflictationem avertit pœnas, quas Deus per Eliam Prophetam comminatus fuerat: ergo peccator per opera laborioſa, præſertim ſi ex gratia fiant, poteſt ſatisfacere.

Diſtinguo anteced. avertit ad tempus pœnas, in hac vita ſubeundas, Conc. pœnas in altera vita ſubeundas. Nego antec. Achab itaque, ex S. Thoma cit. qu. art. 5. ad tempus duntaxat avertit pœnas a Propheta intentatas; illas enim tandem exolvit cit. cap. verſ. 29. quia ab impietate ſua non receſſit. Unde colligere licet illum pœnitentiam egiſſe ex motivo duntaxat mere naturali, nempe ut declinaret graviſſimas pœnas, quas Elias comminatus fuerat. Porro Deus illas ad tempus ſuſpendit propter exteriorem Regis dejectionem, & voluntariam afflictationem, non quod eſſet apud Deum illius meriti; nam ex Apoſtolo 1. Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum, itaut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*. Suſpendit igitur, ut tam ipſe Achab, quam ſubditi, vel

hoc

hoc ſolo divinæ clementiæ exemplo, diſcerent Deum; quem prædicabat Elias, ſolum eſſe timendum & colendum, utpote omnium bonorum & pœnarum auctorem: contemnenda vero idola, quæ nec bene, nec male poſſunt facere.

Diſtinguo etiam conſeq. Peccator per opera laborioſa & ſupernaturalia poteſt ſatisfacere de congruo, vel ex opere operato, & virtute clavium, Conc. De condigno, & ex opere operantis, Nego conſeq. Itaque peccator, qui ad obtinendam peccatorum remiſſionem ſeipſum dejicit, caſtigatque, & impenſius orat cum lacrymis, vel iſta ſuſcepit propria ſponte, vel ex præcepto Confeſſarii. Si primum, meretur de congruo, & ex opere operantis perfectam contritionem, quæ ſimul cum culpa plus, vel minus de reatu pœnæ temporalis remittit, quo perfectior fuerit. Eo autem perfectiorem obtinebit, quo magis ad eam ſeſe diſpoſuerit. Si ſecundum, laborioſa illa opera, utpote partes Sacramenti ex opere operato expungunt reatum pœnæ temporalis, vel totum, vel partem ejus, prout plura & majora fuerint. Unde Confeſſarius in injungenda ſatisfactione eorum rationem habere debet, & leviorem pœnitentiam imponere ei, qui prius majores pœnas de ſeipſo ſumpſit. Hinc ſolvitur quæſtio, *utrum qui* poſt abſolutionem in peccatum mortale *lapſus eſt*, nondum impleta ſatisfactione a Sacerdote ſibi injuncta, reatum, qui ſupereſt, pœnæ expungat per ſubſequentia bona opera: dicendum enim eſt non expungere, quandiu remanebit reatus culpæ mortalis, ſed ad ſummum novum pœnæ reatum non incurrere, in hypotheſi quod per ejuſmodi opera præcepto Sacerdotis ſatisfaciat.

In Scholis autem controvertitur, num iteranda ſit pœnitentia a Sacerdote injuncta, quam pœnitens poſt abſolutionem relapſus; perficit in ſtatu peccati mortalis?

Nonnulli Theologi affirmant, quia pœnitentia illa nullatenus exolvi reatum pœnæ temporalis, & nulla habetur ſolutio, quæ fit nummo adulterino.

Alii Theologi diſtinguunt. Vel ſatisfactio injuncta eſt

eſt actio tranſiens, quæ nullum producit effectum, ut oratio : vel habet adjunctum opus externum, puta jejunium, aut eleemoſynam, ex quo caro debilitatur, vel ſubſtantia minuitur. Si primum ; pœnitentia eſt iteranda. Si ſecundum, non eſt iteranda. Ita S. Thomas in Supplem. q. 14. art. 3. ad 3. „ Dicendum, „ *inquit*, quod aliquæ ſatisfactiones ſunt, ex quibus „ manat aliquis effectus in ſatisfactionibus, etiam „ poſtquam actus ſatisfactionis tranſiit, ſicut ex je- „ juniis manet corporis debilitatio, & eleemoſyna- „ rum largitione ſubſtantiæ diminutio, & ſic de ſi- „ milibus. Et tales ſatisfactiones in peccatis factæ, „ non oportet ut iterentur, quia quantum ad hoc, „ quod de his manet, per pœnitentiam Deo acceptæ „ ſunt. Satisfactiones autem, quæ non relinquunt „ aliquem effectum in ſatisfaciente, poſtquam actus „ tranſiit, oportet ut iterentur, ſicut orationes, & „ alia hujuſmodi. Actus autem interior, quia tota- „ liter tranſiit, nullo modo vivificatur, ſed oportet „ ut iteretur.

Alii Theologi abſolute negant, pœnitentem teneri iterari pœnitentiam cum recta intentione impletam, licet in ſtatu peccati mortalis : tum quia bonum opus ex gratia elicitum ab homine in ſtatu peccati mortalis, eſt meritorium & ſatisfactorium de congruo, quatenus diſponit ad Sacramentum, quod cum remiſſione culpæ plus, vel minus minuit reatum pœnæ temporalis, quo pœnitens fuerit magis, vel minus diſpoſitus : tum quia ſicut injunctæ pœnæ ante abſolutionem implendæ virtute clavium, & ex opere operato reatum pœnæ temporalis excludunt ; ita pœnæ in Sacramentum injunctæ, & poſt abſolutionem exolvendæ, etiamſi ſuperveniat peccatum mortale, priuſquam expletæ fuerint ; attamen cum illud peccatum in proxima Confeſſione clavibus ſubjicietur, ſatisfactoriæ evadent, ſublato impedimento, nimirum peccato mortali.

## §. VII.

### *De quantitate Satisfactionis.*

Q. 1. *Quanta debet eſſe Satisfactio?*

R. Tanta, ut pro pœnitentis facultate æqualis ſit debito, ſeu reatui pœnæ temporalis, qui major, vel minor eſt pro criminum qualitate. Id ſonat Satisfactionis nomen, & exigit ipſa juſtitiæ ratio; nam, ut obſervavimus ex Catechiſmo Romano, tum fit ſatis cum nihil eorum deeſt quæ fieri debent, & juſtitiæ officium eſt, æquare, quantum fieri poteſt, ſatisfactionem illatæ injuriæ. Sed Theologica eaque firmiora nobis ſuppetunt argumenta ad ſtabiliendam noſtram reſponſionem. Quare

Probatur 1. ex SS. Patribus.

S. Cyprianus ſerm. de lapſis, *Pœnitentia*, inquit, *crimine minor non ſit*.

S. Baſilius in Pſal. 39. *Attende tibi, ut pro delicti proportione hinc quoque mutueris ex admota tibi medela, valetudinis inſtaurandæ ſubſidium. Magnum eſt & grave peccatum? Multa opus habet confeſſione, lachrymis amarulentis, peracri contentione vigiliarum, indivulſo & continenti jejunio. Levis eſt, nec intoleranda offenſio? huic quoque exæquetur pœnitentia.*

S. Ambroſ. ad virginem lapſam, c. 8. *Grandi plaga*, inquit, *alta & prolixa opus eſt medicina; grande ſcelus grandem neceſſariam habet ſatisfactionem.*

Beda in Pſalm. 4. ad illud, *ſacrificate ſacrificium juſtitiæ*, ſic ſcribit, *quaſi dicat: ita dico, ut iraſcamini præteritis peccatis, ut ſacrificetis ſacrificium, id eſt, mortificetis propria vitia veſtra, faciendo dignos fructus pœnitentiæ, tantum ſcilicet, pro ſingulis vos affligentes, quantum digna expetit pœnitentia, quod erit ſacrificium juſtitiæ.*

Ne cui autem videatur hæc a Patribus fuiſſe ſcripta, non ſecundum Dei præceptum, ſed juxta ætatis ſuæ diſciplinam, & veteres canones, qui a pluribus ſæculis non ſunt in uſu.

Pro-

Probatur 2. ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 8. in quo ſic habet: „ Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, „ pro qualitate criminum & pœnitentium facultate „ ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere; „ ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius „ cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera „ pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum pec„ catorum participes efficiantur. Habeant autem præ „ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tan„ tum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis me„ dicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccato„ rum vindictam & caſtigationem; nam claves Sacer„ dotum non ad ſolvendum dumtaxat, ſed ad ligan„ dum conceſſas, etiam antiqui Patres credunt & do„ cent; nec propterea exiſtimarunt Sacramentum Pœ„ nitentiæ eſſe forum iræ, vel pœnarum.

Q. 2. *Quot ſunt obſervanda circa illam Concilii doctrinam?*

R. Quinque apprime neceſſaria.

Primum, hæc Concilii doctrina non ad diſciplinam dumtaxat pertinet, ſed eſt ſincera ac authentica præcepti divini interpretatio, nec proinde hic opponere licet Concilium in hac parte, non eſſe receptum. Laudata enim verba, *debent ergo Sacerdotes, &c.* rationem habent concluſionis, quam Patres inferunt ex inſtitutione Sacramenti, & Dei ordinatione, quam in præcedentibus probaverant, ut legenti patebit.

Secundum, quantitas ſatisfactionis juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam arbitrio Sacerdotis æſtimanda ita relinquitur, ut eam decernat non pro libito, & ad nutum, ſed ſecundum prudentiæ regulas tanquam fidelis Miniſter perpenſa peccatorum gravitate ac multitudine, & pœnitentis facultate, *quantum ſpiritus & prudentia ſuggerit*, inquiunt Patres. Et S. Thomas in Supplem. quæſt. 18. art. 4. ad 1. *dicendum*, inquit, *quod arbitrium illud debet eſſe divino inſtinctu regulatum.*

Eodem igitur modo eſt in arbitrio Sacerdotis determinare quantitatem ſatisfactionis, quo remittere,

aut retinere peccata, & diſpenſare in votis. Unde ſicut nulla & irrita eſt abſolutio a peccatis, & diſpenſatio in votis, niſi concedatur ſecundum judicium ſupremi Judicis; ita illicite imponeretur ſatisfactio ad legem Chriſti non exacta: „ Sacerdos, *inquit S. Thomas cit. art.* 4. operatur in uſu clavium, ſicut inſtrumentum & Miniſter Dei, nullum autem inſtrumentum habet efficacem actum, niſi ſecundum quod movetur a principali agente, & ideo dicit Dionyſius in fine Eccleſ. Hierarch. quod Sacerdotibus utendum eſt virtutibus Hierarchicis, quomodo divinitas eos moverit, in cujus ſignum ... *Joann.* 20. præmittitur poteſtati remiſſionis Apoſtolis datæ Spiritus Sancti donum, quo filii Dei aguntur. Unde ſi quis præter illum motum divinum uti ſua poteſtate præſumpſerit, non conſequeretur effectum, ut Dionyſius dicit: Et præter hoc a divino ordine averteretur, & ſic culpam incurreret.

Tertium: Sacerdos in imponenda pœnitentia, duo intendere debet. Primum, ut illa ſit in novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum. Secundum, ut ſit pœna & caſtigatio ob præterita delicta.

Differt ergo pęnitentia in Sacramento pęnitentiæ injungenda ab ea, quæ a Catechumenis ante *Baptiſmum* exigitur. Iſtis quippe pęnitentia injungitur dumtaxat ad promerendam Dei gratiam, qua verum dolorem de peccatis, & efficax propoſitum non peccandi de cetero concipiant, vitioſos habitus ex mala conſuetudine contractos eradicent, jugo Chriſti aſſueſiant, & cuſtodiendo ſatisfactionis dono idonei reddantur. In Sacramento vero pęnitentiæ Sacerdotes *habeant ... præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam*.

Quartum: Pęnitentia debet imponi quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit pro qualitate criminum, & pęnitentium facultate. Quamvis enim conſtare non poſſit quantum pro unoquoque peccato ſatisfactionem Deus exigat, certum tamen eſt majorem exigere

pro

pro graviori peccato, quam pro leviori: pro pluribus, quam pro uno delicto. Unde merito docent Tridentini Patres in imponenda pœnitentia attendendam peccatorum qualitatem, nec propterea exiſtimandum Sacramentum Pœnitentiæ forum iræ, vel pœnarum, quemadmodum calumniantur Novatores.

Addunt ſpectandam quoque pœnitentium facultatem, quia ex S. Thoma in Supplem. cit. q. 18. art. 4. „ Pœnæ ſatisfactoriæ infligendæ medicina ſunt: ſicut autem medicina in arte determinata non omnibus competunt, ſed variandæ ſunt ſecundum arbitrium Medici, non propriam voluntatem ſequentis, ſed ſcientiam medicinæ; ita pœnæ ſatisfactoriæ in Canone determinatæ non competunt omnibus ſed variandæ ſunt ſecundum arbitrium Sacerdotis, divino inſtinctu regulatum. Sicut ergo Medicus aliquando prudenter non dat medicinam ita efficacem, quæ ad morbi curationem ſufficiat, ne propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur: ita Sacerdos divino inſtinctu motus non ſemper totam pœnam, quæ uni peccato debetur, injungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ deſperet, & a pœnitentia totaliter recedat.

Quintum; Sacerdos gravis peccati fit reus, ſi ab expoſitis per Concilium regulis timore, favore, aut negligentia notabiliter recedat; grave enim peccatum denotant laudata Concilii verba: *Ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

Dices cum S. Thoma citat. art. omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio: atqui ipſe Chriſtus quibuſdam nullam pœnam impoſuit, ſed ſolum morum emendationem, ut patet de adultera, Joann. 8. Ergo.

Reſpondet Angelicus Doctor, „ quod Chriſtus habuit poteſtatem excellentiæ in Sacramentis: unde ipſe ex auctoritate pœnam totam, vel partem poterat dimittere ſicut volebat; non eſt ergo ſimile de his, qui operantur tantum ut Miniſtri.

Q. 3. *Teneturne Sacerdos injungere pro qualitate criminum pœnas canonibus Eccleſiæ determinatas, & præſcriptas?*

R. 1. Non tenetur, quia cum Eccleſia, ſaltem Latina, a pluribus ſæculis eorum obſervationem non urgeat, cenſetur tacite relaxare veterem diſciplinam, habita ratione infirmitatis Fidelium, ne ſcilicet, ſicut ſupra docebat Angelicus Doctor, *infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ deſperet, & a pœnitentia totaliter recedat.*

Dixi, *ſaltem in Eccleſia Latina*; nam in Græca adhuc vigent.

Dices, Eccleſia non poteſt relaxare quæ ſunt juris divini: atqui ex præcepto divino & inſtitutione Chriſti, ſatisfactio debet reſpondere gravitati culpæ: Ergo.

Diſtinguo maj. Non poteſt relaxare ſine cauſſa, Concedo: Cum cauſſa, nimirum exigente pœnitentium infirmitate, Nego maj. Namque vota ex præcepto divino ſunt implenda; & tamen Eccleſia, propter graves cauſſas auctoritate ſibi conceſſa, Matthæi 18. *quæcumque ſolveritis, &c.* illa commutat, aut relaxat.

R. 1. Licet Canones Pœnitentiales hodie non habeant vim legis, S. tamen Carolus in Inſtructione Confeſſariorum a Clero Gallicano approbata, anno 1655. & plures Synodi poſt Concilium Tridentinum celebratæ, ut Bituricenſis anno 1584. can. 9. de Pœnitentia, docent eorum notitiam Sacerdotibus etiamnunc eſſe neceſſariam, tum ut peccati gravitatem ad pondus Sanctuarii æſtiment: tum ut oculis pœnitentium exponant quibus obnoxii ſint pœnis, etiam dimiſſa culpa, quas proculdubio non effugient, niſi voluntariis caſtigationibus judicium Dei præveniant. Enimvero juſtitia Dei, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio, Jacobi 1. eadem ſemper permanet, pœnas eaſdem etiamnunc, quas priſcis temporibus, pro peccatis exigit, nec fas eſt credere Eccleſiam fidelem ejus interpretem graviores olim injunxiſſe, quam peccata merentur. Qua-

pro-

propter Canones Pœnitentiales, quamvis ex condeſcenſu quodammodo neceſſario vim legis hodie non habeant, certo tamen docent quantus remaneat reatus pœnæ temporalis exolvendæ. Operæ pretium ergo fuerit ex pluribus Canonibus Pœnitentialibus eos hic colligere, quorum notitia Sacerdotibus hujus temporis ſit utilior.

## §. VIII.

### *Referuntur Canones Pœnitentiales juxta ordinem Decalogi.*

Sequentes Canones ex variis Conciliis, & Libris Pœnitentiariis collecti ſunt a Gratiano, Yvone, & aliis.

### Circa I. Decalogi Præceptum.

Qui a fide deſciverit, pœnitentiam aget annis decem.

Qui alicui Gentilium ſuperſtitionis operam dederit, pœnitens erit duos annos.

Qui auguriis & divinationibus ſervierit, quive inde incantationes Diabolicas fecerit, in pœnitentia erit annos ſeptem.

Qui Magos conſuluerit, pœniteat annos quinque.

Qui herbas medicinales cum incantationibus collegerit, pœnitentiam aget dies viginti.

Si quis ligaturas, aut faſcinationes fecerit, pœnitens erit annos duos.

### Circa II. Præceptum.

Quicunque ſciens pejeraverit, quadraginta dies in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos pęniteat, & nunquam ſit ſine pęnitentia, & nunquam in teſtimonium recipiatur, & poſt hæc Communionem percipiat.

Qui perjurium in Eccleſia fecerit, pęnitentiam aget annos decem.

Si quis ſe jurejurando obſtrinxerit, ut cum aliquo liti-

litiget, nec pacem cum eo reconciliet, in pœnitentia erit diebus quadraginta in pane & aqua, per annum a ſacra Communione ſegregatus, ad caritatem vero celeriter redeat.

Si quis Deum, vel beatam Virginem, vel aliquem Sanctum publice blaſphemaverit, præ foribus Eccleſiæ diebus Dominicis ſeptem in manifeſto, dum Miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet; ultimoque ex illis die ſine pallio & calceamentis, ligatus corrigia circa collum: ſeptemque præcedentibus feriis ſextis, in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullo modo tunc ingreſſurus. Singulis autem ſeptem illis diebus Dominicis tres, aut duos aut unum pauperum paſcat, ſi poteſt: alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recuſans, Eccleſiæ ingreſſu interdicatur, in obitu Eccleſiaſtica careat ſepultura. Dives a Magiſtratu mulctetur pœna ſolidorum quadraginta, alioquin triginta, ſeu viginti.

## Circa III. Præceptum.

Qui opus aliquod ſervile die Dominico feſtove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua.

Qui die Dominico vectaverit, dies ſeptem pœnitentiam aget.

Si quis ante Eccleſias, vel die feſto ſaltationes fecerit, pollicitus emendationem pœnitentiam aget annis tribus.

Si quis pranſus Miſſæ interfuerit, pœnitens erit dies tres in pane & aqua.

Si quis in Eccleſia confabuletur, cum Divina fiunt; pœnitens erit dies decem in pane & aqua.

Si quis jejunia a ſancta Eccleſia violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

Qui in Quadrageſima jejunium violaverit pro uno die, pœnitentiam aget dies ſeptem.

In Quadrageſima, carne ſine inevitabili neceſſitate veſcens, in Paſcha non communicet, ac præterea a carne abſtineat.

## Circa IV. Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens ſit in pane & aqua.

Qui

Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

Qui percuſſerit, annos ſeptem.

Si quis contra Epiſcopum, Paſtorem, & patrem ſuum inſurrexerit, in Monaſterio omnibus diebus vitæ ſuæ pęnitentiam aget.

Si quis Epiſcopi ſui, aut Miniſtrorum ejus, vel Parochi ſui præcepta contempſerit, vel irriſerit, pęnitentiam aget quadraginta dies in pane & acqua.

## Circa V. Preceptum.

Si quis Presbyterum occiderit, quinque annis ab ingreſſum Eccleſiæ arcebitur, decem annis non communicabit, & nunquam erit ſine pęnitentia.

Si quis patrem aut matrem, fratrem aut ſororem occiderit, toto vitæ ſuæ tempore non ſuſcipiat Corpus Domini, niſi in obitu: abſtineat a carne & vino dum vixerit, jejunet ſecunda, & quarta, & ſexta feria.

Qui ſceleris occultandi cauſſa filium necarit, pęnitentiam aget annos decem.

Si qua mulier ſponte abortum fecerit, pęnitentiam aget annos tres: ſi nolens, Quadrageſimas tres.

Qui nolens filium oppreſſerit, pęnitentiam aget dies quadraginta in pane & aqua, oleribus, & leguminibus; abſtinebit ab uxore dies totidem. Deinde pęnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea Quadrageſimas in anno obſervabit.

Cujus filius ſine Confirmationis Sacramento moritur, parentes, quorum negligentia id factum eſt, pęnitentiam agent annos tres.

Si mulier maritum ſuum cauſſa fornicationis interfecerit, ſæculum relinquat, & in Monaſterio pęniteat.

Si quis hominem occiderit, ad januam Eccleſiæ ſemper erit, & in obitu Communionem recipiet.

Qui homicidii auctor fuit, ob conſilium quod dedit, erit in pęnitentia quadraginta dies in pane & agna, cum ſeptem ſequentibus annis.

Si quis per iram ſubitam, aut per rixam hominem necarit, pęnitentiam aget annos tres.

Si quis caſu homicidium fecerit, pęnitens erit qua-

draginta dies in pane & aqua: quinquennio Communione privabitur: a cibis abſtinebit arbitrio Sacerdotis.

Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pęnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, tridui pęnitentiam aget in pane & aqua.

Si quis fratri ſuo, quem oderit, reconciliari non vult, tandiu in pane & aqua pęnitentiam aget, quoad reconcilietur.

## Circa VI. Præceptum.

Si Laicus ſolutus cum femina ſoluta concubuerit, pęnitens erit annos tres.

*Adulterium modo quinquenni, modo ſeptenni, vel etiam decenni pœnitentia pro variis circumſtantiis expiabitur.*

Qui cum uxore ſua turpiter concubuerit, pęnitens erit quadraginta dies.

Qui cum duabus ſororibus fornicatus fuerit, aut aliam ſpiritualem violaverit, perpetuam pęnitentiam aget.

Qui inceſtum alium non ita enormem fecerit, duodecim annis pęnitebit.

Si quæ mulier ceruſſa, aliove pigmento ſe oblinit, ut aliis viris placeat, pęnitentia afficietur annorum trium.

Qui turpiloquio, aſpectuque polluitur negligens, pęnitentiam aget dies viginti.

## Circa VII. Præceptum.

Qui furatus eſt aliquid de Eccleſiæ ſupellectili, vel theſauro, tres carinas cum ſeptem ſequentibus annis pęnitebit.

Pecuniam Eccleſiaſticam, oblationesve, quæ Eccleſiæ factæ ſunt, furatus, pęnitens erit annos ſeptem.

Qui decimam ſibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum reſtituerit, & pęnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

Qui

Qui Hoſpitalis domus Adminiſtrator aliquid de adminiſtratione ſubtraxerit, reſtituet quod abſtulit, pęnitenſque erit annos tres.

Qui pauperem oppreſſerit, pęnitens erit dies triginta in pane & aqua.

Si quis furtum de re minori fecerit, pęnitentiam aget annum unum.

Qui rem inventam non reddit, tanquam de furto pęnitentiam aget.

Si quis uſuras accipit, rapinam facit, pęnitentiam aget annis tribus, uno in pane & aqua.

## Circa VIII. Præceptum.

Qui affirmaverit verum eſſe quod falſum eſt, pęnitentiam aget ut adulter.

Qui falſo teſtimonio conſenſerit, pęnitens erit annos quinque.

Qui de proximo detraxerit, pęnitens erit dies ſeptem in pane & aqua.

Falſarius in pane & aqua pęnitentiam aget quandiu vivet.

## Circa IX. & X. Præceptum.

Rem alienam nefarie concupiſcens, pęnitens erit annis tribus.

Qui rem aliquam proximi invenire cupit, ut illam ſibi retineat, pęnitentiam aget, ut ſupra dictum eſt de furto.

Si quis concupiſcit fornicari, ſi Epiſcopus, pęnitens erit annos ſeptem; ſi Presbyter, quinque: ſi Diaconus, vel Monachus, tres: ſi Clericus, aut Laicus, annos duos.

Si quis in ſomnis ex immundo deſiderio polluitur, triginta dies ſit in pęnitentia.

## §. IX.

*Quid obſervandum eſt Sacerdoti, ut ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungat, juxta Præceptum Concilii Tridentini.*

PRiusquam propoſitæ quæſtioni fiat ſatis, nonnulla præmittenda ſunt.

1. Meminiſſe oportet, ex Tridentino ſeſſione 14. cap. 8. ſatisfactionem injungi: Primo, ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamenti. Secundo, ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem; ſatisfactionem priori modo ſpectatam appellabimus medicinalem; poſteriori vero pęnalem & vindicativam.

Medicinalem ſatisfactionem convenienter præſcribere eſt periti Medici; & pęnalem, Judicis integerrimi, qui tamen ſciat compati infirmitatibus: Sacramentum enim pęnitentiæ non eſt forum iræ, ſed miſericordiæ, & in pęnitentium ſalutem inſtitutum. Cum ergo Confeſſarius in hocce Tribunali perſonam gerat Medici ſimul & Judicis: *quærat ante omnia*, inquit S. Bernardus ſerm. 2. de Reſurrectione, „ compaſſionis affectum, dehinc rectitudinis zelum, & „ inter hæc diſcretionis ſpiritum non amittat. Quoties peccantem videris fratrem, continuo præcedere debes compaſſionis affectus tanquam cognatus humanitati, quippe quem concipis ex teipſo... Sed „ quid agimus quod nonnulli dura cervice, & attrita „ ſunt fronte, ut quo eis magis compatimur, tanto „ magis noſtra compaſſione & patientia abutantur? „ Nonno ſicut compatiebamur fratri, ita ipſi juſtitiæ „ compatiendum eſt, quam videmus tam impudenter „ abjici, tam impudenter provocari? Scio quia, ſi „ quæ eſt in nobis caritas, contemptum hunc Dei „ ferre æquanimiter non poſſumus: hic eſt zelus juſtitiæ... veruntamen oportet ut priora ſibi vindicet compaſſionis affectus; alioquin conterimus „ quaſſatum calamum, extinguimus lignum fumigans,

„ gans: *Nam ut infra monet Sanctus Doctor*, velut ir„ revocabile verbum, & quod ſanare debuerat, quia „ mordacius forte videtur, exaſperat, & exulcerat ma„ gis. „ Legendus eſt ſermo integer.

2. Monendum in primis eſt, ſcientiam Confeſſarii, & artem medicinæ ſpiritualis in eo poſitam eſſe maxime, ut nihil niſi aptum, accommodatumque perſonæ imperetur, ut præſcribantur remedia, ita propria atque congrua, ut ſolvatur a vitiis anima, & ſanitatem (quæ nihil aliud eſt, præter amorem exercitiumque virtutis) recuperet, ac ſemel ademptam cuſtodiat.

Non enim bonus dicendus ille Medicus eſt, qui de omni morborum genere diſſerere calleat, eoſque apprime detegere, niſi eoſdem ſanare poſſit. Neque etiam ille Medicus erit, qui omne remediorum genus adverſus morbos omnes pœnes ſe habeat, inſtar neſcio cujus Pharmacopolæ. Sed ille, inquit Sanctus Baſilius, vere Medicus eſt, qui novit remedia eligere maxime opportuna, & ſic ægrotantem comparat, ut electis remediis commode & ſalutariter uti poſſit. Verbo dicam, ille optimus longe Medicus eſt, qui plures ſanat ægrotos, quamvis fortaſſe nec doctior ſit, nec majorem copiam adhibeat remediorum.

Sic certe; Non ille bonus dicendus omnino Confeſſarius eſt, qui accuratius novit dijudicare inter lepram & lepram; nec ille, qui pœnitentis conſcientiam pœnitus perſcrutetur, & excutiat; aut etiam ille qui omnes conſcientiæ caſus facile expediat; nec ille denique, qui remedium præſeferat maxime per ſe efficax; alias nemo eſſet Confeſſarius optimus, quoniam abſolutio, quam quiſque poteſt impertire, habet in ſe vim virtutemque omnia peccata delendi.

Bonus igitur Confeſſarius ille eſt qui ſalutaribus præſcriptis removet quidquid abſolutioni obſtare poſſit, qui pœnitenti infirmos confirmet, illoſque ita adjuvet, ut perverſam indolem ſuam tandem emendent, & corrigant, comparatamque ex longo peccandi uſu conſuetudinem deponant, & virtutis iter validius inſiſtant.

Hoc

Hoc tamen diſcrimen intereſt Medicum inter animarum, & medicum corporum, quod hic morbos ſæpe inſanabiles reperiat, quibus curandis deſunt remedia: ille autem ope abſolutionis, omnes omnino morbos ſanare poſſit, dummodo ſe pœnitens docilem obſequentemque monitis ſalutaribus præbeat.

3. Notandum eſt, quod quemadmodum ars ſanandi corpora continet in ſe perfectam Anatomiæ cognitionem, totiuſque conformationis corporum humanorum, necnon & partium, quibus admirabilis illa machina compacta eſt, in quarum quidem partium inter ſe conſenſu, & quaſi temperamento ſanitas conſiſtit, in illarum autem diſſenſione morbus; ita, ut malum, quod ſeſe exterius prodit, ſanari non queat, niſi radix & cauſſa mali tollatur, omneſque machinæ partes in priſtinum naturalemque ſtatum reſtituantur.

Sic qui ſanandos animæ morbos ſuſcipit, quique bonus Confeſſarius eſſe cupit, cognoſcat penitus neceſſe eſt cordis humani affectiones, & ſecretos receſſus, qua potiſſimum re vel huc vel illuc impellatur, & qua ratione fiat, ut ex tam diverſis affectibus aliquando extra prodeant eædem ſcelerum fæces. Nam execrationes, inimicitiæ, injuſtitiæ, atque officii cum erga Deum, tum erga proximum damnoſa neglectio oriuntur in his quidem ex dominantis ſuperbiæ vitio, in illis ex zelotypiæ, in aliis ex avaritiæ, in aliis denique ex inſito rerum ſpiritualium faſtidio, quod vitium appellant Theologi acediam. Jam vero ſi Confeſſarius nequeat in has humani pectoris latebras penetrare, aget cum pœnitentibus inſtar empyrici illius Medici, qui fruſtra corpori remedia exterius applicat; quia, ut ipſius mali radices non diſcernit, ita nec reſecare valeat.

Porro ex una noſtri ipſorum cordis inveſtigatione cognoſcere poſſumus, qui ſint affectus, quæ ſenſu eorum hominum, qui peccata nobis ſua detegunt. Medici quidem corporum facile diſcunt ex alieno corpore varias in partes diſſecto, atque attentius exploraro, quibus inter ſe nexibus compactum ſit corpus humanum; atque hac experientia vident, unde morbi,

bi, qui ſe promunt extra, naſcantur; quibus cognitis, facile remedia comparantur.

Verum Medici animorum, quæ ſunt alterius nonniſi ex ſeipſis intelligere queunt; ſua ipſorum corda primum excutiant neceſſe eſt, ut in illa ſpirituali anatome, ſeu diſſectione agnoſcant, quam occulte & ſubtiliter radices ſuperbiæ & inordinati amoris ſui ex peccato originali relictæ ſerpant in omnium hominum conſilia; niſi coerceantur aſſiduis caſtigationibus; & frequenti meditatione divini ſermonis, qui ex Apoſtolo, Hebr. 4. *Eſt penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens uſque ad diviſionem animæ & ſpiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum cordis.* Loco verbi *diſcretor*, græce legitur κριτικὸς, ſcilicet pius ille vir, qui ceterorum mores ad virtutem informat, quidquid in ſeipſo eſt, cenſor ſeverus explorat, omnis pectoris ſui motus exagitat, quid ſit animale, quid ſpiritale, quid ad animam, quid ad ſpiritum pertineat, abunde diſcernit, experiturque ineſſe ſibi ſemina omnium pene vitiorum, in quæ abriperetur miſer, niſi Dei gratia, orationis beneficio, & vigilanti affectuum coercitione ab ejuſmodi corruptela liberaretur.

Sic apprime animadvertens quæ ſit cordis ſui ex originis peccato orta depravatio, & inveſtigans ſedulo quibus poſſit illa curari remediis, ſimili arte tractare ceteros diſcit & emendare, quemadmodum ſcriptum eſt Prov. 18. v. 17. *Juſtus prius eſt accuſator ſui, venit amicus ejus, & inveſtigabit eum.* His præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem.

R. 1. Quod ad pœnitentiam medicinalem pertinet, ut illa conveniens ſit, ac ſalutaris: 1. Confeſſarius præ oculis habeat quod de ea ſcribunt Trident. PP. ſæpius laudato cap. 8. *Magnopere*, inquiunt, *a peccato revocant, & quaſi fræno quodam coercent hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cautioreſque & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt ..... accedit ad hæc, quod dum ſatisfaciendo patimur pro*

pec-

*peccatis, Chriſto Jeſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes efficimur, certiſſimam quoque inde arrham habentes, quod ſi compatimur & conglorificabimur.*

Viderint ergo Confeſſarii, qui unum, aut alterum Pſalmum, vel Litanias, ſive Roſarium B. Virginis, adde, ſi velis, aliquod jejunium omnibus animæ morbis indiſcriminatim imponunt, quam longe recedant a conditionibus medicinalis pœnitentiæ in Concilio Tridentino præſcriptis; nemo quippe non videt ejuſmodi ſatisfactionibus nec concupiſcentiam coerceri, nec vitioſos habitus tolli, nec pœnitentes cautiores reddi, aut Chriſto effici conformes. Aliæ ergo ſunt quærendæ ſpirituales medicinæ, quæ enumeratis effectibus producendis ſine comparatæ. Ut autem illud aſſequatur Confeſſarius.

2. Obſervabit quodnam capitale vitium dominetur pœnitenti, an ſuperbia, ſeu inanis gloriæ appetitus, an avaritia, an acedia, &c. Illud autem colliget, ſi inquirat a pœnitente, cur lapſus ſit in gravia illa peccata, quorum ſe reum confitetur, puta execrationis, odii in proximum, furti, violati jejunii, &c. Alter forte dicet, quia contemptui eſt habitus, vel læſa ejus fama, & ſuperbus eſt: alter, quia damnum fuit ipſi illatum, & hic avarus; alter, quia obturbata eſt ejus quies, & voluptas, & hic voluptuoſus: alter denique, quia res ſpirituales & divinas faſtidit, & hic eſt impius. Ergo quamvis in omnibus illis pœnitentibus eadem crimina ſe promant extra, propter quæ ſimilem merentur pœnam, ſinguli tamen inteſtinis morbis laborant longe diverſis, quibus non eodem modo, ſed varie curationem adhibere neceſſe eſt, alioquin Confeſſarius pœnitentes Empyticorum more tractaret, nec ſatisfactiones medicinales convenienter imponeret: *Imperitus eſt Medicus*, inquit S. Cyprianus ſerm. de lapſis, *Qui tumentes vulnerum ſinus manu parcente contrectat, & in aliis receſſibus viſcerum virus incluſum* (puta ſpiritum ſuperbiæ, aut avaritiæ, aut acediæ) *dum ſervat, exaggerat:*

niſi

niſi enim ſentes, & gramina radicitur evellantur, validius repullulant.

Cum igitur ex bonis actibus ſæpius repetitis naſcantur virtutes, tollanturque vitia oppoſita, Confeſſarius imperabit humilitatis exercitia contra ſuperbiam & inanis gloriæ appetitum, liberalitatis contra avaritiam, pietatis contra acediam, &c. orationes præſcribet, in quibus pœnitens ſuam ſuperbiam, avaritiam, impietatem confitebitur Domino, ejurabitque, & gratiam impenſius poſtulabit, qua ſibi injuncta virtutis exercitia ſedulo & cum fervore decurrat; nam deprecatio, juxta Sanctum Chryſoſtomum libro 1. de orando Deo, eſt caput omnium bonorum, baſis, ac radix vitæ frugiferæ: *Nihil eſt quod non obtineat oratio*; inquit hom. 23. in Matth. *etiam ſi mille peccatis obnoxius ſis, ſed vehemens, ſed aſſidua*. Et auctor libri de Eccleſ. dogmat. cap. 56. inter opera Sancti Auguſtini: *Nullum credimus ad ſalutem, niſi Deo invitante, venire; nullum invitatum ſalutem ſuam, niſi Deo auxiliante, operari: nullum niſi orantem auxilium promereri.*

Ad ſanitatem ſecurius & citius veniet curatio, ſi pœnitens ex præſcripto Confeſſarii addat pias lectiones, & in fine cujuſque diei ſeipſum diligentius expendat, ac caſtiget ubi ſe deliquiſſe deprehenderit.

Dicet forte aliquis, certam quidem eſſe hance medendi rationem, & ad vitæ novæ cuſtodiam apprime accommodatam; ſed rigidiorem videri, ac infirmitati pœnitentium minime conſentaneam.

Sed qui illud objicit, aut Patres Tridentinos contumelioſe voces Rigotiſtas; aut, ſi male eorum doctrinam nos exponere arbitretur, afferat, ſi audet contra communem hominum ſenſum, habitus vitioſo; tolli poſſe ſine contrariis actibus, vera pœnitentia peccatorum cauſſas non reſcindi, pœnitentes ſine ejuſmodi exercitationibus cautiores, ac vigilantiores effici, & Chriſto fieri conformes; his enim characteribus Patres Tridentini ſatisfactionem præcepto divino pœnitentibus injungendam deſcribunt: *Vociferetur & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias*

*agat*

*aget poſtmodum, cum ſenſerit ſanitatem*, S. Cyprianus cit. ſerm. de lapſis. Sed ad obtrectatores illos non pertinet ſanare, aut emendare pœnitentes, ſatiſque eſt ipſis ſi plures abſolvant, & quam citiſſime Confeſſionibus finem imponant.

At, inquies, Sacerdos ex Tridentino ſalutem & convenientes ſatisfactiones debet injungere, non ſolum pro qualitate criminum, ſed etiam pro pœnitentium *facultate*: Ergo non omnibus pœnitentibus imponendæ ſunt medicinales ſatisfactiones, quæ peccatorum cauſſas reſcindant, vitioſos habitus tollant, pœnitentes tanquam fræno coerceant, eoſque efficiant vigilantiores ac Chriſto conformes, id enim non fert omnium pœnitentium infirmitas.

Conceſſo antecedente, Nego conſeq. Numquid enim Medicus, quia explorare debet vires infirmi, & ſecundum illas curare, ſubtrahet remedia, ſine quibus decumbens mortem non effugiet, & quibus adhibitis, levabitur, vires recuperabit, ac tandem ſanitatem conſequetur, quamvis non ſine aliquo dolore? Itaque

Concilium præſertim ſpectat ſatisfactiones vindicativas & pœnales, quæ ut dicetur infra, temperandæ ſunt, & minuendæ pro pœnitentium infirmitate, *quamvis* graviſſime deliquerint: tum quia non ſunt neceſſariæ neceſſitate medii, ſed præcepti duntaxat, quod relaxari poteſt & debet, quando ſine ejuſmodi indulgentia infirmorum ſalus morali exponeretur periculo; Nam, ex Tertulliano, honos Dei eſt ſalus hominis: tum quia in ſatisfactione vindicativa, eſt labor & pœna, quam ſi Confeſſarius ſemper commetiatur cum gravitate, & multitudine criminum, infirmiores aliquando ſub onere conciderent.

Medicinalis vero ſatisfactio, 1. Neceſſaria eſt, non ſolum neceſſitate præcepti, ſed etiam medii; ad ultimum quippe finem conſequendum neceſſe eſt ut peccator mores emendet, cupiditates coerceat, & Chriſto conformet ſe, quod non aſſequetur niſi aſſumat media conſentanea. Hinc Confeſſarii virtute Jubilæi de pœnis ſive injunctis, ſive injungendis, remittere poſſunt, nihil vero de ſatisfactionibus medicinalibus, utpote

quæ

quæ ſint ad ſalutem pœnitentium neceſſariæ . 2. Nec onera dici debent, ſed levamina; imbecillitatem enim noſtram ſuſtentant ac roborant, ut quiſque ex proprio uſu diſcere poteſt, ſi ſeipſum circumſpicere velit; quis enim, ubi ſenſit ſe animo dejectum, rerum divinarum ſapore non capi ſicut prius, tentationibus commoveri, & quodammodo labeſcere, non expertus eſt ſe orationis auxilio fuiſſe erectum, ſacra lectione recreatum, & piis exercitationibus in bono propoſito confirmatum? Ergo Confeſſarius ex ſeipſo intelligat quæ ſunt pœnitentium, & quo illos infirmiores advertit, eo magis medicinalibus ſatisfactionibus illos exerceat, etiamſi minus peccaverint, ut docet S. Thomas in 4. diſt. 20. q. 1. art. 1. „ Quia, *inquit* „ peccato unius difficilius poteſt reſiſti, quam peccato „ alterius: ſicut iuveni pro fornicatione imponitur „ major pœnitentia quam ſeni, quamvis minus pec„ cet: vel quia in uno peccatum eſt periculoſius, ſi„ cut in Sacerdote, quam in alio: vel quia multi„ tudo magis prona eſt ad illud peccatum. „

Nec dicas ejuſmodi ſpiritualia exercitia eſſe quidem ad novæ vitæ cuſtodiam accommodata, & juſtis ad virtutem exercitatis perjucunda, ſed rudioribus, & iis, qui tritas ſæculi vias ambulant, admodum laborioſa, & moraliter impoſſibilia; namque 1. ſi rudiores & vitam in ſæculo agentes, non capiunt verbum iſtud, *poſt concupiſcentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere*. Eccli. 18. & ad obtinendum Dei auxilium & ſpiritum bonum, petere ac pulſare non valent, vere Chriſtiani non ſunt, *qui enim ſunt Chriſti*, ſive rudes, ſive ſpirituales, ſive in ſæculo, ſive in clauſtro degentes, *carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*. Galat. 5. & omnibus dicitur, *vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem*, Matth. 26. v. 2. amanti juſtitiam, & diligenti Deum ſuper omnia, jugum Chriſti eſt leve & ſuave; atqui abſolutionem, quivis pœnitens etiam rudior, cum remiſſione peccatorum recipit cor novum, Spiritum ſanctum, per quem diffunditur caritas: Ergo ſuave debet ei fieri, quod hactenus fuerat ipſi ingratum &

into-

intolerabile; alioquin abſolutio fuit irrita & nulla; adhuc totus eſt in peccatis ſuis. Conſulæ quæ in hanc rem dicta ſunt Tractatu de gratia, ubi de Juſtificatione.

3. Multum juvat ad fugam peccati, & novæ vitæ cuſtodiam Sacramentalis Confeſſio quam Confeſſarius eo frequentiorem imperabit, quo infirmiorem agnoſcit pœnitentem; æger quippe ardenti & continua febre laborans, ſæpius inviſendus eſt a Medico, & frequentioribus levandus eſt remediis, quam ſi tertiana tantum aut quartana febris eum occuparet.

4. S. Carolus Borromæus in Inſtruct. ſacr. pœnit. docet ſalutarem admodum fore pœnitentiam, ſi pœnitentes vota Baptiſmi in memoriam revocent, & ex præcepto Confeſſarii ea identidem in orationibus perpendant, nixique Dei auxilio ſeipſos concitent ad illá religioſe ſervanda. „ Eam pœnitentiam imponet, *inquit*, ut in hebdomada mane certis diebus ( in id „ quod in ſingulos dies etiam faciendum eſſe graviſſime beatus Chryſoſtomus monet ) Sancta meditatione propoſita, ſolemnem illam ſponſionem, quam „ per compatres in Baptiſmo Sancte fecerunt, redintegrent, intime Deum precando, in qua *precatione* firmo ſtabilique animi propoſito ſtatuant ſe Chriſto Domino adhærere, renuntiareque iterum atque „ iterum ſæculi pompis, operibus tenebrarum, & „ diabolo in primis, cui ſe adverſarios eſſe & profeſſi ſunt & profitentur perpetuo.

Enimvero Sacramentum Pœnitentiæ dicitur a SS. Patribus, Baptiſmus laborioſus, quia pœnitens ad novitatem & integritatem, quam in Baptiſmo conſecutus fuerat, & per peccata ſubſequentia miſere perdidit, magnis fletibus & laboribus pervenire contendit, dolet perfidiam, qua ſacroſanctum fœdus cum Deo ſancitum ſacrilege fregit, illud ſolemniter innovat, ſervaturumque ſe ſolicitius profitetur. Quomodo vero ſervabit, ſi de eo non cogitet? ſi illius conditiones aut ignoret, aut obliviſcatur? Ergo Confeſſarius pœnitenti in primis injunget, ut vota Baptiſmi identidem meditetur, quin officii eſſet cujuſvis Paſtoris cu-

rare ut ſinguli Parochiani, ne fœdifragi apud Deum exiſtant, ea in cubiculis deſcripta haberent, & oculis expoſita. Habentur fuſe explicata Tract. de Baptiſmo, cap. 12. circa finem.

Atque hæc de Medicinali pœnitentia, neceſſitate medii neceſſaria non ſolum lapſis, ſed & Juſtis, etiam iis, qui a gratia Baptiſmatis nunquam excidere; natura quippe humana per peccatum originale vulnerata eſt, & plaga ipſi inflicta (concupiſcentiam intelligo) nondum eſt obducta, quin exaſperatur, & mortem animæ conſciſcit, niſi continuis pœnitentiæ medicaminibus curetur, adeo ut Confeſſarius in hac parte novum onus pœnitentibus non imponat, ſed eos ad officium temere intermiſſum revocet. Quod vero attinet ad pœnitentiam vindicativam & pœnalem,

R. 2. Confeſſarius metietur pœnam cum gravitate & multitudine peccatorum: tum facultate & diſpoſitionibus pœnitentium.

Menſuram pœnæ peccatis debitæ exhibent Canones pœnitentiales, qui etſi ab aliquot ſæculis non vigeant in Eccleſia Latina, ex his tamen Confeſſarius intelligit quanta debeatur pœna ſingulis peccatis quoad culpam jam remiſſis: „ Quamvis, *inquit S. Antoninus* 3. „ *part. tit.* 17. *cap.* 21. pœnitentiæ injungendæ a „ Confeſſore pœnitentibus hodie ſunt arbitrariæ, & „ ad arbitrium Judicis, id eſt, Confeſſoris imponen„ dæ .... tamen ut Sacerdos circa hujuſmodi diſpenſa„ tionem cautius arbitretur, notandi ſunt caſus, in „ quibus per Canones certæ pœnitentiæ imponuntur. „ Nam & Canones pœnitentiales tenetur ſcire Sacerdos, „ alias vix in eo nomen Sacerdotis conſtabit. *Et Catechiſmus Romanus parte* 2. *num.* 113. & 14. In „ irroganda ſatisfactionis pœna Sacerdotes nihil ſibi „ ſuo arbitratu ſtatuendum eſſe, ſed omnia juſtitia, „ prudentia, & pietate dirigenda exiſtimabunt. Atque „ ut hac regula peccata metiri videantur, & pœ„ nitentes ſcelerum ſuorum gravitatem magis agno„ ſcant, operæ pretium erit interdum eis ſignificare „ quæ pœnæ quibuſdam delictis ex veterum Canonum

„ præ-

„ præſcripto, qui pœnitentiales vocantur; conſtitutæ „ ſunt. Igitur univerſæ ſatisfactionis modum culpæ „ ratio imperabit. „

Cum gravitate autem peccatorum Confeſſarius perpendat 1. eorum multitudinem, & quoties commiſſa fuerint, nam ſi quis in eodem peccati genere ſæpius offenderit, dignus eſt, qui graviori pœnæ afficiatur, „ ut monet S. Carolus in Inſtruct. pœnitentiæ. 2. peccati ſpeciem, ut pœna contra illud directe pugnet, conferas ad pœnitentis emendationem, ac vitioſos ejus habitus tanquam malas radices evellat „ Faciat, *inquit S. Carolus in Inſtruct. Confeſſ.* ut impoſita pœ„ nitentia peccatis reſpondeat. Ita pro peccatis lu„ xuriæ injungantur jejunia, vigiliæ, peregrinationes, „ cilicii uſus, aliaque hujuſmodi corpori macerando „ propria. Pro avaritiæ peccato, præter debitas reſti„ tutiones, eleemoſynæ pro cujuſque facultatibus im„ ponantur. Sanandæ ſuperbiæ aliiſque peccatis ſpiri„ tualibus oratio adhibeatur, qua coram Deo vires & „ vigor acquiruntur, quibus his peccatis obſiſtatur... „ indevotis & tepidis juvabit imponere, ut Eccleſias, „ divinaque officia oraturi ſæpius adeant. „

Habenda quoque eſt ratio facultatis & *fragilitatis* pœnitentium in injungenda pœnitentia vindicativa; *ſed* aliter quam in imponenda medicinali; medicinalis enim ex dictis pro majori infirmitate pœnitentis major & frequentior eſſe debet; vindicativa vero minor: „ Ca„ nonum pœnitentias, *inquit S. Carolus in inſtruct.* „ *pænit.* ut tempora ferunt, pro caritate & pruden„ tia ſua minuet, prout peccati & peccatoris circum„ ſtantiæ requirent, in quibus rationem etiam habebit „ contritionis ejus, qui peccavit. Demonſtrabit tamen „ iis, qui gravius peccarint (quo magis ſcelerum „ ſuorum magnitudinem agnoſcant) quanta ipſis pœ„ nitentia ex Canonum regulis imponenda eſſet. Nec „ vero putent ſua peccata levia eſſe, quia parva illis „ pœnitentia data eſt, ſed hoc factum eſſe, ne eam, „ quæ pro culparum ratione injungenda erat, deferant „ cum periculo ſalutis ſuæ. Proinde pœnitentes ideo „ hortandi erunt, ut præter pœnitentiæ opera impo-

„ ſita,

„ ſita ; plura etiam alia præſtare tenentur ; „ nam ; ut ſupra obſervavimus, peccatis hodie non minus læditur Divina Majeſtas, quam prioribus ſæculis, nec pro iis juſtitia minores nunc pœnas exigit, quam antiquitus, ac proinde ſi peccator ſibi parcat, Deus ipſe vindicabit: horrendum autem eſt, inquit Apoſtolus Heb. 10. incidere in manus Dei viventis: & 1. Cor. 11. *ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur.*

Ex pœnitentibus vero alii ægro ſunt corpore, alii gravibus occupantur operibus, ut agricolæ, artifices, alii viribus corporis pollent, ſed levis ac inſtabilis ſunt voluntatis, ac imbecillis conſilii, propptereaque iis omnibus indulgendum, & de pœnis remittendum. Graviter decumbentibus præſcribenda eſt pœnitentia, quam percurrent, ex Concilio Nicæno & Carthaginenſi IV. ſupra laudatis, poſtquam convaluerint. Interim Confeſſarius exponet morbum hunc eſſe paternam Dei caſtigationem. Nam ex Apoſtolo 1. Cor. 11. corripimur a Domino, ne cum hoc mundo damnemur, ac proinde ſuſtinendum in ſpiritu humilitatis, & in animo contrito; pluresque actus patientiæ & contritionis injunget ſingulis diebus eliciendos, qui dolorem lenient, nedum intendant, ut ſupra diximus.

Qui duris, ac laborioſis operibus vacant, perplexos & incertos habent Confeſſarios, ſi quando in graviora & enormia peccata prolapſi ſint; illi quippe tenuiter vivunt, deſudantque die ac nocte ad alendam familiam; quid ultra in ſatisfactionem vindicativam exiget Confeſſarius?

Vel illi peccatum agnoſcunt, & acri dolore percelluntur, vel illud parvi faciunt, & nullatenus aut vix inde commoventur, ut ſæpe contingit.

Si primum, Confeſſarius 1. commonebit in pœnam peccati originalis hanc fuiſſe Dei ſententiam Geneſ. 3. *maledicta terra in opere tuo .... in ſudore vultus tui veſceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua ſumptus es.* Quare hortabitur pœnitentem, ut toto corde ejuſmodi pœnam amplectatur uti jam leviorem propter horrenda quæ ſupraddidit crimina. Atque

in

In iſto pœnitentiæ motivo feratur ad ſolita opera; Confeſſarius injunget preces matutinis, & ſerotinis horis quotidie perſolvendas, adjunget & iſtas, aut alias hujuſmodi breviſſimas per diem ter aut quater iterandas, aliquando etiam flexis genibus, ſi opportunum ſit: *ego in flagella paratus ſum, & dolor meus in conſpectu meo ſemper*. Item, *hic ure, hic ſeca, dum in æternum parcat*. Item, *Domine, non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad præteritam meam culpam*. 2. imperabit, ut ardentiori ſtudio curet Deum coli in ſua familia, frequenter de ejus lege loquatur, juſtum enim eſt, ut qui honorem Dei tam graviter læſit, ſatagat tum per ſe, tum per alios reparari. 3. præſcribet ut diebus Dominicis & Feſtis integro officio Eccleſiæ Parochialis interſit, oblectationibus valefaciat, aliorum conſortium fugiat, lectionibus piis domi vacet; vel ſi litteras neſciat, piam aliquam peregrinationem ad locum vicinum ſuſcipiat.

Si Secundum, nempe ſi pœnitens graviorum peccatorum conſcius iis non tangatur, & ad quotidianus operas licet duras alimentorum deſiderio alliciatur tanquam *vitula Ephraim edocta diligere trituram*. Oſee 16. Confeſſarius præter mox recenſitas ſatisfactiones imperabit, ut de cibo aliquid detrahat, *ſaltem* diebus feſtis; quandoque ſomno minus indulgeat, & de nocte conſurgat ad orandum nunc proſtratus, nunc brachiis extenſis in modum crucis; nam per noctis quietem & ſilentium facilius audiet objurgantem conſcientiam, & circumfuſe tenebræ horrorem criminis ſolent injicere; & ita diſponere peccatorem ad conſuetum laborem pœnitenti animo ſuſtinendum. Si enim hujuſmodi operarii aliquando noctes ducunt inſomnes, ubi urget opus, & ſpes eſt majoris lucri, quidni idem præſtiterint ſaltem ex parte, cauſſa ſalutis æternæ?

Quod vero ſpectat valentes pœnitentes laborioſis operibus minime impeditos, Confeſſarius in primis explorabit, quæ ſint in eis animi affectiones & diſpoſitiones, an in votis habeant exhibere Deo ſatisfactionem,

nem, quam ab ipſis exigit; alioquin non ſunt abſolvendi, utpote qui vera pęnitentia careant: pęnitentia quippe ex ſæpe dictis eſſentialiter includit propoſitum faciendi ſatis divinæ juſtitiæ. Ubi autem eos ad omnia Dei flagella paratos intellexerit, ultra expendet quæ in eis ſit animi conſtantia, aut fragilitas, num pęna ſecundum gravitatem & multitudinem criminum impoſita, ſpectatis circumſtantiis perſonæ & rerum, eorum ſaluti conducat, aut obſtet, num ſcilicet morale ſit periculum, ne pęnitens injuncta pęnitentia non defungatur, & ita remedium in venenum convertat, inveniaturque mandatum, *quod erat ad vitam, hoc eſſe ad mortem*, ut loquitur Apoſtolus Roman. 7. Quare in ejuſmodi circumſtantiis Confeſſarius pęnam imponet leviorem, quam peccata mereantur: Deus enim, ex dictis, pęnas a pęnitentibus repoſcit in eorum commodum & ſalutem, non vult lignum fumigans extingui, nec calamum quaſſatum confringi, ejus honor, ex Tertulliano, eſt hominum ſalus. Ipſe Apoſtolus inceſti Corinthi pęnitentiam breviavit, ne forte abundantiori triſtitia abſorberetur, 2. Cor. 2. in quem locum ſic habet S. Chryſoſtomus hom. 4. in 2. Cor. *Non enim quod dignus ſit, neque quod ſufficientem exhibuerit pænitentiam, ſed quod infirmus ſit, ideo dignor illum venia.*

S. Cyprianus exemplum Apoſtoli ſecutus, ſcribit epiſt. 54. ad Corneljum Summum Pontificem, ſe cum Collegis in unum congregatis cenſuiſſe contrahendam lapſorum pęnitentiam propter imminentem perſecutionem, „ Quod ſi, *inquit*, de Collegis aliquis extite„ rit, qui urgente certamine, pacem fratribus & ſo„ roribus non putat dandam, reddet ille rationem in „ die judicii Domino vel importunæ cenſuræ, vel in„ humanæ duritiæ ſuæ. *S. Thomas quodlib.* 3. *q.* 13. „ *art.* 1. Videtur, *inquit*, ſatis conveniens, quod Sa„ cerdos non oneret pęnitentem gravi pondere ſatisfa„ ctionis, quia ſicut parvus ignis a multis lignis ſuper„ poſitis de facili extinguitur, ita poſſet contingere „ quod parvus affectus contritionis in pęnitente nuper „ excitatus propter grave onus ſatisfactionis extingue-

„ retur. Unde melius eſt quod Sacerdos pœnitenti in-
„ dicet quanta pœnitentia eſſet ipſi injungenda, &
„ injungat nihilominus aliquid, quod tolerabiliter fe-
„ rat, ex cujus impletione aſſuefiat, ut majora im-
„ pleat. *Et Synodus Lingonienſis anno* 1404. Caveant
„ Sacerdotes, ne gravent pœnitentes per difficiles, vel
„ oneroſas pœnitentias, ſed eas imponant, quas pu-
„ tant poſſe & velle pœnitentem portare, ne deterius
„ contingat peccare, pœnitentiam non adimplendo,
„ *quia, ut ait S. Raymundus, lib.* 3. §. 49. ſi non po-
„ teſt gaudere Sacerdos de omnimoda ejus purgatio-
„ ne, gaudeat ſaltem, quia ipſum liberatum a ge-
„ henna ad Purgatorium poſſit tranſmittere.

Nec dicas condignam ſatisfactionem eſſe juris divi-
ni, nec proinde a Confeſſario poſſe relaxari; jam
enim demonſtravimus Eccleſiam accepiſſe a Chriſto
poteſtatem interpretandi legem divinam, commutandi,
vel relaxandi vota & pœnitentias, quoties urgens ali-
qua ratio id poſtulat. Sic identidem gratiarum the-
ſaurum aperit, ut propoſita indulgentia fidelium ſo-
cordiam excutiat, eoſque alacriores reddat ad feren-
dum jugum Domini, quemadmodum infra dicetur. Hæc
igitur ſit Confeſſariis regula, quam Innocentius III.
præſcribit, cap. Deus qui, *tit. de pænit. & remiſſ.* „ Com-
„ petentem, *inquit*, pœnitentiam delinquentibus im-
„ ponatis, prout ſaluti eorum videritis expedire. *Et*
„ *S. Thomas in* 4. *diſt.* 20. *q.* 1. *art.* 2. *q.* 2. *ad* 3. Sa-
„ cerdos minorem condigno pœnitentiam injungens,
„ non ſemper peccat .... quia quandoque etiam ex
„ induſtria minorem pœnitentiam imponens, plus
„ prodeſt pœnitenti, quam noceat, qui forte magni-
„ tudine pœnæ poſſet a pœnitentia peragenda impe-
„ diri, propter debilitatem virtutis adhuc in eo de
„ novo recuperatæ: & ideo negligit minus damnum,
„ ut majus evitet; & iterum paullatim confortatus
„ in eo divinus amor ad plura pœnitentiæ opera pe-
„ ragenda ipſum incitabit propria ſponte, quam Sa-
„ cerdos eidem ſecundum quantitatem peccatorum
„ injungere potuiſſet.

Sed ſicut voti diſpenſatio abſque ſufficienti cauſſa,
ſub-

ſubreptitia eſt & irrita, ita pœnitentiæ relaxatio. *Non concedit pacem facilitas iſta*, inquit S. Cyprianus ſerm. de lapſis, *ſed tollit : nec communicationem tribuit, ſed impedit ad ſalutem*. Et iterum: *irrita & falſa pax, periculoſa dantibus, & nihil accipientibus profutura*.

Quare Confeſſarius incedit hic inter ſcopulos cum magno ſui & pœnitentium periculo: ſi enim in partem dexteram declinet, & inconſiderato zelo auſteriorem quam par ſit, pœnitentibus ſe præbeat, concidunt animis, & injunctam pœnitentiam deſerunt cum periculo animarum ſuarum. Si vero ad ſiniſtram deflectat, & inordinato commiſerationis affectu modum pœnitentiæ ad libitum pęnitentium indicat, eos pęnæ contemptu, inquit Concilium Remenſe anno 1583. rurſum ad peccandum potius invitat, quam ad novæ vitæ genus ineundum, inciditque in illud propheticum; Ezech. 13. *Væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ad capiendas animas*. Confeſſarius igitur *Samaritanus ſit*, inquit S. Bernardus cit. ſerm. 2. de Reſurrect. *cuſtodiens & obſervans quando oleum miſericordiæ, quando vinum fervoris exhibeat*. Sed quam difficile iſta in uno & eodem corde copulentur, nimirum compaſſionis affectus, & rectitudinis zelus, & diſcretionis ſpiritus, inſinuat Chriſtus, cum ait Luc. 12. *Quis putas, eſt fidelis diſpenſator, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, ut det illis in tempore* pęnitentiæ menſuram? non quod illud impoſſibile ſit, inquit Gloſſa in c. 24. Matth. ſed quod admodum rarum.

Duo inſuper obſervanda ſunt Confeſſario, 1. ſemper definiendum tempus ad quod ligat pęnitentem, puta ad menſem, ad annum, qui enim non definite imperat pęnitenti, v. g. ut jejunet qualibet feria 6. ſacramentaliter confiteatur ſingulis diebus Dominicis, ſuſpenſum ac incertum detinet tum pęnitentem, tum eos, a quibus quærit conſilium quandiu ducenda ſit illa pęnitentia, an uſque ad mortem, quod vix, aut nunquam injunget Confeſſarius, propter voluntatis humanæ inſtabilitatem. 2. depellendus eſt error, in quo verſantur plerique pęnitentes, qui ſi deſeruerint pę-

nitentiam ſibi prius injunctam, eo ipſo immunes ſe putant ab illa peragenda, quo hanc ſuam prævaricationem confeſſi ſunt. Monendi ſunt, inquam, illi ut quamprimum ſatisfaciant, nonnumquam etiam ad ſatisfaciendum dimittendi priuſquam abſolvantur, nempe cum in eis deprehenditur negligentia craſſior, ac ſupinior, ut vocant. Quin negligentia illa in dubitationem abducere debet Confeſſarium, num præcedens abſolutio irrita fuerit defectu veræ pœnitentiæ; veriſſimum enim eſt, ac notatu digniſſimum, quod ſupra docebat S. Thomas, ſcilicet divinum amorem, qui per validam abſolutionem infunditur, ad plura pœnitentiæ opera peragenda incitare quam Sacerdos injungere potuiſſet. Quis v. g. exegiſſet a Davide illam lachrymarum copiam, quæ reintegrata caritate ex oculis ejus eruperunt? *Laboravi in gemitu meo*, inquit jam reconciliatus Pſalm. 6. *lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo*.

Enimvero tum maxime urit boni jactura, cum ipſius boni excellentia æſtimari incipit; atqui ſatis non æſtimatur juſtitia, cum ejus ſuavitas non ſapit depravato animæ palato, nec Deum novit ut oportet, qui illum nondum propter ſe diligit, nec proinde ſentit quam malum & amarum ſit dereliquiſſe *Dominum*. At per veram & validam abſolutionem caritas in corde diffunditur, timori gehennæ, qui præceſſerat, ſuccedit amor, per quem dulceſcit juſtitia, & guſtatur quam ſuavis eſt Dominus; & ita qui cum ſuſtineret iratum patrem, ſolo metu amittendæ hæreditatis urgebatur; jam tanquam bonus filius dolore ſeipſum cruciat quod læſerit Patrem tam pium, tam ſingulari bonitate in ſe affluentem, leviora ei videntur a Confeſſario præſcripta, plenam offert ſatisfactionem, nec quieſcit donec injuriam illatam compenſet. Ergo ne minima caritatis ſcintilla in iis elucet, qui pœnitentiam, quamvis peccatis longe inferiorem, ægre ſuſcipiunt, eam perfunctorie & quodammodo inviti percurrunt, & identidem tanquam intolerandum onus abjiciunt. Si ad iſta attenderent Confeſſarii, uti pro officio tenentur, plures reperirent ex iis, qui ad eorum

rum tribunal accedere ſolent, manere in morte, utpote qui Deum non diligant, nec juſtitiam ejus, ſed ſicut ante Confeſſionem, ita & poſt, ſolo ducantur pœnarum timore.

## §. X.

### *Utrum Pœnitentia debeat eſſe ſecreta; an publica?*

R. Servanda eſt Eccleſiæ conſuetudo, quæ in communi Theologorum ſententia a ſeptimo ſaltem ſæculo invaluit, ut de occultis peccatis occulte, de publicis publice pœnitentia agatur; cavendumque eſt Sacerdoti, ne ſatisfactionem injungat, quæ occultum pœnitentis peccatum aliquo modo prodat.

Cum autem a ſæculo 13. multum ſe remiſiſſet vetus Eccleſiæ diſciplina quoad pœnitentiam publicam, Legati Caroli IX. Francorum Regis ad Concilium Tridentinum, inter cetera in mandatis acceperant, ut a Patribus poſtularent Decretum, quo graviorum criminum notorie rei ſubjicerentur pœnitentiæ publicæ, quorum poſtulatis, & aliorum votis annuens Concilium, ſic ſtatuit ſeſſ. 24. cap. 8. de reform. „ Apoſtolus monet publice peccantes palam eſſe corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, & in „ multorum conſpectum crimen commiſſum fuerit, „ unde alios ſcandalo offenſos commotoſque fuiſſe „ non ſit dubitandum; huic condignam pro modo „ culpæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut „ quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, „ ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vi„ tam. Epiſcopus tamen publice hoc pœnitentiæ ge„ nus in aliud ſecretum poterit commutare, quando „ ita magis judicaverit expedire.

Dixi, *a ſeptimo ſaltem ſæculo*, quia non levis eſt in Scholis controverſia, utrum prioribus ſæculis aliqua peccata omnino occulta, æque ac publica obnoxia eſſent pœnitentiæ publicæ.

Q. *Cujus eſt pœnitentiam publicam imponere?*

R. Pœnitentia publice peragenda cum aliqua ſolemnitate, puta ſtando ad fores Eccleſiæ cum cerro accenſo, ſine conſilio & auctoritate Epiſcopi imponi non debet, ex Concilio Rothomagenſi anno 1684. cap. 8. & ex Sancto Thoma in Supplem. quæſt. 28. art. 3. ſed quilibet Confeſſarius pro peccatis, quæ publice & cum aliorum offenſione commiſſa ſunt, poteſt & debet injungere ſatisfactiones, quibus abſque cæremoniarum apparatu fiat ſatis Eccleſiæ, & Fideles, qui ſcandalum paſſi fuerant, videntes pœnitentis opera bona præcedentibus peccatis contraria, glorificent Patrem qui in cælis eſt, ſi v. gr. a ſacris Eccleſiæ conventibus abeſſe, aut iis irreverenter intereſſe ſolebat, iis deinceps & devotus adſit: ſi in Quadrageſima non jejunavit, aut publice cibis vetitis uſus eſt, poſt Quadrageſimam jejunet, & a carnibus abſtineat, & ſic de ceteris.

## §. XI.

### *De veteri Eccleſiæ diſciplina circa pœnitentiam publicam.*

Q. 1. *POEnitentia publica fuitne in uſu a primis Eccleſiæ ſæculis?*

R. Fuit. Pro primo ſæculo profertur exemplum Corinthii inceſti, quem Apoſtolus 1. Cor. 5. tradidit Satanæ in interitum carnis, hoc eſt pœnitentiæ publicæ ſubjecit, ut Veteres communiter interpretantur: Pro ſecundo ſæculo teſtem habemus S. Irenæum, qui lib. 2. cap. 9. ſcribit mulieres a Marco corruptas, per pœnitentiam publicam communioni Fidelium fuiſſe redditas. Pro tertio extant opera Tertulliani, & S. Cypriani; prior quippe lib. de pœnit. cap. 9. graphice pingit exteriorem pœnitentium habitum & actum: poſterior vero ejuſdem Pœnitentiæ leges ſanxit in frequenti Epiſcoporum conventu, ut ſcribit epiſt. 52. ad Antonianum. De ſequentibus autem ſæculis mox proferemus teſtimonia.

Q. 2. *Fuitne ſemper eadem pœnitentiæ publicæ diſciplina?*

R. Minime; namque a tempore Apoſtolorum uſque ad Montani hæreſim II. ſæculo natam, breve fuit pœnitentiæ ſtadium; namque Apoſtolus inceſtum pœnitentem intra unius anni ſpatium Eccleſiæ reconciliari voluit, 2. Corinth. 2. Euſebius lib. 6. Hiſtoriæ, capite ultimo, narrat Nathalium Epiſcopum, qui ab Hæreticis deceptus fuerat, ad pedes Zephirini Summi Pontificis provolutum, ſacco indutum, & cinere ſordidatum, Communioni Eccleſiæ ſtatim fuiſſe reſtitutum.

A Montano ad Novatianum, hoc eſt, ad medium circiter tertii ſæculi ſeverior & prolixior cœpit eſſe pœnitentia, ut patet ex laudata Sancti Cypriani epiſt. 52. in qua ſic ſcribit: „ Cum data eſſet facultas in „ unum conveniendi, Scripturis diu ex utraque parte „ prolatis temperamentum ſalubri moderatione libera„ vimus, ut nec in totum ſpes communicationis & „ pacis lapſis denegaretur . . . ſed traheretur diu „ pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna clemen„ tia: „ volebant enim Patres Montaniſtis & Novatianis eripere locum incuſandi, ut ſolebant, nimiam Catholicorum in concedenda lapſis venia facilitatem. A Novatianis ſeveriſſima fuit Eccleſiæ circa pœnitentes diſciplina; cum enim hactenus nullum fuiſſet tempus pœnitentiæ agendæ præſcriptum, ſed totum Epiſcoporum arbitrio ac prudentiæ permitteretur; creditur tunc inſtitutas ſolemnes pœnitentium ſtationes, ſcilicet fletum, auditionem, ſubſtrationem, & conſiſtentiam.

Earum enim primus meminit Sanctus Gregorius Thaumaturgus in ſua Epiſtola canonica, can. 7. 8. 9. 10. & 11. & deinceps alii Patres, ut Ancyrani an. 314. Baſilius in Epiſtola ad Amphil. & Gregorius Nyſſenus epiſtola ad Letojum, pœnitentes qui erant in primo gradu, dicebantur flentes; qui in ſecundo, audientes; qui in tertio, ſubſtrati, quia ſubſternebantur manuum impoſitioni; qui in quarto, conſiſtentes.

Q. 3. *Quanto tempore pœnitentes in unaquaque ſtatione hærebant?*

R. Pro qualitate criminum brevius, vel diutius detinebantur, alii uno anno, alii duobus. S. *Baſilius*. can. 76. laudatæ Epiſt. ad Amphilochium de homicida ſic ſtatuit: „ Qui ſua ſponte interfecit, & poſtea „ pęnitentia ductus eſt, 20. annis Sacramento non communicabit. 20. autem anni ſic in eo diſpenſabuntur. Debet quatuor annis deflere, ſtans extra fores „ Oratorii, & Fideles ingredientes rogans, ut pro eo „ precentur, ſuam inquitatem pronuntians. Poſt quatuor autem annos inter auditores recipietur, & „ quinque annis cum ipſis egredietur. Septem autem „ annis cum iis, qui in ſubſtratione orant, egredietur. In quatuor autem annis ſolum ſtabit cum Fidelibus, ſed non erit oblationis particeps: tum demum iis expletis, erit Sacramentorum particeps.

Q. 4. *Quis erat pœnitentium actus in qualibet ſtatione?*

In prima ſtatione, quæ eſt fletus, pęnitentes extra portam templi, & ſub dio, ex citatis ep. Sanctorum Gregorii Thaumaturgi & Baſilii, lugubri veſte & cilicio induti, cinere conſperſi, reos ſe palam ac publice flentes profitebantur, & ad Fidelium in *Eccleſiam* ingredientium genua advolvebantur, ut pro ſe apud Epiſcopum intercederent, ipſiſque ab eo obtinerent copiam agendæ pęnitentiæ. Ita Fabiolam nobilem Romanam in hoc flentium gradu conſiſtentem pingit S. Hieronymus epiſt. ad Oceanum, in qua ſic habet: „ Quis crederet ut poſt mortem ſecundi viri in ſemetipſam reverſa . . . . . ſaccum indueret, ut errorem publice fateretur, & tota urbe ſpectante Romana . . . . . ſtaret in ordine pęnitentium; Epiſcopo, Presbyteris, & omni populo collacrymantibus, ſparſum crinem, ora livida, ſparſas manus, „ ſordida colla ſubmitteret? Quæ peccata fletus iſte „ non purget? . . . non eſt ingreſſa Eccleſiam Domini, ſed extra caſtra cum Maria ſorore Moyſis ſeparata conſedit. . . . faciem, per quam ſecundo viro placuerat, verberabat: oderat gemmas, ornamen-

„ ta

„ ta fugiebat, ſic dolebat quaſi adulterium commiſiſ-
„ ſet.

In ſecunda ſtatione, quæ eſt auditio, pœnitentes, qui poſt crebras preces, & diuturnas lacrymas ad eam tandem admiſſi fuerant, in narthece, ſeu veſtibulo Eccleſiæ cum Catechumenis & infidelibus, pſalmorum cantus, ſacræ Scripturæ lectiones, & Epiſcopi conciones audiebant, uſque ad Miſſam Catechumenorum, cui cum ipſis intereſſe non ſinebantur, „ intra portam „ *inquit Sanctus Gregorius Thaumaturgus citata epiſtola* „ in porticu, ubi oportet eum qui peccavit, ſtare „ uſque ad Catechumenos, & illinc egredi: audiens „ enim Scripturas & doctrinam ejiciatur, & præfatio- „ ne indignus cenſeatur. „ Audientes igitur in hac ſtatione, ad pęnitentiam parabantur per lectiones Scripturæ, & frequentes conciones: perſuaſum enim erat in Eccleſia mentis cæcitate laboraſſe eum, qui peccando ſanguinem Teſtamenti, in quo ſanctificatus eſt, pollutum duxit, ideoque quantumcumque alium de eruditus haberetur, ad Catecheſes cum Catechumenis, infidelibus, & rudioribus ablegandum eſſe, donec ſatis perpenderit peccati ſui gravitatem, injuriam qua Chriſtum affecit, quas mereatur pęnas, & ita toto corde ad illas exolvendas gradum ſubſtratorum conſcendat.

In tertia ſtatione, quæ eſt ſubſtratio, pęnitentes intra Templi ambitum, ab ejus porta uſque ab ambonem flexis genibus, facile lurida, & lacrymis perfuſi, nudis pedibus, ſubjiciebantur crebris manuum impoſitionibus, ex Concilio Laodiceno can. 19. ſimulque pro iis fundebantur preces: nam, ut ait S. Aug. l. 3. de Baptiſmo cap. 16. *quid eſt aliud impoſitio manuum, quam oratio ſuper hominem?* Ex cit. autem Canone manus imponebantur cum precibus ſuper pęnitentes, expleta Miſſa Catechumenorum, iiſque jam egreſſis, ſed priuſquam inchoaretur Miſſa Fidelium, cui intereſſe fas non erat pęnitentibus.

Porro in hac ſtatione, in qua pęnitentes diutius detinebantur, præter manus impoſitionem, ipſis injungebantur laborioſa opera, & variæ afflictiones.

In Eccleſia etiam Latina vetitum erat ejuſmodi pœnitentibus, ne conjungio uterentur; ne matrimonium deinceps inirent; ne militarent; ne ſe implicarent negotiis ſæcularibus; ne epulis intereſſent aliorum, ut colligitur ex Concilio Aurelianenſi III. canone 24. & 25. Hinc eſt quod Concilium Arelatenſe & Agathenſe decernant pœnitentiam uni conjugum non eſſe imponendam abſque alterius conſortio, nec juvenibus pœnitentiam paſſim ac temere debere concedi.

In quarta ſtatione, quæ eſt conſiſtentia, pœnitentes poſt emenſum cum laude pœnitentiæ ſtadium, cum Fidelibus intra ambonem & cancellos conſiſtentes integro Miſſæ Sacrificio, & aliis orationibus intererant: ita tamen ut participatione Euchariſtiæ privarentur: aliquando etiam per biennium: *Placuit eos*, inquit Concilium Ancyranum, can. 4. *inter audientes uno anno conſtitui, ſuccumbere tribus, in oratione autem communicare biennio.*

Hanc porro Canonum ſeveritatem interdum Epiſcopi pro pœnitentium fervore temperabant, eoſque ab una ſtatione ad aliam, prætermiſſa media, transferebant, ex Concilio Ancyrano, canone 6. Nicæno, *can.* 12. SS. Gregorio Thaumaturgo & Baſilio citatis epiſtolis. Quia nonnunquam pœnitentes certis de cauſſis in ſola conſiſtentia totam pœnitentiam explebant, quemadmodum ſtatuit Sanctus Baſilius citata epiſt. de mulieribus adulteris, ne ſcil. in ſuſpicionem adulterii, capitis periculum venirent, ſi ſubſtrationi & gravioribus pœnis publice ſubjicerentur.

Q. 5. *Omnia peccata lethalia eruntne obnoxia pœnitentiæ publicæ?*

Quæſtio eſt de pœnitentia canonica dumtaxat; nam ex dictis, omnia peccata commiſſa cum aliorum ſcandalo, pœnitentia aliquo modo publica ſemper ſunt expiata.

Affirmant nonnulli Theologi, omnia peccata lethalia obnoxia fuiſſe pœnitentiæ canonicæ: ſed alii communiter negant, cum quibus ad propoſitam quæſtionem

R. Non

R. Non omnia peccata mortalia fuerunt pœnitentiæ publicæ obnoxia.

Probatur variis Patrum & Conciliorum teſtimoniis Concilium Neocæſarienſe an. 314. hic habet can. 14. *Si quis propoſuerit concupiſcere mulierem ad dormiendum cum ea* (en peccatum mortale) *& ejus deſiderium ad opus non venerit, videtur eſſe gratia liberatus.* A quo liberatus? certe non ab omni pœnitentia: ergo a canonica & luctuoſa. Concilium Nicænum, can. 8. vult Catharos, ſeu Novatianos redeuntes cum manuum impoſitione admitti ad gradus ſui honorem: ergo ſine luctuoſa pœnitentia admittebantur; nam qui ea ſemel defuncti fuerant, ad Communionem Laicam rejiciebantur.

S. Baſilius epiſt. canonica ad Amphilochium can. 14. uſurarium eximit a pœnitentia publica, & S. Gregorius Nyſſenus epiſtola ad Letojum, can. 6. furem, qui ſponte reſtituit, nec violenter rapuit.

S. Auguſtinus lib. de fide & operibus c. 26. tria peccatorum genera diſtinguit; alia excommunicatione plectenda; alia quotidiana, quæ Oratione Dominica eluuntur; alia media, quæ ſeveriori pœnitentia expiari debent, non tamen pœnitentia canonica. *Niſi eſſent,* inquit, *quædam ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda ſint, non diceret Apoſtolus*, congregatis vobis, & meo ſpiritu judicavi tradere hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, &c. *Item niſi eſſent non ea humilitate pœnitentiæ ſananda, qualis in Eccleſiæ datur eis, qui proprie pœnitentes dicuntur, ſed quibuſdam correptionum medicamentis, non diceret Dominus*: corripe illum inter te & ipſum ſolum, & ſi te audierit, lucratus es fratrem tuum. Poſtremo, *niſi eſſent quædam, ſine quibus hæc vita non agitur, non quotidianam veniam peteres in Oratione, quam docuit Dominus.*

Probatur 2. ratione, quia ex dicendis, poſt peractam luctuoſam pœnitentiam, nullus deinceps erat locus alteri pœnitentiæ, niſi forte in extremo mortis periculo; ergo ſi pro quolibet peccato mortali agenda fuiſſet pœnitentia publica, quotquot poſtea vel verbo,

vel cogitatione lethaliter peccaſſent, Sacris fuiſſent per totam vitam interdicti, & ita immanis fuiſſet in Templi ſolitudo, cum pauci ſint admodum, qui totam vitam agant immunem ab omni prorſus culpa lethali.

Q. 6. *Quæ ergo peccata pœnitentiæ canonicæ erant obnoxia?*

R. Tria duntaxat, quæ idcirco canonica appellari ſolent, nempe idololatria, homicidium, & adulterium, eorumque ſpecies, quibus ſucceſſu temporis ob morum depravationem alia nonnulla addita ſunt.

Probatur ex S. Paciano, qui in oratione parænetica ad pœnitentiam ex profeſſo docet non omnia peccata pœnitentiæ luctuoſæ fuiſſe addicta, ſed tria ſolum quæ retulimus. „ Ne quis exiſtimet, *inquit*, pro„ pter innumera delicta, quorum fraudibus nullus im„ munis, nos omne hominum genus indiſcreta pœni„ tendi lege conſtringere. *Deinde exponit quænam peo„ cata publice caſtigari oporteret*, *ea ſcilicet* quæ Apo„ ſtoli in ſuo Concilio Jeroſolimitano aſſignarunt, „ nempe idololatriam, homicidium, & adulterium, „ cetera vero contrariis bonis operibus ſananda ſunt.

Q. 7. *Peccata canonica omnino occulta erantne antiquius pœnitentiæ publicæ addicta?*

Non levis eſt ea de re in Scholis controverſia, quia Scriptores Eccleſiaſtici propter varias circumſtantias rerum, perſonarum, & temporum ita diverſimode ſcripſerunt, ut locum dederint Theologis oppoſita opinandi.

Plures igitur Theologi inſignes affirmant peccata canonica, etiam occulta, eluenda fuiſſe pœnitentia ſollemni & canonica, ducunturque iis potiſſimum momentis.

1. Origenes hom. 2. in Pſ. 37. poſtquam monuit caute ſeligendum eſſe Sacerdotem, apud quem peccata deponantur, ſic habet, „ Quidquid ille dixerit, fa„ cias. Si intellexerit talem eſſe languorem tuum, qui „ in conventu totius Eccleſiæ exponi debeat & cura„ ri, ex quo fortaſſis & ceteri ædificari poterunt, & „ tu ipſe facile ſanari, hoc procurandum eſt.

2. S. Cy-

2. S. Cyprianus de occulte lapſis in idololatriam ait: *Plus immo delinquit, qui ſecundum hominem Deum cogitant, evadere ſe pœnam criminis credit, ſi non palam crimen admiſit*.

3. S. Baſilius ſæpius laudata epiſt. ad Amphilochium uxorem occulte adulteram excipit a lege communi; ergo maritus & quivis alius occultus adulter ſubjiciebantur pęnitentiæ publicæ: nam exceptio firmat regulam.

4. Concilium Eliberitanum Can. 76. ſic ſtatuit de eo, qui eum fornicatus eſſet, Diaconum ſe permiſit ordinari. „ *Si*, inquit, *poſtea fuerit detectus in crimine mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum acta legitima pœnitentia accipere communionem: quod ſi aliquis eum detexerit, poſt quinquennium, acta pœnitentia, accipere laicam communionem*.

Denique ſi ante ſeptimum ſæculum occulti peccatores immunes fuiſſent a pęnitentia publica, Canones diſtinxiſſent inter peccatum publicum & occultum, quemadmodum poſt ſæculum ſeptimum, quo diximus obtinuiſſe effatum, peccata publica publice mulctentur, ſecreta autem ſecreto, ut legere eſt in Concilio Arelatenſi VI. ann. 813. can. 13. Remenſi eodem ann. can. 31. Cabillonenſi II. can. 25. eodem anno; Moguntino ann. 843. can. 31. & apud Burchardum lib. 16. collect. cap. 36. Atqui veteres Canones abſolute & indiſcriminatim idololatras, homicidas, & męchos addicunt pęnitentiæ publicæ: Ergo.

Qui contra negant, & quidem magno numero peccata omnino occulta addicta fuiſſe pęnitentiæ publicæ, hæc pro ſua opinione proferunt momenta.

1. Veteres non aliam ſolent afferre rationem, & cauſſam publice pęnitendi, quam quod peccatum cum ſcandalo aliorum fuerit patratum. „ Si peccatum ejus, „ *inquit S. Auguſtinus, ſerm. 351. alias hom. 59.* „ Non ſolum in gravi ejus malo, ſed etiam in tanto ſcandalo eſt aliorum, atque hoc expedire utilitati Eccleſiæ videatur Antiſtiti, in notitia multorum,

„ rum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non „ recuſet. *ut S. Cæſarius, hom. 1. in Quadrageſimam*: „ Hæc & ejuſmodi commiſſa, *inquit*, expiari penitus „ communi & mediocri ſatisfactione non poſſunt; ſed „ graves cauſſæ graviores, & acriores & publicas cu- „ ras requirunt, ut qui cum plurimorum afflictione „ ſe perdidit, ſimili modo cum plurimorum ædifica- „ tione ſe redimat.

2. Concilium Neocæſarienſe a pœnitentia publica diſerte eximit eum, qui mulierem inhoneſte concupivit; & S. Gregorius ſupra laudatus, furem occultum.

3. Quia occulti peccatores non ſine evidenti famæ, aliquando etiam vitæ periculo, addicti fuiſſent pœnitentiæ publicæ, utpote quæ non imponeretur niſi pro gravioribus capitaliбuſque peccatis, v. gr. homicidio, quorum reus per ſuam confeſſionem & pœnitentiam convictus gladium Magiſtratus non effugiſſet. Ita illi Theologi.

Verum momenta illa, tam primæ quam ſecundæ ſententiæ, non admodum urgere videntur.

Non primum; namque 1. fatentibus illis Theologis, crimen, quod uno & altero teſtimonio probari poterat, quamvis non eſſet publicum, obnoxium tamen erat pœnitentiæ publicæ, ut patet ex Canone Conc. Eliberitani pro prima ſententia laudato. Ergo non ſola ſcandali circumſtantia, ſed & peccati gravitas cauſſa erant, cur peccatum ſubjiceretur pœnitentiæ publicæ. 2. Ipſi patroni ſecundæ ſententiæ concedunt peccatores occultos propter graviora crimina Confeſſarii præcepto coactos ad pęnitentiam publicam; illud enim conſtat, tum ex teſtimonio Origenis in confirmationem primæ ſententiæ allato; tum ex officio Pęnitentiarii, quem amovit Nectarius; ſiquidem Pęnitentiarius ille pęnitentibus præſcribebat quæ ex peccatis occultis ſecreto eſſent eluenda, quæve publice. Hinc matrona illa, de qua Socrates & Sozomenus, dum ex præſcripto Pęnitentiarii ſtuprum omnino occultum pęnitentia publica expiaret, ultra mandatum progreſſa, illud etiam inconſiderate confeſſa eſt

ma-

magno Fidelium ſcandalo. Porro nulla ſufficiens ratio apparet, cur patroni ſecundæ ſententiæ tam acriter contendant canonica peccata omnino occulta, obnoxia non fuiſſe pœnitentiæ publicæ vi canonum, ſed ſolum ex præcepto Confeſſarii; par enim utrobique incommodum.

Non ſecundum; quia voluntas patrandi crimen, puta adulterium, aut homicidium, quæ caruit effectu, vel conatu, non erat pœnitentiæ publicæ obnoxia, etiamſi pluribus innotuiſſet, ſicut nec furtum publicum, ſed ſine violentia commiſſum, ſaltem juxta diſciplinam quarumdam Eccleſiarum, & præſertim illius, cui præerat S. Gregorius Nyſſenus.

Non tertium. 1. quia ſimile incommodum objici poteſt adverſus ſecundam ſententiam: ſi enim reus criminis capitalis, etiam occulti, ſubjiciebatur pœnitentiæ publicæ, ubi præcipiebat Confeſſarius, vel quando probari poterat ſaltem duorum teſtimonio, aut de eo nata erat aliqua ſuſpicio, nonne famæ, aliquando etiam capitis periculum incurrebat? 2. quia in utraque ſententia nullum erat revera infamiæ & mortis periculum; namque licet pœnitentes per pœnitentiam publicam generatim profiterentur reos ſe graviorum peccatorum, 1. incertum erat quænam eſſent illa peccata, cum eædem pœnæ ſubeundæ eſſent pro diverſis peccatis. 2. Plures ex conſilio & ſolo pietatis animo ſtadium pœnitentiæ publicæ ingrediebantur, ut patet ex ſupra laudato exemplo Fabiolæ illuſtris Romanæ: Wambæ Regis Hiſpaniarum, de quo in Concilio Toletano XII. & Gaudentii Valerienſis Epiſcopi, de quo in Concilio XIII. Toletano. Sic Fideles, qui nunc palam & publice ſacramentum pœnitentiæ frequentant, in gravioris peccati ſuſpicionem non veniunt, quamvis ſacramentum illud lapſis duntaxat ſit neceſſarium, quia ſcilicet plures ad illud recurrunt in remedium quotidianorum peccatorum. Quæ cum ita ſint.

R. Nullum videtur incommodum, ſi ad conciliandas utcumque oppoſitas ſententias canones veteres eo modo interpretemur, quo recentiores, quibus nititur

ho-

hodierna Eccleſiæ diſciplina: nimirum, canones hodierni, qui pœnam excommunicationis & irregularitatis in atrociora quædam crimina decernunt *ipſo facto* incurrendam, ita omnium Theologorum & Canoniſtarum judicio, ligant reos occultos, v. gr. homicidas, ſimoniacos, ut tamen eorum ſuſpendatur effectus, quoties ſervari nequeunt abſque evidenti infamiæ, aut alterius gravioris incommodi periculo. Ergo a pari, cum antiqui canones non diſtinguant publicos inter & occultos idololatras, & homicidas & mœchos: ſed omnes abſolute & indiſcriminatim ſubjiciant pœnitentiæ canonicæ, quæ non eſt abſque excommunicatione, majori quidem in ſtationibus flentium, audientium & ſubſtratorum, minori vero in ſtatione conſiſtentium; veriſimilius ſequitur iiſdem fieri ejuſmodi peccatores, ſive ſint occulti, ſive publici, cum hoc tamen temperamento erga occultos, ſi nempe ſtatutam pœnam abſque famæ & vitæ periculo exolvere poſſent, ut colligitur ex ſæpius laudata epiſt. S. Baſilii ad Amphiloc. In qua uxores adulteras, non maritos, eximit a pœnitentia publica, ne ſcil. in maritorum ſuſcipionem venirent.

Q. 8. *Omnes peccatorum canonicorum rei fuerintne ſolemni pœnitentiæ addicti?*

R. A ſæculo IV. Clerici majores, hoc eſt, Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, non fuerunt obnoxii pœnitentiæ luctuoſæ.

Prob. 1. ex Conc. Carthag. V. Can. 11. ann. 389. in quo ſic habetur: „ item confirmatum eſt, ut ſi „ quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori „ culpa convicti fuerint, qua eos a miniſterio neceſſe „ fuerit removeri, non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus laicis imponatur. 2. „ *Ex S. Leone epiſt. ad Ruſticum Narbonenſem*: Alienum „ eſt, *inquit*, a conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in „ Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint „ conſecrati, pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi. 3. *Ex S.* „ *Iſidoro, lib. 2. de Eccleſ. off. cap. 16. de pœnit. ſic* „ *ſcribit*: Honorum dumtaxat dignitas ſervata, ita ut

„ a Sa-

„ a Sacerdotibus & Levitis, Deo tantum teſte, fiat „ (*pænitentia*) a ceteris vero aſtante coram Deo ſo„ lemniter Sacerdote.

Dixi 1. a IV. *ſæculo*; id enim æque non conſtat de tribus primis Eccleſiæ ſæculis: plures quippe Theologi exiſtimant omnes graviorum peccatorum reos, etiam Imperatores, abſque perſonarum acceptione addictos fuiſſe luctuoſæ pœnitentiæ. Conſtat de Philippo Imperatore, ex Euſebio libro 6. Hiſtoriæ, capite 34. De Epiſcopis ſcribit S. Cyprianus epiſt. 68. Baſilidem Epiſcopatu, pro conſcientiæ ſuæ vulnere, ſe abdicaviſſe ad agendam pœnitentiam, & ſatis gratulari, ſi ſibi ut laico communicare contingeret. Et epiſt. 59. de Victore Presbytero, „ Significaſti, *inquit*, de Victo„ re quodam Presbytero, quod ei, antequam pœniten„ tiam plenam egiſſet, & Domino Deo, in quem de„ liquerat, ſatisfeciſſet, temere Terapius collega no„ ſter immaturo tempore, & præpoſtera ſatisfactione, „ pacem dederit. Quæ res nos ſatis movet, receſſum „ eſſe a Decreti noſtri auctoritate, ut ante legitimum „ & plenum tempus ſatisfactionis, & ſine petitu & „ conſcientia plebis nulla infirmitate urgente, ac ne„ ceſſitate cogente, pax ei concederetur. *De Diaconis* „ *extat canon 76. Concil. Eliberitani, in quo ſic de*„ *terminatur*: Si poſtea fuerit detectus in crimine mor„ tis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit „ confeſſus, placuit eum, acta legitima pœnitentia, „ accipere communionem: quod ſi aliquis eum dete„ xerit, poſt quinquennium acta pœnitentia accipere „ laicam communionem.

Alii Theologi contendunt omnes quidem, tum Epiſcopos, cum Presbyteros poſt lapſum egiſſe pœnitentiam, ſed non luctuoſam, & canonicam: nituntur que 1. can. 25. eorum qui circumferuntur ſub nomine Apoſtolorum, & ſic ſtatuitur: „ Epiſcopus, aut Pres„ byter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut per„ jurio, aut furto captus eſt, deponatur, non tamen „ communione privetur; dicit enim Scriptura: „ Non vindicabit Dominus bis in idipſum. 2. Optato Milevitano, qui ſcribit libro 1. Epiſcopis lapſis manum

im-

imponere, ab Eccleſia prorſus eſſe alienum. Et ad calcem lib. 2. exprobrans Donatiſtis, quod Epiſcopos ſubjeciſſent pœnitentiæ publicæ, „ a vobis, *inquit*, occiſi ſunt in honoribus Sacerdotes. Multis notum eſt „ & probatum, perſecutionis tempore Epiſcopos aliquos inertia a confeſſione *nominis* Dei delapſos thurificaſſe; & tamen nullus eorum qui evaſerunt, aut „ manum lapſis impoſuit, aut ut genua figerent, imperarit. „ Sed hæc controverſia non eſt tanti momenti, ut in ea diſcutienda diutius immoremur.

Dixi 2. *Clerici majores*, nam ex epiſt. 7. Felicis III. qui rexit Eccleſiam ſub finem V. ſæculi, Clerici inferiores, & Monachi, ſi lapſi fuiſſent, pœnitentiæ ſolemnis legibus erant aſtricti; poſtquam enim Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos ab iis exemit, deponendoſque dumtaxat definiit, ſic pergit; „ de Clericis „ autem & Monachis, aut puellis Dei, aut ſæcularibus præcipimus hunc tenorem .... tribus annis „ inter audientes ſint, ſeptem autem annis ſubjaceant „ inter pœnitentes manibus Sacerdotum; duobus autem annis oblationes modis omnibus non ſinantur „ offerre, ſed tantummodo ſæcularibus in oratione „ ſocientur.

Q. 9. *Qui pœnitentia ſolemni defuncti fuerant, poterantne aliquando ordinari?*

R. Minime, ut patet ex epiſt. 1. c. 14. Siricii Papæ IV. ſæculo, in qua ſic ſcribit: „ Sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur Clericorum, ita „ & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem Clericatus adipiſci. Quia „ quamvis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerint vaſa vitiorum.

Q. 10. *Quam pœnitentiam agere tenebantur Clerici majores ob crimen depoſiti?*

R. Nonnumquam a populi conſpectu ſemoti in Monaſteriis peccata ſua expiabant: „ Si Epiſcopus, *inquit Concilium Toletanum IV. can.* 29. aut Presbyter, ſive Diaconus, aut quilibet ex Ordine Clericorum magos, aut aruſpices, aut ariolos .... conſulere

„ fue-

„ fuerit deprehenſus, ab honore dignitatis ſuæ depoſi-
„ tus, Monaſterii pœnam excipiat, ibique perpetuæ
„ pœnitentiæ deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegii luat.

Q. 11. *Utrum pœnitentia publica potuerit iterari?*

R. Non potuit, probaturque Veterum teſtimonio. Tertull. lib. de pœnit. cap. 5. „ Collocavit, *inquit*, in veſtibulo pœnitentiam ſecundam, (*nam prima præcedit baptiſmum*) quæ pulſantibus patefaciat; ſed jam ſemel, quia non ſecundo, ſed amplius nunquam, quia proxime fruſtra.

S. Ambroſius lib. 2. de pœnit. cap. 10. „ Sicut unum baptiſma, *inquit*, ita una pęnitentia, quæ tamen publice agitur, nam quotidiani debet nos pęnitere peccati: ſed hæc peccatorum leviorum, illa graviorum.

S. Auguſtinus epiſt. 153. alias 54. „ Quamvis eis (*relapſis*) in Eccleſia locus humillimæ pęnitentiæ non concedatur, Deus tamen ſuper eos ſuæ pęnitentiæ non obliviſcitur. *Et infra*; caute ſalubriterque proviſum eſt, ut locus illius humillimæ pęnitentiæ ſemel in Eccleſia concedatur, ne medicina vilis, minus utilis eſſet ægrotis, quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit.

Q. 12. *Quid, ſi quis poſt ſolemnem pœnitentiam in grave peccatum iterum lapſus fuiſſet?*

R. 1. Nec ipſe de ſe deſperare debuit, nec alii de ipſo; ſanctus enim Auguſtinus citata epiſt. 153. de ejuſmodi relapſo, qui pęnitendo vehementius quam prius ſe excruciat, qui caritate flagrat ardentius, ſic ſcribit: „ Quis noſtrum ita deſipit, ut huic homini dicat, nihil tibi iſta proderunt in poſterum; vade, ſaltem vitæ hujus ſuavitate perfruere; Avertat Deus tam immanem, ſacrilegamque dementiam. *Et infra*, quis tamen audeat dicere Deo, quam huic homini, qui poſt primam pęnitentiam rurſus ſe laqueis iniquitatis obſtringit, adhuc iterum parcis?

R. 2. Si peccatum illud grave non erat pęnitentiæ canonicæ obnoxium, pęnitentia ſecreta, & abſolutione ſacramentali diluebatur.

Probatur, quia ex Concilio Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. Chri-

Chriſtus Sacramentum Pœnitentiæ ita inſtituit, *ut per Sacerdotum ſententiam* non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis ad ipſum pœnitentes confugerint, poſſint liberari. Nec ex ullo veterum teſtimonio evinci poteſt Eccleſiam, diſciplinæ cauſſa, a ſacramentorum participatione excluſiſſe ejuſmodi relapſos pœnitentes. Quin contrarium conjicere licet ex duplici incommodo, quod Eccleſia ſemper cavit, & nihilominus ex ſeveriori illa diſciplina fuiſſet conſecutum. Namque 1. ſolemnis pœnitentia donum impeccantiæ non conferebat. Cum autem habita ratione humanæ infirmitatis, & continuæ infeſtationis dæmonis, difficile ſit per totum vitæ ſpatium in aliquod lethale peccatum, ſaltem cogitationis, aliquando non labeſcere; menſa Domini fuiſſet deſerta, paucique ſacrorum myſteriorum fuiſſent participes. 2. Severior illa diſciplina peccatores etiam occultiſſimos prodidiſſet, quis enim ſtatim non intellexiſſet eos omnes gravioris alicujus peccati eſſe reos, qui per totam vitam a Sacramentis abſtinebant?

R. 3. Qui poſt ſolemnem pœnitentiam ſemel impletam in graviora & canonica peccata incurrebant, per ſecretam pœnitentiam toto vitæ tempore caſtigati, in ipſo mortis articulo dumtaxat abſolutionem conſequebantur, ſaltem juxta diſciplinam Eccleſiæ Romanæ.

Probatur, ex Epiſtola Siricii ad Himerium Taraconenſem Epiſcopum, qui ſummum Pontificem conſuluerat, quid ſentiendum, & agendum de iis, qui acta pœnitentia, tanquam canes ac ſues ad vomitus priſtinos, & ad volutabra redierant. Ad hanc autem quæſtionem ſic reſpondet laudatus Pontifex; „ Quia tam „ ſuffragium non habent pœnitendi (*ſcilicet pœnitentia ſolemni & publica*) id duximus decernendum, ut „ ſola intra Eccleſiam fidelibus oratione jungantur; ſacræ myſterium celebritati, quamvis non mereantur, „ interſint: a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur, ut hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi „ in ſe ſua errata caſtigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur.

„ tur. Quibus tamen ( quoniam carnali fragilitate ce-
„ ciderunt ) viatici munere, cum ad dominum cœ-
„ perint proficiſci, per communionis gratiam volumus
„ ſubveniri.

Dixi, *juxta diſciplinam Eccleſiæ Romanæ*; Quia nonnullis Theologis videtur in quibuſdam aliis Eccleſiis abſolutionem ejuſmodi relapſis denegatam fuiſſe, etiam in mortis articulo: probantque ex Synodo Eliberitana, quæ ſic ſtatuit can. 3. „ Si poſt pœnitentiam fuerint
„ mœchati, placuit ulterius eis non eſſe dandam com-
„ munionem, ne luſiſſe de communione Dominica vi-
„ deantur. *Et can.* 2. Si quis poſt lapſum mœchiæ,
„ acta pœnitentia, denuo fuerit fornicatus, placuit
„ eum nec in fine habere communionem

---

# APPENDIX.

## *De Indulgentiis.*

QUoniam videri poſſet Indulgentias derogare divino ſatisfaciendi præcepto, operæ pretium eſt paucis exponere earum notionem, vim, & uſum. Itaque

### §. I.

### *De Indulgentiarum definitione.*

Q. 1. QUid eſt Indulgentia?

R. Eſt remiſſio pœnæ temporalis, quæ poſt dimiſſam culpam luenda ſupereſt, extra ſacramentum facta ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi ſpiritualem theſaurum Eccleſiæ.

Dicitur 1. *remiſſio pœnæ temporalis*, ut intelligatur, per Indulgentias neque culpam, neque pœnam æternam remitti; ( ille enim effectus eſt Sacramenti proprius ) ſed pœnam temporalem dumtaxat.

Dicitur 2. *extra Sacramentum*, ut diſtinguatur illa pœ-

pœnæ remiſſio ab ea, quæ fit per Sacramentum; virtute enim Sacramenti pœnitentiæ, pro majori, vel minori pœnitentium præparatione, plus, vel minus minuitur reatus pœnæ temporalis.

Quia vero pœnitentes vulgo non accedunt ſatis parati, ut per abſolutionem reatus pœnæ totaliter expungatur, Sacerdotes ex præcepto divino tenentur, ut diximus, imponere ſatisfactiones congruas ad eluendum quod ſupereſt pœnæ temporalis. Porro Indulgentia eſt ejuſmodi ſatisfactionis remiſſio, & pœnæ relaxatio.

Dicitur 3. *ab eo qui habet poteſtatem diſpenſandi*, &c. Quia bona communitatis propria, & Reipublicæ theſaurus diſpenſari nequeunt, niſi ab eo, vel auctoritate illius qui præeſt communitati.

Q. 2. *Quis eſt ille theſaurus Eccleſiæ?*

R. Sunt bona ſpiritualia, quorum diſpenſatio credita eſt Eccleſiæ; & ideo theſaurus Eccleſiæ dicuntur tum a Clemente VI. in Extrav. *Unigenitus*, tit. de pœnit. & remiſſ. ann. 1350. tum a Patribus Tridentinis, ſeſſ. 21. c. 9. de refor.

Q. 3. *Quæ ſunt illa bona?*

R. Merita Chriſti, & omnium Sanctorum, Chriſti quidem; nam, ut ait Apoſtolus 2. Corinth. 8. verſ. 9. „ Propter vos egenus factus eſt, cum eſſet dives, ut „ illius inopia vos divites eſſetis. *Et Clemens VI. citata Extravag.* In ara crucis innocens immolatus „ (*Chriſtus*) non guttam ſanguinis modicam, quæ ta„ men propter unionem ad Verbum pro redemptione „ totius generis humani ſuffeciſſet: ſed copioſe velut „ quoddam profluvium noſcitur effudiſſe.... Quantum „ ergo exinde, ut nec ſupervacua, inanis & ſuperflua „ tanta effuſionis miſeratio redderetur, theſaurum mi„ litanti Eccleſiæ acquiſivit? quem quidem theſaurum „ non in ſudario requiſitum, non in agro abſcondi„ tum, ſed per B. Petrum cæli clavigerum, ejuſque „ ſucceſſores ſuos in terra Vicarios, commiſit Fide„ libus ſalubriter diſpendandum. „ Conſlatur etiam ille theſaurus ex meritis Sanctorum, ut expreſſe docet Clemens VI. laudata Extrav. his verbis: „ Ad cujus

„ qui-

„ quidem theſauri cumulum B. Dei Genitricis, omnium electorum, a primo juſto uſque ad ultimum, „ merita adminiculum præſtare noſcuntur : de cujus „ conſumptione, ſeu munitione non eſt aliquatenus „ formidandum, tam propter infinita Chriſti (ut prædictum eſt) merita; quam pro eo quod quanto plures ex ejus applicatione trahuntur ad juſtitiam, tanto magis accreſcit ipſorum cumulus meritorum. „ Quibus verbis declarat ſummus Pontifex non ſolum merita electorum, qui regnant in cælis; ſed etiam eorum qui militant in terris, ſpiritualem illum theſaurum ingredi, cum aſſerat quo plures hic trahuntur ad juſtitiam; tanto magis accreſcere Eccleſiæ theſauro cumulum meritorum.

Q. 4. *Utrum ſola Chriſti merita non ſufficiant ad cumulate ditandam Eccleſiam, ſitque neceſſe his addi merita Sanctorum?*

R. Abſit; cum ex laudata Extravagante ſint theſaurus infinitus, qui exhauriri non poteſt, ut late probavimus Tract. de Incar. ubi de ſatisfactione Chriſti.

Non igitur reponuntur in theſauro Eccleſiæ merita Sanctorum, ut aliquid addant meritis Chriſti: *Nec enim aliud nomen eſt ſub cælo datum hominibus, in quo oportet nos ſalvos fieri*, Act. 4. v. 12. ſed ut denotetur communio Sanctorum in Eccleſia, quæ, ut dicitur Epheſ. 1. v. 13. *eſt Corpus ipſius* (Chriſti) *& plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimplet*, hoc eſt, ſicut caput perficitur acceſſu corporis, ſeu omnium membrorum, & viciſſim corpus acceſſu capitis: ita Chriſtus, qui in proprio & naturali corpore per paſſionem ſuam conſummavit in æternum ſanctificatos, Hebr. 10. omniaque gratiarum dona hominibus promeruit; ſe tamen mancum & mutilum caput exiſtimaret, niſi corpus ſuum, quod eſt Eccleſia, haberet ſibi adjunctum, & quemadmodum in naturali corpore multa fecit & paſſus eſt in Dei honorem & gloriam, ita in myſtico ſuo corpore operans & patiens Patrem glorificet: quo ſenſu dixit Apoſtolus Coloſſ. 1. v. 24. *adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti*, non quod defectum virtutis in Chriſto ſuppleret; ſed quod veluti in-

inſtrumentum illi inſerviret, ut fructus Paſſionis illius ad omnes derivaretur. „ Et ita non habet homo unde glorietur, *inquiunt Patres Tridentini ſeſſ. 14. c. 8.* „ ſed omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt, in quo „ vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim „ habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre. „ Merita itaque Sanctorum in theſauro Eccleſiæ cum meritis Chriſti compoſita ſpectari debent, quomodo collectio omnium cauſſarum ſecundarum, quibus Deus hancce rerum univerſitatem adminiſtrat. Sicut enim cauſſæ ſecundæ conjunctæ cum omnipotentia divina non ſunt quid intenſive majus, aut potentius, quam ipſa omnipotentia ſine iis ſpectata, cum ex ea omnem vim & actum recipiant, nec Deus iis utatur ex aliqua neceſſitate, aut indigentia, quemadmodum artifex indiget inſtrumentis ſuæ artis; ſed ex plenitudine omnipotentiſſimæ ſuæ bonitatis, cujus proprium eſt copiam ſui facere. Similiter omnia Sanctorum merita cum meritis Chriſti conjuncta non ſunt quid majoris pretii & æſtimationis, quam merita Chriſti ab iis ſeparata; illa quippe ſunt emanationes a Chriſto, qui tanquam caput fidelibus membris ſuis tribuit ſpiritum & motum.

Q. 5. *Quomodo merita Sanctorum concurrunt ad indulgentias?*

R. Duæ ſunt Theologorum ſententiæ in ſcholis celebres.

Prima aſſerit Sanctorum merita concurrere per modum impetrationis, non vero ſolutionis, hoc eſt, reatum pœnæ temporalis per ſe immediate non expungere, ſed offerri ab Eccleſia, ut Deus propitietur peccatoribus, eoſque dignos reddat, quibus merita Chriſti per indulgentias applicentur.

Probatur hæc ſententia 1. e Scriptura: Apocalypſeos, cap. 1. Chriſtus *lavit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Semetipſum dedit redemptionem pro omnibus.* 1. Tim. 2.

Probatur 2. ex Patribus.

Origenes hom. 84. in Num. *Talis*, inquit, *hæc fuit ho-*

*hoſtia; ut una ſola ſufficeret pro totius mundi ſalute: Cæteri enim precibus peccata, hic ſolus poteſtate dimiſit.*

S. Auguſtinus tract. 24. in Joann. *In fraternorum peccatorum remiſſionem*, inquit, *nullius ſanguis Martyris funditur.*

S. Leo epiſt. 97. alias 83. *Quamvis*, inquit, *multorum Sanctorum in conſpectu Domini pretioſa mors fuerit, nullius tamen inſontis occiſio propitiatio fuit mundi. Acceperunt juſti, non dederunt coronas: & de fortitudine Fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona juſtitiæ: ſingulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſolvit.*

S. Thomas 3. part. q. 48. art. 5. ad 3. ſic habet: *Paſſiones Sanctorum proficiunt Eccleſiæ, non quidem per modum redemptionis, ſed per modum exempli & exhortationis.*

Probatur 3. ratione: Quia ex laudata Extravagante Clementis VI. ad theſauri cumulum omnium electorum merita adminiculum præſtant: atqui certiſſimum eſt omnes & ſingulos electos ſuperabundantes ſatisfactiones non habere, quibus pro aliis ſolvant, cum plures ex illis pœnas temporales peccatis ſuis debitas in Purgatorio exolvant: ergo eorum merita concurrunt dumtaxat ad Indulgentias per modum impetrationis.

Altera ſententia contendit merita Sanctorum ad Indulgentias concurrere, non ſolum per modum impetrationis, ſed etiam ſolutionis.

Probatur 1. ex Bulla Pii V. qui plures Baji propoſitiones ſua cenſura notavit, inter quas 59. ſic jacet: *Per paſſionem Sanctorum in Indulgentiis communicatas, non proprie redimuntur noſtra delicta; ſed per communionem caritatis nobis eorum paſſiones impertiuntur, ut digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.*

Probatur 2. quia ex dictis Juſtus poteſt non ſolum pro ſe, ſed etiam pro alio ſatisfacere quoad debitum pœnæ temporalis, quin & peccatori mereri de congruo donum pœnitentiæ. Cum autem iſta non præſtet, niſi per merita Chriſti, cujus ſpiritu

agitur, tanquam vivum ejus membrum, Patres laudati pro priore ſententia merito aſſerunt ſolo Chriſti Sanguine peccatores ablui, & debita ex iis contracta exolvi. *Hic eſt unus, veruſque mediator noſter, & advocatus, pro quo nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus aliquando quidem per membra corporis ſui, quæ pro ſe invicem ſolicita ſunt.* Sanctus Auguſtinus lib. contra Parmenianum.

Dices: Beati in cælo acceperunt mercedem ſuam, ergo non poſſunt ſolvi aliorum debita bonis eorum operibus.

Diſt. ant. Acceperunt mercedem eſſentialem, Conc. Accidentalem, Nego antec. Pertinet autem ad eorum beatitudinem accidentalem, ut ii, pro quorum ſalute fuerunt ſoliciti, dum in terris agerent, tam ardenter & aſſidue Deum precati ſunt, carnem ſuam jejuniis, vigiliis, & aliis afflictationibus macerarunt, ab omnibus pœnis liberentur, & in bonis actibus uſque ad finem perſeverent. Nec quis ſibi fingat Juſtum, qui pro aliis orat, jejunat, pauperibus largitur, minus apud Deum mereri, & ſeipſum aliqua parte mercedis defraudare: cum enim opus exerceat majoris caritatis, majus quoque præmium a Deo conſecutus eſt.

## §. II.

### *De Indulgentiarum exiſtentia.*

Q. 1. E*Xſtatne in Eccleſia poteſtas concedendi Indulgentias?*

Negarunt.

1. Tertullianus Montaniſta factus, lib. de pudicitia, cap. 22. ubi Martyribus denegat quod Catholicus ipſis conceſſum agnoverat lib. ad Martyres cap. 1. Hic autem approbat ad preces Martyrum Eccleſiam pœnitentibus pœnas eorum peccatis debitas relaxare ſolitam: *Domus quidem Diaboli eſt & carcer, ſed vos ideo in carcerem perveniſtis, ut illum etiam in domo ſua conculcetis; jam enim foris egreſſi conculcaveratis .... ſed inveniat munitos, & concordia armatos, quia*

*pax*

*pax veſtra bellum eſt illi , quam pacem quidem in Eccleſia non habentes a Martyribus in carcere exorare conſueverunt . Et ideo eam etiam propterea in vobis habere , & fovere , & cuſtodire debetis , ut ſi forte & aliis præſtare poſſitis .* Sed poſtea in hæreſim Montaniſtarum lapſus , quem prius laudaverat , uſum improbavit impugnavitque : *At tu*, inquit S. Zephyrinum alloquens , *& jam in Martyres tuos effundit banc poteſtatem, ut quiſque ex conſenſione vincula induit adhuc mollia in novo cuſtodiæ nomine , ſtatim ambiunt mœchi, ſtatim adeunt fornicatores . . . . & pacem ab iis quærunt, qui de ſua periclitantur.*

2. Valdenſes duodecimo ſæculo Indulgentias reprobarunt , ex Raynero lib. contra Valdenſes cap. 6. *de Indulgentiis* , inquit , *quæ fiunt per Eccleſiam* , *non credunt*.

3. Wicleffus decimoquarto ſæculo , cui adhæſerunt Joannes Hus , & Hieronymus de Praga , in eodem verſatus eſt errore; fuit enim ejus hæc propoſitio in Concilio Conſtantienſi damnata ſeſſ. 15. *Indulgentiæ Papæ , ſive Epiſcoporum conceſſæ nihil proſunt.*

4. Petrus Oxomenſis decimoquinto ſæculo aſſeruit *Romanum Pontificem Purgatorii pœnam remittere non poſſe ;* quam propoſitionem proſcripſerunt primum Archiepiſcopus Toletanus, deinde Sixtus IV.

5. Lutherus indigne ferens , quod Leo X. provinciam publicandi Indulgentias demandaſſet , non ſuæ familiæ Auguſtienſium , ſed Dominicanorum , 1. inviđiæ facibus ardens contra varios Indulgentiarum abuſus debacchatus , ac tandem ipſum dogma ſubvertere aggreſſus eſt his propoſitionibus a Leone X. proſcriptis : *Indulgentiæ ſunt piæ fraudes Fidelium , & remiſſiones bonorum operum . Seducuntur credentes Indulgentias eſſe ſalutares , & ad fructum ſpiritus utiles .* Lutherum ſecuti ſunt Zuvinglius & Calvinus.

Contra hos errores Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. Decreto de Indulgentiis , ſic habet , ac definit : *Sacroſancta Synodus Indulgentiarum uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem , & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum , in Eccleſia retinendum eſſe docet & præcipit ,*

 *coj-*

*eoſque anathemate damnat, qui aut inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant. In his tamen concedendis moderationem juxta veterem & probatam in Eccleſia conſuetudinem, adhiberi cupit, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. Abuſus, qui in his irrepſerunt, quorum occaſione inſigne hoc Indulgentiarum nomen ab Hæreticis blaſphematur, emendatos & correptos cupiens, præſenti Decreto generaliter ſtatuit, &c.* In hocce Decreto quatuor notanda ſunt.

1. Concilium docet extare in Eccleſia poteſtatem oncedendi Indulgentias.

2. Generatim dumtaxat aſſeris eas eſſe Fidelibus ſalutares, nec definit quæ ſit earum utilitas, circa quam Theologi varie opinantur.

3. Præſcribit Indulgentiarum uſum, declaratque debere eſſe moderatum juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem. Concilium Lateranſe IV. can. 62. jam perſtrinxerat immoderatum Indulgentiarum uſum his verbis: *ad hæc quia per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, quas quidem Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur, decernimus, &c.* Idem præſtiterat XV. ſæculo Sixtus IV. Extrav. *Etſi*, lib. 5. cap. 5. in qua revocat plures Indulgentias a ſe conceſſas: *Nos*, inquit, *qui Deo propitio ejuſdem gregis Dominici cauſſam gerimus, & uſum ſpiritualis theſauri elargitione cupimus ipſi Deo reddere acceptabilem; ne exinde clavium auctoritas deducatur in contemptum, ipſique ad peccandum procliviores, ut diximus, liberius prolabantur ... auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, &c.* Et poſt Concilium Tridentinum Clemens VIII. referente Baronio ad annum 847. ad antiquam formam *non ſine divino inſtinctu, effuſas nimi Indulgentiarum conceſſiones reſtringere aggreſſus eſt; fiunt enim potius remiſſiores vaſta Indulgentiarum laxitate Fideles*. Noſtra etiam ætate Innocentius XI. multas revocavit Indulgentias, tanquam obreptitiæ, & ſine ſufficienti cauſſa obtentas.

4. Idem Concilium Tridentinum damnat abuſus, qui

qui circa Indulgentias obrepſerunt, ac in primis pravos quæſtus pro iis conſequendis, *quorum occaſione inſigne hoc Indulgentiarum nomen ab Hæreticis blaſphematur*; mandatque Epiſcopis, ut diligenter quiſque in ſua Diœceſi hujuſmodi abuſus corrigat, ut in prima Synodo Provinciali recogniti, ſtatim ad Summum Pontificem deferantur, cujus auctoritate, & prudentia, quod univerſali Eccleſiæ expediet, ſtatuatur: *ut ita ſanctarum Indulgentiarum munus pie, ſancte, & incorrupte omnibus Fidelibus diſpenſetur*.

His præmiſſis, ad propoſitam quæſtionem

R. De fide eſt, extare in Eccleſia poteſtatem concedendi Indulgentias, earumque uſum Fidelibus eſſe ſalutarem. Duæ ſunt reſponſionis partes a Concilio Tridentino definitæ.

Prima pars, quæ eſt de poteſtate concedendi Indulgentias, probatur 1. ex Scriptura, Matth. 16. verſ. 19. *Tibi dabo claves regni cælorum*. Ad quid autem promittuntur Petro claves regni cælorum? an præciſe & unice, ut claudat, & nemini referet cæleſtem theſaurum? abſit, ſubdit enim Chriſtus: *quodcunque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*. Quod autem Chriſtus promiſerat Petro cap. 16. illud extendit ad ceteros Apoſtolos, Matth. 18. verſ. 18. *quæcumque*, inquit, *ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo*. Ex quibus verbis S. Cyprianus cum Collegis ſuis in Concilio Africano, colligit Apoſtolos & eorum ſucceſſores accepiſſe poteſtatem imponendi pœnitentibus pœnas ſatisfactorias, & impoſitas, vel imponendas relaxandi, aut remittendi ex cauſſa legitimâ, *cum permiſerit ipſe, qui legem dedit*, inquit, epiſtol. 54. ad Cornelium Summum Pontificem, *ut ligata in terris, etiam in cælis ligata eſſent: ſolvi autem poſſent illis, quæ hic prius in Eccleſia ſolverentur*.

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione.

I. Sæculo Apoſtolus 2. Cor. cap. 3. hac poteſtate uſus eſt erga inceſtum Corinthium, cui indulſiſſe ſe dicit in perſona Chriſti, hoc eſt, auctoritate a Chriſto accepta, *ne abundantiori triſtitia abſorberetur*. In quæ verba Sanctus Chryſoſtomus hom. 4. in ſecundam

ad Corinthios ſic ſcribit : *Ex ea re doceremur , quod non ſolum ad peccatorum naturam , verum etiam ad mentem habitumque peccantium oporteat moderari diſciplinam .*

II. Sæculi uſum teſtatur Tertullianus locis ſupra citatis.

Pro tertio ſæculo habemus luculentum teſtimonium S. Cypriani, 1. Enim ſcribit, ad preces Martyrum conſueviſſe Eccleſiam indulgere pœnitentibus , & pœnas ipſis injunctas , vel injungendas remittere . 2. Monet Martyres , ne pro omnibus promiſcue gratiam illam poſtulent , ſeu pro iis duntaxat , qui exemplo inceſti Corinthii , pœnitentiæ laboribus ſtrenue defungerentur . 3. Invehitur in Presbyteros, qui , Epiſcopo inconſulto , ad preces Martyrum omnibus peccatoribus indiſcriminatim pacem concedebant , eoſque ad communionem temere admittebant . 4. Vult Indulgentias a Martyribus expetitas executioni non eſſe mandandas, niſi ſedata perſecutione , cum ipſi Martyres expleto martyrio obiiſſent . Verba Sancti Martyris operæ pretium eſt hic inſcribere , „ Credo , *inquit* , *epiſt.* 13. „ ut qui libellum a Martyribus acceperunt , & auxi„ lio eorum adjuvari apud Dominum in delictis ſuis „ poſſunt , ſi premi infirmitate aliqua & periculo cœ„ perint; exomologeſi facta, & manu eis a vobis in „ pœnitentiam impoſita , cum pace a Martyribus ſibi „ promiſſa ad Dominum remittantur . „ Quanta autem cautione Indulgentiæ ſint diſpenſandæ , aperit epiſtolà 11. ad Martyres , ſeu Confeſſores in carceribus detentos : „ Credideram quidem , *inquit* , Presby„ teros & Diaconos , qui illic præſentes ſunt , mone„ re vos & inſtruere pleniſſime circa Evangelii legem , „ ſicut in præteritum ſemper ſub anteceſſoribus no„ ſtris factum eſt ( *nota antiquam conſuetudinem* ) ut „ Diaconi in carcerem commeantes Martyrum deſideria „ conſiliis ſuis & Scripturarum præceptis gubernarent . „ Sed nunc cum maximo animi dolore cognoſco non „ tantum illic vobis non ſuggeri divina præcepta , ſed „ adhuc potius inveniri , ut ea , quæ a vobis ipſis & „ circa Deum caute , & circa Sacerdotem Dei honori„ fice ſunt , a quibuſdam Presbyteris reſolvantur ....

„ Illi

„ Illi contra Evangelii legem, contra veſtram quoque „ honorificam petitionem, ante actam pœnitentiam, „ ante exomologenſim graviſſimi atque extremi delicti „ factam, ante manum ab Epiſcopo & Clero impoſi- „ tam, offerre lapſis pacem, & Euchariſtiam dare, id „ eſt, ſanctum Domini Corpus profanare audeant. *Et* „ *infra*: Oro vos quibus poſſum precibus, ut Evan- „ gelii memores, & conſiderantes quæ, & quanta an- „ teceſſores veſtri Martyres conceſſerint, quam ſolici- „ ti in omnibus fuerint, vos quoque ſolicite & cau- „ te petentium deſideria ponderetis, utpote amici Do- „ *mini*, & cum illo poſtmodum judicaturi, inſpicia- „ *tis* & actum, & opera, & merita ſingulorum: ipſo- „ rum quoque delictorum genera & qualitates cogi- „ tetis, ne ſi quid abrupte & indigne, vel a vobis „ promiſſum, vel a nobis factum fuerit, apud Gen- „ tiles quoque ipſos Eccleſia noſtra erubeſcere inci- „ piat. „ Et hoc Patres Tridentini ſua ætate conti- giſſe ſupra dicebant, nempe propter abuſus, qui in Indulgentiis irrepſerant, inſigne Indulgentiarum no- men ab Hæreticis blaſphemari.

IV. Sæculo Concilium Ancyranum an. 314. can. 5. & Nicænum anno 325. c. 12. ſtatuunt humanius agen- dum cum pœnitentibus, & de pœnis relaxandum, ſi cum fervore ad pœnitentiæ labores ferantur. Idem decernunt S. Baſilius ep. ad Amphilochium, S. Gre- gorius Nyſſen. epiſt. ad Letojum, & Concil. Quini- ſextum, ſeu in Trullo ſeptimo ſæculo can. 14.

Superflue referrentur exempla Indulgentiarum conceſ- ſarum a ſæculo octavo, utpote frequentiora, maxime ſæculo XI. & XII. occaſione recuperandæ Terræ ſan- ctæ, quam invaſerant Sarraceni. Ipſe S. Bernardus in eum finem Indulgentias ab Eugenio III. conceſſas pro- mulgavit, ut patet ex libro 2. de Conſideratione, cap. 1. narratque epiſt. 246. tot homines Indulgen- tiarum conſequendarum ſpe allectos, peregrinationem Jeroſolymitanam ſuſcepiſſe, ut urbes vacuæ remane- rent, *Vacuantur*, inquit, *urbes & caſtella, & pene jam non inveniunt, quem apprehendant ſeptem mulieres virum unum, adeo ubique viduæ vivis remanent viris.*

Secunda pars, nempe Indulgentias populo Chriſtiano eſſe ſalutares, probatur ex allatis momentis in confirmationem primæ partis.

Namque 1. ſine impietate nemo aſſeruerit Chriſtum fruſtra & incaſſum Apoſtolis, contuliſſe poteſtatem ſolvendi, aut Apoſtolum Paulum, & univerſam deinceps Eccleſiam inutiliter illam poteſtatem extendiſſe ad ſolvendas pœnas peccatis debitas. 2. Ipſe Apoſtolus expreſſe ſcribit ea poteſtate uſum ſe, ne circumveniretur a Satana, neve inceſtus pœnitens abundantiori triſtitia abſorberetur, ac proinde ejus diſpenſatio fuit utilis & ſalutaris. Sanctus quoque Cyprianus laudata epiſt. 54. nomine Concilii ſcribit ad S. Cornelium, ſe quibuſdam breviaſſe tempus pœnitentiæ, *ne quod duritiem magis humanæ crudelitatis, quam divinæ & & paternæ pietatis dulcedinem apponimus, oves nobis commiſſæ a Domino repoſcantur.*

## §. III.

### *De Indulgentiarum utilitate.*

Q. QUænam eſt Indulgentiarum utilitas, quiſve earum effectus?

Non una eſt Theologorum ſententia. Alii, ut Alexander Halenſis, Durandus, Paludanus, Adrianus VI. Cardinalis Cajetanus Tractatu de Indulgentiis, quem adverſus Lutherum ſcripſit, cenſent indulgentias non liberare niſi a pœnis injunctis, hoc eſt, in Sacramentali Confeſſione impoſitis; quia de iis tantum mentionem faciunt Summi Pontifices, dum Indulgentias concedunt. Alii, ut S. Thomas in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 3. & in Supplem. quæſt. 25. art. 1. Joannes Major, Dominicus Soto, Bellarminus, & ceteri paſſim Theologi contendunt Indulgentias ſolvere a pœnis, ſive injunctæ ſint, ſive injungendæ. Sed alia eſt controverſia majoris momenti, utrum ſcil. Indulgentiæ valeant ad abſolvendum a reatu pœnæ, quam quis apud Deum meretur, an ſolum a vinculo, quo Confeſſarius ligaverit pœnitentem, aut ligarent

canones, ſi adhuc vigerent. Quid autem in ejuſmodi controverſiis tenendum ſit, aperient ſequentes reſponſiones. Itaque

R. 1. Indulgentiæ, quæ abſolute & abſque reſtrictione conceduntur, ſe extendunt ad omnem pœnam temporalem, ſive injunctam, ſive injungendam.

Probatur 1. quia Chriſtus Matth. 16. & 18. abſolute, & abſque ulla limitatione dedit Apoſtolis ſolvendi poteſtatem, nec Patroni oppoſitæ ſententiæ, ullum in Traditione habent fundamentum reſtringendi hujuſmodi poteſtatem ad pœnas in Sacramento injunctas; licet enim in jure reperiantur Indulgentiæ conceſſæ ſub hac formula, *de pœnis injunctis*, plures etiam proferri poſſunt ex jure, quæ abſolute & abſque hujuſmodi formula conceduntur. Bonifacius VIII. in celebri Extrav. *antiquorum*, Clemens VI. in Extrav. *Unigenitus*, Sixtus IV. in Extrav. *quemadmodum*, & plerique deinceps Pontifices in Bullis pro Jubilæo illam formulam omittunt, plenaſque ac pleniſſimas Indulgentias largiuntur, hoc eſt, quantum claves ſe extendere poſſunt, ut ipſemet Bonifacius mentem ſuam expoſuit, ex auctore Gloſſæ in Conſtitution. *antiquorum*. 2. Quia ſi Indulgentiæ hodiernæ reſtringerentur ad pœnas in Sacramento injunctas, vix hodie locum haberent, cum leviſſimæ pœnæ injungantur a Confeſſariis.

Utrum autem in hypotheſi, quod Indulgentia conceſſa ſit ſub hac formula, *de pœnis injunctis*, extendi debeat ad injungendas, dubitari poteſt. Bellarminus lib. 1. de Indulgentiis cap. 7. negat extendi; contra vero affirmant Suarez in 3. partem S. Thomæ diſp. 50. ſect. 3. concluſ. 3. Sylvius in eandem partem, & alii bene multi, quia, ut habetur cap. 27. *ex parte titul. de Decimis, ubi majus conceditur, minus conceſſum eſſe videtur*; atqui majus eſt remittere pœnas injunctas, quam injungendas; illæ enim duplici titulo debentur, ſcilicet, & reatu pœnæ culpam conſequente, & præcepto Confeſſarii: ergo formula, *de injunctis pœnis*, non eſt, inquiunt, reſtrictiva, ſed ampliativa.

Dices: Forum ſacramentale eſt ſupremum; nec Confeſſarius ut ſic ſuperiorem in terris agnoſcit, a quo ſententia ejus poſſit irritari: ergo nequidem Summus Pontifex per Indulgentias ſolvere poteſt quæ Confeſſarius ligavit.

Diſtinguo conſeq. Non poteſt ſolvere directe, corrigendo ſententiam Sacerdotis, vel circa eam diſpenſando, Conc. Indirecte, tollendo debitum & reatum pœnæ temporalis, Nego conſeq. Explicatur ſolutio familiari exemplo illius, qui cum mulctam pecuniariam ex Senatuſconſulto pendere teneretur, benevolum divitem invenit, qui mulctam proprio ære exolvit, & ita indirecte debitorem eximit a lege impoſita; quamvis nullam habeat auctoritatem, aut juriſdictionem in Senatum, qui eam tulit. Similiter Prælatus, dum applicat ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum pro poteſtate ſibi divinitus conceſſa, reatum pœnæ, propter quam expiandum Confeſſarius pœnitentiam impoſuerat, expungit, ſicque pœnitens injunctam ſibi pœnam exolvere non tenetur, cum nihil ſuperſit ſolvendum, ut ſupponitur.

Ergo, inquies, qui gravia peccata commiſit, propter quæ Confeſſarii præcepto tenetur *eleemoſynas* largiri, jejunare, & orare, per Indulgentias plenarias immunis erit ab illis laborioſis operibus.

Diſtinguo conſeq. Si ipſi conſtet, quod lucratus ſit illas Indulgentias, & opera illa ſibi ſint impoſita in meram vindictam, nullatenus vero in novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, Con. Secus, Nego conſequent. Debitor enim tenetur debito quandiu ſolutum fuiſſe non probat; atqui nemo certus eſſe poteſt abſque ſpeciali revelatione reatum pœnæ, cui obnoxius erat, per Indulgentias fuiſſe expunctum: *Homo neſcit utrum amore, an odio dignus ſit*, Eccleſ. 9. *de propitiato peccato noli eſſe ſine metu*, Eccli. 5. Sed etſi id ipſi conſtaret, ad ſummum immunis eſſet ab injuncta pœnitentia mere vindicativa & pœnali. Nam Indulgentiæ non eximunt a pœnitentia medicinali, utpote neceſſaria neceſſitate medii ad coercendas cupiditates, & perſeverandum uſque in finem; alio-

alioquin enervarent Eccleſiaſticam diſciplinam, ut loquitur Concilium Tridentinum, & earum obtentu Chriſti fideles procliviores ad illicita in poſterum committenda redderentur, Extravag. *Etſi*, de pœnitentiis & remiſſionibus. Quin Summi Pontifices in ſuis Bullis ita poteſtatem faciunt Confeſſariis abſolvendi ab omnibus criminibus & cenſuris tempore Jubilæi, ut hanc clauſulam non omittant, *injuncta ſalutari pœnitentia*. Porro cum omnes ſatisfactiones, quas Confeſſarii injungunt juxta hodiernam Eccleſiæ diſciplinam, ſint ſimul medicinales & vindicativæ, ab ipſomet pœnitente exolvantur neceſſe eſt. Unde merito Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat*.

Inſtabis, ex hac reſponſione ſequitur Indulgentias nunc eſſe inutiles, cum enim Canones Pœnitentiales non vigeant, leviores injungantur ſatisfactiones magis ad novæ vitæ cuſtodiam, quam ad præteritorum peccatorum vindictam, continuaque debeat eſſe Fidelium pœnitentia, nullo levamento ſunt illis Indulgentiæ.

R. 1. Nego ſequel. Immo quia Eccleſia propter refrigeſcentem caritatem de priſtina ſua diſciplina aliquid remiſit, Fideles exiſtunt amplius obnoxii, & debitores juſtitiæ divinæ; magiſque indigent Indulgentiarum ſubſidio, ut patebit ex ſequenti reſponſione. Itaque

R. 2. Per Indulgentias remittuntur pœnæ temporales juſtitiæ divinæ debitæ, & in futuro ſæculo luendæ. Hæc propoſitio apud Catholicos adeo certa eſt, ut Suarez cit. diſp. 50. ſect. 2. concluſ. 1. exiſtimet eam eſſe de fide, utpote ſatis expreſſe definitam a Concilio Trident. cit. Decreto de Indulgentiis.

Probatur 1. ex Scriptura, Matth. 18. *Quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo*; hoc eſt, in Dei foro & judicio. Unde auctor Commentariorum in epiſtolas ſancti Pauli inter opera ſancti Ambroſii, expendens verba Apoſtoli 2. Corint. capit. 2. *quod donavi, ſi quid donavi propter vos in perſona Chriſti, ſic habet, & ut ratum ei cui donavit oſtenderet apud*

*Deum. ait in perſona Chriſti ſe donaſſe quod donavit, hoc eſt, accepto tuliſſe Chriſto, cujus legatione fungebatur, ut factum Apoſtoli ſit factum Chriſti, ſicut dixit:* quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.

Probatur ſecundo ex Traditione.

Tertullianus libro de pudicitia cap. 22. aperte declarat hanc fuiſſe Eccleſiæ fidem ſecundo ſæculo, Indulgentias precibus Martyrum conceſſas remittere pęnam juſtitiæ divinæ debitam; ſic enim perſtringit ſanctum Zephyrinum Summum Pontificem; *An tu & in Martyres tuos effundis hanc poteſtatem? ſufficiat Martyri propria delicta purgaſſe. Ingrati & ſuperbi eſt in alios quoque ſpargere, quod pro magno fuerit conſecutus. Quis alienam mortem ſua ſolvit, niſi ſolus Dei Filius? Si propterea Chriſtus in Martyre eſt, ut mœchos & fornicatores Martyr abſolvat, occulta cordis edicat, ut illa delicta concedat, & Chriſtus eſt.* Manifeſtum eſt ibi non agi de remiſſione diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ſed pęnarum apud Deum debitarum.

Sanctus Cyprianus epiſt. 13. ſic ſcribit: *Ut libellum a Martyribus acceperunt, & auxilio eorum adjuvari apud Dominum, in delictis ſuis poſſunt, ſi primi infirmitate aliqua & periculo cœperint, exomologeſi facta, & manu eis in pœnitentiam impoſita, cum pace a Martyribus ſibi promiſſa ad Dominum remittantur.* Porro relaxato pęnarum canonicarum jamjam morituris eſt prorſus inutilis & ſuperflua cum ab eis per mortem abſolvantur: ergo B. Martyri perſuaſum erat indulgentias precibus Martyrum conceſſas remittere pęnas juſtitiæ divinæ debitas. Unde ſerm. de lapſis ait: *Credimus quidem poſſe apud judicem plurimum valere Martyrum merita & opera Juſtorum.*

S. Th. in 4. q. 1. art. 3. refferturque in Supplemento q. 15. art. 2. „ Quidam dicunt, *inquit*, quod Indul„ gentiæ non valent ad abſolvendum a reatu pęnæ, „ quam quis in Purgatorio ſecundum judicium Dei „ meretur, ſed valent ad abſolvendum ab obligatione, „ qua Sacerdos obligavit pęnitentem ad pęnam aliquam, „ vel ad quam etiam ordinatur ex Canonum ſtatutis.

„ Sed

„ Sed hæc opinio non videtur vera. 1. Quia eſt
„ expreſſe contra privilegium Petro datum, ut quod
„ in terra remitteret, & in cælo remitteretur. Unde
„ remiſſio, quæ fit quantum ad forum Eccleſiæ, va-
„ let etiam quantum ad forum Dei. Et præterea Ec-
„ cleſia ejuſmodi Indulgentias dans magis damnifica-
„ ret, quam adjuvaret, quia remitteret ad gravio-
„ res pœnas, ſcilicet Purgatorii, abſolvendo a pœ-
„ nitenciis injunctis. Et ideo aliter dicendum quod
„ valent, & quantum ad forum Eccleſiæ, & quan-
„ tum ad judicium Dei, ad remiſſionem pœnæ reſi-
„ duæ poſt contritionem, & confeſſionem, & abſolu-
„ tionem, ſive ſit injuncta, ſive non.

Sixtus IV. Conſtit. quæ incipit, *Licet ea*, damnavit Petri Oxomenſis propoſitionem, quæ afferebat, *Tertullianum Pontificem Purgatorii pœnam remittere non poſſe*. Et Leo X. in ſua Bulla contra articulos Lutheri, hunc inter ceteros perſtringit: *Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ peccatis actualiter debitæ apud divinam juſtitiam*.

Denique Conc. Trid. cit. Decreto Pſeudo Reformatos anathemate percutit, quia denegabant Eccleſiæ poteſtatem concedendi Indulgentias, aſſerebantque eas, quas prædicat, eſſe inutiles & pias fraudes: atqui Pſeudo Reformati nunquam negarunt Eccleſiam poſſe remittere pœnas, quas ipſamet propter diſciplinam præſcripſit, aut ejuſmodi Indulgentiam eſſe aliquando utilem, quin ipſi in ſua ſecta nonnunquam hac utuntur poteſtate. Sed in eo præciſe ſitus eſt eorum error, quod doceant Eccleſiam non poſſe per Indulgentias ſolvere a pœnis temporalibus in futuro ſæculo eluendis: Ergo Conc. Trid. revera anathemate percutit negantes Indulgentias valere ad remiſſionem pœnæ temporalis in Purgatorio exolvendæ, ac proinde ſatis expreſſe definiit per Indulgentiam remitti pœnam temporalem juſtitiæ divinæ debitam.

Præterea Concilium Tridentinum cit. Decreto definit Indulgentias eſſe Chriſtiano populo ſalutares a-

atqui niſi ſolverent a pœnis in Purgatorio luendis ; eſſent longe perniciofiſſimæ, quemadmodum ſupra docebat S. Thom. quatenus ſcilicet Fideles ita abſolverent a pœnis canonicis, ut eos acerbioribus obnoxios efficerent; nam pœnæ canonicæ, etiam graviores, & productiores, collatæ cum pœnis Purgatorii leviſſimæ ſunt, & pro nihilo habendæ, ut communiter docent SS. PP. *Neque in ira tua emendes me*, inquit S. Auguſtinus in Pſ. 35. *ut in hac vita purges me, & talem me reddas, cui emendatorio igne non opus ſit propter illos, qui ſalvi erant, ſic tamen per ignem ... & quia dicitur*, ſalvus erit, *contemnitur ille ignis. Ita plane quamvis ſalvi per ignem, gravior tamen erit ille ignis, quam quidquid patitur homo in hac vita*. Et S. Gregorius in Pſ. 3. pœnitentialem, *illum ignem tranſitorium*, inquit, *omni tribulatione præſenti exiſtimo intolerabiliorem*. S. quoque Anſelmus in cap. 3. epiſt. 1. ad Cor. ſic ſcribit: „ Sciendum eſt quia gravior eſt „ ille ignis, quam quidquid homo pati poteſt in hac „ vita. Omnia enim tormenta, quæ hic ſunt, faciliora ſunt; & tamen homines, ne ea patiantur, „ quidquid ab homine fuerit juſſum, faciunt. Quanto „ melius eſt facere quæ Deus jubet, ne illa graviora patiantur?

Ex quibus pleniſſime ſatisfit iis, quæ ſupra objiciebantur contra utilitatem Indulgentiarum quas Eccleſia impræſentiarum largitur. Quid enim utilius, quidve optabilius debitori, qui ſolvendo non eſt, & tamen ad ſolvendum urgetur, alioquin acerbiſſima paſſurus, quam ſi quem beneficum inveniat, qui omnia ejus debita diſſolvat? Atqui multis debitis laboramus apud Deum, graviora in Purgatorio experturi, *quam quidquid homo pati poteſt in hac vita*. Sed occurrit pia mater Eccleſia, aperit Indulgentiarum theſaurum.

§. IV.

## §. IV.

### *De Indulgentiarum cauſſis.*

PHiloſophi vulgo diſtinguunt quatuor genera cauſſarum, ſcilicet finalem ſeu motivam efficientem, materialem & formalem. Materialis duplex eſt, *ex qua*, *& in qua*. Cauſſa materialis *ex qua* Indulgentiarum ſunt merita Chriſti & Sanctorum, ex quibus conflatur theſaurus Eccleſiæ, ut diximus §. 1. Materialis *in qua* eſt ſubjectum, ſeu ii, quibus applicantur Indulgentiæ. Sed de ſubjecto Indulgentiarum plura dicenda ſunt ſequenti §. Agemus hic dumtaxat de cauſſa finali, ſive motivo, propter quod concedi poſſunt Indulgentiæ: de cauſſa efficiente, hoc eſt, de iis, qui Indulgentias concedere poſſunt & de cauſſa formali, ſeu de modo, quo dari ſolent Indulgentiæ. Itaque

Q. 1. *Quis eſt Indulgentiarum finis?*

R. Exponit Clemens VI. Extrav. *Unigenitus*, *ut cunctorum Fidelium*, inquit, *augeatur devotio*, *fides ſplendeat*, *ſpes vigeat*, *caritas vehementius incaleſcat*; nam propter finem temporalem indulgentiæ concedi non poſſunt, niſi ordinentur ad finem ſpiritualem, v. g. ad Religionis amplificationem.

Q. 2. *Valentne Indulgentiæ ſine cauſſa legitima conceſſa?*

Conveniunt omnes Theologi Indulgentias ſine legitima cauſſa conceſſas, non eſſe ratas coram Deo, nec expungere reatum pœnæ in Purgatorio luendæ.

Probatur 1. Ex Scriptura: 1. Cor. 4. *Sic nos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti*, *& diſpenſatores myſteriorum Dei: hic jam quæritur inter diſpenſatores*, *ut fidelis quis inveniatur*: atqui infidus eſt diſpenſator, qui bona Domini ſui ſine cauſſa diſpenſat.

Prob. 2. ex Traditione, S. Cyprianus ſerm. de lapſis, invehitur adverſus ejuſmodi diſpenſationes: *Contra Domini ac Dei legem*, inquit, *temeritate quorundam*, *laxatur incautis communicatio: irrita & falſa pax*, *periculoſa dantibus*, *& nihil accipientibus profutura*. Inno-

nocent. III. in Conc. Later. IV. Can. 62. Indulgentias ſine cauſſa conceſſas vocat indiſcretas & ſuperfluas. Clemens VI. cit. Extrav. *Unigenitus*, docet theſaurum Eccleſiæ ea lege Petro & ejus ſucceſſoribus fuiſſe creditum ut cum *pro piis rationabilibuſque cauſſis diſpenſent*. Martinus V. in Conſtitutione poſt Conc. Conſtantienſe, vult interrogari ſuſpectum de hæreſi: *Utrum credas quod Papa omnibus Chriſtianis vere contritis & confeſſis ex cauſſa pia & juſta poſſit concedere Indulgentias in remiſſionem peccatorum?*

Probatur 3. ratione; quia diſpenſatio ſine cauſſa in iis, quæ ſunt juris divini, prorſus irrita eſt: atqui pœna temporalis, quæ dimiſſa culpa ſupereſt, jure divino eſt expianda: ergo ſine cauſſa tolli nequit.

Q. 3. *Quævis cauſſa pia, etiam leviſſima, ſufficitne ut Indulgentia rata habeatur coram Deo?*

R. Non conveniunt Theologi.

Affirmant Durandus, & Paludanus in 4. diſt. 2. S. Antoninus 1. part. tit. 10. cap. 5. §. 1. Sylveſter in ſumma, Gloſſa in Extrav. *Antiquorum*, & alii benemulti.

Negant vero S. Bonaventura eadem diſt. 20. Jo: Gerſon Tract. de Abſolutione Sacramentali, Adrianus in 4. de Indulgentiis, Cajetanus Tract. de Indulgentiis, Jo: Major eadem diſt. 20. Dominicus Soto in 4. diſt. 21. quæſt. art. 2. Petrus Soto lect. 2. de Indulgentiis, Navarrus de Jubilæo, Eſtius, Sylvius, & alii plures recentioribus.

Bellarminus lib. 1. de Indulgentiis cap. 12. ut aliquo modo conciliet tam graves & celebres Theologos, obſervat 1. ad cauſſam juſtam ut plurimum duo requiri: 1. finem aliquem pium, ac Deo gratum, cujus aſſecutio magis placeat Deo, quam pœnitentialis ſatisfactio, quæ per Indulgentiam relaxatur: is enim fidelis & prudens eſt diſpenſator cæleſtis theſauri, qui fideliter agit cauſſam Domini ſui, & juxta ejus voluntatem operatur: 2. opus aliquod fini proportionatum, nam licet finis valde placeat Deo, ſi tamen per opus injunctum nullo modo valeat obtineri, non

vi-

videtur juſta cauſſa dandæ Indulgentiæ; ut ſi verbi gratia detur indulgentia plenaria iis, qui ſemel recitant Orationem Dominicam pro converſione Hæreticorum, *cauſſa*, inquit ille, *non videbitur juſta*: quoniam licet converſio Hæreticorum res ſit maxima, & Deo gratior, quam pœnitentialis ſatisfactio multorum Fidelium, vix tamen confert ad illum finem conſequendum breviſſima illa Oratio.

Obſervat 2. idem Bellarminus diſtinguendum inter Indulgentias, quæ conceduntur privato alicui; & eas, quæ dantur in commune omnibus Fidelibus propter gravem finem: v. gr. pro ædificanda & dotanda Eccleſia Parochiali.

Priores Indulgentiæ requirunt cauſſam gravem, & opus proportionatum. 1. quia Concilium Trid. cit. Decreto de Indulgentiis, vult eas concedi *juxta veterem & probatam Eccleſiæ conſuetudinem*: atqui veteres, ut S. Cyprianus §. II. laudatus, Patres Nicæni can. 12. ſenſent iis dumtaxat indulgendum, qui lacrymis, pœnitentia, & bonis operibus meriti ſunt, ut quod ſupereſt pœnæ luendæ, ipſi miſericorditer remittatur. 2. quia infidus eſt diſpenſator, qui pro cauſſa leviſſima profundit theſauros Domini ſui. 3. quia omnes conveniunt non poſſe diſpenſari in votis, niſi gravi cauſſa, quæ magis placeat Deo, quam ipſa voti impletio; ergo a pari, 4. ſi pro quacunque pia cauſſa datæ apud Deum eſſent Indulgentiæ, nullæ dici poſſent ſuperfluæ, cum pia aliqua cauſſa ſemper allegari poſſit.

Poſteriores vero Indulgentiæ, quæ in commune multis dantur, abſolute non requirunt opus injunctum difficile & laborioſum, modo ſit medium aptum atque utile ad conſequendum finem, cujus gratia conceduntur illæ Indulgentiæ. *Dicendum*, inquit Sanctus Thomas in 4. diſt. 20. & in Supplem. q. 25. art. 2. ad tertium, *quod quando datur Indulgentia indeterminate*, (v. gr. ei, qui dederit auxilium ad fabricam Eccleſiæ) *intelligitur tale auxilium, quod ſit conveniens ei, qui auxilium dat, & ſecundum quod accedit ad hoc* (ſcilicet ad conſtruendam Eccleſiam) *unde*

*unde etiam aliquis pauper dans unum denarium, conſequitur totam indulgentiam: non autem dives, quem non decet ad opus tam pium & fructuoſum ita parum dare, ſicut non diceretur Rex alicui auxilium facere, ſi ei obolum daret.*

Dices: S. Thomas cit. articulo ad primum, ſic habet: „ In arbitrio dantis Indulgentiam eſt taxare, „ quantum per Indulgentiam de pœna remittatur. *Si* „ tamen inordinate remittat, ita quod homines quaſi „ pro nihilo ab operibus pœnitentiæ revocentur, peccat faciens tales Indulgentias; nihilominus quis plenam Indulgentiam conſequitur: „ ergo valet Indulgentia ex pia cauſſa, ſed levi.

R. 1. Non ſatis conſtare, quæ fuerit mens S. Thomæ circa propoſitam quæſtionem. Nonniſi, etiam ex ejus Diſcipulis, fatentur illum revera adhæſiſſe priori ſententiæ, in qua illum deſerunt, perſuaſi quod ſi abſolviſſet Summam, poſteriorem ſententiam fuiſſet amplexus. Alii Thomiſtæ, ut Dominicus Soto, Cajetanus, Eſtius, & Sylvius contendunt ipſum patrocinari ſuæ ſententiæ; ſic enim ſcribit in 4. diſt. 46. & in Supplem. quæſt. 71. art. 10. *nec tamen ſequitur, quod Prælatus Eccleſiæ poſſit pro ſuo arbitrio animas a Purgatorio liberare, quia ad hoc, ut Indulgentiæ valeant, requiritur cauſſa conveniens.* Unde

R. 2. Diſtinguendo antecedens cum Adriano, Dominico Soto, & Sylvio, ſi quis, inordinate, id eſt, nimis frequenter Indulgentias largiatur ita ut homines quaſi pro nihilo ab operibus pœnitentiæ revocentur, peccat quamvis ſubſit gravis cauſſa v. g. bellum diuturnum, & religioni periculoſum extinguendum, nihilominus ſubditus plenam Indulgentiam conſequitur, Concedo: quia adeſt gravis cauſſa, & ſupponitur ſubditum conferre, quantum in ſe eſt, ut effectus obtineatur, ſi inordinate, & ſine cauſſa ſufficienti Indulgentias concedat, nihilominus ſubditus illam conſequetur, Nego anteced. S. itaque Thomas, juxta interpretationem illorum Theologorum, vult dumtaxat Indulgentias non debere eſſe frequentiores, etiamſi cauſſæ ſint frequentes; improbat v. g Indulgentiam plena-

nariam concedi quolibet ſemeſtri, quamdiu bellum durabit, vel quoaduſque hæreſis, quæ graſſatur, fuerit extincta; nihilominus tamen admittit fidelem, qui pro virili confert ad hunc finem obtinendum plenariam Indulgentiam conſequi.

Inſtabis: Sanctus Thomas citato articulo 2. admittit tritum Canoniſtarum axioma: *Indulgentiæ tantum valent, quantum ſonant, vel prædicantur*. Ergo.

Diſtinguo anteced. admittit cum diſtinctione: nempe, ſi omnes conditiones adſint, auctoritas in dante, legitima cauſſa propter quam dat, & diſpoſitio in ſuſcipiente, de qua dicetur infra, Concedo; admittit abſolute, Nego antecedens; nequidem ipſa Sacramenta, quæ per ſe operantur quod ſignificant, habent ſuum effectum, niſi adſint omnes conditiones. Ergo ſicut de fide non eſt per hanc, aut illam abſolutionem actu & de facto remiſſa eſſe peccata, quamvis fide divina certiſſimum ſit illam per ſe efficacem eſſe ad delenda quælibet peccata, quia ſemper eſt timendi locus, ne defuerint conditiones a Deo præſcriptæ: quin Confeſſarius etiam peritiſſimus ac diligentiſſimus: nonnunquam cum dolore deprehendit defectum in pœnitentem, propter quem irritam judicat abſolutionem prius a ſe collatam. Similiter quamvis nefas ſit in dubium revocare Indulgentiarum virtutem ac utilitatem, certum tamen non eſt omnes adfuiſſe conditiones, ut fructus earum actu & de facto perciperetur. Illud ipſum cognoſcunt Summi Pontifices, qui identidem revocant nonnullas Indulgentias, tum a ſe, tum a Prædeceſſoribus ſuis per obreptionem obtentas.

Dices: multis dantur Indulgentiæ pro mortis articulo, etiam nullo injuncto opere: atqui nulla eſt cauſſa eas concedendi, quæ non ſit omnibus Fidelibus communis, nempe ut liberentur a pœnis Purgatorii; ergo Indulgentiæ omnibus promiſcue dari poſſunt.

Nego minorem; ejuſmodi enim Indulgentiæ conceduntur in ſupplementum pœnitentiæ, cui totum vitæ tempus addixere viri pii & bene meriti. Hæc autem indulgendi cauſſa viſa eſt legitima S. Cypriano, & Patribus Nicænis ſupra laudatis.

Nec

Nec obſtat, quod plures ex iis, qui ætatem exegere in vitiis, vel inertia, ſæpe gaudeant ejuſmodi privilegio; hi quippe obreptitie & contra intentionem concedentis obtinuerunt gratiam. Unde patet quam caute abſtinendum ſit ab oblocutionibus adverſus Indulgentiarum diſpenſatores, hi enim moventur fine, qui in ſe ſpectatus eſt gravis ponderis, quamvis plerumque in ſingularibus deficiat.

Aliud afferri poteſt exemplum Indulgentiarum, quæ conceduntur certa die accedentibus religionis gratia, ad ſacram aliquam ædem. Ejuſmodi cauſſa reſpectu multorum videtur admodum levis: ſed abſolute, & juxta intentionem diſpenſatoris ſpectata, eſt magni momenti; multum quippe conferre poteſt *ut Fidelium augeatur devotio, fides ſplendeat, ſpes vigeat, caritas vehementius incaleſcat*: ut loquitur Clemens VI. ſupra laudatus.

Q. 3. *Quænam eſt cauſſa efficiens Indulgentiarum?*

Certum eſt Chriſtum Dominum eſſe cauſſam principem. De miniſteriali dumtaxat poteſt eſſe quæſtio.

R. Jure ordinario & divino ſoli Epiſcopi ſunt Indulgentiarum diſpenſatores.

Probatur 1. ex ſæpius laudatis Chriſti verbis Matth. 18. *Quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.* Ex quibus ſupra collegimus poteſtatem concedendi Indulgentias, verba enim illa ad ſolos Apoſtolos, & eorum ſucceſſores Epiſcopos diriguntur.

Probatur 2. ex Traditione; nam Sancti Patres & Concilia hanc poteſtatem agnoſcunt in ſolis Epiſcopis.

Sanctus Cyprianus epiſtola 9. ſcribit hactenus inauditum Presbyteros ad preces Martyrum Indulgentias pœnitentibus concedere; „ quod enim, *inquit*, non periculum metuere debemus de offenſa Dei, cum aliqui „ de Presbyteris, nec Evangelii, nec loci ſui memores, ſed neque futurum Dei judicium, neque nunc „ ſibi præpoſitum Epiſcopum cogitantes, quod nunquam omnino ſub anteceſſoribus factum eſt, cum „ contumelia & contemptu totum ſibi vindicant? ? „ Concilium Ancyranum canone 5. ubi agit de Indulgen-

gentis, ſic decernit: *Epiſcopum hanc habere licentiam oportet*. Concilium quoque Nicænum can. 12. *poſtmodum*, inquit, *licebit Epiſcopo de his aliquid humanius decernere*. Et Martinus V. Conſtitutione in Concilio Conſtantienſi edita, vult ſuſpectos de hæreſi Wicleſiana interrogari, utrum credant Papam omnibus Chriſtianis, & ſingulos Epiſcopos ſuis ſubditis concedere poſſe Indulgentias in remiſſionem peccatorum.

Probatur 3. ratione, quam ſuppeditat S. Thomas; quia ille ſolus diſtribuere poteſt bona Communitatis, qui Communitati præeſt, & habet forum externum, in quo juriſdictionem exerceat: atqui ſoli Epiſcopi præſunt Eccleſiæ, ſoli habent forum externum, & juriſdictionem exteriorem, ad quam pertinet poteſtas largiendi Indulgentias, ut ſcribit Alexander III. ad Epiſcopum Cantuarienſem, „ *cap.* Quod autem, *tit.* „ *de pœnit. & remiſſ.* Quod autem conſuluiſti, *inquit*, utrum remiſſiones . . . aliis proſint, quam iis, qui „ remittentibus ſubſunt, hoc volumus tuam frater„ nitatem tenere, quod cum a non ſuo Judice li„ gari nullus valeat, vel abſolvi, remiſſiones præ„ dictas prodeſſe illis tantummodo arbitramur, quibus „ ut proſint, proprii judices ſpecialiter indulſerunt. „

Ergo ſummus Pontifex omnibus Chriſtianis, Epiſcopus vero ſuis dumtaxat Diœceſanis, ſive ipſe, ſive illi a Diœceſi abſentes ſint, Indulgentias concedere poſſunt.

Dices: Ex cap. *Noſtro*, tit. de pœnit. & remiſſ. Archiepiſcopus dare poteſt Indulgentias pro omnibus Diœceſibus ſuæ Provinciæ, *Noſtro*, inquit ſummus Pontifex, *poſtulaſti certificari reſponſo, utrum per tuam Provinciam poſſis concedere remiſſionis Literas generales. Nos igitur tuæ Fraternitati breviter reſpondemus, quod per Provinciam tuam libere potes concedere hujuſmodi Literas, ita tamen quod ſtatutum generalis Concilii non excedat*: atqui Archiepiſcopus non habet juriſdictionem in Diœceſes ſuorum Suffraganeorum, niſi in curſu viſitationis, aut in caſu appellationis: Ergo Indulgentiæ dari poſſunt abſque juriſdictione.

Diſtinguo minorem. Non habet juriſdictionem ordi-

ordinariam extra recenſitos caſus, Concedo, extraordinariam, & quoad hunc effectum, Nego minorem; citato enim capite illis tribuitur juriſdictio ad concedendas Indulgentias in tota Provincia, etiamſi actu eam non viſitent, ut notat Panormitanus.

Dixi in reſponſione, *jure ordinario & divino;* nam poteſtas dandi Indulgentias delegari poteſt Presbyteris, Diaconis, & ſimplici Clerico, ut patet ex can. 60. Concilii Lateranenſis IV. *Præſenti decreto*, inquiunt Patres, *firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia ſe præſumat extendere* (ſcilicet Indulgentiarum Literas concedere) *niſi forte quiſquam eorum ſpeciali conceſſione, vel alia legitima cauſſa ſuper hujuſmodi valeat ſe tueri:* ubi Patres agnoſcunt Abbates ex conceſſione, ſeu delegatione, dare poſſe Indulgentias. Et ratio eſt, quia poteſtas concedendi Indulgentias non eſt actus ordinis, ſed juriſdictionis, quam Clerici, Presbyteri inferiores, poſſunt habere; vel delegatam, ſicut Legati Summi Pontificis; vel ordinariam, ſicut electi & nondum conſecrati Epiſcopi. Ita S. Thomas in 4. diſt. 20. & in Suppl. q. 26. art. 2.

Q. 4. *Poſſuntne Epiſcopi concedere qualibet Indulgentias etiam plenarias?*

R. Jure ordinario uſi ſunt hac poteſtate, ut patet ex laudatis textibus S. Cypriani, Concilii Ancyrani, & Nicæni, ſed in Concilio Lateranenſi IV. detractum eſt de ea poteſtate, ex eo quod plures Epiſcopi ea abuterentur in detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quia per indiſcretas & ſuperfluas Indulgentias, *inquiunt Patres can. 62.* quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enarvatur: decernimus ut cum dedicatur Baſilica, non extendatur Indulgentia ultra annum, ſive ab uno ſolo, ſive a pluribus Epiſcopis conſecretur: ac deinde in anniverſario Dedicationis tempore quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat. Hunc quoque dierum numerum Indulgentiarum Literis præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet cauſſis aliquoties conceduntur. „ Refertur canon ille tit. de

pœ-

pœnit. & remiſſ. *Cum ex eo* : quod ita interpretantur Innocent. IV. Sylveſter in Summa, verbo, *Indulgentia*. Fagnanus in illud caput, & alii contra Suarez, diſp. 55. ſect. 3. num. 15. ut limitentur dumtaxat Epiſcopales Indulgentiæ, quæ publice ac ſolemni ritu in foro externo conceduntur, non vero quæ in foro pœnitentiæ diſpenſantur, in quo cenſent Epiſcopos plurium dierum & annorum Indulgentias juſta de cauſſa largiri poſſe.

Q. 5. *Quænam eſt Indulgentiarum forma?*

Conſtat apud omnes, Indulgentias eſſentialiter non conſtare ex verbis tanquam ex forma, quemadmodum Sacramenta novæ legis: ſed eas poſſe concedi ſolo nutu voluntatis, & ad eas dumtaxat requiri verba, aut aliud ſignum ſenſibile, ut innoteſcat ſubditis illas concedi. Difficultas ſolum eſt, quæ ſit earum ratio conſtitutiva, & cauſſa formalis, an concedantur per modum abſolutionis aut ſolutionis, aut ſuffragii & impetrationis.

R. Indulgentia pro vivis conceſſa, eſt vera abſolutio ſimul & ſolutio, pro defunctis vero non poteſt dari niſi per modum ſuffragii & impetrationis.

Prima pars probatur, quia Prælatus concedens Indulgentias, exercet actum juriſdictionis, & tanquam Judex, virtute clavium ſubditos ſolvit a pœna temporali, ut patet ex laudato, cap. *Cum autem: cum a non ſuo Judice ligari nullus valeat vel abſolvi*, inquit ſummus Pontifex, *Indulgentiæ ſolis illis proſunt, quibus proprii Judices eas indulſerunt*. Ergo ſicut Sacerdos, dum reatum culpæ remittit in Sacramento Pœnitentiæ, vere abſolvit; ita & Prælatus dum pœnas peccatis debitas per Indulgentias relaxat.

Indulgentia eſt quoque ſolutio, quia Prælatus virtute clavium applicat ſatisfactiones Chriſti fidejuſſoris noſtri, qui pro nobis plene ſatisfecit & ſolvit. *Faciens indulgentias*, inquit Sanctus Thomas Supplement. quæſt. 25. artic. 1. ad 3. *ſolvit pœnam quam debuit* (ſuſcipiens) *de bonis Eccleſiæ communibus*. Et in reſponſione ad ſecundum: *Qui Indulgentias ſuſcipit, non abſolvitur ſimpliciter a debito pœnæ, ſed datur ſibi unde*

de debitum ſolvat; hoc eſt non gratis ei remittitur pœna debita; neque eam ex propriis ſolvit; ſed Eccleſia ipſa per applicationem ſatisfactionum Chriſti pro illo ſolvit. Utrum autem ſatisfactiones Sanctorum, quæ in theſauro Eccleſiæ includuntur, per modum ſolutionis aut ſuffragii duntaxat applicentur, expedimus §. primo, ad quem remittimus Lectorem.

Dices 1. abſolutio poteſt concedi homini invito; excommunicatus v. g. etiam renitens poteſt abſolvi a vinculo excommunicationis: atqui Indulgentia non poteſt concedi invitis: ergo non eſt abſolutio.

Diſtinguo majorem. Abſolutio poteſt concedi invito, nempe cum non requirit diſpoſitiones in eo qui abſolvitur, ut in excommunicato, Concedo: ſemper, Nego majorem; nullus enim invitus abſolvi poteſt in Sacramento Pœnitentiæ.

Dices 2. Abſolutio neceſſario præſupponit cauſſæ cognitionem, ſine qua tamen Indulgentiæ conceduntur: ergo Indulgentiæ non dantur per modum abſolutionis.

Diſtinguo antecedens; abſolutio, quæ datur abſolute & abſque conditione, Tranſeat; abſolutio, quæ datur cum conditione, *ſi ſubditus ſit vere contritus, & opera injuncta impleverit*, Nego antecedens.

Dixi, *tranſeat*, quia Epiſcopus propter bonum commune, & tranquillitatem ſuæ Diœceſeos poteſt, nulla conditione appoſita, in communi abſolvere a vinculo ſuſpenſionis, quotquot ex Clericis ſibi ſubditis in eam inciderint: & ita factitatum fuiſſe ſcio in aliqua Diœceſi, in qua plures ex Parochis Catecheſes ſub pœna ſuſpenſionis *ipſo facto* præſcriptas omiſerant.

Secunda pars, quæ eſt de Indulgentia conceſſa pro defunctis, probatur; quia cum Eccleſia in defunctos non habeat juriſdictionem, non poteſt illos abſolvere; ſed Indulgentiæ illis proſunt duntaxat per modum impetrationis & ſuffragii, ut infra dicetur.

## §. V.

### *De Subjecto Indulgentiarum.*

SUbjectum Indulgentiarum ſunt ii, quibus Indulgentiæ conceduntur. Difficultas autem eſt, quibus concedi poſſint, an vivis tantum, an etiam defunctis? De defunctis dicemus §. ſequenti.

Certum eſt Indulgentias non poſſe concedi niſi Fidelibus baptizatis, quia Eccleſia in alios non habet juriſdictionem. Circa vero Fideles baptizatos

Q. 1. *Fideles baptizati culpæ mortalis rei ſuntne capaces Indulgentiæ?*

R. In ſenſu compoſito, hoc eſt, quandiu reatus culpæ in eis remanet, Indulgentiarum non ſunt capaces, quia Indulgentiæ ſunt remiſſio pœnæ temporalis: atqui pœna peccatis debita remitti nequit, quandiu reatus culpæ non fuerit remiſſus per Sacramentum Pœnitentiæ, quod eſt neceſſarium neceſſitate medii, ſaltem in voto, ad expungendum reatum culpæ lethalis. Hinc ſummi Pontifices non concedunt Indulgentias, niſi contritis & confeſſis.

Dices: plures e Summis Pontificibus dicunt ſe Indulgentias concedere in remiſſionem peccatorum; & per eas Fideles abſolvere a vinculis peccatorum: ergo Indulgentiæ valent ad remiſſionem peccatorum.

Diſtinguo antecedens. In remiſſionem peccatorum quoad pœnam temporalem, Concedo: quoad ipſum reatum culpæ, Nego antec. Addo in conceſſione Indulgentiarum aliquando promitti Indulgentiam tum quoad culpam, tum quoad pœnam, ſed mediate tantum quoad culpam, hoc eſt, mediantibus laborioſis pœnitentiæ laboribus injunctis, & confeſſione ſacramentali, *ſi in vera pœnitentia deceſſerunt*, inquit Urbanus II. in Concilio Claromontano, *& peccatorum indulgentiam, & fructum æternæ mercedis ſe non dubitent habituros.*

Q. 2. *Status gratiæ requiriturne tanquam conditio neceſſaria ad rite perficienda opera in Bullis injuncta?*

R. 1. Saltem requiritur, cum ultimum opus impletur, quia eo dumtaxat inſtanti Indulgentia ſortitur effectum. Non ſortitur ante, cum nondum impletæ ſunt conditiones; neque poſtea, quia tempus ad conſequendam Indulgentiam determinatum præteriit.

R. 2. Neceſſe non eſt ut ſingula opera in Bullis præſcripta fiant in ſtatu gratiæ, modo impleantur animo vero pœnitenti, & ab affectu peccati lethalis libero.

Probatur ex veteri Eccleſiæ diſciplina, juxta quam Epiſcopus prius probabat lapſorum pœnitentiam lachrymas, jejunia, &c. ac tum demum ad preces Martyrum abſolutionem a peccatis ſimul & indulgentiam impertiebat. „ Si precem, *inquit S. Cypr.* toto corde „ faciet, ſi veris pœnitentiæ lamentationibus & lachry- „ mis ingemiſcat: ſi ad veniam delicti ſui Dominum „ juſtis & continuis operibus inflectat .... roganti „ poteſt clementer ignoſcere, poſt acceptum referre „ quidquid pro talibus & petierint Martyres, & fece- „ rint Sacerdotes. „ Hujuſmodi diſciplina clarius cernitur in Concilio Ancyrano & Nicæno ſæpius laudati. Et ratio eſt, quia preces, quæ pro Jubilæo funduntur in ſtationibus, jejunia, & eleemoſynæ juvant ad conciliandam Dei amicitiam, & diſponunt ad concipiendam veram contritionem, abſolutionemque cum fructu recipiendam. Cajetanus tamen & Navarrus aliter ſentiunt, & S. Carolus p. 7. Act. Eccl. Med. conſulit, ut ante ſtationes præmittatur confeſſio ſacramentalis, quod non crediderim extendendum ad eos, qui cum criminibus ſunt implicati, necdum pœnitentiæ operibus Deum ſibi propitium reddere ſtuduerunt.

Q. 3. *Qui nullius peccati lethalis eſt conſcius, teneturne ſacramentaliter confiteri, ut fructum Indulgentiæ conſequatur?*

R. Sacramentalis confeſſio præſcribitur in Bulla vel tanquam pars operum, ſub quorum conditione Indulgentiæ conceduntur, vel tanquam medium neceſſarium, ut quis in ſtatu gratiæ ſanctificantis reſtituatur. Si primum, ſacramentalis confeſſio eſt neceſſaria, utpote conditio, ſine qua Indulgentia non conceditur. Si ſecundum, neceſſaria non eſt. Suarez autem

tem *diſp.* 51. ſect. 3. Sylvius & alii exiſtimant per illa verba, quæ vulgo leguntur in Bulla Indulgentiarum, *contritis & confeſſis*, deſignari dumtaxat diſpoſitionem neceſſariam ad reſtituendum ſtatum gratiæ ſanctificantis, adeo ut qui ante tempus Jubilæi fuit rite confeſſus & abſolutus, nec poſtea relapſus, non teneatur ſacramentaliter confiteri ad lucrandam gratiam Jubilæi, ſed in praxi recedendum non eſt a communi uſu Fidelium, qui tempore Jubilæi non omittunt ſacramentaliter confiteri.

Q. 4. *Qui implent omnia opera a ſummo Pontifice injuncta, conſequuntur ne plenariam Indulgentiam?*

R. Conſequuntur, ſi tria concurrunt, 1. cauſſa legitima, propter quam Indulgentiæ conceduntur. Sed ſubditi præſumere debent cauſam ſufficientem, præſertim Jubilæorum, in quibus nulla poteſt eſſe obreptio ex parte poſtulantium, cum ſummus Pontifex Jubilæum non concedat niſi cognita & ponderata cauſſa, eamque gravem judicaverit. 2. proportio operis cum pœna, quæ remittenda eſt. Proportionem autem voco, non quæ ſatis ſit ex opere operantis ad totum pœnæ reatum expungendum; alias locus non eſſet Indulgentiæ: debitor enim qui plene ſolvit, nullam a creditore expectat relaxationem. Sed opus dicitur conveniens gratiæ expetitæ, quando operans, quantum humana infirmitas patitur, ad promerendam tam copioſam remiſſionem nihil negligit, quod Cajetanus opere de Indulgentiis explicat accommodato exemplo: „ In qualibet bene ordinata Republica, *inquit*, quantumcunque rationabilis adeſſet quandoque cauſſa diſpenſandi communem theſaurum in cives gravatos ære alieno, negligentes tamen ſolvere, indigni cenſerentur adjutorio theſauri; ex eo enim quod poſſunt de ſuo ſolvere, & non curant, indignos ſe reddunt tali ſublevamine. „ Neceſſaria eſt ſufficiens diſpoſitio ex parte ſubjecti, cui Indulgentia conceditur.

Prima conditio, quæ eſt de neceſſitate cauſſæ legitimæ & ſufficientis ad largiendam Indulgentiam, conſtat ex dictis §. IV. ubi ejus neceſſitatem fuſe probavimus.

Secunda conditio, quæ eſt de proportione operis cum Indulgentia plenaria, probatur

Bonifacius VIII. Extravag. *Antiquorum*, ait; *unuſquiſque tamen plus merebitur, & Indulgentiam efficacius conſequetur, qui Baſilicas ipſas* (Apoſtolorum) *amplius & devotius frequentabit*. Ergo in mente ſummi Pontificis, qui non tam devote opus injunctum perficit, integram Indulgentiam, quam concedit, non conſequitur, cum illo devotior amplius obtineat.

S. Bonaventura in 4. diſt. 20. quæſt. ult. „ Ille, „ *inquit*, qui dat Indulgentias, cum eas tribuit, con„ ſiderat cauſſam, pro qua reputat eum dignum tan„ ta gratia, & ſecundum quod plus, vel minus ac„ cedunt homines ad illam cauſſam; plus vel minus „ participant de Indulgentia.

S. Thomas in 4. Sententiarum, & in Supplem. q. 25. art. 2. ad 3. „ Quando, *inquit*, datur Indulgen„ tia indeterminate ei, qui dat auxilium ad fabricam „ Eccleſiæ, intelligitur tale auxilium, quod ſit con„ veniens ei, qui auxilium dat; & ſecundum hoc „ plus vel minus de Indulgentia conſequitur, &c. „ Textum integrum protulimus §. IV.

Innocentius IV. in cap. *Quod autem*, de pœnitentiis, ſic ſcribit: „ Licet generaliter fiat Indulgentia propter „ laborem, propter devotionem, & propter pericula; „ tamen unus plus alio habet intra metam a Prælato „ conſtitutam, ſecundum quod plus devotus eſt, vel „ plus laborat, vel majoribus periculis ſe exponit.

Tertia conditio, nempe diſpoſitio eorum, quibus Indulgentiæ conceduntur, tria requirit; 1. veram pœnitentiam, & ex toto corde ad Deum converſionem: 2. animum ab omni peccato veniali alienum. 3. intentionem ſeu propoſitum efficax faciendi deinceps fructus dignos pœnitentiæ. Triplicem hanc diſpoſitionem neceſſariam eſſe agnoſcunt omnes Theologi; ſed ubi exponendum eſt qualis debeat eſſe pœnitentia, quam inter diſpoſitiones ad lucrandas Indulgentias primo loco numeravimus, acriter inter ſe pugnant; nam circa ſecundam & tertiam nulla poteſt eſſe difficultas, ut patebit ex earum explicatione.

1. Igi-

1. Igitur Bellarminus lib. 1. de Indulgentiis cap. 13. Suarez diſp. 52. ſect. 11. & alii aſſerunt cum Canoniſtis pœnitentiam ad Indulgentias requiſitam neceſſario non includere propoſitum ſatisfaciendi, quia, inquiunt, Indulgentiæ dantur loco ſatisfactionis, quando enim quis pro debitore ſolutionem offert, creditor jus non habet exigendi ab eo, ut ex proprio ære ſolvat: atqui Eccleſia in noſtra hypotheſi aperit ſuum theſaurum, ut pro pœnitentibus ex ſatisfactionibus Chriſti ſolvat: ergo fruſtra ab iis requiritur ut de viſceribus ſuis ſatisfaciant.

Alii contra, ut Cajetanus, Adrianus VI. Dominicus Soto, & Joannes Heſſelius, qui ambo adfuerunt Concilio Tridentino, & poſt Concilium Tridentinum Navarrus Tract. de Jubilæo, Eſtius, Sylvius, & alii recentiores non pauci, quin & plures Epiſcopi, ut Catalaunenſis, Agennenſis, Montiſpeſſulani, in Catechiſmis de Indulgentiis, auctoritate ſua editis, docent veram non eſſe pœnitentiam, etiam tempore Jubilæi, niſi includat animum ſatisfaciendi Deo; nec Indulgentiam eſſe fomentum negligentiæ, ſed ſupplementum infirmitatis humanæ. „ Cum igitur Eccleſia, *inquit* „ *Cajetanus cit. opere*, ſit a Deo ordinata, æquum non „ eſt ut ſpiritualis diſpenſatio theſauri negligentes „ ſatisfacere pro dignis habeat; hoc enim vere eſſet „ enervare ſatisfactiones pœnitentiales. Non proſunt „ igitur Indulgentiæ conſtitutis in gratia negligentibus „ ſatisfacere per ipſos, quoniam indigni ſunt Indul„ gentia. *Et Joannes Heſſelius* 2. part. Catechiſmi c. „ 46. Si plenariam, *inquit*, Indulgentiam acciperet „ omnis, qui utcunque contritus eſt & confeſſus, qui „ eſt in ſtatu gratiæ, male diceret Bonif. VIII. Extra„ vag. *Antiquorum*, quod unuſquiſque plus mereretur, „ & efficacius conſequeretur Indulgentias, qui Baſili„ cas ipſas amplius & devotius frequentaret. Quare „ non eſt putandum, ut quidam docent, quod quicun„ que Indulgentiarum particeps fuerit, ſi ſtatim moreretur „ abſque ulla pœna, continuo ad cæli gaudia tranſiturus „ ſit. „ Quam propoſitionem cum quidam Concionator paucis abhinc annis in Eccleſia Pariſienſi protuliſſet non

 ſine

ſine auditorum offenſione, ipſe pro ſua modeſtia & pietate eandem propoſitionem in ſequenti concione temperavit, & clarius mentem ſuam expoſuit, agente Eminentiſſimo Archipræſule Noaillio: „ Et revera „ (*pergit idem auctor*) ſi ad hoc ut plenarias In„ dulgentias homines acciperent, ſufficeret eos eſſe „ in ſtatu gratiæ, plurimum evacuaretur ſtudium pœ„ nitentiæ & ſatisfactionis; nec vellent homines ul„ lam ſubire pœnitentiam, ſi putarent ſe alioquin „ plenarias Indulgentias, & totius promeritæ pœnæ „ condonationem eſſe accepturos. „

Probatur hæc ſententia 1. auctoritate Veterum.

S. Cyprianus locis ſupra laudatis, docet iis non indulgendum, pro quibus intercedebant Martyres, niſi & ipſi ſtuderent laborioſis pœnitentiæ operibus Deum placare, & juſtitiæ divinæ ſatisfacere: „ Peto, „ *inquit Epiſt.* 13. ut eos, quos ipſi videtis, quos „ noſtis, quorum pœnitentiam ſatisfactioni proxi„ mi conſpicitis, deſignetis nominatim libello, & „ ſic ad nos fidei ac diſciplinæ congruentes litteras „ dirigatis.

Gregorius VII. Lincolnienſi Epiſcopo Indulgentiam delictorum petenti ea lege conceſſit, ut pœnitentiam pro viribus ageret, „ abſolutionem præterea peccato„ rum tuorum, ſicut rogaſti, tibi mittere dignum „ duximus, ſi tamen bonis operibus inhærendo, „ commiſſos exceſſus plangendo quantum valueris, „ corporis tui habitaculum Deo mundum templum „ exhibueris. „ In quæ verba Baronius ad annum 1073. n. 71. ſic ſcribit: „ ex quibus apparet Sedi „ Apoſtolicæ Indulgentias illi communicari, qui, „ quantum ſuppetunt vires, bene operari non præ„ termittunt: non autem ingavis, otioſis, ac negli„ gentia torpeſcentibus.

S. Antoninus 1. p. tit. 10. cap. 3. §. 3. de patronis hujus ſententiæ ſic habet: *nec credimus quod propter has Indulgentias generales minus teneantur agere pœnitentiam in hac vita: & hoc dictum ſatis videtur concordare æquitati, ut notat Innocentius.*

Probatur 2. ratione, quia plurimum intereſt inter

eum, quem injuriæ alteri illatæ pœnitet propter pœnam quam certo non effugiet; & eum, qui dolet de ipſa offenſâ utpote illata homini bene de ſe merito, & quem impenſe diligit. Prior, ubi liberalitate & beneficio amici a pœnæ debito liber fuerit, tranquillo animo conſiſtit, & ad otium facile ſe ſe convertit; ſublata quippe eſt pœnitentiæ cauſſa. Contra vero poſteriori, etiamſi debitum ſolutum fuerit ab alio, nihilominus dolore percellitur, nec pœnitentiæ ſuæ finem facit, quod beneficum impenſe dilectum injuria affecerit. Atque ut is animus in juſtis ſit continuus, Deus cum remiſſione peccatorum infundit pœnitentiæ, virtutem quæ otioſa non eſt in juſtis, utpote viva & caritate formata. Et ita corruit fundamentum oppoſitæ ſententiæ.

Dices; Hæc ſententia pugnat contra Indulgentiarum efficaciam, detrahitque de illarum virtute: ergo non eſt admittenda.

Nego ant. Quia, ut ratiocinatur Cajetanus loco cit. „ nec aliquid adimitur efficaciæ Indulgentiarum, ſicut „ nihil adimitur efficaciæ Sacramentorum, ex hoc quod „ oportet accedentes ad illa eſſe digne diſpoſitos, ſi fru„ ctuoſas ſibi eſſe volunt; ſoli ſiquidem indigni In„ dulgentia, ab illius fructu juxta hunc dicendi mo„ dum excluduntur. „ Igitur ſicut Sacramenta eo efficacius operantur, quo ſubjecta fuerint melius diſpoſita; ſic & Indulgentiæ.

2. Ad percipiendum integrum fructum Indulgentiæ animus ſuſcipientis liber eſſe debet ab affectu cujuſvis peccati etiam venialis, alioquin Indulgentiæ partem tantum conſequetur. Ratio eſt, quia in omnium ſententia relaxatio pœnæ peccatis debitæ neceſſario ſupponit culpam remiſſam, quæ remitti non poteſt, niſi diſpliceat, & animus ab ea ſit averſus. Hinc reprobi in inferno pœnas peccatorum venialium dabunt æternas, quia flammæ ignis nunquam abſtergent maculam ejuſmodi peccatorum: ergo quibus religio non eſt quominus peccata venialia committant, ſemper cupidi, elati, prompti ad iram & rixas, nimium ſui & voluptatum amantes, poſt Jubilæum multis nominibus de-

bitores manent Juſtitiæ divinæ, experturi inæſtimabilem acerbitatem Purgatorii, ut loquitur Guillelmus Pariſienſis Tractatu de Sacramento Ordinis Capite 4.

Ex his colligere licet exquiſitas requiri diſpoſitiones ad plenariam Indulgentiam, pauciſſimoſque eam integre conſequi.

3. In ſubjecto Indulgentiarum requiritur intentio & propoſitum efficax faciendi fructus dignos pœnitentiæ: 1. quia alioquin per Indulgentias enervaretur Eccleſiaſtica diſciplina, & Fideles procliviores ad peccandum redderentur, ut ait Sixtus IV. ſupra laudatus. 2. quia Clemens VI. Extravag. ſæpius laudata, *Unigenitus*, docet Indulgentias concedi, ut cunctorum Fidelium augeatur devotio, fides ſplendeat, ſpes vigeat, caritas vehementius incaleſcat. 3. quia in conceſſione Indulgentiarum ſummi Pontifices expreſſe monet Confeſſarios, ut injungant pœnitentias ſalutares: atqui pœnitentia ſalutaris & medicinalis ea eſt ex Concilio Tridentino ſeſſione 14. capitulo 8. quæ a peccato revocat, & quaſi fræno quodam concupiſcentiam coercet, medetur peccatorum reliquiis, vitioſos habitus contrariis virtutum actionibus tollit, ac demum Chriſto conformes reddit. Porro qui in iis ſe exerceat, proculdubio facit fructus dignos pœnitentiæ: Ergo.

Q. 5. *Eſtne perfectius non uti Indulgentiis abſque earum contemptu, ſed ex deſiderio plene ſatisfaciendi juſtitiæ divinæ, ac propterea nolle ut fiat ſibi ullæ pœnæ relaxatio?*

R. Perfectio vitæ Chriſtianæ conſiſtit in caritate, quæ ſi ſit in nobis perfecta, ſicut in Apoſtolo, efficiet, ut dicamus, *cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*, fervidi enim amantis eſt velle conjungi cum objecto amato, nec unquam eliget differri tam optatam unionem, niſi major Dei gloria id requirat. Porro qui debitor pœnæ in purgatorio luendæ hinc exit, removetur ad tempus ab optatis ſponſi amplexibus, nec ulla inde Deo accreſcit gloria, & nominis exaltatio, aut proximi utilitas: ergo caritas non inclinat ad ejuſmodi ſeparationem, quin (quod hic maxime notandum) animæ in purgatorio detentæ, licet in iis

cari-

caritas ſit perfecta & confirmata, expetunt quam ci-tiſſime ab illo exilio revocari, officioſumque illis eſt, ut agentes in terris ſuà ſuffragia ad hoc interponant, proferatque Eccleſia de theſauro ſuo unde diſſolvantur earum debita, propter quæ in acerbo illo carcere detinentur.

## §. VI.

### *De Indulgentiis quæ pro mortuis conceduntur.*

Q. 1. *Indulgentiæ poſſuntne extendi ad animas in purgatorio detentas?*

Negant Pſeudoreformati, & ceteri Hæretici qui non credunt exiſtentiam purgatorii, ut Petrobruſſiani, Albigenſes, Valdenſes. Ex Catholicis etiam negarunt XIII. ſæculo Oſtienſis; lib. 5. de remiſſ. XV. ſæculo Gabriel Biel in canonem Miſſæ; ſed ſententiam retractavit, cum in ejus notitiam venit plures e ſummis Pontificibus conceſſiſſe Indulgentias pro defunctis, & Sixtum IV. damnaſſe propoſitionem, qua Petrus Oxomenſis negabat indulgentias prodeſſe mortuis. Concilium Tridentinum præſentem quæſtionem non attigit, ſatiſque viſum eſt Patribus, ſi generatim definirent extare in Eccleſia poteſtatem concedendi Indulgentias. Nihilominus

R. Indulgentiæ extendi poſſunt ad animas in purgatorio detentas. Quamvis hæc propoſitio non ſit formaliter de fide, utpote nondum ab Eccleſia definita; eſt tamen certa inter Catholicos, & ſecundum Sylvium, ad fidem pertinens. Probatur ex uſu univerſalis Eccleſiæ: nam ex S. Auguſtino ep. 54. alias 118. ſi quid tota per orbem frequentat Eccleſia, quin ita faciendum ſit diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſt; atqui a pluribus ſæculis Eccleſia conceſſit Indulgentias pro defunctis. Idem Gabriel loco citato refert undecim ſummos Pontifices confirmaſſe gratiam pro defunctis conceſſam a Paſchali, ſive ille ſit I. (ut vult Bellarminus) qui ſedit anno 817. ſive ſit II. qui ele-

ctus eſt anno 1099. ut opinatur Sanbovius: quorum auctoritate permotus Gabriel lectione 57. in canonem Miſſæ ſic ſcribit: *Non jam velut opinionem, ſed ſententiam certam complecti debere exiſtimo*, (nempe Indulgentias prodeſſe defunctis per modum ſuffragii) *tum propter pluralitatem Doctorum eam aſſerentium, ſcilicet Alexandri de Hales, S. Bonaventuræ, S. Thomæ, Ægidii, Durandi, Petri de Tarantaſia, Richardi de Media-villa, Thomæ de Argentina, & aliorum plurimorum: tum maxime & principaliter propter determinationem ſummorum Pontificum priorum & modernorum.* A tempore Gabrielis ſimilem gratiam fecerunt plures Pontifices Maximi, ut Alexander VI. Clemens VII. Julius III. & Gregorius XIII. in Bullis Jubilæi, Leo X. in Conſtit. contra Lutheri errores, hunc, inter alios, damnavit articulum: *Sex generibus hominum Indulgentiæ nec ſunt neceſſariæ, nec utiles, videlicet mortuis*, &c. Eundem errorem jam proſcripſerat Sixtus IV. in Petro Oxomenſi: Et Joannes Major, qui ſcribebat XVI. ſæculo ineunte in 4. diſt. 20. q. 2. teſtatur eundem errorem a ſacra Facultate Pariſienſi fuiſſe damnatum, ſeque interfuiſſe deliberationi.

Dices 1. Uſus non eſt in Eccleſia admittendus, niſi fundetur vel in Scriptura, vel in Traditione, atqui uſus Indulgentiarum pro defunctis neque in Scriptura, neque in Traditione fundatur: non in Scriptura, nullus enim proferri poteſt locus, qui ejuſmodi Indulgentiis faveat: neque etiam in Traditione, quæ ab Apoſtolis deſcendat, cum per ſex priora ſæcula nullum Concilium, nulluſque ex Patribus mentionem fecerit de Indulgentiis pro mortuis.

Nego minor. Namque

1. Uſus ille deduci poteſt ex verbis Chriſti Domini, *quodcumque ſolveris ſuper terram*, &c. Licet enim animæ non ſint ſuper terram, delicta tamen, propter quæ puniuntur, commiſſa ſunt in terra: reus autem ſortitur forum ubi deliquit. Deinde animæ in purgatorio exiſtentes ſolvuntur in terra, extra quam non eſt locus purgatorii. Denique Chriſti verba poſſunt ſic

ex-

exponi, *quodcunque exiſtens in terra ſolveritis*, &c. Unde Alexander de Hales part. 4. q. 83. art. 2. ſic habet, „ ex hoc patet, quod in collatione clavium maxima fuit hominis, ſive ſummo Pontifici collata „ poteſtas, & probabiliter, vel veriſſime præſumitur „ quod theſaurus Eccleſiæ eſt in illius poteſtate, & „ quod illis, qui ſunt in Purgatorio, quia ratione „ caritatis, in qua deceſſerunt, ſunt idonei ad bene- „ ficiorum Eccleſiaſticorum ſuſceptionem, poteſt illis „ beneficia communicare, & ſic poteſt illis facere In- „ dulgentias & relaxationes. „

2. Uſus ille fundatur etiam in Traditione Apoſtolica, juxta quam Eccleſia a I. ſæculo ſua pro defunctis obtuliſſe ſuffragia, conſtat ex S. Auguſtino ſerm. 172. alias 32. de verbis Apoſtoli, & libro, quem de cura pro mortuis ſcripſit ad S. Paulinum, qui ab ipſo quæſierat, cur Fideles ſint ſolliciti ſepelire corpora propinquorum in Baſilicis Sanctorum: *Adjungis etiam*, inquit, cap. 1. *vacare non poſſe quod univerſa pro defunctis Eccleſia ſupplicare conſuevit*. Atque hanc S. Paulini ſententiam confirmet, ſubjicit: „ in Machabæorum libris legimus oblatam pro mortuis ſacrifi- „ cium. Sed etſi nuſquam in Scripturis veteribus om- „ nino legeretur, non parva eſt univerſæ Eccleſiæ, quæ „ in hac conſuetudine claret, auctoritas, ubi in pre- „ cibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare „ funduntur, locum ſuum habet etiam commendatio „ mortuorum. „ Tandem cap. 3. ſolvit propoſitam quæſtionem de cura ſepeliendi corpora apud memorias Sanctorum: *Non video*, inquit, *quæ ſunt adjumenta mortuorum niſi ad hoc, ut dum recolunt ubi ſibi poſita eorum, quos diligunt, corpora, eiſdem Sanctis illos tanquam patronis ſuſceptos apud Deum adjuvandos orando commendent*. Quibus verbis S. Doctor declarat Fideles conſueviſſe rogare pro defunctis Sanctorum ſuffragia. Si ergo privari mortuos juvare poſſunt non ſolum ſuis precibus, jejuniis, & aliis bonis operibus, ſed etiam Sanctorum ſuffragiis, ac præſertim oblatione Sanguinis Chriſti, ut fuſe probavimus tom. 5. ubi de Purgatorio, Tractatu de Miſſæ ſacrificio c. 9. quidni

idipſum poſſit Eccleſia, & ſucceſſor Petri, cui datæ ſunt claves regni cælorum.

Dices 2. Eccleſia non habet juriſdictionem in animas defunctorum; nam ex ſancto Leone epiſtola 91. quod Sacerdotale miniſterium implere non potuit, Deus ſuæ juſtitiæ reſervavit: ergo Eccleſia indulgentias pro defunctis largiri nequit.

Conceſſo anteced. Reſpondet S. Thomas in 4. diſt. 20. & in Supplem. q. 71. art. 19. Eccleſiam directe, & primario vivis Indulgentiam concedere, indirecte vero & ſecundario defunctis, „ principaliter quidem prodeſt „ ei qui indulgentiam accipit, ſcilicet, qui facit „ hoc, pro quo Indulgentia datur, ut qui viſitat li- „ mina alicujus Sancti; unde cum mortui non poſſint „ facere aliquid horum, pro quibus Indulgentiæ dan- „ tur, eis directe Indulgentiæ valere non poſſunt. Se- „ cundario autem & indirecte proſunt ei, pro quo „ aliquis facit illud, quod eſt Indulgentiæ cauſſa.... „ non enim eſt aliqua ratio qua Eccleſia transferre „ poſſit communia merita (quibus Indulgentiæ inni- „ tuntur) in vivos, & non in mortuos. Nec tamen „ ſequitur, quod Prælatus Eccleſiæ poſſit pro ſuo ar- „ bitrio animas a Purgatorio liberare, quia ad hoc ut „ Indulgentiæ valeant, requiritur cauſſa conveniens In- „ dulgentias faciendi. „ Sola autem pia affectio in defunctorum animas non eſt cauſſa ſufficiens, ut docet Suarez Diſp. 53. ſect. 3. num. 14. ſed clarius ſolvi poteſt propoſita difficultas. Quare

*Reſp.* diſtinguendo aliter conſeq. Eccleſia Indulgentias pro defunctis largiri nequit per modum abſolutionis, Conc. Quia defuncti non ſunt ſubditi clavibus Eccleſiæ; per modum ſuffragii, Nego conſeq. Quia, ut mox dicebat S. Thomas, nulla eſt ratio cur Eccleſia non æque offerat pro defunctis ac pro vivis ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum.

Indulgentiæ ergo aliter pro vivis, aliter pro defunctis diſpenſantur. Pro vivis dantur per modum abſolutionis & ſolutionis, ut ſupra demonſtravimus: pro defunctis vero per modum ſuffragii dumtaxat, ut docent communiter Theologi, & hactenus declararunt

Sum-

Summi Pontifices: „ Modernus Pontifex Innocentius
„ Octavus, *inquit Gabriel cit. lectione* 57. Indulgen-
„ tias hujuſmodi olim per Pium II. & Sixtum præ-
„ fatum viſitantibus Eccleſiam Santonenſem, & fabri-
„ cæ ejus contribuentibus ad animas in Purgatorio
„ redimendas per modum ſuffragii, extenſas, & ad
„ contribuentes ad ſanctam Cruciatam contra Turcas
„ extendit.

Nec dicas Eccleſiam mortuos aliquando excommunicatione ligare, aliquando vero ab ea ſolvere; nam ejuſmodi excommunicationibus, vel abſolutionibus, mortui nec ligantur, nec ſolvuntur, ſed viventes; quibus Eccleſia, vel prohibet ne Sacrificia offerant, & publicas preces fundant pro defunctis, qui deteguntur obiiſſe in Eccleſiam contumaces, ut Wicleffus in Conc. Conſtantienſi: vel permittit, ut pro defuncto ſuffragia ferant, cadaver ejus honorifice in loco ſacro ſepeliant, quando deprehendit excommunicationem per errorem fuiſſe in eum latam dum viveret; ac proinde Eccleſia in hujuſmodi actibus non in mortuos, ſed in viventes juriſdictionem exercet.

At, inquies, Summi Pontifices declarant ſe virtute clavium, & ex poteſtate ſibi a Deo conceſſa Indulgentias ad defunctos extendere: Ergo revera eos abſolvunt.

Nego conſ. Quia ad abſolvendum ſatis non eſt, quod Summus Pontifex jus habeat diſpenſandi theſaurum Eccleſiæ; ſed inſuper requiritur ut ii, in quorum gratiam theſaurum aperit, ſint illi ſubditi. Reſponſio illuſtratur exemplo Regis, qui ex ærario ſuo deſumit ad ſolvendos captivos, quorum alii in ejus carceribus detinentur, alii in carceribus alterius Principis. In priores juriſdictionem exercet, eoſque auctoritate judiciaria vere abſolvit; poſteriores vero ſuis dumtaxat ſuffragiis juvat apud Principem, ſi forte oblatam pro iis pecuniam velit accipere, & liberos eos dimittere. Similiter Summ. Pontif. pro poteſtate ſibi divinitus conceſſa, theſaurum Eccleſiæ diſpenſat, tam pro vivis, quam pro defunctis, ſed diverſimode: nam vivis, utpote ſibi ſubditis, illum applicat

per modum abſolutionis: defunctis vero per modum ſuffragii, quatenus ſatisfactione Chriſti & omnium Sanctorum offert Deo, qui animas in Purgatorio tanquam in ſuo carcere detinet. Unde Summus Pontifex per Indulgentiam pro vivis proxime & immediate remittit pœnam tanquam Miniſter Dei, & locum ejus tenens: per Indulgentiam vero pro defunctis non remittit proprie pœnam; ſed offert Deo pretium æquivalens, ut ipſe remittat.

Q. 2. *Si Indulgentiæ plenariæ extendantur ad animam alicujus defuncti, puta ſi pro ea offeratur Sacrificium ad altare privilegiatum, ut vocant; anima impleto opere injuncto, evolatne ſtatim in cælum?*

R. Certum eſt non evolare, niſi adſint omnes conditiones: 1. Poteſtas in concedente. 2. Cauſſa legitima, propter quam conceduntur Indulgentiæ plenariæ. 3. Opera viventibus injuncta debito modo impleta: 4. vulgo additur conditio, quæ ſe tenet ex parte ipſius animæ, & mox explicanda.

Conſtat de poteſtate Summi Pontificis: cum autem Epiſcopi non concedant ejuſmodi Indulgentias, Theologi colligunt eorum poteſtatem ex uſu Eccleſiæ reſtrictam eſſe ad Indulgentias pro vivis.

Circa cauſſam legitimam poteſt eſſe dubium: nam ex S. Th. cit. quæſt. 71. art. 10. Supplem. Summus Pontifex non poteſt pro arbitrio liberare animas e Purgatorio, ſed ad hoc requiritur cauſſa conveniens: *Non ſufficit autem pro cauſſa*, inquit Bellarminus lib. 1. de Indulg. cap. 14. „ Utilitas illarum animarum, „ vel gloria Dei, quæ redundaret ex animarum illarum liberatione. Non ſi iſta ſufficerent, Chriſtus „ ipſe jam omnes animas liberaſſet. Itaque requiritur cauſſa aliqua particularis pertinens ad honorem „ Dei, & Eccleſiæ utilitatem, ſicut de Indulgentiis „ pro viventibus diximus; ita ut Summus Pontifex „ arbitretur gratiorem eſſe Deo rem illam, cujus „ gratia Indulgentiæ conceduntur, quam executionem „ juſtitiæ, quæ exercetur in expiandis animabus Purgatorii „. Porro Indulgentiæ, quæ non ſunt univerſales pro tota Eccleſia, obreptitie poſſunt obtineri

ob-

obtentu magnæ utilitatis, quæ revera non eſt; ac proinde ex hac parte dubitari poteſt de effectu Indulgentiæ, ſeu animarum relaxatione.

Major eſt dubitandi ratio circa tertiam conditionem; num ſcilicet, viventes debito modo opera injuncta perfecerint. Si enim ex dictis nullus poteſt eſſe certus ſe conſecutum fructum Indulgentiæ ſibi conceſſæ, quia neſcit an amore, vel odio dignus ſit, & injuncta opera perfecerit, ut oportet: longe major eſt dubitandi ratio, an fructus Indulgentiarum ad animas defunctorum pervenerit? cum ex S. Th. cit. art. 10. ad eas non transferatur, niſi ſecundario & vivis mediantibus, quam ſententiam ſequuntur non ſolum plures Theologi, ſed & Summi Pontifices, ut obſervat Illuſtriſs. Remenſis Archipræſul Carolus Mauritius *Le Tellier* in ſuo Mandato de Altaribus Privilegiatis, dato die 16. Octobris anno 1694. in quo integrum exhibet Reſcriptum Innocentii XII. qui teſtatur Innocentium XI. Alexandrum VII. certas Indulgentias conceſſiſſe Fidelibus utriuſque ſexus vere pœnitentibus & confeſſis, quas poſſent applicare per modum ſuffragii animabus Fidelium, qui ex hac vita deceſſerunt Deo conjuncti vinculis caritatis. Ex quibus verbis laudatis Archipræſul ſic docet Fideles ſibi ſubditos in præfato Mandato. *Cette grace qui eſt accordée par l'authorité legitime de l'Egliſe, ne peut être reglée directement que par les Fideles vivans, qui ſont ſoumis a la juriſdiction de Sa Sainteté. C'eſt ce qu'elle declare nettement par ſon Bref, lorſqu' elle dit qu'elle accorde Indulgence pleniere & remiſſion de tous pechez à tous ceux, qui étant veritablement penitens & confeſſez, recevront le Sainte Euchariſtie, &c. Ce n'eſt qu'à eux à qui l'Indulgence peut être offerte & promiſe directement, s'ils accompliſſent les œuvres de juſtice, qui ſont preſcrites par ledit Bref.* Ex quibus liquet Indulgentias mortuis non prodeſſe, niſi ipſi viventes, qui illas ad mortuos transferunt, ſint in ſtatu gratiæ, & opera injuncta debito modo impleant.

Quartam conditionem, quæ ſe tenet ex parte animæ Indulgentiis ſublevandæ, addit Cajetanus, nempe ut

præ-

præter ſtatum gratiæ, ſtuduerit dum in terris ageret, ſatisfacere pro ſuis peccatis, & juvare mortuos ſuos ſuffragiis. Suarez diſp. 53. ſect. 4. & plures alii Theologi neceſſariam negant ejuſmodi conditionem. Bellarm. lib. 1. de Indulgentiis cap. 14. ſententiam Cajetani ut piam agnoſcit & utilem, ut viventes ad bona opera excitentur, eam tamen minus veram, & ab omnibus paſſim refelli aſſerit.

Nihilominus non ſolus Cajetanus, ut volunt Bellarminus & Suarez, docuit animas defunctorum Indulgentiis plus vel minus juvari pro fervore caritatis, & ſtudio ſatisfaciendi dum in terris agerent; nam ipſe S. Th. ita ſenſiſſe videtur 3. part. quæſt. 52. art. 8. ubi negat Chriſtum ſuo deſcenſu ad inferos omnes animas a Purgatorio liberaſſe, & ad auctoritatem S. Auguſtini, qui epiſt. 154. alias 99. videtur contrarium aſſerere his verbis: „ Nulla cauſſa occurrit, cur illuc „ credatur veniſſe Salvator, niſi ut ab eiſdem dolori„ bus ſalvos faceret; *ſic reſpondet Angelicus Doctor,* „ *dicendum*; quod ex illa auctoritate Auguſtini non „ poteſt concludi, quod omnes illi, qui in Purgato„ rio erant, fuerint a Purgatorio liberati, ſed quod „ aliquibus eorum fuerit hoc beneficium collatum; il„ lis ſcilicet, qui jam ſufficienter purgati erant, vel „ etiam qui dum adhuc viverent, meruerunt per fidem „ & devotionem ad mortem Chriſti, ut eo deſcen„ dente liberarentur a temporali Purgatorii pœna„. Eandem doctrinam, quæ eſt plurium Recentiorum, laudatus Archipræſul Remenſis in ſuo Mandato tradit, aſſeritque Indulgentias prodeſſe defunctis, *à proportion du ſoin qu' ils ont pris pendant leur vie de ſe rendre dignes de ce ſecours*. Et in confirmationem hujuſce ſententiæ adducit illud S. Auguſtini teſtimonium, lib. de cura pro mortuis cap. 1. „ Pro genere vitæ, quod „ geſſit quiſque per corpus, efficitur, ut proſint, „ vel non proſint, quæcunque pro illo pie fiunt, „ cum reliquerit corpus.

Q. 3. *Si adſint omnes requiſitæ conditiones, eſtne certum quod anima, ad quam extenditur Indulgentia plenaria, ſtatim liberetur e Purgatorio?*

Re-

Reſpondet Bellarm. citato lib. cap. 14. quæſtionem illam eſſe omnium difficillimam ; quamvis enim dubitare non liceat, quin Indulgentiæ utiliter extendantur ad defunctos, illiſque plurimum prodeſſe poſſint, non conſtat tamen apud Catholicos, utrum ſtatim ſolvantur ab omni pœna. Plures affirmant ; plures etiam negant, ut Cajetanus & recentiores non pauci, quibus adſtipulatur idem Archipræſul, laudato Mandato : *Quoiqu' il ſoit vrai que les Fideles qui gagnent les Indulgences, profitent aux ames des Trèpaſſez, dont ils ont en vue de ſoulager les peines par les auvres de pœnitence, qu' ils accompliſſent au deſir du Bref : il n' eſt pourtant pas certain, ni par conſequent permis d' aſſurer que par l' Indulgence qu' ils gagnent, & par leurs actions de pènitence & de juſtice, les ames des Fideles Trèpaſſez ſoient en particulier entierement delivrèes des peines du Purgatoire.* Et infra : *Comme l' Indulgence accordèe par la Saintetè dans cette occaſion ne peut pas aſſumèr une vertu plus ètendue que le ſacrifice de la Meſſe, quoiqu' il ſoit vrai que l' uſage en eſt très ſalutaire ; il demeure pour conſtant qu' il n' y à aucune certitudine du temps fixè & determinè, auquel les Indulgences dèlivrent du Purgatoire les ames des Fideles Trèpaſſez par la ſeule application qui leur en eſt faite.* Similia habet Catechiſmus Catalaunenſis.

Ex his, quæ de Indulgentiis in gratiam mortuorum conceſſis diſputata ſunt, intelligant Clerici quid in Eccleſia certum, quidve ad opiniones Scholæ pertineat. Certum eſt ejuſmodi Indulgentias mortuis eſſe levamina : hanc veritatem teneant, prædicent, & adverſus obtrectatores tueantur. Quomodo autem proſint mortuis, ſobrie ac caute in hac parte ſe gerant, & ex variis opinionibus circa hancce quæſtionem allatis ſecuras in praxi eligant ; hoc eſt, quæ viventes magis ædificant, & mortuis omnium judicio utiliores eſſe poſſunt : tales autem exiſtiment, quas Paſtores gregibus ſuis prædicandas decernunt.

§. VII.

## §. VI.

### *De diviſione Indulgentiarum*.

Q. 1. QUomodo dividuntur Indulgentiæ?

R. Dividuntur 1. in eas, quæ conceduntur pro vivis, & eas, quæ extenduntur ad mortuos.

2. In temporarias, quæ dantur ad tempus, v. gr. pro una die; & perpetuas.

3. In partiales, quæ ſunt ad relaxandam dumtaxat partem pœnæ debitæ, & plenarias, quibus tota pœna remittitur.

4. Plenariæ ſunt duplicis generis: aliæ vocantur ſimpliciter plenariæ: aliæ Jubilæus, vel ad inſtar Jubilæi.

Q. 2. *Quo ſenſu accipiendi ſunt anni, qui in Indulgentia partiali aliquando numerantur uſque ad centum, mille, aliquando etiam viginti aut etiam triginta millia?*

R. Quidam opinati ſunt ejuſmodi annorum exaggerationem excogitatam fuiſſe a quæſtuariis, ad facilius emungendas Fidelium pecunias, cum in litteris Apoſtolicis non legatur tam enormis numerus. Recto tamen ſenſu ejuſmodi numerus quantumcumque enormis intelligi poteſt, nimirum de pœnis canonicis, quas inſignes peccatores exolvere non poſſent, etiam per mille annos, aut per viginti millia annorum: ſi enim pro peccato ſemel commiſſo, puta blaſphemia, ſacrilegio, homicidio, &c. pœna canonica eſt ſeptem vel viginti annorum, qui in omnia flagitiorum genera lapſus eſt, eaque per diuturnam tempus, & quam ſæpiſſime iteravit, reus eſt pœnæ plurium millium annorum.

Q. 3. *Quid eſt Jubilæus?*

R. Jubilæus, ſecundum vim nominis Hebraici *Jobal*, idem eſt, ac remiſſio, ſive libertas, quia Judæi quolibet anno 50. qui incipiebat die 10. menſis ſeptimi, ſeu Septembris, redibant ad poſſeſſiones ſuas, ſi forte eas neceſſitate compulſi vendidiſſent a debitis omnibus

nibus abſolvebantur, ſervi cum liberis ſuis libertate donabantur, non ſerebant, nec metebant ſponte naſcentia, ut colligitur ex cap. 25. Levitici; *Clanges buccina menſe ſeptimo, decima die menſis, propitiationis tempore in univerſa terra veſtra, ſanctificabiſque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terræ tuæ; ipſe enim eſt Jubilæus. Revertetur homo ad poſſeſſionem ſuam .... non ſeretis, neque metetis ſponte in agro naſcentia ..... ſi paupertate compulſus vendiderit ſe tibi frater tuus .... uſque ad annum Jubilæum operabitur apud te, & poſtea egredietur cum liberis ſuis.*

Clemens VI. anno 1350. ad inſtar Jubilæi legalis annum ſacrum a Bonifacio inſtitutum anno 1300. & deinceps quolibet 100. anno celebrandum, reduxit ad quinquageſimum quemque annum celebri Extravag. *Unigenitus*, in qua ſic habet: *Nos autem attendentes, quod annus quinquageſimus in lege Moſaica (quam non venit Dominus ſolvere, ſed ſpiritualiter adimplere) Jubilæus remiſſionis & gaudii, ſacerque dierum numerus, quo lege fit remiſſio, cenſebatur.* Et infra, *volenteſque quamplurimos hujuſmodi Indulgentiæ fore participes, cum pauci multorum reſpectu, propter vitæ hominum brevitatem, valeant ad annum centeſimum pervenire, de Fratrum noſtrorum conſilio, prædictam conceſſionem Indulgentiæ ex ſuprascriptis & aliis juſtis cauſſis, ad annum quinquageſimum duximus reducendam.*

Ex auditis tamen Clementis verbis colligere non licet Jubilæum Judæorum inſtitutum fuiſſe in figuram Jubilæi Chriſtianorum, quomodo cæremonia agni Paſchalis verbi gratia fuit a Deo præcepta in typum Euchariſtiæ; namque figuræ omnes veteris legis implendæ erant lege Evangelica; & a Chriſto Domino, qui eſt veritas, revera fuerunt impletæ. Jubilæus autem Chriſtianorum eſt arbitrarius, & lege humana inſtitutus, proptereaque nonnunquam mutatus. Urbanus quippe VI. anno 1389. ſtatuit ut annus ſacer ab anno 1390. recurreret trigeſimo tertio quovis anno, in memoriam 33. annorum, quos vulgo creditur

Chri-

Chriſtus egiſſe in terris; & Paulus II. anno 1470. Jubilæum reduxit ad vigeſimum quintum annum; quam diſpoſitionem confirmavit Sixtus IV. ann. 1473. eamque nunc obſervat Eccleſia.

Annus igitur ſacer dicitur Jubilæus, propter analogiam cum Jubilæo legali: illo quippe anno ſervi peccati redeunt in libertatem filiorum Dei: debita pœnæ temporalis relaxantur, merita bonis operibus comparata, & per peccatum ſubſequens extincta, ſeu, ut loquuntur, mortificata reviviſcunt, & ita peccatores ad priſtinam poſſeſſionem revertuntur: vacant quoque Chriſtiani a ſervilibus peccati operibus, proptereaque annus ille merito ſanctus habetur. Quoniam autem Chriſtus prædicavit captivis indulgentiam, & annum acceptabilem, ut prædixerat Iſaias c. 61. Clemens VI. & ceteri deinceps Summi Pontifices ſtatuerunt; ut ſacer ille annus inciperet a primis veſperis Nativitatis Domini ad primas ejuſdem Feſti veſperas annis proxime ſecuturi; cautumque eſt ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, ne ullæ aliæ Indulgentiæ prædicentur per totum illum annum.

Dantur aliæ indulgentiæ ad inſtar Jubilæi, quoties recens Pontifex Maximus inauguratur, & quando Eccleſia magnis calamitatibus premitur. Dicuntur autem illæ indulgentiæ adinſtar Jubilæi, quia iiſdem gaudent privilegiis, quibus Jubilæus.

Q. 4. *In quo differt Jubilæus ab Indulgentia, quæ ſimpliciter dicitur plenaria?*

R. Differt tantum in quibuſdam privilegiis quæ non comitantur Indulgentiam plenariam: in præcipuo autem effectu, qui eſt integra pœnæ debitæ remiſſio, prorſus conveniunt, utraque enim Indulgentia totam pœnam remittit.

Q. 5. *Quæ ſunt Jubilæi privilegia?*

R. 1. Conditiones ad effectum Indulgentiarum requiſitæ multo magis elucent in Jubilæo, namque 1. cauſſa propter quam datur Jubilæus, eſt longe gravior, utpote totam ſpectans Eccleſiam, nec in ea poteſt eſſe ſubreptio, ſicut in Indulgentiis privatis. 2. Ad Jubilæum melius diſponuntur Fideles, tum propter

pter plura, & majora opera, quæ injunguntur: tum propter communia Chriſtianorum vota, qui veluti junctis viribus vim cælo inferunt. Quam autem vis illa Deo ſit grata, & efficax ad flectendam ejus miſericordiam, nemo eſt, qui non intelligat.

Reſpondeo 2. Indulgentiis, quæ ſunt ad inſtar Jubilæi, 1. Liberum eſt cuique eligere quem maluerit ex approbatis ab Epiſcopo Confeſſarium. 2. Quivis Confeſſarius ab Epiſcopo approbatus poteſt abſolvere ab omnibus peccatis & cenſuris, etiam reſervatis ſive Epiſcopo, ſive ſummo Pontifici; & commutare vota, vel in iis diſpenſare (exceptis votis Religionis & caſtitatis perpetuæ) modo tamen ſit cauſſa ſufficiens, juxta regulas traditas ubi de diſpenſatione voti, Tract. de Relig.

Quæ vero obſervanda ſunt tempore Jubilæi, quomodo Confeſſarii poſſunt commutare opera injuncta, ſi forte pœnitentes præ infirmitate ea perficere nequeant; aut quid obſervandum, ſi differenda ſit abſolutio, ne pœnitentes dilati fruſtrentur Jubilæi beneficio, ſuperflue hic exponeremus, cum iſthæc ſigillatim in Bullis exprimantur.

Q. 6. *Moniales beneficio Jubilæi poſſuntne confiteri cuilibet Sacerdoti ab Epiſcopo approbato?*

Reſpondeo. Poſſunt cuilibet ex approbatis ad confeſſiones Monialium excipiendas, non aliis, quia reſpectu illarum non ſunt approbati. Idem dicendum de Sacerdotibus alterius Diœceſeos, quia approbatus in una Diœceſi, non eſt hoc ipſo approbatus in altera; ſed indiget approbatione expreſſa, vel tacita Epiſcopi, qui eſt Ordinarius pœnitentis, ut illum valide abſolvat.

Aliæ difficultates circa caſus reſervatos occurrunt occaſione Jubilæi, ſed iis fecimus ſatis, ubi de caſibus reſervatis.

CA-

# CAPUT XI.

## *De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.*

DIximus cap. 1. §. 4. formam hujuſce Sacramenti eſſe abſolutionem, ſeu ſententiam, qua Sacerdos, tanquam Judex a Chriſto inſtitutus, peccatorem confeſſum, contritum, & ſatisfacere paratum, ſolvit a vinculis peccatorum. Quæ ſit autem hujuſce ſententiæ vis & efficacia, demonſtravimus cap. 3. Supereſt nunc ut exponamus 1. quibus verbis abſolutio exprimi debeat. 2. Quibus perſonis ſit impertienda, vel deneganda, vel differenda. 3. Nonnullis difficultatibus ſatisfaciamus.

### §. I.

*Quibus verbis conſtat abſolutio?*

R. COnſtat his verbis: *Ego te abſolvo a peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*

Probatur 1. tum ex Decreto Eugenii IV. tum ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 3. in quo ſic legitur: *Docet præterea ſancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe:* Ego te abſolvo, *&c. quibus quidem de Eccleſiæ ſanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſaria.*

Probatur 2. ratione & auctoritate S. Thomæ, 3. part. q. 84. art. 3. & Catechiſmi Romani 2. part. §. 19. de Sacramento Pœnitentiæ. Forma Sacramenti novæ legis, inquiunt, debet ſignificare quod in Sacramento geritur, ut in Baptiſmo, *Ego te baptizo*, ablutionem; in Euchariſtia, *hoc eſt Corpus meum*, tranſubſtantiationem; atqui laudata verba, *ego te abſolvo*, ſignificant effectum Sacramenti Pœnitentiæ, ſcilicet,

remiſſionem peccatorum, quæ ſunt vincula, quibus animæ conſtrictæ tenentur, juxta illud Prov. 5. *funibus peccatorum ſuorum quiſque conſtringitur.*

Q. 2. *Valeretne forma his verbis expreſſa*, ego remitto, *vel*, condono tibi peccata tua in nomine, *&c.*

R. Valeret; colligitur enim ex Evangelio: Joannis 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Sed ſine peccato uſurpari non poſſet, quia in Sacramentis adminiſtrandis ſervandus eſt ritus ab Eccleſia præſcriptus, & quidem ex Chriſti verbis, Matth. 18. *quæcunque ſolveritis ſuper terram, &c.*

Q. 3. *Singula verba formæ laudatæ ſuntne de eſſentia & neceſſitate Sacramenti?*

Reſpondeo. Quamvis ſingula ſint ex præcepto exprimenda, ad veritatem tamen Sacramenti duo iſta ſufficiunt, *te abſolvo*; quia effectum Sacramenti ſatis exprimunt.

Dico 1. per verba illa, *abſolvo te*, æque ſignificari poteſt abſolutio a cenſuris, ac abſolutio a peccatis: ergo per illa ſatis non exprimitur effectus Sacramenti, niſi eorum ſenſus determinetur per ſequentes voces, *a peccatis tuis.*

Diſtinguo antec. Significari poteſt abſolutio a cenſuris in quibuſdam circumſtantiis, in quibus nempe pœnitens jam a peccatis ſacramentaliter abſolutus confiteretur Superiori ſe ligatum eſſe ſuſpenſione, Conc. Superior enim in hac hypotheſi dicendo, *te abſolvo*, ſignificaret ſe ſolvere duntaxat ſuſpenſionis vinculum: in circumſtantiis, in quibus pœnitens reum ſe peccati cum dolore accuſat, Nego antecedens: In iis enim circumſtantiis verba illa, *te abſolvo*, determinate ſignificant remiſſionem peccatorum, ſic in Baptiſmo, quamvis, *te baptizo*, ex hominum inſtituto ſignificare poſſit ablutionem corporis, tamen ex Chriſti inſtitutione, & ex circumſtantiis, in quibus verba illa proferuntur, ad ablutionem animæ ſignificandam determinatur.

Dices 2. Forma Baptiſmi eſſet irrita, & prorſus nulla, omiſſis his particulis, *in nomine Patris*, &c. ergo & forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Nego

Nego conſeq. & paritatem . Diſparitas eſt, quod Chriſtus ipſe juſſerit baptizandum *in nomine Patris*, &c. & ita verba ejus ſemper interpretata eſt Eccleſia: at neque ex Scriptura, neque ex Traditione Eccleſiæ habemus in forma abſolutionis neceſſario exprimendum eſſe myſterium Trinitatis. Addi poteſt ratio convenientiæ, ut ajunt; nempe, quod Baptiſmus, non vero Pœnitentia, ſit ſolemnis profeſſio Religionis Chriſtianæ, cujus ſanctiſſima Trinitas primarium eſt myſterium.

Q. 4. *Præter laudata verba*, te abſolvo, *cætera ſunt ne conſentanee addita?*

R. Affirmative: namque 1. pronomen, *ego*, auctoritatem quandam ſonat, quæ competit Judicii ſententiam proferenti. 2. Per has voces, *a peccatis tuis*, clarius exprimitur effectus Sacramenti. 3. Sacerdoti, dum addit, *in nomine Patris*, &c. ſignificat Dei virtute, & auctoritate miniſteriali duntaxat ſe peccata abſolvere. Unde ſanctus Auguſtinus ſerm. 99. alias homilia 23. *Ut evidentius*, inquit, *oſtenderet Dominus ab Spiritu ſancto, quem donavit fidelibus ſuis, dimitti peccata, non meritis hominum, quodam loco ſic ait reſurgens a mortuis:* Accipite Spiritum ſanctum, *& continuo ſubjecit*, ſi cui dimiſeritis peccata; dimittuntur ei: *hoc eſt, Spiritus dimittit, non vos: Spiritus autem Deus eſt: Deus ergo dimittit, non vos. Sed ad Spiritum quid eſtis vos?* Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? *Deus ergo habitat in templo ſancto ſuo, hoc eſt, in ſanctis ſuis fidelibus, in Eccleſia ſua, per eos dimittit peccata, quia viva templa ſunt. Sed qui dimittit per hominem, poteſt dimittere & præter hominem.* Propheta, inquiunt Patres Tridentini, de Eccleſiæ more preces laudabiliter adjunguntur, quibus Sacerdos teſtatur inane ſuum fore miniſterium, niſi Deus votis ejus annuens, & peccatoris pœnitentia placatus, inviſibiliter operetur, quod egregie explicat Alexander de Hales 4. parte Summæ quæſt. 21. his verbis: „ Sacerdos per poteſtatem clavis mediator eſt „ Dei ad hominem, & hominis ad Deum. Unde per „ ipſum peccator aſcendit ad Deum; & ſic eſt Sacer-

„ dos

„ dos os peccatoris, ſive loquens de peccatore: & „ per ipſum deſcendit Deus ad hominem, & ſic eſt „ Sacerdos os Dei. Secundum quod aſcendit, habet „ ſe per modum inferioris & ſupplicantis; ſecundum „ quod deſcendit, per modum ſuperioris & judican- „ tis. Secundum primum modum poteſt gratiam im- „ petrare, & ad hoc eſt idoneus; ſecundum alterum „ modum, poteſt Eccleſiæ reconciliare: & ideo in „ ſignum ejus præmittitur in forma abſolutionis ora- „ tio per modum deprecativum, & ſubjungitur abſo- „ lutio per modum indicativum.

Q. 5. *Quis eſt verborum illorum ſenſus*, ego te abſolvo?

R. In mente Sancti Thomæ, cit. art. 3. quæſt. 1. ad 5. ſignificans, *ego Sacramentum abſolutionis tibi impendo:* juxta alios vero Theologos, *do tibi, quantum in me eſt, gratiam reconciliativam ſeu peccatorum remiſſivam:* ſicque utrolibet ſenſu vera eſt forma, etiam reſpectu illius, qui prius Deo reconciliatus per abſolutionem, iterum peccata clavibus ſubjicit: tum quia, ut ſupra diximus, ille recipit gratiam peccati remiſſivam: tum quia amplius cum Deo reconciliatur, & creſcit in ejus amicitia: tum quia ipſi remittitur aliquid pœnæ temporalis.

Q. 6. *Abſolutio debetne exprimi verbis abſolutis & indicativis, aut deprecativis?*

R. 1. Certum eſt ratam eſſe verbis indicativis: namque 1. S. Thomas opuſc. 22. cap. 11. quendam contrarium aſſerentem, ex eo quod nullus Veterum ea uſus fuerit, erroris inſimulat: *Miror*, inquit, *qua temeritate aliquis aſſerat eſſe ſolutum, quem habens claves non ſignificat ſe ſolvere, ſed ſolum rogat eſſe ſolvendum.* 2. Quia Patres Tridentini citato cap. 3. diſerte affirmant Sacramenti Pœnitentiæ formam in hiſce verbis eſſe poſitam, *ego te abſolvo*, nec ad eam pertinere preces, quas adjungit Sacerdos.

R. 2. Circa formam deprecatoriam diſſentiunt Theologi.

S. Thomas laudato opuſc. 22. quem ejus Schola ſequitur, abſolute negat validam eſſe formam deprecato-

riam; contenditque eam in Eccleſia nunquam fuiſſe in uſu.

Alia ſententia in Scholis evaſit communis, nempe formam deprecatoriam ratam & licitam fuiſſe uſque ad initium XII. ſæculi in Eccleſia Latina, atque etiamnunc in Græca: a XIII. autem ſæculo indicativam ita obtinuiſſe in Eccleſia Latina, ut forma deprecatoria jam foret nulla. Tres hujus ſententiæ ſunt partes.

Prima pars probatur 1. ex ſanctis Patribus, qui communiter docent peccatores abſolvi orationibus Eccleſiæ. S. Auguſtinus lib. 3. de Baptiſmo: *Manus impoſitio*, inquit, *ſicut Baptiſmus, repeti non poteſt; quid eſt enim aliud, niſi oratio ſuper hominem?* Et S. Leo epiſt. 83. alias 91. ſcribit Deum ſic præſidia ſuæ bonitatis ordinaſſe, *ut Indulgentia Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri.*

Reſpondent Thomiſtæ ſolemne eſſe Patribus ut orationis nomen tribuant formis Sacramentorum, etiam Baptiſmi, & Euchariſtiæ, quia licet ſint indicativæ, precibus ſolent admiſceri. Sed iſta ſolutio evaneſcet argumento ſeq. Itaque

Probatur 2. ex omnibus Græcorum Euchologiis, ex Sacramentario S. Gregorii, Ordine Romano, libro Alcuini de divinis Officiis, & omnibus Latinorum Ritualibus libris, in quibus ritus Sacramentorum accurate deſcribuntur: atqui in ejuſmodi libris forma Sacramenti Pœnitentiæ ſemper deprecatoria legitur, cum aliæ formæ, verbi gratia, Baptiſmi & Euchariſtiæ referantur verbis abſolutis & indicativis: ergo forma Sacramenti Pœnitentiæ eſt formaliter oratio, & non interpretative dumtaxat, ex adjunctis precibus, ſicut forma Baptiſmi & Euchariſtiæ.

Reſpondent Thomiſtæ, Veteres in ſuis libris reticuiſſe verba, quibus Sacramenta perficiuntur, ne myſteria noſtra in profanorum notitiam venirent: *Verba dicere non poſſum*, inquit Innocentius I. de forma Confirmationis, epiſt. ad Decentium, *ne magis prodere videar, quam ad conſultationem reſpondere.*

Contra: hæc cautio neceſſaria fuerit prioribus ſæculis, quibus Chriſtiani inter Idololatras verſabantur, ſal-

ſaltem locum non habuit ſeptimo ſæculo & ſeqq. Deinde nulla eſt ratio cur in laudatis Euchologiis & Sacramentariis, ſeu ritualibus libris referantur abſque ullo ſcrupulo formæ aliorum Sacramentorum, omittatur vero forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Secunda pars, nempe formam deprecatoriam etiamnunc in Eccleſia Græca eſſe validam & licitam, probatur 1. quia cum Latini ignorare non potuerint eam apud Græcos eſſe in uſu, ea tamen de re in Concilio Lugdunenſi II. & Florentino nullatenus conqueſti ſunt, aut quæſtionem moverunt. 2. Clemens VIII. in inſtructione, quam anno 1595. edidit ſuper ritibus Græcorum, quos in Collegio Romano ſuis ſumptibus alebat, permiſit ipſis uſum formæ deprecatoriæ; ea tamen conditione, ut ſi in caſu neceſſitatis Catholicos Latinos abſolvant, forma indicativa utantur: Verba illius ſunt: „ In caſu neceſſitatis Presbyteri Græci „ Catholici poſſunt Latinos abſolvere. Utantur for- „ ma abſolutionis in generali Concilio Florentino „ præſcripta, & poſtea, ſi voluerint, dicant oratio- „ nem illam deprecativam, quam pro forma ejuſmo- „ di abſolutionis dicere tantum conſueverunt.

*Dices*: Forma Sacramenti Pœnitentiæ debet proferri per modum ſententiæ, eſt enim actus judicialis: atqui oratio non profertur per modum ſententiæ, cum ſit actus ſupplicis, non Judicis: ergo forma Sacramenti Pœnitentiæ non poteſt eſſe oratio.

*Diſt. min.* Oratio non profertur per modum ſententiæ, quando Judex agit proprio nomine & auctoritate, Concedo: Quando agit nomine Superioris, & tanquam cauſſa inſtrumentalis, Nego min. Cum enim oras cauſſam principem ut abſolvat confeſſum & pœnitentem, ſatis indicat judicare ſe eum abſolvendum.

*Confirmatur reſponſio*. Abſolutio ab excommunicatione eſt actus judicialis; atqui in omnium Theologorum ſententia poteſt proferri verbis deprecatoriis: „ Alia ratio eſt, *inquit S. Thomas cit. opuſcul.* 22. „ de abſolutione ab excommunicatione, quæ non eſt „ ſacramentalis, ſed magis judiciaria juriſdictionem

„ conſequens ; illa enim verba efficaciam habent ab „ intentione dicentis: unde non refert quibuſcumque „ verbis utatur ad exprimendam ſuam intentionem.

Tertia pars, nempe formam deprecatoriam hodie non valere in Eccleſia Latina, probatur 1. auctoritate Theologorum Pariſienſium, qui a quingentis circiter annis ita cenſuerunt, ut refert S. Thomas laudato opuſc. 22. ubi refellens adverſarium, qui pro forma deprecatoria opponebat auctoritatem Theologorum duodecimi ſæculi, ſic habet: „ Inducit quoque „ ſic ſenſiſſe quoſdam antiquos & famoſos Magiſtros, „ ſcilicet Magiſtrum Guillelmum de Altiſſiodoro, & „ Magiſtrum Guillelmum quondam Pariſienſem Epiſ- „ copum, & Dominum Hugonem quondam Cardina- „ lem, de quibus quod ita ſenſerint, non conſtat. „ Sed etſi ſic ſenſerint ... nunquid ſi nunc viverent, „ præjudicare poſſent communi ſententiæ Magiſtrorum „ Pariſiis regentium, qui contra ſentiunt, decernen- „ tes abſque verbis, *ego te abſolvo*, abſolutionem non „ eſſe per ſolam deprecativam orationem „. Franciſcus Maironis decimoquarto ineunte ſæculo ſcribens in 4. aſſerit diſt. 14. quæſt. 1. ad 3. quoſdam in Provincia uti ſolitos eſſe forma deprecativa: *Sed*, inquit, *improbata fuit iſta forma*. 3. Eugenius IV. in ſuo Decreto non tradit aliam formam, quam indicativam. 4. Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 3. diſerte docet formam Sacramenti Pœnitentiæ poſitam eſſe in illis verbis, *ego te abſolvo*, & adjunctas preces nequaquam pertinere ad ipſius eſſentiam, neque ad Sacramenti adminiſtrationem.

Dices: Eccleſia nihil mutare poteſt circa ſubſtantiam Sacramentorum, ex dictis cap. 7. de Sacramentis in genere: ergo non potuit efficere, ut forma deprecativa, quæ obtinuit ubique uſque ad duodecimum ſæculum, & etiamnunc valet apud Græcos, ſit hodie nulla & irrita apud Latinos.

Nego conſeq. 1. Quia ex dictis cit. cap. 7. Chriſtus non determinavit omnium Sacramentorum formas, ſicut materias; ſed pleraſque Eccleſiæ reliquit determinandas. 2. Quia in quibuſdam Sacramentis, puta

Ma-

Matrimonii, & Pœnitentiæ, eſt aliquid morale dependens a lege humana: in Matrimonio quidem contractus civilis; & in Pœnitentia actus judicialis: ad contractum autem & actum judicialem requiruntur quædam ſolemnitates & conditiones ab Eccleſia apponendæ, ſine quibus non erunt validi. Chriſtus igitur pro materia Sacramenti Matrimonii inſtituit contractum validum, & pro forma Sacramenti Pœnitentiæ actum judicialem, & juridice exercendum: conditiones autem tum contractus, tum actus judicialis, permiſit determinandas per legem humanam. Hinc eſt, quod contractus clandeſtinus, qui ante Concilium Tridentinum erat validus, ac proinde idonea materia Sacramenti Matrimonii, per idem Concilium factus ſit irritus, eſt conſequenter inſufficiens materia Sacramenti, quemadmodum aqua naturalis ſubſtantialiter corrupta deſinit eſſe materia Baptiſmi. Similiter ex diſpoſitione Eccleſiæ abſolutio valide, & juridice proferri non poteſt, cum antea poſſet, verbis deprecativis, aut a Sacerdote per Epiſcopum non approbato, niſi curam animarum habeat.

## §. II.

### *De iis, quibus concedenda, vel deneganda eſt abſolutio.*

Q. 1. *Sacerdotes acceperuntne a Deo poteſtatem tum concedendi, tum denegandi ſeu differendi abſolutionem?*

R. De fide eſt accepiſſe, ita enim definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. can. 15. in quo ſic habet: *Si quis dixerit, claves Eccleſiæ eſſe datas tantum ad abſolvendum, non etiam ad ligandum .... anathema ſit.*

Probatur 1. ex Scriptura, ubi Chriſtus utramque poteſtatem Apoſtolis ſimul conceſſit, Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo, & quæcumque ſolveritis, &c.* Joann. 20. *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.*

Probatur 2. ex conſtanti Traditione, cujus teſtes ſunt antiqui Patres, & Concilia a nobis laudata, ubi de neceſſitate ſatisfactionis, & de Pœnitentia publica. Quin ex S. Hieronymo in cap. 16. Matth. explicita peccatorum confeſſio eo tendit, ut Sacerdos, *cum audierit peccatorum varietates, ſciat, quis ligandus ſit, quiſve ſolvendus*. Unde egregium ſæculi decimiſexti lumen S. Thomas a Villa Nova, Caroli V. a concionibus, & ad Archiepiſcopatum Valentinum renitens, ſed miraculo quodam aſſumptus, Confeſſarios, qui indiſcriminatim abſolvunt, his graviſſimis verbis inſectatur ſermone, quem habuit feria ſexta poſt Dominicam quartam Quadrageſimæ: „ o Medice, cur fœ„ tentem ſolvis? cur indigno veniam promittis? cur, „ cui abſolutionis beneficium exhibeas, non diſcer„ nis? duas tibi claves Dominus dedit, unam diſcer„ nendi, alteram judicandi; abſolvendi, ſcilicet, & „ ligandi, & tu ſine diſcretionis examine neminem „ ligas, omnem abſolvis; unam tantum clave, neque „ integra quidem uteris. „ Ergo non ſine manifeſta hæreſi contumaciter aſſereretur nunquam denegandam eſſe abſolutionem.

Quæres 2. *Tenenturne Sacerdotes uti aliquando poteſtate ligandi, ſeu denegandi, aut differendi abſolutionem?*

R. Certum eſt aliquando teneri, ſequiturque neceſſario ex præcedenti reſponſione; non enim Chriſtus fruſtra eis conceſſit hanc poteſtatem, ſed ut ea utantur quoties opus fuerit. Quare merito Clerus Gallicanus ann. 1700. erroneam declaravit hancce propoſitionem; olim ab Innocentio VI. & ab Academia Lovanienſi damnatam: „ Pœnitenti habenti conſuetudinem peccan„ di contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi „ emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt denegan„ da, nec differenda abſolutio, dummodo ore profe„ rat ſe dolere, & proponere emendationem, „ Judicium autem illuſtriſſimi Conventus tale fuit: *Hæc propoſitio eſt erronea, & ad finalem impœnitentiam inducens*; Namque propoſitio erronea dicitur, quæ pugnat contra concluſionem clare, & neceſſario elicitam ex

pro-

propoſitione fidei; atque ejuſmodi eſt damnata illa propoſitio: Ergo.

Q. 3. *Eſtne grave peccatum confeſſor indiſcriminatim & ſine delectu abſolvere?*

R. Affirmative; namque per inſidam illam adminiſtrationem gravis injuria infertur Deo, Eccleſiæ, & ipſiſmet pœnitentibus.

Ac 1. quidem infidus Confeſſarius reus eſt apud Deum violati Sacramenti: æqui profanatio Sacramentorum, ex S. Thoma 2. 2. q. 99. art. 3. eſt peccatum ſacrilegii graviſſimum. Liceat ergo nobis hic cum ſancto Thoma a Villa nova cit. ſerm. uſurpare verba Prophetæ, *in domo Dei horrendum vidi*, nempe ipſoſmet myſteriorum Dei diſpenſatores, ſanctum dare canibus, ſanguinem novi teſtamenti pollutum ducere, & tradere in manus peccatorum, eo ſane Juda pejores, quod ille facti pœnitens dixerit, *peccavi tradens ſanguinem juſtum*, illi contra in hoc arbitrentur obſequium ſe præſtare Deo, poſt ejuſmodi prævaricationes ad altare accedant intrepidi, quaſi gens, quæ fecerit juſtitiam; audeantque conviciis laceſſere, qui eos non fuerint imitati. Sed *in Evangelio legimus eſſe prædictum*, inquit S. Cyprianus epiſt. 55. *magis domeſticos inimicos futuros... neque nobis ignominia eſt pati a fratribus, quod paſſus eſt Chriſtus, nec illis gloria eſt facere quod fecerit Judas.*

2. Ejuſmodi Confeſſariorum prævaricatio eſt Eccleſiæ adeo noxia, ut idem S. Thomas a Villanova cit. ſerm. aſſerere non dubitet inde ſcaturire omnia vitia, quæ agrum Domini invadunt. „ Quid, *inquit*, Eccle„ ſiam Domini hodie perdit, niſi Confeſſariorum & „ Paſtorum blandiens adulatio, deliniens, demulcenſque „ aſſentatio? væ miſeris! non ægritudinem, ſed con„ tritionem ac confuſionem peccatorum curant (*hoc eſt* „ *expungunt*) quam augere debuiſſent, promittentes „ pacem, quibus non eſt pax: & veniam, quibus „ æterna damnatio parata eſt. Parvum eſt, inquiunt, „ nimirum humanum eſt peccare. Quis eſt homo „ qui non peccat? facilis eſt venia... Confeſſus es, „ abſolutus es, ſufficit tibi ad ſalutem, vive lætus...

„ ſic vulnera liniunt, vermem conſcientiæ extinguunt, „ ſtimulum peccati auferunt, & ſecuros peccatores „ ad inferna demittunt. „ Quin viſum eſt S. Cypriano ſerm. de lapſis, Eccleſiam minus paſſam fuiſſe a crudeliſſimis tyrannis, quam ab infidis illis Confeſſariis: „ emerſit, *inquit*, novum genus cladis, & quaſi „ parum perſecutionis procella ſævierit, acceſſit ad „ cumulum ſub miſericordiæ titulo malum fallens & „ blanda pernicies. *Et nonnullis interjectis, dicit ejuſ-* „ *modi Sacerdotes id eſſe in Eccleſia*, quod (*eſt*) grando frugibus, turbidum ſidus arboribus, quod armentis peſtilens vaſtitas, quod navigiis ſæva tempeſtas. „ Ne cui autem videantur hæc prolata Rhetorum more, & per quandam exaggerationem, audiendi ſunt Patres in ſecundo Concilio Lateranenſi, numero mille congregati: cum enim Concilium illud ſit œcumenicum, dubitare fas non eſt quin verba illius ſint ad pondus ſanctuarii exacta, & Spiritus ſanctus locutus ſit can. 22. in quo ſic habetur: „ Sane „ quia inter cetera unum eſt quod ſanctam maxime „ perturbat Eccleſiam, falſa videlicet pœnitentia, Con- „ fratres noſtros & Presbyteros admonemus, ne falſis „ pœnitentiis Laicorum animas decipi, & in infernum „ pertrahi patiantur. Falſam autem pęnitentiam eſſe „ conſtat, cum ſpretis pluribus, de uno ſolo pœnitentia agitur, aut cum ſic agitur de uno, ut non „ diſcedatur ab alio... falſa etiam ſit pęnitentia cum „ pęnitens ab officio vel curiali vel negotiali non re- „ cedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævalet. „ Enimvero facilitas illa, qua omnes confeſſi abſolvuntur, modo ore proferant ipſos pœnitere, cupiditatibus habenas laxat, legum divinarum humanarumque repagula ſubvertit, timorem Dei indignantis ac minantis excludit, & peccandi addit fiduciam, quaſi domus Dei ſit ſpelunca latronum, ut Deus ipſe conqueritur Jeremiæ v. 11.

3. Nihil perniciosum magis ipſiſmet pęnitentibus, quam inofficioſa illa Confeſſariorum indulgentia: tum quia eorum vulnera non ſanat, ſed operit, & diſſimulando exaſperat: tum quia ſpem vitæ æternæ ipſis adi-

mit

mit, & ad impœnitentiam finalem certiſſime inducit; qui enim per confeſſionem abſolutum ſe credit, alia remedia non quærit, ſecurus vivit & moritur. Contra vero qui fortioribus Confeſſarii conſiliis monitus eſt de morbi periculo; vel diſciplinæ illius curandum ſe tradit, vel, ſi ſe ſubducat impatiens, ſaltem conſcientiæ ſtimulis exagitatus non quieſcet, ſed conſentanea remedia aliquando tandem ſibi quæret, fera enim, ut obſervat S. Aug. etſi non cadat ſub ictu, & ubi vulnerata eſt, manus tamen venatoris non aufugit. Propterea Ezech. 13. „ hæc dixit Dominus Deus, væ „ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus... „ ad capiendas animas; & cum caperent animas populi „ mei, vivificabant animas eorum. Et violabant me „ ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis, *Et Jer.* 6. „ Curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes, pax, pax, & non erat pax.... Quamobrem cadent inter ruentes. *In quæ verba ſic exclamat* „ *S. Th. a Villa nova cit. ſer.* o miſeri animarum non curatores, ſed interfectores; non conſultores, ſed deceptores! quid reſpondebitis Domino pro grege, quem „ veſtris blanditiis decepiſtis, veſtris conſiliis jugulaſtis? *Quam autem iſthæc agendi ratio aliena ſit a pia* „ *matre Eccleſia, teſtatur Clerus Romanus epiſt. quæ eſt* „ 35. *inter epiſt S. Cypr.* Abſit, *inquit*, ab Eccleſia Romana vigorem ſuum tam profana facilitate dimittere, & nervos ſeveritatis everſa fidei majeſtate diſſolvere, ut... nova per miſericordiam falſam vulnera „ veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur, ut „ miſeris ad averſionem majorem eripiatur & pœnitentia. Ubi enim indulgentiæ poterit Medicina proficere, ſi etiam ipſe Medicus intercepta pœnitentia indulget periculis, ſi tantummodo operit vulnus, nec „ ſinit neceſſaria temporis remedia obducere cicatricem? hoc non eſt curare, ſed, ſi dicere verum „ volumus, occidere. „ Simili zelo Sanctus Cyprianus ſer. de lapſis adverſus ejuſmodi infidos Sacerdotes

invehitur: „ contra Evangelii vigorem, *inquit*, contra Domini ac Dei legem temeritate quorundam laxatur incautis communicatio.... Operiuntur morientium vulnera, & plaga lethalis altis & profundis viſceribus infixa, diſſimulato dolore contegitur..... non eſt pax illa, ſed bellum, nec Eccleſiæ jungitur, qui ab Evangelio ſeparatur. Quid injuriam beneficium vocant? quid impietatem vocabulo pietatis appellant? *S. Ambr. ſcribit lib.* 2. *de pœnit. c.* 9. Nonnulli, *inquit*, ideo poſcunt pœnitentiam, ut ſtatim ſibi reddi communionem velint. Hi non tam ſe ſolvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare, ſuam enim conſcientiam non exuunt, & Sacerdotis induunt. *Et ſerm.* 4. *in Pſ.* 118. Cito refricatur vulnus, quod ſanatum medicinæ lege non fuerit, immo etiam ſecuriorem curatio ſentit profectum. Idcoque ſi virus in interiora proſerpit, medicamenta foris oppoſita (*Emphyricorum more*) non ſentit. Exigit ergo medicinæ ratio, ut aut ſectione, aut aduſtione curetur. Niſi enim putrefacta recidantur, aut humor inutilis decoquatur, fruſtra medicinæ manus adhibentur ad vulnera. Ideoque bonus Medicus hujuſmodi ægrum legitime dicit eſſe curandum, ut poſſit medicina proficere. Lege ergo miſeretur, (*juxta illud*, Et de lege tua miſerere mei) qui cum juſtitia ſapientiaque miſeretur, ut ea dimittat, quæ ſcit Jure poſſe dimitti, ne cum alterius miſeretur, ſeipſum legis faciat obnoxium.... Conſideremus etiam ne ipſum deteriorem faciamus, cujus miſeremur injuſte; plerumque enim non coercere delinquentes, majoris auſteritatis eſt, quam ſi ulciſcaris.

Ex iis plane demonſtratur Confeſſarios, de quibus eſt ſermo, *pie impios*, & *impie pios*, ut loquitur S. Thomas a Villa nova cit. ſerm. graviter peccare, & æternæ damnationis reos conſtitui. Ne autem Clerici, quibus inſervimus, in tantam ruant perniciem, monendi ſunt quid in primis cavere debeant. Itaque

Q. 4. *Quot timenda ſunt Confeſſariis, ne inducantur in ejuſmodi prævaricationem?*

R. Quin-

R. Quinque, ſcilicet inſcitia, negligentia, naturalis compaſſio, timor mundanus, & laxiores opiniones.

Ac 1. quidem nemo niſi expertus crederet quam multi ex Confeſſariis ignorant rationes curandi morbos animi, & tritas medicinæ ſpiritualis regulas. Illum perſæpe probant, qui eorum peritiam tentant juxta Concilii Tridentini decretum; in ejuſmodi quippe examine ſi Examinator Pœnitentis perſonam ſuſcipiat, & per umbratilem confeſſionem conſcientiam a pluribus annis vitiatam, puta per diuturnam inimicitiam, aut injuſtam rei alienæ detentionem ipſis exhibeat, ut expleret quæ ſit eorum agendi ratio in frequentioribus illis caſibus; deprehenduntur ne rudiora hujuſce ſpiritualis medicinæ rudimenta tenere, ſed in iis ita cæcutire, ut merito judicentur non ſolum inepti ad illam exercendam, ſed etiam rei quod illam tam imperite hactenus exercuerint; nam cæcus cæco ducatum præſtans in peccati foveam cadit cum illo qui ducitur.

2. Miniſterii difficultas negligentiam parere ſolet; cum enim curare animarum vulnera res ſit multæ operæ, Confeſſarius laboris impatiens, conſcientias altius perſcrutari refugit, ne latentem morbum detegat, qui negotium ipſi faceſſat, moramque interponat in Confeſſione, quam citiſſime concludi expetit; & ita vulnera palpat, eaque per abſolutionem magis tegit, quam ſanet.

3. Præter commiſerationem, quæ ex caritate efflorefcit, & ſupernaturali conditur ſapientia, Confeſſario apprime neceſſaria eſt alia naturalis, verius dicam, animalis commiſeratio, quam caro gignit, & ipſa in Confeſſario maxime noxia, utpote quæ nervos omnes mentis & corporis frangat; qui enim hujuſmodi affectione ducitur, mollis eſt, &, ut ait Tullius, parum vir, hoc eſt, imbecillis animi, quem ratio non regit, ſed ſenſus; & ideo neceſſarium dolorem cuiquam inferri non ſuſtinet, quin commoveantur ejus viſcera, ſi vel avicula ſub oculis ejus occidatur, & quodammodo deliquium patitur, ubi ſecundum artis le-

ges ſectio aut aduſtio eſt adhibenda. Quis autem pronuntiare dubitaverit hominem ſic affectum ad curandos tam corporis quam animi morbos minime idoneum? Vix enim vim ſibi inferet, ut vulnus aperiat, putredines amputet; ne æger vociferetur & conqueratur per dolorem impatiens; ſicque Pœnitentes, qui ejus fidei ſe committunt, ſub blando miſericordiæ titulo decipit, *hoc enim non eſt curare, ſed, ſi verum dicere volumus, perimere*, ut ſcribit Clerus Romanus ad S. Cyprianum.

4. Nihil potentius ad frangendum animum Confeſſarii, quam timor mundanus; nec graviorem hucuſque in miniſterio Sacerdotali expertus ſum tentationem, quam cum nonnulla occurrunt improbanda & reſecanda, utpote legi divinæ diſſentanea, quæ tamen pœnitentes licita arbitrantur; nec ab iis avelli ſe patiuntur: niſi enim Confeſſarius iis morem gerat, & benignis ſed falſis interpretationibus legem flectat ad pervicaces eorum voluntates, ſtatim excidit a gratia, præſertim potentum, propter quos in exiſtimatione ſuis apud homines; pro magno ſiquidem habetur honore, eſſe a Confeſſionibus Magnatum & coli veluti patrem in nobili familia. Atqui non ſolum honorificis ejuſmodi titulis protinus ſpoliabitur, ſed inſuper priſtinus amor in odium & celebris fama in contemptum convertentur, male audiet apud vulgus, patebitque oblocutionibus, interdum & perſecutionibus. Qui ineluctabiles illas tentationum procellas prævidet intrepidus, vel ſuſtinet inconcuſſus, magnus eſt ille vir, & judicio Sancti Bernardi ſingularis: „ eſt „ enim vitium, *inquit ſcribens ad Eugenium Summum „ Pontificem*, cujus, ſi te immunem ſentis, inter „ omnes quos novi ex his qui cathedras aſcende„ runt, ſedebis, me judice, ſolitarius, quia ſingu„ lariter levaſti te ſupra te. Hujus callidiſſimæ vul„ peculæ magnorum neminem comperi ſatis caviſſe „ verſutias.

5. Denique laxiores opiniones ſuggeſtu ſatanæ, qui ſe transfigurat in Angelum lucis, excogitatæ, ut blandiantur pœnitentium cupiditatibus, ita molles, & la-

boris impatientes Confeſſarios facile decipiunt, ne ſit illis religio Sacramentum conferre indignis, & ſolvere quos ligare tenentur. Sed adverſus iſthæc erroris pericula certam Confeſſariis fixere regulam Summ. Pontif. Innoc. XI. & Clerus Gallicanus, nempe illicitum eſſe in Sacramento Pœnitentiæ, aliiſque Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.

Patent jam ſcopuli, ad quos plures e Confeſſariis ſalutis naufragium patiuntur; faxit Deus Optimus, ut iis, pro quibus ſcribimus, illos qua par eſt, diligentia declinent, & depoſito omni humano affectu, ſolvant, aut ligent juxta legem ſibi a Deo præſcriptam.

Q. 3. *Quibus impertienda eſt aut neganda abſolutio?*

R. Generatim loquendo iis ſtatim impertienda eſt, quos Confeſſarius prudenter judicat vere eſſe contritos; iis vero deneganda, quos moraliter certus eſt, aut eſſe poteſt & debet, carere ſufficienti contritione: tum denique differenda ad tempus, ſi poſſit, cum merito dubitari debet de veritate contritionis. Tres reſponſionis ſunt partes.

Prima, quæ eſt de concedenda ſtatim abſolutione confeſſis & diſpoſitis, probatur, quia illi jus habent ad abſolutionem; confeſſio quippe fit ad obtinendam abſolutionem, ſi nihil obſtet ex parte confitentis; & Confeſſarius eam excipit hac tacita conditione: ergo impleta conditione ex parte confitentis, Confeſſarius eum abſolvere tenetur.

Dixi *generatim loquendo*; quia ſi pœnitens verſetur in morali ac veluti proximo labendi periculo, quantumcumque contritus appareat, differenda tamen eſt abſolutio, donec removerit peccandi occaſionem, v. g. fornicariam emiſerit, controverſiam inimicitiarum cauſſam diremerit, aut ſi id fieri nequeat, ſaltem confirmatus ſit in novæ vitæ propoſito: paratus enim debet eſſe pœnitens non ſolum ad recipiendum, ſed etiam conſervandum abſolutionis beneficium, ut patet ex Eccleſiæ diſciplina, juxta quam non licet baptizare parvulos, quamdiu manent in poteſtate parentum infidelium, ut diximus Tractatu de Baptiſmo,

quia

quia gratiam Sacramenti, quam haud dubie reciperent, certo prævidentur amiſſuri.

Secunda pars probatur 1. his omnibus momentis, quibus ſupra demonſtravimus ſine gravi peccato non abſolvi manifeſte indignos. 2. auctoritate Innoc. XI. & Cleri Gallicani, qui proſcripſerunt hanc propoſitionem: *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt deneganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.* 3. ratione, quia nunquam licet, ſub quovis neceſſitatis prætextu celebrare Sacramenta alio ritu, & in alia materia, quam Chriſtus inſtituit, v. gr. Euchariſtiam conficere alio pane, quam triticeo: baptizare alia aqua, quam elementari, ut vocant, puta roſacea; nam præterquam quod irritum eſſet Sacramentum, & plane nullum, Miniſter reum ſe graviſſimi ſacrilegii conſtitueret, atqui vera contritio eſt a Chriſto inſtituta eſſentialis materia Sacramenti Pœnitentiæ; ergo nefas eſt illud adminiſtrare, ſi evidenter deſit vera contritio.

Hæc ratio probat iis quoque denegandam abſolutionem, qui licet nonniſi peccata venialia exponant, ne vel unum tamen ex illis vitare curant; ſemper torpens otio, data quavis occaſione mentiuntur, rixantur, verbis aſperioribus proximum lædunt; de quibus qualibet hebdomada, bis etiam aliquando apud Sacerdotem ſe accuſant: *Aſſidue ſe dicunt peccatores*, inquit S. Aug. vel quivis Auctor ſerm. 7. de temp. nunc in append. 117. *Et tamen adhuc illos peccare delectat: profeſſio eſt, non emendatio; pronuntiatur offenſa, non tollitur*; nam ex S. Th. 3. part. quæſt. 87. art. 1. *Sicut peccatum mortale remitti non poteſt, quamdiu voluntas peccato adhæret; ita etiam nec peccatum veniale*.

Nec dicas peccata venialia non eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, inde enim ſequitur dumtaxat liberum eſſe ea clavibus non ſubjicere; ſed nullatenus inde concludi poteſt licitum eſſe ſacramentaliter ea confiteri abſque vera contritione; ſicut ex eo quod

Sa-

Sacerdos non teneatur ex præcepto hodie Sacrum facere, non ſequitur eum abſque gravi peccato poſſe non aſſumere panem triticeum ad ſacrificium; vera enim contritio non eſt minus neceſſaria Sacramento Pœnitentiæ, quam panis triticeus Euchariſtiæ.

Ergo, inquies, conſultius eſt peccata venialia non confiteri, cum ſine peccato omitti poſſint, nec ſine morali periculo gravioris delicti exponantur: Atqui abſurdum eſt illud conſequens, cum adverſus laudatis piorum moribus, qui peccata quotidiana, non ſolum qualibet hebdomada, ſed nonnunquam ſingulis fere diebus, ut de S. Carolo, & aliis non paucis legitur, confeſſione ſacramentali abſtergere conſueverunt.

R. 1. Ad eos reſtringi reſponſionem noſtram, qui peccata venialia ita confitentur, ut de nullo eorum veram habeant contritionem; ſi enim vel de uno iis ſincere doleant cum vero emendationis propoſito, rei non ſunt violati Sacramenti, cum unum peccatum veniale ſine aliis ſolvi ac remitti poſſit, quanquam facile non præſumitur eum, qui voluntate deliberata Deum offendere proponit, pœnitentiæ donum ab ipſo accipere.

R. 2. Diſt. maj. peccata venialia non confiteri conſultius eſt illi, qui iis omnibus plena voluntate adhæret, Conc. illi, qui ea deteſtatur, deflet, & pro humana fragilitate impugnat, quotidie vim ſibi inferens quemadmodum viri pii, quorum exemplum objicitur, Nego maj. Abſit ergo ut ſcrupulum juſtis injiciat iſthæc noſtra reſponſio, illoſque anxios reddat, cum ſcriptum ſit, Prov. 14. *Ne quæras impietatem in domo juſti, neque vaſtes requiem ejus*, quia etſi in multis offendat, in malo non perſiſtit, ſed ſtatim reſipiſcit, & per pœnitentiam reſurgit. *Peccatum*, inquit S. Chryſoſtomus homil. 21. in 1. ad Cor. *ſi quando ad animam* (ejus) *divertet hoſpes eſt, non incola*; quia compunctio citius diſcedere compellit; *ſepties enim in die cadet juſtus, & reſurget*. Prov. 24. Quis autem hominem ſic affectum dubitabit quotidie cum fructu poſſe abſolvi? ſed quid

iſta

iſta pœnitentiæ & pietatis exempla ad frigidam eorum agendi rationem, qui contra impetum ſuperbiæ, cupiditatis, iræ conari neſciunt? Qui voluntate deliberata, aut ſupina negligentia quotidie cadere frequenter ſe accuſant, & in iis ſimiliter perſiſtunt? Quis merito non dixerit ſcenam eſſe & ludum ejuſmodi confeſſiones, quibus ſimulant ſe dolere, & ſatisfactionem Deo exhibere ob tam multiplices offenſas, cum interim iis omnibus inſiſtere in animo habeant: *Irriſor eſt, & non pœnitens*, inquit S. Iſidorus lib. 7. Sent. cap. 16. *qui adhuc agit quæ pœnitet, nec Deum videtur poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus*. Non nego tamen ignorantiam, modo ſupina non ſit, plures excuſare a crimine violati Sacramenti.

Ex iis ſequitur abſolutionem iis eſſe denegandam,

1. Qui cum proximo inimicitias exercent, nec cum eo reconciliari volunt, nec odium deponere.

2. Qui cum æs alienum detineant, aut proximi famam læſerint, reſtituere vel ſatisfacere detrectant. Quod ſi polliceantur ſe facturos ſatis, (niſi ſint in periculo mortis conſtituti) nihilominus remitti debent, quando in ſuperiori confeſſione jam moniti, Confeſſarii præcepto non paruerunt. Ita I. Concilium Mediolanenſe: „ Caveant Confeſſores, ne ante debitam „ ſatisfactionem illos abſolvant, quibus cum facultas „ adſit aliena reſtituendi, vel legata, quæ ad pias „ cauſſas facta ſunt, perſolvendi, illiſque, ut id fa- „ cerent, ſuperiori confeſſione præceptum ſit, præſta- „ re tamen neglexerunt, exceptis iis, qui periculoſe „ ægrotant, quos tamen moneat, ut quæ debent, quam- „ primum ſolvant „. Similia habent Concilium Burdigalenſe ann. 1583. & alia quamplurima. Idem judicium feret Confeſſarius de iis, 1. qui debita ſolvere negligunt, unde creditores, artifices, mercatores grave patiuntur detrimentum: *Non morabitur opus mercenarii tui apud te uſque mane*, ait Dominus Lev. 19. v. 13. 2. qui nimio veſtium ornatu, & aliis ſumptibus ſuperfluis, debita contrahunt, quibus ſolvendi pares non ſunt. Ita S. Carolus in Inſtruct. Confeſſ. „ Nec eos „ etiam abſolvas, *inquit*, qui in veſtium ſplendore, „ aut

„ aut ſuperfluo corporis ornatu, moraliter peccant.
„ Et quia hodie ſæculi pompa & vanitates ad ſum-
„ mum creverunt, potiſſimum ex culpa & negligentia
„ Confeſſariorum... aliquos hic caſus deſignare pla-
„ cuit, in quibus mortaliter peccat, cui cordi eſt ni-
„ mius ille luxus. Quiſque igitur utitur hac pompa,
„ ut alios ad peccatum mortale pelliciat, reus ipſe ſit
„ mortalis peccati, aut ſi ex illius occaſione violat ipſe,
„ vel aliis auctor eſt & cauſſa, cur violent Dei vel Ec-
„ cleſiæ præcepta. Si qua uxor maritum ad nimios
„ ſumptus cogat, quos ſciat aut probabiliter ſuſpicetur
„ odia, diſſentioneſque domeſticas parere, maritum vel
„ alios compellere ad blaſphema verba, ad turpes, &
„ illicitos quæſtus vel contractus, ad reſecandas eleemo-
„ ſynas, quas alioquin erogare tenetur, ad novum æs
„ alienum contrahendum, cui ſolvendo ſtato tempore
„ par eſſe non poſſit (quod nuſquam contingit ſine gravi
„ proximi detrimento) ſi impediat, ne filiæ jam nobiles
„ collocentur... generatim hoc judicium ferri poteſt,
„ hujuſmodi homines eſſe in ſtatu peccati mortalis, niſi
„ habito diligenti cum pœnitente examine, Confeſſario
„ conſtet de contrario ob particulares quaſdam rationes.
„ Reum etiam peccati mortalis facit modus ſe ornandi:
„ etiamſi non excedat ſtatum & facultates perſonæ; nem-
„ pe ſi laſciviam inſpiret vel ex ſe, vel ſecundum com-
„ munem hominum opinionem: vel ſi videat, dubitet vel
„ probabiliter ex occaſione illius (quod inter honeſtos
„ conditionis ſuæ viros ac mulieres nondum ſit uſitatum)
„ non defuturos, qui amorem impudicum concipiant.

3. Qui artes illicitas & prohibitas profitentur, ut Lenones, Comœdi, Uſurarii, & quicumque artibus quidem per ſe licitis utuntur ad illicita, ut Pictores, qui pingunt tabellas obſcœnas, & ad libidinem provocantes; Bibliopolæ, qui divendunt libellos famoſos, & alios in quibus nonnulla habentur Religioni & bonis moribus contraria. Idem judicium eſto de iis, qui apud ſe expoſitas habent ejuſmodi tabellas, & prohibitos libros retinent ac legunt. Quid vero ſentiendum ſit de aleatoribus, de iis, qui impenſius ludo indulgent, qui ſpectacula & choreas frequentant,

fuſe expoſuimus Tract. de Juſtitia & Jure; ubi de ludo.

4. Qui ex negligentia culpabili ignorant prima fidei rudimenta, ut myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis. Ita Innocentius XI. anno 1679. & Clerus Gallicanus anno 1700. in cenſura ſequentium propoſitionum. Prima: „ Nonniſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicata „ remuneratoris. *Secunda*: Abſolutionis capax eſt homo quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum fidei, & etiamſi per negligentiam etiam culpabilem „ neſciat myſterium SS. Trinitatis & Incarnationis Domini. *Verba cenſuræ ſunt*; Hæ propoſitiones in Deum „ remuneratorem, & in Chriſti mediatoris nomen contumelioſæ ſunt, erroneæ & hæreticæ. „ Hinc Concilium Mediolanenſe V. præcipit ut Confeſſarius antequam rudiorum confeſſiones excipiat, ab iis exigat ut recitent Orationem Dominicalem, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, & Decalogum. „ Ita ut, „ *inquit S. Carolus in Inſtr. pœnit.* explicite & intelligenter ſciant, non autem quaſi recitantes tantum. *Et* „ *in Inſtr. Confeſſ.* Si vero ea de re nuſquam antea monitus fuerit, ipſum abſolvat, præmiſſa ſemper inſtructione de his rebus neceſſaria, ut ſit impræſentiarum abſolutionis capax. *Et infra*: Patres ac matres familias, qui ſuos filios, filias, ſervos & ancillas (qua de re particulatim interrogabuntur) ſupradicta doctrinæ Chriſtianæ capita addiſcere non compellunt, vel non invigilant, & procurant, ut Dei Eccleſiæque præcepta obſerventur, aut, quod pejus eſt, „ eorum obſervationem impediunt... tempus non concedunt, quo illi juxta Eccleſiæ præceptum Miſſam audire poſſint: aut neſcientes quinam e ſua familia legitimo teneantur impedimento, cœnare eos ſinunt tempore Quadrageſimali, & aliis jejuniorum diebus, aut ante ſtatutam horam prandere, aut eos non admonent & corrigunt, quando hæc præcepta tranſgrediuntur... ſi in his caſibus officio non ſatisfaciant, nec de negligentia hactenus in familiæ ſuæ adminiſtratione commiſſa emendentur, non abſolvantur. Quod ſi id ſe

„ præ-

„ præſtituros polliceantur, neque his de rebus moniti
„ antea fuerint a Confeſſario aut Parocho, poterit eos
„ abſolvere. Sed ſi ſæpius moniti, nullatenus emendati
„ fuerint, proroget illis abſolutionem, donec ſinceræ
„ emendationis argumenta aliquo temporis ſpatio dede-
„ rint.

5. Qui verſantur in proxima peccandi occaſione, quam facile removere poſſunt, ut conſtat ex cenſura, qua Innoc. XI. ann. 1679. & Clerus Gallicanus ann. 1700. perſtrinxerunt ſequentes propoſitiones. Prima. „ Poteſt
„ aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione pec-
„ candi verſatur, quam poteſt & non vult omittere;
„ quin immo directe & ex propoſito quærit, aut ei
„ ſe ingerit. *Secunda*. Proxima occaſio peccandi non
„ eſt fugienda, quando cauſſa aliqua utilis, aut ho-
„ neſta non fugiendi occurrit. *De quibus propoſitionibus*
„ *ſic cenſuit ſacer Conventus*. Hæ propoſitiones ſcanda-
„ loſæ ſunt, perniciosæ, hæreticæ, aperte repugnantes
„ præcepto Chriſti jubentis manum, pedem, oculum
„ quoque dextrum ſcandalizantem abſcindere & projicere.

Dixi, *quam removere poteſt*, quia ſi Pœnitens eam removere non poſſit, ut filius familias, qui non poteſt diſcedere e domo paterna, quæ eſt illi proxima peccandi occaſio; tunc ſalutaribus conſiliis eſt muniendus, & priuſquam abſolvatur, probandus, donec occaſio, quæ hactenus proxima fuit, evadat remota.

Peccati autem mortalis occaſiones aliæ ex natura ſua ad peccandum inducunt, aliæ per accidens, & ex infirmitate pœnitentis, qui in iis poſitus ita peccare conſuevit, ut probabile ſit illum in eadem peccata lapſurum, ſi in ejuſmodi occaſione perſeveret.

Occaſiones, quæ ex natura ſua inducunt ad peccatum, ex Sancto Carolo, ſunt aleatorios ludos profiteri, domum hunc in finem paratam habere, ac aleatores recipere; domi retinere perſonam qua cum peccatur, aut alio modo cum ipſa cohabitare, in eadem converſatione, colloquiis, aſpectibus, amoriſque impudici ſignificationibus & incentivis perſeverare. Pœnitentem ergo aliqua ex his occaſionibus aut ſimilibus irretitum Confeſſarius abſolvere non debet.

Oc-

Occaſiones porro ſecundi generis ſunt eæ; quæ, etſi ex natura ſua ſint licitæ & honeſtæ, ex perſonæ tamen infirmitate multis peccatis implicant; „ ſic pleriſque ſunt hodie ſæculi noſtri vitio ( *inquit idem S. Præſul* ) bellum, negotiatio, Magiſtratus, Advo„ catorum, Procuratorumque profeſſio. Qua in re in„ vigilare eo majus operæ pretium eſt, quod Confeſ„ ſariorum hac in parte incuria in omnibus artibus & „ profeſſionibus regnent plures abuſus, graviſſimaque „ peccata, ſine quibus jam videtur a multis ne juſtiſſimas „ quidem profeſſiones exerceri poſſe. Sic v. g. in Magi„ ſtratuum & aliorum officiorum inſtitutione ea ſolemni „ ſæpe Sacramento promittuntur, quæ nunquam obſer„ vantur. Apud Juriſconſultos, Advocatos, & Procu„ ratores clientum improbitati & injuſtitiæ contra pro„ priam conſcientiam ſervitur. In militia, duello, odiis, „ homicidiis, alea, blaſphemiis rapinis, & impudi„ citiis peccari ſolet. Mercatores uſuras palam exercent, „ pro ſinceris fucatas merces plerumque proponunt, pre„ tiis longe juſto majoribus omnia vendunt, frequentia „ ſunt apud eos perjuria, fraudeſque in ſolvendis peda„ giis, aliiſque. „ Præter iſta, quæ in artificibus ſæpe occurrunt, plura alia, & quidem graviora ſunt in ipſis reprehendenda; nempe opera male conficiunt ſive ex negligentia, ſive ex imperitia, ex iis quæ fidei eorum committuntur, ut panni, injuſte apud ſe retinent; feſtis diebus laborant, ita ut vix cultui divino unquam vacent, & Dei verbum audiant, & familiam ſuam eodem modo teneant occupatam. Propter quæ & alia ſimilia, ut obſervat idem S. Carolus, plerique ex iis, quos recenſuimus, numquam recte ac valide ſunt confeſſi. Iis merito annumerantur Confeſſarii imperiti, & ignavi Paſtores, quos Propheta increpat tanquam canes mutos, qui latrare non valent præ imperitia, animi imbecillitate, aut negligentia, qui paſcunt ſeipſos, & non gregem, quod in eo infirmum eſt, non conſolidant, quod ægrotum, non ſanant, & quod perit, non quærunt; quo fit ut vitam omnem in peccatis mortalibus traducant, & ideo non ſunt abſolvendi, niſi aut profeſſionem ſuam deſeruerint, ſi illius incapaces ſint propter im-

imperitiam, vel animi imbecillitatem; aut emendationis ſigna dederint, ſi ex ſola negligentia & ſocordia quæ erant ſuæ profeſſionis, non impleverint; nam ex Concilio generali Lateranenſi ſecundo, can. 22. „ falſa fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccato „ agi nulla ratione prævalet. *Et ex S. Bern. ſer. 1. de* „ *Reſurrect.* non ſatis cecidiſſe piget hominem, qui „ adhuc manere diſponit in lubrico; aut erraſſe, qui „ ducem non quærit. Veræ compunctionis indicium „ opportunitatis fuga, ſubtractio occaſionis. „

Tertia pars, nempe abſolutionem differendam ad tempus: excepto tamen caſu neceſſitatis, cum merito dubitatur, num in pœnitente adſit ſufficiens contritio, probatur, quia in Sacramentis conficiendis non licet uti materia dubia, præſertim ubi haberi poteſt certa; peccaretque graviter Sacerdos qui ad ſacrificium v. g. adhiberet panem hordeaceum. Quin Innoc. XI. & Clerus Gallicanus damnarunt hanc quorumdam Modernorum propoſitionem: *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore.* Atqui contritio, de qua merito hic dubitatur, vel dubitare oportet, eſt materia neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ, ſine qua eſſet irritum, & plene nullum: ergo abſolutio non eſt concedenda, ſed differenda, ſi adſit ratio dubitandi de veritate conditionis.

Dixi, *excepto caſu neceſſitatis*, quia in extremis periculis Medicus, cui deſunt remedia indubitata, utitur dubiis, quibus ſpes ſalutis utcunque affulgere poteſt; melius enim eſt periclitantem ægrotum aliqua ſpe recreari, quam omnino deſperare. Sic ex præcepto Eccleſiæ parvulus nondum plene natus, & in vitæ periculo conſtitutus, ſacra abluitur unda in ea quæ patet corporis partes, etiam minima, quamvis dubitetur, num validus ſit Baptiſmus ita collatus, & ideo ſub conditione iterandus ex eodem Eccleſiæ præcepto, ſi parvulus contra ſpem evaſerit. Idem cenſet S. Aug. de Sacram. Pœnit. ſic enim loquitur ſer. 393. alias homil. 47. de peccatore qui ad ultimam ægritudinem pœnitentiam diſtulit. „ Si quis, *inquit*, „ poſi-

„ poſitus in ultima neceſſitate ægritudinis voluerit „ accipere pœnitentiam, & accipit, & mox reconcilia„ tur, & tunc vadit; fateor vobis, non illi negamus „ quod petit, ſed non præſumimus, quod bene hinc „ exit... nunquid dico, damnabitur? non dico: ſed „ non dico etiam, liberabitur .... Ideo do tibi pœ„ nitentiam, quia neſcio, nam ſi ſcirem nihil tibi „ prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi pro„ deſſe, non te admonerem, non te terrerem. „ Nihil quippe terribilius excogitari poteſt, quam in evidens æternæ damnationis periculum ſe conjicere. Unde S. Doctor ſic pergit: „ Duæ res ſunt: aut ignoſcitur ti„ bi, aut non ignoſcitur: quid horum tibi futurum „ ſit, neſcio, ergo dimitte incertum, tene certum. „

Porro contritio debet eſſe dubia Confeſſario quando pœnitens peccandi conſuetudine implicatus profert in teſtificationem ſuæ converſionis, non preces fuſas cum lacrymis, non opera, non mores emendationes, ſed verba dumtaxat, quibus pollicetur, ſicut in aliis confeſſionibus fruſtra jam pollicitus eſt, ſe amplius non peccaturum, cum ex Tertulliano lib. de pœnit. c. 6. Sacramenta, etiam Baptiſmi, non ideo præciſe conferantur ut homines peccare deſinant, ſed quia jam deſierunt. „ Non ideo abluimur, *inquit*, ut delinque„ re deſinamus, ſed quia deſiimus, quoniam jam cor„ de loti ſumus. Ceterum ſi ab aquis peccare deſiſti„ mus, neceſſitate, non ſponte innocentiam induimus. „ Quis ergo in bonitate præcellens? cui non licet, „ an cui diſplicet malo eſſe? qui jubetur, an qui dele„ ctatur a crimine vacare? *Et c.* 11. Deliqui, dicito in „ Deum, & periclitor in æternum perire: itaque nunc „ pendeo, & maceror, & excrucior, ut Deum recon„ ciliem mihi, quem delinquendo læſi. „ Quibus verbis perſpicuum eſt ſecundo & tertio ſæculo, quibus floruit Tertullianus, Sacrorum Antiſtites in ſignum veræ contritionis exegiſſe opera, & morum emendationem.

S. Ambr. lib. 2. de pœnitentia, c. 5. ſcribit peccatores ſua ætate, hoc eſt quarto ſæculo, non alio modo teſtatam feciſſe ſuam converſionem: „ Qui agit „ pœnitentiam, *inquit*, non ſolum diluere lacrymis

„ de-

„ debet peccatum ſuum, ſed etiam emendatioribus fa-
„ ctis operire & tegere delicta ſua. *Et c. 6.* homo
„ es, & vis rogari ut ignoſcas, & putas Deum tibi
„ non roganti ignoſcere?

S. Auguſt. quinto ſæculo teſtatur Enchyrid. c. 65. eandem diſciplinam tunc in Eccleſia fuiſſe univerſalem, „ neque de ipſis criminibus, quamvis magnis, „ remittendis in Sancta Eccleſia, Dei miſericordia de-
„ ſperanda eſt agentibus pœnitentiam ſecundum modum
„ ſui cujuſque peccati: in actione autem pœnitentiæ,
„ ubi tale commiſſum eſt, ut is qui commiſit, a Chri-
„ ſti etiam corpore ſeparetur, non tam conſideranda
„ eſt menſura temporis, quam doloris, cor enim con-
„ tritum & humiliatum Deus non ſpernit. Verum quia
„ plerumque dolor alterius cordis occultus eſt alteri,
„ neque in aliorum notitia per verba, aut quæcumque
„ ſigna procedit.... recte conſtituuntur ab iis, qui Ec-
„ cleſiis præſunt, tempora pœnitentiæ ut fiat ſatis etiam
„ Eccleſiæ.„ Et laudato ſerm. 393. peccatorem alloquens, qui petit pœnitentiam, & mox abſolvitur, quia differri non poteſt, *ſi ſcirem tibi nihil prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem: ergo dimittere incertum tene certum.*

S. Gregorius, qui Eccleſiam rexit ſexto & ſeptimo ſæculo, homilia 26. in Evang. ait: „ videndum quæ
„ culpa præceſſit, & quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt
„ culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctio-
„ nis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſolvat.
„ Tunc enim vera eſt abſolutio præſidentis, cum æter-
„ ni ſequitur arbitrium Judicis. *Et lib. 6. in 1. Reg.*
„ (*ſi turpis illius operis eſt auctor*) ſignum veræ conver-
„ ſionis non eſt in oris confeſſione, ſed in afflictione
„ pœnitentiæ. Tunc namque bene converſum peccatorem
„ cernimus, cum digna afflictionis auſteritate delere niti-
„ tur quod loquendo confitetur.„ Enimvero ſi fides eſſet ſemper adhibenda verbis confitentium, omnes, etiam evidenter indigni, eſſent abſolvendi: quis enim eorum ore non proferat dolere ſe, & emendationem proponere? atqui ſcandaloſum eſt, ex Innoc. XI. & erroneum

ex Clero Gallicano, ſupra laudatis, aſſerere, pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec denegandam, nec differendam abſolutionem, dummodo ore proferat ſe dolere, & proponere emendationem.

Yvo Carnotenſis, ep. 228. quærenti Presbytero quomodo Eccleſiæ diſciplina, juxta quam pœnitens aliquandiu ſeparatur a corpore Chriſti, conciliari poſſit cum Prophetica ſententia quæ dicit, „ In quacunque „ hora peccator ingemuerit, ſalvus erit; *reſpondet ſicut* „ *S. Aug. ſupra*: quæ quæſtio, *inquit*, facile ſolvitur, „ ſi interni Judicis animadverſio & humana fragilitatis „ conſideratio diligentius attendatur. Cum enim cri- „ minalis culpa delinquentem ſeparet a capite & corpo- „ re, rationis ordo hoc exigit, ut internus Judex tan- „ to remittat celerius, quanto ſolus magis videt interius; „ Judex vero, qui tantum videt in facie, uſque adeo de- „ linqnentes ſub peccati pœna detineat, donec per ma- „ nifeſtum pœnitentiæ fructum quis ſit pœnitentis affe- „ ctus, intelligat. Per internum enim gemitum ſatisfacit „ interno Judici, & idcirco indilata datur ab eo peccati „ remiſſio: Eccleſia vero, quia occulta cordis ignorat, „ non ſolvit ligatum, licet reſuſcitatum, niſi de monu- „ mento elatum, id eſt, publica ſatisfactione purgatum.

S. Carolus in Inſtructionibus Confeſſariorum (quas tanquam certas regulas tradiderunt Innoc. XII. S. Franciſcus Saleſius, vir ſuo ſæculo omnium mitiſſimus, in Conſtitutionibus Synodalibus tit. 9. c. 5. n. 3. & Clerus Gallicanus ann. 1655.) ſic habet: „ Confeſſarios moni- „ tos volumus, ut donec emendationem perſpexerint, „ abſolutionem iis pœnitentibus procraſtinent, quos ve- „ riſimile eſt ad peccata iterum lapſuros, quantumvis „ polliceantur, ac ſpondeant ea ſe dimiſſuros. Hujuſ- „ modi vero ſunt adoleſcentes, otio ut plurimum de- „ diti, qui in ludis, comeſſationibus, ebrietatibus, & „ impudicitiis majorem vitæ partem impendunt. Iis „ pariter accenſeri debent blaſphemi, detractores, tur- „ piloquio addicti, innumerique alii impii, qui ſemel „ tantum quotannis, tempore Quadrageſimali labente, „ ſeſe Sacerdoti ſiſtunt ad confeſſionem; ſicut univerſim

„ omnes

„ omnes ; qui per multos annos in eadem peccata „ prolapſi erant, abjecto debitæ correctionis ſtudio.

Si quis autem obſtinato animo, quod abſit, locupletiſſimis hiſce teſtimoniis refragaretur, eum ad experientiam provocaremus, exemplo periti Medici, quem æmuli tanquam circumforaneum Pharmacopolam, Gallice, *Charlatan*, injuſte traducunt. Edamus, inquit ille; quos ad ſanitatem perduxit veſtra curatio & mea. Febris hujus & illius adoleſcentis, eſt libido, iracundi ira, ebrioſi vinolentia; quis horum veſtra curandi ratione convaluit? Ad ſummum peſtiferas illas febres, cum eſſent continuæ, aliquando in tertianas & quartanas convertiſtis, ſed ex toto non quieverunt, donec mihi ſe regendos præbuerint. Profero eoſdem adoleſcentes jam victores libidinis, uxorem bene precantem Confeſſario, qui conjugem ad ſobrietatem reduxit, totam familiam, quæ nunc ſumma pace fruitur, quam iracundus ille turbabat. Quæ cum ita ſint, quis dubitabat illorum fidei animam ſuam committere, apud quos ea ſunt experimenta, qualia ſi Medicus corporum proferre poſſunt, omnes catervatim ad eum confluerent?

Dices: Hæc curandi ratio ſæpe morbum exaſperat; & pœnitentes hujus diſciplinæ impatientes aliquando a ſeipſis deſperati, Religionis officia abjiciunt, & in omnia flagitia ruunt præcipites: Ergo.

R. 1. Hoc argumentum nimis probat; ex eo enim concludere licet etiam manifeſte indignis abſolutionem eſſe concedendam, ne deteriores evadant: atqui indignum ea ſe probat, qui æquis Confeſſarii præceptis non acquieſcit; nam inter conditiones confeſſionis ſacramentalis requiritur ut ſit parere parata. Præterea non ſunt facienda mala, ut eveniant bona: atqui malum eſt eum abſolvere extra caſum neceſſitatis, de cujus converſione dubitatur.

R. 2. Diſtinguo antecedens: exaſperat, ſi aſperius dimittantur pœnitentes, Concedo: ſi blande ac clementer, Nego antecedens. Itaque animarum vulnera non ſecus ac corporum quam molliſſime ſunt contrectanda; ſatis eſt lanio, ut carnes ſecet ac divi-

dat: at peritus Medicus in primis ſolicitus eſt quomodo vulneris dolorem mulceat, & ſumma artis illius eſt, ut dextre & quam minimo doloris ſenſu putredines amputet. In lanio inclementem & ineptum Confeſſarium cogita, qui dure & aſpere indignos repellit: in Medico vero Confeſſarium, qui ſcit compati infirmitatibus pœnitentis, & ligat eum vinculis caritatis. Quod ſi ille tanquam furens vincula abrumpat, Confeſſarius nihilominus blandis verbis illum dimittet: ſpero, inquit, te ſanis conſiliis aſſenſum aliquando daturum, & ut Deus hanc tibi gratiam concedat, obnixe illum deprecabor.

Nec eſt cur Confeſſarium ita ſe gerentem quis nimiæ ſeveritatis incuſet; „ uter enim, *inquit S. Chryſoſtomus hom.* 14. *in* 2. *ad Cor.* febre ac phræneſi „ laborantem miſericordia proſequitur, iſne qui in „ lecto eum ſternit, ac vinculis aſtringit, atque a „ noxiis cibis & potionibus arcet? an qui ei mero „ ſe ingurgitandi facultatem præbet: ac ſui juris & „ arbitrii eum eſſe jubet, omniaque facere, quæ ab „ homine ſano atque incolumi valetudine fieri de„ bent; an non morbum quoque hic exulcerat, qui „ humanitatis officio fungi ſibi videtur, cum contra „ ille morbum pellat ac profliget? eodem modo hic „ quoque judicamus. Humanitatis enim eſt, ægrotis „ non ubique indulgere, ac præpoſteris ipſorum cu„ piditatibus adblandiri. Nemo eum, qui apud Co„ rinthios ſtupris crimine ſe obſtrinxerat, tam ama„ bat, quam Paulus, qui eum ſatanæ tradi jubebat. „ Nemo rurſus tam eum oderat, quam ii, qui pec„ canti applaudebat & obſequebantur ... illi quidem „ malum, quod jam erat, auxerunt; hic vero id „ quoque, quod primum contractum fuerat, evulſit. „ Proinde non eſt quod homo rem crudelitatis & ſæ„ vitiæ eſſe arbitreris, ſed ſummæ clementiæ ac be„ nignitatis, præſtantiſſimæque medendi rationis, nec „ vulgaris erga peccatoris ſalutem curæ.

Alia quamplurima ſolent objici adverſus tertiam hancce noſtram reſponſionem, quibus cumulate ſatisfecimus in noſtra Praxi pœnitentiaria, ad quam Lectorem

rem remittimus, ne in immenſum creſcat iſte Tractatus, qui longe eſt productior, quam propoſueramus.

Q. 6. *Quouſque differenda eſt abſolutio pœnitentibus, de quorum converſione dubitatur?*

R. S. Chryſoſt. loco cit. „ Temporis moram non „ quæro, ſed animæ correctionem. Hoc itaque fac „ demonſtres, ſintne compuncti, ſintne in melius „ immutati, & res tota confecta eſt. Quod niſi ita „ ſit, nihil profecto temporis diuturnitas emolumen„ ti attulerit; neque enim ſæpiuſne obligatum vul„ nus fuerit quærimus; ſed an obligatio illa quic„ quam profuerit. Ac ſiquidem etiam ad exiguum „ tempus adhibita profuit, non jam adhibeatur: ſi „ autem nondum eam adhibuiſſe juvit, etiam poſt „ decem annos adhibeatur. Denique hic tibi ejus, „ qui vinctus eſt, ſolvendi præſcriptus terminus eſto, „ nempe ipſius utilitas.

Monuimus jam pœnitentes, quorum abſolutio differtur ad tempus, puta ad menſem, interim fulciendos conſiliis Confeſſariis, eoque frequentius, quo ſunt infirmiores, & vehementioribus pulſantur tentationibus; alioquin brevi conciderent animo, & ad ingenium redirent, abſolutioniſque dilatio ipſis eſſet inutilis, ne dicam pernicioſa.

## §. III.

*Satisfit reliquis difficultatibus circa abſolutionem.*

Q. 1. *Confeſſarius, ut ſit fidelis Chriſti Miniſter, neve indignos abſolvat, tenetur ne ſcrutari pœnitentium diſpoſitiones, & inquirere, quæ interdum premunt ſilentio?*

R. S. Thomas in 4. diſt. 19. eum teneri: „ Sacerdos, *inquit*, debet ſcrutari conſcientiam peccato„ ris in confeſſione, quaſi Medicus vulnus, & Judex „ cauſſam, quia frequenter præ confuſione conſi„ tens taceret, interrogatus revelat. „ Enimvero Medici eſt introſpicere altitudinem vulneris quod denudat æger, corporis vires & habitum explorare, ut con-

venientia præſcribat remedia. Eſt quoque Judicis percontari, num confeſſio ſit plena & integra, tum maxime cum reus ipſe eſt ſui accuſator; periculum enim eſt, ne amore ſui excæcatus, & communi aliorum uſu deceptus, plura excuſet, quæ tamen damnanda ſunt; „ Væ peccatis hominum, quæ ſola inuſitata exhorreſcimus; uſitata vero ... quamvis tam magna ſint, „ ut omnino claudi contra ſeſe faciant regnum Dei, „ ſæpe videndo ea tolerare, ſæpe tolerando nonnulla „ etiam facere cogimur. *S. Aug. Enchir. cap.* 80. *Et* „ *S. Greg.* Sæpe, *inquit*, de ſe mens ipſa mentitur, „ fitque ut aliud in intimis intentio ſupprimat, aliud „ tractantis animo ſuperficies cogitationis oſtendat, fingit ſe de bono opere amare quod non amat, de mun„ di autem gloria non amare quod amat. „ Denique Clerus Gallicanus propoſitionem jam ab Innocentio XI. proſcriptam, *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem*, declaravit anno 1700. falſam, ſacrilegiis faventem, Miniſtrorum Chriſti judiciariæ poteſtati, confeſſionis integritati, atque ipſius Sacramenti inſtitutioni ac fini derogantem.

Monet tamen Angelicus Doctor citato loco, cavendum ne ejuſmodi inquiſitio pœnitenti ſit offendiculo. Eſſet autem,

1. Si interroget, de peccatis a quibus immunem pœnitentem ſatis oſtendunt ejus vivendi inſtitutum, & confeſſio, in qua non accuſat niſi venialia peccata ex mera fragilitate & ſine deliberata voluntate commiſſa; inſulſæ enim & abſurdæ illæ interrogationes, præterquamquod confeſſionem ſacramentalem in odium adducunt, ipſum miniſterium contemptui exponunt, & indignationem provocant.

2. Si percontationibus ſuis flagitia detegat, quæ alioqui pœnitens in hominem cadere non credidiſſet; ejuſmodi enim patefactio incendit ad ea committenda, nec deſunt exempla eorum, qui in libidinis inſanias prolapſi ſunt, a quibus prius ſani vixerant, quam a Confeſſario eas edocerentur. Sacerdos igitur directe & aperte non quæret a juvene, num ſe contaminaverit nefandis illis criminibus, quibus violantur jura natu-

ræ; ſed interrogabit de iis, quæ ſunt communia, & omnibus nota, num ſcilicet, turpibus delectatus fuerit, ſive aſpectu, ſive auditu, ſive tactu, vel ſola cogitatione. Si pœnitens reſpondeat ſe horum non eſſe conſcium, ulterius non progrediatur percontatio. Si vero pœnitens ſe in iis deliquiſſe confiteatur, perget Confeſſarius non docendo, ſed quærendo quid fecerit, aut paſſus fuerit, an ſolus, an cum aliquo, ac denique quomodo illud perpetraverit; & ex reſponſis pœnitentis facile intelliget, an ille reus ſit, necne mollitiei, ſodomiæ, &c. „ Non fiat explicita „ interrogatio, *inquit S. Thomas loc. cit.* de peccatis, „ niſi de illis, quæ omnibus manifeſta ſunt: de aliis „ autem adinventionibus peccatorum ita debet a lon„ ginquo fieri interrogatio, ut ſi commiſit, dicat, „ ſi non commiſit, non addiſcat.

Q. 2. *Quandonam tenetur Confeſſarius interrogare pœnitentem?*

R. Tenetur

1. Quoties advertit eum præ ignorantia, inadvertentia, aut alio quovis defectu, non explicare peccatorum ſpecies, circumſtantias, & numerum; de fide enim eſt ea eſſe explicanda, pertinereque ad integritatem confeſſionis: Miniſter autem Sacramenti cavere debet, ne quid deſit integritati Sacramenti, quod adminiſtrat, peccaretque graviter, ſi illius negligentia Sacramentum conficeretur mutilum.

2. Quando pœnitens non exponit peccata lethalia, quorum ipſe Confeſſarius aliunde certo novit illum eſſe reum, quæ frequentius occurrunt, in exemplum adduco. Pœnitens aliquando nullis conſcientiæ ſtimulis pungitur, quod uſuras exerceat, libros venditet, in quibus multa continentur contra fidem, vel bonos mores, onera Reipublicæ injuſte diſtribuat, larga munera ab iis accipiat, qui ab ipſo vel vexari timent, vel ſublevari ſperant, ſive per fas, ſive per nefas: Parochianos verbo Dei rariſſime paſcat, ſi ſit Paſtor. Iis accenſeri debent, qui cum per annum in omni genere ſcelerum cum aliorum ſcandalo volutentur, inſtante Paſchate, apud extraneum Sacerdotem pec-

cata deponunt in fraudem diſciplinæ, & aliquot poſt dies proprio ſacerdoti nonniſi levia confitentur. Confeſſarius in omnibus his & aliis ſimilibus exemplis tenetur ſciſcitari a pœnitente, cur gravium illorum peccatorum nullam faciat mentionem; pronuntiare illum abſolutione indignum, niſi pro illis ſatisfaciat, & in melius mutetur, immo præteritas confeſſiones eſſe ſacrilegas, & ideo iterandas, utpote quæ fuerint ſine emendationis propoſito. Hujuſce autem reſponſionis ratio patet ex dictis jis. nimirum nunquam, ſub quovis prætextu, licet indignis conferre Sacramenta, maxime ſi petantur ſecreto: atque in allatis exemplis pœnitentes ſunt evidenter indigni, & abſolutionem ſecreto petunt: ergo Confeſſarius eam ſub gravi peccato denegare tenetur, quandiu ſufficientia emendationis ſigna non dederint.

3. Quamvis Confeſſarius non conſtet pœnitentem peccata lethalia reticere, quoties tamen adeſt legitima ratio dubitandi num reticeat, tenetur illum interrogare, tum quia cavere debet, ut diximus, ne confeſſioni integritas deſit; tum maxime quia morale periculum eſt, ne pœnitens contritione careat, & ex vincibili ſaltem ignorantia, gravi alicui peccato adhæreſcat.

Eſt autem Confeſſario dubitandi locus,

1. Quando in civitate, v. g. in aliqua arte, aut in quovis vitæ genere dominantur certa vitia, puta uſuræ, fraudes in Artificibus, injuſtitiæ in diſtribuendis Reipublicæ oneribus, in venditionibus, graves & publicæ negligentiæ, ſeu prævaricationes in Miniſtris Eccleſiæ; cum enim conſtet Confeſſario gravia illa peccata in loco vigere & perpetrari a pluribus, procuľdubio timere debet, ne hic pœnitens, quem non novit, ſit unus ex illis, ac proinde illius conſcientiam perſcrutari tenetur: *Interrogetur peccator*, inquit S. Thomas loco citato, *de peccatis quæ conſueverunt in hominibus illius conditionis abundare*.

4. Quando pœnitens ſæpius in idem crimen lapſus eſt, aut ſi ſemel, vel quia unica illius criminis committendi occurrit occaſio, vel quia a paucis diebus ab-

abſolutiones beneficium percepit. Singulas propoſitionis partes expono.

Ac 1. quidem cum pœnitens ſæpius in idem crimen lapſus eſt, ſuſpicionem injicit, ne ſuperior confeſſio contritione caruerit; ideoque Confeſſarius inquirat neceſſe eſt, utrum pœnitens aliquandiu poſt confeſſionem dignos pœnitentiæ fructus fecerit, hoc eſt, ſtrenue adverſus tentationes, & peccandi occaſiones pugnaverit, aut paullo poſt confeſſionem, ſeu data prima occaſione lapſus fuerit. Si primum, ratam judicabit confeſſionem, ibique ſiſtet percontatio. Si ſecundum, irritam & ſacrilegam pronuntiabit confeſſionem, pergetque inquirens, utrum idem defectus in ſuperioribus confeſſionibus occurrerit, & ita forte deteget innumera crimina, quæ reticebat pœnitens, propter quæ iterandæ ſunt confeſſiones, poſtquam ſufficientia pœnitentiæ & emendationis ſigna dederit. Idem ferendum judicium de eo, qui ſemel aut bis lapſus eſt, quia una, aut altera dumtaxat peccandi occurrit occaſio; pœnitens v. g. confitetur in ſolemnii nativitatis B. Virginis a feſto ſancti Petri jejunium Eccleſiaſticum ſemel ſe ſolviſſe, & quidem ſine legitima cauſſa; Confeſſarius timere debet, ne ejuſmodi pœnitens ſoleat tranſgredi præcepta jejunii; proptereaque ſciſcitabitur quæ ſit ejus agendi ratio occurrente jejunii præcepto. Eandem adhibebit cautionem erga eum, qui Paſchate confitetur ſe ſine cauſſa non jejunaſſe, niſi ter quavis Quadrageſimæ hebdomada; aut ſolviſſe jejunium quoties ad comeſſationes ab amicis invitatus fuit, aut eos juxta mundanorum morem, a ſe invitandos exiſtimavit: aut denique ante avertiſſe horam prandii, & in cęnula famem expleviſſe. Extra caſus recenſitos interrogatio non ſolum eſt ſuperflua, ſed pœnitenti moleſta, magiſque obeſt, quam proſit.

Q. 3. *Eſtne monendus pœnitens, qui ex ignorantia legem non obſervat?*

R. 1. Si laborat ignorantia vincibili, monendus eſt, quia ejuſmodi ignorantia non excuſat a peccato. Cum igitur concluſiones primariæ juris naturalis invincibiliter ignorari nequeant, ut ſuo loco probavimus,

monendi ſunt Magiſtratus, Paſtores, Confeſſarii, &c. quibus religio non eſt, quominus graviora ſui muneris negligant, irritas eſſe abſolutiones ipſis ita indormientibus conceſſas.

R. 2. Quando ignorantia eſt invincibilis, monendus eſt pœnitens, 1. ſi illa ignorantia vergat in damnum Proximi. Talis eſt ignorantia illius, qui bona fide lucrum percipit vi mutui; quamvis enim poſſit quis invincibiliter ignorare fœnus eſſe illicitum, cum non pugnet niſi contra remotiores concluſiones legis naturalis, quia tamen ex iniquo illo contractu proximus læditur, Confeſſarius tenetur religionem ejuſmodi uſurario injicere, ac præcipere, ut contractus illos reſcindat. 2. Si error pœnitentis ſit publicus: Confeſſarius enim non poſſet illum diſſimulare ſine aliorum offenſione, & ſcandalo. 3. Si ſit occultus, & ex commonitione ſperandum ſit commodum, nedum timendum incommodum, quia Confeſſarius, utpote Dei Miniſter, & Judex ab eo conſtitutus, tenetur vindicare legem, præſertim adverſus eos, in quos juriſdictionem exercet. Aliquando tamen commonitio differenda eſt ad tempus opportunum, ut videre eſt in exemplo conjugatæ, quæ contraxit cum impedimento ex crimine occulto, puta ex fornicatione cum conſanguineo conjugis; Confeſſarius enim inconſiderate admodum ipſi detegeret illico impedimentum, quod illa invincibiliter ignorat, quia removet bonam fidem, qua utitur matrimonio, eamque conjiceret in occaſionem proximam fornicationis & inceſtus, cum non poſſit ſeparari ab eo, quem hactenus credidit ſuum legitimum conjugem. Confeſſarius igitur in iis & ſimilibus circumſtantiis pœnitentibus prætextu gravioris delicti dimittet ad tempus, diſſimulabitque impedimentum, donec ab Epiſcopo facultatem obtinuerit reſtituendi matrimonium in integrum. Quomodo vero id fieri debeat, dicetur ubi de matrimonio.

Dixi, *Si ex commonitione commodum ſit ſperandum*. Quia ſi adverſus malum occultum & invincibiliter ignoratum, nullum appareat remedium, & gravia incommoda prævideantur ſecutura, monita conjux, v. g.

divor-

divortium faceret cum ſcandalo; & magno liberorum detrimento, diſſimulandum eſt impedimentum, & illa in bona fide relinquenda.

Q. 4. *Licet ne impertire abſolutionem moribundo vocis & rationis uſu deſtituto?*

Certum eſt 1. impertiendam, ſi ex aliorum teſtimonio habeatur ipſum prius ſigna dediſſe pœnitentiæ, & Sacerdotem poſtulaſſe; ita enim præcipiunt Concil. Carthaginenſe IV. Can. 76. Arauſicanum I. can. 12. Toletanum XII. can. 2. S. Leo, ep. 83. alias 91. & omnes libri Rituales.

Certum eſt 2. ſi quis in ipſo actu criminis, v. g. in duello, vel ebrietate, ſenſibus deſtituatur, moxque moriturus credatur, abſolvendum non eſſe, nec ſacro oleo ungendum, cum crimen manifeſtum per pœnitentiam non retractaverit. Unde merito ſacra Facultas Pariſienſis anno 1665. contrariam opinionem declaravit falſam, temerariam, ſcandaloſam, & Sacramento Pœnitentiæ injurioſam. Quæſtio itaque ſolum eſſe poteſt de eo, qui Chriſtiane vixit, vel poſt peccatum pœnitendi ſpatium habuit, ſed nullum ſignum doloris dedit, an in extremo illo vitæ periculo poſſit abſolvi?

R. Duæ ſunt oppoſitæ Theologorum ſententiæ.

Prima affirmat non ſolum poſſe, ſed etiam debere abſolvi; nititurque 1. auctoritate S. Auguſtini, qui libro 1. de adulterinis conjugiis, cap. 28. ſcribit, catechumenos, vel pœnitentes, qui adulterina retinent conſortia, baptizandos, vel reconciliandos eſſe, ſi in infirmitate poſiti vocis & rationis uſum ſubito amiſerint: „ Baptizandos puto, *inquit*, ut etiam hoc „ peccatum (*adulterii*) cum ceteris lavacro regenera„ tionis abluatur. Quis enim novit, utrum fortaſſis „ adulterinæ carnis illecebra uſque ad Baptiſmum ſta„ tuerunt detineri? ... quæ autem Baptiſmatis, ea„ dem reconciliationis eſt cauſſa, ſi forte pœnitentem „ finiendæ vitæ periculum præoccupaverit? nec ipſos „ enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle „ debet mater Eccleſia. „

2. Auctoritate quarundam Eccleſiarum, ut Eccleſiæ Lemovicenſis in Statutis Synodalibus anno 1520. cap. 21. in quo ſic habetur: „ Poteris quoque idem applicari remedium ei, qui judicio, omniumque ſenſuum uſum ſtatim captus eſt, non petita pœnitentia, nulloque ſigno contritionis edito . . . licet hoc in caſu nihil de abſolutionis effectu promittere poſſimus. Sed animarum ſalvandarum cauſſa nullum remedium omittere debemus, quod Deus poteſtati noſtræ commiſit.

3. Ratione, quia caſu extremæ neceſſitatis, ſi deſit remedium indubitatum, adhibendum eſt dubium, atqui Sacramentum Pœnitentiæ in noſtra hypotheſi eſt remedium dubium: ergo eſt adhibendum.

Major conſtat apud omnes, & ſupra a nobis eſt probata. Minorem negant partes oppoſitæ ſententiæ, contenduntque Sacramentum in iis circumſtantiis collatum non eſſe dubium, ſed prorſus irritum. Quare Minor probatur: ideo Sacramentum Pœnitentiæ in ejuſmodi circumſtantiis collatum eſſet irritum & nullum, quia deeſſet materia ejus eſſentialis, nempe contritio ſenſibilis, atqui 1. non conſtat apud omnes Theologos contritionem eſſe partem eſſentialem Sacramenti, cum tota Scotiſtarum Schola doceat eam eſſe dumtaxat diſpoſitionem præviam & neceſſariam: ergo Sacerdos ex illa opinione, quam tot celebres Theologi propugnant, ſaltem dubitare poteſt an valeat Sacramentum, & in ejuſmodi dubio æque tenetur illud conferre, ac Sacramentum Extremæ Unctionis, quod juxta univerſalem Eccleſiæ diſciplinam, in noſtra hypotheſi adminiſtrandum eſt. 2. Certum non eſt in illo moribundo deeſſe contritionem; niſi enim conjectaretur, Sacramentum Extremæ Unctionis non eſſe ei conferendum, ſicut revera non confertur illi, qui in ipſo actu criminis ſenſibus deſtitutus eſt.

Nec dices neceſſum non eſſe ad Sacramentum Extremæ Unctionis, ut contritio ſit ſenſibilis, ſicut ad Sacramentum Pœnitentiæ, cujus eſt pars eſſentialis, ac proinde debet eſſe ſignum ſenſibile. Namque 1. plures Theologi, ut Scotiſtæ, negant contritionem

eſſe

eſſe partem Sacramenti. 2. Neceſſe non eſt ut pars Sacramenti actu percipiatur ſenſibus; ſed ſatis eſt ut percipi poſſit. Sacerdos v. g. qui conjectaret adeſſe panem, qui revera adeſt, proferretque verba conſecratoria, valide conſecraret, quamvis nec viſu nec tactu panem perciperet. Quis autem affirmaverit iſtum moribundum, dum eſſet rationis compos, pro peccatis ſuis Deum non oraſſe; genua non flexiſſe; pectus non tutudiſſe in ſignum doloris? Quot ergo rationes ſperandi, licet cum aliqua formidine, validam fore abſolutionem, ideoque impertiendam, cum in extremis dubia adhiberi debeant remedia, ſi deſint indubitata?

Oppoſita ſententia negans in propoſito caſu concedendam abſolutionem, hæc profert momenta.

1. Nullum extat veſtigium in Traditione, abſolutionis conceſſæ homini, qui nullum dedit pœnitentiæ ſignum, quin Concilia & Patres ſupra laudati, omneſque libri Rituales communiter præſcribunt ejuſmodi moribundos eſſe reconciliandos, modo adſint teſtes, qui Sacerdotem certiorem faciant eos Sacramentum poſtulaſſe. Nec teſtimonium S. Auguſtini a patronis oppoſitæ ſententiæ laudatum ipſis favet: agit enim S. Doctor de peccatoribus, qui per publicam pœnitentiam expiabantur, vultque pie credendum eos omnem carnalem affectum e cordibus expuliſſe, quamvis nondum concubinas actu & de facto e domibus ſuis ejeciſſent.

2. Sacramentum Pœnitentiæ celebratur in forma judicii reconciliativi, quod neceſſario conſtat ex ſententia Judicis, & peccatoris confeſſione ac contritione: atqui in moribundo de quo eſt ſermo, nulla confeſſio, nequidem implicita, nulla contritio ſenſibilis, ergo Sacramentum Pœnitentiæ non poteſt illi conferri.

3. Cum ſequens propoſitio ad ſacram Facultatem Pariſienſem delata fuiſſet an. 1665. „ Talis infirmus, „ qui amiſit loquelam, vel uſum rationis, ſi bene „ vivebat, & frequentabat confeſſionem, & commu„ nionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex „ inſperato talia acciderunt, debet præſumi contri„ tus, & faciente aliquo confeſſionem generalem pro

„ eo, ſicut fit in populo, Sacerdos faciat abſolutio„ nem ab omni ſententia & peccato: „ Sic autem de „ iſta propoſitione cenſuit ſacer Ordo, *Doctrina hu„ jus propoſitionis univerſim & abſolute ſumpta, eſt in praxi periculoſa*. Quibus verbis videtur non excludere quoſdam particulares caſus, in quibus ejuſmodi moribundi abſolvi forte poſſent abſque periculo, v. gr. ſi plures naufragio perirent: dubium quippe non eſt quin ex iis aliqui abſolutionem exoptent, peccatores ſe confiteantur, & a Deo veniam petant.

Quæ ex oppoſitis ſententiis in praxi ſit præferenda, noſtrorum non eſt definire, maxime, cum expertiſſimus Epiſcopos, eoſque Pariſienſes Theologos non unius eſſe ſententiæ circa præſentem quæſtionem, ac mandaſſe Sacerdotibus ſibi ſubditis, alios ut in caſu de quo eſt ſermo, impertirent abſolutionem, alios ut denegarent; maxime cum præſto ſit Extrema Unctio, quæ vim habent delendi peccata, etiam lethalia, ſi per abſolutionem remitti nequeant.

## CAPUT XII.

### *De Effectibus Sacramenti Pœnitentiæ.*

Q. 1. QUI *ſunt effectus Sacramenti Pœnitentiæ?*

R. Quinque numerantur. 1. Remiſſio peccati, & pœnæ æternæ, 2. Imminutio pœnæ temporalis pro majori, vel minori diſpoſitione pœnitentis. 3. Redintegratio amicitiæ cum Deo per peccatum violatæ. 4. Reſtitutio & reviviſcentia, ut loquuntur, virtutum ac meritorum, quæ per peccatum fuerant deperdita. 5. Auxilia actualia, ſeu jus ad illa accipienda tempore opportuno, quibus peccator juſtificatus poſſit deinceps vitare peccata, & in bono proficere, ac perſeverare.

Primus & ſecundus effectus probantur ex iis, quæ in hocce Tractatu diſputata ſunt; nihilque nobis occurrit, quod adjici debeat.

De

De tertio effectu plura, & quidem gravis momenti, hic eſſent dicenda, ut eluceat ſtupenda mutatio, quæ per abſolutionem validam fit in peccatore, dum recipitur in priſtinam Dei amicitiam; niſi iſta maximo quo potuimus ſtudio, expoſuiſſemus Tractatu de Gratia, ubi de juſtificatione; ad quæ operæ pretium eſt recurrat Lector, qui perſpectam hujus Sacramenti virtutem habere; eamque Fideles docere voluerit. Ibi quoque ſuppeditantur indicia, quibus conjectare liceat, utrum collata, vel percepta abſolutio effectum conſecuta fuerit.

Circa quartum autem & quintum effectum nonnulla ſunt elucidanda. Itaque

Q. 2. *Reviviſcuntne virtute abſolutionis bonorum operum merita per ſubſequens peccatum mortificata?*

Nota triplex a Theologis operum genus diſtingui; alia ſcilicet ſunt mortifera, alia mortua, alia mortificata.

Opera mortifera ſunt peccata mortalia, quæ ſeparant a Deo, & caritatem excludunt, qua vivit anima: *Vita corporis anima eſt*, inquit S. Auguſtinus ſerm. 65. *vita animæ Deus eſt. Sicut adeſt vita corporis, id eſt, anima, ne moriatur corpus: ſic debet adeſſe vita animæ, hoc eſt Deus, ne moriatur anima.*

Opera mortua ea ſunt, quæ homo ex gratia elicit in ſtatu peccati mortalis; cum enim opera illa careant habituali gratia, ſeu caritate, quæ eſt vita animæ, recte dicuntur opera mortua.

Opera mortificata dicuntur ea, quæ ex gratia facta ſunt ab homine juſto, priuſquam lapſus eſſet in peccatum mortale, quo ejuſmodi operibus vita adimitur.

Non agitur hic de operibus mortiferis, cum vitæ ſint incapacia, illamque formaliter excludant.

Certum eſt opera mortua non reviviſcere; quod enim nunquam vixit, reviviſcere non poteſt; atqui opera mortua nunquam vixerunt, cum facta ſint ſine caritate.

Quæ-

Quæſtio igitur eſt dumtaxat de operibus mortificatis, utrum ſcilicet, per abſolutionem reviviſcant?

Negarunt quidam Veteres, ut refert S. Thom. 3. part. quæſt. 89. artic. 5. ſed cum Theologorum turba.

R. Opera mortificata per veram abſolutionem reviviſcunt, non quidem quaſi actio ipſa tranſiens, ſecundum ſuum eſſe redeat, quod eſt impoſſibile; ſed quod meritum illius a Deo imputetur pœnitenti ad ſalutem.

Probatur ex Scriptura & SS. PP.

Joelis 2. ait Dominus: „ Convertimini ad me in „ toto corde veſtro .... & reddam vobis annos, quos „ comedit locuſta, bruchus, & rubigo, & eruca. „ *Quod S. Hieron. interpretatur de meritis per pœnitentiam recuperatis*: Annos, *inquit*, quos perturbationibus ante regnantibus perdideratis in vobis, quando opera veſtra locuſta, bruchus, rubigo, erucaque conſumpſerant, Deus vobis perire non paſſus eſt, tunc comedetis fructus juſtitiæ, & ſaturabimini, & laudabitis nomen Domini Dei veſtri, qui fecit vobiſcum mirabilia. *Gal.* 3. Tanta paſſi eſtis ſine cauſſa, ſi tamen ſine cauſſa „. Quibus poſterioribus verbis ſignificat Apoſtolus, Galat. qui a fide defecerant, præmium priſtinorum laborum recepturos, ſi ad ſaniorem mentem redirent, ut advertit S. Hieron. in hunc locum, ubi ſic habet: *Quicunque ob Chriſti fidem laboraverit, & poſtea lapſus fuerit in peccatum, fiunt priora dicitur paſſus fuiſſe, dum peccat; ſic rurſum non perdet ea, ſi ad priſtinam fidem, & antiquum ſtudium revertatur.*

S. Ambroſius de filio prodigo: *Vide*, inquit, *quam bonus Deus, & facilis indulgere peccatis, non ſolum ablata reſtituit, ſed etiam inſperata concedit.*

Dices: Ezech. 18. *Si averterit ſe juſtus a juſtitia ſua ... omnis juſtitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur*: Ergo.

Diſt. ant. Si averterit ſe, & impœnitens in iniquitate ſua moriatur, ut ibidem dicitur, Conc. Si averterit ſe, & facti pœnitens ad Deum convertatur,

Ne-

Nego ant. Habetur enim v. 22. *Omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor, in juſtitia ſua, quam operatus eſt, vivet.*

Q. 3. *Reviviſcentia bonorum operum eſt ne proprietas a juſtificatione inſeparabilis, quemadmodum riſivum a rationali, & virtutes infuſæ a gratia ſanctificante?*

R. Minime; ex eo enim quod Deus veniam peccatori concedat, eumque in ſuam amicitiam recipiat, non neceſſario ſequitur, ipſi imputanda piorum operum merita, ut patet exemplo Aulici, qui poſt offenſam redit in gratiam Principis, & conſuetam familiaritatem, nec tamen in priſtinam dignitatem, alteri jam forte collatam, reſtituitur; novumque cenſetur Regis beneficium; ſi ipſi alia ſimilis conferatur. Sic Eccleſiæ Paſtores conſtituerunt, ne quiſquam poſt publicam alicujus criminis pœnitentiam Clericatum accipiat, vel ad Clericatum redeat, ut obſervat S. Auguſtinus epiſt. 185. alias 50. Mera eſt igitur Dei liberalitas, quod ita abſolvat peccatorem, ut ei imputet ad vitam æternam merita, quæ ante peccatum comparaverat.

Q. 4. *Reviviſcuntne merita in eodem perfectionis gradu?*

Certum eſt merita non poſſe redire in eodem perfectionis gradu, quin ſimul gratia ſanctificans, & virtutum dona quibus pœnitens ante lapſum ornatus fuerat, in eodem gradu reſtituantur, quia major gloria reſpondet majori gratiæ & caritati; nec poteſt fieri, ut quis habeat merita & gloriam ampliorem cum minori ſanctitate, & caritate.

Ut igitur huic quæſtioni fiat ſatis, expendendum eſt, utrum gratia ſanctificans, virtutum dona, & bonorum operum merita per abſolutionem reviviſcant in ea perfectione, quæ lapſum præceſſerat. Cum autem nec Scriptura, nec Traditio quæſtionem dilucide definiant, Theologi in varias abeunt partes, & unuſquiſque opinatur ut veriſimilius ſibi videtur, ne dicam, prout affectus eſt.

Prima ſententia contendit gratiam ſanctificantem, vir-

virtutes, & bonorum operum merita per quamcunque Pœnitentiam, modo ſufficiens ſit ad obtinendam abſolutionem, ſemper reviviſcere in eadem perfectione.

Secunda priori formaliter contraria, negat gratiam ſanctificantem & virtutes per præcedens peccatum deperditas ullatenus reviviſcere; vultque pœnitentem virtute abſolutionis gratiam recipere duntaxat pro modo ſuæ diſpoſitionis. Quod ſi quæras a patronis hujuſce opinionis, quomodo ergo bonorum operum merita reviviſcant ad vitam æternam (ut omnes Theologi communiter aſſerunt) ſiquidem viſio beatifica, quæ eſt vita æterna, Jo. 17. reſpondet gratiæ ſanctificanti, nec poterit quis eſſe major in gloria, ſi ante mortem in caritate minor fuerit, ut jam obſervavimus. Reſpondent non reviviſcere merita ad gloriam eſſentialem, quæ in viſione beatifica conſiſtit, ſed ad accidentalem duntaxat, quam reponunt in gaudio ſpeciali, quod pœnitentes percipiant ex bonis operibus, quæ eorum lapſum præceſſerunt.

Sed iſta expoſitio adverſatur communi Theologorum ſententiæ de reviviſcentia bonorum operum virtute abſolutionis; nam pœnitens nondum reconciliatus, immo quivis peccator delectatur conſcientia recte facti. Unde ſic conficitur argumentum. Abſolutio ſacramentalis mortificata opera vivificat, & merita per peccatum ſubſequens amiſſa reſtituit: atqui per peccatum nec conſcientia bonorum operum, nec gaudium naturaliter inde conſequens perdita ſunt, ergo in illis reponenda non eſt reviviſcentia, quam Patres & Theologi laudant tanquam ſingulare Dei beneficium, & mirabilem abſolutionis effectum.

Tertia ſententia, quæ via incedit media inter duo illa extrema, docet pœnitentem, præter gratiam ſanctificantem, quæ reſpondet ejus pœnitentiæ, accipere inſuper gradus gratiæ & virtutum quas per lapſum amiſerat; & bonorum operum præcedentia merita ei imputari ad vitam æternam, & præmium eſſentiale pro intenſiori, vel remiſſiori pœnitentia: cui ſen-

tentiæ ſubſcribendum videtur. Quare ad propoſitum quæſtionem

R. Gratia ſanctificans, virtutum dona, & bonorum operum merita, per abſolutionem reviviſcunt pro majori, vel minori peccatoris pœnitentia, ita ut ſi pœnitentia ejus fuerit maxime vehemens & intenſa, per abſolutionem recuperat quidquid gratiæ & meriti per peccatum amiſerat; ſi vero fuerit admodum remiſſa, parum, vel etiam forte nihil, ex iis reparet.

Probatur 1. auctoritate Concilii Tridentini, ſeſſ. 14. cap. 2. ubi expreſſe docet lapſos poſt baptiſmum, nonniſi per acrem & intenſam pœnitentiam reſurgere ad integram ſanitatem, a qua per peccatum exciderunt: „ Ad quam, *inquit*, novitatem & integritatem per Sa„ cramentum Pœnitentiæ ſine magnis noſtris fletibus „ & laboribus divina id exigente juſtitia, pervenire „ nequaquam poſſumus.

Probatur 2. ex S. Thoma 3. part. quæſt. 89. art. 6. in quo ſic habet: „ Contingit autem intenſionem mo„ tus pœnitentis quandoque proportionatam eſſe ma„ jori gratiæ, quam illa, a qua exciderat per pecca„ tum: quandoque autem æquali, quandoque vero mi„ nori. Et ideo pœnitens quandoque reſurgit in ma„ jori gratia, quam prius habuerat, quandoque autem „ in æquali, quandoque etiam in minori. *Et in re„ ſponſione ad ſecundum*: Pœnitentia, quantum eſt de „ ſe, habet virtutem reparandi defectus ad perfectum; „ & etiam promovendi in ulteriorem ſtatum. Sed hoc „ quandoque impeditur ex parte hominis, qui remiſ„ ſius movetur in Deum, & in deteſtationem peccati. „ *Et art. 5. ad* 3. Qui per pœnitentiam reſurgit in „ minori caritate, conſequetur quidem præmium eſ„ ſentiale, ſecundum quantitatem caritatis, in quo in„ venitur. Habebit tamen gaudium majus de operi„ bus in prima caritate factis, quam de operibus, „ quæ in ſecunda fecit; quod pertinet ad præmium „ accidentale.

Probatur 3. ratione triplici. 1. Oppoſita ſententia in praxi eſt pernicioſa; fovet enim pœnitentium inertiam,

tiam, e pectoribus excludis voluntariam ſui dejectionem, ac conſequenter veram pœnitentiam, quæ juxta Tertullianum libr. de pœnitentia c. 9. *Eſt proſternendi & humilificandi hominis diſciplina*: ut quid enim mœrore animum dejiceret, apud Deum ingemiſceret, jejuniis preces aleret, qui præſumit ſibi brevi lacrymula, & præteritorum flagitiorum diſplicentia etiam remiſſa reſtituendam ingentem meritorum copiam; quam ante horrendos lapſus comparaverat, & ideo anteponendum fore pluribus aliis, qui non ita fœde in voluptatum cœno volutati ſunt? Illud abſurdum amplius pateſiet ſequenti ratione.

2. Igitur ſupponamus duos homines juſtos, quorum alter vitam arctiorem, & aſperiorem profitetur, alter paullo laxiorem, & ambos in laudabili agendi inſtituto per decennium perſeveraſſe, quo elapſo poſterior moriatur, prior vero omni flagitiorum generi ſe addicat, donec morti proximus per remiſſam pœnitentiam ad Deum revertatur. Ille, juxta oppoſitam ſententiam, ſubito evadit altero longo ſanctior, Deo acceptior, propter intentas virtutes & copioſa merita, quæ lapſum præceſſerunt, & integre reviviſcunt, ac conſequenter majori gloria, ac felicitate eſt donandus. Atqui illud, omnium judicio, eſt longe abſurdiſſimum; ergo virtutes & merita integre non reviviſcunt, niſi per intenſam contritionem, & dignos pœnitentiæ fructus. De iis, qui poſt gravia delicta ſic ad Deum redeunt, intelligendum ſcribit Sanctus Gregorius homil. 34. in Evangel. quod legitur, Luc. 15. majus gaudium eſſe in cælo de peccatore pœnitente, quam de juſto ſtante:,, Quia, *inquit*, Dux in prælio plus
,, eum militem diligit, qui poſt fugam reverſus, ho-
,, ſtem fortiter premit, quam illum, qui nunquam
,, terga præbuit & nunquam aliquid fortiter geſſit.
,, Sic agricola illam amplius terram amat, quæ poſt
,, ſpinas, uberes fruges profert, quam eam, quæ nun-
,, quam ſpinas habuit, & nunquam fertilem meſſem
,, producit.

Tertia ratio ducitur ab experientia eorum, qui per pœnitentiam ſurgunt e cœno vitiorum, in quod e ſtatu

tur, eximiæ virtutis, veluti e cælo turpiter ſe immerſerant, ut ſtatus Religioſi deſertores. Si quorundam ex iis pœnitentia fuit intenſa ac vehemens, vel ipſo ſenſu percipitur in illis priſtinam caritatem, ceteraſque virtutes revixiſſe, ideoque meliores eſſe pluribus juſtis, qui non indigent pœnitentia: *Ex ipſo enim ſuo dolore compuncti*, inquit S. Gregorius citata homilia 34. *inardeſcunt in amorem Dei, ſeſeque in magnis virtutibus exercent, honores fugiunt, acceptis contumeliis lætantur, flagrant deſiderio, ad cæleſtem patriam anhelant*; concupiſcentiam, cui habenas laxaverant, fortiter comprimunt, & vitioſos habitus longa conſuetudine contractos, quaſi ſentes in animo radicatas, ſolicite evellunt contrariis operibus. Qui vero fuerunt in pœnitentia remiſſi, cernuntur ægre ad pietatis opera ferri, calcaribus indigent, vixque diſciplina eos ab aſſuetis coercet, rara illorum compunctio, oratio ſine devotione; tepida converſatio, animalis cogitatio, ut loquitur ſanctus Bernardus. Quis autem ejuſmodi pœnitentes illis anteponat juſtis, *qui tanto ſibi in rebus licitis uſum præbent*, inquit ſanctus Gregorius citata homilia, *quanto ſe perpetraſſe nulla illicita meminerunt*; audeatque aſſerere in iis præter caritatem reſpondentem remiſſæ illorum pœnitentiæ, priorem revixiſſe in eodem perfectionis gradu, cum certum ſit magnam caritatem otioſam non eſſe, ſed magna operari?

Q. 5. *Si quis poſt pœnitentiam iterum labatur, reviviſcuntne etiam peccata per abſolutionem remiſſa?*

R. Non redeunt formaliter, ſed virtualiter dumtaxat.

Prima pars probatur; Quia in peccato tria ſpectari poſſunt. Primum, actio ipſa inordinata. Secundum, reatus culpæ, ſeu macula peccati ex actione inordinata in anima remanens. Tertium, reatus pœnæ æternæ; atqui nihil horum formaliter reviviſcit per lapſum recidivum; ergo.

Minoris veritas elucebit in hypotheſi quod pœnitens poſtea lapſus ſit ex præſumptione, & peccatum ejus prius per abſolutionem deletum, fuerit deſperatio; in

illa

illa quippe hypotheſi præſumptio . 1. Revocare non poteſt actum deſperationis, cum illum formaliter excludat. 2. Non inducit maculam deſperationis, utpote peccati ſibi oppoſiti ; abſurdum enim eſt dicere eum, qui præſumpſit, reum eſſe deſperationis. 3. Non ſuſcitat prioris peccati dimiſſi reatum pœnæ æternæ, quia reatus ille eſt inſeparabilis a reatu culpæ, repugnatque eum, qui immunis eſt a macula peccati deſperationis, reum eſſe pœnæ æternæ peccato deſperationis debitæ ; ergo peccata per abſolutionem dimiſſa, formaliter non redeunt per lapſum recidivum.

Nec dicas lapſum recidivum non eſſe quidem cauſſam phyſicam reviviſcentiæ ; propter rationem *allatam*, ſed poſſe dici cauſſam moralem, quatenus lapſus recidivus meretur, ut Deus revocet gratiam ſub conditione conceſſam ; modo pœnitens iterum non labatur. Ne, inquam, hoc dicas, quia Deus non poteſt reſtituere peccatum deletum, ſicut reſtituit virtutes per ſubſequens peccatum extinctas, alioquin eſſet auctor peccati.

Secunda pars, nempe peccata per abſolutionem remiſſa, virtualiter ſeu æquivalenter redire per lapſum recidivum, probatur, quia, ut peccatum dimiſſum vere dicatur virtualiter reviviſcere, ſatis eſt quod ſubſequens contrahat ex illo circumſtantiam, quæ malitiam ejus multum aggravet, & peccatorem obnoxium reddat acerbiori ſupplicio. Sic in judiciis humanis fur jam mulctatus, ſi furtum iteret, pejor judicatur, nec virgis cæditur ſicut prius, ſed ſuſpendio ſuffocatur. Atqui lapſus recidivus ex peccatis per abſolutionem dimiſſis contrahit ſpecialem malitiam graviori pœna plectendam, & quidem triplici de cauſſa.

Primo, qui iterum labitur, non poteſt obtendere ignorantiam, quæ peccatum non parum minuit, nec habet partem in oratione Domini noſtri ; *Pater dimitte illis : non enim ſciunt quid faciunt* Luc. 23. in pœnitentia quippe intellexit quam amarum ſit dereliquiſſe Dominum, quam fallaces voluptatum terrenarum illecebræ, propriam exhorruit inſaniam, ingemuit, coram Deo ſe dejecit, & lacrymatus eſt ; veniam

non

non ſolum conceſſit pius Pater, ſed inſuper ſtolam ſanctitatis & omnium virtutum ornamenta ſtatim protulit, & ad ſpirituales delicias admiſit, ut non fide tantum, ſed & experimento diſceret quanta ſit felicitas adhærere Deo & mandatis ejus. His momentis Apoſtolorum Princeps epiſt. 2. cap. 2. exagitat eos, qui poſt actam pœnitentiam peccatis ſe iterum implicant: „ melius enim erat illis, *inquit*, non co-„ gnoſcere viam juſtitiæ, quam poſt agnitionem re-„ trorſum converti ab eo, quod illis traditum eſt, „ ſancto mandato; contigit enim eis illud veri pro-„ verbii: Canis reverſus ad vomitum, & ſus lota „ in volutabro luti. *Apoſtolus quoque Paulus Hebr. 6* „ *valde exaggerat hancce peccati recidivi circumſtantiam*: „ Impoſſibile eſt enim, *inquit*, eos, qui ſemel ſunt „ illuminati, guſtaverunt etiam donum cæleſte, & „ participes facti ſunt Spiritus Sancti.... & prolapſi „ ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam.„ Explicuimus ſuo loco, quo ſenſu vox, *impoſſibile*, ſit accipienda.

Secundo, Sanctus Thomas & omnes Theologi in peccato recidivo agnoſcunt ingratitudinem ex peccatis dimiſſis exurgentem, quæ illud multum aggravat: „ Dicendum, *inquit Angelicus Doctor 3. part. quæſt.* „ 88. *articul.* 2. quod peccata dimiſſa per pœniten-„ tiam redire dicuntur, in quantum reatus eorum, „ ratione ingratitudinis, virtualiter continetur in „ peccato ſequenti. *Et in quarta diſtinct.* 22. *arti-* „ *cul.* 2. *quæſt.* 3, *ait*: Quanto fuerunt peccata di-„ miſſa graviora, tanto fuit beneficium remiſſionis „ majus, & quanto beneficium fuit majus, tanto „ ingratitudo major, & ſic aliquo modo quantitas „ reatus præcedentium peccatorum manet in ingrati-„ tudine recidivi.

Tertio, ex peccatis dimiſſis exurgit in iterata prolapſione contemptus Dei, cujus pondus Tertul. appendit lib. de pœnit. c. 5. graviſſimis hiſce verbis: „ Dei dono contumeliam facit: deſpicit datorem, „ cum datum deſerit: negat beneficium, cum beneficium „ non honorat.... Ceterum non leviter in Domi-„ num peccat, qui cum æmulo ejus diabolo pœnitentia „ re-

„ renuntiaſſet, & hoc nomine illum Domino ſubjeciſ-
„ ſet, rurſus eundem regreſſu ſuo erigit, & exulta-
„ tionem ejus ſeipſum facit, ut denuo Malus, recu-
„ perata præda ſua, adverſus Dominum gaudeat. Non-
„ ne (quod dicere quoque periculoſum eſt, ſed ad
„ ædificationem proferendum eſt) diabolum Domino
„ præponit? Comparationem enim videtur egiſſe, qui
„ utrumque cognoverit, & judicato pronuntiaſſe eum
„ meliorem, cujus ſe rurſus eſſe maluerit. Ita qui per
„ delictorum pœnitentiam inſtituerat Domino ſatisfa-
„ cere, diabolo per aliam pœnitentiæ pœnitentiam
„ ſatisfaciet, eritque tanto magis peroſus Deo, quan-
„ to æmulo ejus acceptus.

Porro cum pro modo culpæ debeat eſſe pœnæ modus, mirum non eſt, quod Scriptura graviora minetur eis, qui poſt pœnitentiam iterant peccata, quam iis, qui primo peccaverunt, ut 2. Pet. c. 2. *facta ſunt eis poſteriora pejora prioribus*. Et ipſe Dominus ad Paralyticum, cui ſanitatem corporis ſimul & animæ reſtituerat. Jo: 5. *Vade, noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat*. Et Luc. 11. aperit quæ pœna ejuſmodi relabentem maneat non ſolum in futuro ſæculo, ſed etiam in præſenti, nimirum longe durior ſervitus ſub tyrannide dæmonis, qui, Deo permittente & deſerente, revertitur cum ſeptem ſpiritibus nequioribus ſe, *& fiunt noviſſima hominis illius pejora prioribus*. Enimvero experientia quotidiana docet idem fere ei contingere quod Sampſoni, a quo priſtina fortitudo diſceſſerat, Judic. 16. v. 20. nova illa vincula ægre admodum diſſolvere, nec poſſe ea facilitate, qua prius moveri ad pœnitentiam, quia „ ingratitudo, *inquit* „ *Sanctus Bernardus ſerm.* 51. *in Cantica*, inimica eſt „ animæ, exinanitio meritorum virtutum diſperſio, „ beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus urens, ſic- „ cans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluen- „ ta gratiæ. *Denique ex Apoſtolo; Hebr.* 6. impoſſibi- „ le eſt enim eos (*ſaltem moraliter*) qui ſemel ſunt „ illuminati . . . & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam.

Q. 6. *Utrum per lapſum recidivum ſemper conſurgat* tan-

*tantus reatus, quantus fuerat peccatorum prius dimiſſorum?*

Reſp. S. Thomas 3. p. qu. 88. art. 3. quoſdam ita cenſuiſſe, ſed immerito; quia *quandoque peccatum mortale ſequens eſt multo minus quolibet peccatorum prius dimiſſorum*, adulterium, v. g. præceſſerat, & ſimplex fornicatio ſubſequitur: atqui ſimplex fornicatio conjuncta cum ingrati animi vitio, non eſt peccatum æque grave, ac adulterium: „ Unde manifeſtum eſt, *inquit*, „ quod non eſt neceſſe, quod propter ingratitudinem „ ſemper per peccatum ſequens redeat tantus reatus, „ quantus fuit præcedentium peccatorum: ſed neceſſe „ eſt quod proportionaliter, quanto peccata prius di- „ miſſa plura fuerunt & majora, tanto redeat major „ reatus per qualecunque ſequens mortale peccatum.

Ex his colliges quid ſentiendum ſit de iis, qui propter iteratam prolapſionem mutant Confeſſarium, rati eum propterea difficilius conceſſurum abſolutionem, nimirum eos teneri, ſaltem in hujuſmodi circumſtantiis, aperire ingrati animi vitium ex lapſu recidivo contractum. Ita Suarez ſect. 1. ad articulum quartum hujuſce quæſtionis 88. Sancti Thomæ, quamvis exiſtimet hocce ingrati animi vitium non ita aggravare, ut ſemper neceſſe ſit illud Confeſſario exponere; quia in noſtra hypotheſi intereſt Confeſſarii noſcere ſtatum pœnitentis, ut judicet an differenda ſit abſolutio, nec ne, aut injungenda fortiora remedia contra recidivum peccatum. Unde Innocentius Undecimus, & Clerus Gallicanus ſupra laudati, damnarunt quorundam Modernorum ſententiam, qua aſſerebant pœnitentem non teneri aperire peccandi conſuetudinem.

Dices 1. Libri 3. Regum cap. 17. mulier Sareptana Eliam ſic alloquitur: *Quid mihi & tibi, vir Dei, ingreſſus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ?* ergo reatus peccatorum remiſſorum integre reviviſcit per peccatum ſubſequens.

Nego conſeq. Namque 1. verba illa commode intelligi poſſunt de peccatis nondum dimiſſis, quorum pœna fuerat dilata; ſicut Deus ad preces Moyſis diſtu-

lit

lit vindictam peccati idololatriæ Judæorum; Exodi 32. verſ. 14. & 24. adeout verborum illorum ſenſus ſit, quid a me peccatum eſt in te, vir Dei, ut Deus interficeret filium meum, & apparerent iniquitates meæ quaſi oppoſitæ lumini Sanctitatis tuæ, ac divinis oculis intolerabiles redderentur? Sic Sanctus Petrus agnoſcens divinam Chriſti potentiam in captura piſcium, Luc. 5. tremore correptus ad genua ejus procidit exclamans: *Exi a me, quia homo peccator ſum, Domine.*

2. Si verba illa accipiantur de peccatis dimiſſis, loquitur mulier de pœna temporali iis debita, & ad præſentiam Eliæ accelerata.

Inſtabis: Si Deus animadvertit pœna temporali propter peccatum jam dimiſſum, quidni & pœna æterna puniret eum, qui, cum nondum plene ſatisfeciſſet pro peccatis per abſolutionem dimiſſis, iterum lapſus eſt, & ſine pœnitentia defunctus?

R. Duplex eſt Theologorum ſententia circa pœnas temporales, quæ ſuperſunt ab illo eluendæ. Alii cenſent peccatum dimiſſum in illa hypotheſi in æternum caſtigatum iri, ſed per accidens, non vero per ſe, quemadmodum ſupra diximus propter peccatum veniale, cui non debetur niſi pœna temporalis, conjunctum tamen cum mortali, damnatum pœnas æternas eſſe daturum, quia in inferno nulla ſit remiſſio. Alii contra probabilius exiſtimant illud reſiduum pœnæ temporalis æque in inferno ac in Purgatorio poſſe deleri, quia pœnæ ſive Purgatorii, ſive inferni non ſunt ſatisfactiones, ſed ſatiſpaſſiones. Unde ſi damnatus ſatis paſſus ſit quoad reatum pœnæ temporalis non ſit ei remiſſio, ſi pœna ſub iſto reſpectu deſinat, quando ſatis paſſus eſt, nec quidquam abſurdi videtur Sancto Thomæ in 4. diſt. 22. quæſt. 1. articul. 1. ad 5. *Quod quantum ad aliquid accidentale, pœna inferni minuatur uſque ad diem judicii*. Alia eſt ratio peccati venialis, quia cum ejus macula & rubigo calore ignis inferni detergi nequeat, neceſſe eſt ut in æternum puniatur.

Dices 2. Matth. 18. Dominus debitum jam a ſe di-

dimiſſum repetit a ſervo crudeli in conſervum ſuum; minaturque ſe idem præſtiturum nobis, niſi fratribus culpas condonemus: *Ex quibus dictis*, inquit S. Gregorius lib. 4. Dial. cap. ult. *conſtat, ſi hoc quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rurſus exigitur quod jam per pœnitentiam dimiſſum gaudebamus.* Et S. Auguſtinus ſerm. 83. alias 15. de verbis Domini c. 6. *dicit enim Deus: Dimitte, & dimittetur tibi: Sed ego prior dimiſi, dimitte vel poſtea. Nam ſi non dimiſeris, revocabo te, & quidquid tibi dimiſeram, replicabo tibi. Non enim mentitur Veritas, non enim fallit, aut fallitur Chriſtus:* Ergo.

*Diſt.* antec. Quidquid dimiſſum fuerat, exigitur, replicatur & revocatur virtualiter & æquivalenter, Conc. Formaliter, Nego antec. Itaque ſi quis ex corde fratri ſuo acceptam injuriam non dimittit, Deus quidem delatam peccati maculam non reſtituit; illud enim eſſe impoſſibile jam demonſtravimus; ſed propter ingrati ejus animi duritiam abſolutionis ſententiam aliquo ſenſu eoque vero revocat. Nimirum ſi dixerat pœnitenti, non morieris; nunc illum damnat ad mortem: ſolverat ejus vincula, nunc illum addicit tortoribus in æternum cruciandum; illi præſtiterat quo deinceps non peccaret, ſi vellet; Sacramentum enim jus tribuit ad ſpecialia auxilia, quibus pœnitens facilius in bono perſeverare poſſit: nunc aufert illi opportuniora illa ſubſidia, eumque in tot ſcelera nonnunquam labi patitur, ut reus evadat non ſecus ac ſi præteritorum criminum veniam non eſſet aſſecutus. Et ita non immerito dicitur Deum propter lapſum recidivum revocare conceſſam gratiam, exigere, ac repetere debitum prius a ſe remiſſum.

Dixi Sacramentum pœnitentiæ jus tribuere ad ſpecialia auxilia, quibus pœnitens in bono perſeverare poſſit: ut enim ait S. Auguſtinus lib. de nat. & grat. c. 26. *Sanat Deus non ſolum ut deleat quod peccavimus, ſed ut præſtet etiam ne peccemus*, & hic eſt inſignis effectus Sacramenti, quod non ſolum animæ febres depellat, ſed etiam arceat, quod præcipuum eſt in arte medica; febrem enim ad tempus ſiſtere poteſt circumfo-

raneus Medicus: at ſervare ex toto a novis ejus acceſſionibus, ſolius eſt periti Medici. *Duo ſunt officia medicinæ; unum quo ſanatur infirmitas, alterum quo ſanitas cuſtoditur. Ibi infirmus, ut liberetur; hic ſanus, ne corrumpatur, orat*, S. Auguſtinus in Pſal. 7. Atqui ex S. Thoma 3. p. q. 65. art. 1. Chriſtus inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ uti ſpiritualem medicinam contra animæ morbos, in quos illa quantocius recideret, niſi virtute Sacramenti muniretur, quia *licet per gratiam ſanatur quantum ad mentem*, inquit S. Thomas 1. 2. quæſt. 109. art. 9, *remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem ... Et ideo neceſſe eſt nobis, ut a Deo dirigamur & protegamur*. Jus autem confert hoc Sacramentum ad ſpecialia auxilia tempore opportuno accipienda; inde vocatur a S. Auguſt. in Pſal. 7. juſtum adjutorium, *hic juſtum auxilium eſt, quod jam juſto tribuitur*. Sed cum fundetur in gratia ſanctificante, probavimus tractatu de Sacramentis in genere, c. 17. &c. amittitur, dum pœnitens per peccatum mortale ab ea excidit.

Neque vero inde colligas peccatorem per lapſum recidivum omni prorſus gratia deſtitui, & in veram peccandi neceſſitatem induci; namque Tractatu de Gratia cap. 6. §. 7. fuſe oſtendimus infideles negativos, & fideles induratos totaliter a Deo non deſeri, nec peccare neceſſario. Deſeritur ergo dumtaxat commodioribus auxiliis, ſine quibus diu non perſeverabit abſque novo peccato, juxta tritum illud S. Gregorii effatum, hom. 11. in Ezech. *Peccatum quod per pœnitentiam non deletur, ſuo pondere ad aliud trahit*; cui concinit S. Thomas 1. 2. q. 109. art. 8. *in ſtatu naturæ corruptæ indiget homo gratia habituali ſanante naturam, ad hoc quod omnino a peccato abſtineat*.

Quod in prima editione hic objiciebatur, nunc habetur Tract. de grat. c. 6. §. 7. ubi agitur de gratia per ſe efficaci, quam objectio directe impetit.

# TRACTATUS
# DE SACRAMENTO
## EXTREMÆ-UNCTIONIS.

CIrca Sacramentum Extremæ-Unctionis expendemus, 1. an exiſtat : 2. quæ ſit ejus materia : 3. quæ forma : 4. quis Miniſter : 5. quod ejus ſubjectum : 6. qui ejus effectus : 7. quæ ejus neceſſitas.

---

### CAPUT PRIMUM.

*De exiſtentia Sacramenti Extremæ-Unctionis.*

Q. 1. QUinam erraverunt circa Sacramentum Extremæ-Unctionis?

R. 1. Valdenſes XII. ſæculo, Wicleffus XIV. & & Joannes Hus, a quo Huſſitæ XV. erraverunt quidem circa ritum Extremæ-unctionis, ſed illam non expunxerunt ex albo Sacramentorum.

Probatur 1. Valdenſes in Profeſſione Fidei, quam obtulerunt Regi Uladislao, ſeptem Sacramenta confitentur: *Sacramenta*, inquiunt, *ſeptenario incluſa numero Eccleſiæ Chriſti utilia eſſe pandimus*: & in hac fide permanſerunt donec a Calviniſtis ſeducti fuere, quemadmodum probat Meldenſis Epiſcopus Boſſuetius, 2. Errores Wicleffi & Joannis Hus recenſentur & damnantur in Concilio Conſtantienſi abſque ulla mentione erroris, de quo hic agitur.

Errarunt ergo dumtaxat illi hæretici circa ritum, quo ſacra illa unctio adminiſtratur in Eccleſia, nonnullaque carpſerunt tanquam abuſus, propter quos ipſum Sacramentum contemnebant.

Reynerius ait lib. de Valdenſibus c. 5. *Sacramentum Unctionis reprobant, quia tantum divitibus datur, & propter plures Sacerdotes ibi neceſſarios.* Et Philedorfius lib. contra Valdenſes *cap.* 25. *Reprobant Valdenſes Hæretici*, inquit, *conſecrationes veſtium Sacerdotalium ... aquæ baptiſmalis, chriſmatis, &c.* Sed ſicut non ſequitur Calviniſtas rejicere Baptiſmum, ex eo quod improbent benedictionem aquæ baptiſmalis; & ritum, quo in Eccleſia celebratur; ita nec Valdenſes rejeciſſe Sacramentum Extremæ-unctionis, quia reprehenderunt olei benedictionem, & alios ritus, quos Eccleſia obſervat in ejus adminiſtratione. Unde Innocentius III. ep. 65. præſcripſit tantum, ut Valdenſes ab hæreſi redeuntes hanc fidei profeſſionem ederent: *Unctionem infirmorum cum oleo conſecrato veneramur.* Nec aliud exigit Concilium Conſtantienſe ſeſſione ultima ab eo, qui ſuſpectus eſſet de Huſſitarum hæreſi; ſic enim illud interrogari jubet, *utrum credat quod Chriſtianus contemnens ſuſceptionem Sacramentorum Confirmationis, Extremæ-unctionis, aut ſolemnizationis Matrimonii, peccet mortaliter?*

R. 2. Lutherus & Calvinus primi aperte negarunt XVI. ſæculo Extremam-unctionem eſſe Sacramentum proprie dictum; de ea enim ſic ſcribit Lutherus lib. de captivitate Babylonica: *omitto enim quod hanc epiſtolam non eſſe Apoſtoli Jacobi, nec Apoſtolico ſpiritu dignam multi valde probabiliter aſſerant, licet conſuetudine auctoritatem, cujuſcunque ſit, obtinuerit. Tamen ſi etiam eſſet Apoſtoli, dicerem non licere Apoſtolo ſua auctoritate Sacramentum inſtituere, hoc enim ad Chriſtum ſolum pertinebat.*

Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 19. §. 18. *Fictitium*, inquit, *Sacramentum eſt Extrema-unctio, hyſtrionica hypocriſis, quam citra ratione & ſine fructu ad Apoſtolos referre volunt.* Nimirum contendit Hæreticus ille unctionem, de qua S. Jacobus, pertinuiſſe ad donum curationum, quod Apoſtoli non tranſmiſerunt ad ſuos ſucceſſores; ex quo concludit Sacerdotes hodiernos nimia temeritate & arrogantia uti ejuſmodi unctione ad ſanandos infirmos. Pudet Dallæum Pſeudo-mini-

niſtrum Calviniſtam in Gallia Veteres inſimulare hujuſmodi præſumptæ hypocriſis, propterea que multis probare conatur in uſu non fuiſſe apud eos Extremam-unctionem. Sed Chimierius etiam Pſeudo-miniſter in Gallia, lib. 4. de Sacramentis cap. 21. fatetur negari non poſſe, quin unctio a Veteribus adhibita fuerit infirmis, ſed ut mera cæremonia propter myſticas ſignificationes: „ non imus inficias, „ *inquit*, neque enim tam ignota nobis hiſtoria Ec„ cleſiæ, ſed quæſtiones diſtinguimus: & quamvis „ credamus perperam continuatum uſum poſt ſubla„ tum donum ſanationum, ſicut perperam continua„ ta lumina medio die ex primo uſu nocturno, & „ linguæ Latinæ ex Latinorum conſuetudine: tamen „ non tam ſumus faciles, ut perſuaderi poſſimus „ omnes ritus uſurpatos in Chriſtianorum uſu fuiſſe „ Sacramenta, vel eorum luminum exemplo, quo„ rum neceſſitate manifeſte ſublata, neceſſe fuit alle„ gorias comminiſci.

Quæres 2. *Extrema-unctio eſtne Sacramentum proprie dictum?*

R. Affirmative, idque fide divina credendum definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de Extrema unctione tribus canonibus, quibus proſcribit tam Veterum, quam recentiorum errores. Primo quidem canone ſic habet: „ Si quis dixerit, Extremam-unctionem non „ eſſe vere & proprie Sacramentum a Chriſto Domi„ no inſtitutum, & a Beato Jacobo Apoſtolo promul„ gatum, ſed ritum tantum acceptum a Patribus, aut „ figmentum humanum, anathema ſit. *Secundo cano„ ne*, Si quis dixerit, ſacram infirmorum Unctionem „ non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec „ alleviare infirmos, ſed jam ceſſaſſe, quaſi olim „ tantum fuerit gratia curationum: anathema ſit. „ *Tertio canone:* Si quis dixerit, Extremæ-unctionis „ ritum & uſum, quem obſervat ſancta Romana Ec„ cleſia, repugnare ſententiæ Beati Jacobi Apoſtoli, „ ideoque eum mutandum, poſſeque a Chriſtianis abſ„ que peccato contemni, anathema ſit.

Probatur 1. Concilii definitio ex Scriptura, Jac. 5.

*infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ; & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Ex quibus verbis ſic conficitur argumentum: Quatuor ſunt neceſſaria ad Sacramentum proprie dictum. 1. ſignum ſenſibile; 2. promiſſio gratiæ huic ſigno annexa; 3. inſtitutio divina: 4. mandatum hujus ſigni, ſeu ritus obſervandi; atqui quatuor iſta reperiuntur in laudatis Apoſtoli verbis, ergo in illis denotatur verum & proprie dictum Sacramentum.

Minor probatur quoad ſingula.

1. Habetur ſignum ſenſibile, nimirum unctio, cum oratione.

2. Promiſſio gratiæ, *alleviabit eum Dominus:* ſcilicet, ut, interpretibus Patribus Tridentinis c. 2. morbi incommoda ac labores levius ferat, & contra timorem mortis & conſcientiæ ſtimulos fiduciam in miſericordia Dei collocet, denique, *ſi in peccatis fuerit, remittentur ei.*

3. Inſtitutionem divinam denotat Apoſtolus, cum tam fidenter promittit ſacra illa unctione alleviandum infirmum, & peccata ejus dimittenda; virtus enim humana tantam efficaciam ſigno exteriori tribuere non potuit.

Nec aliud ſenſerunt Magiſter Sententiarum, & Sanctus Bonaventura, cum lib. 4. Sentent. diſt. 24. docuerunt, ſicut ante eos Hugo a Sancto Victore, hoc Sacramentum fuiſſe ab Apoſtolis inſtitutum; mens quippe illorum fuit Chriſtum non per ſe immediate, ſed per Apoſtolos Sacramentum illud inſtituiſſe; ideoque exiſtimandum non eſt eorum doctrinam laudato primo canone, fuiſſe proſcriptam.

Communis tamen eſt Theologorum ſententia, Sacramentum Extremæ-unctionis a Chriſto Domino immediate fuiſſe inſtitutum, & a Sancto Jacobo ſolummodo promulgatum; & ita docent Patres Tridentini ejuſdem ſeſſionis 14. cap. 1. de Extrema-unctione: *inſtituta eſt*, inquiunt, *ſacra hæc Unctio infirmorum tanquam vere & proprie Sacramentum novi teſtamenti a* Chri-

*Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem inſinuatum; per Jacobum autem Apoſtolorum, ac Domini fratrem Fidelibus commendatum, ac promulgatum.*

Patres conſulto dicunt Sacramentum hoc fuiſſe inſinuatum Marci ſexto, non vero inſtitutum, ut immerito contendunt nonnulli Theologi: tum quia Apoſtoli nondum erant Sacerdotes, ut Sacramentum illud conferrent; tum quia ungebant ægros nondum baptizatos, aliquando necdum credentes, ut ſigna curationum eſſent ipſis motiva credibilitatis, ſic cæcus natus Joann. 9. & claudus Act. 3. & innumeri alii tum crediderunt in Chriſtum, cum divina ejus virtute ſanatos ſe ſenſerunt. Sacramentum igitur Extremæ-unctionis inſtitutum creditur poſt Reſurrectionem, ſicut Sacramentum Penitentiæ & Confirmationis.

4. Divinum mandatum retinendi in Eccleſia ſacrum unctionis ritum, elucet in verbis Apoſtoli; qui eo loci totus eſt, ut doceat Fideles quid agere debeant in variis vitæ eventis: *Triſtatur aliquis veſtrum? inquit, oret: æquo animo eſt? pſallat: infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, &c. Confitemini ergo alterutrum peccata veſtra, & orate pro invicem, ut ſalvemini.* Procul dubio iſta uſque ad conſummationem ſæculi ſunt obſervanda, & hactenus obſervavit Eccleſia, ut mox dicetur. Ergo ex ipſo contextu perſpicuum eſt Apoſtolum loqui de unctione perpetuo ſervanda.

Ad id autem, quod Lutherus ſupra opponebat, multos probabiliter aſſerere hanc epiſtolam non eſſe canonicam, nec Apoſtolico ſpiritu dignam, Reſpondeo: etiamſi primis ſæculis quidam de ejus auctoritate dubitaverint, ab utraque tamen Eccleſia, Latina ſcilicet & Græca, ſemper fuiſſe laudatam uti ſacram ac divinam. Illud patet ex Concilio Laodiceno, & Carthaginenſi tertio, ex Origene homil. 7. in Joſue; ex SS. Athanaſio in ſynopſi, Epiphanio hæreſi 76. Hieronymo ad Paulinum, Aug. lib. 2. de doctrina Chriſtiana cap. 8. Innocentio I. epiſt. ad Decentium, Gelaſio I. qui quinto ſæculo in Concilio ſeptuaginta Epiſcoporum Romæ confecit canonem genuinorum

librorum ſacræ Scripturæ, & a ſpuriis eos diſtinxit.

Dices: Ex S. Aug. Enchir. c. 66. Sacramenta *magis ad ſpem futurorum bonorum, quam ad retentionem vel adoptionem præſentium pertinent*: atqui unctio, de qua loquitur S. Jacobus, primario tendit ad ſanitatem corporis reſtituendam, ſecundario vero tantum ad ſalutem animæ, *ſi in peccatis fuerit*, inquit; quæ conditionata locutio inſinuat infirmum, etiamſi in peccatis non fuerit, nihilominus inungendum propter infirmitatem corporis, ac proinde unctionem illam eſſe remedium mere corporeum, non vero Sacramentum proprie dictum.

Nego minorem; namque Apoſtolus abſolute promittit infirmum alleviandum, quatenus hæc unctio magnam in eo divinæ miſericordiæ fiduciam excitat, & confirmat ad levius ferendos morbi dolores, & tentationibus dæmonis tum maxime ſævientis facilius reſiſtendum, ut interpretantur Patres Tridentini citato capite 2. & ſemper intellexit Eccleſia, ut mox patebit. Nec refert, quod ſanitas corporis primo loco recenſeatur a Sancto Jacobo, id enim poſtulabat contextus orationis; cum enim dixiſſet Apoſtolus, *infirmatur quis in vobis?* conſequens erat, ut ſtatim loqueretur de ſanitate corporis per ſacram illam unctionem recuperanda, ſi ad animæ ſalutem conduceret. Sic Chriſtus Matth. 19. interroganti Petro v. 27. quid eſſet ſperandum ei, qui omnia propter Chriſtum reliquiſſet, reſpondet Chriſtus v. 29. *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Et clarius Lucæ capite 18. recipiet *multo plura in hoc tempore, & in ſæculo venturo vitam æternam*. Ubi primo loco bona temporalia promittuntur, utpote quæ interrogationi directe reſpondeant; nec tamen inde ſequitur, quod primario illorum intuitu omnia propter Chriſtum ſint dimittenda.

Probatur 2. ex conſtanti Traditione, cujus fidem facit Innocentius I. uſque ad ſuam ætatem, hoc eſt, ad quintum ſæculum, quo ineunte electus eſt ſummus

mus Pontifex. Sic enim epiſtola ad Decentium Eugubinum Epiſcopum ſolvit ejus dubia: *Sane*, inquit, *quoniam de hoc, ſicut de ceteris conſulere voluit dilectio tua*: (ſcilicet de infirmis inungendis per Presbyteros Eccleſiæ, ut habetur Jacobi 5.) „ quod non eſt „ dubium de Fidelibus ægrotantibus accipi vel intelligi „ debere, qui ſacro oleo chriſmatis perungi poſſunt: „ quo, ab Epiſcopo confecto, non ſolum Sacerdoti- „ bus, ſed omnibus uti Chriſtianis licet in ſua aut „ ſuorum neceſſitate inungendo. Ceterum illud ſuper- „ fluum videmus adjectum, ut de Epiſcopo ambiga- „ tur; quod Presbyteris licere non dubium eſt. Nam „ idcirco de Presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi „ aliis occupationibus impediti, ad omnes languidos „ non ire poſſunt. Ceterum ſi Epiſcopus aut poteſt, „ aut dignum ducit aliquem a ſe viſitandum, & be- „ nedicere, & tangere chriſmate, ſine cunctatione „ poteſt, cujus eſt ipſum chriſma conficere. Non pœ- „ nitentibus iſtud infundi non poteſt, quia genus eſt „ Sacramenti. Nam quibus reliqua Sacramenta ne- „ gantur, quomodo unum genus putetur poſſe con- „ cedi? „ Integrum teſtimonium proferre operæ pretium fuit, quia in eo plura obſervanda ſunt.

Primo, Decentius Epiſcopus non dubitat de veritate Sacramenti Extremæ-unctionis, ut garriunt Hæretici; ſed ortas difficultates circa illud Sacramentum pro more Epiſcoporum proponit ſedi Apoſtolicæ, quaritque 1. an verba ſancti Jacobi intelligi debeant de infirmis dumtaxat per Sacerdotes inungendis; nam Græci ſanos etiam & bene valentes inungunt, ut infra dicetur. 2. Utrum Laici oleo per Epiſcopum conſecrato ſeipſos inungere poſſit ad depellendos corporis morbos, quemadmodum abluunt ſeſe aqua ad uſum Baptiſmatis conſecrata. 3. Num ſanctus Jacobus ita doceat Presbyteros eſſe Miniſtros Extremæ unctionis, ut excludat Epiſcopos. 4. Utrum conferenda ſit ſacra illa unctio pœnitentibus, qui adhuc ſtadium pœnitentiæ decurrunt, necdum per abſolutionem ſunt reconciliati. Ad ſingula autem reſpondet Summus Pontifex. Ad primum, dubium

 non

non eſſe S. Jacobum intelligendum de Fidelibus ægrotantibus. Ad ſecundum, poſſe Laicos fideles in ſuis neceſſitatibus uti oleo per Epiſcopum ſanctificato: eo Græci etiam nunc deliniunt Fideles, qui divinis Officiis intereſunt. Verum uſus ille ſacramentum non eſt, ſicut nec uſus aquæ Juſtralis, quam Fideles quotannis hauriunt ex fonte baptiſmali, & domum ſecum deferunt. Ad tertium, Apoſtolum non excludere Epiſcopos, & ideo Presbyteros potius appellaſſe; quia Epiſcopi ſolent detineri publicis ac gravioribus negotiis. Ad quartum (quod ſpectat controverſia in qua verſamur) ſacram unctionem non eſſe adhibendam pœnitentibus nondum reconciliatis, quia eſt genus ſeu ſpecies Sacramentorum, quæ non conferuntur pęnitentibus, priuſquam a vinculis peccatorum ſoluti fuerint.

Obſervandum 2. Innocentium iis poſterioribus verbis non loqui de Sacramento late ſumpto, ſeu de cæremonia ab Eccleſia inſtituta & uſurpata propter myſticas ſignificationes, ut vult Chamierius; ſed de Sacramento proprie dicto; ait enim ſacram unctionem eſſe genus ſeu ſpeciem Sacramenti, eamque reponit in numero eorum Sacramentorum, quæ non debent conferri pœnitentibus nondum reconciliatis: atqui ejuſmodi pęnitentibus nondum denegantur cæremoniæ Eccleſiaſticæ, quæ vulgo dicuntur Sacramentalia, cinere benedicto conſperguntur; crebris manuum impoſitionibus ſubſternuntur, plures ſuper eis funduntur orationes, ſolis Sacramentis proprie dictis defraudantur. Unde concludit Summus Pontifex, certum eſſe ac indubitatum in Eccleſia, ſacram unctionem iis non poſſe concedi: *nam quibus reliqua Sacramenta negantur*, inquit, *quomodo unum genus putatur poſſe concedi?* Nihil clarius.

Obſervandum 3. Innocentium non inſtituere novam diſciplinam, ſed explicare, quæ hactenus obſervata fuerit in univerſa Eccleſia. Edant adverſarii, ſi poſſunt, ejus originem. Certe Origenes teſtatur ſacrum hunc ritum ante ſuam ætatem, hoc eſt, ante tertium ſæculum obtinuiſſe; ſic enim ſcribit hom. 2. in Levit. *Eſt adhuc ſeptima, licet dura & laborioſa per*

pæni-

*pœnitentiam remiſſio peccatorum, cum lavat peccator in lacrymis ſtratum ſuum . . . & cum non erubeſcit Sacerdoti Domini indicare peccatum ſuum, & quærere medicinam ſecundum eum, qui ait*, Dixi, pronuntiabo adverſum me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem cordis mei. *In quo impletur & illud, quod Apoſtolus dicit;* Si quis autem infirmatur, vocet Presbyteros Eccleſiæ, & imponant ei manus, ungentes cum oleo in nomine Domini. Origenes conjungit Extremam unctionem cum Sacramento Pœnitentiæ: tum quia, ex Patribus Tridentinis ſeſſ. 14. in Prologo de Sacramento Extremæ-unctionis, hoc Sacramentum *non modo pœnitentiæ, ſed & totius Chriſtianæ vitæ* (*quæ perpetua pœnitentia eſſe debet*) *conſummativum exiſtimatum eſt a Patribus*; tum quia Græci iſta duo Sacramenta ſimul conferre ſolent. Unde Sanctus Chryſoſtomus illa duo Sacramenta non ſeparat lib. 3. de Sacerdotio, in quo ſic habet: *neque enim ſolum cum nos regenerant* (Sacerdotes) *ſed poſtea etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent*, infirmatur, *inquit*, inter vos aliquis? accerſat Presbyteros.

Obſervandum 4. vel hoc uno Innocentii reſponſo corruere omnia argumenta, quæ congerit Dallæus ad ſuadendum ritum Extremæ-unctionis eſſe inventum humanum poſterioribus ſæculis excogitatum; ſcilicet opponit Hæreticus ille 1. Veteres, qui myſteria Religionis Chriſtianæ accurate expoſuerunt, ut S. Dionyſium libro de Eccleſ. Hierarch. S. Clementem libro Conſtitut. S. Juſtinum in Apologia, Tertullianum in Apologetico, S. Cyrillum in Catecheſibus, nullam mentionem facere Extremæ Unctionis 2. Hiſtoricos Scriptores, qui licet ſigillatim referant quæ contigerunt in priorum obitu, nuſquam commemorant eos fuiſſe ſacra unctione delibutos, ut S. Gregorius Nazianzenus in Orationibus de ſorore Gorgonia, de patre Gregorio, de amico ſuo Baſilio; S. Hieronymus de obitu Marcellæ, Aſellæ, Paulæ; S. Auguſtinus lib. 9. Confeſſionum de iis, quæ contigerunt in morte piiſſimæ matris Monicæ. Hæc, inquam, argumen-

ta, & alia ſimilia tanquam umbræ evaneſcunt ad lucem teſtimonii, quod habemus præ manibus.

Enimvero in Jure duo teſtes affirmantes prævalent centum negativis: & apud Philoſophos argumentum negativum nullius eſt roboris adverſus argumentum poſitivum, ut vocant. Atqui habemus hic duos teſtes locupletiſſimos, Decentium ſcil. Epiſcopum Eugubinum, & Innocentium Summum Pontificem. Decentius inquirit, an Epiſcopus æque ac Presbyter infirmos ungere poſſit. Hæc autem quæſtio non movetur fruſtra de re, quæ nunquam fuit, nec eſſe poteſt; ſed de praxi, quæ in Diœceſi Eugubina obtinebat Preſbyterorum miniſterio, ambigitque Decentius, an poſſit & ab Epiſcopo adhiberi illa unctio etiam pœnitentibus nondum reconciliatis. Innocentius reſpondet, 1. videri ſuperfluum, *ut de Epiſcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium eſt*, 2. hoc Sacramentum non debere conferri pœnitentibus, quia eſt ejuſdem generis cum aliis Sacramentis, puta Euchariſtia; quæ ejuſmodi pœnitentibus non conceduntur.

Quid efficit ſilentium aliorum Patrum adverſus duos illos locupletiſſimos teſtes? quanquam ſoli non ſunt; nam duo coætanei idem teſtantur, ſcilicet ſanctus Chryſoſtomus ſupra laudatus, & ſanctus Auguſtinus lib. de Speculo, ubi inter plura in novo Teſtamento retinenda & obſervanda, recenſet præceptum S. Jacobi, *infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros*, &c. Simile teſtimonium tulerat Origenes cit. hom. 2. in Levit. ante ducentos fere annos.

Ideo autem alii Patres priorum ſæculorum non ſcripſerunt de Extrema-unctione, quia illis defuit ſcribendi neceſſitas, aut occaſio: nullus Hæreticus Sacramentum illud impugnabat; abuſus nondum irrepſerant in ejus celebratione, cum non ſoleat conferri niſi periculoſe decumbentibus, qui tunc pro virili ſaluti ſuæ conſulunt: adminiſtratur, non in publicis Fidelium conventibus, in quibus multa occurrunt ordinanda, corrigenda, ut ſacris myſteriis debita reverentia habeatur, ſed in privatis ædibus: unde neceſſum ſemper fuit ut Patres plura dicerent aut ſciberent

rent

rent de Baptiſmo, & Confirmatione, Euchariſtia, & Pœnitentia, vixque ſe dabat occaſio ſermonem habendi de Extrema-unctione, nec niſi caute Innocentius ſ. teſtimonium, quo Novatores convincimus, poſteris reliquit. Adde plures e Veteribus ſub nomine Pœnitentiæ, Extremam-unctionem complexos fuiſſe tanquam ejus complementum, ut patet ex laudatis textibus Origenis & S. Chryſoſtomi.

Non magis nocet catholico dogmati ſilentium eorum, qui hiſtoriam SS. adornarunt; ſi enim S. Gregorius Nazianzenus, & S. Auguſtinus nihil referunt de ſacro viatico, quod procul dubio collatum eſt S. Gorgoniæ, S. Baſilio, & S. Monicæ, quid mirum ſi de Extrema-unctione pariter ſileant? Sed & illud præſertim notatu dignum eſt, plures Hiſtoricos, qui res geſtas & deceſſum Sanctorum, quos tulit poſterior ætas, accurate ſcripſerunt, non meminiſſe Extremam-unctionem illis fuiſſe adminiſtratam, hanc circumſtantiam prætermiſerunt Scriptores vitæ S. Bernardi, niſi eam nomine Pœnitentiæ complexi ſint propter rationem ſupra allatam, cum tamen adverſarii teſtimoniis mox proferendis fateri cogantur illud Sacramentum fuiſſe in uſu a 5. ſæculo, & ipſe S. Bernardus in vita S. Malachiæ cap. 31. de illo in extremis poſito ſic ſcribat: *Jubet ſe ſacro oleo ungi .... ungitur; & ſumpto viatico, Fratrum ſe orationibus, & Fratres Deo commendans ad lectum revertitur.*

Igitur uſum Extremæ-unctionis in Eccleſia Latina, 5. ſæculo teſtatur Sacramentarium S. Gregorii, qui Eccleſiæ præfuit 6. ſæculo exeunte & ſeptimo ineunte; in eo quippe deſcribitur ritus, quo oleum infirmorum conſecratur feria quinta in cœna Domini. Teſtatur Concilium Cabilonenſe ſecundum ann. 813. *Secundum B. Jacobi documentum*, inquiunt, Patres Can. 48. *Cui etiam documenta Patrum conſentiunt, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, a Presbyteris ungi debent: ſic enim ait:* infirmatur quis in vobis, &c. *Non eſt itaque parvipendenda hujuſmodi medicina, quæ animæ corporiſque medetur languoribus.*

Ea-

Eadem habent Conc. Aquiſgranenſe Can. 5. ann. 856. Moguntinum ann. 847. *Ab infirmi*, inquit, Can. 26. *in mortis periculo poſitis per Presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio. Et ideo ſecundum canonicam auctoritatem, ne illis clauſa janua pietatis videatur, orationibus & conſolationibus Eccleſiaſticis ſacra cum unctione Dei animati ſecundum ſtatuta SS. PP. communione viatici reficiantur.* Hic præmittitur unctio ſacro viatico. Ita obſervatum fuiſſe erga Leonem IX. refert Wibertus lib. 2. cap. 16. *Decernit*, inquit, *ut ... ungeretur ſacri olei liquore, ſuper quo facto exhilaratus uſquequaque, munituſque corporis & ſanguinis Domini communione*, &c. Obiit autem Leo IX. ann. 1054.

Quæ de Waldenſibus 12. ſæculo, & de aliis Hæreticis initio hujus capitis retulimus, evidenter demonſtrant, Extremam Unctionem deinceps ſicut prius uſque ad Concilium Tridentinum in Eccleſia Latina fuiſſe uſurpatam.

Conſenſionem Eccleſiæ Græcæ cum Latina circa Sacramentum Extremæ-Unctionis probant 1. eorum Euchologia, in quibus præſcribitur ritus conſecrandi oleum infirmorum, & uſus illius. 2. cenſura, qua Jeremias Patriarcha Conſtantinopolitanus perſtrinxit Confeſſionem Auguſtanam Lutheranorum, in qua Extrema-unctio expungitur e numero Sacramentorum: quam cenſuram confirmavit Conc. Conſtantinopolitanum ſub Parthenio ann. 1642. & Conc. Bethlehemiticum ann. 1672. 3. redintegrata unio utriuſque Eccleſiæ in Conc. Lugdunenſi II. & Florentino, in quibus viſi ſunt Græci ab initio ſchiſmatis (cujus ſemina jecit Photius 9. ſæculo) non diſcrepaſſe a Latinis in re tanti momenti, cum de ea nulla fuerit inter illos diſceptatio.

Ergo ab Apoſtolis uſque ad hodiernum diem ſemper & ubique in Eccleſia creditum eſt, nemine refragante, niſi ſolis Pſeudo-reformatis, Extremam-unctionem eſſe Sacramentum proprie dictum.

## CAPUT II.

### *De materia Sacramenti Extremæ-Unctionis.*

MAteria, ex ſæpe dictis, duplex eſt; alia remota, alia proxima.

Q. 1. *Quænam eſt materia remota Extremæ-Unctionis?*

Reſpondent PP. Tridentini cap. 1. de Extrema-unctione, eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum, quia deſignatur a S. Jacobo, cit. cap. 5. *Ungentes eum oleo in nomine Domini*: & ſemper adhibitum eſt ab Eccleſia, ut conſtat ex omnibus textibus ſuperiori capite allatis. Quod autem oleum ſit idonea hujus Sacramenti materia, docent iidem Tridentini PP. quia *Aptiſſime Spiritus Sancti gratiam, qua invincibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat*; cum enim oleum naturaliter 1. leniat corporis dolores; 2. roboret, ac defatigatas vires recreet; 3. lumini pabulum præbeat; aptiſſime ſignificat Extremæ-unctionis virtutem, qua ægroti animam alleviat, exhilarat, & confirmat, peccatorum reliquias abſtergit, fidem nutrit, fiduciam in Dei miſericordia excitat, & ſanitatem corporis reſtituit; ſi ſaluti animæ expediat.

Q. 2. *Quale genus olei eſt materia Extremæ Unctionis?*

R. Solum oleum ex Olivarum baccis expreſſum; quia oleum aliunde eductum, v. g. ex nucibus, non dicitur proprie & ſimpliciter oleum, ſed cum addito & ſecundum quandam ſimilitudinem. Sicut ergo aqua ex floribus aut herbis educta non eſt materia idonea Baptiſmi, nec alius panis quam triticeus Euchariſtiæ: ita nec aliud oleum quam ex olivis expreſſum Extremæ-unctionis.

Q. 3. *Oleum illud eſtne alteri liquori miſcendum, ut ſit idonea hujus Sacramenti materia?*

R. Minime; neque enim ex Scriptura, neque ex Traditione, ullius mixtionis neceſſitas colligitur, immo Pontificalia Latina & Euchologia Græca oleum ſimplex requirunt.

Di-

Dices: Innocentius I. ſæpius laudata epiſtola ad Decentium ſcribit ægrotantes ſacro oleo chriſmatis perungi, & Epiſcopi eſſe illud chriſma conficere: ergo alius liquor eſt admiſcendus oleo.

Nego conſ. quia chriſma idem ſonat apud Græcos, quod unctio apud Latinos, quæ peragitur quolibet pingui liquore. Unde S. Auguſtinus tract. 13. in Joann. oleum olivarum vocat unguentum & chriſma.

Q. 4. *Benedictio olei eſtne neceſſaria?*

R. Certum eſt neceſſariam eſſe neceſſitate ſaltem præcepti Eccleſiaſtici; eam enim requirunt Eugenius IV. in Decreto pro Armenis; & Concilium Tridentinum cap. 1. ſupra laudato; conſtatque ex teſtimoniis præcedenti capite laudatis, oleum infirmorum in Eccleſia Latina & Græca ſolemni benedictione ſemper fuiſſe præparatum. Sed difficultas eſt, utrum ejuſmodi benedictio ſit de neceſſitate Sacramenti.

Affirmant plures Theologi, ut Bellarminus, Eſtius, Suarez, Sylvius, & alii, cui ſententiæ videtur favere S. Thom. in 4. diſt. 23. & in Supplem. quæſt. 29. art. 3. ubi diſtinguit inter aquam Baptiſmi & oleum infirmorum, ſcribitque aquam non eſſe benedictione neceſſario conſecrandam ſicut oleum; quia ſanctificata eſt contactu corporis Chriſti, quando baptizatus eſt: atqui S. Thom. non loquitur de benedictione præcepti Eccleſiaſtici, & Sacramento accidentaria; cum ipſum non latueris extare Eccleſiæ præceptum ſolemniter benedicendi fontem baptiſmalem in pervigilio Paſchæ & Pentecoſtes: ergo revera intelligendus eſt de benedictione eſſentiali Sacramento Extremæ-unctionis, minime vero Sacramento Baptiſmi. Nititur autem illa ſententia tum Traditione univerſalis Eccleſiæ, quæ pro materia Extremæ-unctionis ſemper aſſignavit oleum benedictione conſecratum: tum auctoritate Eugenii IV. in Decreto pro Armenis, & Patrum Tridentinorum, qui conceptis verbis docent materiam hujus Sacramenti eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum. Quod autem benedictio illa non ſit accidentaria Sacramento, & præcepti dumtaxat Eccleſiaſtici in mente

te Conciliorum & Sanctorum Patrum inde patet, quod aliter loquantur de materia Baptiſmi; ſimpliciter enim enuntiant eſſe aquam, & raro mentionem faciunt benedictionis, qua præſanctificatur.

Negant vero benedictionem eſſe præcepti divini, & Sacramento eſſentialem; Victoria, Cajetanus, Maldonatus, Sanbovius, Natalis Alexander, & alii benemulti, quorum ſententia evaſit admodum communis in Academia Pariſienſi, probaturque 1. argumento negativo; quia hujuſce benedictionis neceſſitas neque ex Scriptura, neque ex Traditione colligitur. Non ex Scriptura; S. enim Jacobus ſimpliciter aſſerit infirmum oleo ungendum, abſque ulla mentione benedictionis: quod autem addit, *in nomine Domini*, (in quibus verbis vim faciunt patroni oppoſitæ ſententiæ) non refertur ad oleum, ſed ad ipſam unctionem ſeu actionem Miniſtri, qui debet ungere, non ſuo, ſed Dei nomine: non etiam ex Traditione; quamvis enim ex ea habeatur oleum debere eſſe benedictum: non ſequitur benedictionem illam eſſe præcepti divini, & Sacramento eſſentialem, cum ex conſtanti univerſalis Eccleſiæ Traditione vinum in altari offerendum non ſit ſimplex vinum, ſed vinum aqua delibutum, & tamen mixtio illa, in communi Theologorum ſententia, non eſt præcepti divini, nec de ſubſtantia Sacramenti & ſacrificii. Ideo autem Eugenius IV. & Patres Tridentini oleum benedictum indicant pro materia Extremæ-unctionis, non vero aquam benedictam pro materia Baptiſmi, quia controverſia eſt in Scholis circa benedictionem olei, nulla vero circa benedictionem aquæ: ne autem videantur detrahere probabilitati opinionis, quæ aſſerit benedictionem pertinere ad eſſentiam Sacramenti Extremæ-unctionis, ſi oleum nude pro materia Extremæ-unctionis proponerent, ſicut aquam pro materia Baptiſmi, loquendi formulam, uſu Veterum receptam, retinuerunt, cum certum ſit ejuſmodi benedictionem eſſe convenientem, ſaltemque ab Eccleſia præceptam, ac proinde Waldenſes merito fuiſſe damnatos ex eo, quod illam ſpernerent.

Pro-

Probatur 2. eodem ſententia argumento poſitivo: Ritus a Deo inſtitutus, & ad ſubſtantiam Sacramenti pertinens fixus eſt, conſtans, ac immutabilis: *Chriſti Eccleſia*, inquit Vincentius Lyrinenſis communit. 2. cap. 32. *ſedula & canta depoſitorum apud ſe dogmatum cuſtos, nihil unquam iis immutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat neceſſaria, non apponit ſuperflua*: atqui nihil in Eccleſia fixum circa ritum benedicendi oleum infirmorum, ſed varius eſt ille ritus pro diverſitate regionum, apud Latinos ejuſmodi benedictio, ita Epiſcoporum ſemper fuit propria, ut Presbytero nequidem a Summo Pontifice demandati poſſit juxta patronos primæ ſententiæ; quia inquit Suarez *diſp.* 40. ſect. 1. quæ ſunt juris divini, & ad ſubſtantiam Sacramentorum pertinent, ab Eccleſia mutari nequeunt, nec refert, pergit idem Theologus, quod ex diſpenſatione Summi Pontificis Presbyteri aliquando confirment, quia habemus ex traditione Presbyterum eſſe a Deo inſtitutum miniſtrum extraordinarium Confirmationis; nullum vero veſtigium extat ſive in Scriptura, ſive in Traditione, ipſum poſſe conſecrare oleum infirmorum, aut Chriſma confirmatorium; immo conſtans eſt Traditio ſaltem in Eccleſia Latina Presbyterum, ubi agitur de unctione perficienda, debere uti oleo aut chriſmate per benedictionem Epiſcopi confecto ſeu conſecrato. Attamen in Eccleſia Orientali Presbyteri benedicunt oleum, quo inungunt infirmos; quem ritum Eccleſia Latina hoc ipſo approbaſſe cenſetur, quo in ſuam communionem Græcos admiſit in Concilio Lugdunenſi ſecundo, & Florentino; vera enim Eccleſia fœdus inire nequit cum iis, quos novit errare in re tanti momenti, hoc eſt, Sacramenta adulterare, & alio ritu celebrare, quam a Chriſto ſunt inſtituta. Quin Clemens VIII. conceptis verbis hancce Græcorum praxim confirmavit in inſtructione directa ad Epiſcopos Latinos, in quorum Diœceſibus verſantur: *non ſunt cogendi presbyteri Græci*, inquit, *olea ſancta ( præter chriſma ) ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere, cum ejuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur &*

*bono-*

*benedicantur*. Ergo valde probabile eſt benedictionem olei non eſſe a Chriſto inſtitutam, nec pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti.

Veruntamen cum ex Decreto Innocentii XI. & ex cenſura Cleri Gallicani ſæpius laudati, non liceat *in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore*: ſi Sacerdos advertat incaute ſe adhibuiſſe oleum Catechumenorum, aut chriſma pro oleo infirmorum, obſervabat Decr. Innoc. III. C. *Paſtoralis*, tit. de Sacr. non iterandi *in talibus nihil eſt iterandum, ſed caute ſupplendum quod incaute fuerat prætermiſſum*. Ut autem caveatur ejuſmodi error, qui non eſt ita infrequens, præſcribere ſolent Epiſcopi, ut oleum infirmorum ſervetur in vaſe ſeparato.

Q. 5. *Quid aget Parochus, quando oleum benedictum deficit?*

R. Priuſquam totaliter deficiat, admiſcebit non conſecratum; ſic enim habetur C. *Quod in dubiis*, de conſecratione Eccl. *non negamus quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri*. Canon non præſcribit ut oleum admixtum ſit cum minori quantitate, ideoque Theologi contendunt hanc cautionem, quam alii requirunt, non eſſe neceſſariam.

Q. 6. *Quænam eſt materia proxima Sacramenti Extremæ-unctionis?*

R. Eſt ipſa unctio, quia uſus materiæ remotæ dicitur materia proxima Sacramenti, uſus aquæ aut chriſmatis v. g. ſcilicet ablutio aut Chriſmatio dicitur materia proxima Baptiſmi aut Confirmationis: ergo unctio, quæ eſt uſus olei, eſt materia proxima Extremæ-Unctionis.

Q. 7. *Quotuplex unctio eſt adhibenda?*

R. Ad Sacramenti veritatem una ſufficit; ſed ex præcepto Eccleſiæ multiplex eſt adhibenda, pro cujuſque Diœceſeos diverſitate.

Prima pars probatur 1. ex Scriptura, quæ non ſecus loquitur de unctione infirmorum, ac de ablutione Catechumenorum. De unctione ait S. Jacobus cit. 5. *orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini*. Et

de

de ablutione Chriſtus Dominus' Matth. 3. *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine*, &c. atqui una ablutio ſufficit ad Baptiſmum: ergo & una unctio ad Sacramentum Extremæ Unctionis. 2. quia libri Rituales paſſim præſcribunt, ut, ſi mors inſtet, vel morbus contagioſus Miniſtrum exponat evidenti periculo, una fiat unctio in capite, in quo vigent omnes ſenſus, ſin minus in alia parte corporis, dicaturque: *per iſtam ſacram unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum.*

Secunda pars patet ex Euchologiis Græcorum, & libris Ritualibus Latinorum, in quibus plures præcipiuntur unctiones, ſed non ſemper in iiſdem corporis partibus. Apud Græcos inunguntur frons, facies, propter ſenſuum organa; non oculi, nec aures, nec nares. Apud Latinos non idem ubique ſervatur ritus, unctioni quinque organorum ſenſus, quæ ubique obtinuit, vulgo unctio pedum adjungitur, quibuſdam in locis unctio pectoris; in aliis unctio capitis, in aliis unctio renum; & hunc poſteriorem ritum Eugenius IV. in ſuo Decreto pro Armenis præſcribit his verbis: „ hoc Sacramentum niſi infirmo, de cujus morte time- „ tur, dari non debet, qui in his locis ungendus „ eſt, in oculis propter viſum, in auribus propter „ auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter „ guſtum vel locutionem, in manibus propter tactum, „ in pedibus propter greſſum, in renibus propter delecta- „ tionem ibidem vigentem. „ Sed hæc poſtrema unctio prætermitti debet in mulieribus pudoris cauſſa, ex Concilio Mediolanenſi quarto, & ex iis Ritualibus, qui illam præcipiunt pro viris, nam plures eam prorſus omittunt, videnturque in locum illius ſufficere unctionem pectoris. In hac autem varietate unuſquiſque conſulat librum Ritualem Diœceſeos, in qua miniſtrat: religioſeque adhæreat ritibus ibidem præſcriptis, iiſque præſertim, qui ſpectant unctiones quinque organorum ſenſus, utpote quæ ita obtinuerint in Eccleſia Latina, ut plures Theologi exiſtiment pertinere ad ſubſtantiam Sacramenti, a quibus non omnino recedit S. Thomas

mas in quartum Sent. diſt. 23. quæſt. 2. art. 3. ubi ſic ſcribit: *ideo illa unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti; ſed quidam non ſervant alias.* Quod ſi infirmus ſit mutilus, unctio fieri debet in parte viciniori; quamvis enim per organum, quo orbatus eſt, exterius peccare non potuerit; potuit tamen appetere actus noxios, qui per ejuſmodi organum perficiuntur, & exterius prodeunt.

## CAPUT III.

### *De forma Sacramenti Extremæ-Unctionis.*

Q. 1. QUænam eſt forma Sacramenti Extremæ-Unctionis?

R. Eſt oratio, quam miniſter fundit, dum infirmum inunget; ſic enim tradidit S. Jacobus cit. capite 3. *orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.*

Q. 2. *Quænam debet eſſe illa oratio?*

R. Chriſtus non determinavit quibus verbis præciſe conſtare debeat, ſed determinandum permiſit Eccleſiæ, ut diximus Tom. 5. Tract. de Sacramentis in genere cap. 7. Hinc variæ orationis formulæ non ſolum apud Græcos, ſed etiam apud Latinos, quæ cum eundem referant ſenſum, tanquam legitimæ ſunt habendæ. A pluribus tamen ſæculis in Eccleſia Latina obtinuit iſthæc forma deprecativa, *per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum*, &c. Hanc formam vindicat Sanctus Thomas in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 4. eam laudant tum Eugenius IV. in Decreto pro Armenis, tum Patres Tridentini ſeſſ. 14. c. 1. de Extrema-Unctione.

Q. 3. *Singula verba ſuntne eſſentialia formæ?*

R. Minime, quia effectus Sacramenti ſatis exprimitur

tur hiſce vocibus, *per iſtam unctionem indulgeat tibi Deus*, quia nonnulli putant ſatis eſſe ſi dicatur, *indulgeat tibi Deus*, quemadmodum in Sacramento Pœnitentiæ valeret hæc forma, *abſolvo te:* ergo cetera verba ſunt neceſſaria, niſi neceſſitate præcepti.

Q. 4. *Laudata forma deprecativa eſtne ita neceſſaria, ut ſi miniſter uteretur indicativo hoc modo*, ungo te in remiſſionem peccatorum, *vel* indulgeo tibi quidquid deliquiſti, *irritum foret Sacramentum?*

R. 1. De fide eſt hujuſmodi formam deprecatoriam eſſe convenientem; ita enim definiit Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de Extrema-unctione canone 3. *Si quis dixerit Extremæ-unctionis ritum & uſum, quem obſervat Sancta Romana Eccleſia, repugnare ſententiæ B. Jacobi Apoſtoli, ideoque eum mutandum, poſſeque a Chriſtianis abſque peccato contemni; anathema ſit;* Enimvero ejuſmodi forma exprimitur actio & intentio Miniſtri, cum dicitur, *per iſtam unctionem;* & principali cauſſa, quæ ſpiritualem unctionis effectum operatur, cum additur, *& per ſuam piiſſimam miſericordiam*. Denique præcipuus Sacramenti effectus poſtremis verbis, *quidquid deliquiſti*.

R. 2. Concilium Tridentinum ita laudavit hanc formam, ut non declaraverit indicativam fore irritam. Unde pertinet ad controverſiam Scholæ, an valeret indicativa. Pro ea pugnarunt ante Concilium Tridentinum Albertus Magno, Paludanus, Ricardus, & poſt Concilium Navarrus in ſumma, & Becanus exiſtimarunt opinionem Alberti non carere omni probabilitate; ſed non recedendum a communi Theologorum ſententia. Quare

R. 3. Sola forma deprecatoria eſt legitima.

Probatur tum ex Scriptura, quæ orationem pro forma hujus Sacramenti indicat; ait enim S. Jacobus, *oratio fidei ſalvabit infirmum, & allevabit eum Dominus*. Quibus verbis Apoſtolus tribuit orationi effectum Sacramenti: ergo pertinet ad eſſentiam Sacramenti, tum ex Traditione univerſalis Eccleſiæ; hactenus enim Eccleſia, tam Græca, quam Latina, hoc Sacramentum confecit forma deprecativa.

Di-

Dices: Forma indicativa aliquando fuit in uſu apud Latinos, ut patet tum ex forma Ambroſiana, quam laudat Paludanus in 4. diſt. 23. ſic enim habet: *Ungo te oleo ſanctificato in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti;* tum ex Sacramentali Veneto, de quo Arcudius lib. 5. de concordia cap. 5. in eo quippe Sacramentali hæc forma legitur, *ungo te oleo ſancto*. Teſtatur quoque Albertus Magnus in 4. diſt. 23. ſe legiſſe antiquiſſimus Germaniæ Rituales libros, qui hujuſce Sacramenti formam mere indicativam continerent: ergo Sacramentum Extremæ-Unctionis confici poteſt forma indicativa.

Reſpondet S. Thomas quæſt. 29. Supplem. a. 8. ad 3. *Verba indicativi modi, quæ ſecundum morem quorundam præmittuntur orationi, non ſunt forma Sacramenti, ſed ſunt diſpoſitio ad formam*, quæ deprecatoria immediate ſequitur laudata verba Ambroſianæ unctionis, ut *mors militis uncti præparatus ad certamen poſſit æreas poteſtates ſuperare*: Hæc enim verba optativi modi orationem exprimunt. Sic in forma Veneta laudatis verbis adjungitur, *ut quidquid illicito viſu dereliquiſti, hujus olei unctione expietur per Chriſtum Dominum noſtrum*. Sed quidquid ſit de antecedente,

R. Negando conſeq. quæ enim auctoritas quarundam particularium Eccleſiarum adverſus Eccleſiam univerſalem?

---

## CAPUT IV.

### *De Miniſtro Sacramenti Extremæ-Unctionis.*

Q. 1. QUis eſt *Miniſter Sacramenti Extremæ Unctionis?*

Pſeudo-reformati contendunt Miniſtros unctionis, quam commendat Sanctus Jacobus cap. 5. eſſe, vel ſeniores ætate, vel Magiſtratus, ſeu primates Communitatis; *Quod*, inquit Calvinus lib. 4. Inſtitut. cap. 19. *apud Jacobum Presbyteros interpretantur Sacerdotes, & plu-*

*pluralem numerum ad decorem poſitum nugantur*, *nimis frivolum eſt*. *Quaſi vero Eccleſiæ eo tempore ſacrificorum examinibus abundarint*, *in longa pompa procedere potuerint ad ferendum ſacri olei ferculum*. Adverſus illum errorem extat canon 4. Concilii Tridentini ſeſſ. 14. de Extrema-Unctione, in quo ſic habetur: *Si quis dixerit*, *Presbyteros Eccleſiæ*, *quos B. Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur*, *non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos*, *ſed ætate ſeniores in quavis Communitate*, *ob idque proprium Extremæ Unctionis Miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem*; *anathema ſit*. Quare ad propoſitam quæſtionem

R. De fide eſt ſolum Sacerdotem eſſe hujus Sacramenti Miniſtrum.

Probatur 1. ex Scriptura, *infirmatur quis in vobis?* inquit Sanct. Jacobus, *inducat Presbyteros Eccleſiæ*, &c. Atqui Presbyterorum nomine intelliguntur Sacerdotes, tum quia in Scripturis Sacerdotes ſolenr vocari Presbyteri, ſeu Seniores, ut 1. Petri cap. 5. *ſeniores* Græce (πρεσβυτέρους,) *qui in vobis ſunt*, *obſecro conſenior*, 1. Timoth. 4. *verſ.* 14. *noli negligere gratiam*, *quæ in te eſt*, *quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii*, ideſt, cœtus Epiſcoporum, tum quia ſi ſeniores ætate hic intelligerentur, juvenis Sacerdos, aut Epiſcopus, qualis erat Timotheus, non poſſet induci ad ungendos infirmos, quo nihil abſurdius: non denique quia Eccleſia ſemper intellexit, Sacerdotes hic deſignari. Unde

Probatur 2. ex conſtanti Eccleſiæ Traditione, cujus teſtes capite 1. adduximus Origenem, Sanctum Chryſoſtomum, Innocentium Primum epiſtola ad Decentium, Sacramentarium Sancti Gregorii, Concilium Cabilonenſe ſecundum, &c.

Q. 2. *Omnis Sacerdos poteſtne conferre illud Sacramentum?*

R. Poteſt valide, quia ad id ſufficit poteſtas Ordinis: non poteſt licite, niſi habeat juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, ex Clementina 1. de privilegiis, in qua Regulares feriuntur excommunicatione, ſi abſque licentia proprii Sacerdotis Extremam-Unctio-

nem

nem adminiſtrent, in caſu tamen neceſſitatis, abſente Parocho, quilibet Sacerdos non ſolum poteſt, ſed etiam debet inungere infirmum in extremis poſitum, ut expreſſe habetur in Concilio Mediolanenſi quinto his verbis: *ſi porro is* (Parochus) *impeditus, aut alias in mora eſt, mortiſque periculum inſtat, hoc* (Sacramentum) *Sacerdos alius adminiſtret*, alioquin Clementina eſſet in deſtructionem, nec proinde vera lex, quæ eſſentialiter eſt ordinatio rationis in bonum commune: nec contraria Navarri ſententia cap. 27. Manualis defendi poteſt.

Q. 3. *Quot requiruntur Sacerdotes?*

R. 1. In Eccleſia Græca ſeptem adhibentur, ex Simeone Theſſalonicenſi libro de Sacramenti apud Morinum ad calcem ejus operis de Pœnitentia; *Quamvis*, inquit Simeon, *non ſit ſcriptus* (numerus Sacerdotum) *neceſſarium tamen eſt antiquam obſervare Traditionem, & ſint quidem ſeptem, ut veteris moris eſt: ſi vero neceſſitas fuerit, tres ſint ad minus*. Plures etiam in Eccleſia Latinà olim conveniebat ad ungendum infirmum. Hinc criminatio Waldenſium, ex Reynero libro de Waldenſibus, adverſus pluralitatem illam Sacerdotum.

R. 2. Unus Sacerdos ſufficit, probaturque 1. ex ſæpius laudata epiſtola Innocentii I. in qua decernit Epiſcopum, ſi velit, poſſe illud Sacramentum conferre. 2. Ex Alexandro Tertio, cap. *Quæſivit*, de verborum ſignificatione, in quo ſic habet: *Sacerdos, uno præſente Clerico, & etiam ſolus, poteſt infirmum ungere*.

Dices: S. Jacobus cit. c. 5. requirit plures Sacerdote; *Inducat*, inquit, *Presbyteros*: ergo.

Nego conſeq. Nam ex S. Auguſtino lib. 3. de conſenſu Evangeliſt. cap. 16. pluralis numerus in Scripturis ſæpius pro ſingulari ponitur, ut Matth. 27. latrones, qui juxta Chriſtum crucifixi erant, dicuntur ipſi improperaſſe; cum tamen ſcribat Sanctus Lucas id ab uno tantum factum fuiſſe: *Quid autem uſitatius, quam ut dicat aliquis, & ruſtici mihi inſultant, etiamſi unus inſultet?*

Q. 4. *Quomodo plures Sacerdotes concurrere poſſunt ad unum & idem Sacramentum conficiendum, an unus unam unctionem, puta oculorum, perficiet, alter vero alteram, puta pedum, ita ut quilibet verba proferat; an vero plures ungent, & unus dumtaxat verba proferet?*

R. 1. Primum poſſe fieri, ſecundum minime: quia idem ipſe, qui applicat materiam, formam exprimere debet, omnium enim judicio Baptiſmus eſſet irritus, ſi unus aquam funderet, alter vero præſcripta verba proferret.

R. 2. Veriſimilius eſt unum dumtaxat antiquitus contuliſſe Sacramentum, ceteros vero conveniſſe, ut preces pro infirmo funderent: „ Quia, *inquit Sanctus* „ *Thomas lib.* 4. *contra Gentes c.* 73. hoc Sacramen„ tum perfectæ curationis effectum habet, & in eo „ requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, „ ut multi Sacerdotes interſint, & ut oratio totius „ Eccleſiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet. „ Unde Jacobus dicit, „ inducat Presbyteros Eccleſiæ, & oratio fidei ſalvabit infirmum.

---

## C A P U T V.

### *De ſubjecto Sacramenti Extremæ Unctionis.*

Q. 1. *Quodnam eſt ſubjectum Extremæ-Unctionis?*

R. Apud Græcos quivis Fidelis pœnitens, ſive ſanus ſit, ſive infirmus, apud Latinos vero ſoli infirmi.

Prima pars probatur ex Euchologiis Græcorum, & ex iis, qui de eorum ritibus accurate ſcripſerunt, ut Arcudius lib. 5. cap. 4. ubi ſic habet: *Favet multum auctoritas Euchologii, in quo non tantum ægrotus, ſed etiam ſanus, qui ſit ungendus, introducitur. Favet etiam præſens Græcorum conſuetudo, quæ quidem viget non in aliquo angulo Græciæ, ſed ubique paſſim.* Idem ſupponit Innocentius IV. epiſt. ad Epiſcopum

Tuſculanum, in qua prohibet, *ne Sacerdotes Græcorum, aut Confeſſores Græcorum pro ſatisfactione pænitentiæ unctionem aliquam ſolummodo injungant*. Quibus verbis Summus Pontifex non vetat, ne Sacerdotes Græci cum Sacramento Pœnitentiæ ſimul conferant unctionis Sacramentum; ſed vult dumtaxat, ut præter unctionem pœnitentibus ſatisfactionem imponant.

Secunda pars conſtat tum ex Eugenio IV. in Decreto pro Armenis, tum ex Concilio Trid. tum ex omnibus libris ritualibus.

Ergo in Eccleſia Latina Extrema-Unctio conferenda non eſt reis, qui mortis ſupplicio mox ſunt afficiendi, nec mulieribus partui periculoſo proximis, nec militibus jamjam conflicturis, quia morbo non laborant. Secus dicendum de ſenio confectis: decrepita enim illa ætas eſt gravis infirmitas. Ita Concilium Mediolanenſe IV. ,, Parochus, *inquit*, Extremæ-Unctio-,, nis Sacramentum ſicut his miniſtrare debet, adultis ,, ſcilicet periculoſe ægrotantibus, propeque moribun-,, dis, ſenio confectis etiam non ægrotis in diem mo-,, rituris; ita iſtis ne miniſtret, nempe pueris ratio-,, nis uſu carentibus, mulieribus in partu laboranti-,, bus, ad bellum proficiſcentibus, navigantibus, pe-,, regrinantibus, & iis qui mox ultimo ſupplicio ,, mulctandi ſunt.

Q. 2. *Ritus Græcorum eſtne damnandus?*

R. Minime; 1. Quia etſi S. Jacobus doceat, infirmos ungendos, non excludit ſanos. 2. Quia Latini propter ejuſmodi ritum nullam litem Græcis intentarunt in Concilio Lugdunenſi ſecundo, ac præſertim in Concilio Florentino, ubi conſtitutum eſt liberum cuique Eccleſiæ ſuos ritus obſervare.

Q. 3. *Utra praxis eſt præferenda, an Latina, an Græca?*

R. Licet quiſque teneatur ſequi morem ſuæ Eccleſiæ ex Concilio Florentino mox laudato, abſolute tamen loquendo ritus Latinorum eſt præferendus; nititur enim tum Sacra Scriptura, *infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros*, inquit, S. Jacobus: tum Traditione, cujus non eſt invenire initium, ut colligitur ex epiſtola Innocentii I. laudata cap. 1. nec ul-

lus ex Veteribus ſacram hanc unctionem ad ſanos retulit. Unde etiamſi S. Jacobus ſanos expreſſe non excludat, proptereaque praxi Græcorum non videatur formaliter contraria Scripturæ ſacræ. Traditione tamen non æque firmatur ac praxis Latinorum.

Q. 4. *Quibus infirmis eſt impertienda unctio extrema?*

Simeon Theſſalonicenſis, Græcus ſchiſmaticus, libro de Sacramentis, quem Morinus edidit ad calcem ſui operis de Pœnitentia, Latinos falſa criminatione impetit, quaſi aſſerant unctionem extremam conferri non debere niſi mox diſceſſuris, & omni ſenſu deſtitutis: „ Qui omnia immutant Latini, *inquit*, hanc etiam cæremoniam corruperunt, atque non eſſe exhibendam ægrotantibus, ſed moribundis ajunt. Quandoquidem enim hoc Sacramentum dimittit peccata: propterea moribundis exhibetur (*a Latinis*) ne ſi quis ſupervixerit, rurſus peccet. O clementiam! frater Dei enuntiat, *& oratio fidei ſalvabit infirmum, & eriget eum Dominus*: hi vero ajunt, *ut moriatur*.

Lutherus lib. de captivit. Babyl. ſimilem calumniam Catholicis impingit: „ Apoſtolus, *inquit*, in hoc ungi & orari præcipit, ut infirmus ſanetur, & allevietur, hoc eſt, non moriatur... illi contra dicunt non eſſe dandam unctionem, niſi diſceſſuris, hoc eſt, ut non ſalventur & allevientur... ideo & extremam volunt unctionem, ut non ſit verum per eam ſanari infirmum, quod ille (*Jacobus*) ſtatuit; ſi hoc non eſt inſanire, rogo quid eſt inſanire?

Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 19. non minus petulanter debacchatur adverſus Catholicos: „ Jacobus, *inquit*, omnes infirmos vult inungi; iſti non infirmos, ſed ſemimortua cadavera ſua pinguedine inficiunt, cum jamjam anima in primoribus labris laborat, vel ut ipſi loquuntur, in extremis. Si præſentem habent medicinam in ſuo Sacramento, qua vel morborum acerbitatem leniant, vel ſaltem aliquod animæ ſolatium afferant, crudeles ſunt, qui nunquam in tempore medentur. „ Sed adverſus ejuſmodi calumnias ad propoſitam quæſtionem

R. Extrema Unctio, in mente Eccleſiæ Latinæ, imper-

pertienda eſt infirmis cum vitæ periculo decumbentibus, nec expectanda eſt extrema vitæ periodus.

Probatur ex Summis Pontificibus, Conciliis, & Sacramentariis, ſeu libris Ritualibus.

Eugenius IV. in Decreto pro Armenis ſic habet; *hoc Sacramentum niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet.*

Concilium Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. expreſſe docet ſacram hanc unctionem impertiendam eſſe aliis infirmis, quam iis, qui in vitæ exitu ſunt conſtituti: *Declaratur etiam*, inquit, *eſſe hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam pericoloſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur.*

Concil. Mediolanenſe I. ſic ſtatuit: *Extremæ-Unctionis Sacramentum curet Parochus, ut ægroto, dum integris eſt ſenſibus, adhibeatur.*

Concil. Burdigalenſe an. 1583. *Non eo uſque differendum eſt*, inquit, *dum æger omnibus pene ſenſibus deſtitutus ſit.*

Concil. Bituricenſe an. 1584. *Adminiſtretur tempeſtive a Sacerdote Extrema-Unctio olei ſancti; ita ut Chriſtianus mente adhuc integra Sacramenti efficaciam cognoſcere poſſit.*

Studeant igitur Paſtores corrigere eorum errorem, qui ad divinum unctionis remedium non recurrunt, niſi cum propinquorum deſperata eſt ſalus, nam præterquamquod Novatoribus præbent occaſionem calumniandi Eccleſiam Catholicam, ipſi in ſuos crudeles exiſtunt.

Q. 5. *Extrema-Unctio eſtne exhibenda omnibus infirmis pericoloſe decumbentibus?*

Q. 1. Non eſt exhibenda,

1. Iis, qui in ipſo actu criminis ſenſibus ſunt deſtituti, utpote qui ſint impœnitentes, & gratiæ ſanctificantis incapaces.

Dixi, *in ipſo actu criminis*; Quia ſi ſpatium pœnitendi habuerint priuſquam fierent rationis impotes, ſacra unctio non eſt deneganda, quia conjectare licet eos pœnituiſſe, etiamſi nullum ſuæ pœnitentiæ ſignum dederint. Ita communiter Theologi, etiam ii,

 qui

qui negant in ejuſmodi circumſtantiis concedendam abſolutionem, ut ſupra obſervavimus Tract. de Pœnit. ubi de abſolutione.

2. Neque iis exhibenda eſt, quibus lumen rationis nunquam affuit, ut pueris & amentibus a nativitate, qui nulla habuere lucida intervalla, hi quippe poſt Baptiſma nullum peccatum contraxerunt, quod eis remittatur, nullæ in ipſis ſuperſunt peccatorum reliquiæ, quas divina unctio abſtergat.

Nec dicas ſanitatem corpoream iis infirmis poſſe reſtitui per ſacram unctionem; nam effectus ille eſt tantum ſecundarius: Sacramentum autem non debet conferri niſi iis, qui ſunt capaces effectus primarii; Sacramenta enim ſunt inſtituta ad noſtram ſanctificationem, nec licet ad ea accedere ſolo motivo temporalis commodi: *Totum quod ſalutaribus agitur Sacramentis*, inquit Sanctus Auguſtinus Enchir. cap. 66. *magis ad ſpem futurorum bonorum, quam ad retentionem, vel adeptionem præſentium pertinet*. Iis igitur infirmis exceptis,

R. 2. Adultis quibuſque Fidelibus periculoſe decumbentibus, ſive pie, ſive male vixerint, modo pœnitentes præſumi poſſunt, adhibenda eſt Extrema Unctio, etiamſi ſenſibus ſint deſtituti; per Baptiſmum enim jus acceperunt ad alia Eccleſiæ Sacramenta, quibus privandi non ſunt, niſi conſtet eos jure ſuo cecidiſſe per manifeſtam impœnitentiam. Juvat huc referre, quæ S. Auguſtinus libro 1. de adulterinis conjugiis capite 26. & 28. ſcribit de Catechumeno ſenſibus deſtituto: „ Non ſolum incredibile eſt, *inquit*, nec „ in fine vitæ hujus baptizari Catechumenum velle, „ verum etiamſi voluntas ejus incerta eſt, multo ſatius eſt nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit ſic non apparet, & tamen credibilius „ ſit eum, ſi poſſet, velle ſe potius fuiſſe dicturum „ ea Sacramenta percipere, ſine quibus jam credidit „ non ſe oportere de corpore exire. „ Ne quis autem putet Sanctum Doctorem intelligendum dumtaxat de Catechumenis, qui ſani pie vixerunt, ait: „ Ego „ non ſolum alios Catechumenos, verum etiam ipſos,

„ qui

„ qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina „ conſortia, cum ſalvos corpore in his permanentes „ non admittamus ad Baptiſmum, tamen ſi deſperati „ & intra ſe pœnitentes jacuerint, nec pro ſe reſpondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc „ peccatum cum ceteris lavacro regenerationis abluatur. Quis enim novit, utrum fortaſſis adulterinæ „ carnis illecebra uſque ad Baptiſmum ſtatuerant detineri... Quæ autem Baptiſmatis eadem reconciliationis eſt cauſſa, (*a fortiori Extremæ Unctionis, „ ad quam exteriora pœnitentiæ ſigna non ita requiruntur in omnium Theologorum ſententia*) ſi forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. „ Nec ipſos enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis „ exire velle debet mater Eccleſia. —

Q. 6. *Extrema-Unctio eſtne adhibenda ante, vel poſt perceptum ſacrum viaticum?*

R. 1. Sacerdos debet obſervare ritum in ſuo Rituali præſcriptum.

R. 2. Dubium non eſt quin apud Græcos Euchariſtiæ ſoleat præmitti, cum ex dictis illam conjungant cum Sacramento Pœnitentiæ, quod ante Euchariſtiam confertur.

Certum eſt etiam in Eccleſia Latina prius inunctos fuiſſe infirmos, quam ſacro Viatico reficerentur; ſic enim Yvo Carnotenſis Decreti parte 15. cap. 26. refert ex libro pœnitentiali Theodori Cantuarienſis, qui floruit VII. ſæculo, „ ſacra unctione olei inuncti „ ſecundum ſtatuta Sanctorum Patrum, communione „ Viatici reficiantur. *Bolandus tomo 2. Februarii de „ Treſano ſæculi ſexti Presbytero ſanctiſſimo ita narrat:* „ Oleum ſanctæ reconciliationis accepit, & cum cordis intima contritione & humilitate ſuſcepit, ... „ quæ poſtquam explevit, Viaticum petiit. *Libr. 6. „ Capitularium Caroli Magni cap. 75. hæc leguntur:* Si „ infirmitate quis depreſſus fuerit, vitam ſine communione non finiat, nec unctione ſacrati olei careat; „ & ſi finem perſpiciat, ſacroſancto corpore Deo anima ejus a ſacerdote precibus commendetur. *Concilium Aquiſgranenſe ann 836. canon. 5. ſic ſtatuit:*

 „ Si

„ Si autem infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione „ atque oratione Sacerdotali, nec non unctione ſacrati „ olei per ejus (*Presbyteri*) negligentiam careat. Denique ſi finem urgentem perſpexerit, commendet „ animam Chriſtianam Domino ſuo more Sacerdotali „ cum acceptione ſacræ communionis.

Concilium Moguntinum anno 847. de infirmis eadem habet cap. 26. „ Sacra cum unctione Dei animati „ ſecundum ſtatuta Sanctorum Patrum communione „ Viatici reficiantur: *Vviberius in vita Leonis IX. qui „ obiit anno* 1051. *libr.* 2. *cap.* 16. *ſcripſit*: perpendens non diutius eum retinendum carnis ergaſtulo, „ decrevit, ut... innungeret ſacri olei liquore. Super „ quo facto exhilaratus, uſquequaque, munitusque Cor- „ poris & Sanguinis Domini communione, „ &c. Et ratio hujuſce diſciplinæ ea eſt, quod Sacramentum unctionis extremæ ſit conſummatio pœnitentiæ, abſtergat peccatorum reliquias, animam erigat, paratioremque reddat ad perceptionem ſacroſanctæ Euchariſtiæ. His auctoritatibus & rationibus permotus Eminentiſſimus Cardinalis *de Noailles*, Pariſienſis Archiepiſcopus, in libro Rituali, quem edidit, hortatur ut prior diſciplina reſtituatur, videmuſque plures votis ejus morem gerere.

Q. 7. *Extrema unctio poteſtne iterari?*

Negarunt duodecimo ſæculo Goffridus Vindocinenſis lib. 2. epiſt. 19. ad Yvonem Carnotenſem; ipſe quoque Yvo epiſt. 20. ad eundem Goffridum, & plures alii, adverſus quos Petrus Cluniacenſis ejuſdem ævi lib. 5. epiſt. 7. propugnavit communem Catholicorum ſententiam, juxta quam

R. Certum eſt Extremam Unctionem iterari poſſe: ita enim declaravit Concilium Trident. ſeſſ. 14. c. 13. de Extrema-unctione, his verbis, „ quod ſi infirmi „ poſt ſuſceptam hanc unctionem convaluerint, ite- „ rum hujus Sacramenti ſubſidio juvari poterunt, cum „ in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint. „ Quibus verbis Concilium indicat Extremam-unctionem non eſſe iterandam in eodem morbo perſeveranti.

Probatur autem noſtra reſponſio; tum quia S. Jacobus

bus non obſcure inſinuat toties inducendos Presbyteros ad ungendum, quoties quis infirmatur, ait enim abſolute, & abſque ulla reſtrictione, *infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum ungentes*, &c. tum quia nova identidem recurrit cauſſa utendi divino hocce remedio, nempe gravis ſuperveniens morbus, novus animæ torpor & conflictatio, *iterari prout mihi videtur*, (inquit Petrus Cluniacenſis citata epiſtol. 1.) *neceſſe eſt infirmorum unctionem, quia iterari neceſſe eſt peccatorum, propter quam fit illa unctio, remiſſionem*.

Duo opponebant patroni oppoſitæ ſententiæ. Primum, unctio infirmorum publica eſt pœnitentia: atqui pœnitentia publica non poteſt iterari: ergo nec unctio infirmorum. Secundum, aliæ unctiones, ut Baptiſmatis, Confirmationis, Eccleſiarum, & ſacrorum vaſorum, non iterantur: ergo nec unctio infirmorum.

Reſpondeo ad duo illa momenta.

Ad primum: 1. De fide eſt Sacramentum Pœnitentiæ iterari poſſe ex Chriſti inſtituto: 2. Pertinuit ad meram Eccleſiæ diſciplinam, quod Pœnitentia ſolemnis non iteraretur propter rationes, quæ hic non occurrunt, ideoque Eccleſia nihil ſimile ſanxit circa Extremam unctionem, nec abſolute potuit ſancire, cum ex Chriſto inſtituto iterari poſſit.

Ad ſecundum: unctiones, quæ objiciuntur, ideo non iterantur, quia ſunt conſecrationes, quæ tandiu manent, quandiu res, vel perſonæ conſecratæ extant. At unctio infirmorum non eſt ad conſecrandum, ſed ad ſanandum, ac proinde toties eſt adhibenda, quoties gravis morbus recurrit: *Ordinatur*, inquit S. Thomas libro 4. contra Gentes cap. 73. *hujus Sacramenti inunctio ad ſanandam*. Medicina autem ſanativa toties iterari debet, quoties infirmitas iteratur.

## CAPUT VI.

### De effectibus Sacramenti Extremæ-Unctionis.

PSeudo-reformati negant unctionem infirmorum habere effectum aliquem: contenduntque remiſſionem peccatorum, quam pollicetur ſanctus Jacobus, tribuendam eſſe vel fidei infirmi, vel orationibus Fidelium: „ Non negamus, *inquit Lutherus lib. de captivitate* „ *Babylonica*, per Extremam-Unctionem dari remiſſio- „ nem & pacem, non quia Sacramentum ſit divinitus „ inſtitutum, ſed quia ſuſcipiens ita credit ſibi fieri. „ *Et Calvinus lib.* 5. *Inſtitut. cap.* 19. Jacobus dicit, „ ubi unctus oleo fuerit infirmus, & precatio conce- „ pta fuerit ſuper eum, ſi in peccatis fuerit, remiſ- „ ſum iri... non intelligens pinguedine deleri pecca- „ ta; ſed Fidelium orationes, quibus afflictus frater „ Deo commendatus fuerit, non fore irritas.... iſti „ per ſacram ſuam, ideſt, abominabilem unctionem, „ peccata remitti impie mentiuntur. „ Sed impius ille error ſatis ſuperque confutatus eſt capite primo, ubi demonſtravimus unctionem infirmorum eſſe novæ legis Sacramentum proprie dictum, ac proinde ſignum gratiæ per ſe efficax: ſupereſt duntaxat, ut expendamus proprios ejus effectus, præter communem omnibus Sacramenti, nempe gratiam ſanctificantem. Itaque

Q. 1. *Quinam ſunt effectus Sacramenti Extremæ-Unctionis proprii?*

R. Tres referuntur a ſancto Jacobo cit. cap. 5. 1. Sanitatem corporis reſtituit, ſi tamen animæ ſaluti expediat. 2. Infirmum alleviat, ſeu erigit. 3. Peccata, ſi quæ ſint, remittit. Eoſdem effectus recenſet Concilium Tridentinum ſeſſion. 14. capite 2. de Extrema-Unctione, ſed alio ordine; ſanitatis enim corporeæ primo loco meminit Apoſtolus, quia contextus ſermonis id exigit; cum enim dixiſſet, *infirmatur quis in vobis*? conſequens erat, ut ſtatim unctionem commendaret tanquam remedium efficax ad ægri-

tu-

tudinem depellendam: Concilium vero primo & ſecundo loco reponit, quod eſt in Sacramento præcipuum, ſcilicet gratia Spiritus ſancti, *cujus unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat & confirmat:* tertio demum loco ſanitatem appellat, *ſanitatem corporis*, inquit, *interdum ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur*.

Q. 3. *Quid per reliquias peccati intelligitur?*

R. Humani defectus & infirmitates ex peccato originali, & actualibus contractæ, ut propenſio ad malum, torpor ad bonum operandum, quædam gravedo animam deprimens, quominus ad cæleſtia ſeſe erigat, mœror & anxietas, quæ morti vicinum vexare ſolet, & diffidentiam provocat; *quæ cauſſa eſt*, inquit ſanctus Auguſtinus libr. 15. de Trinitate capite ultim. *cur acie fixa lucem illam incommutabilem videre non poſſis, niſi infirmitas? & quid tibi eam fecit, niſi iniquitas?*

Q. 5. *Sacramentum Extremæ Unctionis eſtne primario & per ſe inſtitutum ad triplicem illum finem & effectum?*

Nota; voces illas; *per ſe & primario*, non eſſe confundendas, aliud quippe eſt eſſe inſtitutum per ſe ad aliquem finem; aliud primario: quædam enim tam ex intentione operantis, quam operis aſſumuntur ad finem, qui tamen non intenditur niſi ſecundario. Veritas patebit exemplo Medici, qui ita vult levare dolorem capitis, ut timeat nocere Pulmoni male affecto; ideoque parat medicamentum, in quo miſcet utilia ad utrumque morbum curandum. Medicamentum illud per ſe eſt ad medendum capiti & pulmoni, ſed primario capiti: id enim primum intendit Medicus, ſecundario veró pulmoni. His prænotatis.

R. Extrema-Unctio per ſe & primario animam alleviat, abſtergendo peccati reliquias: ſecundário tantum, & nihilominus per ſe peccata, ſive mortalia, ſive venialia remittit, & ſanitatem corporis, mo-

do animæ expediat, reſtituit. Tres ſunt reſponſionis partes.

Prima pars, quæ eſt alleviatione animæ per abſterſionem rèliquiarum peccati, probatur: quia ex Patribus, tam Græcis, quam Latinis, hoc Sacramentum eſt Pœnitentiæ perfectivum, &, ut loquitur Synodus Tridentina in proœmio de Extrema-unctione, conſummativum: atqui pœnitentiam non poteſt perficere, niſi quatenus reliquias peccati abſtergit, & animam adverſus infirmitatem ex peccatis relictam confirmat, ac roborat: ergo Sacramentum Extremæ-unctionis eſt revera primario inſtitutum ad alleviandam animam, & abſtergendas peccati reliquias.

Minor probatur. Sacramentum Extremæ-Unctionis Pœnitentiam perficit, & conſummat, vel quatenus peccati venialis, ſive mortalis maculam delet: vel quatenus abſtergendo peccatorum reliquias animam exhilarat, confirmat, ac roborat. Primum dici nequit; quia Sacramentum Pœnitentiæ primo, & per ſe omnem maculam peccati mortalis, & venialis delet, niſi pœnitens ponat obicem. Reſtat ergo, ut ſecundum dicatur: *Prima utilitas & effectus hujus Sacramenti eſt*, inquit ſanctus Carolus in Inſtruct. de Extrema unctione, *quod peccati reliquias tollit tanquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ*.

Dices 1. Sacramentum Pœnitentiæ valet ad abſtergendas peccati reliquias: ergo Extrema-Unctio non eſt ad id inſtituta.

Probatur anteced. Ex dictis ad calcem Tractatus ſuperioris, Sacramentum Pœnitentiæ jus quoddam tribuit ad accipienda auxilia, quibus pœnitens poſſit concupiſcentiam comprimere, tentationibus obſiſtere, in bono proficere, & uſque ad finem perſeverare; ergo Sacramentum Pœnitentiæ virtutem habet abſtergendi peccatorum reliquias.

Nego conſequentiam primi antecedentis. Medicus enim, qui hominem infirma valetudine hactenus curavit pravis & lenioribus remediis, alia fortiora adhibet, ſi ille in gravem morbum forte incidat: atqui pœ-

pœnitens, qui periculoſo morbo laborat, longe majori, quam antea, torpore & anxietate premitur; cruciant acutiſſimi dolores corporis, cupido vitæ mox amittendæ anxium reddit, horror præſentiſſimæ mortis turbat quam maxime, inde præteritorum ſcelerum memoria, & intolerandi conſcientiæ ſtimuli; hinc prævifum Dei judicium mox venturum miris modis exagitant. Adde & vehementiores dæmonis impulſus, qui in deſperationem conjicerent, niſi divina miſericordia ſuccurreret, novaſque vires & arma ſuppeditaret. Unde Conc. Trid. circa inſtitutionem hujus Sacramenti primo loco: „ Declarat, & docet, quod clementiſſimus Redemptor noſter, qui ſervis ſuis quovis tempore voluit de ſalutaribus remediis adverſus omnia omnium hoſtium tela eſſe proſpectum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis præparavit, quibus Chriſtiani conſervare ſe integros, dum viverent, ab omni graviore ſpiritus incommodo poſſint: ita Extremæ-Unctionis Sacramento finem vitæ tanquam firmiſſimo quodam præſidio munivit. Nam etſi adverſarius noſter occaſiones per omnem vitam quærat & captet, ut devorare animas noſtras quoquomodo poſſit: nullum tamen tempus eſt, quo vehementius ille omnes ſuæ verſutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & a fiducia etiam, ſi poſſit, divinæ miſericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ perſpicit. *Et Cath. Rom. part. 2. de Extrema-Unctione* §. 28. Nihil, *inquit*, ad mortis tranquillitatem magis conducit, quam ſi triſtitiam abjiciamus, & læto animo Domini adventum expectemus, paratique ſimus depoſitum noſtrum, quandocumque illud a nobis repetere voluerit, libenter reddere. Ut igitur hac ſollicitudine Fidelium mentes liberentur, animuſque pio & ſancto gaudio repleatur, Extremæ Unctionis Sacramentum efficit „. Atque ita corruit argumentum in objectionis confirmationem adductum: cum enim peccatorum reliquiæ hominem periculoſe decumbentem magis vexent ac premant, præſentiori remedio opus habet.

Dices 2. Poſt perceptum Extremæ-Unctionis Sacramentum manent in iis qui convaluerunt peccatorum reliquiæ, ſcilicet, fomes peccati, vitioſi habitus, natura in malum propenſa, torpor ad bonum operandum; ergo Extrema-Unctio non abſtergit peccatorum reliquias.

Diſt. conſeq. Non abſtergit immutando naturalem corporis habitudinem & diſpoſitionem, Conc. Non abſtergit tribuendo robur, & vigorem adverſus ejuſmodi peccatorum reliquias, Nego conſ. Itaque Extrema-Unctio aliter abſtergit peccatorum reliquias, aliter reatum culpæ: culpam ita abſtergit, ut amplius non remaneat, ſed eam prorſus deleat: reliquias vero peccatorum abſtergit, quatenus animam exhilarat, confirmat, fortemque reddit in propria infirmitate. Ita Catech. Rom. cit. §. 28. „ Alleviatur, *inquit*, „ & erigitur ægri animus divinæ bonitatis ſpe, ea„ que corroboratus morbi incommoda omnia fert le„ vius, ac ipſius dæmonis calcaneo inſidiantis artifi„ cium & calliditatem facilius eludit.

Secunda pars, ſcilicet Extremam-Unctionem peccata tum mortalia, quam venialia, remittere per ſe, ſed ſecundario, non vero primario probatur.

Ac 1. quidem quod non remittat per ſe primario, tum quia hæc conditionalis S. Jacobi locutio: *Si in peccatis ſit, remittentur ei*, ſatis indicat Sacramentum iſtud non eſſe primario inſtitutum ad delendam peccatorum maculam; tum quia Extrema Unctio eſt Sacramentum vivorum, ſupponitque animam a morte peccati ſuſcitatam, & curatione duntaxat indigere: tum denique quia Sacramentum Pœnitentiæ, ex dictis, eſt neceſſarium neceſſitate medii iis, qui poſt Baptiſmum in peccata lethalia prolaſi ſunt: atqui Sacramentum Pœnitentiæ ipſis non ita eſſet neceſſarium, ſi Extrema Unctio ad delenda peccata lethalia primario eſſet inſtituta: Ergo.

Quod autem Extrema Unctio per ſe, licet ſecundario, remittat peccata tam mortalia, quam venialia, probatur 1. ex laudatis verbis S. Jacobi: *Si in peccatis ſit, remittentur ei*. Quæ verba non poſſunt reſtringi

gi ad peccatorum reliquias, nec ad peccata venialia; cum dubium non ſit, quin infirmus implicetur ejuſmodi reliquiis per peccatum ſaltem originale contractis, & conſcius ſit levioris alicujus peccati, ſcriptum eſt enim, Eccl. 7. v. 21. *Non eſt ... homo juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* Ergo dubium Apoſtoli cadit in peccata mortalia, aitque, ſi quæ ſint, ea remiſſum iri per ſacram unctionem.

Prob. 2. ex verbis formæ: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, ex quibus ſic argumentari licet: Sacramenta novæ legis id per ſe operantur, quod ſignificant: atqui Sacramentum Extremæ-Unctionis ſignificat remiſſionem quorumcumque peccatorum: ergo illa per ſe remittit ſaltem ſecundario.

Nec dicas commune eſſe Sacramentis vivorum, præſertim Euchariſtiæ, peccata ſecundario remittere; namque 1. propugnavimus ſuo loco Sacramentum Euchariſtiæ, a fortiori cetera; quæ dicuntur vivorum, peccata mortalia non remittere, niſi mediante perfecta contritione, quæ ſi deſit in eo, qui bona fide Euchariſtiam percipit, manet peccati mortalis reatus. Secundo, oppoſita ſententia affirmans Euchariſtiam per accidens immediate remittere peccatum mortale, quando invincibiliter ignoratur, piis quidem, ſed admodum incertis conjecturis nititur, nec deduci poteſt ex natura ipſiuſmet Sacramenti, quod eſt inſtitutum tanquam ſpiritualis cibus, qui ſupponit vitam; nec ex Chriſti promiſſo. Contra vero virtus remittendi peccata etiam mortalia, quam unctioni infirmorum tribuimus, eſt in Scripturis expreſſa: *Si in peccatis ſit, remittentur ei*: verbis formæ ſignificata: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*; & quod notatu dignum eſt, PP. Tridentini cap. 2. vindicata adverſus alienas interpretationes, quibus nonnulli verba S. Jacobi & ſenſum formæ Sacramentalis obſcurare conantur: *Res etenim hæc*, inquiunt PP. Tridentini, *gratia eſt Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi quæ ſunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit.* Hic conceptis verbis diſtinguuntur delicta a reliquiis peccati, & ea delicta, quo-

quorum infirmus poteſt non eſſe reus: ergo lethalia; nam a venialibus nullus eſt omnino immunis.

At, inquies, Sacramentum Extremæ-Unctionis inſtitutum eſt per modum curationis, & medicinæ ſpiritualis: atqui medicina, ſicut & cibus vitam ſupponunt in eo, qui curatur, & alimentis reficitur: ergo Extrema-Unctio grave peccatum, quod eſt mors animæ, non expellit.

Diſt. maj. Inſtitutum eſt primario, Conc. Inſtitutum eſt unice ut medicina ſpiritualis, Nego maj. Nam ſecundario inſtitutum eſt ad reſtituendam vitam ſpiritalem, ſi forte infirmus eam per peccatum amiſerit, ut conſtat tum ex verbis S. Jacobi, tum ex ipſa forma Sacramenti, tum ex doctrina Conc. Tridentini.

Diſtinguo ſimiliter minorem: Medicina, quæ non habet niſi vim ſanandi, ſupponit vitam, Concedo. Medicina, quæ habet vim & ſanandi, & vitam infundendi, qualis ea, de qua agitur, Nego minor.

Unum igitur ex hoc argumento elici poteſt, ſcilicet eum, qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, teneri clavibus Eccleſiæ ſe ſubjicere, aut ſi non poſſit, ſaltem conari, quantum in ipſo eſt, ad perfectam contritionem cum voto ſacramentalis confeſſionis, quod veriſſimum eſt; quia Sacramentum illud primario fuit inſtitutum in remedium vivorum, qui gravi infirmitate laborant.

Probatur 3. noſtra reſponſio ex Traditione.

Origenes, & S. Chryſoſtomus cap. 1. laudati docent per unctionem, de qua S. Jacobus, peccata remitti.

Petrus Cluniacenſis, quem præced. cap. appellavimus, aſſerit iterandam hanc unctionem: *Quia iterari neceſſe eſt peccatorum, propter quam fit illa unctio, remiſſionem.*

S. Thom. lib. 4. contra Gentes cap. 73. ſic ſcribit: „ Contingit quod homo omnium peccatorum, „ quæ commiſit, notitiam, vel memoriam non ha„ bet, ut poſſit per pœnitentiam ſingula expurgare,

„ ſicut

„ ſicut etiam quotidiana peccata, ſine quibus præ-
„ ſens vita non agitur, a quibus oportet homi-
„ nem in ſuo exitu per hoc Sacramentum emun-
„ dari.

Sanctus Carolus in Inſtruct. de Extrema-Unctione: „ Prima, *inquit*, utilitas & effectus hujus Sacramenti „ eſt, quod peccati reliquias tollit tanquam comple- „ mentum Sacramenti Pœnitentiæ. Quæ reliquiæ pec- „ cata eſſe intelliguntur, ſive mortalia, ſive venia- „ lia, quæ poſt alia Sacramenta remanent; poteſt enim „ fieri, ut ignorantia in eo, qui commiſit, vel non „ valente confiteri, peccatum mortale remaneat, in „ quo delendo ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri „ poſſit eum per hoc Sacramentum ſalvari, qui alio- „ qui fuiſſet damnandus.

Neque vero ejuſmodi periculum ita remotum, aut rarum cuiquam videri debet, ut illud non timeat, Extremamque Unctionem negligat; nam præterquamquod non deſint, quibus alia Sacramenta conferri nequeunt, plures laborant ignorantia vincibili, ob quam certa Sacramenta ſuo fructu caruere: irritæ fuerunt abſolutiones ipſis conceſſæ, vel quia defuit ſufficiens dolor de peccatis, quorum ſe accuſarunt, vel quia propriis cupiditatibus & aliorum exemplis excecati multa accuſarunt, quæ tamen eos æternæ damnationis reos conſtituunt. Denique quotquot in æternum pereunt, omnes paucis exceptis propter peccata ignorantiæ vincibilis, extremum illud malum incurrunt. Hinc geminatæ Eccleſiæ preces; *illumina oculos meos, ne unquam abdormiam in morte*, Pſalm. 12. *ab occultis meis munda me*, Pſal. 17. hine firmiſſimarum Eccleſiæ columnarum tremor, *nihil . . . . mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum*, 1. Corinth. 4. *multum timeo occulta mea, quæ norunt oculi tui, mei autem non. Tu noſti de hac re ad te gemitum cordis mei, & flumina oculorum meorum*, Sanctus Auguſtinus lib. 10. Confeſſionum, cap. 35.

Chriſtus itaque maxime commendavit ſuam erga homines caritatem, & ſincerum ſalutis eorum deſiderium, cum extremo huic remedio eam virtutem tribuit,

buit, quæ ſuppleat omnibus defectibus, qui ex ignorantia vincibili forte præceſſerunt; tamque provide ſubveniat eo momento, ex quo pendet æterna vel felicitas, vel miſeria.

Quiſquis iſta attentius perpenderit, commiſerabitur pleroſque Fideles, quibus tantus gratiarum theſaurus eſt prorſus ignotus Paſtorum incuria, qui nunquam, aut raro, de eo verba faciunt ad plebem; ex quo accidit, ut Deus fruſtretur gloria ſibi debita ob præſtantiſſimum illud beneficium, plerique illud negligant, ſæpe etiam refugiant tanquam firmam mortis ſententiam: Parochi tam præſens, tamque divinum remedium infirmis proponere vertantur, ne animis concidant, turbetur familia veluti ad acerbum & fatalem nuntium, quo accepto, affines & domeſtici dedunt ſe lacrymis, & ex ægrotis iis religioſiores habentur, qui ſe ad arbitrium Sacerdotis accommodant patienterque ferunt divinam illam curationem ſibi adhiberi, pauci admodum, qui illam exoptent; & ex qua par eſt, devotione, ac animi præparatione ſuſcipiant.

Diſpoſitio autem ad iſtud Sacramentum requiſita, ex dictis facile colligitur: cum enim probatum maneat ſacram hancce unctionem eſſe Chriſtianæ pœnitentiæ perfectionem ac complementum, manifeſte ſequitur debere infirmos huic fini reſpondere per eam contritionem, quæ cum Sacramento reparare valeat omnes defectus anteactæ pœnitentiæ, alioqui integrum unctionis fructum non perciperent; Sacramenta quippe operantur ſecundum diſpoſitiones ſuſcipientium.

Porro in pœnitentia, qua ſani defunguntur, quatuor defectus occurrere poſſunt, aut enim carent efficaci propoſito vitandi peccata, quæ in confeſſione Sacramentali deponunt, ſolaque velleitate, ut ajunt, ſibi blandiuntur; aut ignorantia vincibili ac culpabili gravia peccata excuſant, quæ ideo perpetrare non ceſſant: aut (quod ſæpius contingit) multa levia contemnunt, & per conſentaneum dolorem abſtergere negligunt: aut denique per dignos pœnitentiæ fructus non ſatisfaciunt Deo, & apud ipſum obnoxii remanent pœnæ temporali.

Atqui

Atqui Extrema Unctio ſine accuratiore pœnitentia infirmi, vitia illa integre non corriget: non defectum (ſi quis fuerit) efficacis propoſiti, niſi voluntas infirmi plene jam mutata omnem peccandi affectum deponat: non peccata ignorantiæ, niſi infirmus nunc condemnet quæ hactenus excuſaverat: ſitque paratus, ſi convaluerit, ad ingrediendam arctam ſemitam crucis, ſeu Evangelii, & dimittendam ſpatioſam, ac tritam ſæculi viam tenebris obductam, ut ſic ignorantia, ſi quæ prius in illo fuerat voluntaria, deinceps cenſeatur involuntaria, & veniæ digna. Non etiam ſacra unctio abſterget peccata venialia, niſi univerſalior infirmi contritio ad ea ſe extendat; cum ex dictis nullum peccatum quantumcunque leve ſine pœnitentia deleri queat: non denique reatum pœnæ temporalis, quam ſanctus Thomas, & plures poſt ipſum Theologi numerant inter peccati reliquias, niſi infirmus ardentiori deſiderio plene ſatisfaciendi Deo accenſus ſtrenue morbi dolores, & incommodo ſuſtineat, & animo contrito imminentem rerum temporalium, ipſiuſque vitæ amiſſionem acceptet in expiationem ſuorum ſcelerum. Ita fere S. Thomas libro 4. contra Gentes, cap. 73. ubi ſic habet: „ Hujuſmodi quidem „ ſpirituales infirmitates per pœnitentiam ſunt curan„ dæ ... ſed quia homo vel per negligentiam, aut „ per occupationes varias vitæ, aut etiam propter „ temporis brevitatem, aut propter alia hujuſmodi, „ prædictos defectus in ſe perfecte non curat; ſalu„ briter ei providetur, ut per hoc Sacramentum præ„ dicta curatio compleatur, & a reatu pœnæ tem„ poralis liberetur, ut ſic nihil in eo remaneat, „ quod in exitu animæ a corpore eam poſſit a per„ ceptione gloriæ impedire.

Ne quis autem putaret Sacramentum iſta operari ſine convenienti infirmi pœnitentia, mentem ſuam aperit Angelicus Doctor in 4. diſt. 23. q. 1. art. 2. ubi ſic ſcribit ad ſecundum, „ Reatum pœnæ dimittit „ (*unctio*) ex conſequenti, in quantum debilita„ tem tollit, quia eandem pœnam levius portat for„ tis, quam debilis. Senſus eſt Extremam-Unctionem

non

non per ſe immediate expungere reatum pœnæ, ſed mediante infirmi pœnitentia, quatenus illum confirmat ad alacrius ac generoſius ferendos morbi dolores, in remiſſionem peccatorum.

Ex his colliget Paſtor, 1. Sacramentum Extremæ-unctionis amplam dicendi copiam ipſi ſuppeditare, ut ſubditi audiant & diſcant ſani quod graviori morbo correpti edoceri nequeunt: „ Si hæc ipſa rerum capi„ ta a Paſtoribus latius, & ea qua docet, diligentia „ explanata erunt, dubitandum non eſt, quin Fideles „ ex hac doctrina maximum pietatis fructum perci„ piant, „ ait Catechiſmus Romanus de Extrema-unctione, §. ult. 2. Quæ debeat eſſe ratio præparandi infirmum ad percipiendam Extremam-unctionem: nimirum ſatis non eſt ut Paſtor generatim moveat ad pœnitentiam, ſed inſuper debet ſigillatim attingere capita ſuperius notata, ac præſertim quæ ſpectant ignorantiam vincibilem, propter quam tot homines in æternumpereunt.

Tertia pars noſtræ reſponſionis: nempe Extremam-unctionem ſanitatem corporis reſtituere, non quidem primario, ſed ſecundario tantum, & in hypotheſi quod ſaluti animæ expediat, probatur 1. ex Scriptura Jacobi 5. cap. ſæpius laudato, *infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Eccleſiæ . . . & oratio fidei ſalvabit infirmum*: quæ poſteriora verba Hugo Victorinus, Magiſter Sententiarum, S. Thomas, S. Bonaventura, & alii communiter Theologi intelligunt de ſanitate corporea: & merito quidem, alias verba non cohærerent cum præcedentibus, *infirmatur quis in vobis?*

Probatur 2. ex Traditione; nam ex præſcripto ritu conferendæ Extremæ-unctionis Miniſtri hactenus orarunt pro corporea ſalute infirmi, ut patet ex Sacramentario S. Gregorii, & ex Concilii Cabilonenſis II. can. 48. Nec audiendus videtur Eſtius, dum ſcribit orationes illas non habere efficaciam ex opere operato, ſed ex opere operantis, nec expectandam ſanitatem ex virtute Sacramenti, ſed ex ſuffragiis Eccleſiæ & Miniſtrorum; aliena enim eſt ejuſmodi interpretatio a communi Catholicorum ſententia, quam exponunt Eugenius IV. in Decreto pro Armenis,

& Con-

& Concilium Tridentinum cap. 2. de Extrema-unctione. Eugenius quidem in laudato Decreto ſic habet: *effectus* (unctionis) *eſt mentis ſanatio; in quantum autem expedit, etiam corporis*. Et Concilium Trident. cit. capite: *ſanitatem*, inquit; *corporis interdum ubi ſaluti animæ expedierit*, (infirmus) *conſequitur*.

Quod vero effectus ille non ſit primarius, ſed ſecundarius tantum, probatur, quia Sacramenta primo & per ſe inſtituta ſunt ad animæ ſanctificationem, ut patet ex eorum definitione. Nullus, ex S. Auguſtino, propter temporale commodum debet effici Chriſtianus: *Fides*, inquit lib. de catechizandis rudibus cap. 5. *non res eſt ſalvandi corporis, ſed credentis animi*. Et Enchirid. cap. 66. ſcribit parvulos poſt lavacrum regenerationis doloribus cruciari, *ut intelligamus*, inquit, *totum quod ſalutaribus agitur Sacramentis, magis ad ſpem futurorum bonorum, quam ad retentionem vel adoptionem præſentium pertinere*.

Extrema-Unctio tamen non abſolute, ſed conditionate tantum corporum ſalutem reſtituit, nempe ſi ſaluti animæ expedierit: „ quia operans, *inquit S. Thomas, in 4. diſt. 23. q. 1. in art. 2.* nunquam inducit ſecundarium effectum, niſi ſecundum quod expedit ad principalem, ideo ex hoc Sacramento non ſequitur corporalis ſanatio ſemper, ſed quando expedit ad ſpiritualem ſanationem, tunc ſemper eam inducit, dummodo non ſit impedimentum ex parte recipientis. „

Objicit Lutherus lib. de Captivitate Babylonica; Repugnat experientiæ divinam promiſſionem ſanitatis corporeæ eſſe annexam unctioni infirmorum. *Quis*, inquit, *non videt hanc promiſſionem in paucis, immo in nullis impleri? inter mille enim vix unus reſtituitur, idque nemo Sacramento, ſed naturæ vel medicinæ beneficio putat*.

R. 1. Retorquendo argumentum contra ipſum Lutherum docentem Fideles in Baptiſmo per fidem induere Chriſtum; namque inter mille Lutheranos vix unus, verius dicam, nullus tam præclaro juſtitiæ ornamento circumdatus cernitur. Si reſpondeat non om-

nium

nium eſſe fidem, illud ipſum non vero & Catholico ſenſu reponemus, nimirum Fideles magis in arte Medicorum confidere, quam in hocce efficaciſſimo unguento divinitus præparato, utpote qui ad illud non recurrant, ut plurimum, niſi cum ſpe ſanitatis recuperandæ exciderunt: *non ergo æſtimet homo ille* (qui poſtulat in fide hæſitans) *quod accipiat aliquid a Domino*, Jac. 1. Deinde unde habet Lutherus, quod ſi quando reſtituatur ſanitas homini pleno fide, id non Sacramento, ſed naturæ vel medicinæ ſit tribuendum; 2. Sanitas corporea non abſolute promittitur, ſed ſub conditione, nimirum ſi animæ ſaluti expediat. Expediebat quidem primis Eccleſiæ ſæculis, quibus fides in corporibus infidelium erat inſerenda & roboranda; ut ſtupendæ illæ ac miraculo plenæ ſanatſones frequentius contingerent: at adulta jam fide, rariores eſſe debuerunt: quemadmodum arbores, inquit S. Gregorius, poſtquam radices altius egerunt, non amplius irrigantur ab agricola.

Inſtabis: Ex conceſſis miracula nunc a Miniſtris Eccleſiæ non ſunt intendenda, nec expectanda; atqui ſanatio ſupra naturæ vires eſt miraculum: ergo Miniſtri Eccleſiæ eam per ſacram unctionem nec intendere, nec expectare debent.

Reſpondet Dominicus Soto in 4. diſt. 23. q. 1. art. 2. Extremam-Unctionem per ſe quidem non conferre corporis ſanitatem, ſed auxilium dumtaxat ad illam reſtituendam: poſſe autem eſſe tantam morbi iniquitatem, ut vinci nequeat ſine miraculo; quod a Miniſtris Eccleſiæ non eſt expectandum. Mentem ſuam explicat exemplo artis Medicæ, quæ licet infallibiliter juvet; attamen propter nimiam vim morbi non ſemper ſufficit ad ſanitatem præſtandam. Sed hæc reſponſio communiter rejiciunt, immo Suarez diſp. 41. ſect. 3. n. 4. exiſtimat eſſe ut minus temerariam, utpote communi Theologorum ſententiæ adverſam, & quod gravius eſt, oppoſitam non quidem definitioni, ſed doctrinæ Concilii Tridentini ſupra laudati. Quare

R. Conceſſa majore, diſtinguo minorem. Sanatio ſupra naturæ vires eſt miraculum, ſi fiat etiam ſupra

con-

conſuetum gratiæ aut Sacramenti operandi modum; Concedo, ſi fiat juxta conſuetum gratiæ, aut Sacramenti operandi modum, Nego min. Namque ex Sancto Thoma, quem laudavimus ubi de juſtificatione, ad verum miraculum duo requiruntur, 1. ut opus excedat naturæ vires: 2. ut ſic ratum, & præter ordinem a Deo conſtitutum.

Hinc juſtificatio, licet excedat naturæ vires, non eſt miraculum, quia rata non eſt, nec Sacramentum Pœnitentiæ eam operatur, niſi ſecundum ordinem a Deo inſtitutum. Similiter ſanitas, quæ naturæ viribus propter morbi iniquitatem reſtitui non poteſt, per virtutem Sacramenti abſque miraculo reſtituitur, quia id fit juxta legem a Deo præſcriptam.

---

## CAPUT VII.

### *De neceſſitate Sacramenti Extremæ-Unctionis.*

MEminiſſe oportet duplicem eſſe neceſſitatem, alia dicitur neceſſitas medii, alia neceſſitas præcepti, ſive Divini, ſive Eccleſiaſtici. De utraque neceſſitate hic inquirendum. Itaque

Q. 1. *Extrema unctio eſtne neceſſaria neceſſitate medii?*

R. Simpliciter & abſolute neceſſaria non eſt neceſſitate medii, quia illud ſimpliciter & abſolute neceſſarium eſt neceſſitate medii, ſine quo ſalus obtineri poteſt: atqui ſine Extrema-unctione ſalus obtineri poteſt, cùm ſacra illa unctio ſit Sacramentorum vivorum, ſupponatque infirmum a peccatis lethalibus ſolutum & juſtum.

Dixi, *ſimpliciter & abſolute*; nam Extrema-unctio per accidens, & in quibuſdam circumſtantiis poteſt eſſe neceſſaria neceſſitate medii, nempe quando infirmus invincibiliter ignorat ſe peccato lethali gravatum, nec perfecte contritus eſt, quia in illo caſu abſque Extrema-unctione eſſet damnandus, ut capite præcedenti expoſuimus.

Q. 2.

Q. 2. *Extrema unctio eſtne neceſſaria neceſſitate præcepti?*

Certum eſt 1. Paſtores præcepto tum Divino, tum Eccleſiaſtico teneri miniſtrare illud Sacramentum, etiamſi ſupponatur nulla neceſſitas illius recipiendi ; tum quia diſpenſator, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, infidelis eſt, niſi ſingulis diſtribuat quæ a Domino accepit in aliorum utilitatem : tum quia Extrema-unctio eſt Sacramenti Pœnitentiæ perfectio, ſicut Confirmatio Baptiſmi : ergo ſicut Epiſcopi jure Divino & Eccleſiaſtico Confirmationem conferre tenentur, ut ſuo loco probatum eſt ; ita Parochi Extremam-unctionem : tum quia Canones Eccleſiæ ita præcipiunt ; *ſacra unctione olei inuncti ſecundum ſtatuta Sanctorum Patrum, communione Viatici reficiantur*, inquit Theodorus Cantuarienſis libro Pœnitentiali, ut legere eſt apud Yvonem Carnotenſem, & Concilium Cabillonenſe ſecundum, *infirmi oleo, quod ab Epiſcopo benedicitur, a Presbyteris ungi debent*. Concilium quoque Mediolanenſe quintum, *ſi ad illius miniſtrationem accerſitus* ( Parochus ) *ire neglexerit, cum rationem Deo reddet, tum pœna ab Epiſcopo graviter plectatur*. Atque ad accendendam Parochorum diligentiam, Patres ipſis ibidem proponunt exemplum Sancti Malachiæ in Hibernia Epiſcopi, de quo Sanct. Bernardus in ejus vita ſic narrat cap. 24. „ cum pararet ungere eam (*mulierem*) viſum eſt omnibus differendum potius uſque mane, erat enim „ veſpera. Acquievit Malachias . . . . at vero poſt „ modicum ſubito clamor factus eſt . . . . . accurrit „ Malachias, tumulto audito, & accedens ad lectum, ut certo comperit expiraſſe, conſternatus „ eſt animo, ſibi imputans, quod fraudata gratia „ Sacramenti obierit : & elevatis in cælum mani- „ bus, *obſecro Domine*, inquit, *Inſipienter egi*. „ *Ego, ego peccavi qui diſtulit ; non iſta, quæ voluit* „ Hæc dicens conteſtatus eſt in audientia omnium, „ nullam ſe recepturum conſolationem, nullam daturum requiem ſpiritui ſuo, niſi, quam tulerat, liceret reſtituere gratiam. Et ſtans ſuper eam

„ to-

„ tota nocte laborabat in gemitu ſuo, & pro oleo „ ſancto, longo imbre lacrymarum perfundens mortuam, vicem illi unctionis quam poterat, exhibebat.... Quid plura? aperuit oculos, quæ fuerat „ mortua.... Sed & Malachias gratias agens benedixit Dominum, & unxit eam nihilominus, ſciens „ in hoc Sacramento remitti peccata, & quod oratio „ fidei ſalvet infirmum. Poſt hæc abiit ille, & illa „ convaluit.„

Certum eſt 2. infirmum graviter peccaturum, qui nollet inungi ex contemptu, vel ex illa negligentia, quæ aliis eſſet offenſioni & ſcandalo, *nunc vero*, inquit Concil. Trident. c. 3. *tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus ſancti injuria eſſe poſſet.* Et Concil. Colonienſe ſecundum anno 1549. *Statuimus; ut ſi quis Sacramentum illud nobis ab Apoſtolo Jacobo tantopere commendatum contempſerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura.*

Quæſtio igitur ſolum eſſe poteſt, utrum extet divinum præceptum recipiendæ Extremæ unctionis in ægritudine periculoſa?

Negat Suarez diſp. 44. ſect. 1. n. 2. ubi plures Theologos laudat pro ſua opinione, quam vult eſſe communem. Eam amplexi ſunt Eſtius, Sylvius, & Sanbovius.

Oppoſita tamen ſantentia habet ſuos patronos, ut Magiſtrum Sententiarum lib. 4. diſt. 23. ubi docet, omittere Extremam unctionem ex contemptu vel negligentia, eſſe periculoſum & damnabile: S. Bonaventuram in eadem diſt. De mente Sancti Thomæ non ita conſtat: ſed ex recentioribus benemulti, etiam in Academia Pariſienſi, eandem ſententiam docent ac propugnant, quibus adhærendum videtur, cum ſit eadem ratio Extremæ unctionis ac Confirmationis, quam ſuo loco demonſtravimus præceptam jure divino & Eccleſiaſtico: ſicut enim Confirmatio eſt perfectio Baptiſmi, ſic Extrema unctio eſt perfectio & conſummatio Pœnitentiæ: illa quidem, ut ſanum adverſus Religionis Chriſtianæ hoſtes corroboret; iſta, ut infirmum confirmet adverſus dæmonis tentationes, quæ in vitæ exitu ſolent eſſe acriores. Quare

R. Sacramentum Extremæ unctionis eſt neceſſarium neceſſitate præcepti Divini & Eccleſiaſtici.

Prima pars probatur 1. ex ſæpius laudato c. 5. S. Jacobi, *infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ*. Verbum, *inducat*, æque præceptum ſonat, ac iſta, *confitemini... alterutrum*, & *orate pro invicem*, quæ Apoſtolus in eodem orationis contextu uſurpat, atqui poſteriora verba præceptum exprimunt: ergo & verbum, *inducat*, & ita illud interpretati ſunt Patres & veteres Theologi. Unde

Probatur 2. auctoritate Veterum,

Theodorus Cantuarienſis in laudato Pœnitentiali ſic habet: *ſecundum auctoritatem canonicam, ne illis* (infirmis) *janua pietatis clauſa videatur, orationibus & conſolationibus Eccleſiaſticis, ſacra unctione olei inuncti ſecundum ſtatuta ſanctorum Patrum, communione Viatici reficiantur*. Hic laudatur auctoritas canonica, laudantur & ſtatuta ſanctorum Patrum: atqui auctoritas illa alias intelligi nequit, quam præceptum in ep. canonica S. Jacobi contentum: ergo. Concil. Cabillonenſe II. c. 48. ſic habet: *Secundum B. Apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum conſentiunt, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, a Presbyteris ungi debent*. Atqui ſi documentum tum Apoſtoli, tum ſanctorum Patrum eſſet merum conſilium, nulla eſſet infirmos ungendi obligatio, quam tamen vox: *debent* exprimit.

Concilium Colonienſe primum anno 1536. *ſacra unctio impendatur cum expoſitione mandati Apoſtolici*.

Rupertus in vita Hereberti ſic refert: *Abbatem Eliam acceſſivit, quo venientem ſecundum præceptum Apoſtoli ſacro eſt unctus oleo in nomine Domini*:

Probatur 3. iiſdem rationibus, quas adducimus Tom. 5. Tractatu de Confirmatione c. 9. pro neceſſitate illius Sacramenti, utpote quæ ſimiliter urgeat pro Extrema unctione, ut jam obſervavimus.

Secunda pars, quæ eſt de neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, neceſſario ſequitur ex dictis in confirmationem primæ partis; ſi enim præcepit Deus, ut Fideles in ſua infirmitate ad ſacram unctionem recurrant, dubium

non eſt, quin Eccleſia, quæ eſt fidelis cuſtos præceptorum divinorum, eos ad obſequendum compellat: materiam ejus ſollicitudinum teſtantur Canones Theodori Cantuarienſis, Concilii Cabillonenſis ſecundi, & Concilii Colonienſis ſupra laudati.

Q. 3. *Parochus teneturne graſſante peſte, conferre Extremam unctionem cum propriæ vitæ periculo?*

R. 1. Si ſolus ſit in Parochia, nec par ſit omnibus Sacramentis miniſtrandis, prudenterque timeatur periculum, ne ipſo deficiente, alius Sacerdos præſto non ſit, qui illius vices ſuppleat: caritas & recta ratio poſtulant, ut Sacramenta magis neceſſaria præ aliis conferat. Sed hiſce caſibus exceptis,

R. 2. Parochus tempore peſtis ſacram unctionem Parochianis conferre tenetur.

Probatur; quia juſtitia exigit, ut pactionis leges ſerventur; miles v. g. tenetur ex juſtitia pugnare in bello cum vitæ diſcrimine; quia nomen ſuum militiæ dedit ea conditione: atqui Parochus hac lege ad Parochiæ regimen acceſſit, ut animam pro ovibus poneret; *bonus Paſtor*, ait Dominus Joan. 10. *animam ſuam dat pro ovibus ſuis: mercenarius autem*, *& qui non eſt Paſtor . . . dimittit oves*, *& fugit*. Ergo. Hanc rationem urget S. Thomas 2. 2. q. 185. art. 5. in quo ſic habet. „ Obligant autem ſe Epiſcopi ad „ exequendum Paſtorale officium propter ſubditorum „ ſalutem. Et ideo ubi ſubditorum ſalus exigit per- „ ſonæ Paſtoris præſentiam, non debet paſtor perſo- „ naliter ſuum gregem deſerere, neque propter ali- „ quod commodum temporale, neque etiam propter „ aliquod perſonale periculum imminens cum bonus „ paſtor animam ſuam ponere teneatur pro ovibus „ ſuis. Si vero ſubditorum ſaluti poſſit ſufficienter in „ abſentia paſtoris per alium provideri, tunc licet „ paſtori, vel propter aliquod Eccleſiæ commodum, „ vel propter perſonæ periculorum, corporaliter gregem „ deſerere. Unde Auguſtinus dicit in Epiſtola ad Ho- „ noratum, Fugiant de civitate in civitatem ſervi „ Chriſti, quando eorum quiſquam ſpecialiter a per- „ ſecutoribus quæritur, (*ſicut S. Athanaſius*,) ut ab

„ aliis, qui non ita requiruntur, non deſeratur Eccle-
„ ſia. Cum autem omnium eſt communem periculum,
„ hi qui aliis indigent, non deſerantur ab his, qui-
„ bus indigent. *Et Nicolaus I. cap.* Sciſcitatis, *cauſſa*
„ 7. *q.* 1. Non dicimus, *inquit*, quod perſecutorem
„ non fugiamus; ſed quod præcipue nos, qui tanquam
„ arietes præcipue ducatum gregibus præbemus, immo
„ qui & eorum Paſtores ſumus, Deo auctore, cum
„ eis in periculis pro viribus perſiſtere pro certo con-
„ veniat... ſi perniciosſum eſt Nautam in tranquilli-
„ tate navem deſerere, quanto magis in fluctibus?

Dices: Laudata Chriſti ſententia locum non habet, niſi cum oves verſantur in extremo damnationis periculo: atqui oves ex defectu Extremæ unctionis non verſantur in ejuſmodi periculo, cum ex dictis Extrema unctio non ſit abſolute ad ſalutem neceſſaria: ergo.

R. 1. negando majorem propter abſurda quæ ex ea ſequuntur, ſcil. Paſtorem nequidem teneri cum vitæ diſcrimine excipere confeſſiones ſubditorum, qui peſte corripiuntur; utpote qui ſaluti ſuæ conſulere poſſint per contritionem perfectam, & ita nulla Paſtori neceſſitas ponendi animam ſuam, niſi cum ſacro fonte abluendus eſt parvulus, quia hæc ſola videtur extrema. Quod ne admittatur, aliud obſtat abſurdum, nempe Parochum non magis teneri animam ponere pro ovibus ſuis, quam quemvis privatum, etiam Laicum, qui, ſi deſit Sacerdos, parvulum in extremis poſitum bapt'zare tenetur cum evidenti mortis periculo, ut dictum eſt ubi de ordine caritatis.

R. 2. negando min. 1. quia ex dictis Extrema unctio per accidens quibuſdam ita eſt neceſſaria, ut ſine ea in æternum perituri ſint: 2. quia etiamſi ſupponatur per confeſſionem ſatis conſultum quorumdam ſaluti, ex abſentia Paſtoris, magna in grege ſequitur perturbatio, ut advertit S. Aug. ep. 228. ad Honoratum alias 180. „ Annon cogitamus, *inquit*, cum ad
„ iſtorum periculorum pervenitur extrema, nec eſt po-
„ teſtas ulla fugiendi, quantus in Eccleſia fieri ſoleat
„ ab utroque ſexu, atque ab omni ætate concurſus,
„ aliis Baptiſmum flagitantibus, aliis reconciliationem,

„ aliis

„ aliis etiam pœnitentiæ ipſius actionem, omnibus „ conſolationem, & Sacramentorum confectionem & „ erogationem ... quantus denique gemitus omnium, „ & quorumdam quanta blaſphemia de abſentia mini- „ ſteriorum & Miniſtrorum? Vide quid faciat malo- „ rum temporalium timor, & quanta in eo ſit acqui- „ ſitio malorum æternorum. Si autem Miniſtri adſint, „ pro viribus quas eis Dominus ſubminiſtrat, omni- „ bus ſubvenitur, alii baptizantur, alii reconcilian- „ tur, nulli Dominici corporis communione fraudan- „ tur, omnes conſolantur, ædificantur „: Non ſolum verbis, ſed exemplo Paſtoris, qui extrema ſubit pe- ricula pro eorum ſalute, ſicque animos ſumunt ad fe- renda, quibus premuntur, mala, & bona temporalia intuitu æternorum contemnenda. Ex quibus patet ex timiditate & abſentia Paſtoris plures e grege damnan- dos fore, qui ejus præſentia & exhortationibus re- creati ſalvati fuiſſent.

Inſtabis: Parochiani non tenentur cum propriæ vi- tæ periculo Sacramenta actu recipere; ſed ſatis eſt, ſi illorum votum habeant: ergo nec Paſtor cum ſi- mili periculo iis adminiſtrare, quia ex dictis ubi de ordine caritatis, non tenemur corporalem proximi ſa- lutem noſtræ præferre.

Diſt. ant. ſi conſcii non ſint peccati mortalis, vel moraliter certi ſe purgatos contritione, quæ ſit cari- tate perfecta, tranſeat: ſecus, Nego ant. & conſeq. namque 1. Parochus prudenter timere debet, ne per- fecta illa contritio deſit pluribus e grege, cum in ejuſmodi perturbatione & anguſtiis ſit admodum diffi- cilis, inquit Suarez diſp. 44. ſect. 3. num. 14. *Tum propter corporis debilitatem, tum propter ſolicitudinem ſalutis corporalis, quæ multum diſtrahit animam a ſpi- ritualibus: tum propter nimium timorem, ex quo potius tunc homo movetur, quam ex amore; tum denique, quia ſi tunc homo a Paſtore ſuo deſtituatur, exponitur multis periculis tentationum, vel deſperationis, vel nimiæ tri- ſtitiæ, qua facile poteſt abſorberi*. 2. Quia dux vel mi- les in temporali pugna vi ſui muneris & officii te- netur exponere vitam ſuam periculo, etiamſi ex illa

pu-

pugna abſoluta non pendeat ſalus aut ſubverſio Reipublicæ, ſatiſque eſt, ut ex illa ſecuturum ſit aut magnum commodum, aut grave incommodum: atqui eadem eſt ratio muneris Paſtoralis; verus enim Paſtor contra mortis timorem, Domino miſerante atque adjuvante, fortiter dimicat, ne veniens lupus gregem ſibi creditum rapiat ac diſpergat. *Fit hoc*; inquit S. Auguſtinus cit. epiſt. 228. *Ubi Dei caritas flagrat, non mundi cupiditas fumat. Caritas enim dicit*: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror? *Sed caritas ex Deo eſt. Oremus ergo, ut ab illo detur, a quo jubetur: & per hanc magis timeamus, ne oves Chriſti ſpiritualis nequitiæ gladio, quam ne ferro in corpore trucidentur.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

**Finis Tomi Sexti.**

NOI

# NOI RIFORMATORI

dello Studio di Padova.

CONcediamo Licenza agli Eredi Baglioni Stampatori di Venezia di poter riſtampare il Libro intitolato: *Habert Theologia Dogmatica, & Moralis in VIII. Tomos cum cumpendio diſtributa &c. Riſtampa*, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 12. Novembre 1784.

(
( Andrea Tron Cav. Proc. Rif.
( Girolamo Aſcanio Giuſt. Cav. Rif.

Regiſtrato in Libro a Carte 141. al Num. 1229.

*Daviddc Marcheſini Segr.*

MAG 2009264

[illegible]

Google

5-2